

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

LX. A

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1947:67
JORDBRUKSDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE
MED FÖRSLAG ANGÅENDE
UTBYGGNAD AV LANTBRUKS-, SKOGS-
OCH VETERINÄRHÖGSKOLORNA

AVGIVET AV
1946 ÅRS HÖGSKOLEUTREDNING

S T O C K H O L M

1 9 4 7

Statens offentliga utredningar 1947

Kronologisk förteckning

1. Kollektiv tvätt. Betänkande med förslag att underläta hushållens tvättarbete. Hæggström. xv. 284 s. S.
2. Betänkande angående fiskerinäringens efterkrigsproblem samt den prisreglerande verksamheten på fiskets område. Antonsons, Göteborg. 325 s. Jo.
3. Elkraftutredningens redogörelse nr 1. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Inledande översikt. Sv. Tryckeri AB. 84 s. K.
4. Betänkande med förslag till standardtariffer för detaljdistribution av elektrisk kraft. Hæggström. 126 s. K.
5. 1944 års militärsjukvårdskommittés betänkande. Del 2. Beckman. 170 s. Fö.
6. Betänkande med förslag till geofysiskt observatorium i Kiruna m. m. Idun. 64 s. K.
7. Betänkande med förslag angående lantmåteripersonalens organisation samt avlöningsförhållanden m. m. Marcus. 132 s. Jo.
8. Betänkande med förslag angående fiskets administration m. m. Kihlström. 155 s. Jo.
9. Betänkande om tandläkarutbildningens ordnande m. m. Del 3. Tandläkarinstitutens organisation m. m. Beckman. 166 s. E.
10. Betänkande med förslag rörande civilförsvarets organisation m. m. Beckman. 262 s. S.
11. 1940 års skolutredningens betänkanden och utredningar. 8. Utredning och förslag rörande vissa socialpedagogiska anordningar inom skolväsendet. Idun. 148 s. E.
12. Ungdomens fritidsverksamhet. Ungdomsvårdskommitténs betänkande del 4. V. Petterson. 392 s. Ju.
13. Betänkande med utredning rörande riksräkenskapsverkets organisation. Marcus. 114 s. Fi.
14. Handeln med olja. Betänkande med förslag avgivet av oljeutredningen 1945. Hæggström. 343 s. 4 pl. Fo.
15. 1941 års lärarlönesakkunniga. Betänkande med förslag till lönerreglering för övningslärare. Sv. Tryckeri AB. 370 s. Fi.
16. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark och Norge om erkännande och verkställighet av domar i brottmål m. m. Norstedt. 24 s. Ju.
17. Stöd åt utvecklingshämrad ungdom. Ungdomsvårdskommitténs betänkande del. 5. V. Petterson. 144 s. Ju.
18. Kommitténs för partiellt arbetsföra betänkande. 2. Förslag angående yrkesvägledning och yrkesutbildning för partiellt arbetsföra m. m. Katalog och Tidskriftstryck. 324 s. S.
19. Kompetensfördringar för statliga, vissa halvstatliga och kommunala tjänster samt sådana yrken och befattningar, för vilkas utövande kräves av statlig myndighet utfärdad behörighetsförklaring eller legitimation. V. Petterson. 288 s. S.
20. Elkraftutredningens redogörelse nr 2: 15. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Älvsborgs län. Beckman. 48 s. K.
21. Socialvårdskommitténs betänkande. 15. Utredning och förslag angående särskilda barnbidrag och bidragsförskott m. m. V. Petterson. 114 s. S.
22. Betänkande med förslag till ändrad lagstiftning angående handel med skrot, lump och begagnat gods. Sv. Tryckeri AB. 125 s. H.
23. 1945 års lönekommitté. 2. Betänkande med förslag till statens allmänna avlöningsreglemente m. m. Marcus. 289 s. Fi.
24. Betänkande rörande ett centralt arbetsmarknadsorgan. Norstedt. 220 s. S.
25. 1945 års akademikerutredning. Norstedt. 64 s. E.
26. Slutbetänkande avgivet av bostadssociala utredningen. Del 2. Saneringen av stadssamhällets bebyggelse. Organisationen av låne- och bidragsverksamheten för bostadsändamål. Idun. 598 s. S.
27. Betänkande med förslag till ändrad ordning beträffande vissa helgdagar. Katalog och Tidskriftstryck. 75 s. E.
28. Stuveriverksamheten i svenska hamnar. Hæggström. 110 s. H.
29. Välfärdsanordningar för sjöfolk i hamn. Hæggström. 118 s. H.
30. Betänkande med förslag till lag om regionkommuner m. m. Beckman. 214 s. S.
31. Betänkande med förslag angående utbildning av befäl för handelsflottan m. m. Idun. 264 s. H.
32. Utredning med synpunkter på sågverksdriften i Norrland och förslag angående inrättande av en central sågverksskola. V. Petterson. 150 s. 1 karta. Jo.
33. Redogörelse i sammandrag för utredning rörande planering av jordbruket och skogsbruket i Neder-torneå kommun. V. Petterson. 177 s. 6 pl. 1 karta. Jo.
34. 1940 års skolutredningens betänkanden och utredningar. 9. Gymnasiet. Idun. 622 s. E.
35. Elkraftutredningens redogörelse nr 2: 12. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Malmöhus län. Beckman. 43 s. K.
36. Vid andra riksskogstaxeringen av Norrland åren 1938-42 använd metodik och härom vunna erfarenheter. Redogörelse avgiven av 1937 års riksskogstaxeringsnämnd. V. Petterson. 205 s. Jo.
37. 1945 års skogshärbärgesutredningens betänkande. Del 1. Utredning rörande bostads- och levnadsförhållandena på hemmansskogarna med förslag till åtgärder för bostadsbeständets komplettering och förbättrande. Idun. 301 s. S.
38. Lagberedningens förslag till jordabalk. 1. Norstedt. 313 s. Ju.
39. Supplement nr 7 till Sveriges familjenamn 1920. Statens Reproduktionsanstalt. 112 s. Ju.
40. Elkraftutredningens redogörelse nr 2: 11. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Kristianstads län. Beckman. 40 s. K.
41. Statsmakterna och folkhushållningen under den till följd av stormaktskriget 1939 inträdda krisen. Del 7. Tiden juli 1945-juni 1946. Idun. 449 s. Fo.
42. Betänkande angående organisationen av försöksverksamheten på jordbrukets område. Katalog och Tidskriftstryck. 252 s. Jo.
43. Betänkande med förslag om upphävande av äldre giftermålsbalken. Norstedt. 72 s. Ju.
44. Kommitténs för partiellt arbetsföra betänkande. 3. Statens sjukhusutredningens av år 1943 betänkande. 3. Utredningar och förslag angående sysselsättnings- och arbetsterapi vid vissa sjukhus och vårdanstalter m. m. Katalog och Tidskriftstryck. 176 s. 8 pl. I.
45. Polisen och allmänheten. Betänkande med förslag till tjänstereglemente för polisväsendet. Idun. 126 s. I.
46. Betänkande angående familjeliv och hemarbete. Beckman. 320 s. S.
47. Fiskerättskommitténs förslag till fiskelag jämte därmed sammanhängande författningar. V. Petterson. 558 s. 2 pl. Jo.
48. Elkraftutredningens redogörelse nr 2: 8-10. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Kalmar län, Gotlands län och Blekinge län. Beckman. 68 s. K.
49. 1940 års skolutredningens betänkanden och utredningar. 10. Flickskolan. Idun. 253 s. E.
50. Sysselsättningsförhållandena inom varuhandeln. Beckman. 197 s. E.
51. Betänkande om granskning och antagning av läroböcker. Hæggström. 137 s. E.
52. Möbler. Betänkande avgivet av 1946 års möbelutredning. Stockholms Bokindustri AB. 368 s. H.
53. Kommunallagskommitténs betänkande 1 med förslag angående ändringar i kommunallagarnas bestämmelser om borgerlig primärkommuns kompetens och om kvalificerad majoritet. Idun. 216, 72^a s. I.

(Forts. å omslagets 3:e sida)

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1947: 67
JORDBRUKSDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE

MED FÖRSLAG ANGÅENDE

UTBYGGNAD AV LANTBRUKS-, SKOGS- OCH VETERINÄR- HÖGSKOLORNA

AVGIVET AV

1946 ÅRS HÖGSKOLEUTREDNING

STOCKHOLM 1947
IDUNS TRYCKERIAKTIEBOLAG, ESSELTE AB

717748

STATENS ÖFRÄMSTA FÖRVALTNINGEN
SÖDERSTRÅKET

BETÄNKANDE

ÖFRÄMSTA FÖRVALTNINGEN

FÖRBYGGNAD AV LANTBRUKS-

SKOGS- OCH VÄTTRIVAR-

STÖCKHÖRNEN

1887

ÖFRÄMSTA FÖRVALTNINGEN

STOCKHOLM
HÖRSTADEN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid.
<i>Skrivelse till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet</i>	5
 Avdelning I.	
<i>Första kapitlet. Inledning</i>	7
<i>Andra kapitlet. Allmänna synpunkter på lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolornas betydelse och behov</i>	11
A. Högskolornas allmänna betydelse s. 11. — B. Högskolornas behov i allmänhet s. 14. — C. Olika typer av befattningar vid högskolorna s. 16. — D. Behovet av samarbete mellan högskolorna s. 29. — E. Stipendier åt studerande vid högskolorna s. 31. — F. Doktorsavhandlingar s. 33. — G. Undervisningsnämnder s. 34.	
 Avdelning II.	
<i>Tredje kapitlet. Översikt över lantbrukshögskolans organisation</i>	36
<i>Fjärde kapitlet. Vissa undervisningsfrågor m. m. vid lantbrukshögskolan</i>	44
1. Inledning, s. 44. — 2. Inträdesfordringar m. m. s. 45. — 3. Undervisning i maskin- och redskapslära; specialiserad agronomexamen, s. 53.	
<i>Femte kapitlet. Lantbrukshögskolans behov av personal och anslag</i>	65
1. Inledning s. 65. — 2. De ekonomiska och statistiska ämnesområdena s. 67. — 3. Växtsjukdomslära och lantbrukszoologi s. 81. — 4. Lantbrukskemien och det kemiska centrallaboratoriet s. 85. — 5. Husdjurens anatomi och fysiologi s. 93. — 6. Husdjurens avels- och raslära s. 96. — 7. Växtodlingslära s. 99. — 8. Allmän jordbrukslära s. 104. — 9. Växternas anatomi och fysiologi s. 107. — 10. Systematisk botanik och ärftlighetslära s. 109. — 11. Husdjurens utfodring och skötsel s. 111. — 12. Marklära s. 114. — 13. Mikrobiologiska institutionen s. 115. — 14. Agronomisk hydroteknik s. 119. — 15. Maskin- och redskapslära s. 121. — 16. Fysik och meteorologi s. 124. — 17. Övriga ämnesområden s. 125. — 18. Docent- och forskarstipendiater s. 125. — 19. Biblioteket s. 127. — 20. Kansliet och kamrerarexpeditionen m. m. s. 129. — 21. Sammanfattning av utredningens förslag s. 133. — 22. Undervisningsplanen s. 140. — 23. Anslagsbehovet för omkostnader och stipendier m. m. s. 141. — 24. Sammanfattande kostnadsberäkning s. 144.	
 Avdelning III.	
<i>Sjätte kapitlet. Översikt över skogshögskolans organisation</i>	146
<i>Sjunde kapitlet. Vissa undervisningsfrågor m. m. vid skogshögskolan</i>	151
1. Inträdesfordringar s. 152. — 2. Den förberedande kursen m. m. s. 157. — 3. Examina för högskolan s. 160. — 4. Behovet av högre utbildad skoglig arbetskraft s. 166.	
<i>Åttonde kapitlet. Skogshögskolans behov av personal och anslag</i>	167
1. Inledning s. 167. — 2. Arbetsfördelningen mellan skogshögskolan och skogsforskningsinstitutet s. 168. — 3. Skogsteknologi och skogsdikning s. 173. — 4. Skogszoologi s. 180. — 5. Skogsskötsel s. 183. — 6. Skogsuppskattning med skogs-	

indelning s. 184. — 7. Skogsekonomi s. 185. — 8. Skogsbotanik s. 186. — 9. Skoglig marklära och kemi s. 188. — 10. Övriga ämnesområden s. 189. — 11. Docent- och forskarstipendiater s. 189. — 12. Förläggningen vid Garpenberg s. 190. — 13. Kansliet och biblioteket m. m. s. 190. — 14. Sammanfattning av utredningens förslag s. 192. — 15. Anslagsbehovet för omkostnader och stipendier m. m. s. 197. — 16. Sammanfattande kostnadsberäkning s. 199.

Avdelning IV.

Nionde kapitlet. Översikt över veterinärhögskolans organisation..... 200

Tionde kapitlet. Vissa undervisningsfrågor m. m. vid veterinärhögskolan 206

1. Frågan om specialisering av veterinärexamen s. 207. — 2. Behovet av veterinärutbildad arbetskraft s. 207. — 3. Veterinärinrättningen i Skara m. m. s. 209.

Elfte kapitlet. Veterinärhögskolans behov av personal och anslag 210

Inledning s. 210. — 2. Medicin s. 213. — 3. Fysiologi och farmakologi s. 219. — 4. Födoämneshygien, parasitologi och bakteriologi s. 222. — 5. Anatomi och histologi s. 227. — 6. Kemi s. 230. — 7. Patologisk anatomi s. 234. — 8. Avelsbiologi och husdjurshygien s. 237. — 9. Hovsjukdomar, hovbeslagslära och anspännlära s. 240. — 10. Kirurgi s. 242. — 11. Obstetrik och gynekologi s. 244. — 12. Ambulatoriska kliniken s. 247. — 13. Docent- och forskarstipendiater s. 248. — 14. Det radiologiska arbetet s. 249. — 15. Biblioteket s. 250. — 16. Sekretariatet m. m. s. 251. — 17. Sammanfattning av utredningens förslag s. 254. — 18. Undervisningsplanen s. 260. — 19. Anslagsbehovet för omkostnader och stipendier m. m. s. 261. — 20. Sammanfattande kostnadsberäkning s. 264.

Avdelning V.

Tolfte kapitlet. Byggnadsfrågor..... 265

1. Allmänna synpunkter s. 265. — 2. Lantbrukshögskolan s. 268. — 3. Skogshögskolan s. 274. — 4. Veterinärhögskolan s. 282.

Avdelning VI.

Trettonde kapitlet. Sammanfattning 289

Bilagor 295

Till

Statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet.

Genom beslut den 29 november 1946 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla åtta utredningsmän för att i enlighet med de av departementschefen i statsrådsprotokollet för nämnda dag uppdragna riktlinjerna verkställa utredning rörande den framtida utvecklingen och omfattningen av högskolorna på jordbrukets och skogsbrukets område.

Med stöd av detta bemyndigande tillkallades såsom utredningsmän statssekreteraren i jordbruksdepartementet B. A. Fallenius, tillika ordförande, samt föreståndaren för statens veterinärmedicinska anstalt, professorn A. Hjärre, överdirektören i domänstyrelsen, dåvarande överjägmästaren E. W. Höjer, ledamoten av riksdagens andra kammare, skogsarbetaren J. S. Jonsson i Järvsand, professorn vid universitetet i Uppsala J. B. E. Melin, ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren B. S. B:son Norup i Knislinge, byråchefen i statens livsmedelskommission K. H. Olsson samt professorn E. Å. Åkerman i Svalöv.

Den 4 mars 1947 förordnades sekreteraren hos Kalmar läns södra hushållningssällskap, dåvarande byråagronomen hos lantbruksstyrelsen N. E. Sjöborg att vara sekreterare åt utredningsmännen.

Enligt beslut den 21 maj 1947 tillkallades rektorn vid lantmannaskolan å Högalid, agronomen K. O. E. Rydå i Smedby att såsom expert biträda utredningsmännen.

Utredningsmännen, vilka antagit benämningen 1946 års högskoleutredning, påbörjade sitt arbete den 1 april 1947.

Utredningen har under arbetets gång haft överläggningar med högskolornas lärarkollegier samt andra i utredningsarbetet intresserade institutioner och sammanslutningar ävensom uppehållit kontakt med sådana utredningar, vars utredningsuppdrag på ett eller annat sätt berört det utredningen lämnade uppdraget.

Efter vederbörligt bemyndigande har utredningen anlitat arkitekterna J. Forszén, G. Holmdahl och J. Lundeqvist för utförande av vissa ritningar och kostnadsberäkningar.

Till utredningen ha för yttrande överlämnats bland annat norrlandskommitténs utredning med synpunkter på sågverksdriften i Norrland och

förslag angående inrättande av en central sågverksskola (SOU 1947: 32) samt 1945 års jordbruksförsöksutrednings betänkande angående organisationen av försöksverksamheten på jordbrukets område (SOU 1947: 42).

Sedan utredningens arbete nu avslutats, får utredningen härmed värdigt avlämna betänkande med förslag angående utbyggnad av lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolorna jämte därtill hörande ritningar.

Stockholm den 17 november 1947.

B. FALLENIUS.

A. HJÄRRE. ERIK W. HÖJER. SIGFRID JONSSON. ELIAS MEELIN.
SAM. B. NORUP. HELMER OLSSON. ÅKE ÅKERMAN.

Elvir Sjöborg.

AVDELNING I

FÖRSTA KAPITLET.

Inledning.

I skrivelse den 12 juli 1946 framlade styrelsen för lantbrukshögskolan för Kungl. Maj:t under hänvisning till det ökade behovet av agronomer förslag om provisoriska åtgärder för att möjliggöra en utökning av det årliga antalet studerande vid högskolan. Förslaget innebar i huvudsak, att tills vidare från och med hösten 1946 skulle vid högskolan mottagas 50 i stället för såsom under de senaste åren 30 studerande om året. I anslutning härtill hemställde styrelsen, att ett belopp av 171 600 kronor måtte anvisas å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1946/47. Styrelsen anhöll tillika, att, då de sålunda föreslagna provisoriska anstalterna snarast borde ersättas med definitiva anordningar, Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande den utbyggnad av lantbrukshögskolans forskningsmöjligheter, lärarkrafter och lokalteter, som erfordrades för tillgodoseende av det ökade behovet av agronomer.

Lantbrukshögskolans styrelse upptog sedermera i skrivelse den 22 augusti 1946 med anslagsäskanden för budgetåret 1947/48 förslag om inrättande av vissa nya professurer vid högskolan. Styrelsen föreslog sålunda, att den ekonomiska ämnesgruppen, vilken endast företrädades av en professur i lantbruksekonomi med marknadslära, måtte uppdelas i två professurer, nämligen en i lantbruksekonomi och en i marknadslära. Högskolestyrelsen uttalade i detta sammanhang, att — då socialvetenskapernas ställning vid universitet och högskolor vore under utredning genom särskilda sakkunniga, vilka kunde förväntas framlägga förslag härom under det närmaste året, och frågan om särskild företrädare för ämnet nationalekonomi vid lantbrukshögskolan syntes böra bli föremål för behandling inom denna kommitté — styrelsen ansåge sig icke nu böra framlägga förslag om inrättande av en professur i nationalekonomi vid högskolan. Även inom det naturvetenskapliga området ansåg högskolestyrelsen behov föreligga av en utökning av antalet lärarkrafter. I detta avseende förordade styrelsen inrättandet av en

professur i växtpatologi. För att tillgodose behovet av utrymme för denna professur ansåg styrelsen, att nya institutionslokaler snarast borde uppföras. Därjämte gjorde styrelsen i skrivelsen framställning om inrättande av ytterligare vissa tjänster ävensom om anvisande av medel för docent- och forskarstipendier. Framställning gjordes även om en höjning av utrustningsanslaget för anskaffande av viss dyrbarare apparatur.

I anslutning till högskolestyrelsens förstnämnda skrivelse föreslog Kungl. Maj:t i proposition nr 311 till 1946 års riksdag, att riksdagen skulle medgiva en omedelbar ökning av elevantalet vid lantbrukshögskolan. I propositionen anförde föredragande departementschefen bland annat följande.

Till följd av utvecklingen under de senaste åren på jordbruksnäringens område har behovet av utbildade agronomer starkt ökat. Någon motsvarande ökning av antalet årligen vid lantbrukshögskolan utbildade agronomer har emellertid icke kommit till stånd. Följden härav har blivit, att tillgången på dylik personal visat sig vara otillräcklig för att fylla behovet och att det för närvarande råder en kännbar brist på agronomer i landet. Den i ärendet förebragta utredningen tyder på att denna brist i framtiden ingalunda torde komma att minska utan att behovet av agronomer tvärtom säkerligen kan väntas bli ännu mer framträdande. Ett genomförande av de åtgärder, som kunna komma att föranledas av de av 1942 års jordbrukskommitté framlagda förslagen, komma i hög grad att vara beroende av tillgången på agronomutbildad personal. På grund härav är det angeläget, att åtgärder snarast vidtagas för att möjliggöra utbildning vid lantbrukshögskolan av ett väsentligt större antal agronomer än vad nu kan ske. Ehuru frågan om härför erforderlig utbyggnad av lantbrukshögskolan icke torde kunna avgöras omedelbart utan torde böra bli föremål för en närmare utredning, synas likväl åtgärder för en ökning av elevantalet vid högskolan icke utan betydande olägenhet kunna uppskjutas. Med hänsyn härtill torde vissa provisoriska anordningar böra vidtagas redan under innevarande läsår.

Den 21 juni 1946 gjorde veterinärhögskolans styrelse framställning hos Kungl. Maj:t om igångsättande av en utredning rörande högskolans framtida arbetsförhållanden och behov av ytterligare anslag m. m. Vissa hit hörande frågor upptogs vidare av högskolestyrelsen i dess skrivelse den 2 september 1946 till Kungl. Maj:t med anslagsäskanden för budgetåret 1947/48. Härvid erinrade styrelsen om en av högskolans lärarråd avgiven, av styrelsen den 24 augusti 1939 till Kungl. Maj:t överlämnad skrivelse av den 10 maj 1939 med plan för högskolans utveckling. I denna plan förordades bland annat en uppdelning av dels professuren i födoämneshygien, parasitologi och bakteriologi i två professorer, nämligen en i bakteriologi och epizootilära samt en i födoämneshygien, och dels professuren i obstetrik och bujatrik i två professorer, nämligen en i obstetrik och en i bujatrik. Högskolestyrelsen har i sin skrivelse den 2 september 1946 anmält, att professorn i obstetrik och bujatrik hemställt, att sistnämnda uppdelning nu borde komma till stånd, samt att majoriteten av lärarrådet understött denna framställning. Inom lärarrådet hade två professorer reserverat sig häremot. För egen del anförde styrelsen följande.

Styrelsen finner redan de av lärarkollegiet i skrivelse den 10 maj 1939 framförda synpunkterna starkt tala för att frågan om uppdelning av professuren i obstetrik och bujatrik — en uppdelning som, betraktad ensam för sig, synes ligga i utvecklingens riktning och för vilken tungt vägande skäl blivit framförda — icke upptages till behandling och avgörande förrän i samband med den ifrågasatta uppdelningen av professuren i födoämneshygien, parasitologi och bakteriologi samt med beaktande jämväl av den nuvarande medicinprofessurens ämnesomfattning. Genom inrättandet år 1945 av professuren i fysiologi och farmakologi har sistnämnda ämne blivit avlastat från medicinprofessuren och den möjligheten kan icke anses utesluten, att vid uppdelning av nuvarande professuren i födoämneshygien m. m. jämväl ämnet epizootilära blir avlastat från medicinprofessuren. Frågan om sistnämnda professors ämnesomfattning har således kommit i ett delvis nytt läge. Nuvarande innehavaren av den odelade professuren i födoämneshygien m. m. inträder i pensionsåldern den 12 februari 1949, och jämlikt högskolans stadgar skola åtgärder för ämbetets besättande med ny innehavare påbörjas senast i februari 1948. Den ifrågasatta uppdelningen av denna professur kan följaktligen icke lämpligen anstå till senare tidpunkt än 1948 års riksdag. Det dröjsmål med uppdelningen av professuren i obstetrik och bujatrik, som skulle förorsakas genom en i och för sig synnerligen önskvärd och dessutom av sakliga grunder betingad samtidig behandling av dessa frågor om uppdelning av två professurer vid högskolan, kan således näppeligen avse mer än ett år. Någon fara av ett sådant dröjsmål torde icke kunna påvisas. På dessa grunder och med beaktande jämväl av den meningsskiljaktighet som förekommit vid ärendets behandling i lärarkollegiet finner styrelsen sig icke kunna för närvarande understödja det framlagda förslaget om inrättande vid högskolan av en särskild professur i bujatrik.

Mot styrelsens yttrande anmäldes reservation av två ledamöter.

I skrivelse den 6 mars 1946 hemställde styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut hos Kungl. Maj:t om ny reglering av ämnesrådet för professuren i skogsteknologi vid högskolan. I anslutning härtill framhöll styrelsen, att omreglering av professurens område skulle medföra behov av två speciallärare, nämligen en i vägbyggnadsteknik och en i skogsdikning. I skrivelse den 29 augusti 1946 till Kungl. Maj:t med framställning om anslag för budgetåret 1947/48 anhöll styrelsen om medel för dessa ämneslärare. Samtidigt föreslog styrelsen inrättande vid skogsforskningsinstitutet av en ny avdelning för forskning på skogsteknologiens område. Påpekas må även, att styrelsen den 20 augusti 1942 i framställning till Kungl. Maj:t om medelsanvisning för budgetåret 1943/44 ifrågasatte inrättande av en professur i skogszoologi men med hänsyn till det då rådande läget förklarade sig icke vilja påyrka inrättande av en sådan professur.

Efter att ha erinrat om förenämnda skrivelser anförde chefen för jordbruksdepartementet vid utverkande den 29 november 1946 av Kungl. Maj:ts tillstånd till igångsättande av nu förevarande utredning i uttalande till statsrådsprotokollet, att de resultat, som på den vetenskapliga forskningens område under de senaste decennierna vunnits vid de inom jordbruket och skogsbruket arbetande högre läroanstalterna och högskolorna, utan tvivel hade varit en i hög grad bidragande orsak till det stora uppsving, som under

denna tid i vissa avseenden utmärkt dessa näringar. Departementschefen framhöll samtidigt, att även den goda utbildning, som vid dessa läroanstalter lämnats dem, vilka i olika ställningar arbetade inom jordbruk och skogshantering, hade väsentligt verkat i samma riktning. Departementschefen understök tillika betydelsen av att forskningsarbetet inom dessa näringar icke stagnerade eller bleve efter i det allmänna framåtskridandet på dessa områden i utlandet samt av att den högre undervisningen här vore i nivå med tidens krav. Sedan departementschefen vidare erinrat om att under de senaste krigsåren av olika skäl en viss återhållsamhet måst iakttagas, då det gällt att tillgodose många av de berättigade krav, som från vetenskapsmännens sida rests på förbättringar i skilda hänseenden, uttalade han, att tiden nu vore inne att få till stånd en mera allmän upprustning av ifrågavarande högskolors vetenskapliga resurser. Enligt departementschefens uttalande borde för detta ändamål igångsättas en allsidig utredning rörande högskolornas behov, liksom ock upprättas en plan för deras vidare utveckling. Såsom närmare direktiv för denna utrednings bedrivande anförde departementschefen följande.

Vid denna utredning bör undersökas i vad mån ytterligare professorer kunna vara behöfliga. Såsom framgår av vad inledningsvis anförts, föreligger redan nu ett flertal framställningar om nya lärostolar vid högskolorna. Det bör emellertid framhållas, att vid prövningen av de förefintliga behoven i detta hänseende även måste beaktas de möjligheter till forskning och utbildning, som inom motsvarande ämnesområden finnas vid universiteten och andra högskolor. Sålunda bör exempelvis vid prövningen av frågan om uppdelningen av professuren i lantbruksekonomi vid lantbrukshögskolan tagas i betraktande de möjligheter till forskning och undervisning, som inom den nationalekonomiska vetenskapen finnas på annat håll. Å andra sidan måste dock tillses, att i den mån speciella behov av vetenskaplig forskning på jordbrukets eller skogsbrukets område förefinnas dessa bliva tillgodosedda. Det synes också angeläget, att den högre undervisningen rörande maskintekniken och därmed sammanhängande problem liksom undervisningen i arbetslära utvidgas. Emellertid torde böra understrykas vikten av att — även om nya lärostolar upprättas och undervisningsmöjligheterna vidgas — det är av stor betydelse, att studietiden för ungdomen vid högskolorna icke förlänges.

Det synes under utredningen även böra undersökas i vad mån de forskare, som anknäytas till exempelvis statens skogsforskningsinstitut och veterinärmedicinska anstalten, kunna anlitas för undervisning vid motsvarande högskolor. Erinras må, att vid lantbrukshögskolan och försöksanstalterna föreligger en viss växelverkan, vilken varit till gagn för såväl forskningen som undervisningen. Det förefaller därför icke uteslutet, att vissa arrangement kunna göras, vilka kunna möjliggöra ett fruktbringande utbyte även vid förstnämnda institutioner. Särskilt torde detta gälla skogshögskolan och skogsforskningsinstitutet, vilka båda institutioner framställt önskemål om utvidgade forskningsmöjligheter inom närliggande områden.

Vid utredningen synes även böra upptagas till övervägande om och på vad sätt från professorerna skulle kunna avlyftas vissa mera elementära delar av undervisningen, vilka skulle överflyttas på andra lärarkrafter, för att möjliggöra för professorerna att mera odelat kunna ägna sig åt vetenskaplig forskning. I anslutning härtill bör även undersökas på vad sätt, man kan underlätta för studerande med vetenskaplig begåvning och fallenhet för sådan forskning att kunna vidare utbilda sig till

professorer och forskare. Härvid bör upptagas till behandling frågan huruvida ett utbyggande av docentinstitutionen vid högskolorna är påkallad. De problem, som sammanhånga med publicering av de vetenskapliga forskningsresultaten, synas även böra närmare utredas.

Av vad tidigare anförts, framgår att en utbyggnad av lantbrukshögskolan är nödvändig för att tillgodose det stegrade behovet av agronomer. Utredningen bör undersöka i vilken utsträckning det blir erforderligt att i anledning härav mera permanent förse högskolan med ytterligare lärarkrafter och lokaler. Härvid bör kontakt sökas med den utredning, som för närvarande arbetar inom ecklesiastikdepartementet för att utreda lantmäteriuundervisningens ordnande. Skulle denna utredning komma till det resultatet, att lantmäteriuundervisningen i större eller mindre omfattning bör förläggas till lantbrukshögskolan, bör detta vid den av mig nu förordade utredningen beaktas för att rätt avvåga högskolans behov. Det synes även lämpligt, att frågan om en utökning av antalet elever vid de övriga högskolorna närmare utredes samt att, därest en dylik utökning skulle befinnas behöfelig, förslag framläggas om i anledning därav påkallade utbyggnader av högskolorna. Givet är, att vid utredningen skall beaktas i vad mån de resultat, till vilka utredningen i övrigt kommer, påkalla utökning av personal samt utrustning och lokaler. Utredningen synes även böra överväga i vad mån de av universitetsberedningen, naturvetenskapliga forskningskommittén och de medicinska högskolornas organisationskommitté vunna resultat kunna få tillämpning vid nu ifrågakvarande högskolor. Det torde vara ändamålsenligt, att under utredningsarbetet kontakt upprätthålles med jordbrukförsöksutredningen, så att planerna i fråga om utbyggnaderna av lantbrukshögskolan och försöksverksamheten i erforderlig omfattning samordnas.

ANDRA KAPITLET.

Allmänna synpunkter på lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolornas betydelse och behov.

A. Högskolornas allmänna betydelse.

Ett lands kulturella och materiella standard sammanhänges nära med den nivå, på vilken det uppehåller sin vetenskapliga forskning och högre undervisning. I klar förståelse härför ha statsmakterna också sökt att i möjligaste mån lämna sitt stöd åt forskningen och den högre undervisningen. Till följd av de svåra förhållanden, som under det senaste världskriget pressade vårt land, kommo emellertid våra universitet, högskolor och andra vetenskapliga institutioner icke att erhålla de medel, som voro nödvändiga för att de skulle kunna uppehålla sitt arbete i den omfattning, som måste anses berättigad och påkallad. Nästan omedelbart efter världskrigets slut grepo sig dock statsmakterna an med att bota dessa brister såvitt angick bland annat universiteten och karolinska institutet. Det uppdrag, som anförtrotts 1946 års högskoleutredning, avser att även för de fackhögskolor, som handhava vetenskaplig forskning och högre undervisning på jordbrukets och skogsbru-

kets område, skapa förbättrade möjligheter att fullgöra sina betydelsefulla uppgifter i landets tjänst samt bringa dem upp till den standard, som tillförsäkrats universitetet och flertalet andra fackhögskolor.

Det arbete för forskning och undervisning, som under de senaste decennierna nedlagts vid dessa högskolor liksom ock vid andra vetenskapliga institutioner inom jordbruket och skogsbruket, har otvivelaktigt i hög grad bidragit till det uppsving, som under denna tid känneteckna de olika näringarna inom jordbruket och skogshanteringen. För växtodlingens del ha sålunda framsteg av väsentlig räckvidd gjorts tack vare forskningens och försöksverksamhetens resultat. De mest påtagliga av dessa framsteg torde ha möjliggjorts genom den växtgenetiska forskningen och den därpå grundade växtförädlingen. De senaste årtiondenas framåtskridande på växtodlingens område kunna även i avsevärd utsträckning tillskrivas en förbättrad gödsling och alltmera utvecklade metoder för jordbearbetning. De anvisningar, vilka härvidlag tjäna jordbrukarna till vägledning, äro grundade på resultatet av forskning och försök på området. På samma sätt ha vetenskapens framsteg i fråga om jordens torrläggning, utsädets behandling, växternas skydd och behandling under växttiden, de odlade växtprodukternas bärgning, förvaring och mera industrimässiga förädling m. m. bidragit till växtodlingens utveckling. Såsom ett exempel på frukterna av denna utveckling kan anföras, att enligt den officiella statistiken hektarskördarna i landet stigit från omkring 1 450 skördeenheter per år under 10-årsperioden 1881—1890 till omkring 2 150 skördeenheter per år under 10-årsperioden 1931—1940 eller under den mellanliggande perioden med i det närmaste 50 procent. Uppenbart är, att framstegen på växtodlingens område i betydande utsträckning skapat förutsättningarna för den förbättrade försörjningen med inhemska livsmedel. Härvid är att märka, att framstegen i fråga om växtodlingen ej blott direkt utan även indirekt äro av betydelse för livsmedelsförsörjningen. Enär ej mindre än omkring fyra femtedelar av skörden pläga användas till foder åt kreaturen, är det nämligen givet, att utvecklingen inom växtodlingen i framträdande grad återverkar på husdjursskötseln.

På husdjursskötseln område har såväl agrar som veterinärmedicinsk forskning i avsevärd grad bidragit till de gjorda framstegen och därmed till ett förbättrat läge i avseende å landets försörjning med animaliska livsmedel. Ett på vetenskapliga grunder uppbyggt avelsarbete har kunnat eliminera förlustbringande arvssjukdomar samt skapa djurstammar med förmånligare produktionsanlag. Vidgade kunskaper om fodermedlens sammansättning, smältbarhet och näringsvärde i samband med ökad kännedom om husdjurens näringsbehov ha vidare resulterat i en stegrad och mera ekonomisk produktion av animaliska livsmedelsprodukter. Som exempel på framstegen inom husdjursskötseln kan nämnas, att medelavkastningen per ko i besättningar, anslutna till kontrollföreningsverksamheten, under åren 1910—1914 uppgick till 2 900 kilogram mjölk med en fetthalt av 3.14 procent. Under

perioden 1934—1939 hade samma medelavkastning stigit till ej mindre än 3 590 kilogram med en fetthalt av 3·68 procent.

En lönsam produktion av animaliska livsmedel förutsätter ett gott hälsotillstånd hos djuren och för ett upprätthållande av detta erfordras en ingående kännedom om icke blott djurorganismens normala byggnad och funktioner utan även om sjukdomarnas orsak och utveckling. På dessa områden har genom forskningsresultat, som vunnits inom olika grenar av veterinärmedicinen, kunnat inregistreras stora framgångar under de senare decennierna. Vidgade kunskaper om sjukdomsalstrande faktorer och sjukdomarnas väsen ha skapat nya eller förbättrade diagnosticeringsmetoder samt ökade möjligheter för ett framgångsrikt förebyggande och bekämpande av såväl infektions- och parasitära sjukdomar som ock ämnesomsättnings- och bristsjukdomar. Som exempel må anföras de framgångar, som vunnits genom användande av bland annat vaccination, serum- och kemoterapi samt antibiotica i kampen mot infektionssjukdomar. På liknande sätt har en mera ingående kännedom om djurens näringsbehov och terapeutisk användning av bland annat vitaminer och spårelement resulterat i ett mera framgångsrikt bekämpande av bristsjukdomarna. Allt detta har i samband med framstegen inom kirurgien — icke minst nötkreaturskirurgien — bidragit till ett förbättrat hälsotillstånd och längre livslängd och därmed ökad och mera ekonomisk produktion av animaliska livsmedel.

Den skogliga forskningen, vilken utvecklats senare än jordbruksforskningen, kämpar i flera avseenden med större svårigheter än denna, framförallt därför, att så lång tid förflyter mellan sådd och skörd. Varje försöksperiod omfattar en relativt liten del av trädets eller skogens livstid, och man är i stor utsträckning hänvisad till att hämta undersökningsmaterialet från naturliga bestånd, där möjligheterna att isolera de skilda produktionsfaktorernas inverkan äro begränsade. Icke desto mindre har den svenska skogsforskningen gjort betydande framsteg. Sålunda har genom ingående studier av bland annat skogsmarkens omsättningsförhållanden och sättet för näringsupptagningen, vilket visat sig vara särskilt betydelsefullt för skogsträden, bättre kännedom vunnits om produktionsförhållandena för skilda typer av skogsmark. Skogsträdens och virkets skadegörare — framförallt svampar och insekter — ha blivit föremål för studier, som anvisat nya eller effektivare bekämpningsmetoder. Förbättrade uppskattningsmetoder för träd, bestånd och skogsområden ha utarbetats och nyttiggjorts i det praktiska skogsbruket. Nya problem tränga sig emellertid fram i nästan oöverskådlig omfattning, och det råder icke något tvivel om att den skogliga forskningen nu står inför en rad uppgifter, vilkas lösning är av den största betydelse för skogsbruket och därmed också för de utomordentligt viktiga industrier, som hämta sin råvara från skogen.

Såsom tidigare antytts bedrivs den högre undervisningen jämväl inom jordbruket och skogsbruket i samband med forskningen inom respektive

näringsgrenar. Genom denna anordning ha flera uppenbara fördelar vunnits. Sålunda har härigenom näringsgrenarnas behov av högre utbildad arbetskraft kunnat tillgodoses med personer, som ej endast inhämtat ett visst mått av kunskap utan även på nära håll kunnat studera, huru kunskapen på näringsområdet förmeras genom det fortgående forskningsarbetet. Näringen har på detta sätt kunnat relativt snabbt tillgodogöra sig vetenskapens landvinningar. Det vetenskapliga arbetet har jämväl självt haft fördel av att vara kombinerat med undervisning, i det att härigenom unga forskarbegåvningar redan i samband med undervisningen väckts till intresse för forskningen och på så sätt kunnat skolas för och knytas till forskargärningen.

B. Högskolornas behov i allmänhet.

Under sitt arbete har högskoleutredningen funnit, att en av lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolornas mest påfallande brister avser de personella resurserna. Högskolorna äro sålunda utrustade med alltför få befattningshavare, såväl vad beträffar självständigt arbetande vetenskapsmän som också — och måhända framför allt — vad angår vetenskapliga och andra hjälpkrafter åt dessa. Då genom en utökning av högskolornas personal betydande fördelar kunna vinnas, kommer utredningen i det följande att härutinnan framlägga ett flertal förslag. Enligt utredningens mening måste i kraftiga åtgärder vidtagas för att bättra de brister, som här föreligga. Dett kan icke anses rimligt eller ekonomiskt försvarbart, att stora forskningsuppgifter, som tränga till sin lösning inom högskolornas arbetsfält, lämnas åsido eller att — såsom nu ofta sker — högt kvalificerade vetenskapsmän sysselsättas med rent rutinmässiga arbeten eller undervisning av elementär beskaffenhet. Personalorganisationen vid högskolorna bör uppbyggas med sikte på att bereda ökade möjligheter för den högkvalificerade vetenskapliga personalen — professorer, laboratorer och docenter m. fl. — att koncentrera sig på de mest maktpåliggande arbetena, medan de lägre befattningshavarna — såsom assistenter, amanuenser, laboratoriebiträden och kanslipersonal — därvid lämna biträde eller övertaga enklare arbetsuppgifter. Vid högskolornas utbyggnad bör även tillses, att möjligheter öppnas att till högskolorna knyta unga forskarbegåvningar och att därvid giva dem erforderliga utkomstmöjligheter och goda arbetsbetingelser i övrigt.

I icke ringa utsträckning ha under senare år vissa av högskolornas institutioner och avdelningar kunnat förstärka sin personal med anlitanle av anslag från såväl forskningsråd, akademier eller andra offentliga organ som ock från enskilt håll. Dessa anslag ha emellertid i allmänhet beviljats för att möjliggöra särskilda bestämda forskningsuppgifter. En dylik anordning torde få anses ändamålsenlig, enär därigenom en del speciella forskningsuppgifter, som under en mer eller mindre begränsad tid kräva särskilt stor

eller särskilt utbildad personal, kunna genomföras med anlitan- de av medel utöver de för högskolorna avsedda ordinarie anslagen. En utveckling av detta slag torde även ha åsyftats av statsmakterna, som under senare år exempelvis inrättat de särskilda forskningsråden, vilka tilldelats icke obetydliga anslag för ifrågavarande ändamål. I betraktande av nu berörda förhållanden har utredningen vid utarbetande av sina förslag utgått från att de vetenskapliga institutionerna skola erhålla en sådan personalutrustning, att de kunna bedriva — jämte undervisning — en så att säga normal forskningsverksamhet. Utredningen har följaktligen icke ansett sig böra föreslå en personalorganisation, som skulle medföra, att till respektive högskolor fast knötes deras nu med särskilda forskningsanslag avlönade personal. Emellertid har utredningen härvid utgått från att även framdeles respektive prefekter böra utverka särskilda anslag för avlönande av den extra personal, som kan erfordras för genomförande vid högskolorna av sådana tidsbegränsade forskningsuppgifter, för vilka den normala personalstaben icke är tillräcklig.

En naturlig följd av en utbyggnad av högskolornas personalorganisation blir, att även tillräckliga anslag, ändamålsenliga lokaler och lämplig utrustning i övrigt tillförsäkras högskolorna. Det kan icke anses förenligt med klok hushållning att låta vetenskapsmännen arbeta med otillräckliga penningmedel eller i otillfredsställande lokaler med omodern eller bristfällig utrustning. Utredningens förslag om ökad personal vid högskolorna åtföljas därför av förslag om höjda årliga anslag till forskningens och undervisningens bedrivande, nya eller förbättrade lokaler samt ökad eller förbättrad utrustning i övrigt m. m. Även vissa förslag rörande den av högskolorna bedrivna undervisningens organisation framlägger utredningen i det följande. Särskilt för skogshögskolans del äro sistnämnda förslag av betydande räckvidd.

Vad angår högskoleutredningens förslag om årliga anslag till de vetenskapliga institutionerna torde få anföras, att dessa anslag böra — väsentligen i anslutning till vad redan nu gäller — användas för anskaffande av förbrukningsmateriel, instrument och apparater samt för avlöning åt tillfälliga hjälpkrafter av olika slag m. m. Vid vissa institutioner ha eleverna för närvarande att erlägga vissa avgifter för kurser och dylikt. Utredningen anser, att dessa avgifter böra avskaffas liksom skett vid universiteten. De årsanslag, som utredningen i det följande föreslår, äro beräknade med hänsyn härtill.

Innan högskoleutredningen övergår till att närmare behandla frågan om de olika högskolornas behov i skilda hänseenden, skall i detta kapitel upptagas en del för högskolorna gemensamma spørsmål m. m. Därjämte må här anföras, att högskoleutredningen för att erhålla fasta hållpunkter för en bedömning av högskolornas nuvarande läge och behov anmodat styrelserna för högskolorna, att — efter hörande av respektive lärarråd — till utred-

ningen inkomma med de förslag och synpunkter angående högskolornas framtida utveckling och omfattning, som ansåges böra beaktas i samband med denna utredning. I anledning härav ha styrelserna till utredningen överlämnat skrivelser med dylika förslag och synpunkter såväl från styrelserna själva som ock från vederbörande lärarråd, från enskilda lärare samt från de studerandes sammanslutningar m. fl.

C. Olika typer av befattningar vid högskolorna.

1. Professorer.

De ledande vetenskapliga befattningarna äro vid lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolorna liksom vid övriga högre läroanstalter professorsbefattningarna. Någon förändring härutinnan torde icke vara påkallad och har ej heller ifrågasatts i de till högskoleutredningen från högskolorna inkomna framställningarna. Beträffande professorernas löneställning ha emellertid från högskolehall framförts vissa önskemål om förbättring. Detta spörsmål har sålunda berörts från lantbrukshögskolans och veterinärhögskolans sida.

Lantbrukshögskolans lärarråd har, under åberopande av ett tidigare avgivet yttrande i ämnet, framhållit nödvändigheten av att högskolans professorer i lönehänseende jämställdes med professorerna vid universiteten och karolinska institutet. Lärarrådet har icke ansett någon anledning föreligga att placera högskolans professorer i en oförmånligare löneställning än nu sagts. I detta spörsmål har högskolestyrelsen uttalat, att — enligt vad styrelsen erfarit — en utredning inom den närmaste tiden komme att igångsättas rörande löneroglering för professorerna vid universiteten och karolinska institutet. Enligt styrelsens mening vore det angeläget, att i samband härmed även frågan om löneroglering för professorerna vid fackhögskolorna utreddes.

Veterinärhögskolans lärarkollegium har framhållit betydelsen av att professorerna vid högskolan i lönehänseende jämställdes med professorsbefattningarna vid universiteten. Kollegiet har härvid åberopat, att skillnaden i lönehänseende mellan universitetens och fackhögskolornas professorer måste uppfattas som en orättvisa, varjämte skillnaden försvagade fackhögskolornas förmåga att vid sig knyta framstående vetenskapsmän. Veterinärhögskolans styrelse har tillstyrkt kollegiets förslag om uppflyttning av högskolans professorer till full jämställdhet i lönehänseende med professorerna vid universiteten.

Högskoleutredningen vill erinra därom, att lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolornas professorer i likhet med exempelvis de tekniska högskolornas professorer äro placerade såsom ordinarie tjänstemän i lönegrad 33, innebärande å ortsgupp 3 en begynnelselön av 14 712 kronor och en slutlön av 16 224 kronor för år jämte rörligt tillägg efter för närvarande 12 procent.

Universitetens och karolinska institutets professorer ha tillförsäkrats en för-
månligare löneställning. Dessa professorer åtnjuta sålunda en lön av 8 000
kronor för år, tjänstgöringspenningar med 4 000 kronor för år samt dyr-
tidstillägg efter för närvarande 26 procent och kristillägg efter för närva-
rande 24·4 procent jämte provisorisk avlöningsförstärkning och provisoriskt
lönstillägg. Sistnämnda professorers lön kan efter fem år höjas med 1 000
kronor per år. Deras provisoriska löneförbättringar utgöra för professor
med begynnelselönen 1 692 kronor och för professor med ålderstillägg 2 292
kronor för år.

Högskoleutredningen anser, att den löneskillnad som förefinnes mellan å
ena sidan lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolornas professorer och å
andra sidan universitetens och karolinska institutets professorer, icke kan
anses sakligt motiverad, då de kompetenskrav, som ställas på nämnda hög-
skolors professorer, icke äro lägre än motsvarande krav på universitetens
och karolinska institutets professorer. I fråga om det ansvar och den all-
männa betydelse, som utmärka professorsbefattningarna, ligga vidare ifråga-
varande högskoleprofessorer icke efter professorerna vid universiteten och
karolinska institutet. För utredningen framstår det därför såsom uppenbart,
att professorerna vid lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolorna måste an-
ses såsom fullt likställda med universitetens och karolinska institutets pro-
fessorer. På grund härav synes någon skillnad i lönehänseende mellan dessa
befattningshavaregrupper ej heller böra förefinnas.

Frågan om löneställningen för professorerna vid lantbruks-, skogs- och
veterinärhögskolorna torde emellertid sammanhänga med frågan om löne-
ställningen för övriga fackhögskoleprofessorer och synes därför icke kunna
lösas enbart för sig. Då därjämte frågan om lönereglering för universitets-
professorer m. fl. torde vara aktuell (prop. nr 272/1947, sid. 4), anser hög-
skoleutredningen sig icke böra närmare ingå på dessa lönespörsmål men vill
förorda, att de upptagas till utredning i samband med universitetsprofesso-
rernas löneregleringsfråga. Vid kostnadsberäkningarna i det följande räk-
nar högskoleutredningen alltså med oförändrad löneställning för professo-
rerna vid lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolorna.

I detta sammanhang torde tillika få erinras, att frågorna om universitets-
professorernas undervisningsskyldighet, ledighet för forskning m. m. icke
upptagits till behandling i samband med den senaste upprustningen av uni-
versiteten, enär dessa frågor ansetts sammanhänga med spörsmålet om en
blivande lönereglering för professorerna m. fl. (prop. nr 272/1947, sid. 4). Av
samma skäl lämnar högskoleutredningen å sido sådana frågor, som avse
lantbruks-, skogs- och veterinärhögskoleprofessorernas undervisningsskyldig-
het, ledighet för forskning och dylikt.

Vid övervägande av spörsmålet om inrättande av nya professorer har hög-
skoleutredningen i vissa fall funnit de från högskolorna framställda kraven
på nya professorer alltför vittgående. För högskolorna har det syntts utred-

ningen vara viktigast att få de redan befintliga professurerna bättre utrustade såväl i fråga om medhjälpare vetenskaplig och annan personal som i övrigt. Emellertid har utredningen ansett det påkallat, att vissa nya professurer komma till stånd. Nya professurer ha föreslagits, där viktiga ämnesområden befunnits alltför omfattande för att kunna behärskas av en enda professor, eller där betydelsefulla ämnesområden över huvud icke företrädas av någon professor. I fråga om de föreslagna nya professurerna har utredningen sökt övertyga sig om att tillräckligt kvalificerade vetenskapsmän kunna väntas stå till förfogande för befattningarna.

2. Andra vetenskapliga befattningar.

Inkomna förslag.

Lantbrukshögskolans lärarråd har uttalat, att en avvägning borde ske mellan de vid högskolan anställda professorernas skyldighet till undervisning och deras möjlighet till forskning, så att forskningens berättigade krav tillgodosåges. Härvid borde i första hand institutionerna utrustas med tillräckligt antal biträdande krafter av olika slag. I denna fråga har lärarrådet vidare anfört bland annat följande.

Till flertalet institutioner böra knytas laboratorer, vilka skola delta i arbetet med forskningen och undervisningen på institutionerna. Institutionsföreståndaren skall på laboratorn kunna avlasta en del mera kvalificerade och arbetskrävande uppgifter, vilka icke lämpligen kunna anförtros annan underordnad befattningshavare. Åtminstone vid de större institutionerna böra finnas väl kvalificerade förste assistenter i lönegrad A 24 (27),¹ som under professorns ledning ha att svara för mera maktpåliggande uppgifter i samband med institutionernas forskningsarbete. Därjämte torde vid åtskilliga institutioner erfordras kvalificerade assistenter i lönegrad Eo 21 (24), som skola biträda vid forskningen. Som biträden vid forskning och undervisning torde vidare erfordras assistenter i lönegrad Eo 18 (22). Vid vissa institutioner torde behov föreligga av assistenter med något lägre kompetens än nyssnämnda kategori. Dessa assistentbefattningar böra placeras i lönegrad Eo 15 (19). Såsom biträden framför allt vid övningskurserna torde i åtskilliga fall erfordras amanuenser, vilka alltefter arbetsuppgifternas omfattning böra erhålla arvode om 3 600 kronor, 2 400 kronor eller 1 400 kronor.

Lärarrådet vid lantbrukshögskolan har förordat, att högskolans laboratorer och lektorer skulle placeras i lönegrad A 28 (31). Till motivering härför samt för förslaget, att högskolans förste assistenter skulle placeras i lönegrad A 24 (27) och dess assistenter i lönegraderna Eo 21 (24), Eo 18 (22) och Eo 15 (19), har lärarrådet anfört i huvudsak.

Vid lantbrukshögskolan finnes för närvarande en laboratorbefattning i lönegrad A 26 (29) samt två lektorsbefattningar i lönegrad Eo 26 (29). Lärarrådet anser, att vid flertalet av högskolans institutioner borde inrättas laboratorjänter. För att högskolan skall kunna förvärva framstående vetenskapsmän till dessa befattningar

¹ Där i betänkandet använts de omedelbart före den 1 juli 1947 gällande lönegradsbe-teckningarna, ha inom parentes angivits motsvarande nu gällande lönegradsnummer.

är det av största vikt, att högskolan har möjlighet att erbjuda tillräckliga löneförmåner. Med hänsyn dels till de stora krav, som måste ställas på laboratorerna och lektorerna, dels ock till lönegradsplaceringen för lektorerna vid läroverken samt till de löneförmåner, som utgå till lärarna vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna, anser lärarrådet det oundgängligen erforderligt, att laborator- och lektorsbefattningarna uppflyttas i lönegrad A 28 (31).

Lärarrådet har i skrivelse till högskolans styrelse den 14 juni 1946 hemställt, att högskolans arvodesassistenter måtte inplaceras i löneplan. Styrelsen har i skrivelse den 22 augusti 1946 framhållit, att svårigheten att besätta ifrågavarande befattningar med utexaminerade agronomer vore betydande. Den uppräknig av arvoden från 4 800 till 6 000 kronor, som verkställdes den 1 juli 1945, hade uppenbarligen icke varit tillräcklig för att högskolan skulle få möjlighet förvärva och för några år behålla lämpliga agronomer som assistenter. Den lämpligaste utvägen vore troligen, att befattningarna inplacerades i löneplan som extra ordinarie. En sådan lösning av frågan torde dock icke kunna genomföras vid högskolan, om ej samtidigt en liknande reform genomfördes vid universiteten och övriga högskolor. Styrelsen hemställde därför, att assistentbefattningarna tills vidare förenades med samma arvode som vid universiteten eller 7 200 kronor.

Lärarrådet är av den bestämda uppfattningen, att ifrågavarande svårigheter icke kunna lösas, om icke assistentbefattningarna bliva förenade med pensionsrätt. Utexaminerad agronom, som erhåller anställning som assistent vid högskolan, bör placeras i lönegrad Eo 18 (22). För placering i lönegrad Eo 21 (24) eller lönegrad A 24 (27) bör fordras avlagd högre examen. Vissa institutioner böra härutöver ha assistenter med lägre kompetens än här ovan angivits. Dessa assistenttjänster synas kunna placeras i lönegrad Eo 15 (19). Assistentbefattning i lönegrad A 24 (27) skulle erfordra minst licentiatexamen och därutöver väl vitsordad tjänstgöring som forskningsassistent. Dessa befattningar böra benämnas förste assistenter. Även assistent i lönegrad Eo 21 (24) bör ha avlagt licentiatexamen. Benämningen å befattningen i denna lönegrad bör ändras från förste assistent till enbart assistent.

I fråga om lantbrukshögskolans docentsstipendiater har lärarrådet framhållit nödvändigheten av att stipendiaternas löneförmåner utginge efter samma grunder som vid universiteten, vilket hittills — fränsett en kortare period — varit fallet. Även forskarstipendier och extra ordinarie professurer skulle enligt lärarrådets förslag inrättas vid lantbrukshögskolan.

Lantbrukshögskolans docentförening har anfört, att största möjliga likhet i anställningsförhållanden borde råda för de olika högskolornas och universitetens personal. Föreningen har även förordat en utbyggnad av amanuens- och docentinstitutionerna vid lantbrukshögskolan samt inrättandet av forskarstipendier och extra ordinarie professurer vid densamma.

Lantbrukshögskolans studentkår har anfört en del allmänna synpunkter på högskolans utrustning med vetenskapliga befattningar och härvid förordat, att vid sidan av professorerna anställdes annan vetenskapligt skolad personal i större utsträckning än för närvarande. Vad kåren i detta avseende anfört, är av väsentligen följande innehåll.

Beträffande utbildningen i de tillämpade huvudämnena vill studentkåren understryka, att den bör kunna inriktas på djupet och i omedelbar anslutning till vid högskolan i dessa ämnen bedriven forskningsverksamhet. Detta aktualiserar en utökning

av den biträdande personalen vid institutionerna. Som biträdande lärare och kursledare måste till varje institution — i varje fall de tillämpade huvudinstitutionerna — i helt annan utsträckning än hittills högt kvalificerad personal med grundlig vetenskaplig skolning vara knuten. Dessa lärar- och forskarbefattningar måste vara förknippade med sådana löneförmåner, att de icke betraktas som genomgångsbefattningar med täta byten av befattningshavare. Det förefaller sålunda önskvärt, att såväl laborators- som förste assistentbefattningar regelmässigt inrättas vid de tillämpade institutionerna. Om institutionsföreståndaren icke uteslutande skall ägna sig åt undervisning och studiehandledning, måste de nuvarande förhållandena betraktas som mycket olyckliga, i det att varken undervisningen eller forskningen blir tillfredsställande tillgodosedd. Vidare erfordras ett antal från den löpande undervisningen fristående assistentbefattningar — exempelvis av stipendienatur — vid de tillämpade institutionerna, lämpade för blivande forskare, som arbeta på sin licentiatexamen eller doktorsgrad, samt ett utbyggande av docentinstitutionen för att till högskolan knyta yngre forskare med doktorsgrad.

Skogshögskolans lärarråd har påpekat, att — med hänsyn till forskningens behov — överkvalificerad arbetskraft icke borde användas vid högskolans undervisning. Härefter har högskolans lärarråd ytterligare utvecklat detta ämne på följande sätt.

Detta innebär, att i främsta rummet professorerna ej böra belastas med sådan undervisning av mera rutinmässig natur, som kan överlätas till lärarpersonal, som ej är skolad för utövandet av självständig forskning. Det innebär emellertid även, att för den mera krävande undervisning, som handhaves av professorerna, tillräcklig assistentpersonal bör finnas tillgänglig för förberedandet av denna undervisning genom bearbetande av föreliggade forskningsresultat till för undervisningen lämpligt skick, för komplettering av samlingar och studiematerial, för framställande av bildmaterial för undervisningen m. m. Härigenom kan undervisningen bättre hållas å jour med framåtskridandet och göras mera rationell med avseende på utförandet, samtidigt som tid kan vinnas för forskningsuppgifter.

Lärarrådet vid skogshögskolan har vidare framhållit, att för den nödvändiga utbildningen av skogliga forskare erfordrades jämväl förstärkning av högskolans docentinstitution. Studentkåren har understrukt detta uttalande.

Veterinärhögskolans lärarkollegium har framhållit vikten av att högskolans lärarkrafter bleve förstärkta genom inrättandet av nya befattningar. Kollegiet har vidare i anslutning till såväl de medicinska högskolornas organisationskommitté som naturvetenskapliga forskningskommittén uttalat, att laboratorerna (och prosektorerna) borde beredas motsvarande möjligheter som professorerna att ägna sig åt forskningsverksamhet, varför förstnämnda befattningshavares undervisningsskyldighet icke borde bli större eller åtminstone ej mycket större än professorernas. I detta sammanhang erinrade kollegiet jämväl om att kollegiet tidigare föreslagit införande av samma bestämmelser rörande tillsättande av laborators- och prosektorsbefattningar vid högskolan som gällde beträffande motsvarande befattningar vid universiteten och karolinska institutet, d. v. s. samma bestämmelser som för professorsbefattningarna. Kollegiet anförde, att det av kollegiet föreslagna inrättandet av laborators- och prosektorsbefattningar i flera fall vore tänkt såsom

ett första steg i riktning mot en framtida uppdelning av vissa professorer. Kollegiet har icke kunnat finna något skäl att betrakta högskolans laborators- och prosektorsbefattningar på annat sätt än motsvarande tjänster vid universiteten och karolinska institutet. Därför föreslog kollegiet, att samtliga laborators- och prosektorsbefattningar vid veterinärhögskolan skulle överföras till ordinarie stat.

För att veterinärhögskolans professorer, laboratorer och prosektorer skola kunna befrias åtminstone från de mest elementära delarna av undervisningen har lärarkollegiet ansett, att ett antal nya assistentbefattningar oundgängligen behövde inrättas vid högskolan. Under åberopande av svårigheterna att rekrytera veterinärhögskolans assistentbefattningar har lärarkollegiet föreslagit, att befattningarna i fråga — placerade i lönegrad Ex 21 (23) — skulle överföras till lönegrad Eo 23 (26). Kollegiet ansåge vidare, att den nuvarande amanuensinstitutionen vid högskolan borde utbytas mot amanuensbefattningar av samma slag som vid universiteten, d. v. s. förste, andre och tredje amanuenser med arvoden av respektive 3 600 kronor per år, 2 400 kronor per år och 150 kronor per tjänstgöringsmånad samt med tjänstgöringsskyldighet av respektive 600 timmar per år, 400 timmar per år och 2 timmar per dag.

Veterinärhögskolans styrelse har tillstyrkt lärarkollegiets förslag till ombildning av högskolans laborators- och prosektorsbefattningar till ordinarie befattningar samt av högskolans assistentbefattningar till extra ordinarie befattningar.

Veterinärhögskolan har icke rätt att förordna docenter. Dess lärarkollegium har nu föreslagit, att docentinstitutionen skulle införas vid veterinärhögskolan. Kollegiet har i ämnet anfört i huvudsak:

I motsats till bland annat lantbruks- och skogshögskolorna har veterinärhögskolan icke haft rätt att förordna docenter. Detta förhållande har sedan länge framstått såsom en brist. Kollegiet finner tiden nu vara inne att även föreslå införande av docentstipendier och de för dylika stipendier gällande bestämmelserna även vid veterinärhögskolan. Kollegiet vill särskilt framhålla, att genom inrättandet av docentstipendier möjligheter skulle öppnas till ett samarbete av oskattbart värde med framstående företrädare för veterinärmedicinen närstående vetenskapsrenar.

Veterinärhögskolans lärarkollegium har vidare uttalat, att med införande vid högskolan av docentinstitutionen följde nödvändigheten av en sådan påbyggnad, som vid universitet och andra högre läroanstalter tagit sig uttryck i inrättandet av forskarstipendier.

Frågan om ersättningen till speciallärare har upptagits av lantbrukshögskolans lärarråd, som härvid föreslagit, att arvodet till högskolans speciallärare skulle höjas från 30 till 50 kronor per reducerad undervisningstimme för det i timplanen angivna timantalet.

Högskoleutredningens förslag.

Enligt till högskoleutredningen inkomna förslag skulle — förutom professorer — vid lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolorna anställas väsentligen följande slag av vetenskapliga befattningshavare:

Befattningshavare	Föreslagna löneförmåner
Laboratorer (prosektorer) och lektorer	Lönegrad A 28 (31) och A 26 (29)
Assistenter	Lönegrad A 24 (27), Eo 23 (26), Eo 21 (24), Eo 18 (22) och Eo 15 (19)
Amanuenser	3 600, 2 400 och 1 400 kronor per år samt 150 kronor per månad
Docentstipendiater, forskarstipendiater, extra ordinarie professorer	Samma som vid universiteten
Speciallärare	50 kronor per reducerad undervisningstimme

Om man bortser från de föreslagna löneförmånerna, innebära nyssnämnda förslag inga andra nyheter än att befattningar för forskarstipendiater och extra ordinarie professorer ansetts böra inrättas. På förevarande verksamhetsområde finnas nämligen redan nu befattningar för laboratorer (prosektorer), lektorer, assistenter, amanuenser, docentstipendiater och speciallärare. Såsom framgår av vad tidigare anförts, anser högskoleutredningen det vara en angelägenhet av största vikt, att lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolornas behov av annan vetenskaplig personal än professorer blir i erforderlig omfattning tillgodosett. I likhet med de olika högskoleinstanserna har utredningen funnit, att för detta ändamål nya typer av befattningar i stort sett icke behöva inrättas. Genom att bygga vidare på det nuvarande systemet torde de önskade resultaten i regel kunna uppnås. De befattningar, som för närvarande finnas av hithörande slag, äro emellertid helt otillräckliga. Detta förhållande har, såsom förut berörts, lett till att professorerna i stor utsträckning måst syssla med arbete, som kunnat överlämnas till mindre kvalificerade krafter. Det nu rådande förhållandet måste därför betraktas såsom otillfredsställande och leder till slöseri med den kvalificerade arbetskraften. Utan en tämligen betydande utökning av dessa personalgrupper vid högskolorna torde därför en verklig förbättring av högskolornas arbetsmöjligheter icke kunna ernås.

Beträffande de högst kvalificerade forskarna inom dessa grupper torde en tillfredsställande lösning kunna åstadkommas, endast om ett tillräckligt antal fasta befattningar med relativt god löneställning inrättas. Enligt utredningens mening bör därför en utbyggnad ske av systemet med laboratorer och liknande tjänster. Man torde härvid böra räkna med att i regel vid varje institution bör finnas åtminstone en laborator eller liknande tjänsteman. Även om en viss uppdelning sker av de nuvarande professurerna och ytterligare vissa nya sådana inrättas, torde likväl i de flesta fall ämnena vara av den omfattning, att, därest forskningen och undervisningen skola på ett till-

fredsställande sätt bedrivs, det blir nödvändigt att till flertalet institutioner knyta, utöver professorn, en mera kvalificerad vetenskapsman. Det är givetvis även ur arbetssynpunkt av största betydelse, att två mera kvalificerade vetenskapsmän finnas vid vederbörande institutioner för överläggningar om och handhavande av de kvalificerade uppgifterna. Detta torde också vara nödvändigt för att skapa en bättre befordringsgång, vilken lockar dugande för- mågor att ägna sig åt den vetenskapliga banan. Därjämte bör högskolornas assistent- och amanuenspersonal utökas. Härvid har utredningen ansett, att i allmänhet varje professor och laborator såsom medhjälpare bör erhålla en assistent eller en eller flera amanuenser. Tillförsäkras ej de högre vetenskapliga befattningshavarna tillräcklig hjälp går, såsom förut berörts, stora delar av vinsterna med dessa befattningar förlorade. Enligt utredningens mening bör också docentinstitutionen ytterligare utvecklas och påbyggas, varjämte behovet av speciallärare i vissa fall synes böra tillgodoses i större utsträckning än för närvarande.

I syfte att docentstipendiaterna vid nu förevarande högskolor icke skola vara i ett sämre läge med avseende å den ekonomiska tryggheten än docentstipendiaterna vid universiteten torde det vara påkallat att på samma sätt som skett vid universiteten utbygga högskolornas docentinstitution med forskarstipendier. I avsaknad av de med forskarstipendierna förknippade möjligheterna att i vetenskaplig gärning kvarhålla en dugande forskare, som av olika anledningar icke kunnat placeras å någon professur, torde dessa högskolor icke i längden kunna i tillbörlig utsträckning konkurrera om den vetenskapliga arbetskraften.

Vad angår frågan om en påbyggnad jämväl på forskarstipendierna — exempelvis genom inrättande av extra ordinarie professurer — vid förevarande högskolor må framhållas, att frågan om en dylik påbyggnad för universitetens och karolinska institutets del ställts på framtiden, enär den ansetts sammanhänga med frågan om en lönereglering för universitetsprofessorer m. fl. (prop. nr 272/1947, sid. 4). Därjämte torde redan ett införande vid högskolorna av systemet med forskarstipendier utgöra en avsevärd förbättring, vars verkningar lämpligen böra iakttagas under någon tid, innan frågan om en påbyggnad på forskarstipendieinstitutionen vid högskolorna upptages till prövning. Högskoleutredningen anser sig därför icke böra närmare ingå på denna fråga.

Vad angår frågan om löneställningen för den nu åsyftade vetenskapliga personalen vid lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolorna må först anföras, att laboratorer (prosektorer) i likhet med motsvarande personalgrupper på annat håll i regel böra anställas såsom ordinarie befattningshavare. Flertalet av här avsedda högskolors befattningshavare inom denna grupp har nu icke-ordinarie anställning, vilket i allmänhet måste anses oförenligt med befattningshavarnas höga kompetens och ansvar samtidigt som det ställer högskolorna i en oförmånlig ställning i vad avser deras strävanden att till sig

knyta dugande vetenskapsmän. Högskolornas möjligheter att göra en värdefull och bestående insats på forskningens och undervisningens områden är i hög grad beroende av huruvida för de befattningar, som här avses, kunna förvärfvas och behållas verkligt framstående krafter.

Lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolornas tjänstemän inom nu avhandlade personalgrupp tillhöra i regel lönegrad 29. Med utgångspunkt från att denna lönegrad är den normala för lönegradsplacerade laboratorer inom statsförvaltningen har högskoleutredningen funnit sig böra i det följande räkna med att förevarande högskolors laboratorer (prosektorer) i regel böra vara placerade såsom ordinarie tjänstemän i 29 lönegraden. Ehuru vissa liknande befattningar på annat håll placerats en eller annan lönegrad högre än nu sagts, har utredningen icke funnit sig ha anledning till att vid sina beräkningar frångå den vid högskolorna i fråga nu tillämpade principen, att befattningar av hithörande typ tillhöra lönegrad 29. Utredningen vill emellertid anföra, att laboratorerna vid universiteten och karolinska institutet äro avlönade enligt samma system som professorerna vid nämnda lärosäten och åtnjuta löneförmåner, vilka överstiga avlöningsförmånerna till i lönegrad 29 placerade tjänstemän i ungefärligen samma grad som gäller beträffande nämnda professorers avlöningsförmåner i förhållande till lantbruks-, skogs- och veterinärhögskoleprofessorernas avlöningsförmåner. Av i huvudsak samma skäl, som i det föregående åberopats med avseende å löneställningen för lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolornas professorer, vill högskoleutredningen förorda, att frågan om lönereglering för ifrågasatt högskolors befattningar av laboratorstyp utredes i samband med löneregleringsfrågan för universitetsprofessorerna m. fl.

I fråga om löneställningen för assistentpersonalen ha, såsom framgår av det föregående, ett flertal förslag framförts från de olika högskoleinstanserna. Bland annat har av lantbrukshögskolans lärarråd föreslagits, att vissa assistenter skulle placeras på ordinarie stat. Med hänsyn till vad härvidlag gäller beträffande assistentbefattningar vid andra högre läroanstalter finner högskoleutredningen emellertid detta förslag icke kunna förordas. Med hänsyn till önskvärdheten att kunna för assistentbefattningarna förvärva och under icke alltför kort tid behålla tillräckligt dugande krafter beräknar högskoleutredningen emellertid, att i regel extra ordinarieanställning skall förekomma för dessa befattningar. På grund av föreliggande rekryteringssvårigheter synes extra- eller arvodesanställning icke kunna tillämpas.

I huvudsaklig likhet med vad nu i regel gäller beträffande vetenskaplig assistentpersonal synes denna personal vid förevarande högskolor böra indelas i förste assistenter och assistenter. Förste assistent vid högskolorna bör, i anslutning till vad nu gäller vid lantbrukshögskolan, placeras såsom extra ordinarie i lönegrad 24. Genom att, såsom från högskolehåll ifrågasatts, tillmätta högre löneförmåner för de högst placerade assistentbefattningarna

skulle visserligen antagligen de nuvarande svårigheterna att rekrytera dessa tjänster kunna motverkas. Emellertid torde dessa svårigheter till övervägande del bottna i att möjligheterna till befordran från en assistenttjänst till en högre tjänst vid högskolorna i fråga för närvarande äro mycket begränsade. Då dessa möjligheter, vid bifall till högskoleutredningens förslag om inrättande av nya högre vetenskapliga befattningar, komma att avsevärt förbättras, synes anledning knappast föreligga att placera förevarande högskolors förste assistenter i förmånligare löneställning än som nyss föreslagits. Utredningen har, i anslutning till nu angivna ställningstagande, funnit sig icke böra biträda det av 1945 års jordbruksförsöksutredning framlagda förslaget om placering i lönegrad 27 av förste assistenter vid lantbrukshögskolans försöksanstalter.

Övriga vetenskapliga assistenter vid förevarande högskolor böra, i anslutning till vad förut anförts och till vad redan i vissa fall förekommer vid lantbrukshögskolan, i regel anställas såsom extra ordinarie i lönegrad 22. Framhållas må dock, att vid veterinärhögskolan icke torde kunna användas annan typ av assistentbefattningar än förste assistenttypen. Redan nu ha denna högskolas assistenter på grund av rekryteringssvårigheterna i regel måst placeras i 24 lönegraden, och denna lönegrad torde böra tillämpas för hela ifrågavarande personalgrupp, om denna skall kunna rekryteras på ett tillfredsställande sätt. Utredningen vill vidare erinra, att vid lantbrukshögskolan förekomma assistenter, som placerats i lägre lönegrad än lönegrad 22. För dessa assistenter synes emellertid i regel ej kunna krävas högskoleutbildning eller liknande kvalifikationer. Assisterer av sistnämnda slag avses icke i utredningens förslag.

För docentstipendiater, forskarstipendiater och amanuenser torde vid lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolorna böra gälla samma löneförmåner som vid universiteten. Vad docent- och forskarstipendiaterna angår vill utredningen understryka att, därest pensionsrätt framdeles kommer att beredas universitetens docent- och forskarstipendiater, motsvarande förmån bör tillförsäkras här förevarande högskolors arbetskrafter inom denna kategori. I fråga om amanuenserna synes anledning icke förefinnas att, på sätt som enligt efterföljande kapitel nu gäller, ha amanuensinstitutionen utformad anorlunda vid nämnda högskolor än vid universiteten. Då amanuensinstitutionen synes kunna utgöra ett värdefullt instrument för forskarrekryteringen, torde det tvärtom vara mycket angeläget, att förevarande högskolor på denna punkt bliva fullt jämställda med universiteten.

Beträffande tjänstgöringsskyldigheten för universitetens amanuenspersonal har såsom allmän norm fastställts, att skyldigheten i fråga skall avse i medeltal 3 timmar per dag eller 600 timmar per år för förste amanuens, 2 timmar per dag eller 400 timmar per år för andre amanuens samt 2 timmar per dag för tredje amanuens under den tid tjänstgöringen varar. Ena-

handa normer böra gälla beträffande den amanuenspersonal, som avses i denna utredning.

Från lantbrukshögskolans lärarråd har framlagts förslag om viss förhöjning av speciallärararvodena vid högskolan. Denna fråga finner högskoleutredningen icke lämpligen böra lösas oberoende av liknande ersättningsfrågor på andra håll i statsförvaltningen. I anledning härav anser utredningen sig icke böra ingå på spörsmålet om speciallärararvodena vid förevarande högskolor. Därest emellertid en allmän uppräknings av arvoden av detta slag kommer till stånd, bör uppräknings givetvis omfatta även speciallärararvodena vid nu avsedda högskolor.

Högskoleutredningen vill här erinra, att lantbrukshögskolans laboratorer tillsättas på samma sätt som universitetens laboratorer, d. v. s. enligt samma grunder, som härvidlag gälla för professorer. Skogs- och veterinärhögskolornas laboratorer (prosektorer) kunna däremot tillsättas enligt enklare grunder, i det att sakkunnigeförfarandet icke behöver tillämpas. Det oaktat lärar vid veterinärhögskolan sakkunnigeförfarandet i regel tillämpas vid tillsättande av laboratorer (prosektorer). Enligt utredningens uppfattning bör för tillsättande av laboratorer (prosektorer) vid de i denna utredning avsedda högskolorna samma bestämmelser gälla, som i detta avseende gälla vid universiteten. Utredningen föreslår därför, att ifrågakommande bestämmelser för skogs- och veterinärhögskolornas vidkommande ändras till överensstämmelse med motsvarande bestämmelser för lantbrukshögskolan.

Vad angår grunderna för tillsättningen av docentstipendier må anföras, att dessa grunder böra vara lika vid samtliga hithörande högskolor. Härvid torde de vid lantbrukshögskolan gällande grunderna böra tjäna såsom förebild. När — såsom bland annat framgår av efterföljande redogörelser — skogshögskolans bestämmelser för tillsättning av docentstipendier i vissa avseenden skilja sig från motsvarande bestämmelser vid lantbrukshögskolan, torde därför skogshögskolans bestämmelser i ämnet böra ändras till huvudsaklig överensstämmelse med de vid lantbrukshögskolan gällande.

3. Övrig personal.

Inkomna förslag.

Högskoleinstanserna ha till utredningen framfört en del allmänna förslag rörande sistnämnda personalgrupper.

Lantbrukshögskolans lärarråd har sålunda uttalat, att vid vissa av högskolans institutioner erfordrades preparatorsbefattningar i lönegrad A 10 (14). Vid samtliga institutioner erfordrades tekniska biträden och institutionsvaktmästare i lönegrad A 7 (11). Vid de större institutionerna erfordrades kanslibiträden i lönegrad A 7 (11). I vissa fall syntes föreligga behov av teknisk personal i större antal, varvid för en del arbetsuppgifter skulle

kunna anställas personal med lägre kvalifikationer. Denna personal skulle kunna inplaceras enligt följande sammanställning:

Biträdande vaktmästare	lönegrad A 5 (9)
Tekniskt biträde	» A 4 (8)
Kontorsbiträde	» A 4 (8)
Räknebiträde	» A 4 (8)

Skogshögskolans lärarråd har helt allmänt framhållit behovet av biträdande personal vid högskolan.

Veterinärhögskolans lärarkollegium har funnit en ökning av antalet tekniska biträden vid högskolan oundgänglig. För särskilt krävande preparation eller analytiska arbetsuppgifter borde införas en särskild befattningstyp, preparator. Kollegiet räknade även med att institutionsföreståndarna vore i behov av kanslibiträden. Den tekniska biträdespersonalen vid högskolan har lärarkollegiet velat föreslå placerad i lönegrad på följande sätt, nämligen preparator i lönegrad A 10 (14), laboratoriebiträden i lönegrad A 7 (11) respektive Eo 7 (11), kanslibiträde i lönegrad Eo 7 (11) samt institutionsvaktmästare i lönegrad A 7 (11).

Högskoleutredningens förslag.

Högskoleutredningen anser, såsom förut berörts, det vara mycket betydelsefullt, att lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolornas utrustning med hjälpkrafter åt den vetenskapliga personalen undergår en avsevärd förstärkning. Endast om detta sker, kan man hysa förhoppning om att erhålla full valuta för en upprustning av högskolornas vetenskapliga personalresurser. Utredningen kommer därför att i det följande, jämsides med sina förslag om utökning av högskolornas vetenskapliga arbetskrafter, även förorda en utbyggnad av högskolornas övriga personalgrupper.

De av lantbrukshögskolans lärarråd föreslagna olika typerna av befattningar för icke-vetenskaplig personal vid högskolans institutioner synas i huvudsak överensstämma med de vid 1946 och 1947 års riksdagar reglerade förhållandena vid universiteten. Ett uppförande av befattningarna på ordinarie stat torde dock icke kunna ske generellt, utan en del av befattningarna torde få placeras på extra ordinarie stat. I likhet med vad som gäller vid universiteten, torde därjämte normallönegraden för preparatorer vid ifrågasatt högskolor böra vara lönegrad 13. För hithörande högskolors preparatorer förordar utredningen ordinarie-anställning. Benämningen tekniskt biträde synes böra utbytas mot benämningen laboratoriebiträde. Med hänsyn till den för kontorspersonalen inom statsförvaltningen, jämväl vid förevarande högskolor, nyligen genomförda befodringsgången synes vidare någon differentiering av högskolornas kontorspersonal i 8 och lägre lönegrader icke behöva beräknas. Till kontorspersonalen torde även de ifrågasatta räknebiträdena få anses hänförliga. Högskoleutredningen beräknar följakt-

ligen, att förevarande högskolors vetenskapliga institutioner böra utrustas med icke-vetenskapliga hjälpkrafter av väsentligen följande slag:

preparator	lönegrad 13
laboratoriebiträde	» 11
institutionsvaktmästare	» 11
kanslibitråde	» 11
vaktmästare	» 9
laboratoriebiträde	» 8
kontors- och skrivbiträden, högst	» 8

Utredningen beräknar — i avbidan på resultatet av utredningen rörande löneplacering och befordringsgång för laboratoriebiträden — att av högskolornas laboratoriebiträden ena hälften bör tillhöra lönegrad 11 och andra hälften lönegrad 8. Likaså synes högskolornas kontorspersonal böra till ena hälften utgöras av kanslibiträden och till andra hälften av kontors- och skrivbiträden. Laboratorie- och kanslibiträden böra till 50 procent vara ordinarie och till 50 procent extra ordinarie.

Frågan om vaktmästarpersonalens framtida fördelning på olika institutioner eller avdelningar synes böra avgöras av respektive högskolestyrelser. Utredningen redogör därför icke i det följande för denna personals nuvarande fördelning på institutioner och avdelningar eller för inkomna förslag i detta avseende.

4. Sammanfattning.

Högskoleutredningen har med avseende å olika typer av befattningar vid lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolorna förordat att

a) frågan om löneställningen för högskolornas professorer och befattningar av laboratorstyp utredes i samband med frågan om lönereglering för universitetsprofessorer m. fl.;

b) bestämmelserna om tillsättande av laboratorer vid skogs- och veterinärhögskolorna ändras till överensstämmelse med motsvarande bestämmelser för lantbrukshögskolan;

c) bestämmelserna om tillsättande av docentstipendiater vid skogshögskolan ändras till överensstämmelse med motsvarande bestämmelser vid lantbrukshögskolan;

d) vid lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolornas utrustning med vetenskaplig personal och med hjälpkrafter åt dylik personal i regel följande typer av befattningar skola användas, nämligen

Befattningstyp	Av utredningen i regel beräknad löneställning
professor	Lönegrad 33 (ordinarie)
laborator (prosektor)	» 29 (ordinarie)
förste assistent	» 24 (extra ordinarie)
assistent	» 22 (extra ordinarie)
förste amanuens	Årsarvode av 4 032 kronor
andre amanuens	» » 2 400 »
tredje amanuens	Månadsarvode av 150 kronor för högst åtta månader per år

Befattningstyp	Av utredningen i regel beräknad löneställning
docentstipendiat	Årsarvode av 7 200 ¹ kronor
forskarstipendiat	» » 9 000 ¹ »
speciallärare	Arvode med för varje särskilt fall beräknat belopp
preparator	Lönegrad 13 (ordinarie)
laboratoriebiträde	» 11
institutionsvaktmästare	» 11
kanslibitråde	» 11 (ordinarie
vaktmästare	» 9 eller icke-
laboratoriebiträde	» 8 ordinarie)
kontors- och skrivbiträden	Högst lönegrad 8

Vid framställningen i det följande har utredningen utbytt benämningen tekniskt biträde mot laboratoriebiträde, varjämte skriv- och liknande personal kallas biträden för kontorsgöromål. I efterföljande redogörelser över nuvarande personal kallas lantbrukshögskolans amanuenser med årsarvode av 1 400 kronor samt skogshögskolans amanuenser för tredje amanuenser. I dylika redogörelser för veterinärhögskolans personal upptagas icke denna högskolas amanuenser, enär amanuensinstitutionen här är i hög grad annorlunda utformad än som vanligen är fallet.

D. Behovet av samarbete mellan högskolorna.

Vid en granskning av lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolornas arbetsuppgifter finner man, att de olika högskolornas verksamhetsområden i flera viktiga avseenden gripa in i varandra. Sålunda framstå lantbrukshögskolans uppgifter i fråga om forskning och undervisning på husdjursområdet såsom delvis rätt likartade med motsvarande uppgifter vid veterinärhögskolan. Visserligen är lantbrukshögskolan i sin verksamhet på husdjursområdet avgränsad från veterinärhögskolan på så sätt, att lantbrukshögskolan i huvudsak är inriktad på förbättring av husdjurens produktionsegenskaper och dessas utnyttjande, medan veterinärhögskolan huvudsakligen syftar till ett förbättrat hälsotillstånd bland husdjuren. Båda dessa högskolor äro dock sysselsatta med forskning och undervisning på husdjursområdet, varför beröringspunkterna mellan desamma otvivelaktigt äro många och betydelsefulla. Även mellan lantbrukshögskolan och skogshögskolan förekomma ett flertal beröringspunkter, särskilt gäller detta på det ekonomiska området. Det svenska bondejordbruket bygger i stora delar av landet sin ekonomi på såväl jord som skog. Även maskintekniska frågor och växtodlingsproblem torde skapa starka beröringspunkter mellan lantbruks- och skogshögskolorna. Såsom exempel på sambandet mellan veterinär- och skogshögskolornas arbetsfält kan man erinra om det livliga samarbete, som under senare år ägt rum beträffande viltvården.

¹ Därjämte dyrtids- och kristillägg samt provisoriskt lönetillägg.

Det samarbete, som hittills ägt rum mellan lantbrukets och skogsbrukets högskolor, har icke varit mera fast organiserat utan berott av de enskilda vetenskapsmännens eget initiativ. Med utgångspunkt från det anförda ligger emellertid den tanken nära till hands, att det vore önskvärt med ett fastare organiserat samarbete och att därmed vissa fördelar vore att vinna för högskolorna. Härigenom borde riskerna för dubbelarbete på hithörande områden säkrare kunna motverkas och arbetet i fråga över huvud taget bättre kunna rationaliseras. Tanken har ju tidigare på sin tid berörts av besparingsberedningen, som t. o. m. ifrågasatte, om icke en sammanslagning av högskolorna borde övervägas. En dylik tanke är emellertid uppenbarligen numera orealiserbar. I syfte att undvika de risker för dubbelarbete, som i vissa fall kunna uppkomma på högskolornas verksamhetsfält, ävensom att skapa bättre och ökade möjligheter för samverkan mellan de olika högskolorna synes emellertid böra övervägas inrättande av ett särskilt organ för samarbete mellan högskolorna. Genom ett på lämpligt sätt utformat dylikt organ torde vissa vinster vara att ernå. Forskningen inom det avsedda verksamhetsfältet synes sålunda kunna organiseras effektivare samtidigt som forskarna stimuleras till intensivare insatser. Ett organiserande av s. k. team-work skulle sannolikt härigenom underlättas. Även undervisningen torde i vissa fall kunna berikas såsom följd av ett samarbetsorgans verksamhet, exempelvis genom att lärarkrafter tillfälligtvis bytas mellan de olika högskolorna för meddelande av undervisning i speciella frågor.

Högskoleutredningen anser sig därför böra förorda att för främjande av samarbetet mellan lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolorna bildas en samarbetsnämnd, bestående av högskolornas rektorer samt en eller två professorer från varje högskola, vilka därtill utses av vederbörande lärarkollegium. Skulle den av 1945 års jordbruksförsöksutredning föreslagna överdirektörsbefattningen för försöksverksamheten inrättas, bör vidare innehavaren av denna befattning lämpligen bliva ledamot i det föreslagna samarbetsorganet. Det synes även lämpligt, att någon representant för veterinärmedicinska anstalten respektive statens växtskyddsanstalt inneslutes i samarbetsnämnden. Denna bör ha till uppgift att behandla frågor av gemensamt intresse för högskolorna och att därvid utgöra ett rådgivande organ. Nämnden bör sammanträda så ofta förhållandena det påkalla. Till sammanträdena böra de olika rektorerna äga att inkalla jämväl de andra ledamöter av respektive högskolas lärarkollegium, som kunna anses ha intresse av de frågor, vilka skola upptagas till behandling. Sålunda inkallade ledamöter böra vara likställda med övriga ledamöter. Nämnden synes även böra söka kontakt med andra sådana institutioner eller organ, som ha intresse av de frågor, nämnden behandlar, och till överläggningar inkalla representanter för dessa. Nämnden bör äga att själv inom sig utse ordförande samt anskaffa sekreterare och övriga biträden. Ersättning till ledamöter och

sekreterare bör utgå enligt samma grunder som stadgas i kommittékungörelsen och gäldas med en tredjedel från vardera högskola.

E. Stipendier åt studerande vid högskolorna.

1. Stipendier för studier till agronom-, civiljägmästar- och veterinärexamina.

Enligt redogörelser i följande kapitel disponera lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolorna över vissa medel till kontantstipendier åt dem, som vid högskolorna studera för respektive agronom-, civiljägmästar- och veterinärexamen. Vid lantbrukshögskolan utgå dessa stipendier med 800 kronor per stipendiat och år, medan vid skogs- och veterinärhögskolorna stipendierna icke äro till storleken fixerade. Enligt vad högskoleutredningen inhämtat utgå ifrågavarande stipendier vid skogshögskolan med 300 à 500 kronor per stipendiat och år samt vid veterinärhögskolan med 600 kronor per stipendiat och år. Utredningen anser, att nu avsedda stipendier böra utgå enligt samma grunder vid lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolan. Såsom årligt belopp för varje stipendium föreslår utredningen det vid lantbrukshögskolan redan nu gällande beloppet, 800 kronor.

2. Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier.

Såsom framgår av närmare redogörelser i det följande för lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolornas elevstipendier finnas vid högskolorna dylika stipendier ej blott för dem, som studera för agronom-, civiljägmästar- respektive veterinärexamen, utan även för dem, som vid högskolorna idka högre vetenskapliga studier. Sålunda finnas vid lantbrukshögskolan tre och vid skogshögskolan två stipendier för licentiatstuderande. Dessa stipendier utgå med 1 300 kronor per stipendiat och år.¹ Vid veterinärhögskolan, som icke utbildar licentiat, förekomma tre stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier, vilka stipendier utgå med 2 500 kronor per stipendiat och år.

Rörande frågan om stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier ha vissa synpunkter och förslag framförts till högskoleutredningen från högskolornas sida. Sålunda har lantbrukshögskolan föreslagit höjning av högskolans licentiatstipendier till 2 500 kronor för år. Vidare har förslag om införande vid lantbrukshögskolan av doktorandstipendier av samma typ som vid universitetet framförts av högskolans lärarråd.

Skogshögskolans lärarråd har förordat höjning av högskolans licentiatstipendier till 6 000 kronor per år, enär dessa stipendier icke visat sig tillräckligt lockande. Studentkåren har understrukit behovet av en höjning av dessa stipendier. Lärarrådet har även föreslagit, att — om höjningen ge-

¹ Under arbetet med betänkanadets tryckning ha licentiatstipendierna höjts till 2 500 kronor per stipendiat och år.

nomfördes — stipendiaterna borde bliva skyldiga att under tre à fyra månader per år tjänstgöra vid högskolan.

Veterinärhögskolans lärarkollegium har anfört, att högskolans s. k. doktorandstipendier vore svåra att placera på grund av de med stipendierna förenade bestämmelserna och stipendiebeloppets storlek. Kollegiet har hänvisat till de förslag rörande doktorandstipendier, som framlagts av de medicinska högskolornas organisationskommitté och 1945 års universitetsberedning.

Vid 1947 års riksdag fattades beslut (prop. nr 272) om utbyggnad av bland annat universitetens system med stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier. Högskoleutredningen håller nu före, att behov föreligger av en motsvarande utbyggnad för lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolornas del. Vid dessa högskolor förekommer, liksom vid universitetet, ett uppenbart behov av sådana resurser i fråga om stipendier, som kunna bidra till att trygga rekryteringen av högre vetenskapliga befattningar ävensom till att i övrigt främja forskningen. Nyssnämnda riksdagsbeslut innebar bland annat, att två slags stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier skulle finnas, nämligen dels licentiandstipendier å 2 500 kronor per stipendiat och år, dels doktorandstipendier å 5 000 kronor per stipendiat och år. Dock skulle inom de medicinska fakulteterna endast doktorandstipendier utgå, eftersom medicine licentiatexamen icke förutsatte någon självständig forskning. Vidare skulle för högre juridiska studier endast det högre stipendiet utgå, enär juris licentiatexamen icke kunde användas för en kategoriklyvning av de studerande i licentiander och doktorander. Högskoleutredningen framlägger i det följande förslag om införande av skoglig doktorsgrad. Vid bifall härtill kommer doktorsgraden att kunna vinnas vid samtliga tre här ifrågakvarande högskolor. Utredningen föreslår därför, att doktorandstipendier å 5 000 kronor per stipendiat och år införas vid dessa högskolor. För lantbruks- och skogshögskolornas del bör denna åtgärd innebära en komplettering av det nuvarande stipendiesystemet. För veterinärhögskolans del bör åtgärden däremot — i analogi med vad som skett vid de medicinska och juridiska fakulteterna — avse en uppräknning av de nuvarande stipendierna för högre vetenskapliga studier, enär vid denna högskola icke förekommer särskild licentiatexamen. Lantbruks- och skogshögskolornas licentiandstipendier böra höjas till 2 500 kronor för år, d. v. s. till samma belopp som de särskilda licentiandstipendierna vid universitetet.

I samband med genomförandet av ovan framförda förslag rörande lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolornas stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier torde beträffande dessa stipendier böra meddelas i huvudsak samma bestämmelser, som fastställts beträffande motsvarande stipendier vid universitetet. Sålunda böra stipendierna i fråga icke vara förenade med någon tjänstgöringsskyldighet. Stipendierna böra vidare utdelas av högskolornas lärarråd (lärarkollegium), därvid licentiandstipen-

dierna böra utgå för ett år med möjlighet till prolongation under ytterligare ett år samt doktorandstipendierna likaledes för ett år med möjlighet till prolongation under ytterligare högst två år. Samma studerande bör icke komma i åtnjutande av licentiand- och doktorandstipendier under sammanlagt längre tid än fyra år. Innehav av stipendium bör i regel icke få kombineras med avlönad amanuens- eller assistentbefattning. Jämväl i övriga avseenden böra grunderna för utdelande och innehav av lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolornas stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier i stort sett ansluta sig till motsvarande bestämmelser för universitetens vidkommande.

F. Doktorsavhandlingar.

Vid 1947 års riksdag (prop. nr 272) behandlades för bland annat universitetens del frågan om formerna för publicering av doktorsarbete samt om tryckningsbidrag till doktorsavhandlingar.

Enligt de av riksdagen härvid godkända riktlinjerna rörande formerna för doktorsarbetets publicering borde dessa former i princip vara desamma som för andra arbeten inom samma vetenskapsgren. I anslutning härtill borde en doktorand — i motsats till vad nu är fallet — ha rättighet att disputerade uppsatser utan att behöva sammanställa dessa till en särskild doktorsavhandling. Denna disputationens ordning borde dock tillåtas endast under förutsättning, att en kort sammanfattning, innehållande en fixering av problemställningen i dess helhet jämte redogörelse för de vunna resultaten, framlades till disputationen utöver de tidigare publicerade skrifter, vilka disputanden önskade åberopa. Den sammanfattande skriften skulle anses utgöra doktorsavhandlingen i formell mening, av vilken det stadgade antalet pliktexemplar skulle avlämnas. Av doktoranden åberopade tidigare uppsatser skulle för sådant fall även finnas tillgängliga — i 25 à 50 exemplar — för offentlig granskning.

I fråga om tryckningsbidrag till doktorsavhandlingar innebar riksdagens beslut, att systemet med anslag till ersättning för levererade pliktexemplar skulle upphöra, och att i stället ett enda anslag till tryckning av doktorsavhandlingar skulle beviljas. Tryckningsbidraget skulle i princip sättas till 75 procent av författarens egna kostnader. Författare av sådana avhandlingar, som dragit en oskäligen kostnad eller vilkas omfång blivit större än ämnets natur krävt, borde få vidkännas vederbörlig reduktion av tryckningsbidraget. Kostnaderna för tryckning av avhandlingsresuméer på något av de stora världsspråken skulle helt bestridas med statsmedel.

Lantbrukshögskolans lärarråd har till högskoleutredningen framfört förslag om att statsbidrag borde utgå till tryckning av doktorsavhandlingar vid högskolan med 75 procent av tryckningskostnaderna.

De riktlinjer, som 1947 års riksdag godkänt för universitetens del i fråga om formerna för publicering av doktorsarbeten samt i fråga om tryckningsbidrag till doktorsavhandlingar, synas böra bringas i tillämpning även vid lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolorna. Några skäl till att i dessa avseenden ställa nämnda högskolor utanför utvecklingen vid universiteten synas icke förefinnas. Tvärtom förefaller det högskoleutredningen uppenbart, att de fördelar, som genom nyssnämnda riksdagsbeslut tillförts universitetens vetenskapliga verksamhet, böra komma även lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolorna till del. Vid dessa högskolor böra alltså i princip samma bestämmelser gälla i fråga om formerna för doktorsarbetenas publicering som vid universiteten, varjämte statsbidrag till tryckning av doktorsavhandlingar bör utgå enligt i huvudsak samma grunder vid lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolorna som vid universiteten. Sistnämnda bidrag bör vid ifrågavarande högskolor utdelas av respektive lärarråd (lärarkollegium).

G. Undervisningsnämnder.

År 1941 infördes i universitetsstatuterna vissa bestämmelser om undervisningsnämnder. Enligt dessa bestämmelser skall för undervisningens planmässiga ordnande och för granskning av studieplaner och förslag till sådana inom varje fakultet finnas en undervisningsnämnd, bestående av dekanus och minst två valda ledamöter, vilka fakulteten årligen i september månad utser. Denna nämnd skall minst en gång varje läsår sammanträda med ombud för den akademiska ungdomen för överläggning angående undervisningens ordnande, studieplaner och därmed sammanhängande frågor. Ombuden utses på sätt universitetets rektor efter samråd med studentkårens ordförande bestämmer. Undervisningsnämnden skall senast en månad före lästerminens slut av samtliga lärare inom fakulteten infordra uppgifter rörande den undervisning, som de under nästa termin önska meddela, samt därefter upprätta förslag till undervisningsplan för sistnämnda termin. Vid terminens slut skola inom varje fakultet samtliga undervisningsskyldiga lärare sammanträda för att på grundval av nämndens förslag anordna den undervisning, som under nästa termin skall äga rum, ävensom fördela undervisningstimmarna.

Bestämmelser av enahanda innebörd som de nu berörda infördes år 1941 även i stadgan för karolinska institutet.

Styrelsen för Sveriges förenade studentkårer har nu hos Kungl. Maj:t anhållit, att bestämmelser skulle utfärdas om undervisningsnämnder jämväl vid lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolorna. Härvid har styrelsen bland annat uttalat, att undervisningsnämnder troligen skulle få lika stor betydelse vid dessa högskolor som vid universiteten, samt att undervisningsnämndernas betydelse skulle öka, om vissa reformkrav, som styrelsen fram-

fört i en till universitetsberedningen insänd promemoria, kunde vinna beaktande. Enligt dessa reformkrav skulle bland annat undervisningsnämnderna bli rådgivande och förslagsställande organ i alla frågor rörande undervisningens planmässiga ordnande, varjämte representanter för professorer, yngre akademiska lärare och studenter borde vara ordinarie ledamöter i nämnderna.

Genom den organisation med undervisningsnämnder, som införts vid universiteten och karolinska institutet, ha studenterna vid dessa läroanstalter erhållit betydande möjligheter att få sina önskemål i fråga om undervisningen kända och beaktade. Vid lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolorna förekommer redan nu ett visst samarbete i undervisningsfrågor mellan lärare och studerande, ehuru detta samarbete icke organiserats i lika fasta former som vid universiteten och karolinska institutet. Enligt högskoleutredningens mening torde det kunna bli till gagn för undervisningen vid ifrågavarande fackhögskolor, om dessas studerande beredas tillfälle att genom särskilda organ av samma typ som ovannämnda undervisningsnämnder samverka med sina lärare i fråga om undervisningens planläggning m. m. Utredningen tillstyrker därför, att bestämmelser utfärdas om inrättande vid envar av högskolorna av en dylik nämnd. Rörande lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolornas undervisningsnämnder böra gälla i huvudsak samma bestämmelser som finnas eller kunna komma att meddelas rörande dylika nämnder vid universiteten.

AVDELNING II

TREDJE KAPITLET.

Översikt över lantbrukshögskolans nuvarande organisation.

1. Allmänna uppgifter och ledning.

Den högre lantbruksundervisningen i vårt land erhöll i huvudsak sin nuvarande organisation år 1932 genom inrättandet av lantbrukshögskolan. För högskolan gälla av Kungl. Maj:t utfärdade stadgar. Nuvarande stadgar ha utfärdats den 28 oktober 1938 (nr 668) och ändrats genom kungörelserna nr 18/1940, 602/1942, 68/1943 och 616/1944.

Enligt stadgarna har lantbrukshögskolan till uppgift att genom vetenskaplig forskning och särskild försöksverksamhet främja lantbrukets utveckling samt att meddela på vetenskaplig grund vilande undervisning i för lantbruket viktiga ämnen. För detta ändamål finnas vid högskolan bland annat ett antal institutioner för forskning och undervisning samt en jordbruksförsöksanstalt och en husdjursförsöksanstalt. Högskolan står under ledning av en styrelse. I övrigt handhavas högskolans angelägenheter av rektor eller vid förfall för honom av prorektor samt av lärarrådet, försöksnämnden, försöksrådet för jordbruksförsök och försöksrådet för husdjursförsök. Vid förvaltningen av högskolans angelägenheter biträda en sekreterare, en kamrerare, en bibliotekarie samt Ultuna egendoms förvaltare.

Högskolestyrelsen består av sju ledamöter. Av dessa utser Kungl. Maj:t ordföranden och ytterligare fyra ledamöter. Högskolans rektor och lantbruksstyrelsens chef äro självskrivna ledamöter. Det åligger högskolestyrelsen bland annat att övervaka och årligen fastställa program för undervisningen och försöksverksamheten. Styrelsen skall även övervaka förvaltningen vid högskolan och därtill anslutna försöksgårdar samt handhava högskolans ekonomi.

Till rektor vid lantbrukshögskolan förordnar Kungl. Maj:t, efter förslag av styrelsen, en av högskolans professorer. Styrelsen utser en av professorerna att såsom prorektor vid förfall för rektor fullgöra dennes åligganden. Rektor utövar den närmaste ledningen av högskolan. Särskilt åligger

det honom bland annat att övervaka undervisningens och försöksverksamhetens gång samt att vara ordförande i lärarrådet, försöksnämnden och försöksråden.

Lärarrådet vid lantbrukshögskolan utgöres av högskolans samtliga professorer. Den, som vid högskolan innehar tjänst såsom speciallärare, laborator eller lektor, äger deltaga i lärarrådets överläggningar och beslut i frågor rörande vederbörandes läroämne med undantag av befordringsärenden. Lärarrådet har till uppgift bland annat att ha inseende över högskolans vetenskapliga angelägenheter, att uppgöra förslag till program för undervisningen, att pröva inträdesansökningar och examensansökningar samt att besluta om utfärdande av examensbetyg.

Vid lantbrukshögskolan finnes en försöksnämnd, som har till uppgift att utarbeta och för försöksråden framlägga förslag till försöksprogram och kostnadsberäkningar för dessas genomförande ävensom att handlägga försöksfrågor av löpande natur. Nämnden består av högskolans rektor såsom ordförande, en av styrelsen utsedd representant i försöksråden, högskolans försöksanstalters föreståndare, professorerna i allmän jordbrukslära, i växtodlingslära ävensom i husdjurens utfodring och skötsel, Ultuna egendoms förvaltare samt svenska vall- och mosskulturföreningens föreståndare.

För utarbetande av slutliga förslag till årsprogram för försöksverksamheten och kostnadsberäkningar för denna äro vid högskolan inrättade två försöksråd, nämligen ett för jordbruksförsök och ett för husdjursförsök. Båda råden ha högskolans rektor, föreståndarna för försöksanstalterna, Ultuna egendoms förvaltare samt svenska vall- och mosskulturföreningens föreståndare till självskrivna ledamöter. Vartdera rådet består därjämte av fem av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter, en av högskolestyrelsen inom sig utsedd för båda försöksråden gemensam ledamot samt en av lärarrådet inom sig utsedd ledamot. Professorerna i allmän jordbrukslära, i växtodlingslära och i agronomisk hydroteknik samt statsagronomerna vid jordbruksförsöksanstalten äga deltaga i jordbruksförsöksrådets överläggningar men ej i besluten. Detsamma gäller inom husdjursförsöksrådet beträffande professorerna i husdjurens avels- och raslära och i husdjurens utfodring och skötsel samt statsagronomerna vid husdjursförsöksanstalten.

2. Undervisning, examina och elevstipendier.

Vid lantbrukshögskolan meddelas undervisning i form av föreläsningar och övningar samt demonstrationer och exkursioner. Lärarkåren består av professorer, laboratorer, lektorer, speciallärare och docenter. Vid undervisningen biträda förste assistenter, assistenter och amanuenser.

Det åligger lärare vid högskolan att inom sitt område följa vetenskapens och teknikens framsteg samt att enligt gällande program och timplan ombesörja undervisning. Professorer, lektorer och speciallärare ha att var och

en inom sitt ämnesområde förrätta examination och däröver avgiva betyg. Laborator har att biträda vid undervisning och laboratoriearbete. Docent är skyldig att enligt styrelsens beslut och mot ersättning av de studerande, vilken bestämmes av styrelsen, meddela undervisning vid kurser, vari deltagande ej är påbjudet, men som prövas nyttiga för de studerandes utbildning. Den, som innehar docentstipendium, har slutligen att i sitt läroämne utan särskild ersättning meddela propedeutisk undervisning eller hålla en föreläsningsserie av vetenskaplig karaktär eller fullgöra annan motsvarande tjänstgöring.

För inträde vid lantbrukshögskolan erfordras att den sökande avlagt studentexamen och därvid eller i fyllnadsprövning erhållit minst betyget godkänd i modersmålet, i tyska eller engelska språken, i biologi med hälsolära samt i matematik, fysik och kemi — i sistnämnda tre ämnen efter fordringarna på realgymnasiet — och dessutom kan förete betyg över kunskaper motsvarande fordringarna för flyttning till det fyraåriga gymnasiets näst högsta ring i geografi samt i det av nyssnämnda främmande språk, vari betyg över studentkunskaper icke företes. Därutöver fordras minst två års väl vitsordad jordbrukspraktik, vari må inräknas genomgången kurs vid lantbruksskola eller vid lantmannaskola med skolorjordbruk. I stället för studentexamen kan den sökande ha erhållit avgångsbetyg från specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande. Högskolans styrelse kan i särskilda fall medgiva undantag från de fastställda inträdesfordringarna.

Vid högskolan kunna agronomexamen och agronomie licentiatexamen avläggas. Härjämte kan lärarrådet tilldela agronomie doktorsgrad åt den, som offentligen försvarat disputationssavhandling.

Studierna till agronomexamen taga cirka $3\frac{1}{2}$ år i anspråk. Undervisningen genomgås på omkring tre år. Angående agronomexamen har Kungl. Maj:t utfärdat stadga den 29 januari 1943 (nr 69). Agronomexamen avlägges enligt stadgan på jordbrukslinjen, husdjurslinjen, ekonomiska linjen eller allmänna linjen. På varje linje består examen av två delar, den första delen huvudsakligen omfattande ämnen, som äro grundläggande för ämnena i den andra delen. Ämnena i agronomexamen indelas i tentamensämnen och förhørsämnen. Tentamensämne vitsordas enligt en 5-gradig skala, förhørsämne enligt en 2-gradig skala. De olika linjernas tentamens- och förhørsämnen samt dessas indelning på examens första och andra del äro fastställda av Kungl. Maj:t. Tentamensämnenas antal uppgår till sju på jordbruks- och ekonomiska linjerna, till sex på husdjurslinjen och till åtta på allmänna linjen. De i agronomexamen förekommande läroämnena äro följande.

1. Lantbruksbotanik
2. Lantbrukskemi
3. Matematik
4. Statistik

5. Fysik och meteorologi
6. Marklära
7. Ärftlighetslära
8. Mikrobiologi

9. Husdjurens anatomi och fysiologi	19. Växtsjukdomslära
10. Fältmättningslära	20. Lantbrukszoologi
11. Nationalekonomi	21. Agronomisk hydroteknik
12. Författningskunskap	22. Husdjurens hälso- och sjukvårdslära
13. Allmän jordbrukslära	23. Mjölkhus hållning
14. Växtodlingslära	24. Lantbruksbokföring
15. Husdjurens avels- och raslära	25. Marknadslära och jordbrukspolitik
16. Husdjurens utfodring och skötsel	26. Husbyggnadslära
17. Lantbruksekonomi	27. Skogsskötsel ¹
18. Maskin- och redskapslära	28. Pedagogik

Den, som vid lantbrukshögskolan avlagt agronomexamen, har rätt att där avlägga även agronomie licentiatexamen. Stadga för denna examen har utfärdats av Kungl. Maj:t den 3 april 1936 (nr 80), ändrad genom kungörelsen nr 59/1941. Licentiatexamen avlägges i två av följande läroämnen: lantbrukskemi, växternas anatomi och fysiologi, systematisk botanik, ärftlighetslära, mikrobiologi, husdjurens anatomi och fysiologi, marklära, agronomisk hydroteknik, allmän jordbrukslära, växtodlingslära, husdjurens avels- och raslära, husdjurens utfodring och skötsel samt lantbruksekonomi med handelslära. Ett av de i examen ingående ämnena skall anses såsom huvudämne. I huvudämnet erfordras utöver muntligt prov, att den studerande författat en vetenskaplig avhandling.

Kungl. Maj:t har den 30 juni 1942 fastställt stadga (nr 601) angående disputation och promotion vid lantbrukshögskolan. Rättighet att utgiva och vid högskolan offentligen försvara disputationsavhandling tillkommer enligt stadgan sökande till lärarbefattning vid högskolan eller den, som vill vinna anställning såsom docent vid högskolan, ävensom agronomie licentiat, som vill vinna agronomie doktorsgrad. Avhandlingen skall till sitt vetenskapliga innehåll höra till något av de ämnen, vilka få ingå i licentiatexamen. Disputationsavhandling skall tryckas och för granskning överlämnas till lärarrådet. Medgivande till avhandlingens ventilation lämnas av rektor. Varje disputationsavhandling skall senast 30 dagar före dess offentliga granskning anslås på därtill bestämd plats. Samma dag, som avhandlingen anslås, skall den utdelas till högskolans styrelse, lärare, bibliotek och studentkår till ett av lärarrådet bestämt antal.

För lantbrukshögskolans studerande finnas tillgängliga 7 bostadsstipendier och 19 kontantstipendier. Av kontantstipendierna utgå 16 med ett belopp av 800 kronor per stipendiat och år. Tre av kontantstipendierna äro avsedda för licentiatstuderande och utgå med 1 300 kronor per stipendiat och år².

3. Försöksverksamhet.

Försöksverksamheten vid lantbrukshögskolan bedrivs genom jordbruksförsöksanstalten och husdjursförsöksanstalten jämte till dessa anstalter hö-

¹ Förekommer endast å ekonomiska och allmänna linjerna.

² Jfr not å sid. 31.

rande försöksgårdar och andra försöksanordningar. Var och en av försöksanstalterna står under ledning av en föreståndare. Närmast under föreståndarna handhavas försöksanstalternas uppgifter av statsagronomer. Vid anstalterna biträda förste assistenter och assistenter. För varje försöksgård finnes en föreståndare, som biträdes av en förste assistent eller assistent. Försöksanstalternas och försöksgårdarnas föreståndare samt statsagronomerna ha att i enlighet med gällande försöksplaner utöva försöksverksamheten. Anstalternas föreståndare samt statsagronomerna ha vidare till uppgift bland annat att i anslutning till demonstrationer av försök i viss mindre omfattning, som bestämmes av högskolestyrelsen, utöva undervisning vid högskolan.

4. Personal.

Vid lantbrukshögskolan finnas 14 professorer, samtliga placerade såsom ordinarie tjänstemän i 33 lönegraden. Till den professor, som jämväl är rektor, utgår ett särskilt rektorsarvode av 2 004 kronor för år, varjämte ett belopp av 756 kronor för år utgår såsom esättning till undervisningsvikarie för rektor. Två av professorerna äro föreståndare för jordbruks- respektive husdjursförsöksanstalterna. De övriga 12 professorerna företräda var sitt av följande ämnesområden och förestå var sin av nedannämnda institutioner:

Ämnesområden	Institutioner.
1. Växternas anatomi och fysiologi	Växtfysiologiska institutionen
2. Husdjurens anatomi och fysiologi . .	Djurfysiologiska institutionen
3. Systematisk botanik och ärftlighetslära	Botanisk-genetiska institutionen med botanisk-genetiska trädgården
4. Lantbrukskemi	Kemiska institutionen med analyslaboratoriet
5. Mikrobiologi	Mikrobiologiska institutionen med baljväxtlaboratoriet
6. Marklära	Institutionen för marklära
7. Allmän jordbrukslära	Institutionen för allmän jordbrukslära
8. Växtodlingslära	Institutionen för växtodlingslära
9. Agronomisk hydroteknik	Hydrotekniska institutionen
10. Husdjurens avels- och raslära	Institutionen för avels- och raslära
11. Husdjurens utfodring och skötsel . .	Institutionen för husdjurens utfodring och skötsel
12. Lantbruksekonomi med marknadslära	Ekonomiska institutionen

Tre laboratorer finnas anställda vid högskolan. En av laboratorbefattningarna är ordinarie i 29 lönegraden och tillhör ämnet lantbrukskemi. De andra två laboratorbefattningarna ha inrättats såsom ett led i de anordningar, vilka sedan hösten 1946 tillkommit för att provisoriskt möjliggöra en ökning av antalet studerande vid högskolan. Den ena av de provisoriska laboratorbefattningarna avser växternas anatomi och fysiologi, den andra

systematisk botanik och ärftlighetslära. Var och en av sistnämnda två befattningar är förenad med ett arvode av 12 000 kronor för år.

Lektorsbefattningarna vid lantbrukshögskolan äro två till antalet. Båda dessa äro extra ordinarie och placerade i 29 lönegraden. Den ena av lektorsbefattningarna har inrättats för ämnesområdet fysik och meteorologi. Denna befattnings innehavare är föreståndare för den vid högskolan inrättade institutionen för nämnda ämnesområde. Den andra lektorsbefattningen avser maskin- och redskapslära, för vilket ämne inrättats en särskild institution vid högskolan, maskintekniska institutionen. Denna institution förestås mot ett årligt arvode å 3 000 kronor av chefen för det till Ultuna förlagda jordbrukstekniska institutet.

För det till lantbrukshögskolans institution för lantbrukskemi knutna centrala analyslaboratoriet har inrättats en ordinarie befattning såsom förste kemist i 27 lönegraden.

Antalet docentstipendier vid lantbrukshögskolan uppgår till fem. Vartdera stipendiet är fastställt till 7 200 kronor för år, å vilket belopp utgå dyrtids- och kristillägg samt provisoriskt lönetillägg. Docentstipendium utdelas av högskolestyrelsen för en tid av högst tre år. Styrelsen äger förlänga stipendiattiden så att denna kommer att uppgå till sammanlagt högst sex år. I vissa undantagsfall kan styrelsen hos Kungl. Maj:t göra framställning om ytterligare förlängning av stipendiattiden.

Utöver ovannämnda professorer, laboratorer, lektorer, förste kemist och docenter finnas vid högskolan en ordinarie sekreterare och fyra ordinarie statsagronomer i 29 lönegraden, en ordinarie bibliotekare och sex ordinarie försöksgårdsföreståndare i 27 lönegraden, en extra ordinarie försöksgårdsföreståndare i 27 lönegraden, en ordinarie kamrerare i 25 lönegraden, ett antal assistenter och amanuenser i olika löneställningar, ett antal arvodesavlönade speciallärare samt i övrigt biträdande personal av olika slag.

Lantbrukshögskolans assistentpersonal är uppdelad i förste assistenter och assistenter. Förste assistenterna äro placerade i lönegrad Ce 24, medan assistenterna äro antingen placerade såsom extra ordinarie tjänstemän i högst lönegrad Ce 22 eller arvodesavlönade med högst 10 080 kronor per år. Amanuenserna vid högskolan åtnjuta arvode med 1 400 kronor för år.

Vad angår speciallärarna vid lantbrukshögskolan må anföras, att dylika finnas anställda i nedannämnda ämnen och med följande årsarvoden:

Ämne	Årsarvode, kronor
Fältnättningslära	5 210
Författningskunskap	3 983
Försöksstatistik	1 440
Geologi	1 500
Husbyggnadslära	2 400
Husdjurens hälso- och sjukvårdslära	1 140
Lantbruksbokföring	2 435

Ämne	Årsarvode, kronor
Affärsbokföring	750
Lantbrukszoologi	1 050
Marknadslära	2 100
Mjölkhushållning	1 740
Nationalekonomi	3 384
Pedagogik	540
Växtsjukdomslära	900
Skogsskötsel	1 200
<hr/>	
Summa kronor 29 772	

För ersättning till experter för undervisning i maskinlära står ett belopp av 2 700 kronor till högskolans förfogande, varjämte 1 104 kronor anvisats för ersättning till biträde vid högskolans undervisning i husbyggnadslära.

För lantbrukshögskolan gäller för budgetåret 1947/48 följande avlöningsstat:

	Kronor
1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	552 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t <i>förslagsvis</i>	275 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	859 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	80 000
<hr/>	
Summa kronor 1 767 000	

Av de i avlöningsstaten såsom nr 2 och 3 ingående posterna avse 92 100 respektive 9 800 kronor personalförstärkning till följd av ökningen av antalet studerande.

5. Omkostnader m. m.

Till omkostnader vid lantbrukshögskolan har för budgetåret 1947/48 anvisats ett förslagsanslag av 209 500 kronor. Enligt den för budgetåret fastställda omkostnadsstaten för högskolan äro nettoutgifterna upptagna för undervisningsinstitutionerna m. m. till 99 700 kronor, för försöksanstalterna till 62 600 kronor och för försöksgårdarna till 47 200 kronor. Den fastställda omkostnadsstaten har i avseende å undervisningsinstitutionerna m. m. följande utseende:

Utgifter.

	Kronor	Kronor
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>		3 000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>		31 000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>		131 000
4. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>		8 000
5. Övriga utgifter:		
a) Stallet, <i>förslagsvis</i>	1 000	
b) Försäkringar, <i>förslagsvis</i>	400	

	Kronor	Kronor
c) Driftkostnader för lastbil, <i>förslagsvis</i>	2 000	
d) Driftkostnader för baljväxtlaboratoriet, <i>förslagsvis</i>	25 000	
e) Sjukvårdskostnader för studentkåren, <i>förslagsvis</i>	1 000	
f) Inköp av grus, <i>förslagsvis</i>	500	
g) Oförutsedda utgifter, <i>förslagsvis</i>	2 000	31 900
	<u>Summa kronor</u>	<u>204 900</u>

Särskilda uppbördsmedel.

Försålda baljväxtekulturer och publikationer m. m.	105 200
	<u>Nettoutgift kronor</u> 99 700

Av anslagsposten till expenser äro 80 000 kronor avsedda för bränsle, lyse och vatten samt 51 000 kronor för övriga expenser.

För budgetåret 1947/48 har till materiel m. m. för lantbrukshögskolan anvisats ett reservationsanslag av 337 700 kronor. Av anslaget får ett belopp av 322 700 kronor disponeras enligt följande fördelning:

	Kronor
1. Institutioner och samlingar	150 000
2. Torrlägnings- och planeringsarbeten samt redskap m. m. vid botanisk-genetiska trädgården	4 200
3. Apparatur m. m. vid baljväxtlaboratoriet	4 000
4. Fortsatta försök rörande baljväxtodlingen	4 000
5. Apparatur m. m. vid mikrobiologiska institutionen	15 000
6. Exkursioner	6 200
7. Fortsatta jordbruksförsök	3 950
8. Fria föredrag	550
9. Jordbruksinventarier m. m., avseende anstalten för jordbruksförsök ..	6 500
10. Ersättning till försöksvärdar m. m., avseende anstalten för jordbruksförsök	42 000
11. Förbrukningsartiklar, avseende anstalten för husdjursförsök	4 000
12. Försökskostnader, avseende anstalten för husdjursförsök	29 000
13. Försöksinventarier för husdjursförsöksanstalten	6 600
14. Utrustning i anledning av utökning av antalet studerande	15 700
15. Apparatur vid analyslaboratoriet	12 000
16. Apparatur vid institutionen för husdjurens anatomi och fysiologi	3 800
17. Apparatur vid institutionen för växtodlingslära	4 800
18. Inventarier till Flahults försöksgård	6 900
19. Trädgårdstraktor vid Ugerups försöksgård	3 500
	<u>Summa kronor</u> 322 700

De inkomster av försålda försöksdjur m. m., som inflyta i den med ovanstående post nr 1 avsedda verksamheten, ävensom de inkomster av försålda produkter, som inflyta i de med ovanstående poster nr 4 och 7 avsedda verksamhetsgrenarna samt i den verksamhet, som avses med posten nr 12, skola tagas till uppbörd å respektive poster samt användas för med posterna avsedda ändamål.

Till bokinköp och bokbindning för lantbrukshögskolans bibliotek har för budgetåret 1947/48 anvisats ett reservationsanslag av 35 000 kronor, varav 10 000 kronor avsetts för utfyllande av sådana luckor i bibliotekets bokbestånd, som uppkommit under krigsåren.

Ett reservationsanslag av 25 000 kronor har för budgetåret 1947/48 anvisats till underhåll av byggnader m. m. vid lantbrukshögskolan. Inkomster av hyror och försålda trädgårdsprodukter skola tagas till uppbörd på ifrågasvarande anslag samt användas för med anslaget avsett ändamål.

Till särskilda undersökningar har ett reservationsanslag av 140 000 kronor för budgetåret 1947/48 anvisats till lantbrukshögskolans förfogande.

FJÄRDE KAPITLET.

Vissa undervisningsfrågor m. m. vid lantbrukshögskolan.

1. Inledning.

I direktiven för utredningen har framhållits vikten av att studietiden för ungdomen icke bleve förlängd. För att få till stånd ett bättre utnyttjande av undervisningsmöjligheterna vid högskolan utan en förlängning av studietiden har utredningen undersökt förutsättningarna för att av den nuvarande undervisningen bortskära mera elementärt stoff, som lämpligen kan inhämtas på annat sätt.

Utredningen har vidare, i anslutning till direktiven, undersökt på vad sätt en utvidgning av lantbrukshögskolans undervisning i maskin- och redskapslära lämpligen bör ske. Synpunkter och förslag härutinnan ha ävenledes framförts till utredningen från högskolans sida. Även i fråga om högskolans undervisning i vissa andra ämnen ha från högskolans sida till utredningen framförts förslag om ökad undervisningstid.

Då utredningen haft att taga ställning till spørsmålet om ett bättre utnyttjande av lantbrukshögskolans undervisningsresurser ävensom en ökning av tiden för högskolans undervisning på vissa läroområden, har utredningen funnit det påkallat att undersöka, huruvida man icke genom en revision av inträdesfordringarna vid högskolan skulle kunna frigöra undervisningstid där genom att fordra vissa teoretiska förkunskaper utöver studentexamen. Högskolans undervisningsprogram är nämligen redan nu så hårt belastat, att man knappast på annan väg torde kunna för något läroämne möjliggöra en utökad undervisningstid av någon betydelse, med mindre den sammanlagda studietiden vid högskolan förlänges. Även beträffande ändring av inträdesfordringarna ha önskemål framförts till utredningen från vissa instanser vid högskolan.

Innan dessa frågor behandlas, vill utredningen emellertid erinra om att frågan om antalet elever, som årligen skola få intagas vid lantbrukshög-

skolan, prövats så sent som vid 1946 års riksdag och därvid fastställts till 50. Utredningen har med hänsyn härtill icke funnit anledning föreslå någon ändring rörande antalet studerande vid högskolan.

2. Inträdesfordringarna m. m.

Inkomna förslag.

Lantbrukshögskolans lärarråd har framlagt förslag om införande av krav på genomgång av lantmänna- eller lantbruksskolekurs för vinnande av inträde vid högskolan. Enligt förslaget borde man försöksvis vid någon lantmänna- eller lantbruksskola anordna en särskild 4-månaders kurs i agromiska ämnen för studenter. Lärarrådet har anfört.

För införande av en obligatorisk lantmänna- eller lantbruksskolekurs såsom inträdesfordran synas flera skäl tala. Redan nu ha ett flertal av de studerande vid högskolan genomgått en sådan. De studerande, som genomgått dylik kurs, ha meddelats undervisning — visserligen av mera elementär art — i ett flertal agromiska ämnen. Hade alla studerande en sådan förutbildning, skulle detta möjliggöra ett borttagande från högskolans schema av vissa mera elementära kurser. I vissa fall skulle dessa ej behöva ersättas med andra kurser, i andra fall skulle vid högskolan endast behöva meddelas högre undervisning inom motsvarande ämne. Ett uteslutande av vissa nuvarande kurser i t. ex. fältmätninglära och bokföring kan givetvis ej innebära, att ämnena och motsvarande lärarbefattningar helt borttagas. Dessa ämnen med till förkunskaperna anpassad undervisning måste givetvis ingå i vissa linjer och böra också företrädas av särskild lärare på sätt som föreslagits i av lärarrådet till styrelsen för lantbrukshögskolan inlämnat förslag om högskolans utvidgningsbehov.

Bland de ämnen, i vilka undervisning meddelas vid lantmannaskolor och lantbruksskolor, ingå också sådana grundläggande ämnen, för vilka till studentexamen meddelats minst lika omfattande undervisning. Ett deltagande för studerande med studentexamen i undervisningen i dessa bör därför ej vara nödvändigt. Enligt uppgift tillämpas vid nämnda skolor vanligen den ordningen, att studenter ej behöva delta i undervisningen utan endast skola tentera i nämnda ämnen. Då det emellertid är önskvärt, att tiden mellan studentexamen och inträde vid lantbrukshögskolan så mycket som möjligt utnyttjas för praktik, synes man kunna ifrågasätta, att särskild lantmannaskolekurs omfattande endast agromiska ämnen anordnades vid någon lantmänna- eller lantbruksskola för studenter. Kurstiden synes kunna sättas till 4 månader. Det torde böra ankomma på lantbruksstyrelsen att föreslå skola och utarbeta lämplig undervisningsplan för sådan kurs.

Rörande frågan om konsekvenserna för undervisningen vid lantbrukshögskolan av införandet av lantmänna- eller lantbruksskolekurs såsom inträdeskrav har högskolans lärarråd anfört, att härigenom skulle möjliggöras dels ett borttagande från studieplanen av vissa ämnen, dels förändring av vissa kurser. Lärarrådet har ansett, att detaljgranskningen av hithörande spörsmål borde ankomma på vederbörande lärare, och nöjt sig med att för egen del uttala i huvudsak följande.

På *jordbrukslinjen* synes möjligt att bland förhörsämnena utesluta mjölkhus-hållning och lantbruksbokföring. Därjämte synes fältmätningläran kunna begrän-

sås till den utökade kurs, som nu gives för förevarande linje. De föreslagna ämnesförändringarna synas medföra en minskning i kurstiden av cirka 200 timmar.

För *husdjurslinjen* synes på enahanda sätt nuvarande kurser i fältmätninglära och lantbruksbokföring kunna utgå. Därjämte anser lärarrådet, att på denna linje marklära ej heller behöver medtagas i studieplanen. Ett slopande av dessa tre ämnen skulle också medföra en kurstidsminskning å cirka 200 timmar.

För den *ekonomiska linjen* synes lantmanna- eller lantbruksskolekurs möjliggöra dels slopande av ämnet fältmätninglära, dels någon minskning i kurstiden för lantbruksbokföring. Då även på denna linje allmän jordbrukslära är förhørsämne, synes man kunna överväga ett borttagande av markläran. Även kan ifrågasättas, om ej ärfthhetsläran skulle kunna utgå. Det torde därför också inom denna linje finnas en möjlighet till minskning av kurstiden på cirka 200 timmar.

För jordbruks-, husdjurs-, och ekonomiska linjerna synes alltså finnas förutsättningar för en minskning av nuvarande förhørsämnena med på vardera linjen tre ämnen. Denna minskning synes kunna innebära en kurstidsminskning på cirka 200 timmar.

Inom den *allmänna linjen*, där man torde böra vara mera restriktiv i fråga om minskning av antalet ämnen, synes ej något annat ämne än fältmätninglära kunna borttagas. Däremot bör det även på denna linje vara möjligt att något nedskära kurstiden i lantbruksbokföring.

I samband med framläggandet av ovannämnda förslag rörande lantbruks-högskolans inträdesfordringar har högskolans lärarråd även förordat, att viss tid — 3 å 6 månader — för specialiserad praktik skulle införas i studietiden vid högskolan. Härom har lärarrådet uttalat.

Lärarrådet vill förorda, att viss praktiktid införas under studietiden vid lantbruks-högskolan. Denna praktik bör ha karaktären av specialiserad praktik, avpassad till den studieriktning, som den studerande valt. Valet av praktikplats bör därför också godkännas endera av läraren i det ämne, som den specialiserade praktiken närmast kan anses tillhöra, eller, om praktiken ej kan givas så preciserad innebörd, av lärarrådet. Bland institutioner vid vilka den specialiserade praktiken kan ske, kunna här nämnas jordbruks- och husdjursförsöksanstalterna med försöksgårdar, växtförädlingsanstalterna med filialer, hushållningssällskap, lantbruksnämnder, ekonomiska föreningar, bokföringsbyråer, vissa lantmanna- och lantbruksskolor samt några mera framstående jordbruk. För blivande maskinkonsulenter och för liknande befattningar torde specialpraktik böra ordnas förutom vid institutionerna på det jordbrukstekniska området vid maskincentraler, verkstäder och liknande inrättningar.

Den specialiserade praktiken synes böra anordnas under det tredje läsåret, då de studerande hunnit genomgå större delen av kurserna i de tillämpade ämnena. Vid en sådan tidpunkt borde det även vara möjligt att låta praktiktiden för blivande lärare innebära viss handledning i undervisning, varvid förutsättes, att kursen i pedagogik skall vara genomgången. Genom samråd med lantbruksstyrelsen torde lämpliga skolor för dylik provtjänstgöring som lärare kunna anvisas.

Vid sitt ställningstagande till den tid, den specialiserade praktiken bör pågå, har lärarrådet utgått från att denna för växtodlare bör omfatta en så gott som fullständig vegetationsperiod (sex månader). Tiden för den specialiserade praktiken torde dock icke behöva vara lika för alla studerande. Specialpraktiken bör dock uppgå till minst 3 månader.

Ur schemateknisk synpunkt torde det vara nödvändigt att praktiken under studietiden förlägges till samma tid för samtliga studerande. I anslutning till vad som

sagts i det föregående torde den lämpligaste tiden vara tiden 16 april—15 oktober under tredje läsåret.

Lärarrådet har, under förutsättning att dess förslag om specialpraktik under studietiden vid högskolan genomföres, förordat en nedskärning av högskolans inträdeskrav i fråga om praktik från 24 till 20 månader, inklusive lantmanna- eller lantbruksskolekurs. I hithörande frågor har anförts bland annat.

Lärarrådet utgår från att, bortsett från militärtjänstgöring, en studerande skall kunna ha fullgjort sin praktik och sin kurs vid lantmanna- eller lantbruksskola till den 1 november året efter avlagd studentexamen. Vidare torde man ej kunna räkna med en praktiktid före studentexamen och efter fyllda sexton år på mer än tre månader. Med ett sådant utgångsläge har lärarrådet ansett sig böra stanna vid att föreslå en minimipraktik inklusive lantmanna- eller lantbruksskolan av 20 månader. Förutsättningen för att en minskning av praktiken från 24 till 20 månader skall kunna godtagas bör emellertid vara, att föreslagen specialpraktik under studietiden införes.

Av den erforderliga praktiktiden å 20 månader kommer i enlighet med framlagda förslag minst 4 månader att utgöras av kurs vid lantmanna- eller lantbruksskola. För den resterande delen eller 16 månader synes böra föreskrivas, att minst 6 månader skola utgöras av annan praktik än å fädernegården. Minst sex månaders bortapraktik skall ske på en och samma gård. Det måste anses vara ett viktigt önskemål, att bortapraktiken kan ske på elevgårdar, där eleverna och deras arbetsförhållanden kunna i olika avseenden kontrolleras.

Med i det föregående framlagda fordringar å praktik för inträde vid lantbrukshögskolan, vilka givetvis böra göras likartade för inträde vid specialgymnasiet å Hvilan, skulle en student med exempelvis tre månaders praktik före studentexamen lämpligen kunna fullgöra övrig praktik med omkring 7 månader hemma- eller bortapraktik före lantmanna- eller lantbruksskolekurs (4 månader) och därefter 6 månaders kontinuerlig bortapraktik å skolans jordbruk eller elevgård.

Styrelsen för lantbrukshögskolan har ansett sig kunna i princip tillstyrka lärarrådets förslag rörande ändring av högskolans inträdesfordringar samt rörande införande av specialpraktik i studietiden vid högskolan. Det har dock syntts styrelsen tveksamt, om särskild lantmannaskolekurs skulle behöva anordnas för inträdessökande vid högskolan. Vissa fördelar kunde vinnas, om inträdessökandena hade genomgått vanlig lantbruks- eller lantmannaskola, då de härigenom finge kontakt med yngre jordbrukare. Av schematekniska skäl borde den specialiserade praktiken ha samma längd för samtliga linjer vid högskolan. Denna praktik borde kunna begränsas till 3 å 4 månader.

Lantbrukshögskolans lärarråd har även framlagt ett av högskolestyrelsen utan erinran lämnat förslag om utsträckning av kurstiden för agronomexamen med ett halvt år. Lärarrådet har i detta avseende uttalat i huvudsak följande.

Med införande av en specialiserad praktikutbildning om 3—6 månader synas kurserna böra utsträckas över tre och ett halvt år. Då den specialiserade praktiken

även omfattar en semestermånad, blir en månad frigjord för kurser. I samma riktning verkar förslaget med införande av obligatorisk lantmanna- eller lantbruksskolekurs, då det härav föränledda borttagandet från högskolans studieplan av vissa elementära kurser även synes frigöra minst en månad för andra kurser. Man torde också kunna utgå från att de studerande under den specialiserade praktiken ha ganska goda möjligheter för teoretiska studier. Ett införande av $3\frac{1}{2}$ års kurstid vari skulle ingå 6 månaders praktik synes under diskuterade förutsättningar realiter innebära icke oväsentliga möjligheter till kursernas utsträckning under längre tid, d. v. s. minskning av den dagliga undervisningstiden.

Lärrådet vill till slut framhålla att införandet av 3—6 månaders specialpraktik icke kan förväntas medföra en förlängning av studietiden för de studerande vid lantbrukshögskolan. Detta framgår av vad som anförts rörande förslagen om minskningen i förpraktiken från 24 till 20 månader och kursminskningen vid högskolan genom obligatorisk lantmanna- eller lantbruksskola samt rörande specialpraktikens studiemöjligheter.

Lantbrukshögskolans studentkår har framlagt förslag om att genomgången ettårig lantbruksskola eller längre kurs vid lantmannaskola skulle utgöra inträdeskrav vid högskolan. Redan nu hade en stor procent av de studerande genomgått lägre lantbruksundervisningsanstalt. Dylik förutbildning vore nu obligatorisk för den, som genomginge specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande. Kåren har i ämnet framhållit bland annat.

Det har visat sig, att en stor del av högskolans smärre kurser och förhörsämnen äro identiska med eller fullt jämförbara med liknande kurser vid de lägre undervisningsanstalterna, vilket för många studerandes del innebär en ganska betydande dubbelläsning och tidsförlust. Om genomgången lantbruksskola eller lantmannaskola gjordes obligatorisk, skulle sådan dubbelläsning kunna undvikas genom att dessa elementära kurser då avlastades från högskolans program och ökad tid vunnes för ett fördjupat studium av huvudämnena. För närvarande finnas fem ämnen upptagna i högskolans undervisningsprogram, där innehåll och omfång helt eller delvis sammanfaller med motsvarande ämnen vid lantbruks- och lantmannaskolor. Så är fallet med fältmätningsslära, bokföring, skogsskötsel, husbyggnadslära och mjölkhushållning. Studentkåren vill också framhålla värdet av den grundläggande allmänbildning inom lanthushållningen, som utbildningen vid en lantbruks- eller lantmannaskola skänker.

Studentkåren har även förordat en normering av studietiden för agronomexamen till fyra år. I realiteten komme härigenom ingen nämnvärd förlängning av studietiden att följa, eftersom medelstudietiden redan låge närmare fyra än tre år. Däremot kunde åstadkommas ett fördjupat och mera självständigt studium.

Högskoleutredningens förslag.

Såsom framgår av redogörelsen i nästföregående kapitel, erfordras normalt för inträde vid lantbrukshögskolan dels att ha avlagt antingen studentexamen med i vissa avseenden särskilt föreskrivna betyg eller avgångsexamen vid specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande, dels

ock att ha förvärvat minst två års väl vitsordad jordbrukspraktik, inberäknat eventuellt genomgången kurs vid lantbruksskola eller vid lantmannaskola med skoljordbruk. Då det gäller att bedöma, huruvida dessa fordringar böra utökas med krav på genomgången kurs vid lägre lantbruksundervisningsanstalt, har det syntts högskoleutredningen vara av intresse att erhålla kännedom om den omfattning, i vilken vid högskolan antagna elever genomgått dylik kurs. Utredningen har därför från högskolan införskaffat de vid högskolan tillgängliga uppgifterna i detta avseende och på grundval av desamma upprättat en här nedan intagen sammanställning. Vid studium av sammanställningen bör observeras, att sådana elever vid lantbrukshögskolan, som genomgått specialgymnasiet, på grund av de för detta gymnasium gällande inträdesfordringarna regelmässigt genomgått även lantmannaskolas huvudkurs eller kurs vid lantbruksskola. Sammanställningen har följande utseende:

Å r	Antagna elever				
	Totalt	Med examen från specialgymnasiet	Med studentexamen		
			Totalt	Med lantmannaskolas huvudkurs eller lantbruksskolekurs	Övriga
1937.....	20	9	11	5	6
1938.....	26	12	14	8	6
1939.....	19	7	12	10	2
1940.....	26	10	16	10	6
1941.....	21	8	13	7	6
1942.....	21	11	10	5	5
1943.....	30	14	16	9	7
1944.....	31	8	23	11	12
1945.....	32	9	23	11	12
1946.....	51	12	39	22	17
Summa	277	100	177	98	79

Av sammanställningen framgår, att något mera än hälften — 55 procent — av de under 10-årsperioden 1937—1946 vid lantbrukshögskolan antagna eleverna med studentexamen hade genomgått huvudkurs vid lantmannaskola eller lantbruksskolekurs. Enligt sammanställningen ha vidare omkring 71 procent av samtliga de under nämnda 10-årsperiod vid högskolan antagna eleverna genomgått någon av nämnda kurser. Av de under ifrågasvarande 10-årsperiod vid lantbrukshögskolan antagna eleverna skulle alltså omkring 29 procent icke ha genomgått huvudkurs vid lantmannaskola eller kurs vid lantbruksskola.

Såsom framgår av vad lantbrukshögskolans lärarråd och studentkår anfört, synas betydande fördelar vara att vinna för högskoleundervisningens del, därest samtliga studerande vid högskolan hade före inträdet vid högskolan genomgått någon lägre lantbruksundervisningsanstalt. Under denna

förutsättning skulle sålunda högskolans arbetsprogram i icke oväsentlig grad kunna befrias från en del undervisning av mera elementär natur, varigenom utrymme på programmet skulle kunna erhållas för annan undervisning. Genomgåendet av en lantmanna- eller lantbruksskola måste även anses vara av betydande värde för en blivande högskolestuderande genom den allmänna lantbrukskunskap och kontakt med den lägre lantbruksundervisningen, som han därvid erhåller. Då nu behov föreligger av att utvidga och fördjupa högskolans undervisning på vissa läroombåden, vill utredningen med hänsyn till det anförda förorda en komplettering i här avsedd riktning av lantbrukshögskolans inträdesfordringar. På denna väg torde man — utan en förlängning av studietiden för högskolans elever — kunna vinna möjlighet att i icke oväsentlig utsträckning utbygga och fördjupa högskolans undervisning.

För närvarande gälla sådana inträdesfordringar vid specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande, att de studerande vid lantbrukshögskolan, som avlagt examen vid gymnasiet, i regel ha genomgått lantmannaskolas huvudkurs eller kurs vid lantbruksskola. Högskoleutredningen har övervägt, huruvida den av utredningen nyss ifrågasatta kompletteringen av lantbrukshögskolans inträdesfordringar bör ansluta sig till vad sålunda redan gäller beträffande de från specialgymnasiet kommande högskoleeleverna eller vara av ett något annorlunda innehåll.

I första hand har härvid diskuterats, huruvida vederbörande inträdessökande borde ha genomgått den s. k. 9-månaderskursen vid lantmannaskola. Sistnämnda kurs skänker givetvis åt deltagarna ett större kunskapsmått än som kan erhållas under lantmannaskolans kortare huvudkurser — i regel s. k. 5-månaderskurser — och under ettårig kurs vid lantbruksskola. Utredningen anser därför önskvärdt för att vinna det syfte, som utredningen eftersträvar, att sökandena till lantbrukshögskolan genomgått en dylik längre kurs vid lantmannaskola. Dessa längre kurser förekomma emellertid endast vid fyra skolor, av vilka tre äro belägna i Skåne och en i Uppland. Uppställes nu kravet på genomgång av 9-månaders kurs, skulle detta alltså medföra, att sökandena från norra Sverige bleve tvingade att besöka lantmannaskola i södra eller i vart fall mellersta Sverige. Detta har utredningen icke ansett tillfredsställande, och det måste uppenbarligen medföra en tunga för sökandena från de nordliga delarna av landet. Utredningen har ej heller velat bortse från att den, hos vilken efter genomgången av exempelvis en 5-månaderskurs vid lantmannaskola eller en ettårig lantbruksskolekurs väckts intresse för högre jordbruksstudier, bör kunna erhålla inträde vid lantbrukshögskolan utan att dessförinnan ha ånyo genomgått en kurs vid lägre lantbruksundervisningsanstalt och då av 9 månaders längd.

Med hänsyn till det anförda har högskoleutredningen stannat för att den här avsedda kompletteringen av lantbrukshögskolans inträdesfordringar bör innebära, att såsom inträdesfordran uppställes jämväl, att den sökande skall

ha genomgått och erhållit avgångsbetyg från antingen lantmannaskolas huvudkurs eller kurs vid lantbruksskola. Utredningen räknar härvid med att, där sökande åberopar kurs vid lantmannaskola, denna skall vara försedd med skoljordbruk för att kunna godtagas i förevarande avseende. Däremot bör icke påfordras, att den sökande därjämte skall ha varit elev vid skoljordbruket.

Det må här framhållas, att vid överläggningarna inom högskoleutredningen starka sympatier uttalats för att 9-månaderskursen skulle bli obligatorisk för inträdessökandena oaktat de olägenheter, som detta, enligt vad förut anförts, skulle medföra. Skulle framdeles 9-månaderskurserna mera allmänt anordnas vid lantmannaskolorna kan enligt utredningens mening spörsmålet rörande högskolans inträdesfordringar i förevarande hänseende upptagas till förnyat övervägande.

Utredningen åsyftar ingen ändring av det nuvarande förhållandet vid högskolan, att genomgången kurs vid lantbruksskola eller vid lantmannaskola med skoljordbruk får inräknas i jordbrukspraktiken. Om någon genomgått 9-månaders lantmannaskolekurs bör han givetvis få inräkna hela kurstiden i praktiken. Detta bör gälla även tiden för genomgång av kontrollassistentkurs, enär det synes vara av värde, att studerande vid högskolan genomgått sådan kurs. Dock bör jordbrukspraktiken under minst ett år ha bestått i egentligt jordbruksarbete, vartill givetvis praktiskt arbete vid skoljordbruk är hänförligt. Även vederbörligen vitsordad praktik vid föräldrars eller eget jordbruk bör godtagas såsom jordbrukspraktik men under minst sex månader bör jordbrukspraktiken ha utövats vid ett främmande jordbruk samt vid ett och samma jordbruk. Vad angår inträdessökande, som avser att bedriva sina studier å den av utredningen i det följande föreslagna maskintekniska linjen, förordar utredningen, att jordbrukspraktiken må till tre månader utbytas mot praktik å mekanisk verkstad.

I detta sammanhang får högskoleutredningen anföra, att studenter vid genomgång av kurs vid lantmannaskola eller lantbruksskola lämpligen böra kunna befrias från en del elementär undervisning, exempelvis i svenska språket och räkning. Så plägar ske redan nu. Önskvärt är givetvis — åtminstone om dessa elever ha för avsikt att söka inträde vid lantbrukshögskolan — att de under den frigjorda undervisningstiden kunde givas tillfälle till ett fördjupat praktiskt och teoretiskt studium av de egentliga lantbruksämnen vid kursen. Enligt vad utredningen inhämtat hos lantbruksstyrelsen, kan detta önskemål redan nu tillgodoses i rätt väsentlig utsträckning, särskilt där det är fråga om ej blott enstaka elever utan åtminstone en mindre elevgrupp. Härvid är att märka, att även andra studenter vid dessa kurser än sådana, som avse att söka inträde vid lantbrukshögskolan, lämpligen kunna bli föremål för här avsedda särskilda undervisning. I viss utsträckning torde detta gälla även beträffande sådana elever vid kurserna, som ha avlagt realexamen eller ha motsvarande kunskaper. Utredningen utgår från att lant-

bruksstyrelsen, i den mån så erfordras, meddelar skolorna anvisningar om den i viss mån differentierade undervisning vid lantbruks- och lantmannaskolor, som av utredningen framställts såsom ett önskemål. En dylik differentierad undervisning torde böra prövas, innan — såsom lärarrådet ifrågasatt — särskilda lantmannaskolekurser anordnas för studenter. I likhet med högskolestyrelsen är utredningen tveksam beträffande behovet av att anordna sådana särskilda kurser.

Lantbrukshögskolans lärarråd har framlagt förslag om införande i studietiden vid högskolan av 3—6 månaders specialpraktik vid institutioner på jordbruksområdet eller framstående jordbruk m. m. Vid bifall till detta förslag skulle dels inträdeskraven i fråga om praktik nedsättas från nu 24 till 20 månader, inberäknat lantmanna- eller lantbruksskolekurs, dels kurstiden vid högskolan utsträckas från nu omkring 3 till omkring $3\frac{1}{2}$ år. Högskolestyrelsen har för sin del ansett, att specialpraktiken skulle ha samma längd — 3 à 4 månader — för samtliga studerande.

Högskoleutredningen har vid övervägande av hithörande spörsmål kommit till den uppfattningen, att föga torde vara att vinna på att införa den ifrågasatta specialpraktiken. I många fall lärer det sålunda vara mycket svårt såväl för den studerande som för högskolans lärare att bedöma vilket slag av specialpraktik, som kan antagas bliva till största nytta för den studerande. Man kan ej heller våga förutsätta, att den tjänstgöring, som vid olika institutioner skulle erbjudas de studerande, över lag skulle bliva av sådan art, att den verkligen bleve av värde för de studerandes framtida verksamhet. I många fall skulle säkerligen de studerande under specialpraktiken komma att tilldelas alltför enkla och rutinmässiga uppgifter. Vidare synes det högskoleutredningen mycket angeläget, att högskolans inträdeskrav i fråga om jordbrukspraktik alltfört avse sammanlagt 24 månader, inberäknat lantmanna- eller lantbruksskolekurs. Med hänsyn till jordbrukspraktikens grundläggande betydelse för högskolestudierna kan utredningen icke för sin del förorda en nedskärning av ifrågavarande inträdeskrav. Genom en dylik nedskärning skulle otvivelaktigt stora risker uppkomma för att högskolans elever skulle få otillräcklig förankring i praktiskt jordbruk. Endast i fråga om inträdessökande, som avse att följa den maskintekniska linjen, har utredningen funnit högskolans inträdeskrav å jordbrukspraktik kunna i viss mån begränsas i avseende å omfattningen. Högskoleutredningen vill alltså icke förorda införande i studietiden vid lantbrukshögskolan av specialpraktik och — i anslutning härtill — ej heller tillstyrka begränsning av högskolans inträdeskrav i fråga om praktiktid eller utsträckning av kurstiden vid högskolan.

Sammanfattningsvis vill utredningen uttala, att enligt dess mening såsom ny inträdesfordran vid lantbrukshögskolan bör uppställas krav på genomgången och med avgångsbetyg vitsordad kurs vid lantbruksskola eller huvudkurs vid lantmannaskola, som är försedd med skoljordbruk. Genom-

gången dylik kurs skall liksom nu inräknas i den sökandes jordbrukspraktik. Denna skall enligt utredningens förslag under minst ett år ha bestått i egentligt jordbruksarbete, som under minst sex månader utförts vid annat jordbruk än föräldrars eller eget jordbruk samt vid ett och samma jordbruk. Vid bifall till förslaget om införande av kurs vid lägre lantbruksundervisningsanstalt såsom inträdesfordran vid lantbrukshögskolan blir det möjligt att befria högskolans undervisningsprogram från en del elementär undervisning. Detta programs framtida utformning är emellertid beroende av jämväl genomförandet av vissa av utredningen i det följande framlagda förslag, varför utredningen återkommer till detta ämne längre fram i betänkandet.

3. Undervisningen i maskin- och redskapslära; specialiserad agronomexamen.

Statsmakternas beslut om inrättandet av befattningar som maskinkonsulent hos hushållningssällskapen.

Den 4 oktober 1946 framlade lantbruksstyrelsen utredning med förslag angående utbildning för skötsel av jordbruksmaskiner. I denna utredning framhöll lantbruksstyrelsen, att det årliga rekryteringsbehovet av maskinkunniga jordbrukare, driftsledare och arbetare kunde beräknas till omkring 4 700. På samma sätt som en allmän rådgivnings- och upplysningsverksamhet bedreves på bland annat växtodlingens och husdjursskötselns områden erfordrades en motsvarande verksamhet beträffande jordbrukets maskinfrågor, om jordbrukets mekanisering skulle kunna genomföras på ett ändamålsenligt sätt, något som vore av betydelse för jordbrukets rationalisering. Denna rådgivnings- och upplysningsverksamhet på maskinområdet borde enligt lantbruksstyrelsens mening handhavas av hushållningssällskapen. Hos varje hushållningssällskap borde för detta ändamål anställas bland annat en maskinkonsulent.

Enligt lantbruksstyrelsens förslag skulle maskinkonsulenten ha till uppgift att

- 1) medverka vid organiserandet av olika slag av gemensam maskin användning;
- 2) biträda inom hushållningssällskapets maskinlåneverksamhet;
- 3) vara rådgivare vid val av maskiner;
- 4) organisera och leda maskinkurser;
- 5) hålla föredrag i maskinfrågor i sällskapets verksamhet samt vara tillfällig föreläsare vid jordbrukets läroanstalter i aktuella maskinfrågor;
- 6) bedriva upplysning och rådgivning angående vattenförsörjning på lantgårdar i den mån denna uppgift icke omhänderhades av andra sakkunniga;
- 7) bedriva upplysning och rådgivning angående maskinell stenröjning och nyodling.

Beträffande maskinkonsulenternas kompetens beräknade lantbruksstyrelsen, att för dessa befattningshavare erfordrades särskild utbildning. Härvidlag vore två alternativ tänkbara. Det ena utgjorde en ökning av undervisningen i maskinlära vid lantbrukshögskolan på så sätt, att jordbrukslinjen efter två år uppdelades i en hydroteknisk linje och en maskinteknisk linje. Det andra bestode i att särskild maskinutbildning anordnades för stipendiaterna med agronomexamen. Lantbruksstyrelsen förordade det första alternativet men ansåge sig ej böra ingå på den närmare utformningen därav. För tillgodoseende av det föreliggande behovet av en snabbutbildning på området framlade styrelsen emellertid riktlinjer för anordnande genom jordbruks- tekniska institutets försorg av särskild maskinutbildning för agronomer. Såsom maskinkonsulenter skulle möjligen kunna till en början anställas kvalificerade ingenjörer, som genom sin verksamhet skaffat sig god inblick i jordbruksproblem och dessutom genomgått särskild utbildning med betoning på jordbruksfrågor.

Lantbruksstyrelsens nu refererade utredning jämte däröver avgivna yttranden anmäldes i Kungl. Maj:ts proposition nr 76 till 1947 års riksdag angående omorganisation av hushållningssällskapen m. m. Enligt propositionen hade remissinstanserna i allmänhet i princip tillstyrkt eller intet haft att erinra mot lantbruksstyrelsens i utredningen framlagda förslag. Föredragande departementschefen uttalade, att jordbrukets fortsatta mekanisering måste i betydligt ökad omfattning taga hushållningssällskapens intresse och arbete i anspråk. För undervisning och upplysning rörande jordbrukets maskinfrågor hade sällskapen betydande arbetsuppgifter. För att sällskapen skulle bli i stånd att fylla sina uppgifter i nyssberörda avseende syntes det erforderligt, att särskilda tjänstemän anställdes hos sällskapen för handhavande av dessa uppgifter. Statsbidrag borde därför beräknas för avlöande av maskinkonsulenter hos sällskapen.

I nyssnämnda proposition beräknades, att statsbidrag skulle utgå för anställande av en maskinkonsulent hos varje hushållningssällskap. För maskinkonsulentbefattning skulle enligt propositionen — i avvaktan på närmare erfarenhet — stadgas, att innehavaren skulle antingen ha avlagt agronomexamen och därjämte ha genomgått särskild utbildning för maskinkonsulenter eller också ha avlagt ingenjörsexamen å mekanisk avdelning av lägst teknisk fackskola och därjämte ha förvärvat erforderlig jordbruksutbildning. Nämnda särskilda utbildning för agronomer borde anordnas av jordbruks- tekniska institutet i huvudsak på av lantbruksstyrelsen föreslaget sätt. Såsom jordbruksutbildning för ingenjörer för vinnande av kompetens såsom maskinkonsulent borde krävas genomgång av ettåriga kursen vid lantbruks- skola.

Vad i proposition nr 76 till 1947 års riksdag föreslagits rörande anställande av maskinkonsulenter hos hushållningssällskapen har av riksdagen godkänts (särsk. utsk. utl. nr 6/1947; r. skr. nr 463/1947).

I detta sammanhang må jämväl anföras, att avsikten med det åt 1946 års högskoleutredning lämnade uppdraget, såvitt angår en utvidgning av undervisningen på maskinområdet lärer främst vara att få till stånd en undersökning av möjligheterna att inom ramen för agronomutbildningen anordna en tillfredsställande utbildning av maskinkonsulenter och personer med liknande kompetens.

Inkomna förslag.

Med hänsyn till behovet av en utbildningsform för blivande maskinkonsulenter och för andra personer med specialutbildning på det agronomiska området har lantbrukshögskolans lärarråd framlagt ett sedermera av högskolestyrelsen i princip tillstyrkt förslag om införande av en specialiserad agronomexamen. Denna skulle kunna avläggas inom endera av jordbruks-, husdjurs- och ekonomiska linjerna. För examens avläggande skulle den studerande ha erhållit vitsord i minst fem av vederbörande linjes tentamensämnen samt dessutom ha genomgått kurser och erhållit vitsord i övriga till linjen hörande tentamens- och förhörsämnen i sådan omfattning, att kurstid och studietid motsvarade nuvarande kurstid och studietid för vanlig agronomexamen. Den studerande skulle ha erhållit minst betyget med beröm godkänd i två av betygsämnena samt minst betyget berömlig i ett av dessa — huvudämnet. Av sistnämnda tre ämnen skulle två utgöras av obligatoriska tentamensämnen. I huvudämnet skulle den studerande utföra en egen undersökning, varöver skriftlig redogörelse skulle lämnas. Lärarrådet skulle äga att föreskriva omfattningen av kurser och betyg för icke obligatoriska ämnen. Efter förslag av rådet skulle styrelsen utfärda anvisningar om lämpliga ämneskombinationer för den specialiserade agronomexamen. Lärarrådet har i ämnet anfört i huvudsak.

Den specialiserade agronomexamen synes böra så organiseras, att den för den studerande innebär möjlighet till mera ingående studier i vissa ämnen utan att kurs-tiden förlänges eller att den på densamma vunna examen blir alltför starkt begränsad i ämneskombinationen. Man kan härvidlag tänka sig en fristående linje vid sidan om nuvarande fyra och man synes också kunna anknyta den mera specialiserade utbildningen till nuvarande linjer. Lärarrådet har stannat för alternativet att hänföra den specialiserade utbildningen till nuvarande jordbruks-, husdjurs- och ekonomiska linjerna (J-, H- och E-linjerna). Införandet av en mera specialiserad agronomexamen synes böra ske försöksvis. En specialiserad examen kan förväntas omfattas med ganska stort intresse. Det förefaller inte osannolikt, att denna utbildningsform kan komma att ersätta nuvarande J-, H- och E-linjer. Önskvärdheten av en försöksvis införd anordning och av möjligheten till ett framtida utbyte av motsvarande J-, H- och E-linjer mot mera specialiserade utbildningsformer inom respektive linjer synas starkt tala för ett införande av en specialiserad agronomexamen i lantbrukshögskolans studieplan enligt den föreslagna anordningen härför.

Antalet tentamensämnen är för närvarande på J-, H- och E-linjerna respektive 7, 6 och 7 och antalet förhörsämnen 20, 21 och 21. Det bör nu möjliggöras för den studerande dels att begränsa antalet tentamensämnen, dels att bortvälja ett större antal förhörsämnen än som nu är möjligt. Lärarrådet vill föreslå, att i utbildningen

för en mera specialiserad agronomexamen den studerande får rätt att begränsa antalet tentamensämnen till 5 på samtliga linjer. Någon föreskrift om antalet förhörämnen synes däremot ej böra utfärdas, utan torde valet av förhörämnen böra göras beroende av

- 1) valet av tentamensämnen och för dessa erforderliga kurser, förhör och betyg i förhörämnen;
- 2) kravet på en viss total omfattning av kurser och betyg för den specialiserade agronomexamen.

I och med ett godtagande av den angivna principen för uppbyggnaden av en mera specialiserad agronomexamen måste också undervisningen i samtliga vid högskolan förekommande ämnen uppbyggas efter vissa gemensamma normer. Lärarrådet anser, att fordringarna för slutförhör och tentamina i förhör- och tentamensämnen i fråga om förkunskaper, kurser och litteratur böra vara desamma vid den specialiserade som vid vanlig examen. Det synes emellertid bliva nödvändigt vid införandet av en mera specialiserad agronomexamen, att i varje ämne vid högskolan, i vilket betyg kan tagas, bestämda kurser och litteraturfordringar upprättas för olika betygsgrader och för slutförhör. Vad gäller s. k. tillämpade ämnen synes det också nödvändigt, att i kursplanen för varje ämne angivas de fordringar, som ställas på förkunskaper i s. k. grundläggande ämnen i fråga om kurser och betyg. Med tillgång till uppgift om kurstid m. m. för olika betygsgrader synes en mera specialiserad examen relativt lätt kunna uppbyggas så, att man tillgodoser kravet på både studiernas omfattning i varje enskilt ämne och på deras totala omfattning.

Det är givet, att en specialiserad examen ej får utan granskning konstrueras av den studerande i fråga om de i densamma ingående ämnena. Ett godkännande av de ämnen, som sammansätta examen, bör efter beredning av företrädarna för de obligatoriska tentamensämnena på respektive linjer, linjenämnden, göras av lärarrådet. Gången för ämnesvalet synes böra vara, att den studerande på basis av genom högskolan utfärdade förslag till ämneskombinationer för olika befattningar med någon lärare diskuterar studieriktning och ämnesval. Det slutliga förslaget till ämneskombination inlämnas så till linjenämnden för beredning och därefter till lärarrådet för godkännande.

Det synes böra stadgas, att studeranden för att avlägga specialiserad agronomexamen skall ha erhållit lägst betyget med beröm godkänd i minst två av betygsämnena och berömlig i minst ett av dessa. Av dessa betygsämnen skola minst två utgöras av linjens tentamensämnen. I det ämne, i vilket den studerande skall uppnå betyget berömlig — den studerandes huvudämne — synes den studerande böra utföra ett självständigt arbete, varöver redogörelse skall utarbetas. Man bör söka fastställa en normal tidsåtgång för ett sådant arbete och inräkna den i kurstiden.

Såvitt lärarrådet kunnat finna, innebär det av högskolestyrelsen till 1946 års högskoleutredning inlämnade förslaget rörande lantbrukshögskolans utvidgningsbehov ett tillräckligt hänsynstagande till de ökade behov av lärarkrafter m. m., som en specialiserad agronomexamen måste medföra.

Lärarrådet vid lantbrukshögskolan har i princip tillstyrkt, att undervisningen för blivande maskinkonsulenter m. fl. ordnades väsentligen enligt ett förslag, som framlagts av föreståndaren för högskolans maskintekniska institut och jordbrukstekniska institutet, ingenjören N. H. Berglund. Lärarrådet har dock utgått från att denna utbildning skulle inordnas i systemet för den specialiserade agronomutbildningen.

Ingenjör Berglunds förslag innefattar i huvudsak följande principiella synpunkter på maskinutbildningen vid lantbrukshögskolan.

Undervisningen i maskinlära vid lantbrukshögskolan bör bestå av tre olika kurser, nämligen:

- a) En *stor kurs* för utbildning av maskinkonsulenter m. fl.
- b) En *medelstor kurs* för utbildning av lärare vid lantbruks- och lantmannaskolor m. fl.

c) En *liten kurs*, främst avsedd för dem som studera jordbruksekonomiska ämnen.

Såsom självklart kan förutsättas, att det är möjligt att inordna den medelstora kursen liksom den lilla kursen i det nuvarande schemat för agronomkursen. Detta är däremot icke möjligt med den stora kursen för utbildning av maskinkonsulenter m. fl. Beträffande dessa tjänstemäns kompetens bör iakttagas, att kravet på allsidig jordbrukspraktik icke får uteslutas, när få befattningshavare inom jordbruket komma att ha större behov av en grundlig praktisk kännedom om olika jordbruksarbetens utförande och om jordbruksdriften och dess planläggning. Maskinkonsulenten måste vidare visserligen ha mycket goda kunskaper i maskinlärans olika delar ävensom i de tekniska ämnen, som ligga till grund för maskinläran, men han måste känna väl till också många andra ämnen. Det synes därför uteslutet, att man skulle kunna utbilda maskinkonsulenter enligt schemat för en eventuell agronomie kandidatexamen, d. v. s. en examen med universitetsstudier i naturvetenskapliga ämnen som förebild. Maskinkonsulenter och liknande böra alltså utbildas inom agronomexamens ram. Då de emellertid måste äga mycket större tekniska kunskaper än som kunna inhämtas enligt nuvarande studielinjer, och då studietiden för dessa tjänstemän icke bör göras längre än för andra agronomer, måste ifrågakommande utbildning anordnas såsom en specialiserad agronomutbildning.

Ingenjör Berglund har även upprättat en sammanställning över det timantal, som under läsåret 1946/47 anslagits för olika ämnen på lantbrukshögskolans skilda studielinjer. I sammanställningen har under rubriken maskinteknisk utbildning intagits även ett av Berglund utarbetat förslag rörande timantalet för olika ämnen vid den särskilda utbildningen av maskinkonsulenter m. fl. Sammanställningen återgives på sid. 58.

Enligt ingenjör Berglunds skrivelse skulle för den särskilda maskintekniska utbildningen utöver det i tabellen upptagna timantalet erfordras åtta dagar för studieresor och exkursioner. Vidare borde av blivande maskinkonsulenter krävas viss verkstadspraktik, förslagsvis omfattande tre månader. Om de icke före inträdet vid högskolan förvärvat denna praktik, borde den med högskolans biträde förvärvas under de år, då den studerande vistades vid högskolan. Detta kunde ske antingen under ferierna eller mot slutet av studietiden, sedan föreläsningarna slutat. Vid utarbetande av timplanen för maskinkonsulentutbildningen hade förutsatts, att det borde bli möjligt för lantbrukshögskolan att för alla — eller nästan alla — studerande ordna gemensam undervisning under exempelvis de tre första månaderna efter inträdet vid högskolan. Under dessa första månader skulle de studerande träffa sitt val av studieriktning. Viss yrkesorientering skulle genom högskolans försorg meddelas de nyintagna studenterna.

Beträffande undervisningen i maskinlära för de agronomie studerande, som utbilda sig till lärare i jordbruksämnen vid lantbruks- och lantmannaskolor, har ingenjör Berglund uttalat, att den nuvarande anordningen borde

Ä m n e n	Jordbruks- linjen timmar	Husdjurs- linjen timmar	Ekono- miska linjen timmar	Allmänna linjen timmar	Maskin- teknisk utbildning timmar
Statistik	55	55	55	55	55
Matematik	70	55	55	55	70
Fysik och meteorologi	100	90	90	90	100
Lantbrukskemilära	265	265	265	265	150
Växtanatomi	65	65	65	65	30
Växtfysiologi	95	95	95	95	75
Systematisk botanik och ärftlighetslära	110	110	110	110	50
Växtsjukdomslära	30	30	30	30	30
Lantbrukszoologi	40	40	40	40	40
Husdjurens anatomi och fysiologi	70	240	70	70	—
Marklära	110	55	55	55	55
Geologi	30	30	30	30	30
Mikrobiologi	80	80	80	80	40
Fältmättningslära	174	74	74	74	50
Agronomisk hydroteknik	280	70	70	70	70
Maskin- och redskapslära	170	100	100	170	—
Mekanik och hållfasthetslära	—	—	—	—	80
Materiallära	—	—	—	—	35
Maskinelement	—	—	—	—	65
Husbyggnadslära	120	120	120	120	120
Allmän jordbrukslära	225	80	80	225	100
Växtodlingslära	225	80	225	225	225
Husdjurens avels- och raslära	60	180	60	180	—
Husdjurens utfodring och skötsel	90	160	160	160	90
Husdjurens hälso- och sjukvårdslära	45	45	45	45	—
Mjölkhushållning	40	65	65	65	—
Motorlära och elektroteknik	—	—	—	—	135
Maskinarbetenas planering	—	—	—	—	30
Lantbrukets maskiner och redskap m. m.	—	—	—	—	165
Nationalekonomi	50	50	110	50	50
Lantbruksekonomi	100	100	225	225	150
Jordbrukspolitik	50	50	50	50	25
Marknadslära	30	30	90	30	30
Bokföring	80	80	80	80	80
Författningskunskap	60	60	125	60	60
Pedagogik	25	25	25	25	25
Skogsskötsel	—	—	30	30	30
Summa	2 944	2 579	2 774	2 924	2 340

i huvudsak bibehållas, d. v. s. att ifrågavarande studerande borde utbildas på jordbrukslinjen eller allmänna linjen. Med utgångspunkt härifrån har ingenjör Berglund kommit till att denna grupp av studerande vid lantbruks-högskolan skulle följa den medelstora kursen i maskinlära (ovan betecknad med b). Denna kurs skulle, starkt förkortad, innehålla i stort sett samma ämnesområden som kursen för maskinkonsulenter. Rörande den medelstora maskinkursen har ingenjör Berglund anfört i huvudsak följande.

I fråga om undervisningens omfattning i den medelstora kursen läser man icke kunna undgå att beräkna en något längre studietid än som hittills vanligen använts av dem, som studerat med tanke på lärarbanan. Det framställes nämligen allt bestämdare krav på att undervisningen i maskinlära vid lantbruks- och lantmannasko-

lorna skall få relativt sett större plats på schemat än som hittills varit fallet vid flertalet skolor. Det vore därför önskvärt, att vid lantbrukshögskolan icke blott tiden för de studerandes självstudier i ämnet maskinlära ökades, utan jämväl att antalet övningstimmar bleve större än det nu är. Emellertid är redan nu det totala timantalet för jordbrukslinjens studerande alldeles för stort. Därför bör i stället övervägas, om icke det totala antalet undervisningstimmar för agronomexamen skulle kunna reduceras. En sådan reducering borde kunna ske, dels därigenom att kompendier eller läroböcker infördes i de ämnen, som nu sakna sådana, dels därigenom att den effektiva arbetstiden för övningarna minskades genom att förberedelse- och avslutningsarbeten, liksom grovarbete och annat mindre kvalificerat arbete överlämnades till vaktmästare och teknisk personal, där så ej redan skett.

Förutom vad nu ifrågasatts beträffande undervisningstimmar för den medelstora kursen bör man räkna med att anslå tre hela dagar till studieresor.

Vad angår den minsta (ovan med c betecknade) kursen i maskinlära, avsedd för studerande på den ekonomiska linjen och liknande, har ingenjör Berglund beräknat timantalet till 100, eller samma timantal som gäller för motsvarande nuvarande kurs.

Rörande de på husdjursämnena särskilt inriktade eleverna vid lantbrukshögskolan har ingenjör Berglund föreslagit, att dessa icke skulle ha maskinläran såsom obligatoriskt ämne. Härom har ingenjör Berglund anfört.

Hittills har undervisningen i maskinlära meddelats också åt studerande på husdjurslinjen. Fram till år 1944 (årskurs 1943) hade maskinläran ställning såsom kursämne för husdjurslinjen. För dennas studerande fordrades därför före nämnda år icke förhör i maskinlära, vilket däremot numera fordras, eftersom ämnet erhållit ställning såsom förhørsämne. Man kan alltså utgå från, att flertalet husdjursagronomer lämnat lantbrukshögskolan utan att ha studerat ämnet mycket mera, än att de närvarit vid ett antal föreläsningar och övningar. Likväl har några av dessa agronomer, sedan de blivit lärare, ålagts att undervisa i maskinlära. Hade detta ämne icke förekommit på husdjurslinjen, skulle dessa agronomer icke fått detta åläggande, utan skolornas ledning hade tvingats att ordna maskinundervisningen på ett bättre sätt. Visserligen är maskinläran numera förhørsämne på husdjurslinjen, men den korta kurs, som här läses, är allttjämt otillräcklig för en blivande lärare i maskinlära.

Det förhållandet, att maskinlära medtagits på husdjurslinjen, är vidare till olägenhet för maskinundervisningen på andra linjer, eftersom det ökar antalet studerande och därmed anspråken på övningsmateriel. Det bör i detta sammanhang beaktas, att även efter en stark upprustning av maskintekniska institutionen det sannolikt kommer att råda knapphet på övningsmateriel. Denna olägenhet skulle minska, om husdjurslinjens studerande sluppe maskinlära som obligatoriskt ämne.

Enligt ingenjör Berglunds mening komme behov av mera specialiserad agronomutbildning sannolikt att snart göra sig gällande även ur andra ämnens synpunkt än maskin- och redskapsläran. Det borde därför vara angeläget att vidtaga sådan ändring av lantbrukshögskolans undervisning, att högskolan gäve kurser av olika längd i flera ämnen än för närvarande. Här för erfordrades emellertid en i vissa fall ändrad ämnesgruppering. Härom har ingenjör Berglund anfört.

Den viktigaste förändringen av ämnesval och linjeuppdelning kommer att bliva, att det i agronomkursen införes ganska stor valfrihet för dem, som önska speciali-

sera sig för vissa yrken. En sådan valfrihet jämsides med nuvarande enhetliga utbildning synes mycket väl genomförbar. Den kan exempelvis ordnas på så sätt, att i varje ämne de olika stora kurserna erhöles ett poängvärde, beräknat efter den genomsnittliga studietid, som erfordrades för kursen i fråga. Examensstadgan skulle stipulera, att det för agronomexamen — och eventuellt för varje årskurs under studietiden — erfordrades en viss poängsumma, samt att valfriheten begränsades på sådant sätt, att den åsyftade specialiseringen uppnåddes utan att kravet på kännedom om jordbruk i allmänhet eftersattes. Detta system skulle kunna tillämpas förslagsvis på så sätt, att den student, som önskar här nämnd specialisering, vid varje termins början rådgör med föreståndaren för den institution, som han huvudsakligen skall studera vid, om vilka ämnen han under terminen eller läsåret bör välja. Det förslag, som på så sätt uppgjorts i samråd med institutionsföreståndaren, överlämnar studenten sedan till rektor för granskning och godkännande.

Även lantbrukshögskolans studentkår har upptagit frågan om den specialiserade agronomutbildningen. Kåren har förordat ett upphävande av högskolans nuvarande linjeindelning och införande i stället av en friare ämneskombination för agronomexamen. Varje kombination skulle godkännas av högskolan och vissa normgivande kombinationer skulle till de studerandes vägledning meddelas av högskolan. Kåren har anfört i huvudsak följande.

Utbildningen av forskare kräver en mera specialiserad grundläggande utbildningsform än den nuvarande agronomexamen. Likaså kommer med all sannolikhet från näringslivet samt från den statliga yrkesundervisningen och rådgivningen att resas mera specialiserade och differentierade krav på agronomexamen än den nuvarande linjeindelningen kan tillgodose. Tiden synes därför vara mogen för en ändring av denna och för skapandet av mera specialiserade utbildningsformer. Studentkåren vill dock understryka, att samtliga agronomiska examina måste omfatta en god agronomisk allmänbildning och att deras tyngdpunkter förläggas till de speciella lantbruksämnena. Ett fördjupat studium av de tillämpade ämnena erfordrar emellertid en relativt bred grundläggande bas. En agronomisk specialexamen kan icke omfatta ett så begränsat ämnesområde som exempelvis filosofie kandidatexamen vid universiteten utan torde bäst kunna erhållas inom ramen av agronomexamen. Den fordrar blott, att den nuvarande linjeindelningen upphäves och att ämnesvalet göres fritt. Härvid förutsättes bland annat en långt gående differentiering av fordringarna för de olika betygsgraderna. Om endast en minimibetygssumma lägges till grund för agronomexamen, torde alla utbildningskrav, såväl å allmän orientering som specialisering, kunna tillgodoses. Givetvis måste varje studerandes ämneskombination i detta fall av högskolan godkännas liksom också normgivande kombinationer för olika verksamhetsområden till de studerandes ledning angivas.

För att ifrågavarande reform skall kunna genomföras, fordras emellertid, att högskolans ämnesindelning och examensstadgar göras till föremål för en viss revidering. Sålunda måste undervisningsschemats ämnen vara så avpassade, att de utgöra lämpliga enheter för erhållande av användbara examenskombinationer och för uppbyggandet av betygssumman. Detta innebär, att samtliga på schemat stående ämnen måste kunna tillmätas ett bestämt betygsvärde med i förhållande till de övriga ämnena riktiga proportioner.

För närvarande lägger systemet med förhörsämnen stora hinder i vägen för inrättandet av mera specialiserade examensformer. Samtliga högskolans ämnen böra vara betygsämnen. Detta kan ernås genom att de större, självständiga förhörsämnena uppflyttas till betygsämnena. I vissa fall torde ett par förhörsämnen kunna sam-

manslås till ett betygsämne. I många fall böra förhørsämnena sammanslås med redan befintliga betygsämnena och endast omfatta övningskurser eller deltentamina inom dessa. Förhørsämnena, som böra utgå ur agronomexamen, äro skogsskötsel och pedagogik. Skogsskötseln torde i tillräcklig grad kunna inhämtas på lantmannaskolestadiet — studentkåren förutsätter att lägre skola blir obligatorisk för inträde — och pedagogiken är icke något agronomiskt ämne.

Även betygsämnena fordrade en översyn. I vissa fall borde en uppdelning av dessa ske. Dessutom måste en mycket längre gående differentiering av betygskurserna än den nuvarande komma till stånd.

Lantbrukshögskolans assistentförening har uttalat, att en mera differentierad agronomexamen borde kunna avläggas i ett betydligt mindre antal ämnen än den nuvarande och som grund för examens omfattning borde en minimibetygssumma läggas. Antalet ämnen i examen borde ej gärna understiga 7 och minimibetygssumman borde vara ungefär 12. För genomförande av den ifrågasatta examensreformen borde genomgång av lantman- eller lantbruksskola uppställas såsom inträdesfordran och begreppet förhørsämne elimineras. Flertalet förhørsämnena borde i stället uppflyttas till betygsämnena, i det att samtliga läroämnen måste omfatta utbildningskurser för erhållande av betyg såsom en förutsättning för specialiseringens genomförande. Föreningen har vidare anfört i huvudsak.

De olika betygskurserna (för ett, två och tre betyg) måste vara mycket väl differentierade till sin omfattning och skilja sig såväl genom olika stora föreläsnings- och litteraturkurser som genom olika omfattande övningskurser. De halva betygsenheterna skola däremot endast ha till uppgift att skilja mellan olika väl inhämtade kurser och få ej tillgodoräknas i minimibetygssumman. Bestämmelser i denna riktning föreligg visserligen redan men ha i många fall ej tillräckligt beaktats. Generellt bör gälla att ett betyg innebär en allmän orientering i ämnet, 2 betyg ett grundligt studium och 3 betyg ett fördjupat studium med specialarbete och eventuellt specialpraktik.

En rationalisering av högskolans nuvarande studieplan och ämnesfördelning enligt ovan skisserade riktlinjer skulle kunna taga sig uttryck på ungefär följande sätt,

Nya betygsämnena:	Ersätta de nuvarande ämnena:
Växtfysiologi och anatomi	} {Lantbruksbotanik Ärftlighetslära (endast förhör)
Växtsystematik och genetik	
Kemi	Lantbrukskemi
Marklära	Marklära
Statistik	Statistik (endast förhör)
Fysik och meteorologi	Fysik och meteorologi (endast förhör)
Mikrobiologi	Mikrobiologi (endast förhör)
Jordbrukslära	Allmän jordbrukslära
Växtodlingslära	Växtodlingslära
Hydroteknik med mätningslära	} {Agronomisk hydroteknik Fältmätningslära (endast förhör)
Maskin- och redskapslära	
Växtpatologi	} {Växtsjukdomslära (endast förhör) Lantbrukszoologi (endast förhör)
Husbyggnadslära	
	Husbyggnadslära (endast förhör)

Nya betygsämnen:	Ersätta de nuvarande ämnena:
Husdjurens anatomi och fysiologi	Husdjurens anatomi och fysiologi
Husdjurens utfodring och skötsel	{ Husdjurens utfodring och skötsel
	{ Sjukvårdslära (endast förhör)
	{ Mjölkhushållning (endast förhör)
Husdjursgenetik	{ Husdjurens avels- och raslära
	{ Ärftlighetslära
Nationalekonomi	Nationalekonomi
Författningskunskap	Författningskunskap
Lantbruksekonomi	Lantbruksekonomi
Marknadslära och jordbrukspolitik	Marknadslära och jordbrukspolitik
Lantbruksbokföring	Lantbruksbokföring (endast förhör)

Högskolans undervisningsprogram skulle alltså enligt denna skiss omfatta 21 betygsämnen, ur vilka minst sex å sju med relativt stor frihet skulle kunna utväljas till en examensgivande kombination. Det bör åvila exempelvis lärarrådet att granska och godkänna varje enskild kombination.

Emellertid omfattar högskolans undervisningsplan för närvarande ytterligare tre förhållningsämnen, nämligen matematik, skogsskötsel och pedagogik. Även dessa böra i fortsättningen elimineras som förhållningsämnen.

Vad beträffar matematiken torde man kunna förutsätta, att samtliga studerande behöva en kortare kurs i tillämplad matematik utöver realgymnasiets nivå. Matematikundervisningen synes därför böra ordnas som en för alla studerande gemensam kurs i början av första undervisningsåret. Denna kurs synes ej behöva omnämnas i agronombetyget.

Undervisning i skogsskötsel kan och bör bedrivas vid de lägre undervisningsanstalterna, där givetvis skogligt utbildad personal bör handhava undervisningen. Vid lantbrukshögskolan bör därför ingen särskild undervisning i skogsskötsel ifrågakomma.

Pedagogiken bör knappast ingå i en examen med agronomisk inriktning. I stället bör undervisningen i pedagogik frikopplas från agronomexamen, utvidgas och eventuellt tillsammans med viss orienterande undervisning i samhällslära förläggas till en behörighetskurs för vissa kategorier av befattningshavare, såsom lärare och konsulenter. Sådana kurser torde kunna behöva anordnas en eller ett par gånger årligen på lantbrukshögskolan eller annorstädes samt stå öppna för personer med agronomexamen eller annan för arbete inom lantbruksundervisningen grundläggande examen, såsom jägmästare, lantbruksingenjörer och lantmätare.

Högskoleutredningens förslag.

Såsom framgår av det föregående, förefinnes ett stort behov av en utvidgad högre undervisning rörande jordbrukets mekanisering. Detta behov blir alltmera trängande i samma mån som kraven på jordbruksdriftens rationalisering öka. Statsmakternas förenämnda beslut om anställande av maskinkonsulenter hos hushållningssällskapen tyder närmast på att den erforderliga utvidgningen av hithörande högre undervisning bör åsyfta utbildning av sådana sakkunniga i jordbrukets mekaniseringsspörsmål, som med sin speciella sakkunskap förena en god agronomisk allmänbildning. Högskoleutredningen anser därför, att ifrågavarande utbyggnad av den högre undervisningen bör ske inom agronomutbildningens ram. Jordbrukets råd-

givnings- och undervisningsverksamhet på hithörande område torde i längden kunna bättre uppbåras av agronomer med speciell teknisk utbildning än av exempelvis ingenjörer med särskild jordbruksutbildning. Utbyggnaden bör följaktligen möjliggöra för lantbrukshögskolans studerande att utan förlängning av studietiden avlägga agronomexamen med tillräcklig specialisering på jordbrukets mekaniseringsspörsmål för uppnående av förut berörda syfte.

Utredningen, som i det följande avger förslag om införande vid högskolan av vissa möjligheter att avlägga s. k. specialiserad agronomexamen, har övervägt, huruvida icke den erforderliga specialutbildningen av maskinkonsulenter och liknande tjänstemän kunde ske inom ramen för dessa möjligheter och sålunda en särskild studielinje för ändamålet bliva onödig. Emellertid har utredningen avsett, att anordningen med den specialiserade agronomexamen till en början skulle ha karaktär av försöksanordning, och denna examen skulle kunna sammansättas efter relativt fria grunder. Med hänsyn till önskvärldheten av att utbildningen av maskinkonsulenter m. fl. inordnas i en redan från början relativt fast organisation har utredningen stannat för att föreslå en särskild linje för ändamålet. Med hänsyn till det anförda vill högskoleutredningen förorda, att vid lantbrukshögskolan införes ytterligare en studielinje. Denna torde lämpligen kunna benämnas maskintekniska linjen, och undervisningen å densamma synes i stort sett kunna ordnas i enlighet med ingenjör Berglunds i det föregående angivna förslag. Till denna fråga återkommer utredningen emellertid i det följande. Här torde dock få anföras, att antalet tentamensämnen å den nya linjen bör vara förslagsvis sju, exempelvis mekanik och hållfasthetslära, materiallära och maskinelement, kemi, lantbrukets maskiner och redskap (inklusive maskinarbetets planering), motorlära och elektroteknik, lantbruksekonomi samt växtodlingslära. Beträffande förhörsämnena torde för den nya linjen böra gälla i stort sett samma grunder som för övriga linjer.

Enligt högskoleutredningens mening är det av stor betydelse, att de agronomer, som avlägga examen å lantbrukshögskolans maskintekniska linje, ha förvärvat praktisk erfarenhet ej endast från jordbruksarbete utan även i någon utsträckning från verkstadsarbete. I avsaknad av verkstadspraktik torde en agronom av detta slag svårligen kunna bliva fullt användbar såsom exempelvis maskinkonsulent. Högskoleutredningen får därför föreslå, att för agronomexamen å maskintekniska linjen skall erfordras även minst tre månaders verkstadspraktik, samt att dylik praktik — där den icke förvärvats av vederbörande studerande före inträdet vid högskolan — anordnas genom högskolans försorg under ferierna eller på annan undervisningsfri tid.

Beträffande undervisningen i maskin- och redskapslära för de nuvarande linjerna vid lantbrukshögskolan synes i stort sett ingen ändring för närvarande vara påkallad. Såsom framgår av vad ingenjör Berglund anført, ha emellertid kraven på lantbruks- och lantmannaskolornas undervisning i

förevarande ämne under senare tid ökat. Högskoleutredningen har därför intet att erinra mot att ämnet maskin- och redskapslära på högskolans jordbrukslinje och allmänna linje erhåller en något större andel av undervisningstiden än för närvarande. Det torde få ankomma på högskolans styrelse att, sedan ytterligare erfarenhet vunnits, närmare pröva denna fråga.

Högskoleutredningen övergår härefter till behandlingen av frågan att vid lantbrukshögskolan införa större möjligheter till specialisering inom agronomexamens ram.

Från olika håll ha gång efter annan framförts önskemål, som tyda på ett icke ringa behov av agronomer med mera specialiserad utbildning än den, som nu normalt är möjlig inom ramen för vanlig studietid. Dessa önskemål ha i första hand framförts av företrädare för olika forsknings- och försöksinstitutioner på jordbruksområdet, och det synes utredningen uppenbart, att man vid dylika institutioner i många fall är mera betjänt av arbetskraft med tämligen specialiserad utbildning än av tjänstemän med en mera brett lagd utbildning. Även inom ekonomiska och tekniska företag på jordbrukets område torde behov föreligga av agronomisk arbetskraft med mera speciell utbildning än den, som nu normalt förvärvas genom lantbrukshögskolans agronomutbildning. Utredningen hyser därför den övertygelsen, att införandet av möjligheter till en mera specialiserad agronomutbildning skulle medföra bättre förutsättningar i utbildningshänseende för ett icke ringa antal arbetsuppgifter på jordbruksområdet.

Även om sålunda större specialiseringsmöjligheter böra införas inom agronomexamens ram, synes det högskoleutredningen angeläget, att dessa möjligheter så utformas, att agronomexamen icke genom desamma förlorar sin nuvarande karaktär. Agronomutbildningen bör framdeles liksom nu avse att skänka en allmän agronomisk skolning. Specialiseringsmöjligheterna böra därför syfta till att öppna väg för den studerande att, om han så önskar, fördjupa sina studier på vissa ämnesområden utan att hans utbildning kommer att bli alltför begränsad i fråga om ämnessammansättningen. Att härvid finna en lämplig lösning på frågan om reglerna för uppbyggnaden av examen är givetvis en vanskelig uppgift. Ehuru vissa riktlinjer härför nu böra dragas upp, anser utredningen likväl, att dessa riktlinjer till en början böra få försökskaraktär i avvaktan på närmare erfarenhet. Sedan sådan vunnits, torde erforderliga justeringar kunna vidtagas.

De ökade specialiseringsmöjligheter, som högskoleutredningen alltså anser böra på försök införas i lantbrukshögskolans utbildning, torde i stort sett kunna anordnas på sätt högskolans lärarråd föreslagit. Härvid är dock att märka, att utredningen föreslagit införande vid högskolan av ytterligare en studielinje, maskintekniska linjen. Den specialiserade agronomexamen synes böra kunna avläggas inom endera av högskolans jordbruks-, husdjurs-, ekonomiska och maskintekniska linjer. För en dylik examen bör den studerande vidare ha rätt att begränsa antalet tentamensämnen till förslagsvis

fem, d. v. s. han bör ha rätt att från kategorien tentamensämnen avföra ett å två ämnen. I en specialiserad examen böra minst två av tentamensämnena ha vitsordats lägst med betyget med beröm godkänd, varjämte ett annat av de i examen ingående tentamensämnena — huvudämnet — bör ha vitsordats med betyget berömlig. Av nu berörda tre ämnen böra lämpligen minst två ämnen utgöras av tentamensämnen inom linjen. I huvudämnet torde den studerande böra utföra ett självständigt arbete och avgiva redogörelse däröver. Någon generell föreskrift om vilket antal förhörsämnen, som skall ingå i en specialiserad agronomexamen, torde icke lämpligen böra utfärdas. Valet av förhörsämnen i denna examen bör nämligen göras beroende av vilka tentamensämnen, som komma att ingå i examen, samt av vilka kurser m. m., som erfordras för tentamensämnena. Helt allmänt synes böra gälla, att den specialiserade examen skall vara så uppbyggd, att den i fråga om kurser och betyg erhåller ungefärligen samma totala omfattning som den vanliga agronomexamen.

Uppenbarligen kan man icke låta den studerande på egen hand kombinera en specialiserad agronomexamen. Till de studerandes ledning böra därför genom lantbrukshögskolans försorg olika förslag till ämneskombinationer för sådan examen utfärdas, varjämte ämneskombinationen i vart särskilt fall bör — efter beredning av företrädarna för respektive linjes tentamensämnen — godkännas av lärarrådet.

Om en specialiserad agronomexamen skall kunna anordnas enligt av högskoleutredningen ovan förordade riktlinjer erfordras givetvis, att fordringarna i fråga om förkunskaper, kurser och litteratur i samtliga ämnen bliva lika vid den specialiserade examen som vid vanlig examen, samt att i varje ämne bestämda fordringar i fråga om kurser, litteratur m. m. fastställas för olika betygsgrader respektive för slutförhör. Endast om så sker, kan nämligen en specialiserad examen sammansättas så, att studierna för denna i avseende å såväl de enskilda ämnena som ock dessa tillsammans erhålla en lämplig omfattning. Det torde emellertid ankomma på högskolan att själv beakta dessa frågor, varför utredningen anser sig icke böra närmare ingå på dessa.

FEMTE KAPITLET.

Lantbrukshögskolans behov av personal och anslag.

1. Inledning.

I andra kapitlet har redogjorts för de olika slag av befattningar, som enligt högskoleutredningens mening i regel skola täcka högskolornas behov av personal. I detta avsnitt skall behandlas lantbrukshögskolans behov av tjänstemän i olika befattningar. Härvid är att märka, att personalbehovet

vid lantbrukshögskolans försöksanstalter icke övervägts av högskoleutredningen. Frågan härom har behandlats av 1945 års jordbruksförsöksutredning i dess den 5 juni 1947 avgivna betänkande angående organisationen av försöksverksamheten på jordbrukets område (SOU 1947: 42). Högskoleutredningen framlägger i detta kapitel även förslag rörande lantbrukshögskolans behov av anslag, dock ej anslag till byggnadsarbeten. Sistnämnda anslagsfrågor behandlas i ett efterföljande kapitel.

Utredningens förslag i detta kapitel grupperas i huvudsak läroämnesvis. Vid förslagets utarbetande har utredningen, såsom tidigare anförts, i viss utsträckning följt gemensamma normer. Utredningen har även sökt åstadkomma en sådan avvägning av de olika institutionernas personalstater och anslag, att för institutioner, som nu äro relativt väl utrustade, föreslagits en mindre omfattande upprustning än för institutioner med för närvarande knappare resurser. Härvid har utredningen bland annat beaktat den undervisningsbörda, som nu åvilar olika lärarkrafter vid högskolan, och som närmare framgår av en vid detta betänkande fogad tabellbilaga (*bilaga 1*).

I detta sammanhang vill utredningen anföra, att det givetvis är av värde, om den stora erfarenhet på vissa läroområden, som jordbruks- och husdjursförsöksanstalternas kvalificerade tjänstemän besitta, i än högre grad än vad nu är fallet kunde komma lantbrukshögskolans undervisning till godo. Uppenbarligen är det värdefullt också för nämnda tjänstemän med en god kontakt med de blivande agronomerna samt med vetenskapsmännen vid högskolans forsknings- och undervisningsinstitutioner. Det synes emellertid ankomma på högskolan att själv vidtaga erforderliga åtgärder i syfte att försöksanstalternas kvalificerade befattningshavare på lämpligt sätt — genom hållande av specialföreläsningar och demonstrationer eller dylikt — komma att utnyttjas vid undervisningen i önskvärd omfattning.

Innan utredningen övergår till att närmare behandla lantbrukshögskolans personalbehov, vill utredningen beröra ett av lärarrådet vid högskolan framfört förslag om inrättande av en professur i lantbrukets historia och geografi. Förslaget, som ansluter sig till ett av högskolans förre rektor, professor emeritus H. Flodkvist, framfört önskemål om en professur i jordbrukets historia vid högskolan, har av lärarrådet motiverats med väsentligen följande.

På den korta tiden av ungefär ett sekel har en betydande utveckling skett beträffande forskning och undervisning på lantbrukets område. Med all rätt dominera de tekniskt-naturvetenskapliga ämnena i undervisningen. Det förefaller emellertid, som om en svensk agronom borde ha kunskap om hur det svenska lantbruket utvecklats, åtminstone i huvuddragen. Han bör exempelvis veta något om hur odlingen erövrat olika marktyper, hur jordbruket anpassats efter skilda geografiska förutsättningar inom landets olika provinser, hur lantbrukets huvudregioner vuxit fram o. s. v. Vissa problem inom det moderna lantbrukets sfär borde lättare kunna förstås och bemästras, sedda i sitt historiska sammanhang. En kortare föreläsningsserie skulle säkert kunna giva de agronomie studerandena en föreställning om huvuddragen i det svenska lantbrukets utveckling.

Utforskningen av lantbrukets utveckling har till sitt objekt i lika hög grad landskapet som den mänskliga verksamheten för dettas utdanning i produktionens tjänst. Utan geografisk syn på den agrarhistoriska forskningsuppgiften kan denna ej tillfredsställande lösas. Ett mera ingående studium av lantbrukets historiska utveckling utom Nordeuropa förefaller att ligga utom ramen för den verksamhet, det här är fråga om. Däremot måste det anses nödvändigt, att de blivande agronomerna bibringas kunskaper om lantbrukets betingelser och den nutida livsmedelsproduktionen i olika delar av världen. Årligen borde givas en kortare föreläsningsserie, där världens jordbruk behandlas.

Vidsträckt område inom det svenska lantbrukets historia äro utforskade eller bristfälligt undersökta. Likaledes är den svenska litteraturen rörande jordbruket i andra länder mycket knapp. Forskning rörande ovannämnda ämnen borde bliva en uppgift för en institution vid lantbrukshögskolan.

Ehuru kännedom om lantbrukets historia och geografi helt visst är av betydelse för ett rätt bedömande av flera problem på jordbruksområdet, har högskoleutredningen likväl icke ansett sig kunna förorda, att vid lantbrukshögskolan inrättas en särskild professur för dessa läroämnen. Forskningen på hithörande områden torde nämligen med större fördel kunna bedrivas liksom nu i samband med övrig historisk och geografisk forskning än isolerad för sig vid lantbrukshögskolan. Jordbrukets utveckling äger uppenbarligen ett sådant samband med den kulturella och ekonomiska utvecklingen inom samhället i allmänhet, att den knappast lämpligen kan bliva föremål för forskning och studium enbart för sig. Den orientering i jordbrukets historia och geografi, som bör lämnas de studerande vid lantbrukshögskolan, synes utan svårighet kunna ske på sådant sätt, att ett antal föreläsningar i ämnena anordnas vid högskolan utan att särskild lärarkraft härför anställs vid högskolan.

2. De ekonomiska och statistiska ämnesområdena.

För ämnena lantbruksekonomi, marknadslära, statistik, nationalekonomi och bokföring finnas för närvarande följande befattningshavare vid lantbrukshögskolan:

- 1 professor i lantbruksekonomi med marknadslära
- 2 assistenter
- 1 speciallärare i marknadslära
- 1 speciallärare i försöksstatistik
- 1 speciallärare i nationalekonomi
- 1 speciallärare i lantbrukets bokföring
- 1 speciallärare i affärsbokföring

Därjämte avlönas med andra medel än högskolans avlöningsanslag två assistenter vid ekonomiska institutionen.

Inkomna förslag rörande de ekonomiska ämnena.

Lantbrukshögskolans lärarråd har erinrat, att högskolans studentkår år 1944 hemställde om utredning rörande omfattningen och ämnesindelningen vid högskolans ekonomiska linje, samt att Sveriges agronom- och lantbrukslärarförbund i november 1944 gjorde framställning i samma ärende. Efter att ha redogjort för den förberedande behandlingen av frågan har lärarrådet meddelat, att högskolans styrelse i april 1946 uppdrog åt en särskild kommitté att verkställa ytterligare utredning i ärendet. Lärarrådet har därefter lämnat följande referat av kommitténs i juni 1946 avgivna utredning och förslag.

I utredningen har framhållits, att de åtgärder, som borde vidtagas för erforderlig ökning av lantbrukshögskolans forsknings- och undervisningsresurser inom det ekonomiska ämnesområdet, vore, att detta område tilldelades tre professorer, nämligen i lantbruksekonomi, i nationalekonomi och jordbrukspolitik samt i marknadslära. Utredningen har föreslagit att antalet undervisningstimmar i nationalekonomi och jordbrukspolitik skulle ökas med 20, i lantbruksbokföring med 45 och i marknadslära med 75. Härtill skulle komma 50 undervisningstimmar i affärsbokföring. I lantbruksekonomien skulle antalet undervisningstimmar minskas med 45. Den sammanlagda ökningen av antalet undervisningstimmar skulle uppgå till 145. Lantbruksbokföringen föreslogs uppflyttad till tentamensämne. Det förutsattes, att professorn i lantbruksekonomi skulle giva en speciell kurs i lantbruksbokföringens teori om 25 timmar, att antalet övningstimmar i lantbruksbokföring ökas från 80 till 100 samt att betyget i ämnet sattes av professorn och specialläraren gemensamt. Enligt denna uppställning skulle undervisningen på den ekonomiska linjen i de anförda ämnena ökas med 145 timmar. Denna ökning borde i huvudsak kunna kompenseras genom att undervisningen i botanik, nu 215 timmar, å den ekonomiska linjen minskades med 100 timmar samtidigt som dessa ämnen å den ekonomiska linjen nedflyttades från tentamens- till förhørsämnen.

Styrelsen för lantbrukshögskolan har i skrivelse i augusti 1946 med anslagsäskanden för budgetåret 1947/48 funnit det synnerligen angeläget att utbygga undervisnings- och forskningsverksamheten vid lantbrukshögskolan inom den ekonomiska ämnesgruppen och delade i allt väsentligt de synpunkter, som framförts i nyssnämnda utredning. Då emellertid socialvetenskapernas ställning vid universitet och högskolor vore under utredning genom särskilda härför tillkallade sakkunniga, vilka kunde förväntas framlägga förslag härom under det närmaste året, och frågan om särskild företrädare för ämnet nationalekonomi vid lantbrukshögskolan syntes bliva föremål för behandling inom denna kommitté i samband med övriga frågor rörande forskning och undervisning i nationalekonomi i vårt land och särskilt vid Uppsala universitet, vore styrelsen icke beredd att framlägga förslag om inrättandet av en professur i nationalekonomi vid högskolan. Styrelsen begränsade sig därför till att föreslå, att ur den nuvarande professuren i lantbruksekonomi med marknadslära ämnet marknadslära utbrötes, samt att en särskild professur i detta ämne inrättades.

I årets statsverksproposition (IX H. T., punkt 17) har departementschefen anfört, att — med hänsyn till den pågående utredningen rörande den framtida utvecklingen och omfattningen av högskolorna på jordbrukets och skogsbrukets område — styrelsens förslag icke kunde upptagas till prövning.

T. f. professorn i lantbruksekonomi med marknadslära vid lantbrukshögskolan N. Westermarck samt docenterna på det ekonomiska området vid högskolan G. Brunnfält och K.-F. Svärdström ha i gemensam skrivelse förordat en uppdelning av professuren i lantbruksekonomi med marknadslära i en professur i lantbruksekonomi och en professur i marknadslära. Enligt förslaget skulle den nuvarande speciallärarbefattningen i marknadslära indragas. Såsom motivering har i skrivelsen framhållits bland annat den ökade betydelse, som marknadsläran erhållit för det moderna lantbruket. Man har vidare ansett, att ytterligare en professur på det ekonomiska området borde upprättas vid lantbrukshögskolan. Denna professur borde avse behandling av lantbrukets ekonomiska problem, sedda ur samhällets synpunkt, d. v. s. lantbruket sett såsom en del av folkhushållet. Lärostolen borde förslagsvis benämnas lantbrukets nationalekonomi eller agrarpolitik och skulle omfatta bland annat de spörsmål, som hänförde sig till statsmakternas åtgärder för lantbruksnäringens förkovran. Inom professurens ämnesområde kunde lämpligen även lantbrukets historia placeras. Undervisningen i nationalekonomi kunde bestridas antingen av en biträdande lärare, eventuellt i samarbete med Uppsala universitet, eller av en lektor. Högskolans speciallärarbefattning i nationalekonomi skulle alltså bortfalla. I fråga om bokföringsundervisningen föreslogs, att utöver de nuvarande två speciallärarbefattningarna i ämnet — en i lantbruksbokföring och en i affärsbokföring — skulle undervisning i bokföringens teori handhavas av en förste assistent. Beträffande personalbehovet i övrigt på det ekonomiska området har i ifrågavarande skrivelse vidare anförts bland annat.

Antalet yngre krafter på lantbrukets ekonomiska forskningsfält måste för närvarande anses för otillräckligt. För att säkerställa återväxten av forskare och vetenskapsidkare är det nödvändigt att ej blott utbygga systemet med docentstipendier utan även inrätta förste assistentbefattningar. För närvarande ställer det sig svårt att fixera det framtida behovet av dylika tjänster, men framstår det dock redan nu tydligt, att åtminstone en förste assistentbefattning utöver redan förefintlig assistentbefattning med det snaraste borde inrättas vid den lantbruksekonomiska institutionen. Denna befattningshavare bör vara en kvalificerad kraft med helst licentiatkompetens och han bör ha att jämsides med sin forskarverksamhet meddela undervisning närmast i bokföringens teori. Institutionerna för marknadslära och lantbrukets nationalekonomi kunde tills vidare nöja sig med vanliga assistentbefattningar.

Ekonomiska institutionen har hittills saknat biträde för kontorsgöromål, vilket är en uppenbar brist. Envar av de ekonomiska institutionerna är i behov av ett eget dylikt biträde. Dessa biträden komma att ha full sysselsättning, då de vid behov även böra kunna utnyttjas i räknearbeten.

I en särskild promemoria har docenten Brunnfält anfört vissa synpunkter speciellt på den ifrågasatta professuren i lantbrukets nationalekonomi eller agrarpolitik. Efter framhållande av denna professurs betydelse har Brunnfält i promemorian uttalat, att vid lantbrukshögskolan vore agrarpolitiken ett viktigare ämne än nationalekonomien. Skulle båda dessa ämnen ingå i en och samma professur, borde denna därför benämnas professur i agrarpolitik med nationalekonomi. Undervisningen i nationalekonomi borde handhas av en biträdande lärare.

Även lantbrukshögskolans studentkår har behandlat de ekonomiska ämnen vid högskolan. Härvid har kåren uttalat bland annat följande.

Bristerna i den ekonomiska linjens uppläggning och de minimala möjligheterna till forskning inom det ekonomiska området vid högskolan ha blivit alltmera framträdande. De ökade kraven på lantbruksekoniskt utbildat folk ha icke på något sätt kunnat tillgodoses. Inför de stora rationaliseringsåtgärder, som nu planeras inom jordbruket, finner man att många spörsmål äro oklara och att personal med lämplig ekonomisk utbildning inte står till buds. För att en förbättring i detta hänseende skall kunna komma till stånd, fordras först och främst att möjligheterna till forskning inom lantbruksekonomiens olika områden starkt utvidgas.

Studentkåren föreslår därför, att den tillämpade ekonomiska forskningen och undervisningen vid högskolan uppdelas på tre ämnesområden, vardera företrätt av en professor, nämligen lantbruksekonomi, marknadslära och agrarpolitik.

Enligt socialvetenskapliga forskningskommitténs betänkande (SOU 1946: 74) skulle ett samarbete mellan Uppsala universitet och lantbrukshögskolan, i vad rör undervisningen i nationalekonomi, böra närmare prövas. Studentkåren finner denna åtgärd vara lycklig, dels för att lantbrukshögskolan vid en så stor nationalekonomisk institution som den vid Uppsala universitet planerade skulle kunna erhålla mycket goda lärarkrafter, dels också för att nyttiga förbindelser härigenom lättare skulle kunna knytas mellan jordbruksekonomer och ekonomer med annan inriktning.

Det torde kunna ifrågasättas, om det går att upprätthålla undervisningen i bokföring med speciallärare. En speciallärare måste i sin egentliga sysselsättning ha tillfälle att följa utvecklingen på bokföringens område. Då någon för undervisningen på detta sätt lämpad sysselsättning knappast finnes, anser studentkåren, att ett lektorat i bokföring bör inrättas. Man skulle även kunna tänka sig, att chefskapet för lantbruksstyrelsens jordbruksekonomiska undersökning knöts till denna lektorsbefattning, och att denna undersökning underordnades lantbrukshögskolan, som på så sätt skulle tillförsäkras detta material, som är nödvändigt för den ekonomiska forskningen vid högskolan.

Lärarrådet har föreslagit, att en särskild professur skulle inrättas i lantbrukets marknadslära vid högskolan. Professuren skulle ersätta den nuvarande speciallärartjänsten i ämnet. Personalen vid den nya institutionen skulle bestå av:

- 1 professor
- 1 assistent
- 1 biträde för kontorsgöromål.

T. f. professor Westermarcks samt docenterna Brunnfält och Svärdströms ävensom högskolans studentkårs i det föregående refererade förslag beträff-

fande en professur i lantbrukets nationalekonomi eller agrarpolitik innebära, att undervisningen i nationalekonomi icke skulle åvila professorn. Lärarrådet har förordat inrättande vid högskolan av en professur i lantbrukets nationalekonomi och ansett, att både nationalekonomi och agrarpolitik böra tillhöra professuren, som skulle ersätta specialläraryrket i nationalekonomi. Jordbrukets historia skulle däremot icke förenas med professuren. Inom denna borde huvudvikten läggas vid frågan om jordbrukets omfattning och tillstånd (lantbruksstatistik) och de av statsmakterna och lantbrukets egna organisationer vidtagna åtgärderna (agrarpolitik). Högskolans behov på nationalekonomiens område kunde icke tillgodoses enbart genom samarbete med Uppsala universitet. För institutionen för lantbrukets nationalekonomi beräknades följande personal:

- 1 professor
- 1 förste assistent
- 1 assistent
- 1 biträde för kontorsgöromål.

Lärarrådet har förordat, att undervisningen i bokföringens teori skulle överlämnas åt en förste assistent vid lantbruksekonomiska institutionen.

Enligt t. f. professor Westermarcks samt docenterna Brunnfälts och Svärdsströms förslag skulle högskolans lantbruksekonomiska institution utrustas med personal enligt följande sammanställning.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 förste assistent		1 förste assistent
3 assistenter	2 assistenter	1 assistent
1 biträde för kontorsgöromål		1 biträde för kontorsgöromål

Beträffande marknadslärestitutionens behov av årsanslag har lärarrådet anfört, att det material, som institutionen komme att behöva för sin forskning, i stor omfattning måste insamlas av institutionen, vilket förhållande syntes medföra rätt betydande utgifter. Vidare ansåges tillfällig arbetskraft ofta behövas för bearbetningen av det insamlade materialet. Med hänsyn till dessa omständigheter räknade lärarrådet med att årsanslaget behöfve sättas till minst 20 000 kronor.

Även i lantbrukets nationalekonomi torde — har lärarrådet anfört — materialet för institutionens undersökningar komma att i rätt stor omfattning insamlas av institutionen. Kostnaderna härför beräknades dock bliva mindre i detta ämne än i lantbrukets marknadslära. För bearbetningen av materialet erfordrades säkerligen tillfällig arbetskraft. Årsanslaget för institutionen för lantbrukets nationalekonomi beräknades till 15 000 kronor.

Lantbruksekonomiska institutionens andel i högskolans materielanslag kan enligt meddelande av lärarrådet för budgetåret 1947/48 beräknas uppgå

till 3 950 kronor. T. f. professor Westermarck har uttalat, att institutionen för lantbruksekonomi behövde ett årligt anslag av 20 000 kronor.

För envar av institutionerna för lantbrukets marknadslära och lantbrukets nationalekonomi har lantbrukshögskolans lärarråd beräknat ett engångsanslag av 20 000 kronor för möbler, räknemaskiner m. m.

Inkomna förslag rörande det statistiska ämnesområdet.

Lärarrådet vid lantbrukshögskolan har erinrat om att detsamma i juni 1946 föreslog inrättande vid högskolan av en professur i statistik. Härvid uttalades bland annat.

Det har länge känts som en brist, att i vårt land ingen befattning finnes, vars innehavare helt kan ägna sig åt den statistiska metodlärans tillämpning på jordbruksforskningens problem. Det är i regel icke möjligt för forskare och försöksmän på jordbruksområdet att i önskvärd grad följa den statistiska forskningens fortgående utveckling, utan de äro i behov av råd och hjälp av statistiskt skolad expert vid försökens planläggning och materialets bearbetning. Den teoretiska statistikens metodik är visserligen enhetlig, men då det gäller tillämpningen på jordbrukets försöksverksamhet eller inom husdjursforskningen måste metodiken anpassas efter de speciella problemen.

Vid jordbruksförsöksanstalten finnes en förste assistent, som huvudsakligen ägnat sig åt försökstekniken och försöksresultatens statistiska bearbetning. Man kan emellertid icke vänta sig, att på en så låg befattning erhålla en tillräckligt skicklig person för denna krävande uppgift. Det måste också anses opraktiskt att placera ut enkla statistisk expertis på ett flertal olika försöksanstalter och forskningsinstitutioner. Även husdjursförsöksanstalten och flera av lantbrukshögskolans forskningsinstitutioner äro nämligen i behov av sådana assistenter. En betydligt mera rationell lösning vinnes genom att inrätta en professur och en särskild forskningsinstitution för statistikens tillämpning på jordbruksområdet.

En statistisk institution skulle från jordbrukets forsknings- och försöksinstitutioner kunna mottaga material för bearbetning. Under sakkunnig ledning, med vältränad teknisk personal och med modern maskinell utrustning skulle materialets bearbetning i många fall kunna utföras på bråkdelen av den tid, som kräves då otrimmad arbetskraft med primitiva hjälpmedel användes för detta arbete. Materialets bearbetning planlägges av den statistiska experten och respektive jordbruksforskare gemensamt och nära kontakt upprätthålles dem emellan under arbetets gång. Därigenom kunna problemen granskas ur alla synpunkter: statistiska, försökstekniska, biologiska.

Professorn i husdjurs anatomi och fysiologi vid högskolan C. A. S. Westerlund har föreslagit inrättande vid högskolan av en professur i praktisk matematik och härvid anfört bland annat följande.

I laborationskursen i djurfysiologi ingår ett stort antal numeriska beräkningar, utan vilka kursen skulle förlora mycket av sitt värde. Kursledaren gör ständigt den iakttagelsen att kursdeltagarna i gemen ha mycket liten övning att utföra ifrågakarande beräkningar. Därför måste en avsevärd tid användas för att lära kursdeltagarna några nödvändiga avsnitt av den teoretiska matematikens tillämpning på praktiska problem. Detta tillstånd måste ändras. Dels kan det icke vara någon

mening i att en lärare i fysiologi bibringar studenterna kunskap i praktisk matematik. Dels inkräktar undervisningen i praktisk matematik alltför mycket på den korta tid som står till buds för laborationskursen i djurfysiologi. I ännu högre grad gäller det, som här sagts, beträffande utbildningen för agronomie licentiatexamen.

Men behovet av praktisk matematik är ingalunda inskränkt till djurfysiologien. På snart sagt alla av lantbrukets domäner gör sig behovet av praktisk matematik gällande. Särskilt kan nämnas försöksverksamheten både på jordbrukets och husdjurskötselns område, den agronomiska hydrotekniken samt hela det stora området av lantbrukets ekonomi.

Därför är en fyllig undervisning i praktisk matematik av behovet påkallad. Denna undervisning bör ledas av en professor, och i betraktande av att denna undervisning bör omfatta de speciella delar av ämnet, som ha betydelse för lantbruket, bör professuren förläggas till lantbrukshögskolan.

Lantbrukshögskolans studentkår har med utgångspunkt från att statistiken ansåges intaga en alltför undanskymd plats vid högskolan föreslagit, att vid denna skulle inrättas en särskild professur i statistik. Kåren har härvid anfört i huvudsak följande.

Den nuvarande undervisningen i statistik är synnerligen otillfredsställande, i det att en speciallärare endast giver en mycket elementär kurs i ämnet. Statistiken är icke att betrakta endast som ett grundläggande ämne vid högskolan. De statistiska problem, som uppstålla sig i samband med försökstekniken inom jordbruks- och växtodlingsläran, på husdjursområdet och även inom lantbruksekonomin, äro av så speciell art, att de utgöra ett särskilt forskningsområde, som hittills icke haft någon företrädare inom landet och vars behandling givetvis borde förläggas till lantbrukshögskolan.

Det torde ha varit meningen, att de tillämpade delarna av statistiken skulle komma som en påbyggnad av den grundläggande speciallärarkursen inom respektive tillämpade ämnen: allmän jordbrukslära, avels- och raslära samt lantbruksekonomi. Att märka är emellertid, att ingen av institutionerna för dessa ämnen hittills kunnat giva någon mera djupgående jordbruksstatistisk undervisning eller bedriva någon tillämpad jordbruksstatistisk forskning. Denna brist har i särskilt hög grad gjort sig gällande på det försökstekniska området.

Lärarrådet har nu uttalat, att detsamma vidhölle sin tidigare uttalade uppfattning i ämnet. Lärarrådet hemställde därför, att en professur i tillämpad matematik inrättades vid högskolan. Angivna ämnesbenämning syntes rikligare än den tidigare föreslagna benämningen. Genom professurens inrättande bleve den nuvarande speciallärarebefattningen i statistik överflödig. Till ytterligare motivering har lärarrådet uttalat.

Om det endast vore fråga om undervisningen i statistik vid högskolan, torde saken enklast kunna ordnas genom samarbete med Uppsala universitet. Så är emellertid icke fallet. Det viktigaste skälet till lärarrådets förslag är nämligen det stora behov, som föreligger vid högskolan av rådgivning angående planläggning och bearbetning av lantbruksvetenskapliga problem ur matematisk synpunkt. Denna professur skulle bliva av stor betydelse för försöksverksamheten, maskinläran, hydrotekniken m. fl. ämnen. Ytterligare en stor fördel skulle vinnas för högskolan genom inrättande av en sådan institution, nämligen därigenom, att högskolans institutioner skulle kunna lämna material till nämnda institution för matematisk bearbetning. Slutligen

skulle garanti skapas för att det påtagliga behovet av forskning rörande den matematiska behandlingen av jordbrukets problem, som otvivelaktigt föreligger, skulle kunna tillgodoses.

Enligt lärarrådets förslag skulle institutionen för tillämpad matematik utrustas med följande personal:

- 1 professor
- 1 förste assistent
- 1 räknebiträde, A 11 (15)
- 3 biträden för kontorsgöromål.

Det behövliga årsanslaget för institutionen har lärarrådet uppskattat till 5 000 kronor och samtidigt uttalat, att frågan om årsanslagets storlek borde upptagas till ny prövning, när professuren i ämnet besatts. För möbler, räknemaskiner m. m. har beräknats ett engångsanslag av 40 000 kronor. I detta belopp ha medel icke inräknats för apparatur utöver de vanligen förekommande räknemaskinerna. Frågan om anskaffande av annan apparatur ansåg lärarrådet böra anstå till dess professuren erhållit innehavare.

I detta sammanhang torde få anföras, att socialvetenskapliga forskningskommittén i ett betänkande angående socialvetenskapernas ställning vid universitet och högskolor (SOU 1946:74) föreslog, att en särskild för Uppsala universitet och lantbrukshögskolan gemensam biträdande lärarbefattning i statistik skulle inrättas. Statistikens betydelse för jordbruksforskningen och agronomutbildningen motiverade enligt kommitténs mening, att detta ämne erhöles en förstärkt ställning vid högskolan. Enligt förslaget skulle den biträdande läraren förlägga en väsentlig del av sin verksamhet till lantbrukshögskolan och inrikta sin forskning på jordbruksstatistiska frågor men samtidigt även vara knuten till den statistiska institutionen vid universitetet. Det vore enligt kommitténs mening icke uteslutet att det vid en senare tidpunkt kunde befinnas lämpligt att ersätta den föreslagna biträdande lärarbefattningen med en professur vid lantbrukshögskolan.

Det av socialvetenskapliga forskningskommittén sålunda upprättade förslaget ha statsmakterna icke tagit ställning till med hänsyn till nu förevarande utredning (prop. nr 272/1947).

Vidare må erinras, att 1945 års jordbruksförsöksutredning i sitt betänkande angående organisationen av försöksverksamheten på jordbrukets område (SOU 1947:42) föreslagit, att en avdelning för statistik och försöksteknik skulle inrättas vid jordbruksförsöksanstalten. Avdelningen skulle bedriva forskning på försöksteknikens område samt biträda lantbrukshögskolans försöks- och forskningsinstitutioner med råd och anvisningar i statistik och försöksteknik. Icke annat än i undantagsfall skulle avdelningen tjänstgöra såsom räknekammare. Försöksmaterialets bearbetning förutsattes ske på de olika institutionerna. Avdelningsföreståndaren borde ha att vid hög-

skolan undervisa i statistik och försöksteknik, varför en professor vid högskolan i försöksmatematik borde bli obehörlig. Personalförteckningen för avdelningen borde bli följande:

Jordbruksförsöksutredningens förslag	Nuvarande personal	Ökning
1 statsagronom, A 28 (31)		1 statsagronom, A 28 (31)
2 assistenter, Eo 21 (24)	1 förste assistent, Eo 21 (24)	1 assistent, Eo 21 (24)
2 skriv- och kontorsbiträden, Ex 2 (4)—A 4 (8)		2 skriv- och kontorsbiträden, Ex 2 (4)—A 4 (8)

Högskoleutredningens förslag.

Såsom framgår av den föregående redogörelsen företrädes det ekonomiska ämnesområdet vid lantbrukshögskolan för närvarande av endast en professor, nämligen i lantbruksekonomi med marknadslära. Därjämte meddelas undervisning i nationalekonomi, marknadslära och statistik av speciallärare. Jämväl i jordbrukspolitik lämnas en kortare kurs. En förstärkning av högskolans resurser på det ekonomiska området har av såväl högskolans styrelse och lärarråd som dess studentkår framhållits som en av de mest angelägena uppgifterna vid en upprustning av högskolan.

Högskoleutredningen delar till fullo den uppfattning om denna ämnesgrupps betydelse, som kommit till uttryck i de till utredningen ingivna framställningarna. Det är enligt utredningens mening obestridligt, att behovet av ekonomisk forskning och undervisning på jordbrukets område på senare tid i hög grad ökats. Detta förhållande sammanhänger med den utveckling, som jordbruksnäringen genomgått. I och med att jordbruket i ökad omfattning blivit en av marknaden beroende produktion, har sambandet mellan den ekonomiska utvecklingen inom jordbruket å ena och näringslivet i övrigt å den andra sidan blivit på en gång mera betydelsefullt och mera komplicerat. Alltså har denna utveckling givit ökad vikt även åt sådana spörsmål, som avse dels själva jordbruksföretagets ekonomiska förhållanden, dels jordbruksprodukternas marknadsförande.

De problem, som aktualiserats för den ekonomiska forskningen på jordbrukets område, äro sålunda av dels allmänt socialekonomisk, dels företagsekonomisk natur. För den fortsatta utvecklingen av jordbruksnäringen synes en fördjupad forskning på dessa områden vara av stor betydelse. Här till kommer, att behovet av ekonomiskt skolad personal inom såväl jordbruket som bland annat den statliga förvaltningen på jordbrukets område under den senaste tiden i hög grad ökats och i fortsättningen kommer att stiga ytterligare. I detta sammanhang må erinras om att genomförandet av det stora rationaliseringsprogram för jordbruket, som antagits av 1947 års riksdag, förutsätter tillgång till ekonomiskt skolade och erfarna arbetskrafter. Även utvecklingen av jordbrukets organisationer har i hög grad ökat behovet av ekonomiskt utbildad personal inom jordbruket.

Med hänsyn till de omständigheter, som nu i korthet antytts, håller högskoleutredningen före, att det ekonomiska ämnesområdet är ett av lantbrukshögskolans viktigaste arbetsfält, och att det måste vara en både för jordbruket och för samhället i dess helhet viktig angelägenhet, att högskolans resurser i fråga om forskning och undervisning inom detta fält äro väl tillgodosedda.

Såsom förut angivits, kunna lantbrukshögskolans arbetsuppgifter på det ekonomiska området sägas vara av dels allmänt socialekonomisk, dels mera speciellt företagsekonomisk natur. Spörsmål avseende jordbrukets ställning inom näringslivet och dess roll i den ekonomiska utvecklingen falla helt inom ramen för den nationalekonomiska forskningen och förutsätta för en framgångsrik bearbetning förtrogenhet med dess forskningsmetoder. Den företagsekonomiskt inriktade forskningen och undervisningen fordrar vidare inom jordbruket såväl som på andra områden en nära kontakt med rent nationalekonomiska frågeställningar och metoder, för att densamma skall bliva verkligt fruktbarande.

Beträffande denna sistnämnda, företagsekonomiska, del av det ekonomiska ämnesområdet framträda två huvuduppgifter, som angivits redan i benämningen på den enda nu existerande ekonomiska professuren vid lantbrukshögskolan, lantbruksekonomi med marknadslära. Denna avser nämligen dels själva jordbruksproduktionen eller jordbruksföretagets ekonomiska förhållanden, dels marknadsförändets eller distributionens problem. Såsom framgår av redogörelsen för de nuvarande förhållandena vid högskolan, har redan en viss uppdelning av det företagsekonomiska ämnesområdet skett efter dessa riktlinjer, i det att undervisningen i marknadslära ombesörjes av en speciallärare i detta ämne.

Vad nu sagts rörande arten av den ekonomiska forskning och undervisning, som bör bedrivas vid lantbrukshögskolan, synes närmast leda till den slutsatsen, att tre professorer erfordras inom detta ämnesområde, nämligen en i nationalekonomi, en i lantbruksekonomi och en i marknadslära. Rent principiellt synes en fullt utrustad ekonomisk linje vid lantbrukshögskolan böra innefatta professorer i dessa ämnen. Utredningen vill i detta sammanhang erinra om att en på detta sätt organiserad ekonomisk linje i viss mån skulle motsvara vad som vid handelshögskolan i Stockholm ansetts erforderligt inom motsvarande ämnesområde.

Såsom framgår av det anförda, ha i de till utredningen ingivna framställningarna meningarna varit i viss mån delade i fråga om ämnesområdet för en professur i nationalekonomi och angränsande ämnen vid lantbrukshögskolan. Enligt ett förslag skulle denna professur avse lantbrukets nationalekonomi eller agrarpolitik och innefatta bland annat statsmakternas åtgärder till lantbrukets förkovran samt lantbrukets historia, medan undervisningen i nationalekonomi skulle handhas av en särskild lärarkraft. Enligt ett annat förslag skulle professuren avse lantbrukets nationalekonomi, vilket

skulle innebära, att nationalekonomi och agrarpolitik skulle tillhöra professuren. Ett tredje förslag innebär, att professuren skulle avse enbart agrarpolitik.

Utredningen finner för egen del, såsom redan framhållits, principiellt goda skäl tala för att en professur i nationalekonomi inrättas vid lantbrukshögskolan. Att ange ämnesområdet för en dylik professur såsom lantbrukets nationalekonomi eller nationalekonomi med agrarpolitik skulle däremot enligt utredningens mening vara principiellt olämpligt, bland annat på grund av den inverkan som en dylik bestämning av professurens ämnesområde skulle erhålla vid bedömningen av de sökandes kvalifikationer. Förslaget om en professur i agrarpolitik kan utredningen icke biträda. Den närmare innebörden av ett på detta sätt betecknat forsknings- och undervisningsämne synes icke fullt klar. I den mån detsamma avser en ekonomisk analys av innebörden och verkningarna av statliga åtgärder på jordbrukets område synes detsamma närmast tillhöra nationalekonomiens ämnesområde. Behovet av att i undervisningen infoga en sammanhängande, mera översiktligt hållen redogörelse för de statliga åtgärdernas utformning torde, i likhet med vad som nu är fallet, kunna tillgodoses genom en kortare föreläsningskurs, hållen av en speciallärare. Beträffande en i och för sig önskvärd kortare översikt över lantbrukets historia har utredningen tidigare uttalat sig.

Samtidigt som utredningen har funnit principiella skäl tala för upprättandet av en professur i nationalekonomi vid lantbrukshögskolan, har utredningen haft att beakta den betydande förstärkning, som detta ämne genom beslut av 1947 års riksdag erhållit vid universiteten. Vid Uppsala universitet har sålunda inrättats bland annat en ny professur i ämnet. Denna förstärkning torde i viss utsträckning kunna komma även lantbrukshögskolan till godo genom de ökade möjligheter till kontakter mellan universitetets och högskolans ekonomer, som densamma innebär. Det ökade antalet befattningar i ämnet nationalekonomi vid universiteten torde också medföra vissa svårigheter att för närvarande erhålla väl meriterade sökande till en ny lärostol i ämnet vid lantbrukshögskolan. Under sådana förhållanden har utredningen ansett, att resultaten av den förstärkta nationalekonomiska representationen vid Uppsala universitet bör avvaktas, innan frågan om en nationalekonomisk professur vid lantbrukshögskolan upptages till avgörande. Utredningen har sålunda, trots de principiella skäl, som kunna anföras för en nationalekonomisk professur vid lantbrukshögskolan, avstått ifrån att föreslå inrättandet av en dylik professur. Utredningen räknar med att undervisningen i nationalekonomi vid lantbrukshögskolan även i fortsättningen skall ombesörjas av en speciallärare.

Vad angår det företagsekonomiska ämnesområdet anser högskoleutredningen däremot i anslutning till vad utredningen förut anfört, att högskolans nuvarande professur på detta område bör uppdelas. Professurens ämnesområde — lantbruksekonomi med marknadslära — har sedan länge all-

mänt ansetts såsom alltför stort för att kunna behärskas av en enda person. Å ena sidan lantbruksekonomin, som kan sägas innefatta lantbrukets egentliga driftsekonomi samt å andra sidan lantbrukets marknadslära, som behandlar marknaden för jordbrukets produkter och förnödenheter, äro numera var för sig så stora och betydelsefulla discipliner, att de otvivelaktigt kräva var sin lärostol vid lantbrukshögskolan. Högskoleutredningen får därför föreslå, att från högskolans nuvarande ekonomiprofessur avskiljes ämnet marknadslära och att för detta ämne inrättas en särskild professur vid högskolan. Samtidigt bör högskolans nuvarande specialläraryrke i marknadslära indragas.

Högskoleutredningen har funnit starka skäl tala för att statistiken beredes en starkare ställning än för närvarande vid lantbrukshögskolan. De statistiska arbetsmetoderna ha sedan länge fått en allt större betydelse för bland annat ekonomisk, teknisk och naturvetenskaplig forskning, och jordbrukets forskare ha blivit alltmera beroende av att erhålla hjälp med dessa metoders tillämpning på jordbruksområdet. Både vid planläggning av undersökningar och vid bearbetning av forskningsresultat äro forskarna sålunda i stort behov av att rådgöra med expertis på det statistiska området. De många speciella problem, som möta vid den statistiska metodlärans tillämpning på jordbruksforskningens område, behöva vidare göras till föremål för ett vidgat vetenskapligt studium. Utredningen vill därför förorda, att en professur i statistik knytes till lantbrukshögskolan. Härigenom skulle det vid högskolan bedrivna forskningsarbetet otvivelaktigt i hög grad vinna i effektivitet. Därjämte skulle givetvis även högskolans undervisning i statistik berikas och konkretiseras, vilket skulle bliva till gagn för de många studerande, som i framtiden komma att i olika befattningar ställas inför uppgiften att studera och tillämpa resultat från jordbruksforskningen. Den statistiska institutionen bör — såsom det anförda giver vid handen — ej blott handhava undervisning och bedriva egen forskning utan även biträda vid planläggning och bearbetning av andra institutioners forskningar. Givetvis bör den på så sätt biträda även högskolans försöksanstalter. Då ifrågasatt statistiska professor i betydande utsträckning alltså kommer att syssla med försöksmatematiska spörsmål på jordbruksområdet, synes professuren i fråga böra benämnas professur i statistik och försöksmatematik. Genom professurens inrättande bortfaller uppenbarligen behovet av högskolans nuvarande specialläraryrke i försöksstatistik.

Såsom framgår av det föregående har högskoleutredningen, i motsats till socialvetenskapliga forskningskommittén, funnit skäl tala för att en professur i statistik nu inrättas vid lantbrukshögskolan. Enligt utredningens åsikt torde merkostnaden för upprättande av professuren i stället för den av socialvetenskapliga forskningskommittén ifrågasatta biträdande läraryrket uppvägas av de fördelar, som för jordbruksforskningen och agronom-

utbildningen äro att vinna av att utrusta lantbrukshögskolan med professuren i fråga. Ej heller jordbruksförsöksutredningens förslag om en avdelning för statistik och försöksteknik vid jordbruksförsöksanstalten kan högskoleutredningen ansluta sig till. Då högskolan, såsom ovan framhållits, sedan länge är i stort behov av en väl kvalificerad statistisk vetenskapsman, synes det utredningen befogat att nu taga steget fullt ut och alltså inrätta en professur på området vid högskolan.

Utredningen har i det föregående förordat omändring av lantbrukshögskolans professur i lantbruksekonomi med marknadslära till en professur i lantbruksekonomi samt inrättande vid högskolan av två nya professurer, nämligen en i marknadslära och en i statistik och försöksmatematik. Ifrågasvarande tre institutioner torde böra utrustas med personal enligt följande sammanställning:

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
Institutionen för lantbruksekonomi:		
1 professor	1 professor	
2 förste assistenter	1 assistent	} 1 förste assistent } 1 ändrad tjänst
1 assistent	1 assistent	
1 biträde för kontorsgöromål		1 biträde för kontorsgöromål
Institutionen för marknadslära:		
1 professor	1 speciallärare	1 ändrad tjänst
1 assistent		1 assistent
1 biträde för kontorsgöromål		1 biträde för kontorsgöromål
Institutionen för statistik och försöksmatematik:		
1 professor	1 speciallärare	1 ändrad tjänst
1 förste assistent		1 förste assistent
1 assistent		1 assistent
4 biträden för kontorsgöromål		4 biträden för kontorsgöromål

Utredningen har räknat med två förste assistenter för den lantbruksekonomiska institutionen och härvid bland annat avsett att möjliggöra för institutionen att — utan åsidosättande av institutionens arbete i övrigt — på sitt program upptaga jämväl forskning inom arbetsläran. Utredningen har med hänsyn till arbetsproblemets betydelse funnit det synnerligen angeläget, att forskning och försök mera planmässigt upptagas på detta område inom högskolans ram. Enligt utredningens mening torde stora ekonomiska vinster kunna göras genom effektivare studier rörande arbetsmetoderna och redskapens användning. Givetvis kommer denna forskning, att nära beröra den

maskintekniska forskningen, varför utredningen förutsätter, att ett intimt samarbete upptages mellan förevarande ekonomiska institution och de maskintekniska forskningsorganen inom jordbruket. Utredningen anser givetvis också det vara av synnerlig vikt, att en intensifierad undervisning meddelas de blivande agronomerna på detta betydelsefulla område. Särskilt gäller detta de blivande lärarna och konsulenterna.

Den nya institutionen för marknadslära torde ej omedelbart vara i behov av en förste assistent. Sedan verksamheten vid institutionen kommit i gång, torde dock tämligen snart en förste assistentbefattning behövas vid densamma.

Om den föreslagna statistiska institutionen verkligen skall kunna tillgodose högskolans behov av biträde på det statistiska och försöksmatematiska området, torde en förhållandevis stor personalkader behövas vid institutionen. Därför har utredningen till hjälpkrafter åt ifrågavarande professor räknat med såväl en förste assistent som en assistent ävensom med fyra befattningshavare ur kontorspersonalkategorien.

Utredningen avser icke någon ändring beträffande de nuvarande två speciellärbefattningarna i bokföring vid lantbrukshögskolan och har intet att invända mot att — såsom högskolans lärarråd beräknat — en assistent vid lantbruksekonomiska institutionen meddelar undervisning i bokföringens teori.

Såsom årsanslag synes böra beräknas 12 000 kronor för den lantbruksekonomiska institutionen, 10 000 kronor för marknadslärestitutionen och 15 000 kronor för institutionen för statistik och försöksmatematik. Vid beräkningen av den lantbruksekonomiska institutionens årliga anslag har utredningen utgått från att institutionen blir i tillfälle att utnyttja det material, som insamlas vid den av lantbruksstyrelsen ledda jordbruksekonomiska undersökningen. Tillika har förutsatts, att institutionen i samband med denna undersökning kan få insamla speciella uppgifter, av vilka institutionen kan vara i behov för sitt arbete. Ett dylikt förfaringssätt innebär givetvis betydande besparingar. Därest denna utväg ej kan anlitas, kommer uppenbarligen betydligt större anslag att erfordras för institutionen. I samband med beviljande av anslag till den jordbruksekonomiska undersökningen torde böra meddelas de föreskrifter, som befinnas erforderliga i nu berörda avseende. För utrustning böra beräknas engångsanslag med 10 000 för den lantbruksekonomiska institutionen, 15 000 för marknadslärestitutionen och 30 000 kronor för den statistiska institutionen. Beträffande den statistiska institutionen har utredningen icke ansett sig kunna förorda anskaffande av mera omfattande maskinell utrustning än som kan inrymmas inom sistnämnda belopp, då den utrustning av detta slag, som finnes tillgänglig på annat håll — exempelvis vid universitetet i Uppsala — torde kunna utnyttjas av förevarande institution i erforderlig omfattning. Årsanslaget har beräknats under beaktande av kostnaderna för hyra av maskiner.

3. Växtsjukdomslära och lantbrukszoologi.

Inkomna förslag.

Lantbrukshögskolans lärarråd har erinrat om att lärarrådet i juni 1946 avgav en framställning om inrättande vid högskolan av en professur i växtpatologi. I framställningen anfördes bland annat följande.

Behovet av en fytopatologisk institution vid lantbrukshögskolan är under nuvarande förhållanden synnerligen starkt. För tillfället bedrivs ingen forskning i fytopatologi vid någon högskoleinstitution. Undervisningen handhaves för närvarande av två speciallärare. Detta slag av undervisning i ett så viktigt ämne som fytopatologi är otillfredsställande. Det är omöjligt att på detta sätt utbilda jordbrukstjänstemän, som kunna fylla sina uppgifter såsom fytopatologer, sedan de utexaminerats från lantbrukshögskolan. Denna brist blir så mycket mera påtaglig som det utifrån landet framhållits, att agronomer med kunskaper i fytopatologi äro oundgängligen nödvändiga. Om en jämförelse göres med andra länder framstår bristen på undervisning och forskning inom detta betydelsefulla område än tydligare. I till exempel Förenta Staterna ha lantbrukshögskolorna institutioner för fytopatologi eller eventuellt skilda institutioner för växtpatologi och entomologi. Institutionerna arbeta med svamp-, bakterie- och virussjukdomar samt med sjukdomar och skador, som förorsakas av insekter, nematoder och andra lägre djurorganismer. Därest lantbrukshögskolan skall kunna fylla sin uppgift såsom en vetenskaplig anstalt, måste den också ha möjligheter att meddela undervisning inom fytopatologi och bedriva forskning inom samma ämne. För detta kräves att det inrättas en fytopatologisk institution under ledning av en professor. Till institutionsföreståndarens hjälp bör ställas en ordinarie befattningshavare med laborators tjänsteställning, eftersom fytopatologin sönderfaller i en botanisk del och en entomologisk. Det är icke möjligt för en forskare att förvärva kompetens inom båda dessa sinsemellan olikartade områden. Av de båda befattningshavarna, professorn och laboratorn, bör därför den ena representera den botaniska delen och den andra den entomologiska.

I skrivelse till Kungl. Maj:t i augusti 1946 hemställde högskolestyrelsen, under åberopande av vad lärarrådet anförde, att en professorsbefattning i växtpatologi inrättades från och med budgetåret 1947/48.

I årets statsverksproposition ha medel icke upptagits för ändamålet. Departementschefen har framhållit (IX H. T. punkt 17), att lösandet av denna fråga borde anstå för att icke föregripa de resultat, vartill nu ifrågavarande utredning kunde leda.

T. f. specialläraren i lantbrukszoologi vid lantbrukshögskolan, filosofie licentiaten F. Ossiannilsson, har framlagt vissa synpunkter på hithörande spörsmål. Skrivelsen är av i huvudsak följande innehåll.

Vid besättandet av professuren i växtpatologi kan man ej nöja sig med mindre än en vetenskapligt utbildad botanist med god erfarenhet av de praktiska aspekterna på växtsjukdomsläran. Skulle fordringarna på de sökande inrymma även motsvarande kompetens på det lantbrukszoologiska området, torde det vara omöjligt att få en kraft, som verkligen fyller de uppställda kraven. Växtsjukdomsläran och lantbrukszoologien äro därjämte vart för sig så omfattande, att de även i fortsättningen böra hållas i sär. Att anförtra undervisningen i dessa båda ämnen åt en och samma person skulle därför ofrånkomligen vara detsamma som att efterätta den ena av dessa undervisningsgrenar.

Genom det planerade inrättandet av en professur i växtpatologi vid lantbruks-högskolan kan man anse behovet av en utvidgad och förbättrad undervisning i växtsjukdomslära på väg att fyllas på ett lyckligt sätt. Hur välbehövlig denna åtgärd i och för sig än är, så måste den dock anses som en halvmesyr, så länge den ej kompletteras genom inrättande av en ordinarie lärartjänst även i lantbrukszoologi. Studiet av skadeinsekter och andra skadedjur är ej mindre betydelsefullt för lantbrukets avkastning än kännedomen om sjukdomar, förorsakade av organismer ur växtriket. Samma starka skäl som tala för upprättandet av en lärostol i växtpatologi vid lantbrukshögskolan kunna därför med enahanda rätt åberopas för att undervisningen jämväl i lantbrukszoologi främjas genom motsvarande åtgärd.

Lärarrådet har nu uttalat, att dess tidigare förslag om inrättande vid lantbrukshögskolan av en professur i växtpatologi vore att betrakta såsom ett förslag till en provisorisk lösning av hithörande frågor. Det riktiga vore otvivelaktigt att redan från början inrätta två professurer på området, en i växtsjukdomslära och en i lantbrukszoologi. Med växtsjukdomslära avsåges härvid läran om växtsjukdomar, orsakade av dels parasiter tillhörande växtriket och dels bristande tillgång till nödvändiga ämnen. Med lantbrukszoologi avsåges läran om växtsjukdomar, orsakade av parasiter tillhörande djurriket. Till särskild motivering för professuren i lantbrukszoologi har lärarrådet uttalat bland annat följande.

Angrepp av skadeinsekter och deras larver, nematoder m. m. på den växande grödan och på skörden, jämte de speciella växtsjukdomarna, bristsjukdomarna o. dyl., förorsaka årligen jordbruksnäringen allvarliga förluster uppgående till betydande belopp. En jämförelse mellan å ena sidan de åtgärder, som av statsmakterna i vårt land vidtagits för att studera och bekämpa husdjurens sjukdomar och å andra sidan motsvarande åtgärder för att bringa växtsjukdomarna och parasitangreppen på grödan under kontroll, visar en uppenbar disproportion, som är starkt till växtodlingens nackdel. Resultatet av en sådan jämförelse mellan å ena sidan åtgärderna för veterinärväsendet — veterinärhögskolan och statens veterinärmedicinska anstalt m. fl. — å andra sidan statens växtskyddsanstalt och frökontrollanstalterna utan egen undervisningsverksamhet och med en i förhållande till arbetsuppgifternas omfång och betydelse mycket begränsad möjlighet till forskningsarbete, måste leda till uppfattningen, att växtodlingens berättigade intressen i detta vitala avseende äro alldeles underrepresenterade och att agronomernas utbildning i hithörande discipliner befinner sig på en otidsenlig nivå och riskerar att bli synnerligen bristfällig.

Studentkåren vid lantbrukshögskolan har anfört, att växtpatologien vore synnerligen missgynnad vid högskolan. Behovet av en professur i ämnet vore trängande. Kåren ville därför understödja förslaget om inrättande av en dylik professur ävensom understryka vikten av att frågan snarast bragtes till sin lösning.

Även styrelsen för statens växtskyddsanstalt har upptagit hithörande spörsmål och i skrivelse i mars 1946 till lantbrukshögskolans styrelse framhållit önskvärdheten av att högskolans undervisning i växtpatologi och lantbrukszoologi utvidgades och fördjupades.

Lärarrådet vid högskolan har beräknat samma personalbehov för båda

här ifrågavarande institutioner. Sålunda skulle envar av institutionerna för växtsjukdomslära och lantbrukszoologi enligt lärarrådets beräkning utrustas med följande personal.

- 1 professor
- 1 förste assistent
- 1 biträde för kontorsgöromål.

Årsanslaget till envar av ifrågavarande två institutioner har lärarrådet beräknat till 10 000 kronor. För utrustning av institutionerna har lärarrådet upptagit ett belopp av 50 000 kronor för varje institution. Enligt lärarrådets mening finge man därjämte räkna med krav på ytterligare medel för utrustning, sedan professurerna tillsatts.

Högskoleutredningens förslag.

Ett effektivt bekämpande av växtsjukdomarna och skadeinsekterna utgör ett av de verksammaste medlen för att öka avkastningen från jorden. De förluster, som tillskyndas jordbruket genom växtsjukdomar och skadeinsekter uppgå i vårt land årligen till betydande värden. För bland annat ledningen av de praktiska åtgärderna på detta område har statens växtskyddsanstalt inrättats. Däremot finnes i vårt land ingen institution, som har till uppgift att bedriva undervisning jämte forskning inom växtpatologien. Vid lantbrukshögskolan, som väl närmast borde handhava ifrågavarande uppgifter, företrädades växtpatologien sålunda endast av två speciallärare, varav en i växtsjukdomslära och en i lantbrukszoologi. Att detta är en allvarlig brist för landets jordbruk inses till fullo, då man betänker vilka betydande skördeförluster som årligen vållas av växtsjukdomar, beträffande vilka man ofta saknar kunskap om möjligheterna till ett effektivt bekämpande. Efter hand som forskningen på växtförädlingens och växtodlingens områden fortskrider, uppträda vidare nya problem inom växtpatologien, som tarva en lösning, om vetenskapens landvinningar på förstnämnda områden skola kunna helt utnyttjas. Kravet på en bättre utbildning i växtpatologi för dem, som skola bliva konsulenter och lärare på växtodlingens område, har också på senare år vuxit sig allt starkare. Det kan icke längre anses försvarligt, att de, som skola undervisa jordbrukarna eller lämna dem råd och anvisningar i fråga om växtodlingen — lantbrukslärarna och hushållningssällskapens jordbrukskonsulenter — icke erhålla en mera gedigen utbildning på ifrågavarande område och ha möjlighet att hålla kontakt med en på detta viktiga arbetsfält verksam forskning.

Högskoleutredningen har med hänsyn till det anförda kommit till den bestämde uppfattningen, att växtpatologien icke för närvarande är tillräckligt tillgodosedd vid lantbrukshögskolan. Först sedan högskolan utrustats med vetenskaplig personal, som helt kan ägna sig åt växtpatologisk forskning och undervisning, torde man kunna vänta sig en nöjaktig utveckling på detta område.

Såsom framgår av det föregående, föreslogs år 1946 från lantbrukshögskolans sida, att högskolan skulle utrustas med en professur i växtpatologi, medan högskolans lärarråd nu förordat, att till högskolan skulle knytas två professurer på området, en i växtsjukdomslära och en i lantbrukszoologi. Ehuru utredningen finner det önskvärt, att två professurer kunde inrättas inom ifrågavarande stora arbetsfält, har utredningen likväl, då det näppe- ligen skulle vara möjligt att omedelbart erhålla tillräckligt kvalificerad vetenskaplig personal för ändamålet, stannat vid att nu föreslå inrättande av en professur i växtsjukdomslära vid högskolan. Professorn i fråga bör företräda antingen den botaniska eller den zoologiska delen av ämnet, under det att den av dessa ämnesdelar, som icke företrädes av professorn, bör företrädas av en laborator.

I detta sammanhang torde vidare få anföras, att virussjukdomarna under senare år blivit av allt större betydelse inom växtpatologien. Med hänsyn härtill har utredningen övervägt, huruvida icke även en laborator, som huvudsakligen sysslade med hithörande problem, borde knytas till lantbrukshögskolans institution för växtsjukdomslära. Härvid har utredningen kommit till den uppfattningen, att en dylik tjänst sannolikt kommer att ganska snart bliva erforderlig. Då det emellertid torde vara önskvärt, att ifrågavarande institution beredes tillfälle till en successiv utveckling, har utredningen icke velat föreslå ett omedelbart knytande till institutionen av en särskild för virologien avsedd laboratorbefattning.

Den institution för växtsjukdomslära, som enligt högskoleutredningens förslag skulle inrättas vid lantbrukshögskolan, bör utrustas med följande personal:

- 1 professor
- 1 laborator
- 1 förste assistent
- 1 assistent
- ½ preparator
- 2 laboratoriebiträden
- 1 biträde för kontorsgöromål.

Utredningen har vid beräkningen av personalbehovet utgått från att professorn och laboratorn böra ha tillgång till var sin assistent och var sitt laboratoriebiträde. Institutionerna för växtsjukdomslära och växtodlingslära böra ha en preparator gemensamt. Vad angår institutionens för växtsjukdomslära behov av preparatorshjälp torde få framhållas, att det för undervisningen i ämnet är av stor betydelse att ha tillgång till goda preparat för demonstration av olika slags sjukdomar m. m. Vid institutionens inrättande bortfaller givetvis behovet av högskolans nuvarande två speciallärare på området.

För institutionen för växtsjukdomslära bör beräknas ett årligt anslag av 20 000 kronor samt ett engångsanslag av 100 000 kronor för utrustning.

4. Lantbrukskemien och det kemiska centrallaboratoriet.

Inkomna förslag.

Föreståndaren för lantbrukshögskolans kemiska institution, professor A. K. O. Svanberg har förordat, att den organiska kemien skulle avskiljas från högskolans professur i lantbrukskemi och utgöra forsknings- och undervisningsområde för en egen professur. Enligt professor Svanbergs uttalanden skulle man kunna diskutera möjligheten av att tillfälligtvis stanna vid en sådan lösning av denna fråga, att professuren i lantbrukskemi kompletterades med en laborator för organisk kemi. Professor Svanberg har anfört i huvudsak.

Professuren i kemi vid lantbrukshögskolan är i stort behov av att utbyggas och kompletteras med andra lärare och forskare. Denna professur omfattar ett alltför vidlyftigt och heterogent kunskapsområde. Till professurens kompetensområde hör sålunda undervisning och examination i oorganisk kemi med särskild hänsyn till biogena element, organisk kemi med särskild hänsyn till naturämnen, biokatalysen, fodermedlens och skördeprodukternas kemi, gödselmedlens kemi, växtskyddsmedlens kemi, fysikalisk och analytisk kemi samt mjölk- och mejerikemi. Därjämte är professorn i kemi vid nuvarande anordning jämväl föreståndare för lantbrukshögskolans kemiska analyslaboratorium.

Bortsett från vissa mindre omfattande undersökningar över fodermedlens innehåll av olika kolhydrater och från en nu i samarbete med husdjursförsöksanstalten pågående undersökning över växtträdens definition och sammansättning, pentosfrågor m. m., förefinnes inom den kemiska institutionens ram tyvärr intet ytterligare utrymme för vetenskaplig verksamhet inom den tillämpade organiska kemiens synnerligen omfattande arbetsfält. Forskningsarbete över äggviteämnenas — speciellt foderäggvitans — innehåll av olika aminosyror, vitaminers och andra biokatalysatorers kemi, de organiska växtskyddsmedlen, ogräsbekämpningsmedlens och betningsmedlens speciella organiska kemi samt en auktoritativ representation av härmed sammanhängande, i snabb utveckling befintliga kunskapsområden av den organiska kemien erfordra inom en snar framtid inrättandet av en professur i organisk kemi vid lantbrukshögskolan. Som en mer tillfällig lösning av denna fråga kan man diskutera möjligheten att stanna vid en laboratorbefattning i ämnet, som dock under alla förhållanden bör finnas representerat av en självständigt arbetande vetenskapsman.

Beträffande frågan om inrättande vid lantbrukshögskolan av en särskild professur i organisk kemi har lärarrådet anfört, att ett uppenbart behov föreläge av en uppdelning av högskolans nuvarande kemiprofessur, förslagsvis genom inrättande av en professur i organisk kemi vid högskolan. Till motivering har lärarrådet anfört i huvudsak följande.

En mångsidigare och riktigare avvägd representation av alla de sinsemellan ytterst olikartade kemiska fackkunskaper, vilka ligga till grund för forskning inom jordbruks- och husdjursnäringarna, än den nuvarande enda professuren i kemi vid lantbrukshögskolan, skulle obetingat utgöras av särskilda professorer inom följande fyra områden av denna vetenskap, nämligen oorganisk kemi, organisk kemi, allmän och fysikalisk kemi samt lantbrukskemi, det sistnämnda ämnet en motsvarighet till den kemiska teknologien. Därjämte vore det befogat att vid lantbrukshög-

skolan inrätta en särskild professur i analytisk kemi, vars innehavare samtidigt skulle vara föreståndare för det centrala kemiska analyslaboratoriet.

Möjligheten att begränsa antalet kemiprofessorer vid lantbrukshögskolan till färre än fyra eller fem sammanhänger i viss utsträckning med det relativt ringa antalet undervisningstimmar, som inom den kemiska vetenskapens olika grenar kan ägnas åt de studerande. Men ett sålunda reducerat antal lärostolar i kemi står därvid icke i någon fullt rättvis proportion till hithörande vetenskapsgrenars betydelse för jordbrukets utveckling. Den organiska kemiens oerhört omfattande och ifråga om sina utvecklingsmöjligheter till synes outtömliga natur medför, att den kan förutspås en alltmera stegrad betydelse såväl för våra livsmedelsindustrier som för vår materiella odling över huvud taget. Det förefaller härvid att vara en i det närmaste fåfång förhoppning, att den organiska kemiens företrädare vid våra universitet och övriga högskolor skola finna tid, intresse och erforderliga möjligheter att överblicka och vetenskapligt behandla samtliga de delar av densamma, som inrymmas under för modernäringen så utomordentligt viktiga rubriker som fodermedel, skördeprodukter, växtskyddsmedel, ogräsbekämpningsmedel m. m.

Forskningsarbete över äggviteämnenas, speciellt foderäggvitans innehåll av olika aminosyror, av utomordentlig betydelse för utfodringsläran, vitaminers och andra biokatalysatorers kemi m. m. motivera tillfullo inrättandet av en professur i organisk kemi vid lantbrukshögskolan. Härvid förutsättes, att den föreslagna nya institutionen för att uppnå full arbetsduglighet på sitt viktiga område erhåller erforderliga hjälpkrafter och ej för sparsamt tilltagna arbetslokaler och utrustning.

Såsom personaluppsättning vid den ifrågasatta institutionen för organisk kemi har lärarrådet föreslagit följande befattningshavare:

- 1 professor
- 1 laborator
- 1 förste assistent
- 1 laboratoriebiträde
- 1 biträde för kontorsgöromål.

Rörande den hittillsvarande lantbrukskemiska institutionens personalutrustning har professor Svanberg framlagt förslag enligt följande sammanställning:

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 laborator	1 laborator	
1 förste kemist		1 förste kemist
1 förste assistent	1 förste assistent	
1 assistent	1 assistent	
1 förste amanuens		1 förste amanuens
1 tredje amanuens	1 tredje amanuens	
4 laboratoriebiträden ¹	1 laboratoriebiträde ¹	3 laboratoriebiträden
$\frac{1}{3}$ mekaniker, A 7 (11)		$\frac{1}{3}$ mekaniker
1 biträde för kontorsgöromål		1 biträde för kontorsgöromål

Den enligt sammanställningen föreslagna förste kemisten skulle liksom förste assistenten biträda vid professors forskningsverksamhet. Den nuva-

¹ Därjämte arvodesavlönad biträdespersonal.

rande assistenten skulle framdeles liksom nu biträda vid undervisningen i kemi. Även den nya förste amanuensen skulle vara behjälplig vid kemiundervisningen. Till motivering för förste kemist- och förste amanuensbefattningarna har institutionsföreståndaren anfört i huvudsak följande.

På området för bristsjukdomar m. m. arbetar förste assistenten vid kemiska institutionen. Då någon minskning i önskemålen att bedriva dessa arbeten icke kan skönjas, utan i stället kontinuerligt ökat forskningsbehov framträder, är det icke sannolikt, att nämnda tjänsteman framdeles kan göras tillgänglig för andra angelägna forskningsuppgifter. Till dessa ansvarsfulla och maktpåliggande arbeten borde vid den kemiska institutionen finnas inrättad en befattning som förste kemist, varjämte professorn liksom hittills borde förfoga över en förste assistent. Det sammanlagda antalet undervisningstimmar i form av föreläsningar kan vid den kemiska institutionen icke anses vara så betungande, att man av denna anledning kan finna det önskvärt eller nödvändigt att från professuren avlyfta vissa mer elementära delar av undervisningen för att därigenom bereda dess innehavare ökad möjlighet att ägna sig åt vetenskaplig forskning. Detta kan däremot ej sägas ha sin svarighet ifråga om laborationsövningarna. I detta avseende är situationen sådan, att man alltid riskerar, att antingen den vetenskapliga verksamheten eller laboratorieundervisningen blir lidande. Därför erinras om nödvändigheten av en förste amanuens för ett bättre tillgodoseende av undervisnings behov.

Vad angår laboratoriebiträdena vid kemiska institutionen gäller, att den nuvarande befattningshavaren biträder professorn i hans forskningsarbete. Därjämte användas vissa andra medel än högskolans avlöningsanslag till anställande av ytterligare tre laboratoriebiträden för nämnda forskningsarbets behov. Enligt professor Svanbergs beräkning skulle för hans forskningsarbete erfordras tre laboratoriebiträden. För laboratorns forskningsarbete beräknades ett sådant biträde. Den förordade mekanikerbefattningen skulle delas med analyslaboratoriet och institutionen för marklära.

Professor Svanberg har avgivit förslag även rörande tillgodoseende av personalbehovet vid lantbrukshögskolans kemiska centrallaboratorium. Förslaget har följande utseende:

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 förste kemist	1 förste kemist	
2 förste assistenter	1 förste assistent	1 förste assistent
4 assistenter	4 assistenter	
5 laboratoriebiträden ¹	3 laboratoriebiträden ¹	2 laboratoriebiträden
$\frac{1}{3}$ mekaniker		$\frac{1}{3}$ mekaniker

Vid avgivande av detta förslag har föreståndaren erinrat om att centrallaboratoriet hade till huvuduppgift att dels tjäna som analysanstalt för jordbruks- och husdjursförsöksanstalterna, dels betjäna högskolans undervisningsinstitutioner med utförande av analyser, huvudsakligen s. k. rutinanalyser. Det nu avgivna förslaget till ökning av laboratoriets fasta personal

¹ Därjämte arvodesavlönad biträdespersonal.

avsåge icke försöksanstalternas behov. Härom har professor Svanberg anfört i huvudsak följande.

Den övertvägande delen av de utförda analysuppdragen har hittills kommit försöksanstalterna till godo. Detta har icke sin orsak däri, att analysuppdrag av större omfattning icke skulle kunna ha kommit från undervisningsinstitutionerna, utan däri, att laboratoriet överhopats med material från försöksanstalterna och saknat erforderliga resurser i fråga om personal, lokaler och utrustning. Den del av laboratoriets verksamhet, som hänför sig till försöksanstalterna, har upptagits till behandling av 1945 års jordbruksförsöksutredning. Med anledning av anmodan från försöksutredningen har till denna överlämnats förslag till erforderlig personalökning vid laboratoriet för försöksanstalternas behov. Det förslag till ökning av den fasta personalen, som nu framlägges, avser icke försöksanstalternas behov. Det är starkt behövt, att analyslaboratoriets organisation ytterligare utökas för att i framtiden bättre än hittills kunna fullgöra sin uppgift jämväl för de övriga institutionernas behov.

Såsom framgår av vad tidigare anförts, har professor Svanberg föreslagit, att en mekaniker skulle delas av kemiska institutionen, analyslaboratoriet och institutionen för marklära. Till detaljmotivering för den föreslagna ökningen av den medhjälpande fasta personalen vid analyslaboratoriet har professorn anfört.

De vetenskapligt arbetande institutionerna vid lantbrukshögskolan ha oftare än försöksinstitutionerna att göra med analysproblem, som äro svårare att bemästra än de löpande rutinanalyser, vilka i huvudsak utmärka materialet från jordbruks- och husdjursförsöksanstalterna. Av denna anledning är det ofta nödvändigt att hänvisa de vetenskapliga institutionernas analysfrågor till någon av de mest kvalificerade kemisterna. Härtill kommer, att de lägre avlönade assistentbefattningarna vid nuvarande löneförhållanden på arbetsmarknaden äro mycket svåra att besätta med någorlunda stadigvarande innehavare. Högskolans vetenskapliga institutioner äro otvivelaktigt bäst betjänta av ytterligare en förste assistent, som dessutom är en mer ekonomiskt arbetande analytiker än de lägre avlönade assistenterna av den anledningen, att han i regel samtidigt kan leda och övervaka ett större antal arbeten, utförda av laboratoriebiträden, när så behöves. För att tillfullo kunna utnyttja arbetskapaciteten hos en nytillkommande dylik assistent böra ytterligare två laboratoriebiträden ställas till laboratoriets förfogande.

Såsom årsanslag för den nya organisk-kemiska institutionen har lärarrådet föreslagit ett belopp av 25 000 kronor eller samma belopp, som i särskild skrivelse av professor Svanberg hade motiverats för lantbrukshögskolans nuvarande kemiska institution.

Lärarrådet har anfört, att högskolans nuvarande lantbrukskemiska institutions och dess kemiska centrallaboratoriets andelar i högskolans materiellanslag för budgetåret 1947/48 kunde beräknas till 13 740 respektive 21 570 kronor. Från forskningsrådet hade för budgetåret 1946/47 anvisats 600 kronor till förbrukningsmaterial vid lantbrukskemiska institutionen.

Professor Svanberg har framhållit, att årsanslaget borde höjas till 25 000 kronor för såväl högskolans nuvarande lantbrukskemiska institution som

dess kemiska centrallaboratorium. Till motivering har professor Svanberg uttalat bland annat.

Motsvarande anslag till de båda avdelningarna för oorganisk och organisk kemi vid Uppsala universitet ha i propositionen nr 273/1946 föreslagits höjda från sammanlagt 30 050 kronor (1945/46) till 50 000 kronor (1947/48) och vid motsvarande avdelningar av kemiska institutionen av Lunds universitet är ökningen av respektive anslagssummor från 22 000 kronor till likaledes 50 000 kronor, således i båda dessa fall till 25 000 kronor per avdelning (med ett utgångsläge vid anslagssummor av liknande storlek som lantbrukshögskolans båda kemiska avdelningars nuvarande anslagsbelopp).

Dessa stegringar av anslagen till Uppsala och Lunds universitets kemiska avdelningar motsvara enligt erfarenheterna vid lantbrukshögskolan ganska noggrant de mycket betydande prisstegringar, vilka i synnerhet under efterkrigstiden inträtt i fråga om kemiska inventarier och förbrukningsartiklar i förening med den ökning i fråga om den vetenskapliga verksamhetens omfattning, som för universitetens vidkommande blivit föreslagen av den naturvetenskapliga forskningskommittén och i enlighet med riktlinjerna för högskoleutredningen i det ovan anförda motiverats för lantbrukshögskolans kemiska avdelningars vidkommande.

Med stöd av det så anförda hemställs, att årsanslagen till kemiska institutionen och kemiska analyslaboratoriet vid lantbrukshögskolan ökas till vardera 25 000 kronor, varvid dock en ökning i analyslaboratoriets verksamhet och personaluppsättning för det statliga försöksväsendets vidkommande, som kan komma att föreslås av 1945 års jordbruksförsöksutredning, kan motivera ett årsanslag till analyslaboratoriet av 30 000 à 35 000 kronor.

Såsom utrustningsanslag för den nya institutionen för organisk kemi har lärarrådet föreslagit ett belopp av 100 000 kronor och till motivering härför anført i huvudsak följande.

Att diskutera storleken av ett lämpligt utrustningsanslag för en föreslagen, helt ny institution jämte professur i ett så experimentellt ämne som den organiska kemien i frånvaro av befattningens förste innehavare innebär stora svårigheter och kan genomföras endast med de största reservationer. Våra dagars organiska kemi arbetar i stigande utsträckning med en för varje enskild del av området speciell apparatur och instrumentutrustning. Det blir därför i hög grad beroende av förste innehavarens av professuren närmast liggande vetenskapliga aspirationer och arbetsplaner, i vilken ordning institutionen skall utrustas med instrument och apparater för att efter hand kunna uppbygga en önskvärd vetenskaplig tradition.

Med hänsyn till det nu rådande allmänna prisläget i fråga om hithörande utrustning och att institutionen ej kan övertaga någon betydande del av de inventarier och apparater, som nu finnas tillgängliga vid högskolans övriga avdelningar, och med samtidig hänsyn till att i synnerhet kemikalieutrustningen innebär en relativt dyrbar detalj vid en organisk-kemisk institution och att även en särskild samling av handböcker och tidskriftslitteratur icke får saknas vid densamma, torde ett utrustningsanslag till lägre belopp än 100 000 kronor ej kunna komma i fråga.

Till utrustning för högskolans nuvarande kemiska institution har professor Svanberg beräknat ett anslagsbehov av 171 000 kronor, varav 52 500 kronor för utrustning av större angelägenhetsgrad och 118 500 kronor för utrustning, som erfordrades för en förutsedd utveckling av nu icke bearbe-

tade arbetsuppgifter m. m. För utrustning av det kemiska centrallaboratoriet har professor Svanberg ifrågasatt ett anslag av 37 500 kronor. Vid framläggande av nu avsedda beräkningar har Svanberg utgått från att möbler, kylrumsutrustning, armatur, ventilationsanordningar, utrustning för luftkonditionerat rum samt kompressor för tryckluft skulle bekostas av särskilt anslag eller inräknas i byggnadskostnaderna.

Här torde få erinras, att 1945 års jordbruksförsöksutredning i sitt betänkande föreslagit personalförstärkning vid lantbrukshögskolans kemiska analyslaboratorium enligt följande.

Jordbruksförsöksutredningens förslag	Nuvarande personal	Ökning
1 professor (gemensam med kem. inst.)	1 professor (gemensam med kem. inst.)	
1 laborator, A 26 (29)		1 laborator, A 26 (29)
1 förste kemist, A 24 (27)	1 förste kemist, A 24 (27)	
1 institutionsvaktmästare, A 7 (11)	1 institutionsvaktmästare, A 7 (11)	
1 assistent, Eo 21 (24)	1 förste assistent, Eo 21 (24)	
2 assistenter, Eo 18 (22)	2 assistenter, Eo 15 (19)	
2 assistenter, Eo 15 (19)	2 assistenter, Eo 15 (19)	
2 tekniska biträden, Eo 7 (11)		2 tekniska biträden, Eo 7 (11)
1 vaktmästare, Eo 5 (9)		1 vaktmästare, Eo 5 (9)
5 tekniska biträden, Eo 4 (8)	3 laboratoriebiträden, Eo 4 (8)	2 tekniska biträden, Eo 4 (8)
1 skriv- och kontorsbiträde, Ex 2 (4)—A 4 (8)		1 skriv- och kontorsbiträde, Ex 2 (4)—A 4 (8)

Försöksutredningen har även föreslagit anvisande av ett engångsanslag å 35 300 kronor för utrustning av ifrågavarande laboratorium.

Högskoleutredningens förslag.

Såsom framgår av förestående referat av de till högskoleutredningen framförda synpunkterna och förslagen rörande lantbrukskemien vid lantbrukshögskolan omfattar detta ämne flera mycket viktiga grenar. Till ämnet höra sålunda alla de delar av det kemiska ämnesområdet, som ha betydelse för jordbruket, och då på flertalet naturvetenskapliga problem på jordbruksområdet i regel kan anläggas jämväl en kemisk aspekt, synes det uppenbart, att det verksamhetsområde, som anförtratts professorn i lantbrukskemi vid högskolan är alltför stort. Även om anordningen med endast en professur i kemi vid högskolan måhända kunde ha sitt berättigande vid högskolans inrättande, synes det — om det kemiska arbetsområdet skall erhålla sin tillbörliga plats vid högskolan — närmast ofrånkomligt med en uppdelning av professuren. Det lär för övrigt vara omöjligt att framdeles till den nuvarande professuren erhålla innehavare med professorskompetens i ämnets

samtliga grenar. Med hänsyn till vikten av att forskningen på lantbrukskemiens olika områden icke eftersättes, förordar därför utredningen en uppdelning av professuren i fråga.

I likhet med lantbrukshögskolans lärarråd kan man med viss rätt diskutera en uppdelning av lantbrukshögskolans kemiprofessur i ett flertal professorer, var och en omfattande viktiga avsnitt av det lantbrukskemiska området. Emellertid torde tiden ännu icke vara mogen för en dylik mera långtgående uppdelning av lantbrukshögskolans kemiprofessur. Högskoleutredningen vill, i anslutning till de till utredningen framförda förslagen, förorda en uppdelning i två professorer, varvid den organiska kemien avskiljes för att bilda en egen professur och de övriga delarna av ämnesrådet kvarblija under den nuvarande professuren, vilken framdeles bör benämnas professur i allmän och oorganisk kemi. Visserligen finnes den organiska kemien företrädd av professorer vid andra högre läroanstalter, men enbart härigenom kunna icke de från jordbruksnäringens synpunkt väsentliga delarna av ämnet sägas vara representerade. För jordbruket så viktiga delar av kemien som fodermedlens och skördeprodukternas speciella organiska kemi samt de organiska växtskyddsmedlens, ogräsbekämpningsmedlens och betningsmedlens innehåll av organiska beståndsdelar behöva blija föremål för ett noggrant vetenskapligt forskningsarbete, varjämte undervisningen och upplysningen på området behöva effektiviseras och fördjupas. En förutsättning härför är inrättandet av en särskild professur i organisk kemi vid lantbrukshögskolan.

För lantbrukshögskolans båda kemiska institutioner föreslår högskoleutredningen en personalutrustning enligt följande sammanställning.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
Institutionen för allmän och oorganisk kemi.		
1 professor	1 professor	
1 laborator	1 laborator	
2 förste assistenter	1 förste assistent	1 förste assistent
1 assistent	1 assistent	
1 tredje amanuens	1 tredje amanuens	
1 laboratoriebiträde ¹	1 laboratoriebiträde ¹	
½ biträde för kontorsgöromål		½ biträde för kontorsgöromål
Institutionen för organisk kemi:		
1 professor		1 professor
1 förste assistent		1 förste assistent
1 laboratoriebiträde		1 laboratoriebiträde
½ biträde för kontorsgöromål		½ biträde för kontorsgöromål

Med hänsyn till att den organiska kemien beräknats blija avskild från den nuvarande professuren i lantbrukskemi, har utredningen icke ansett sig

¹ Därjämte arvodesavlönad biträdespersonal.

böra föreslå någon mera avsevärd personalupprustning för professuren i allmän och oorganisk kemi. Utredningen har ansett, att i själva delningen av professuren ligger en icke obetydlig förbättring av professurens resurser. Emellertid torde det vara behövt, att ytterligare en förste assistent anställs för ifrågavarande professur. Utredningen har räknat med att för denna professur och professuren i organisk kemi gemensamt en kontorstjänst bör stå till förfogande. Till professorn i organisk kemi torde icke omedelbart behöva knytas en laborator. Däremot synes man böra tilldela denna professur en förste assistent och ett laboratoriebiträde såsom heltidsanställd fast personal.

Med avseende å lantbrukshögskolans kemiska centrallaboratorium får högskoleutredningen erinra om 1945 års jordbruksförsöksutrednings i det föregående nämnda förslag rörande detta laboratorium. Vid bifall till vad försöksutredningen i detta avseende förordat torde lantbrukshögskolans kemiska centrallaboratorium tills vidare icke behöva erhålla någon mera avsevärd ytterligare utrustning med personal. Högskoleutredningen förutsätter nämligen, att all personal vid centrallaboratoriet utnyttjas för laboratoriets analysverksamhet, oberoende av huruvida analysuppgifterna komma från högskolans försöksanstalter eller från dess undervisningsinstitutioner. Vidare torde det icke vara omöjligt, att den väntade utökningen av centrallaboratoriets verksamhet kan åtminstone i viss mån begränsas utan att den vetenskapliga verksamheten vid högskolan lider något men. Om sålunda de uppdragsgivande institutionerna och anstalterna — i motsats till vad nu lär vara fallet — bleve debiterade ett visst pris för rekvirerade analyser, torde man kunna förvänta, att uppdragsgivarna bleve mera angelägna än nu att rekvirera endast verkligt erforderliga analyser. Högskoleutredningen utgår därför från att lantbrukshögskolan vidtager sådan förändring av nu gällande ordning på ifrågavarande område, att de institutioner och anstalter vid högskolan, som rekvirera analyser från högskolans kemiska centrallaboratorium, skola för erhållna analyser till laboratoriet erlägga avgift, motsvarande förslagsvis laboratoriets särskilda kostnader för analyserna.

Med hänsyn till det anförda anser högskoleutredningen det vara tillfyllest, om centrallaboratoriet, utöver den av försöksutredningen föreslagna personalförstärkningen, erhåller ytterligare endast någon biträdespersonal. Högskoleutredningen föreslår sålunda, att vid laboratoriet anställas ytterligare 2 laboratoriebiträden.¹

Här torde få anföras, att vid inrättande av den föreslagna professuren i organisk kemi den frågan uppkommer, huruvida det centrala laboratoriet skall sortera under professorn i organisk kemi eller under professorn i oorganisk kemi. Högskoleutredningen föreslår, att denna fråga tills vidare löses så, att laboratoriet skall tills vidare sortera under professor Svanberg.

För den nya institutionen för organisk kemi synes böra beräknas ett år-

¹ Utöver (liksom nu) viss arvodesavlönad biträdespersonal.

ligt anslag av 15 000 kronor samt ett engångsanslag av 100 000 kronor för utrustning. Det årliga anslaget för institutionen för allmän och oorganisk kemi synes böra upptagas med 18 000 kronor och för det kemiska centrallaboratoriet med 10 000 kronor. För utrustning av institutionen för allmän och oorganisk kemi torde få beräknas ett belopp av 60 000 kronor.

5. Husdjurens anatomi och fysiologi.

Inkomna förslag.

Föreståndaren för djurfysiologiska institutionen vid lantbrukshögskolan, professor C. A. S. Westerlund, har rörande institutionens behov av personal avgivit förslag enligt följande sammanställning.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
2 laboratorer		2 laboratorer
1 förste assistent		1 förste assistent
1 assistent	1 assistent	
2 tredje amanuenser	1 tredje amanuens	1 tredje amanuens
1 laboratorietekniker, A 10 (14)	1 laboratoriebiträde	1 ändrad tjänst
1 preparator		1 preparator
1 laboratoriebiträde	1 laboratoriebiträde	

Professor Westerlund har föreslagit, att benämningen på hans professur skulle ändras till professur i husdjurens fysiologi och anatomi. Såsom skäl härför har Westerlund anfört, att fysiologien utgjorde den viktigare delen av ämnet. Vidare vore det praktiskt taget omöjligt för en enda person att förvärva vetenskaplig skicklighet i två både med hänsyn till arbetsmetoder och frågeställningar så helt olika ämnen som fysiologi och anatomi. Det borde räcka med att professurens innehavare hade vetenskaplig skicklighet i det ena av professurens båda ämnesområden. Då härvid endast fysiologien borde komma i fråga, borde detta ämne sättas först i professurens namn. Ett tredje skäl låge däri, att det redan vore förenat med stora svårigheter att nödortfigt följa litteraturen enbart inom fysiologien, och att det överstege en enda persons förmåga att därjämte följa litteraturen inom anatomin.

Professor Westerlund har uttalat, att de av honom för namnändringen å hans professur angivna skälen kunde tänkas böra leda till en uppdelning av professuren i två professurer, nämligen en i fysiologi och en i anatomi. Ett sådant förslag ville professor Westerlund dock icke framställa, främst emedan undervisningen på området borde planläggas av en enda person. En särskild professur i anatomi kunde befaras leda bort från anatomiens viktigaste uppgift vid högskolan, nämligen att vara grundval för fysiologien.

I stället för professurens delning har professor Westerlund föreslagit inrättande av två laboratorsbefattningar, den ena i husdjurens anatomi och

den andra i husdjurens kemiska fysiologi. Till närmare motivering härav har institutionsföreståndaren framhållit, att högskolans undervisning i husdjurens anatomi och fysiologi hittills icke hade kunnat genomföras enligt föreståndarens planer. Professor Westerlund har ytterligare anfört bland annat följande.

Undervisningsbördan har under de gångna åren varit enorm, och givit blott liten tid över för vetenskaplig verksamhet. Den tid, som använts för rent timplansfixerad undervisning, har uppgått till 250 timmar om året. Härtill komma examinatorier, slutförhör, tentamina och konferenser. Denna arbetstid kan icke utökas. Det är i stället nödvändigt, att den avsevärt inskränkes, på det att professorn må erhålla längre tid för egen forskning, litteraturstudier och hjälp åt yngre forskare i deras vetenskapliga gärning.

Det måste i detta sammanhang erinras om att den ämneskombination, som professuren företräder, är vid våra universitet och vid karolinska institutet uppdelad på fyra professurer, nämligen en i anatomi, en i histologi, en i fysiologi och en i fysiologisk kemi, och att ytterligare uppdelningar, särskilt av fysiologien, förberedas.

En fråga, som sammanhänger med laboratorernas anställande är inrättandet av ett anatomiskt museum. Det finns knappast någon anstalt i vårt land med undervisningsskyldighet i morfologi, som icke är utrustad med samlingar av olika föremål. Därför äro också två rum i lantbrukshögskolans stora institutionsbyggnad avsedda just för samlingar i anatomi. Avsikten från början var också, att dessa rum skulle rymma en fyllig samling av monterade skelett av husdjuren och en samling av på ett instruktivt sätt monterade preparat av mjukdelar, framför allt inre organ. Dessutom skulle i museet ingå en samling av icke monterade skelettdelar för direkt tentamensläsning. Slutligen skulle en mycket viktig del av ifrågavarande anatomiska museum utgöras av samlingar av histologiska och embryologiska snittserier. Dessa planer ha på grund av bristande tid icke kunnat förverkligas.

Professorn bör helt och hållet befrias från undervisningen i husdjurens anatomi för agronomexamen. Denna skulle i stället handhas av laboratorn i anatomi. Dennes andra viktiga uppgift för undervisningen skulle vara att inrätta och svara för det anatomiska museet. Naturligtvis skulle laboratorn i anatomi även ägna sig åt vetenskaplig verksamhet på sitt område.

Laboratorn i kemisk fysiologi skulle för undervisningens del ha till uppgift att leda den stora kursen i experimentalphysiologi för agronomexamen, särskilt den del av densamma som innefattar kemisk-fysiologiska experiment, och det är den större delen. Nämda kurs erfordrar permanent personlig övervakning. Denna laborators andra uppgift skulle vara den vetenskapliga verksamheten på husdjursfysiologiens område med sådana arbetsfält som mjölkbildningens, nutritionens, de endokrina organens och urinbildningens fysiologi.

Professorn, som helt skulle avlastas från undervisningen i anatomi, skulle själv undervisa i fysiologi i den gemensamma kursen för alla fyra linjerna, i specialkursen för husdjurslinjen för agronomexamen och leda laborationerna i fysiologi för samma examen. Vidare skulle han själv undervisa i fysiologi för agronomie licentiatexamen och leda för denna examen nödvändiga laborationer. Slutligen skulle professorn vara examinator i fysiologi för studenter på husdjurslinjen både för agronom- och agronomie licentiatexamen. På sådant sätt skulle professorns undervisningsbörda reduceras från 250 till 125 timmar.

Rörande assistent- och amanuenspersonalen har professor Westerlund anfört.

En utökning av lärarkrafterna med två laboratorer medför ett ökat behov av assistentpersonal. Ett av förste assistentens åligganden skulle vara att tjänstgöra som forskningsassistent, i första hand vid det vetenskapliga arbetet, som bedrivs av professorn. I övrigt skulle båda assistenternas uppgift vara att biträda vid forskningen över huvud vid institutionen, att ägna sig åt egen vetenskaplig verksamhet, att biträda vid de anatomiska och fysiologiska övningarna både för agronomexamen och agronomie licentiatexamen, vidare att biträda vid museiarbetet och vid det histologiska arkivet.

Från högskolans inrättande har en amanuens varit anställd vid dess djurfysiologiska institution. Amanuensens arbete har väsentligen bestått i manuellt biträde vid sektionerna och övervakning av de fysiologiska laborationerna. När nu studentantalet blivit så stort, att sektionerna vid den gemensamma kursen i anatomi kräva två samtida sektioner vid olika bord, måste vid varje sektionsbord finnas en amanuens ständigt beredd för manuell assistans. Om antalet studenter i första årskursens husdjurslinje blir större än sex, erfordras även vid de för denna linje speciella sektionerna två amanuenser. Härtill kommer den högre dissektionskursen för licentiander, vid vilken sannolikt under vissa tider båda amanuenserna måste vara till hands. Även det ökade antalet deltagare i de speciella laborationerna i fysiologi påkallar instruktion och övervakning av amanuenskaraktär. Redan under nuvarande förhållanden har en amanuens visat sig vara otillräcklig.

Beträffande övrig medhjälpande personal har professor Westerlund anfört, att det ena av institutionens tekniska biträden borde efter vissa år kunna uppflyttas i högre lönegrad, förslagsvis A 10 (14). En preparator borde därjämte anställas. Denne skulle få det anatomiska museet till sitt egentliga arbetsområde.

Lärrådet har anfört, att djurfysiologiska institutionens andel i högskolans materielanslag för budgetåret 1947/48 kunde beräknas till 7 920 kronor. Enligt professor Westerlunds förslag borde nämnda andel ökas med 7 080 kronor till 15 000 kronor. För apparatur m. m. har professor Westerlund beräknat ett engångsanslag av 71 400 kronor för institutionen.

Högskoleutredningens förslag.

Lantbrukshögskolans institution för husdjurens fysiologi och anatomi bör enligt högskoleutredningens mening erhålla personalförstärkning enligt följande sammanställning.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 laborator		1 laborator
1 assistent	1 assistent	
1 tredje amanuens	1 tredje amanuens	
2 laboratoriebiträden	2 laboratoriebiträden	
1 preparator		1 preparator

Den med professuren nu förenade arbetsbördan synes vara alltför stor för att lämna tid övrig för vetenskaplig forskning. Då därjämte fysiologi och

anatomi äro ganska artsilda ämnesområden, har högskoleutredningen ansett sig böra föreslå inrättandet av en laboratorstjänst vid ifrågavarande institution. Med hänsyn till att fysiologien måste anses vara den viktigare delen av institutionens verksamhetsområde, torde laboratorstjänsten närmast böra avse husdjurens anatomi.

Utredningen har däremot icke ansett det påkallat, att vid institutionen inrättas en särskild laboratorstjänst för vissa delar av fysiologien. Vad angår detta spörsmål må i övrigt anföras, att överdirektören G. A. Bouveng i egenkap av särskilt tillkallad utredningsman för utredning rörande mejeriförsöksverksamheten m. m. i ett den 17 oktober 1947 avgivet betänkande med förslag angående forsknings- och försöksverksamheten samt undervisningen på mejerinäringens område m. m. (SOU 1947:59) föreslagit, att vid lantbrukshögskolans djurfysiologiska institution skulle inrättas en befattning såsom laborator i mjölkbildningens fysiologi (juvrets fysiologi och allmän galaktologi). Högskoleutredningen vill ifrågasätta, om icke spörsmålet om denna befattnings behövlighet kommer i ett åtminstone delvis annat läge, därest den av utredningen nyss föreslagne laboratorn i anatomi knytes till institutionen. Det förefaller utredningen, som om professorns härigenom ökade möjligheter att ägna sig åt fysiologien och därmed även mjölkbildningens fysiologi böra föranleda ett uppskjutande av inrättandet av ytterligare en laboratorbefattning vid institutionen.

Det synes erforderligt, att en preparator anställs vid institutionen för den framställning av anatomiska preparat, som är behövlig för en effektiv undervisning i anatomi. I övrigt har utredningen icke ansett påkallat att vidtaga ökning av personalen vid institutionen.

Däremot vill utredningen förorda, att benämningen å lantbrukshögskolans professur i husdjurens anatomi och fysiologi ändras till professur i husdjurens fysiologi och anatomi, då fysiologien otvivelaktigt utgör den viktigare delen av professurens ämnesområde. Innehavaren måste därför äga professorskompetens inom fysiologien, vilket måhända icke alltid kan bliva fallet i fråga om anatomen, eftersom fysiologi och anatomi utgöra ganska olikartade ämnesområden.

Såsom årligt anslag för institutionen bör beräknas ett belopp av 14 000 kronor. Ett engångsanslag å 50 000 kronor bör anvisas till utrustning för institutionen.

6. Husdjurens avels- och raslära.

Inkomna förslag.

Föreståndaren för lantbrukshögskolans institution för husdjurens avels- och raslära, professor K. I. Johansson, har framlagt ett i följande sammanställning upptaget förslag rörande personalen vid institutionen.

Föreslagen personal	Nuvarande personal ¹	Ökning
1 professor	1 professor	
1 laborator		1 laborator
1 förste assistent		1 förste assistent
3 assistenter	2 assistenter	1 assistent
5 djurskötare	1 djurskötare	4 djurskötare
2 laboratoriebiträden	1 laboratoriebiträde	1 laboratoriebiträde
3 biträden för kontorsgöromål	1 biträde för kontorsgöromål	2 biträden för kontorsgöromål

Till motivering av förslaget har institutionsföreståndaren till en början berört institutionens arbetsområde med väsentligen följande uttalanden.

Behovet av lokaler, personal och anslag för lantbrukshögskolans institution för avels- och raslära blir i viss mån beroende av denna institutions ställning till institutet för husdjursförädling, vars framtida organisation nu är under utredning. För den händelse detta institut skall fortsätta sin verksamhet på Wiads gård, Eldtomta, skulle det ur alla synpunkter vara lämpligast att begränsa forsknings- och försöksverksamheten vid institutet för husdjursförädling till de större husdjuren, under det att till lantbrukshögskolan förlägges en avdelning för husdjursgenetisk forskning med lantbrukets smådjur (fjäderfä, pälsdjur och kaniner). Smådjuren ha en relativt snabb generationsväxling, penningvärdet per individ är förhållandevis lågt och kostnaderna för djurens inhyssning, foder m. m. äro ävenledes låga. Av denna anledning är det synnerligen lämpligt att bedriva husdjursgenetisk forskning med smådjur i omedelbar anslutning till undervisningen vid lantbrukshögskolan. Licentiat-studerande och doktorander få här lämpliga arbetsobjekt, så att deras arbeten kunna slutföras inom rimlig tid. Vid institutionen för avels- och raslära finnes redan en kaningård. Husdjursförsöksanstalten förfogar över pälsdjursgård och hönseri. Pälsdjursgården skulle med förhållandevis små kostnader kunna utökas, så att även avelsförsök kunde bedrivas där. Däremot kräva avelsförsök med fjäderfä ovillkorligen uppförandet av en ny byggnad för detta ändamål. För den händelse hela den verksamhet, som nu bedrives vid institutet för husdjursförädling, skall flyttas till lantbrukshögskolan, kommer hela frågan om nybyggnader och personalbehov för institutionen för avelslära i ett nytt läge.

Med utgångspunkt från att nu nämnda förflyttning icke kommer att ske, har föreståndaren upprättat sitt förslag rörande institutionens personalutrustning. Föreståndaren har vidare beträffande förslaget anfört.

Man kan icke räkna med att forskare på avelslärens (husdjursgenetikens) område utbildas vid någon annan svensk institution än lantbrukshögskolan. Ingående kunskap om det material, man arbetar med, är betydelsefull vid all biologisk forskning, och erfarenheten visar, att en utslutande universitetsutbildad genetiker, som ägnar sig åt husdjursforskning, belastas med ett svårt handikap därigenom, att det tager lång tid att förvärva den nödvändiga teoretiska och praktiska kännedomen om husdjuren och om animalieproduktionens olika förutsättningar. Agronomutbildning på husdjurslinjen och licentiatstudier i husdjursgenetik, kompletterade med erforderliga kurser i grundvetenskaperna, äro otvivelaktigt bäst lämpade för utbildning av forskare på avelslärens område.

¹ Med andra medel än högskolans avlöningsanslag finnas därjämte vid institutionen anställda 1 assistent, 1 assistentarbetare, 1 deltidanställd assistent, 2 tekniska biträden och 1 biträde för kontorsgöromål.

Några befattningar i medelhöga lönelägen erfordras dels för att tillförsäkra professorn i ämnet kvalificerade medhjälpare för forskningen och undervisningen, dels för att säkra rekryteringen. Med det löneläge och den arbetstillgång, som nu råder i vårt land, kan man icke vänta sig, att en ung agronom fortsätter sina studier för högre examen och doktorsgrad, om han icke har utsikt att inom en nära framtid få sådan anställning, att han kan bilda familj och uppnå en relativt gynnsam levnadsstandard. Det bör ordnas så, att dugande unga forskare kunna avancera från arvodesassistenter till förste assistenter och vidare till laboratorer eller stipendierade docenter samt slutligen till professorer och institutionsföreståndare.

Enligt vad lärarrådet uttalat rörande högskolans institution för husdjurens avels- och raslära kan institutionens andel i högskolans materielanslag för budgetåret 1947/48 beräknas till 7 260 kronor. Professor Johansson har anfört, att för inköp av apparatur till institutionen erfordrades ett engångsanslag på 40 000 kronor, varjämte såsom årsanslag för institutionen erfordrades 16 000 kronor enligt följande beräkning.

	Kronor
Foder (utöver inkomster från djuren)	6 000
Förbrukningsartiklar	2 500
Tillfällig arbetskraft	3 000
Undervisningsmateriel	1 500
Papper, telefon, tryck m. m.	3 000
	Summa kronor 16 000

Erinras må, att 1945 års jordbruksförsöksutredning har Kungl. Maj:ts uppdrag att till utredning upptaga frågan om verksamheten vid institutet för husdjursförädling.

Högskoleutredningens förslag.

Högskoleutredningen föreslår, att lantbrukshögskolans institution för avels- och raslära utrustas med personal enligt följande sammanställning.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 laborator		1 laborator
1 förste assistent		1 förste assistent
2 assistenter	2 assistenter	
3 djurskötare	1 djurskötare	2 djurskötare
2 laboratoriebiträden	1 laboratoriebiträde	1 laboratoriebiträde
2 biträden för kontorsgöromål	1 biträde för kontorsgöromål	1 biträde för kontorsgöromål

Såsom framgår av vad förut anförts, är frågan om den fortsatta verksamheten vid institutet för husdjursförädling vid Wiad föremål för särskild utredning av 1945 års jordbruksförsöksutredning. Då detta arbete ännu icke avslutats och man sålunda ännu icke kan avgöra i vad mån institutets forskningsresurser kunna komma att stå till högskolans förfogande, har högskoleutredningen icke kunnat taga ståndpunkt till spørsmålet på vad sätt institu-

tionen för avels- och raslära såvitt angår forskningen på detta område rörande de större husdjuren lämpligen bör förses med erforderliga forskningsresurser. Högskoleutredningen vill emellertid framhålla, att, därest dylika resurser skulle ställas till institutionens förfogande vid högskolan på Ultuna, detta skulle draga betydande kostnader för såväl byggande av erforderlig ladugård som övrig utrustning. Utredningen har med hänsyn till nyssberörda förhållanden vid uppläggande av sin plan för ifrågavarande institutions utbyggande utgått från att denna tillsvidare endast skall förses med resurser för genetisk forskning rörande mindre husdjur (fjäderfä, pälsdjur och kaniner).

I fråga om personalbehovet vid institutionen har utredningen, med hänsyn till det anförda och de principiella synpunkter utredningen anlagt på frågan om institutionens utrustande med personal, funnit sig böra föreslå att till ifrågavarande institution knytes en laborator. I betraktande av de ökade resurser, som utredningen anser böra ställas till institutionens förfogande för dess betydelsefulla forskningsverksamhet, vill utredningen föreslå, att även en förste assistent anställs vid institutionen. Därjämte torde ytterligare två djurskötare, ett laboratoriebiträde och ett biträde för kontorsgörsmål vara erforderliga.

Såsom årligt anslag för ifrågavarande institution torde erfordras ett belopp av 13 000 kronor. Ett engångsanslag av 25 000 kronor synes böra anvisas för utrustning av institutionen.

7. Växtodlingslära.

Inkomna förslag.

På uppdrag av professorn i växtodlingslära vid lantbrukshögskolan K. H. Osvald har docenten i samma ämne därstädes A. E. Åberg framlagt önskemål om utökad personal vid högskolans institution för växtodlingslära. Docent Åberg har anförde.

Den personal, som för tillfället finns vid institutionen, har visat sig vara otillräcklig redan under nuvarande förhållanden. Med utökad undervisningsskyldighet och utökad forskningsverksamhet kommer den att vara alldeles otillräcklig. Först och främst råder på institutionen brist på personal, kompetent att taga ledningen av arbetena. Som ordinarie anställd finns för tillfället endast en sådan person, nämligen institutionsföreståndaren.

Härefter har docent Åberg förordat inrättande av två laboratorsbefattningar i växtodlingslära. I skrivelsen har vidare anförts, att antalet assistenter vid institutionen vore alltför lågt samt att bristen på laboratoriebiträden och personal för rutinarbeten vore särskilt påfallande vid densamma. På försöksfältet finnes en arbetsförman, men till hans förfogande för arbetet kunde endast ställas tillfälliga arbetare från den allmänna marknaden. Do-

cent Åberg föreslog ökning av institutionens arbetskrafter enligt följande sammanställning.

Föreslagen personal	Nuvarande personal ¹	Ökning
1 professor	1 professor	
2 laboratorer		2 laboratorer
2 förste assistenter		2 förste assistenter
3 assistenter	2 assistenter	1 assistent
1 tredje amanuens	1 tredje amanuens	
1 preparator		1 preparator
2 biträden för kontorsgöromål	1 biträde för kontorsgöromål	1 biträde för kontorsgöromål
2 laboratoriebiträden		2 laboratoriebiträden
1 arbetsförman	1 arbetsförman	
1 arbetsbiträde		1 arbetsbiträde

Till komplettering av docent Åbergs skrivelse har institutionsföreståndaren, professor H. Osvald, sedermera i en promemoria anfört i huvudsak följande.

Ämnet växtodlingslära vid lantbrukshögskolan inrymmer redan nu ej blott läran om åkerns kulturväxter och deras odling utan även läran om ogräsen och kampen mot dem. Ämnet synes emellertid komma att ytterligare utvidgas, emedan ett stort antal tidigare endast trädgårdsmässigt odlade kulturväxter i allt större utsträckning flyttas från trädgården ut på åkern. Det förefaller också, som om inom växtodlingsläran borde behandlas växtförädlingsmetodik. Denna behandlas icke inom ämnet systematisk botanik och ärftlighetslära. Genom det samarbete, som förekommer mellan institutionen för växtodlingslära och Sveriges utsädesförenings Ultuna-filial, skulle material lätt kunna ställas till förfogande för undervisning i växtförädlingsmetodik. Utsädesföreningen har i skrivelse förklarat sig beredd till ett i vissa avseenden vidgat samarbete. Vid institutionen för växtodlingslära bör finnas en person med hög vetenskaplig kompetens för vart och ett av följande fyra områden av växtodlingsläran, nämligen

- 1) växtodlingslära med särskild hänsyn till de åkerbruksväxter, som nu intaga en större areal;
- 2) växtodlingsläran med särskild hänsyn till specialodlingar (fröodling, fältmässig köksväxtodling m. m.);
- 3) läran om ogräset och kampen mot detta;
- 4) växtförädlingsmetodik.

I den av professor Osvald nämnda skrivelsen från Sveriges utsädesförening har föreningen erinrat om att denna i avtal med lantbrukshögskolan åtagit sig följande:

- 1) att vid Ultuna genom sin därvarande filial och förädlingsavdelning bedriva växtförädling och försöksverksamhet på jordbruksområdet;
- 2) att såsom föreståndare för nämnda filial och avdelning ha en tjänsteman, som fyller de för avdelningsföreståndare vid huvudanstalten gällande kompetensfordringarna;
- 3) att hålla sina fältförsök vid Ultuna tillgängliga för lantbrukshögskolans stu-

¹ Av andra medel än högskolans avlöningsanslag avlönas — utöver i sammanställningen upptagen personal — två assistenter, ett laboratoriebiträde och en jordbruksarbetare.

denter samt låta föreståndaren, då så för undervisningen befinnes lämpligt, för studenterna demonstrera försök och övriga arbeten;

4) att efter särskild överenskommelse bereda studerande vid lantbrukshögskolan tillfälle att deltaga i filialens arbeten.

Utsädesföreningen har i skrivelsen förklarat sig beredd till ett vidgat samarbete med lantbrukshögskolan och med avseende härå anført.

Då samarbetet i första hand skulle avse att medverka till en utvidgning av undervisningen i den växtodlingen tillhörande växtförädlingen, skall här söka preciseras, huru filialen härvidlag skulle kunna bidra.

Då föreståndaren för filialen, såsom framgår av avtalet med högskolan, skall ha en utbildning, som gör honom berättigad till anställning som avdelningsföreståndare vid utsädesföreningen, innebär detta, att han även bör vara skickad att handha viss undervisning. I vilken omfattning detta bör ske, torde lämpligen böra avgöras från fall till fall och i anslutning till personalen vid institutionen för växtodlingslära. Från utsädesföreningens sida torde hinder ej möta att föreståndaren exempelvis såsom speciallärare vid behov åtager sig sådana uppgifter vid institutionen för växtodlingslära, som tillkomma den person, som skall handha undervisningen i växtförädling.

Förutom att föreståndaren för filialen sålunda bör kunna åläggas viss undervisning, kan filialens material i olika avseenden erbjudas i undervisningens tjänst. Utsädesföreningen är beredd att, utöver vad som framgår av redan befintligt avtal:

1) låta sortmaterialet allt framgent ha en sådan omfattning, att detta ger en tillfredsställande bild av sortutvecklingen i vårt land;

2) låta de studerande utnyttja filialens fältmaterial vid undervisningen i förädlingsmetodik (korsningar, urval, sortstudier m. m.);

3) låta de studerande medverka vid fältobservationerna och laboratorieundersökningarna å för undervisningen lämpligt förädlingsmaterial av själv- och korsbefruktare;

4) låta utföra erforderliga sammanställningar av filialens material till undervisningen för belysning av olika förädlingsmetodik samt i mån av behov anskaffa sådana sammanställningar från övrig verksamhet vid Sveriges utsädesförening;

5) låta specialstuderande i den mån så är möjligt med hänsyn till filialens övriga arbete utnyttja filialens material för speciella undersökningar.

I övrigt synas årligen överläggningar böra ske mellan föreståndarna för institutionen för växtodlingslära och för filialen för att överlägga om uppläggnings av filialens sort- och förädlingsmaterial, så att detta så långt möjligt kan bli tillfyllt för undervisningen i växtförädling.

Beträffande lantbrukshögskolans institution för växtodlingslära har lärarrådet anført, att institutionens årsanslag för budgetåret 1947/48 kunde beräknas till 8 860 kronor. På uppdrag av professor Osvald har docent Åberg föreslagit höjning av nämnda anslag till 35 000 kronor. Enligt docent Åbergs mening erfordrades därjämte engångsanslag med 100 000 kronor för laboratorieutrustning och med 25 000 kronor för utrustning av försöksfältet med bland annat en vanlig mindre traktor, en parcelltraktor och en jeep.

Här torde få framhållas, att föreståndaren för högskolans botanisk-genetiska institution, professor G. Turesson föreslagit, att undervisningen i växtförädlingsmetodik — om detta ämne skulle införas vid högskolan — skulle förläggas till botanisk-genetiska institutionen.

Högskoleutredningens förslag.

Lantbrukshögskolans institution för växtodlingslära bör enligt högskoleutredningens åsikt erhålla personalförstärkning enligt följande sammanställning.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 laborator		1 laborator
1 förste assistent		1 förste assistent
2 assistenter	2 assistenter	
1 tredje amanuens	1 tredje amanuens	
½ preparator		½ preparator
2 laboratoriebiträden		2 laboratoriebiträden
1 arbetsförman	1 arbetsförman	
1 biträde för kontorsgöromål	1 biträde för kontorsgöromål	

Enligt högskoleutredningens mening bör ämnet växtodlingslära vid lantbrukshögskolan givetvis omfatta läran om de vanliga åkerbruksväxterna och dessas odling. Även läran om åkerogräsen och dessas bekämpande faller uppenbarligen inom detta ämne. Under senare år ha flera speciella fältmässiga odlingar vunnit en allt större utbredning inom landet, och vissa av dessa odlingar synas lämpligen böra hänföras till ämnet växtodlingslära. Detta gäller exempelvis om en del fröodlingar av åkerbruksväxter samt om oljeväxtodling och spånadsväxtodling. Beträffande den fältmässiga trädgårdsväxtodlingen gälla särskilda förhållanden, till vilka utredningen i det följande återkommer. Växtförädlingsmetodik torde böra ingå i högskolans undervisning i växtodlingslära. Undervisningen i växtförädlingsmetodik bör närmast avse växtförädlingens försöksteknik, sortprövning och sortkänedom. Undervisningen i växtförädlingens grunder bör däremot uppenbarligen tillhöra botanisk-genetiska institutionen.

I fråga om den fältmässiga odlingen av köksväxter må anföras, att lantbrukshögskolans styrelse i juli 1944 underställde Kungl. Maj:ts prövning frågan, huruvida nämnda odling skulle anses såsom vanlig jordbruksdrift och lokala försök på området betraktas som statsbidragsberättigade lokala växtodlingsförsök. I beslut den 9 februari 1945 fann Kungl. Maj:t framställningen icke föranleda annan åtgärd än att avskrift av ett av lantbruksstyrelsens avgivet utlåtande i ärendet skulle överlämnas till lantbrukshögskolan.

Lantbruksstyrelsen framhöll i sitt nyssnämnda utlåtande, att Alnarpinstitutet i motsats till lantbrukshögskolan förfogade över erfarenhet och fackkunskap på köksväxtodlingens område. Då därjämte såväl högskolans försöksanstalt som statens trädgårdsförsök var för sig hade tillräckliga arbetsuppgifter, föreläge enligt lantbruksstyrelsens mening ingen anledning att göra någon ändring i den ordningen, att statens trädgårdsförsök bedreve försöksverksamheten rörande köksväxter. Om lantbrukshögskolan önskade i ökad omfattning ägna sig åt den fältmässiga köksväxtodlingen, kunde detta

önskemål tillgodoses — utan att jordbruksförsöksanstalten upptoge köksväxtodling på sitt program — genom att på Ultuna egendom i lämplig omfattning och på härför lämpade jordar för demonstrations- och försäljningsändamål upptoges fältmässig köksväxtodling ävensom genom att därstädes i samma syfte anlades en mindre fruktodling.

Frågan, huruvida den fältmässiga trädgårdsväxtodlingen skall tillhöra ämnet växtodlingslära vid lantbrukshögskolan, sammanhänger nära med den större frågan om organisationen av undervisningen och forskningen på trädgårdsskötselns område. Då sistnämnda fråga är föremål för särskild utredning inom jordbruksdepartementet, torde denna utrednings resultat böra avvaktas, innan ställning tages till frågan om den fältmässiga trädgårdsväxtodlingens ställning vid lantbrukshögskolan. Högskoleutredningen anser emellertid för sin del, att anledning icke förefinnes att vidtaga ändring i vad i förevarande hänseende nu tillämpas.

Av det förut anförda framgår, att ämnet växtodlingslära erbjuder ett för lantbrukshögskolan betydelsefullt och omfattande arbetsfält. Avsevärda uppgifter föreligga sålunda både i fråga om de vanliga åkerbruksväxternas odling och i fråga om ogräsbekämpandet och odlingen av olika specialgrödor. Den ökning — med en laborator och en förste assistent — av växtodlingsinstitutionens vetenskapliga personal, som högskoleutredningen ovan förordat, torde därför få anses väl motiverad. Utan en sådan ökning torde institutionens arbetsresurser få anses alltför knappa.

Utredningen har övervägt att förorda inrättandet av ytterligare en förste assistentbefattning vid institutionen, vilken befattning i första hand skulle avse undervisningen i växförädlingsmetodik. Såsom framgår av det föregående, torde emellertid förefinnas möjlighet att tillgodose undervisningsbehovet i växförädlingsmetodik genom samarbete mellan lantbrukshögskolan och Sveriges utsädesförening. Det förslag till vidgande av det redan förekommande samarbetet mellan högskolan och föreningen, som föreningen enligt redogörelsen i det föregående framlagt, vill utredningen i huvudsak biträda. I syfte att detta vidgade samarbete icke skall bli alltför mycket beroende av den utsträckning, i vilken föreståndaren för föreningens Ultunafilial kan ägna tid åt detsamma, torde det emellertid vara nödvändigt, att filialen utrustas med en särskild assistent med uppgift att ägna viss tid — förslagsvis inemot halva arbetstiden — åt samarbetet mellan filialen och högskolan. Enligt vad utredningen inhämtat har föreningen för avsikt att i sitt förslag till medelsanvisning åt föreningen för budgetåret 1949/50 beräkna bidrag för anställande av en dylik assistent.

Såsom tidigare anförts, har högskoleutredningen beräknat, att institutionerna för växtsjukdomslära och växtodlingslära skola ha en gemensam preparator. I likhet med institutionen för växtsjukdomslära har institutionen för växtodlingslära behov av välframställda preparat för en tillräckligt åskådlig undervisning. Utan tillgång till preparatorshjälp torde därför in-

stitutionen i fråga icke kunna prestera en fullt ändamålsenlig undervisning. För forskningens behov torde det vara nödvändigt, att minst två laboratoriebiträden knyts till växtodlingsinstitutionen.

För institutionen synes böra beräknas årligt anslag med 20 000 kronor samt engångsanslag till utrustning med 95 000 kronor, varav 15 000 kronor till utrustning för försöksfält.

8. Allmän jordbrukslära.

Inkomna förslag.

Professor T. A. G. Torstensson, föreståndare för lantbrukshögskolans institution för allmän jordbrukslära, har avgivit förslag rörande institutionens behov av personal. Förslaget framgår av följande sammanställning.

Föreslagen personal	Nuvarande personal ¹	Ökning
1 professor	1 professor	
1 laborator		1 laborator
1 biträdande lärare		1 biträdande lärare
5 förste assistenter		5 förste assistenter
2 assistenter	2 assistenter	
1 andre amanuens	1 tredje amanuens	1 ändrad tjänst
1 preparator		1 preparator
7 laboratoriebiträden	1 laboratoriebiträde	6 laboratoriebiträden
2 biträden för kontorsgöromål	1 biträde för kontorsgöromål	1 biträde för kontorsgöromål

Enligt institutionsföreståndarens mening borde — förutom professorn — två självständiga vetenskapliga befattningshavare finnas i nämnda ämne vid högskolan. Föreståndaren har därför förordat inrättande vid högskolan av en laboratorbefattning för forskning särskilt rörande markfysik och jordbearbetning samt av en biträdande lärarbefattning i allmän jordbrukslära. Efter att ha anfört, att arbetet vid högskolans institution för allmän jordbrukslära omfattade tre områden, nämligen markfysik och jordbearbetning, gödslings- och jordförbättringslära samt försöksteknik, anförde professor Torstensson bland annat följande.

Det förstnämnda området, markfysik och jordbearbetning, bearbetas ej av någon annan institution i vårt land. 1933 års jordbruksförsöksutredning föreslog inrättandet av en statsagronombefattning för jordbearbetning och kulturteknik vid jordbruksförsöksanstalten, men statsmakterna ställde frågan på framtiden. I avvaktan på en slutgiltig lösning har institutionen för allmän jordbrukslära sedermera erhållit ett årligt belopp ur anslaget för särskilda undersökningar, först under några år å 7 500 kronor och sedermera å 10 000 kronor per år, för att tills vidare svara för försöksverksamhet på jordbearbetningens område. Enligt meddelande av 1945 års jordbruksförsöksutredning kommer utredningen sannolikt att uttala sig för att denna anordning tills vidare bibehålles som ett provisorium, men att en stats-

¹ Av andra medel än högskolans avlöningsanslag avlönas ytterligare viss personal, därav en heltidsanställd assistent.

agronombefattning för jordbearbetning inrättas så snart som förhållandena medgiva.

Forskning i mera teoretisk mening på hithörande område kommer däremot att liksom hittills helt åvila institutionen för allmän jordbrukslära. Det är emellertid nödvändigt, att institutionen äntligen erhåller härför lämpade resurser. För detta erfordras främst inrättande av en laboratoriefattning i markfysik och jordbearbetning.

Förslaget om laboratoriefattningen avser ett tillgodoseende av forskningsbehovet. Även för undervisningen erfordras vissa förbättringar. För uppnående av en lättnad i professors betugande undervisningsskyldighet bör en befattning såsom biträdande lärare inrättas vid institutionen.

Enligt professor Torstenssons förslag skulle av de föreslagna förste assistenterna två arbeta på gödslings- och jordförbättringsområdet, en på försöksteknikens område och två på markfysikens, jordbearbetningens och undervisningens område. Professor Torstensson har anfört bland annat.

Det är nödvändigt, att institutionen erhåller för ämnesområdet markfysik och jordbearbetning lämpade resurser. För detta erfordras främst — utöver en laboratoriefattning — en förste assistenttjänst. Vidare bör personalen å denna avdelning bestå av en assistent, en preparator och två laboratoriebiträden.

För att arbetsområdet gödslings- och jordförbättringslära skall kunna bli nöjaktigt tillgodosett är det nödvändigt, att två förste assistenter tillkomma. Den ena bör huvudsakligen arbeta med organiska gödselmedel, humusproblem och kolloidkemiska spörsmål, under det att den andra väsentligen bör upptaga forskning rörande oorganiska gödselmedel, spårämnen och dylikt samt spörsmål med mera direkt anknytning till växternas näringsförsörjning. Vardera av de båda assistenterna böra som medhjälpare ha ett laboratoriebiträde.

Forskningen på försöksteknikens område är mycket illa tillgodosedd i vårt land. Vid jordbruksförsöksanstalten finnes en försöksstatistiker i förste assistents tjänsteställning. Dennes uppgift är dock huvudsakligen att upprätta försöksplaner samt att lämna direktiv för försöksmaterialets bearbetning. Någon forskning på hithörande område förekommer knappast. I längden är givetvis denna anordning ohållbar, och åtgärder måste vidtagas för att få en inhemsk forskning till stånd på detta viktiga område. Eftersom utbildningen i försöksteknik för de blivande agronomerna på jordbrukslinjen är och bör vara förlagd till institutionen för allmän jordbrukslära synes det mig lämpligt, att sagda institution erhåller sådan utökning av personal och övriga resurser, att den med framgång även kan upptaga forskningen på försöksteknikens skilda områden. Härför fordras, att en befattning för en förste assistent inrättas, och som medhjälpare till denne fordras två laboratoriebiträden och ett biträde för kontorsgöromål.

För undervisningen bör — utöver inrättandet av en befattning såsom biträdande lärare — den ena av institutionens nuvarande assistentbefattningar ändras till en förste assistentbefattning och den andra uppflyttas i lönegrad Eo 18 (22). Som skäl härför må påpekas, dels svårigheten att erhålla kompetenta sökande till de dåligt avlönade arvodesassistentbefattningarna, dels önskvärdheten av att innehavarna av dessa tjänster ej växla alltför ofta.

Enligt vad lärarrådet anfört, kan förevarande institutions andel i högskolans materielanslag för budgetåret 1947/48 beräknas till 10 670 kronor. Professor Torstensson har förordat höjning av detta belopp till 30 000 kronor

och därjämte föreslagit ett engångsanslag av 216 000 kronor för utrustning av institutionen. Av sistnämnda belopp avsåges 16 000 kronor för anskaffande av försökskärl.

Påpekas må att 1945 års jordbruksförsöksutredning har uttalat, att en avdelning för jordbearbetning borde inrättas vid jordbruksförsöksanstalten. Då området i fråga ännu ej tillräckligt genomarbetats för en mera brett uppbyggd försöksverksamhet och då icke tillräckligt antal specialister på området stode till förfogande, kunde utredningen icke tillstyrka ett omedelbart inrättande av avdelningen utan borde försöksverksamheten på området tills vidare utföras av institutionen för allmän jordbrukslära. Därför borde denna institution förstärkas med en assistent i lönegrad Eo 21 (24), en arvodesavlönad assistent och ett biträde i lönegrad Eo 4 (8).

Högskoleutredningens förslag.

Den personalförstärkning, som högskoleutredningen vill föreslå för lantbrukshögskolans institution för allmän jordbrukslära, framgår av följande sammanställning.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 laborator		1 laborator
1 förste assistent		1 förste assistent
2 assistenter	2 assistenter	
1 andre amanuens	1 tredje amanuens	1 ändrad tjänst
3 laboratoriebiträden	1 laboratoriebiträde	2 laboratoriebiträden
1 biträde för kontorsgöromål	1 biträde för kontorsgöromål	

Det inom ifrågavarande institution behandlade ämnesområdet är synnerligen omfattande och berör ett flertal för jordbruket mycket betydelsefulla forskningsuppgifter och undervisningsgrenar. I anslutning till vad högskoleutredningen anfört rörande sin principiella inställning till personalbehovet vid förevarande högskolors institutioner och avdelningar har utredningen ansett, att denna institutions vetenskapliga personal bör förstärkas med en laborator och en förste assistent. Högskoleutredningen har upprättat sitt förslag med hänsyn jämväl till utredningens förslag om inrättande av en statistisk institution vid lantbrukshögskolan. Under förutsättning av bifall till sistnämnda förslag torde jordbruksläreinstitutionens arbete på försöksteknikens och försöksstatistikens områden kunna begränsas i icke oväsentlig grad. De förslag till personalökning vid institutionen, som framlagts av 1945 års jordbruksförsöksutredning, har högskoleutredningen icke närmare ingått på, då desamma åsyfta ett tillgodoseende av försöksverksamhetens behov, men har från sina utgångspunkter intet att erinra mot förslaget.

Såsom årligt anslag för institutionen torde få beräknas ett belopp av 20 000 kronor. För utrustning av institutionen bör beräknas ett engångsanslag av 86 000 kronor, varav 16 000 kronor för försökskärl.

9. Växternas anatomi och fysiologi.

Inkomna förslag.

Föreståndaren för lantbrukshögskolans växtfysiologiska institution, professor H. G. Lundegårdh, har beträffande institutionen avgivit ett personalförslag, vilket kan sammanfattas på följande sätt.

Föreslagen personal	Nuvarande personal ¹	Ökning
1 professor	1 professor	
1 laborator	1 laborator	
2 förste assistenter	1 förste assistent	1 förste assistent
2 förste amanuenser		2 förste amanuenser
1 tredje amanuens	1 tredje amanuens	
2 laboratoriebiträden	1 laboratoriebiträde	1 laboratoriebiträde
1 biträde för kontorsgöromål		1 biträde för kontorsgöromål
1 trädgårdsmedhjälpare, Eo 5 (9)		1 trädgårdsmedhjälpare,
1 verkstadsbiträde, Eo 5 (9)		1 verkstadsbiträde

Professor Lundegårdh har erinrat om att en arvodesavlönad laborator i växternas anatomi och fysiologi provisoriskt anställts vid högskolan med anledning av den nyligen företagna ökningen av högskolans elevantal. Professor Lundegårdh har förutsatt, att denna laboratorbefattning nu överföres å ordinarie stat. Till motivering har härvid åberopats dels den ökade undervisningsbördan och dels forskningens behov. En till institutionen knuten institutionsvaktmästare skulle enligt professor Lundegårdhs förslag uppflyttas från lönegrad A 7 (11) till lönegrad A 9 (13). Professor Lundegårdh har anfört bland annat följande.

För att möjligheterna till självständig växtfysiologisk forskning skola bevaras och utvecklas erfordras bland annat en lämplig avvägning mellan forskning och undervisning med avseende å personalen. Examensfordringarna i växtfysiologi för agronomexamen och agronomie licentiatexamen motsvara i stort sett fordringarna i jämförbara examina vid universiteten, men det avsevärt större elevantalet vid lantbrukshögskolan gör till exempel tentamensarbetet avsevärt mer betungande. Tillgodoseendet av lärarkrafter och hjälpkrafter till dessa — även med tanke på att icke avskära läraren från möjligheter till egen forskning — är därför ett oavvisligt krav, som ytterligare skärpts genom den nyligen genomförda ökningen av elevantalet.

Den nuvarande förste assistenten är till sin karaktär forskningsassistent, men institutionens storlek och omfattningen av dess verksamhet ha gjort, att hans tid i

¹ Av andra medel än högskolans avlöningsanslag avlönas därjämte 3 1/2 assistenter, 1 biträde för kontorsgöromål och 5 laboratoriebiträden.

väsentlig grad åtgår till administrativa göromål. Vissa forskningsuppgifter, som erfordra större kulturserier i växthusen, eller den vetenskapligt krävande delen av rutinmetodiken, till exempel spektralanalysen, ha också starkt lidit av bristen på ytterligare en vetenskapligt meriterad assistent. Ytterligare en förste assistent bör därför anställas.

Den nuvarande anordningen med en enda amanuens såsom ensamt biträde vid två dubblerade kurser och vid undervisningens skötsel är uppenbart orimlig och innebär ett slöseri med överkvalificerad arbetskraft. Ytterligare amanuéstjänster äro oundgängligen nödvändiga.

Ökningen av antalet självständigt arbetande forskare medför givetvis ökat behov av teknisk assistans liksom av skrivhjälp för de administrativa göromålen. Ytterligare ett laboratoriebiträde samt ett biträde för kontorsgöromål äro därför nödvändiga.

Institutionens arbeten äro i första hand inriktade på de högre gröna växternas fysiologi och erfordra ofta omfattande odlingsförsök, för vilkas skötsel en trädgårdsmedhjälpare är behövlig.

Institutionens årsanslag för budgetåret 1947/48 kan enligt lärarrådets uttalanden beräknas till 16 620 kronor. Till andra ändamål än avlönande av personal hade institutionen därjämte från forskningsråd, akademier m. fl. erhållit dels 4 200 kronor från och med den 1 oktober 1946, dels 4 600 kronor från och med den 1 februari 1946. Professor Lundegårdh har begärt höjning av årsanslaget till 35 000 kronor, vilket belopp motsvarade det verkliga löpande årliga medelsbehovet under den senaste femårsperioden. För utrustning av ifrågasatta nya lokaler har professor Lundegårdh begärt ett engångsanslag av 100 000 kronor.

Högskoleutredningens förslag.

Högskoleutredningen förordar, att lantbrukshögskolans växtfysiologiska institution utrustas med personal enligt följande sammanställning.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 laborator	1 laborator	
1 förste assistent	1 förste assistent	
1 assistent		1 assistent
1 tredje amanuens	1 tredje amanuens	
2 laboratoriebiträden	1 laboratoriebiträde	1 laboratoriebiträde
1 biträde för kontorsgöromål		1 biträde för kontorsgöromål
1 trädgårdsmästare, Ca 14	1 institutionsvaktmästare	1 ändrad tjänst

I likhet med professor Lundegårdh har högskoleutredningen ansett, att den nuvarande arvodesavlönade laboratorn vid förevarande institution bör överföras till ordinarie stat. I anslutning till de principer, som utredningen i stort tillämpat i fråga om den vetenskapliga personalen, har utredningen vidare ansett sig böra föreslå inrättande av en assistenttjänst vid institutionen. En utökning av institutionens biträdespersonal med ett laboratoriebi-

träde och ett biträde för kontorsgöromål synes därjämte påkallad. Med hänsyn till att institutionens odlingsförsök av olika slag kräva kvalificerad skötsel synes det utredningen skäligt, att institutionens i lönegrad Ca 11 placerade institutionsvaktmästartjänst omändras till en tjänst såsom trädgårdsmästare i lönegrad Ca 14.

Institutionens årsanslag bör beräknas till 25 000 kronor, varjämte ett belopp av 40 000 kronor bör anvisas såsom engångsanslag till utrustning för institutionen. Sistnämnda belopp har utredningen ansett närmast böra användas för anordnande av en klimatkamaranläggning.

10. Systematisk botanik och ärtflighetslära.

Inkomna förslag.

Lantbrukshögskolans botanisk-genetiska institutions föreståndare, professor G. V. Turesson, har beträffande institutionens personal framlagt ett förslag, som avser dels det omedelbara behovet och dels behovet efter tillkomsten av en ifrågasatt ny institutionsbyggnad. Förslaget framgår av följande sammanställning.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
<i>Omedelbart:</i>		
1 professor	1 professor	
1 laborator	1 laborator	
1 förste assistent		1 förste assistent
2 assistenter	2 assistenter	
1 trädgårdsmästare	1 trädgårdsmästare	
2 trädgårdsmedhjälpare	2 trädgårdsmedhjälpare	
2 laboratoriebiträden	1 laboratoriebiträde	1 laboratoriebiträde
1 fältmedhjälpare		1 fältmedhjälpare
<i>Efter färdigställandet av de nya lokalerna:</i>		
1 trädgårdsmästare		1 trädgårdsmästare
1 biträde för kontorsgöromål		1 biträde för kontorsgöromål

Föreståndaren har påpekat, att utöver den i sammanställningen upptagna nuvarande personalen tillkomme tillfällig personal, som avlönades från högskolans anslag till särskilda undersökningar eller från medel, som anvisats av forskningsråd m. fl. Under sommarhalvåret utökades den tillfälliga personalen synnerligen kraftigt.

Till följd av den vid 1946 och 1947 års riksdagar beräknade ökningen av elevantalet vid lantbrukshögskolan har en arvodesavlönad laborator provisoriskt anställts vid högskolan för ämnesområdet systematisk botanik och ärtflighetslära. Professor Turesson har förutsatt, att ifrågavarande provisoriskt inrättade laboratorbefattning överfördes till ordinarie stat.

Beträffande den omedelbart erforderliga ökningen av medhjälparpersonal vid institutionen har professor Turesson anfört bland annat.

Då såväl den rena forsknings- som den praktisk-vetenskapliga försöksverksamheten under de sista åren ökats i en utsträckning, som tidigare icke kunnat förutses, är en utökning av antalet befattningshavare vid institutionen och trädgården en tvingande nödvändighet. Föreståndaren måste få möjlighet att avlasta vissa vetenskapliga arbetsuppgifter på kvalificerad medhjälpare och erhålla effektiv hjälp vid bland annat bearbetandet av det omfattande försöksmaterialet. Innehavaren av en dylik befattning måste äga framstående kvalifikationer i framförallt ärftlighetslära (såväl i cytologi som i ren genetik). En förste assistent är därför erforderlig. Institutionens behov av laboratoriebiträden torde tydligt framgå av arten av det arbete, som bedrivs vid institutionen. Det tekniska förfarandet vid framställandet av bland annat användbara kromosompreparat fordrar stor teknisk skicklighet och då därtill kommer ett icke ringa årligt antal korsningar, pollenmätningar, frögröningar o. s. v. är anställandet av ännu ett laboratoriebiträde en synnerligen viktig angelägenhet.

För närvarande står den arvodesassistent, som har att svara för den praktiska skötseln av fältförsöken, sådd, skörd, tröskning o. s. v. utan någon fast hjälp, eftersom de tvenne trädgårdsmedhjälparna icke medhinna andra uppgifter än själva trädgårdsarbetet. För arbetet i fråga måste tillgripas tillfällig arbetskraft, och det är en slump, om dessa personer lämpa sig härför. Anställandet av åtminstone en fältmedhjälpare är därför ett trängande behov.

I fråga om befattningshavare, som enligt institutionsföreståndarens förslag skulle tillkomma efter färdigställandet av nya institutionslokaler, är föreståndarens skrivelse av väsentligen följande innehåll.

I institutionsbygget ingå några växthus, varför växthusbeståndet då kommer att bli så pass stort, att en fördelning av trädgårdsarbetet på tvenne trädgårdsmästare blir nödvändigt. Ett önskemål, som redan nu är aktuellt, men som blir av ännu större vikt vid institutionens tillkomst, är inrättandet av en biträdesbefattning för kontorsgöromål.

Institutionens årsanslag kan, enligt vad lärarrådet anfört, för budgetåret 1947/48 beräknas till 13 470 kronor. Anslaget i fråga skulle enligt professor Turessons förslag höjas till 25 000 kronor, varjämte det under högskolans anslag till särskilda undersökningar upptagna beloppet å 25 000 kronor till undersökningar rörande kromosomfördblade lantbruksväxter skulle inarbetas i årsanslaget. Rörande sistnämnda förslag har professor Turesson anfört, att det finge anses oriktigt, att kostnaderna för det kanske mest väsentliga av institutionens praktiskt-vetenskapliga arbete skulle täckas med extra anslagsmedel.

För utrustning av de ifrågasatta nya lokalerna för institutionen har professor Turesson beräknat ett engångsanslag av 120 000 kronor, varjämte han för utrustning av trädgården beräknat ett engångsanslag av 24 850 kronor.

Högskoleutredningens förslag.

Högskoleutredningens förslag rörande personalstaten för lantbrukshögskolans botanisk-genetiska institution framgår av följande sammanställning.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 laborator	1 laborator	
1 förste assistent	1 assistent	1 ändrad tjänst
1 assistent	1 assistent	
1 förste amanuens		1 förste amanuens
1 trädgårdsmästare	1 trädgårdsmästare	
1 biträde för kontorsgöromål		1 biträde för kontorsgöromål
2 laboratoriebiträden	1 laboratoriebiträde	1 laboratoriebiträde
2 trädgårdsmedhjälpare	2 trädgårdsmedhjälpare	

Den nuvarande laboratorn vid botanisk-genetiska institutionen synes böra överföras till ordinarie stat. I syfte att institutionen må erhålla tillgång till även en förste assistent torde vidare en av dess nuvarande assistenttjänster böra ombildas till en förste assistenttjänst. En förste amanuens synes jämväl behövlig för underlättande av undervisningen i ifrågasatta ämnen. Likaså lär institutionen vara i behov av ett biträde för kontorsgöromål och ytterligare ett laboratoriebiträde. Någon ytterligare trädgårdsmästartjänst eller någon fältmedhjälpartjänst vid institutionen har utredningen däremot icke ansett sig kunna förorda. Institutionens behov av arbetskraft för fältförsökens skötsel torde få tillgodoses enligt samma grunder som hittills. Den av utredningen nu föreslagna personalen är enligt utredningens mening tillräcklig även efter färdigställandet av ifrågasatta nya lokaler för institutionen.

För institutionen torde böra beräknas ett årligt anslag av 25 000 kronor. Såsom engångsanslag för utrustning av institutionen (jämte trädgården) synes ett belopp av 105 000 kronor vara erforderligt.

11. Husdjurens utfodring och skötsel.

Inkomna förslag.

Av föreståndaren för lantbrukshögskolans institution för husdjurens utfodring och skötsel, professor J. Axelsson, har förslag framlagts beträffande institutionens utrustning med personal enligt följande sammanställning.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
2 laboratorer		2 laboratorer
2 förste assistenter	1 förste assistent	1 förste assistent
3 assistenter	2 assistenter	1 assistent
2 laboratoriebiträden	1 laboratoriebiträde	1 laboratoriebiträde
2 biträden för kontorsgöromål	1 biträde för kontorsgöromål	1 biträde för kontorsgöromål
1 djurskötare	1 djurskötare	

Enligt förslaget skulle två laboratorbefattningar inrättas vid institutionen, nämligen en befattning för ämnesdelen husdjurens skötsel, vilken hittills ej

kunnat beaktas, och en befattning för arbetet med en föreslagen respirationskalorimeteranläggning för fullständiga ämnesomsättningsförsök med såväl större som medelstora och mindre djur. Professor Axelsson har till motivering härför anfört bland annat följande.

Samtliga studerande ha ämnet husdjurens utfodring och skötsel i sin examen varvid det på tvenne linjer utgör tentamensämne. Det med undervisning och examination förenade arbetet är därför rätt betungande. I ännu högre grad blir detta givetvis fallet efter utökningen av antalet studerande för agronomexamen.

Vid resursernas avvägning bör den erforderliga utbildningen av vetenskapsmän på utfodringslärans område beaktas. Som nuvarande resurser endast räcka för utbildning av högst två personer samtidigt, erfordras en väsentlig utökning av arbetsmöjligheterna. Härvid bör huvuddelen av arbetet vara av experimentell art och laboratoriemässigt bedrivet, i det att främst ämnesomsättningsförsök med olika djurslag böra utföras. Även problem på foderkonserveringens liksom på den egentliga utfodringens och skötselns områden böra dock kunna behandlas. Särskilt böra olika sidor av mjölkproduktionen kunna göras till föremål för forskning.

Vid avvägningen av personalbehovet bör beaktas, att den viktiga del av ämnet, som husdjurens skötsel utgör, hittills ej kunnat bearbetas, när arbetskraft härför saknats. Nödvändigt synes vara, att — förutom en laborator — en assistent erhålles för hithörande uppgifter. Dessutom erfordras — förutom en laborator — en förste assistent för det med den föreslagna respirationsanläggningen följande arbetet. Ytterligare en förste assistent erfordras emellertid när undervisningens utövande ej kan åvila professorn enbart, i synnerhet som den mycket omfattande litteratursammanställningen vid institutionen tager en avsevärd del av hans tid i anspråk. Antalet assistenter av nuvarande slag bör i rekryteringssyfte utökas till tre.

Lärarrådet har anfört, att institutionens årsanslag för budgetåret 1947/48 kunde beräknas uppgå till 7 880 kronor. Professor Axelsson har påyrkat höjning av detta anslag till 12 000 kronor. Institutionens behov av engångsanslag för utrustning har av professor Axelsson preliminärt beräknats till 225 000 kronor, varav 150 000 kronor för respirationskalorimetrar för såväl större som medelstora och mindre husdjur, 20 000 kronor för inköp av försöksdjur samt 55 000 kronor för övrig utrustning.

Här torde få erinras om att 1945 års jordbruksförsöksutredning förordat, att en respirationsanläggning för större djur skulle utföras vid husdjursförsöksanstalten. Denna anläggning skulle få användas även av högskolans forsknings- och undervisningsinstitutioner på husdjursområdet för försök enligt av försöksrådet granskade planer. Anläggningen skulle utföras med fyra respirationskamrar och iordningställas i två etapper med två kamrar åt gången. Inredningskostnaden för en anläggning med fyra kamrar beräknades till 80 000 kronor.

Högskoleutredningens förslag.

Enligt högskoleutredningens mening bör förevarande institution erhålla personalförstärkning enligt följande.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 laborator		1 laborator
1 förste assistent	1 assistent	1 ändrad tjänst
2 assistenter	2 assistenter	
1 förste amanuens		1 förste amanuens
2 laboratoriebiträden	1 laboratoriebiträde	1 laboratoriebiträde
1 biträde för kontorsgöromål	1 biträde för kontorsgöromål	
1 djurskötare	1 djurskötare	

I anslutning till sin principiella inställning till institutionernas utrustande med personal har högskoleutredningen ansett, att en laborator bör anställas även vid nu förevarande institution. Någon utbyggnad av institutionens assistentpersonal har utredningen däremot icke ansett påkallad. I stället torde en förste amanuens böra knytas till institutionen för att biträda vid den omfattande undervisningen inom ämnesområdet.

I detta sammanhang vill högskoleutredningen uttala, att utredningen finner det uteslutet, att två respirationsanläggningar för större husdjur skola utföras vid lantbrukshögskolan, d. v. s. en dylik anläggning för husdjursförsöksanstalten och en för högskolans forsknings- och undervisningsinstitutioner på husdjursområdet. Utredningen anser för sin del, att en anläggning av ifrågavarande slag bör tilläggas dessa institutioner och husdjursförsöksanstalten gemensamt. Det synes utredningen böra övervägas, om icke anläggningen bör förläggas till den ladugårdsbyggnad, som utredningen i det följande föreslår skola iordningställas för institutionen för husdjurens utfodring och skötsel. I varje fall vill utredningen bestämt hävda, att anläggningen bör få användas av ifrågakommande forsknings- och undervisningsinstitutioner utan att de undersökningar, som härvid avses, underkastats förberedande granskning av försöksrådet. Mot försöksutredningens beräkning av kostnaderna för anläggningen har högskoleutredningen intet att erinra.

Såsom årligt anslag för förevarande institution bör beräknas ett belopp av 12 000 kronor. För institutionen bör vidare beräknas engångsanslag för utrustning med 35 000 kronor. Detta belopp avser endast den utrustning, som är erforderlig för institutionen inom dess nuvarande ram med beaktande av den föreslagna personalutbyggnaden. Skulle den försöksladugård, som föreslås i det följande, komma till utförande, kräves givetvis större utrustningsanslag. I betraktande av byggnadsfrågans läge, varpå utredningen närmare ingår i annat sammanhang, och då kostnadsberäkningen här måste lida av synnerligen stor osäkerhet, har utredningen ej ansett sig böra närmare ingå på denna anslagsfråga.

12. Marklära.

Inkomna förslag.

Föreståndaren för lantbrukshögskolans institution för marklära, professor S. E. Mattson, har förordat ökning av institutionens personal enligt följande sammanställning.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 laborator	1 speciallärare	1 ändrad tjänst
1 förste assistent		1 förste assistent
2 assistenter	2 assistenter	
1 andre amanuens	1 tredje amanuens	1 ändrad tjänst
2 laboratoriebiträden	1 laboratoriebiträde	1 laboratoriebiträde
$\frac{1}{3}$ mekaniker, A 7 (11)		$\frac{1}{3}$ mekaniker

Den av professor Mattson föreslagna laboratorn vore enligt hans mening nödvändig för den speciella del av markläran, som agropedologien utgjorde. Genom befattningens inrättande kunde den nuvarande speciallärartjänsten i geologi indragas. Professor Mattson, som även förordat uppflyttning av en till institutionen hörande institutionsvaktmästare till laboratorietekniker i lönegrad A 11 (15), har uttalat bland annat följande.

Agropedologi är en gren av marklära, som först under senare år blivit uppmärksammas. Som exempel på hithörande frågor kunna nämnas markkarteringsmetodernas användningsområden och tillförlitlighet, studiet av spårelement i marken och deras tillgänglighet som funktion av andra faktorer, studiet av humustillståndet i åkerjordar och de faktorer som påverka detta, studiet av åkerjordsprofiler m. m.

På grund av små utrymmen och otillräckliga resurser såväl ifråga om anslag som kvalificerad arbetskraft har institutionens forskning inom agropedologin hittills varit ringa. Under de senaste åren har den påbörjats bland annat för mangan, och de resultat, som hittills nåtts, äro av så stort intresse, att undersökningen måste genomföras mycket grundligt. För att kunna genomföra en forskning på agropedologins område behöves institutionen en väl kvalificerad arbetskraft i laborators tjänsteställning. En dylik befattning är desto mer motiverad, eftersom den skulle kunna ersätta den befattning som speciallärare i geologi, som nu finns.

På grund av marklärans vidsträckta arbetsfält måste den nuvarande personalen vid institutionen anses vara alltför fåtalig. En förste assistent behöves som forskningsassistent för institutionsföreståndaren. Han bör dessutom sköta institutionens bokföring och inköp, handha smärre delar av högre undervisning tillsammans med institutionsföreståndaren samt biträda vid handledningen av vetenskapliga specialarbetare. En annan assistent bör biträda den för institutionen föreslagna laboratorn. En tredje assistent bör ha de uppgifter som nuvarande assistenten vid institutionen har, nämligen att biträda vid undervisning (laboratorieövningar) samt utföra forskningsarbete under institutionsföreståndarens ledning. Amanuensen, som för närvarande har 200 timmars tjänstgöring per år, bör få 400 timmars tjänstgöringstid per år på grund av det ökade arbete, som tillkommit genom det utökade studentantalet.

Nuvarande institutionsvaktmästaren har mera krävande arbetsuppgifter än som tillkomma en dylik befattningshavare. I enlighet med naturvetenskapliga forskningskommitténs förslag bör denna befattning kallas laboratorietekniker och placeras i lönegrad A 11 (15).

För budgetåret 1947/48 kan — enligt vad lärarrådet anfört — markläreinstitutionens materielanslag beräknas uppgå till 6 750 kronor. Professor Mattson har uttalat, att anslaget i fråga borde höjas till 15 000 kronor. Enligt förslag av professor Mattson skulle vidare ett engångsanslag av 32 700 kronor anvisas för komplettering av institutionens utrustning.

Högskoleutredningens förslag.

Högskoleutredningen föreslår, att institutionen för marklära vid lantbrukshögskolan erhåller personalförstärkning enligt följande sammanställning.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 laborator	1 speciallärare	1 ändrad tjänst
1 förste assistent		1 förste assistent
2 assistenter	2 assistenter	
1 andre amanuens	1 tredje amanuens	1 ändrad tjänst
2 laboratoriebiträden	1 laboratoriebiträde	1 laboratoriebiträde

Utredningen har funnit det angeläget med hänsyn till agropedologiens stegrade betydelse, att markläreinstitutionen erhåller förbättrade möjligheter till arbete inom detta område. Enligt utredningens mening bör därför till institutionen knytas en laboratorsbefattning. I anslutning härtill synes den nuvarande speciallärartjänsten i geologi kunna indragas. Ytterligare torde institutionens personal böra förstärkas med en förste assistent, varjämte med hänsyn till den omfattande undervisningen i marklära det torde vara befogat att ombilda institutionens nuvarande amanuensjänst till en andre amanuensjänst. I samband med den förordade utbyggnaden av institutionens vetenskapliga personal torde ytterligare en befattning såsom laboratoriebiträde böra inrättas vid institutionen.

Institutionens årliga anslag bör höjas till 15 000 kronor, varjämte ett engångsanslag av 30 000 kronor bör anvisas för utrustning av institutionen.

13. Mikrobiologiska institutionen med baljväxtlaboratoriet.

Inkomna förslag.

Förslag rörande personalen vid lantbrukshögskolans mikrobiologiska institution med baljväxtlaboratoriet har framlagts av institutionsföreståndaren, professor N. R. Nilsson.

I fråga om institutionen har förslaget det utseende, som framgår av följande sammanställning.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 laborator		1 laborator
2 förste assistenter	2 förste assistenter	
2 assistenter	1 assistent	1 assistent
1 preparator		1 preparator
5 laboratoriebiträden		5 laboratoriebiträden
1 biträde för kontorsgöromål	1 biträde för kontorsgöromål	

För haljväxtlaboratoriet har institutionsföreståndaren upprättat förslag rörande personalen enligt följande.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 förste assistent	1 förste assistent	
1 assistent	1 assistent	
1 laboratoriebiträde ¹		1 laboratoriebiträde
1 biträde för kontorsgöromål	1 biträde för kontorsgöromål	

Professor Nilsson har uppgivit, att utöver den i sist angivna två sammanställningar intagna nuvarande personalen finnes anställda åtskilliga andra tjänstemän, som avlönades i annan ordning än från högskolans avlöningsanslag, exempelvis med medel, som anvisats av forskningsråd och enskilda företag. Till denna personalgrupp hörde 2 assistenter, 7 laboratoriebiträden (därav två endast vissa delar av året) och $\frac{1}{2}$ diskerska.

Professor Nilsson har erinrat om att vid hans institution meddelades undervisning i mikrobiologi åt högskolans elever samt bedrevs såväl grundläggande som tillämpad forskning. Härefter har professor Nilsson anfört bland annat följande.

Bland institutionens mångskiftande arbetsuppgifter må nämnas grundläggande forskning av allmänt mikrobiologiskt respektive biokemiskt intresse. Särskilt undersöktes därvid det intermediära reaktionsspelet vid kolhydraternas nedbrytning och uppbyggande i den levande cellen och därvid verksamma biokatalysatorer. Vid haljväxtlaboratoriet har den grundläggande forskningen främst inriktat sig på utforskandet av haljväxtbakteriernas livsbetingelser och betingelserna för deras förmåga att i symbios med haljväxterna binda luftens kväve.

Hand i hand med dessa mera teoretiskt betonade studier pågå vid institutionen ett flertal undersökningar med en mera omedelbar praktisk syftning. Under senare år ha dessa senare undersökningar allt mera kommit att utgöra tyngdpunkten i institutionens arbete. De därvid uppnådda resultaten ha i ett flertal fall kunnat omedelbart tillämpas i praktiken. De därigenom erhållna ekonomiska vinsterna ha varit betydande. Den hittills mest betydelsefulla arbetsuppgiften av rent praktisk art består i institutionens framställning och distribution till de enskilda jordbrukarna av bakteriekulturer för ympning av haljväxter.

I vad professor Nilssons nu ifrågakvarande förslag avser en ny befattning såsom laborator har det särskilt motiverats med att omfattningen av arbetet vid institutionen påkallade, att institutionsföreståndaren finge möjlighet att avlasta en del av sina mera kvalificerade arbetsuppgifter på en laborator. Den egentliga institutionens två förste assistenter beräknades vara sysselsatta med ledningen av det mikrobiologiska analysarbetet respektive med undersökningar rörande markens mikroorganismer. Särskilt efter inflyttningen i den nya institutionsbyggnaden syntes — med det omfattande tekniska arbete, som där komme att bedrivas — en tjänsteman i preparators ställning icke kunna undvaras.

¹ Därjämte (liksom nu) viss arvodesavlönad biträdespersonal.

Till motivering för förslaget rörande baljväxtlaboratoriet har professor Nilsson anfört bland annat.

Förste assistenten vid baljväxtlaboratoriet, vilken har den närmaste ledningen av arbetet med bakteriekulturernas framställning och distribution samt även av den vid baljväxtlaboratoriet bedrivna, speciellt på baljväxtympningen inställda forsknings- och försöksverksamheten, har en mycket ansvarsfull och synnerligen arbetskrävande tjänst. Det må erinras om att under senare år laboratoriets framställning och distribution av bakteriekulturer för baljväxter har mångdubbelt ökat. Av allt att döma kommer under innevarande år omfattningen av distributionen av baljväxtkulturer att ytterligare väsentligt ökas. Med hänsyn till här berörda omständigheter torde Eo 21 (24) få anses vara en orimligt låg placering av ifrågavarande tjänsteman. Därför föreslås, att han lägst inplaceras i lönegrad A 24 (27).

Vad i övrigt angår personalstaten vid baljväxtlaboratoriet, föreslås, att laboratoriet erhåller ett laboratoriebiträde. Genom den starkt ökade omsättningen av bakteriekulturer ha de vetenskapligt utbildade tjänstemännen vid laboratoriet blivit alltför starkt belastade av rutinarbete och få ej tid att i erforderlig omfattning ägna sig åt laboratoriets speciella forskningsuppgifter.

Lärarrådet har meddelat, att mikrobiologiska institutionens andel i högskolans materielanslag för budgetåret 1947/48 kunde beräknas till 8 520 kronor, samt att institutionen för budgetåret 1946/47 mottagit bidrag från forskningsråd m. fl. till institutionens drift å sammanlagt 22 300 kronor. Enligt av professor Nilsson framfört förslag skulle institutionens årsanslag höjas till 32 000 kronor. Engångsanslag för utrustning av institutionen skulle, enligt vad professor Nilsson anfört, erfordras med 205 000 kronor, varav 30 000 kronor för att utrusta baljväxtlaboratoriet med skåpbil och konstbelysning i växthusen. Enligt professor Nilssons skrivelse kunde därjämte, efter färdigställande av institutionens nybyggnad, uppkomma behov av ytterligare anslag för inredning och utrustning av de nya lokalerna.

Högskoleutredningens förslag.

Högskoleutredningen föreslår, att lantbrukshögskolans mikrobiologiska institution med baljväxtlaboratoriet utrustas med personal enligt följande sammanställning.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
<i>Institutionen:</i>		
1 professor	1 professor	
1 laborator	1 assistent	1 ändrad tjänst
1 förste assistent	1 förste assistent	
1 assistent	1 assistent	
1 preparator		1 preparator
2 laboratoriebiträden		2 laboratoriebiträden
1 biträde för kontorsgöromål	1 biträde för kontorsgöromål	

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
<i>Baljväxtlaboratoriet:</i>		
1 laborator (personlig)	1 förste assistent	1 ändrad tjänst
1 assistent	1 assistent	
1 laboratoriebiträde ¹		1 laboratoriebiträde
1 biträde för kontorsgöromål	1 biträde för kontorsgöromål	

I anslutning till högskoleutredningens principiella inställning till frågan om den vetenskapliga personalen har utredningen ansett sig böra föreslå, att en av förevarande institutions assistenttjänster ombildas till en laboratorbefattning. Någon ökning av den vetenskapligt utbildade personalens antal har utredningen däremot icke funnit för närvarande påkallad. Då vissa delar av det tekniska arbetet vid institutionen synas kräva stor skicklighet och speciell övning, synes det önskvärt, att till institutionen knytes en preparatorstjänst. Det synes också nödvändigt, att institutionen, som för närvarande helt saknar fast anställda laboratoriebiträden, utrustas med minst två dylika befattningshavare. Även baljväxtlaboratoriet torde vara i behov av att — i motsats till vad nu är fallet — erhålla någon fast laboratoriebiträdespersonal. Utredningen förordar, att ett laboratoriebiträde beräknas för baljväxtlaboratoriet.

Vad därefter angår professor Nilssons förslag, att förste assistenten vid baljväxtlaboratoriet skulle placeras i lönegrad Ca 27, må först anföras, att högskoleutredningen icke räknat med så förmånlig löneställning för förste assistenter. Såsom framgår av professor Nilssons motivering, har emellertid ifrågavarande förste assistent mycket maktpåliggande och anvarsfulla arbetsuppgifter. Befattningshavarens uppgifter såsom den närmaste ledaren såväl av arbetet med bakteriekulturernas framställning och distribution som ock av den speciellt på baljväxtypningen inställda forsknings- och försöksverksamheten synas sålunda kräva både ett betydande ansvar och en icke oväsentlig vetenskaplig skicklighet hos befattningshavaren. Enligt vad utredningen inhämtat, fullgör därjämte den nuvarande innehavaren av befattningen, G. Bjälfve, ett så omfattande och kvalificerat arbete, att denna arbetsbörda normalt icke kan anförtros åt en tjänsteman i lönegrad Ce 24 utan kräver en högre placerad befattningshavare. Utredningen har därför ansett, att — ehuru ifrågavarande tjänst normalt icke borde ombildas till en laboratorstjänst — en dylik ombildning nu ändock bör ske. Med hänsyn till den nuvarande tjänst innehavarens skicklighet och till det värdefulla arbete, han utträttar, och då det för närvarande skulle vara till stor skada för laboratoriet, om ett skifte skulle ske på ifrågavarande befattning, vill utredningen alltså förordas, att för förste assistenten vid baljväxtlaboratoriet G. Bjälfve inrättas en personlig laboratorstjänst i lönegrad Ca 29 vid laboratoriet. Samtidigt härmed bör givetvis Bjälfves förste assistenttjänst indragas.

¹ Därjämte (liksom nu) viss arvodesavlönad biträdespersonal.

Såsom årligt anslag för institutionen bör beräknas ett belopp av 25 000 kronor. För utrustning av densamma bör beräknas ett engångsanslag av 130 000 kronor, varav 30 000 kronor för utrustning av baljväxtlaboratoriet med en skåpbil samt med anordning för konstbelysning i växthus.

14. Agronomisk hydroteknik.

Inkomna förslag.

Föreståndaren för lantbrukshögskolans institution för agronomisk hydroteknik, professor Y. H. Gustafsson, har beträffande institutionens behov av personal avgivit ett förslag, som framgår av följande sammanställning.

Föreslagna personal	Nuvarande personal ¹	Ökning
1 professor	1 professor	
1 laborator		1 laborator
2 förste assistenter	1 förste assistent	1 förste assistent
2 assistenter	2 assistenter	
3 laboratoriebiträden	1 laboratoriebiträde	2 laboratoriebiträden
2 biträden för kontorsgöromål		2 biträden för kontorsgöromål

Förslaget om laboratoriefattningen har motiverats med att befattningen vore nödvändig för en önskvärd utvidgning av forskningen på ämnesområdet. Särskilt har hänvisats till forskningsbehovet rörande täckdikningens behövlighet och utförande, torrläggningens intensitet, metoder för förstärkning av kanal- och dikesslänter o. s. v. Likaså har professor Gustafsson erinrat, att 1946 års kommitté för planläggning av täckdikningsförsök föreslagit intensifiering av forskningsverksamheten på hithörande område och ansett en laboratorstjänst vid lantbrukshögskolan behövlig för ändamålet. I övrigt har professor Gustafsson såsom motivering för sitt förslag anfört bland annat följande.

Den förre innehavaren av professuren har tidigare föreslagit inrättande av ytterligare en förste assistenttjänst vid institutionen. Denne förste assistent skulle fortsätta och vidareutveckla institutionens verksamhet inom bevattningsområdet. Under framhållande av vikten av att den person, som arbetar inom detta alltmåra betydelsefulla område, får tillfälle att inrätta sin verksamhet på lång sikt, återupptages förslaget ifråga.

Den av 1946 års kommitté för planläggning av täckdikningsförsök föreslagna utvidgningen av viss del av forskningsverksamheten vid institutionen har av kommittén beräknats komma att medföra behov av viss personalförstärkning vid institutionen. Sålunda ha bland annat två tjänster som laboratoriebiträden och en biträdestjänst för kontorsgöromål ansetts nödvändiga. Därför föreslås, att två laboratoriebiträdestjänster och en biträdestjänst för kontorsgöromål inrättas vid institutionen.

Vid institutionen för agronomisk hydroteknik finnes nu intet biträde för kontorsgöromål. Detta är en påtaglig brist i institutionens organisation, som hittills kunnat

¹ Av andra medel än högskolans avlöningsanslag avlönas dessutom bland annat en assistent.

kompenseras endast på så sätt, att laboratoriebiträdet måst i avsevärd grad utföra kontorsgöromål. Bristen kommer att vid en utvidgning av institutionen bli än mer framträdande. Till uppfyllande av ett angeläget önskemål föreslås, att en tjänst som biträde för kontorsgöromål inrättas vid institutionen.

Enligt meddelande av lärarrådet kan institutionens andel i högskolans materielanslag beräknas uppgå till 10 190 kronor för budgetåret 1947/48. Från forskningsråd m. fl. anvisades under budgetåret 1946/47 sammanlagt 41 800 kronor till olika undersökningar vid institutionen. Professor Gustafsson har föreslagit, att institutionens årsanslag skulle höjas till 16 800 kronor. Vidare borde enligt hans förslag årligen anvisas 15 000 kronor till forskning i anledning av den utökade täckdikningsförsöksverksamheten.

Professor Gustafsson har vidare anfört, att institutionen vore i behov av engångsanslag för utrustning å 186 650 kronor, varav 44 300 kronor för en lysimeteranläggning och 82 000 kronor för särskilda forskningsuppgifter i anslutning till den utökade täckdikningsförsöksverksamheten.

Här torde få erinras om att 1945 års jordbruksförsöksutredning ansett, att lantbrukshögskolans jordbruksförsöksanstalt borde utrustas med en särskild avdelning för jordens torrläggning och bevattning. Med hänsyn till det nuvarande ringa antalet specialister på agronomisk hydroteknik har utredningen emellertid funnit nödvändigt, att försöksverksamheten på området tills vidare handhades av högskolans institution för agronomisk hydroteknik. För detta ändamål borde institutionens personal förstärkas med en laborator i lönegrad A 26 (29) och en assistent i lönegrad Eo 21 (24).

Högskoleutredningens förslag.

Lantbrukshögskolans institution för agronomisk hydroteknik bör enligt högskoleutredningens mening erhålla personalförstärkning enligt följande.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 laborator		1 laborator
1 förste assistent	1 förste assistent	
2 assistenter	2 assistenter	
2 laboratoriebiträden	1 laboratoriebiträde	1 laboratoriebiträde
1 biträde för kontorsgöromål		1 biträde för kontorsgöromål

Förslag om inrättande av en laboratorstjänst för forskningen vid ifrågasvarande institution har tidigare väckts av 1946 års kommitté för planläggning av täckdikningsförsök. Förslaget i fråga har dock av statsmakterna ställts på framtiden i avvaktan på högskoleutredningens resultat (prop. nr 40/1947). Högskoleutredningen, som anser inrättande av en laboratorbefattning vid institutionen i hög grad motiverad med hänsyn till behovet av ett intensifierande av den vetenskapliga forskningen på institutionens arbetsområde, vill därför för sin del tillstyrka, att ifrågasvarande förslag genom-

föres. I anslutning härtill har utredningen funnit det påkallat, att ytterligare ett laboratoriebiträde anställas vid institutionen. Även ett biträde för kontorsgöromål synes böra beräknas för institutionen. Vad angår det av professor Gustafsson framförda önskemålet om en förste assistent, som speciellt skulle taga hand om institutionens verksamhet inom bevattningens område, vill utredningen anföra, att den förstärkning av institutionens vetenskapliga personal, som den nyss föreslagna laboratorstjänsten skulle utgöra, torde kunna medföra ökade arbetsmöjligheter för institutionen jämväl på bevattningsområdet. Utredningen har även räknat med att institutionens arbetsresurser skola kunna i viss utsträckning förstärkas genom att institutionen erhåller del i de anslagsmedel, som av 1947 års riksdag anvisats till täckdiktningförsök (prop. nr 40), eller som framdeles komma att anvisas för detta ändamål.

Det av 1945 års jordbruksförsöksutredning framlagda förslaget till personalökning vid ifrågavarande institution har högskoleutredningen icke ansett sig böra närmare ingå på, enär förslaget avser försöksverksamhetens behov. Utredningen har emellertid från sina utgångspunkter icke något att erinra mot förslaget.

Såsom årligt anslag för institutionen bör beräknas ett belopp av 15 000 kronor. För utrustning av institutionen bör vidare beräknas ett engångsanslag av 90 000 kronor.

15. Maskin- och redskapslära.

Inkomna förslag.

Föreståndaren för lantbrukshögskolans maskintekniska institution, ingenjör N. H. Berglund, har beträffande institutionens personalbehov avgivit följande förslag.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 föreståndare ¹	1 föreståndare ¹	
1 lektor	1 lektor	
1 lärare		1 lärare
1 assistent	1 assistent	
1 verkmästare, Eo 10 (14)		1 verkmästare
1 biträde för kontorsgöromål	1 biträde för kontorsgöromål	

Ingenjör N. H. Berglund har avgivit ett förslag till ökad maskinundervisning vid högskolan för bland annat utbildning av maskinkonsulenter, vilket förslag refererats i det föregående. I anslutning härtill har ingenjör Berglund föreslagit inrättande av en ny lärartjänst vid institutionen och härvid anfört i huvudsak.

¹ Tillika chef för jordbrukstekniska institutet.

Undervisningen i de nya grundläggande tekniska ämnena för maskinkonsulenter m. fl., nämligen mekanik, hållfasthetslära och materiallära, borde helst givas av en fast anställd lärare. I så fall kunde samme lärare eventuellt undervisa även i ämnet maskinelement för dem, som specialisera sig på lantbruksmaskiner. Han kunde vidare eventuellt giva en påbyggnadskurs i hållfasthetslära för dem, som önska studera husbyggnadsläran som ett huvudämne. Skulle det emellertid av någon anledning anses olämpligt att nu anställa en ordinarie lärare i dessa ämnen, finge undervisningen tills vidare meddelas av en eller två speciallärare.

Vad sedan angår behovet av lärare i den tillämpade delen av maskinläran, nämligen motorlära och elektroteknik, lantbruksmaskiner och redskap samt maskinarbetets planering ävensom maskinelement (om icke förutnämnde lärare undervisar däri), måste maskintekniska institutionen vara så väl utrustad med lärarkrafter, att den har möjlighet att samtidigt meddela undervisning i en stor kurs (för maskinkonsulenter m. fl.), i en medelstor kurs (för blivande lärare m. fl.) och i en mindre kurs (för studerande på ekonomiska linjen m. fl.).

Enbart agronomutbildningen kommer alltså att ställa stora krav på personalen vid maskintekniska institutionen. Man måste emellertid dessutom taga hänsyn till att institutionen framdeles kommer att få ytterligare en stor arbetsuppgift, nämligen att tillsammans med jordbrukstekniska institutet anordna särskilda kurser för utbildning av redan utexaminerade agronomer och ingenjörer till maskinkonsulenter, ävensom att anordna eller medverka vid regelbundet återkommande fortbildningskurser såväl för maskinkonsulenter som för lärare i maskinlära vid lantbruks- och lantmannaskolor. Nu har visserligen i stadgarna för jordbrukstekniska institutet föreskrivits, att »befattningshavare vid institutet äro skyldiga att — efter hemställan av rektor vid lantbrukshögskolan och i den mån efter styrelsens bedömning så kan ske utan hinder för arbetet i övrigt vid institutet — genom föreläsningar samt handledning av studiearbeten medverka till utbildningen av studerande vid lantbrukshögskolan inom området för institutets verksamhet». Denna bestämmelse i institutets stadgar utnyttjas också för närvarande i hög grad, i det att år 1947 huvudparten av undervisningen ävensom undervisningslitteraturens iordningställande m. m. utföres och bekostas av institutet. Detta är dock endast ett provisorium, som icke kan få bestå alltför länge, och som bör ändras senast år 1948 eller 1949 då maskintekniska institutionens arbetsuppgifter bliva betydligt större än de nu äro. Däremot kan man räkna med att specialister hos jordbrukstekniska institutet även i fortsättningen hålla ett mindre antal föreläsningar, och att de anordna vissa övningar och demonstrationer, allt i den omfattning, som avsågs vid institutets tillkomst. När maskintekniska institutionen nu behöver starkt utvidgas, behöver den — utöver den nuvarande lektorn — ytterligare en högt kvalificerad lärare. Denne bör placeras i sådan löneställning, att institutionen kan få behålla honom även sedan han en gång blivit väl insatt i sina arbetsuppgifter. Han bör därför placeras i samma lönegrad som laborator.

Ingenjör Berglund har vidare föreslagit, att maskintekniska institutionens personal skulle utökas med jämväl en verkmästare i lönegrad Eo 10 (14). Härom har i skrivelsen anförts.

Maskintekniska institutionen har för närvarande en vaktmästare och montör, placerad i lönegrad Eo 7 (11). När nu anspråken på institutionen komma att ökas mycket, främst i fråga om övningarna, kommer det att erfordras mycket mera verkstadsarbete för att tillverka och montera övningsmateriel och för att biträda vid övningarna, och därför bör ytterligare en person anställas i verkstaden, nämligen

en verkmästare. Denne bör placeras i lönegrad Eo 10 (14) i likhet med motsvarande befattningshavare hos statens maskinprovningar vid Ultuna.

Maskintekniska institutionens andel i högskolans materielanslag kan enligt meddelande av lärarrådet för budgetåret 1947/48 beräknas uppgå till 5 170 kronor. Enligt förslag av ingenjör Berglund borde detta belopp höjas till 10 000 kronor, varjämte ytterligare 1 000 kronor borde anvisas till exkursioner. För komplettering av institutionens utrustning har ingenjör Berglund begärt ett engångsanslag av 30 000 kronor.

Högskoleutredningens förslag.

Högskoleutredningen föreslår, att personalen vid lantbrukshögskolans maskintekniska institution utökas enligt följande.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
1 föreståndare	1 föreståndare	
2 laboratorer	1 lektor	{1 laborator 1 ändrad tjänst
1 förste assistent		1 förste assistent
1 assistent	1 assistent	
1 verkmästare, Ce 14		1 verkmästare
1 biträde för kontorsgöromål	1 biträde för kontorsgöromål	

Med hänsyn framför allt till den stora utökning av den maskintekniska institutionens arbetsbörda, som införandet av den maskintekniska linjen kommer att medföra, synes det nödvändigt, att denna institution utrustas med två laboratorer. Likaså bör institutionens assistentpersonal utökas med en förste assistent. Å andra sidan räknar utredningen med att institutionens nuvarande lektorstjänst kan indragas. Även med den av utredningen föreslagna personalförstärkningen för institutionen torde det bli nödvändigt att liksom för närvarande i viss utsträckning anlita jordbrukstekniska institutets personal för undervisningen vid högskolan. Å andra sidan torde det bli möjligt för maskintekniska institutionens vetenskapliga personal att tidvis ägna sina krafter åt forskning, varvid jordbrukstekniska institutets resurser enligt utredningens mening böra kunna få utnyttjas av denna personal. Genom här berörda samverkan mellan maskintekniska institutionen och jordbrukstekniska institutet torde de på detta område tillgängliga personella och materiella resurserna bäst kunna tillvaratagas. Den förordade ökningen av maskinundervisningen torde vidare kräva anställande av en verkmästare vid institutionen. Denne befattningshavare, som bör placeras i lönegrad Ce 14, lärer i avsevärd grad kunna bidra till ett rationellt utnyttjande av den för maskinundervisningen anslagna tiden.

Enligt jordbrukstekniska institutets stadgar skall — om lantbrukshögskolans styrelse så beslutar — institutets chef vara föreståndare för högskolans maskintekniska institution. Denna personalunion är, såsom framgår av det

föregående, nu gällande och torde förväntas så förbli under åtskillig tid. Med hänsyn härtill och såsom en naturlig följd av ett genomförande av högskoleutredningens förslag rörande utbyggnad av lantbrukshögskolans undervisning på det maskintekniska området synes den åtgärden böra vidtagas, att maskintekniska institutionens föreståndare beredes säte och stämma i lärarrådet på samma sätt som professor vid högskolan. I anslutning härtill bör enligt högskoleutredningens mening chefen för jordbrukstekniska institutet erhålla professors titel.

För institutionen bör beräknas ett årligt anslag av 10 000 kronor samt ett engångsanslag för utrustning med 30 000 kronor.

16. Fysik och meteorologi.

Inkomna förslag.

Föreståndaren för lantbrukshögskolans institution för fysik och meteorologi, lektor E. M. Lindberg, har beträffande institutionens personal avgivit följande förslag.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 lektor	1 lektor	
1 förste amanuens	1 förste amanuens	
1 tredje amanuens	1 tredje amanuens	
1 biträde för kontorsgöromål ¹		1 biträde för kontorsgöromål

Lektor Lindberg har anfört.

En läroverkslektors undervisning kan ej jämföras med högskolelektorns. Dennes undervisning är liksom de övriga lärarnas vid lantbrukshögskolan högskolemässig. Den undervisningsskyldighet i form av föreläsningar och laborationsövningar, som åvilar läraren i fysik och meteorologi, är mer omfattande än den, som åvilar flertalet övriga lärare vid högskolan. Därjämte har han förutom undervisning även andra uppgifter att fylla, nämligen övervakande och skötsel av det meteorologiska observatoriet, utförande av vetenskapliga jordbruksmeteorologiska undersökningar och bearbetande av registrerings- och observationsmaterial.

I framtiden kan det vara av betydelse att lektorstjänsten i fysik och meteorologi erbjuder lika goda ekonomiska villkor som de allmänna läroverkens lektorstjänster. Dessa äro placerade i A 27 (30). Högskolans lärare i fysik och meteorologi bör ha disputerat i ettdera av tjänstens ämnen. Och det är önskvärt, för att ej säga nödvändigt, att han är licentiat i både fysik och meteorologi. Men en sådan utbildning blir givetvis längre och kostsammare än den, som krävs för en lektorstjänst vid läroverk.

Institutionen hade tidigare ett biträde för kontorsgöromål, men från våren 1944 har institutionen ej haft något dylikt biträde till sitt förfogande. För de övriga institutionerna vid högskolan är det av intresse, att den fysisk-meteorologiska institutionen sättes i stånd att snabbt bearbeta sina registreringar och undersökningar, så att resultatena så fort som möjligt kunna ställas till förfogande för de institutioner,

¹ För närvarande finnes viss tillfällig kontorspersonal.

som äro beroende av meteorologiskt observationsmaterial. Därför anhålles, att institutionen åter får ett biträde för utförande av planimetrering, maskinräkning, maskinskrivning m. m.

Institutionen för fysik och meteorologi kan — enligt lärarrådets uttalanden — för budgetåret 1947/48 beräknas erhålla 3 640 kronor av högskolans materielanslag. Lektor Lindberg har anfört, att institutionens årsanslag borde höjas i samma proportion som andra institutioners.

Högskoleutredningens förslag.

Högskoleutredningen anser för sin del, att beträffande personalen vid ifrågavarande institution för närvarande icke bör ske annan förändring än att densamma utökas med ett biträde för kontorsgöromål. Säsom årligt anslag för institutionen torde få beräknas ett belopp av 5 000 kronor.

17. Övriga ämnesområden.

Inkomna förslag.

Lantbrukshögskolans speciallärare i fältmätninglära, agronomen E. Eriksson, har föreslagit, att undervisningen i ämnet skulle ökas och att vid högskolan skulle i stället för hans speciallärartjänst inrättas en lektorsbefattning i fältmätning- och skifteslära.

Lärarrådet har tillstyrkt, att agronom Erikssons förslag skulle genomföras från och med budgetåret 1950/51, varunder Eriksson uppnådde pensionsåldern. Lektorn borde placeras i lönegrad A 28 (31).

Lärarrådet har ansett, att undervisningen i husbyggnadslära borde utökas något. För detta ändamål har lärarrådet beräknat bland annat, att en amanuens med årsarvode av 1 200 kronor skulle anställas.

Högskoleutredningens förslag.

Beträffande i det föregående av detta kapitel icke behandlade ämnesområden vid lantbrukshögskolan vill utredningen anföra, att anledning icke för närvarande synes föreligga att utöka den för dessa ämnesområden avsedda personalen. Undervisningen i hithörande ämnen bör framgent liksom för närvarande i huvudsak handhavas av speciallärare. Utredningen har icke ansett sig böra räkna med höjning av de årliga materielanslagen för dessa ämnen. För utrustning torde för husbyggnadslärans behov böra beräknas ett belopp av 5 000 kronor.

18. Docent- och forskarstipendiater.

Inkomna förslag.

Lantbrukshögskolans lärarråd har beträffande högskolans behov av docentstipendier — nu fem till antalet — uttalat, att i princip borde finnas

minst ett docentstipendium inom varje professors ämnesområde. Då man emellertid icke kunde räkna med att den 1 juli 1948 skulle finnas kvalificerade sökande till docentstipendier inom samtliga ämnen, företrädde av professor, föreslog lärarrådet, att från och med den 1 juli 1948 inrättades ytterligare fem docentstipendier, samt att framdeles, så snart kompetenta krafter kunde erhållas, inrättades ytterligare det antal docentstipendier, som kunde visa sig erforderligt.

I fråga om behovet av forskarstipendier vid högskolan har lärarrådet — med utgångspunkt från att forskarstipendium endast kunde tilldelas docentstipendiat, som innehåft docentstipendium i sex år — föreslagit, att den 1 juli 1948 skulle inrättas ett forskarstipendium vid högskolan och att principbeslut skulle fattas om inrättande därstädes i mån av behov av ytterligare forskarstipendier.

Lantbrukshögskolans docentförening har föreslagit, att vid högskolan skulle finnas minst ett docentstipendium för varje ämnesområde samt tills vidare två forskarstipendier.

Högskoleutredningens förslag.

I fråga om lantbruksforskningen gäller, liksom i fråga om annan forskning, att forskarutbildningen måste utgöra en central uppgift för forskningens organ. Eftersättes forskarutbildningen, kunna i själva verket inga åtgärder till forskningens främjande i det långa loppet bliva till avsedd nytta. Den vid lantbrukshögskolan bedrivna forskningen arbetar i likhet med forskningen vid andra fackhögskolor i stor utsträckning inom områden med så speciella problem, att det i många fall möter svårigheter att rekrytera högskolans forskarkår med krafter, som utbildats vid andra fackhögskolor eller vid universitet eller fria högskolor. Därför synes det högskoleutredningen synnerligen angeläget, att lantbrukshögskolan kan bedriva utbildning av forskare i en fullt tillfredsställande omfattning. Den av utredningen i det föregående föreslagna utbyggnaden av högskolans olika institutioner med assistent- och amanuenspersonal kan givetvis i betydande grad bidra till att trygga högskolans forskarutbildning. För detta ändamål synes emellertid mot nämnda utbyggnad böra svara en viss utbyggnad även av högskolans docentinstitution. I annat fall lär det bliva en svåröslig uppgift att söka stimulera unga forskarbegåvningar att i samband med assistent- och amanuensjäinstgöring kvalificera sig för högre vetenskapliga befattningar.

Med hänsyn till det anförda får högskoleutredningen i likhet med högskolans lärarråd och docentförening förorda, att antalet docentstipendier vid högskolan ökas. Det torde vara nödvändigt, att ökningen icke blir alltför knapp. Å andra sidan synes det icke möjligt att inom de närmaste åren besätta ett mera avsevärt ökat antal stipendier. Utredningen föreslår för sin del, att utökningen tills vidare får avse ett antal av tre docentstipendier, så att sammanlagt åtta dylika stipendier komma att finnas vid högskolan.

Såsom framgår av andra kapitlet har högskoleutredningen beräknat, att lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolorna skulle utrustas även med forskarstipendier. Utredningen förordar nu, att till en början ett forskarstipendium knytes till lantbrukshögskolan.

19. Biblioteket.

Inkomna förslag.

I fråga om personalbehovet vid lantbrukshögskolans bibliotek har lärarrådet framlagt förslag enligt följande.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 bibliotekarie, A 28 (31)	1 bibliotekarie, A 24 (27)	Ändrad lönegrad
1 förste amanuens, Eo 18 (22)		1 förste amanuens
3 kansliskrivare, Eo 11 (15)		3 kansliskrivare
1 biträde för kontorsgöromål	2 biträden för kontorsgöromål	Minskning med 1 biträde

Såväl styrelsen som lärarrådet ha upptagit frågan om löneställningen för högskolans bibliotekarie. Styrelsen har framhållit angelägenheten av en lönegradsuppflyttning för bibliotekarien, enär det vore av största vikt, att tjänsten ej komme att — såsom nu riskerades — betraktas såsom en passage-tjänst. Lärarrådet har föreslagit, att bibliotekarien skulle uppflyttas i lönegrad A 28 (31). Härom har lärarrådet anfört i huvudsak följande.

Sedan befattningen inrättades år 1938 ha de flesta bibliotekarietjänster uppflyttats. Exempelvis ha andre bibliotekarierna (numera bibliotekarierna) vid universitetsbiblioteken uppflyttats från lönegrad A 21 (24) till lönegrad A 23 (26). Musikaliska akademiens bibliotekarie har uppflyttats först till lönegrad A 22 (25) samt därefter till lönegrad A 26 (29), och de tekniska högskolornas bibliotekarier (numera överbibliotekarier), vilka 1939 voro placerade i lönegraderna A 22 (25) och Eo 21 (24), till lönegrad A 28 (31).

Vid en jämförelse med dessa olika kategorier, må det först framhållas, att de nyssnämnda bibliotekariebefattningarna vid universitetsbiblioteken äro jämförelsevis underordnade tjänster, vilka alltså numera praktiskt taget äro likställda i lönehänseende med lantbrukshögskolans bibliotekarie, som handhar förvaltningen av ett högskolebibliotek med omfattande bokanslag och vidsträckta bytesförbindelser.

Musikaliska akademiens bibliotekarie förvaltar ett bibliotek, vars bokanslag under innevarande budgetår utgör en sjundedel av lantbrukshögskolans och vilket bibliotek praktiskt taget saknar bytesförbindelser.

I lönegrad A 26 (29) äro också förste bibliotekarierna vid universitetsbiblioteken och de tekniska högskolorna placerade. Det måste härvidlag betonas, att lantbrukshögskolans bibliotekarie har en självständigare och mångsidigare verksamhet än förste bibliotekarierna, vilka dock ha en biblioteksman till chef, som i regel övertager exempelvis ekonomiska och administrativa uppgifter.

En högre löneplacering än förste bibliotekariernas synes alltså i likhet med vad som gäller för de tekniska högskolebibliotekens chefer vara befogad för lantbrukshögskolans bibliotekarie. Lärarrådet får för den skull föreslå att bibliotekariebefattningen vid högskolan uppflyttas från lönegrad A 24 (27) till lönegrad A 28 (31).

Bibliotekarien, L. B. Frykholm, som för biblioteksutskottet vid högskolan avgivit förslag rörande den medhjälpande personalen vid biblioteket, har anförts.

Bibliotekets verksamhet har under senaste åren starkt ökat. Låneexpeditionens omfattning har under de fyra senaste åren tredubblats, och det nyligen utökade antalet elever och forskningstjänster torde föranleda ytterligare ökning. Litteraturanskaffningen har systematiskt intensifierats och särskilt koncentrerats på tidskrifter och andra seriepublikationer, vilka i stor utsträckning anskaffas såsom gåvor eller i byte.

Biblioteksarbetets behöriga fortgång påfordrar snarast en avsevärd förstärkning av personalen, vilken endast otillfredsställande kan bemästra det löpande arbetet. Det alltmer trängande behovet av revision av samlingarna måste också snarast möjligt tillgodoses, om dessa skola kunna nyttiggöras fullt effektivt.

Därför föreslås, att biblioteket erhåller en amanuensbefattning för den alltmer krävande låneexpeditionen med placering i lönegrad Eo 18 (22), och att biträdesbefattningarna uppflyttas i lönegrad Eo 11 (15), varjämte ännu en i samma lönegrad bör inrättas. Av de tre biträden avses ett omhänderha fortsättningskatalogen, publikationsdistributionen, bindningen och nyuppställningen, ett att biträda vid katalogiseringen och det tredje att biträda i låneexpeditionen.

Det är också oundgängligen erforderligt, att biblioteket har ett biträde för kontorsgöromål. För närvarande har bibliotekarien att ombesörja all korrespondens, vilket gör, att mera kvalificerat arbete måste eftersättas. Fördenskull föreslås, att biblioteket erhåller ett biträde för kontorsgöromål i lönegrad Eo 7 (11).

I syfte att ytterligare belysa bibliotekets personalbehov har här nedan en jämförelse med några till storleken närliggande bibliotek gjorts, varvid senast tillgängliga uppgifter anförts. Det ligger visserligen i sakens egen natur, att en dylik jämförelse alltid måste lida av stora osäkerhetsmoment, men den torde dock otvetydigt utvisa, att lantbrukshögskolans bibliotek har att bemästra sina nuvarande arbetsuppgifter med en oskäligt liten personal.

Bibliotek	Hemlån	Personal
Riksdagsbiblioteket	23 177	11
Karolinska institutets bibliotek	20 986	5½ ¹
Vetenskapsakademiens bibliotek	17 564	7½ ²
Lantbrukshögskolans bibliotek	15 559	3½ ³

Till bokinköp och bokbindning för lantbrukshögskolans bibliotek har för budgetåret 1947/48 anvisats ett reservationsanslag av 35 000 kronor, varav 10 000 kronor avsetts för utfyllande av sådana luckor i bibliotekets bokbestånd, som uppkommit under krigsåren. Lärarrådet har föreslagit höjning av årsanslaget till bokinköp och bokbindning med 20 000 kronor, varjämte för detta ändamål borde anvisas ett engångsanslag av 60 000 kronor. Enligt lärarrådets mening borde till expenser för biblioteket beräknas 4 000 kronor.

Högskoleutredningens förslag.

För lantbrukshögskolans bibliotek föreslår högskoleutredningen personalförstärkning enligt följande.

¹ Jämte 9 000 kronor för tillfälligt anställd personal. Vaktmästarpersonal tillkommer.

² Härtill kommer biträde av registratorn. Vaktmästarpersonal tillkommer.

³ Härav ½ förste expeditionsvakt.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
1 bibliotekarie, Ca 31	1 bibliotekarie, Ca 27	Ändrad löneställning
1 amanuens, Ce 22		1 amanuens
1 kansliskrivare, Ce 15		1 kansliskrivare
2 biträden för kontorsgöromål	2 biträden för kontorsgöromål	

Under senare år ha de kvalificerade krafterna vid vissa med lantbrukshögskolans bibliotek jämförliga bibliotek erhållit en sådan lönegradsplacering, att en förbättrad löneställning för lantbrukshögskolans bibliotekarie ur rättvisesynpunkt torde vara nödvändig. Ett bibehållande av den nuvarande löneställningen skulle medföra att tjänsten endast bleve en passagetjänst. Då det är av vikt för högskolans vetenskapliga verksamhet, att för dess bibliotekarietjänst kan förvärfvas och behållas en dugande kraft, har utredningen alltså ansett sig böra föreslå en lönegradsuppflyttning för nämnda tjänst. Härvid synes tjänsten böra placeras i lönegrad Ca 31.

En utökning av hjälpkrafterna vid biblioteket synes likaså vara påkallad, enär biblioteket arbetar med otillräckliga personella resurser. En förstärkning av bibliotekspersonalen med en i lönegrad Ce 22 placerad amanuens och en kansliskrivare i lönegrad Ce 15 synes kunna väl försvaras med hänsyn till omfattningen av bibliotekets verksamhet.

Årsanslaget till bokinköp och bokbindning bör enligt utredningens mening upptagas med 35 000 kronor, varjämte för bibliotekets expensutgifter bör beräknas ett belopp av 4 000 kronor. Något engångsanslag för bibliotekets behov har utredningen icke ansett behöfligt.

20. Kansliet och kamrerarexpeditionen m. m.

Inkomna förslag.

Lantbrukshögskolans lärarråd har föreslagit, att arvodet till högskolans rektor skulle höjas från det nuvarande beloppet, 2 004 kronor, till 3 000 kronor för år. Vidare borde årligen ett belopp av 5 000 kronor anvisas till högskolan för representation.

I en år 1945 avgiven promemoria, innefattande förslag rörande personalorganisationen vid lantbrukshögskolans kansli och kamrerarkontor, förordade statskommissarien E. Norberg, att vid högskolan skulle inrättas en befattning såsom ekonomidirektör. Härigenom skulle rektor befrias från en del tyngande administrativa uppgifter, varjämte sekreteraren och kamreraren skulle erhålla lättnad i arbetsbördan.

Lärarrådet och högskolans styrelse ha i yttranden över promemorian avslutit sig till uppfattningen, att rektors och sekreterarens arbetsbörda icke i längden kunde bemästras utan förstärkning av arbetskrafterna. Lärarrådet och styrelsen ansågo dock — i viss mån i motsats till statskommissarien Norberg — att den nye befattningshavaren och högskolans sekreterare icke

skulle ha från varandra skilda arbetsuppgifter, d. v. s. handha huvudsakligen ekonomiska respektive kanslimässiga uppgifter. Den nye befattningshavaren borde i stället fungera även såsom chef för kansliet.

Lärarrådet har nu ånyo framfört sin nyssnämnda mening angående behovet av en ny befattningshavare för högskolans administration.

Beträffande personalbehovet i övrigt vid högskolans kansli har lärarrådet avgivit förslag enligt följande.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 sekreterare, A 26 (29)	1 sekreterare, A 26 (29)	
1 biträdande sekreterare, A 21 (24)		1 biträdande sekreterare
1 förste amanuens, Eo 18 (22)		1 förste amanuens
1 kanslist, A 15 (19)	1 kansliskrivare, Eo 11 (15)	1 ändrad tjänst
3 biträden för kansligörö-mål	2 biträden för kontorsgöromål	1 biträde för kontorsgöromål

Med hänsyn till det ansvar, som åvilar högskolans kamrerare, och till omfattningen av hans arbetsbörda har lärarrådet förordat, att kamreraren skulle uppflyttas i lönegrad A 24 (27). Kamreraren borde liksom nu ha agronomutbildning. I betraktande av de löner, som numera utginge till befattningshavare med agronomisk utbildning, vore det nödvändigt, att befattningen placerades lägst i lönegrad A 24 (27), om högskolan skulle kunna förvärva lämplig person för befattningen. För kamrerarexpeditionen finge lärarrådet föreslå personal enligt följande.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 kamrerare, A 24 (27)	1 kamrerare, A 22 (25)	Ändrad löneställning
1 kassör, A 18 (22)		1 kassör
1 kansliskrivare, A 11 (15)	1 kontorist, Eo 9 (13)	1 ändrad tjänst
3 biträden för kontorsgöromål	2 biträden för kontorsgöromål	1 biträde för kontorsgöromål

Därest försöksgårdarnas lantbruksbokföring skulle uppdragas åt kamrerarexpeditionen erfordrades enligt lärarrådets beräkning ytterligare ett biträde för kontorsgöromål å expeditionen.

Beträffande vad lärarrådet föreslagit rörande kansliets och kamrerarexpeditionens personal har högskolestyrelsen uttalat, att den föreslagna personalen vore behöflig redan för högskolans nuvarande behov. Styrelsen ville därför förbehålla sig att få återkomma till denna fråga, sedan klarhet vunnits rörande omfattningen av högskolans utbyggnad. Redan nu ville dock styrelsen framhålla, att det torde bliva nödvändigt att vid högskolan anställa en byggnadssakkunnig person för skötseln av högskolans byggnader samt såsom styrelsens representant vid nybyggnader. Denna person, som

kunde vara deltidsanställd och avlönas med arvode, borde benämnas intendent.

Lärarrådet har erinrat, att för eldnings- och reparationsarbeten finnes vid högskolan följande personal.

1 maskinist, A 10 (14)

2 eldare, Eo 6 (10)

1 eldare, Eo 5 (9)

1 eldare, Ex 5 (7)

Med hänsyn till det ökade ansvar och de ökade arbetsuppgifter, som komme att åvila maskinisten efter högskolans utbyggnad, har lärarrådet hemställt, att maskinistbefattningen uppflyttades i lönegrad A 12 (16). Vid genomförande av ett av lärarrådet framlagt nybyggnadsprogram skulle enligt lärarrådets mening behövas ytterligare två eller, om vedeldning skulle anordnas, ytterligare fyra eldare i lönegrad A 5 (9). Då eldarpersonalen, som hittills i viss omfattning kunnat utnyttjas för reparationer och installationer, komme att bliva helt upptagen av eldningsarbeten, erfordrades två reparatörer i lönegrad A 7 (11), en för elektriska arbeten och en för mekaniska arbeten och rörarbeten. För samtliga eldare beräknades placering på ordinarie stat.

Beträffande personal för skötseln av högskolans park m. m. har lärarrådet avgivit förslag enligt följande.

För skötseln av högskolans park, framkörning av ved m. m. finnes för närvarande anställda en trädgårdsmästare i Eo 7 (11), en chaufför och gårdskar i Eo 5 (9) samt fyra gårdskarlar i Eo 5 (9). Därjämte finnes timavlönad personal anställd. Arbetsuppgifterna för denna personal har ökats under senare år och kan beräknas komma att öka ytterligare efter högskolans utbyggnad. Lärarrådet får hemställa, att trädgårdsmästaren uppflyttas i lönegrad A 10 (14), att ytterligare en gårdskar anställs, att en trädgårdsmedhjälpare i A 5 (9) anställs, som får till uppgift att under trädgårdsmästarens ledning ägna sig åt parken och planteringarna, att ytterligare 3 000 kronor anvisas för tillfällig arbetskraft, att samtliga gårdskarl befattningar bliva placerade i lönegrad A 5 (9), samt att befattningen som chaufför och gårdskar förändras till en chaufförsbefattning i lönegrad A 6 (10).

Lärarrådets förslag beträffande maskinistens och trädgårdsmästarens lönegradsuppflyttning samt behovet av eldare och gårdskarlar har högskolestyrelsen velat kraftigt understryka. Beträffande den av lärarrådet föreslagna trädgårdsmedhjälparen ville styrelsen framhålla, att denne måste placeras i lönegrad A 7 (11), om lämplig trädgårdskunnig person skulle kunna erhållas.

Lantbrukshögskolans lärarråd har föreslagit, att högskolans verkstad skulle kompletteras med en universalfräsmaskin, en elektrisk svetsapparat, tre elektriska motorer m. m. till en beräknad kostnad av sammanlagt 11 300

kronor. Även borde medel beräknas för inköp av en ljudfilmsapparat, en skioptikonapparat och en balloptikonapparat.

Lärarrådet har även upptagit frågan om ersättning åt av högskolan anlitade sakkunniga. Hittills hade högskolan erhållit medel till dylik ersättning efter framställning till Kungl. Maj:t i varje särskilt fall. Lärarrådet ville ifrågasätta, om ej särskilt anslag borde anvisas för ändamålet.

Utredningen torde få erinra därom, att 1945 års jordbruksförsöksutredning i sitt förut berörda betänkande angående organisationen av försöksverksamheten på jordbrukets område föreslagit följande nya befattningar vid den centrala förvaltningen vid högskolan, nämligen (sid. 96—100).

1 överdirektör för försöksväsendet i lönegrad C 7 (12)

1 ekonomidirektör i lönegrad A 30 (33)

1 byråsekreterare i lönegrad Eo 21 (24)

1 bokhållare (kamrerassistent) i lönegrad Eo 17 (21)

1 kanslibitråde i lönegrad Eo 7 (11)

Högskoleutredningens förslag.

Utredningen anser i likhet med 1945 års jordbruksförsöksutredning att en förstärkning av förvaltningspersonalen vid högskolan är erforderlig och finner sig i stort sett kunna ansluta sig till vad försöksutredningen föreslagit rörande antalet befattningshavare. Skulle högskoleutredningens förslag rörande högskolans utbyggnad genomföras, kommer emellertid arbetet vid kansliet att ytterligare ökas. Högskoleutredningen vill därför föreslå, att vid högskolans kansli anställas ytterligare en amanuens samt ett biträde för kontorsgöromål i högre löneställning. För amanuensen bör tillämpas den befordringsgång, som gäller för amanuenspersonal vid den statliga civilförvaltningen. Enligt utredningens mening synas starka skäl tala för att kamreraren vid högskolan, vilken nu är placerad i lönegrad Ca 25, bör uppflyttas i lönegrad Ca 27. En höjning av arvudet till rektor vid högskolan från 2 004 till 3 000 kronor synes skälig med hänsyn till den representation, som otvivelaktigt mer och mer kommer att påvila rektor.

Vid ett genomförande av de byggnadsprogram, som utredningen i det följande kommer att föreslå, synes vaktmästarpersonalen vid högskolan bära förstärkas med ytterligare fyra institutionsvaktmästare i lönegrad Ca 11, varjämte eldarpersonalen vid högskolan bör utökas med två befattningshavare i Ce 9. Även anställande av en reparatör i lönegrad Ce 11 vill utredningen förorda. En dylik tjänst torde få anses mycket välbehövlig vid en institution av sådan storlek och art som lantbrukshögskolan. Slutligen torde för ersättning åt sakkunniga bära anvisas ett belopp av 1 500 kronor.

För utrustning av högskolans verkstad eller för liknande ändamål synes ett engångsanslag av 10 000 kronor bära anvisas.

21. Sammanfattning av utredningens förslag rörande personal och anslag för lantbrukshögskolans institutioner m. m.

Högskoleutredningen har i det föregående förordat förstärkning av lantbrukshögskolans personal enligt följande sammanställning.¹

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
<i>Institutionen för lantbruksekonomi:</i>		
1 professor (Ca 33)	1 professor (Ca 33)	} 1 förste assistent 1 ändrad tjänst
2 förste assistenter (Ce 24)	1 assistent (6 900 kr.)	
1 assistent (Ce 22)	1 assistent (6 900 kr.)	1 ändrad tjänst
1 biträde för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)		1 biträde för kontorsgöromål
<i>Institutionen för marknadslära:</i>		
1 professor (Ca 33)	1 speciallärare (2 100 kr.)	1 ändrad tjänst
1 assistent (Ce 22)		1 assistent
1 biträde för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)		1 biträde för kontorsgöromål
<i>Institutionen för statistik och försöksmatematik:</i>		
1 professor (Ca 33)	1 speciallärare (1 440 kr.)	1 ändrad tjänst
1 förste assistent (Ce 24)		1 förste assistent
1 assistent (Ce 22)		1 assistent
4 biträden för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)		4 biträden för kontorsgöromål
<i>Institutionen för växtsjukdomslära:</i>		
1 professor (Ca 33)	1 speciallärare (900 kr.)	1 ändrad tjänst
1 laborator (Ca 29)	1 speciallärare (1 050 kr.)	1 ändrad tjänst
1 förste assistent (Ce 24)		1 förste assistent
1 assistent (Ce 22)		1 assistent
½ preparator (Ca 13)		½ preparator
2 laboratoriebiträden (Ce 8—Ca 11)		2 laboratoriebiträden
1 biträde för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)		1 biträde för kontorsgöromål
<i>Institutionen för allmän och oorganisk kemi:</i>		
1 professor (Ca 33)	1 professor (Ca 33)	
1 laborator (Ca 29)	1 laborator (Ca 29)	
2 förste assistenter (Ce 24)	1 förste assistent (Ce 24)	1 förste assistent
1 assistent (Ce 22)	1 assistent (6 900 kr.)	1 ändrad tjänst
1 tredje amanuens (1 200 kr.)	1 tredje amanuens (1 400 kr.)	1 ändrad tjänst
1 laboratoriebiträde (Ce 8—Ca 11) ²	1 laboratoriebiträde (Cf 6) ²	1 ändrad tjänst
½ biträde för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)		½ biträde för kontorsgöromål

¹ I sammanställningen redovisas även sådana, huvudsakligen i andra kapitlet föreslagna förändringar i avseende å löneställning och dylikt, som icke upptagits i utredningens i det föregående av detta kapitel framlagda personalförslag.

² Därjämte viss arvodesavlönad biträdespersonal.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
<i>Institutionen för organisk kemi:</i>		
1 professor (Ca 33)		1 professor
1 förste assistent (Ce 24)		1 förste assistent
1 laboratoriebiträde (Ce 8 —Ca 11)		1 laboratoriebiträde
½ biträde för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)		½ biträde för kontorsgöromål
<i>Kemiska centrallaboratoriet:</i>		
1 förste kemist (Ca 27)	1 förste kemist (Ca 27)	
1 förste assistent (Ce 24)	1 förste assistent (Ce 24)	
4 assistenter (Ce 22)	4 assistenter (2 Ce 22; 2 Ce 19)	2 ändrade tjänster
5 laboratoriebiträden (Ce 8 —Ca 11) ¹	3 laboratoriebiträden (Ce 8) ¹	{ 2 laboratoriebiträden 3 eventuellt ändrade tjänster
<i>Djurfysiologiska institutionen:</i>		
1 professor (Ca 33)	1 professor (Ca 33)	
1 laborator (Ca 29)		1 laborator
1 assistent (Ce 22)	1 assistent (6 900 kr.)	1 ändrad tjänst
1 tredje amanuens (1 200 kr.)	1 tredje amanuens (1 400 kr.)	1 ändrad tjänst
2 laboratoriebiträden (Ce 8 —Ca 11)	2 laboratoriebiträden (1 Ce 11; 1 3 500 kr.)	{ 1 ändrad tjänst 1 eventuellt ändrad tjänst
1 preparator (Ca 13)		1 preparator
<i>Institutionen för husdjurens avels- och raslära:</i>		
1 professor (Ca 33)	1 professor (Ca 33)	
1 laborator (Ca 29)		1 laborator
1 förste assistent (Ce 24)		1 förste assistent
2 assistenter (Ce 22)	2 assistenter (6 900 kr.)	2 ändrade tjänster
3 djurskötare (Ce 9)	1 djurskötare (Ce 9)	2 djurskötare
2 laboratoriebiträden (Ce 8 —Ca 11)	1 laboratoriebiträde (Cf 6)	{ 1 laboratoriebiträde 1 ändrad tjänst
2 biträden för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)	1 biträde för kontorsgöromål (Ce 8)	{ 1 biträde för kontorsgöromål 1 eventuellt ändrad tjänst
<i>Institutionen för värtoddlärlära:</i>		
1 professor (Ca 33)	1 professor (Ca 33)	
1 laborator (Ca 29)		1 laborator
1 förste assistent (Ce 24)		1 förste assistent
2 assistenter (Ce 22)	2 assistenter (6 900 kr.)	2 ändrade tjänster
1 tredje amanuens (1 200 kr.)	1 tredje amanuens (1 400 kr.)	1 ändrad tjänst
½ preparator (Ca 13)		½ preparator
2 laboratoriebiträden (Ce 8 —Ca 11)		2 laboratoriebiträden
1 arbetsförman (Ce 11)	1 arbetsförman (Ce 11)	
1 biträde för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)	1 biträde för kontorsgöromål (Ce 8)	1 eventuellt ändrad tjänst

¹ Därjämte viss arvodesavlönad biträdespersonal.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
<i>Institutionen för allmän jordbrukslära:</i>		
1 professor (Ca 33)	1 professor (Ca 33)	
1 laborator (Ca 29)		1 laborator
1 förste assistent (Ce 24)		1 förste assistent
2 assistenter (Ce 22)	2 assistenter (6 900 kr.)	2 ändrade tjänster
1 andre amanuens (2 400 kr.)	1 tredje amanuens (1 400 kr.)	1 ändrad tjänst
3 laboratoriebiträden (Ce 8—Ca 11)	1 laboratoriebiträde (Ce 8)	2 laboratoriebiträden 1 eventuellt ändrad tjänst
1 biträde för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)	1 biträde för kontorsgöromål (Cf 6)	1 eventuellt ändrad tjänst
<i>Växtfysiologiska institutionen:</i>		
1 professor (Ca 33)	1 professor (Ca 33)	
1 laborator (Ca 29)	1 laborator (12 000 kr.)	1 ändrad tjänst
1 förste assistent (Ce 24)	1 förste assistent (Ce 24)	
1 assistent (Ce 22)		1 assistent
1 tredje amanuens (1 200 kr.)	1 tredje amanuens (1 400 kr.)	1 ändrad tjänst
2 laboratoriebiträden (Ce 8—Ca 11)	1 laboratoriebiträde (Ce 8)	1 laboratoriebiträde 1 eventuellt ändrad tjänst
1 biträde för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)		1 biträde för kontorsgöromål
1 trädgårdsmästare (Ca 14)	1 institutionsvaktmästare (Ca 11)	1 ändrad tjänst
<i>Botanisk-genetiska institutionen:</i>		
1 professor (Ca 33)	1 professor (Ca 33)	
1 laborator (Ca 29)	1 laborator (12 000 kr.)	1 ändrad tjänst
1 förste assistent (Ce 24)	1 assistent (6 900 kr.)	1 ändrad tjänst
1 assistent (Ce 22)	1 assistent (6 900 kr.)	1 ändrad tjänst
1 förste amanuens (4 032 kr.)		1 förste amanuens
1 trädgårdsmästare (Ca 14)	1 trädgårdsmästare (Ca 14)	
1 biträde för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)		1 biträde för kontorsgöromål
2 laboratoriebiträden (Ce 8—Ca 11)	1 laboratoriebiträde (Cf 6)	1 laboratoriebiträde 1 ändrad tjänst
2 trädgårdsmedhjälpare (Ce 9)	2 trädgårdsmedhjälpare (Ce 9)	
<i>Institutionen för husdjurens utfodring och skötsel:</i>		
1 professor (Ca 33)	1 professor (Ca 33)	
1 laborator (Ca 29)		1 laborator
1 förste assistent (Ce 24)	1 assistent (10 080 kr.)	1 ändrad tjänst
2 assistenter (Ce 22)	2 assistenter (6 900 kr.)	2 ändrade tjänster
1 förste amanuens (4 032 kr.)		1 förste amanuens

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
2 laboratoriebiträden (Ce 8—Ca 11)	1 laboratoriebiträde (Ce 8)	{ 1 laboratoriebiträde 1 eventuellt ändrad tjänst
1 biträde för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)	1 biträde för kontorsgöromål (Cf 6)	1 eventuellt ändrad tjänst
1 djurskötare (Ce 9)	1 djurskötare (Ce 9)	

Institutionen för marklära:

1 professor (Ca 33)	1 professor (Ca 33)	
1 laborator (Ca 29)	1 speciallärare (1 500 kr.)	1 ändrad tjänst
1 förste assistent (Ce 24)		1 förste assistent
2 assistenter (Ce 22)	2 assistenter (6 900 kr.)	2 ändrade tjänster
1 andre amanuens (2 400 kr.)	1 tredje amanuens (1 400 kr.)	1 ändrad tjänst
2 laboratoriebiträden (Ce 8—Ca 11)	1 laboratoriebiträde (Ce 11)	{ 1 laboratoriebiträde 1 eventuellt ändrad tjänst

Mikrobiologiska institutionen:

1 professor (Ca 33)	1 professor (Ca 33)	
1 laborator (Ca 29)	1 assistent (10 080 kr.)	1 ändrad tjänst
1 förste assistent (Ce 24)	1 förste assistent (Ce 24)	
1 assistent (Ce 22)	1 assistent (6 900 kr.)	1 ändrad tjänst
1 preparator (Ca 13)		1 preparator
2 laboratoriebiträden (Ce 8—Ca 11)		2 laboratoriebiträden
1 biträde för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)	1 biträde för kontorsgöromål (Ce 8)	1 eventuellt ändrad tjänst

Baljäxtlaboratoriet:

1 laborator (Ca 29, personlig)	1 förste assistent (Ce 24)	1 ändrad tjänst
1 assistent (Ce 22)	1 assistent (6 900 kr.)	1 ändrad tjänst
1 laboratoriebiträde (Ce 8—Ca 11) ¹		1 laboratoriebiträde
1 biträde för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)	1 biträde för kontorsgöromål (4 860 kr.)	1 ändrad tjänst

Institutionen för agronomisk hydroteknik:

1 professor (Ca 33)	1 professor (Ca 33)	
1 laborator (Ca 29)		1 laborator
1 förste assistent (Ce 24)	1 förste assistent (Ce 24)	2 ändrade tjänster
2 assistenter (Ce 22)	2 assistenter (6 900 kr.)	
2 laboratoriebiträden (Ce 8—Ca 11)	1 laboratoriebiträde (Cf 6) ²	{ 1 eventuellt ändrad tjänst 1 laboratoriebiträde
1 biträde för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)		1 biträde för kontorsgöromål

¹ För närvarande finnes viss arvodesavlönad teknisk eller liknande biträdespersonal. Sådan torde få finnas även framdeles.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
<i>Maskintekniska institutionen:</i>		
1 föreståndare (3 000 kr.)	1 föreståndare (3 000 kr.)	} 1 laborator 1 ändrad tjänst
2 laboratorer (Ca 29)	1 lektor (Ce 29)	
1 förste assistent (Ce 24)		1 förste assistent
1 assistent (Ce 22)	1 assistent (6 900 kr.)	1 ändrad tjänst
1 verkmästare (Ce 14)		1 verkmästare
1 biträde för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)	1 biträde för kontorsgöromål (Cf 6)	1 eventuellt ändrad tjänst

Institutionen för fysik och meteorologi:

1 lektor (Ce 29)	1 lektor (Ce 29)	
1 förste amanuens (4 032 kr.)	1 förste amanuens (3 600 kr.)	1 ändrad tjänst
1 tredje amanuens (1 200 kr.)	1 tredje amanuens (1 400 kr.)	1 ändrad tjänst
1 biträde för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11) ¹		1 biträde för kontorsgöromål

Docent- och forskarstipendiater:

8 docentstipendiater (7 200 kr.)	5 docentstipendiater (7 200 kr.)	3 docentstipendiater
1 forskarstipendiat (9 000 kr.)		1 forskarstipendiat

Biblioteket:

1 bibliotekarie (Ca 31)	1 bibliotekarie (Ca 27)	1 ändrad tjänst
1 amanuens (Ce 22)		1 amanuens
1 kansliskrivare (Ce 15)		1 kansliskrivare
2 biträden för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)	2 biträden för kontorsgöromål (Cf 4; Ce 11)	} 1 ändrad tjänst 1 eventuellt ändrad tjänst

Kansliet och kamrerarexpeditionen m. m.:

Rörande utredningens förslag i fråga om kansliet och kamrerarexpeditionen hänvisas till vad under avsnitt 20 av detta kapitel anförts.

Såsom framgår av nu angivna sammanställning innebära högskoleutredningens förslag om personalförstärkning vid högskolan i huvudsak

1) att 4 professurer skulle inrättas, av vilka 3 skulle ersätta nuvarande speciallärlartjänster;

2) att 12 laboratorsbefattningar skulle inrättas, av vilka 5 skulle ersätta nu befintliga tjänster av annat slag, nämligen 2 speciallärlartjänster, 2 assistenttjänster och 1 lektorat;

3) att 2 nuvarande arvodesavlönade laboratorsbefattningar skulle överföras till lönegrad Ca 29, d. v. s. den beräknade normala lönegraden för högskolans laboratorer;

¹ För närvarande finnes viss tillfällig arbetskraft.

4) att 13 förste assistenttjänster i lönegrad Ce 24 skulle inrättas, av vilka 3 skulle ersätta nu befintliga arvodesavlönade assistentbefattningar;

5) att 25 assistenttjänster i lönegrad Ce 22 skulle inrättas, av vilka 21 skulle ersätta nu befintliga, i regel arvodesavlönade assistentbefattningar;

6) att 3 arvodesavlönade förste amanuensbefattningar skulle inrättas, av vilka en skulle ersätta en i stort sett liknande, redan befintlig tjänst;

7) att 2 arvodesavlönade andre amanuensbefattningar skulle erhållas genom ombildning av nuvarande arvodesavlönade s. k. tredje amanuensbefattningar;

8) att 5 arvodesavlönade tredje amanuensbefattningar skulle erhållas genom ombildning av nuvarande liknande befattningar;

9) att 1 trädgårdsmästarebefattning i lönegrad Ca 14 skulle erhållas genom ombildning av en tjänst såsom institutionsvaktmästare i lönegrad Ca 11;

10) att 3 preparatorsbefattningar i lönegrad Ca 13 skulle inrättas;

11) att 18 laboratoriebiträdesbefattningar skulle inrättas och vissa lönejusteringar genomföras med avseende å en del redan befintliga dylika tjänster;

12) att 1 kansliskrivartjänst i lönegrad Ce 15 samt 14 tjänster såsom biträden för kontorsgöromål skulle inrättas ävensom vissa lönejusteringar genomföras med avseende å en del redan befintliga biträdestjänster av sistnämnda slag;

13) att 2 djurskötartjänster i lönegrad Ce 9 skulle inrättas;

14) att 3 docentstipendier och ett forskarstipendium skulle inrättas;

15) att rektorsarvodet skulle höjas från 2 004 till 3 000 kronor för år samt bibliotekarien uppflyttas från lönegrad Ca 27 till lönegrad Ca 31 och kamreren från lönegrad Ca 25 till lönegrad Ca 27;

16) att 2 lönegradsplacerade amanuensbefattningar skulle inrättas, av vilka en i lönegrad Ce 22 och en inordnad i den vid den statliga civilförvaltningen tillämpade befordringsgången för amanuenser;

17) att 1 verkmästar-, 4 institutionsvaktmästar-, 1 reparatörs- och 2 eldarbefattningar skulle inrättas (verkmästaren i Ce 14, institutionsvaktmästaren i Ca 11, reparatören i Ce 11 och eldarna i Ce 9);

18) att för ersättning åt sakkunniga skulle beräknas ett belopp av 1 500 kronor.

Såsom närmare framgår av vad i det följande anföres i samband med behandlingen av lantbrukshögskolans undervisningsplan, bör man enligt utredningens mening vidare räkna med en ökning av det för ersättning åt speciallärare erforderliga beloppet med 3 180 kronor och av det för ersättning till experter vid undervisningen i maskinlära avsedda beloppet med 2 300 kronor.

Vad angår placeringen i olika lönegrader av laboratoriebiträdena och biträdena för kontorsgöromål må anföras, att vid högskolan för närvarande finnas endast sex ordinarie befattningar av hithörande slag, nämligen ett

kanslibitråde i lönegrad Ca 11 och fem kontorsbiträden i lönegrad Ca 8. Vid de institutioner m. m. inom lantbrukshögskolan, som avses i högskoleutredningens förslag, skulle enligt utredningens beräkning finnas sammanlagt 31 lönegradsplacerade laboratoriebiträden. I anslutning till utredningens i andra kapitlet angivna riktlinjer för tillgodoseende av personalbehovet vid ifrågavarande högskolor föreslår nu utredningen att av nämnda 31 laboratoriebiträden 7 placeras i lönegrad Ca 11, 8 i Ce 11, 8 i Ca 8 samt 8 i Ce 8. Av de 27 biträden för kontorsgöromål, som utredningen beräknat, böra vidare 6 placeras i lönegrad Ca 11 och 7 i lönegrad Ce 11, varjämte för 14 bör tillämpas den inom civilförvaltningen gällande befordringsgången för skriv- och kontorsbiträden.

Den vid genomförande av högskoleutredningens personalförslag rörande lantbrukshögskolan uppkommande ökningen av högskolans avlöningsutgifter kan approximativt beräknas enligt följande sammanställning.

	Årslöner enligt löneplan, ¹ respektive årsarvoden, kronor		
	Enligt förslaget	För närvarande	Ökning
Institutionen för lantbruksekonomi	46 560	28 512	18 048
Institutionen för marknadslära	27 720	2 100	25 620
Institutionen för statistik och försöksmatematik	50 928	1 440	49 488
Institutionen för växtsjukdomslära	61 800	1 950	59 850
Institutionen för allmän och oorganisk kemi	62 598	48 728	13 870
Institutionen för organisk kemi	31 158		31 158
Kemiska centrallaboratoriet	77 880	64 752	13 128
Djurfysiologiska institutionen	51 780	31 624	20 156
Institutionen för husdjurens avels- och raslära	85 800	41 340	44 460
Institutionen för växtodlingslära	76 524	39 368	37 156
Institutionen för allmän jordbrukslära	74 544	38 144	36 400
Växtfysiologiska institutionen	66 036	46 988	19 048
Botanisk-genetiska institutionen	78 060	59 424	18 636
Institutionen för husdjurens utfodring och skötsel	76 044	51 420	24 624
Institutionen för marklära	65 220	36 524	28 696
Mikrobiologiska institutionen	64 596	45 456	19 140
Baljväxtlaboratoriet	30 144	21 180	8 964
Institutionen för agronomisk hydroteknik	67 416	42 276	25 140
Maskintekniska institutionen	56 076	26 196	29 880
Institutionen för fysik och meteorologi	22 236	17 408	4 828
Docent- och forskarstipendiater	66 600	36 000	30 600
Biblioteket	37 296	19 776	17 520
Speciallärarna samt experter vid undervisningen i maskinlära	37 952	32 472	5 480
Kansliet och kamrerarexpeditionen m. m.	258 070	200 250	57 820
Summa	1 573 038	933 328	639 710
Ersättning till sakkunniga			1 500
Rörligt tillägg, dyrtids- och kristillägg samt (till docent- och forskarstipendiater) provisoriskt lönetillägg			113 019
Summa			754 229

¹ Här har räknats efter placering i lägsta löneklassen i fråga om såväl nuvarande kostnader som kostnader enligt förslaget. Avlöningen till biträdena för kontorsgöromål har beräknats motsvara genomsnittligen lönegrad 9. Avlöningen till laboratoriebiträdena har beräknats i medeltal motsvara en placering mitt emellan lönegraderna 9 och 10.

Då lantbrukshögskolans avlöningsanslag för närvarande uppgår till 1 767 000 kronor, skulle detsamma alltså vid genomförande av utredningens förslag behöva höjas med omkring 754 300 kronor till omkring 2 521 300 kronor. Avlöningsstatens ordinariepost skulle behöva uppräknas med omkring 398 000 kronor och icke-ordinarieposten med omkring 400 700 kronor, medan arvodesposten skulle kunna nedsättas med omkring 159 000 kronor. En ny post — ersättning till sakkunniga — skulle införas med ett belopp av 1 500 kronor.

Av högskoleutredningen framlagda förslag om årliga anslag samt engångsanslag till utrustning för lantbrukshögskolans institutioner m. m. kunna sammanställas på följande sätt.

	Årligt anslag			Engångs- anslag, kronor
	Enligt förslaget kronor	För när- varande kronor	Ökning kronor	
Institutionen för lantbruksekonomi.....	12 000	3 950	8 050	10 000
Institutionen för marknadslära.....	10 000		10 000	15 000
Institutionen för statistik och försöksmatematik	15 000		15 000	30 000
Institutionen för växtsjukdomslära.....	20 000		20 000	100 000
Institutionen för allmän och oorganisk kemi...	18 000	13 740	4 260	60 000
Institutionen för organisk kemi.....	15 000		15 000	100 000
Kemiska centrallaboratoriet.....	10 000	21 570	— 11 570	
Djurfysiologiska institutionen.....	14 000	7 980	6 020	50 000
Institutionen för husdjurens avels- och raslära..	13 000	7 260	5 740	25 000
Institutionen för växtodlingslära.....	20 000	8 860	11 140	95 000
Institutionen för allmän jordbrukslära.....	20 000	10 670	9 330	86 000
Växtfysiologiska institutionen.....	25 000	16 620	8 380	40 000
Botanisk-genetiska institutionen.....	25 000	13 470	11 530	105 000
Institutionen för husdjurens utfodring och skötsel	12 000	7 880	4 120	35 000
Institutionen för marklära.....	15 000	6 750	8 250	30 000
Mikrobiologiska institutionen med baljväxtlabora- toriet.....	25 000	8 520	16 480	130 000
Institutionen för agronomisk hydroteknik.....	15 000	10 190	4 810	90 000
Maskintekniska institutionen.....	10 000	5 170	4 830	30 000
Institutionen för fysik och meteorologi.....	5 000	3 640	1 360	
Husbyggnadslära ¹				5 000
Summa	299 000	146 270	152 730	1 036 000
Biblioteket.....	35 000	35 000		
Kansliet och kamrerarexpeditionen m. m.....				10 000
Summa	334 000	181 270	152 730	1 046 000

Vid bifall till utredningens förslag rörande nu berörda anslag skulle alltså lantbrukshögskolans materielanslag behöva uppräknas med 152 800 kronor. Därjämte skulle engångsanslag för utrustning behöva anvisas med 1 046 000 kronor.

22. Undervisningsplanen.

Högskoleutredningen har i det föregående framlagt förslag om införande av en ny studielinje, maskintekniska linjen, vid lantbrukshögskolan. Vidare

¹ För husbyggnadsläran och i tabellen ej berörda ämnen beräknar utredningen ingen höjning av nuvarande årliga anslag.

har avsetts, att vid genomförande av utredningens förslag om utbyggnad av högskolans personella resurser, även en utvidgning bör äga rum i fråga om undervisningen på vissa läroområden inom de studielinjer, för vilka respektive ämnen äro särskilt betydelsefulla. Detta synes exempelvis böra ske i fråga om den ekonomiska linjens undervisning på det ekonomiska ämnesområdet samt i fråga om jordbrukslinjens undervisning inom växtsjukdomsläran. Dylika utvidgningar synas kunna genomföras i erforderlig omfattning utan förlängning av studietiden, om man — såsom utredningen föreslagit — föreskriver genomgång av huvudkurs vid lantmannaskola eller kurs vid lantbruksskola såsom inträdesfordran vid högskolan, i det att härigenom högskolans undervisningsprogram kan befrias från en del elementär undervisning.

Vissa förändringar böra alltså vidtagas med avseende å lantbrukshögskolans undervisningsplan. I samråd med representanter för lantbrukshögskolans lärarråd har högskoleutredningen upprättat ett preliminärt förslag till sådan ändrad undervisningsplan för högskolan. Den sålunda upprättade planen, vilken återgives å sid. 142, har i huvudsak godtagits av lärarrådet. Planen är, såsom framgår av vad förut anförts, icke avsedd att utgöra ett slutgiltigt förslag utan torde sannolikt bliva i behov av vissa justeringar i samband med detaljutformningen av högskolans undervisningsschema. Av planen framgår emellertid, att de aktuella önskemålen rörande högskolans undervisning i huvudsak torde kunna tillgodoses utan förlängning av studietiden. Utredningen har vid upprättande av förslaget sökt begränsa undervisningstimmarnas antal för att bereda större utrymme för självständigt arbete.

Av planen framgår bland annat, att timantalet för de för speciallärare framdeles avsedda ämnena — samma som nu med undantag av att ämnena statistik, växtsjukdomslära, lantbrukszoologi, geologi och marknadslära — beräknats skola undergå en nettoökning med sammanlagt 106 timmar.¹ Det för ersättning åt speciallärare vid lantbrukshögskolan erforderliga beloppet synes därför böra höjas med 3 180 kronor. Vidare må här anföras, att ett för ersättning till experter vid undervisningen i maskinlära nu disponibelt belopp — 2 700 kronor — torde vid en utökning av denna undervisning enligt utredningens förslag böra uppräknas med 2 300 kronor till 5 000 kronor.

23. Anslagsbehovet för omkostnader och stipendier m. m.

Inkomna förslag.

För publikationstryck disponerar lantbrukshögskolan för budgetåret 1947/48 ett belopp av 8 000 kronor. Lärarrådet har anført, att — därest

¹ Här i har inräknats även jordbrukspolitik, i vilket ämne undervisning från och med budgetåret 1947/48 meddelas av speciallärare utan att ersättningen till specialläraren inräknats i högskolans avlöningsanslag.

Högskoleutredningens preliminära förslag till undervisningsplan för lantbrukshögskolan.

Ä m n e n	Jordbrukslinjen timmar		Husdjurslinjen timmar		Ekonomiska linjen timmar		Allmänna linjen timmar		Maskintekniska linjen timmar
	Nu	Förslag	Nu	Förslag	Nu	Förslag	Nu	Förslag	
Statistik	55	120	55	120	55	120	55	55	55
Matematik	70	55	55	55	55	55	55	55	70
Fysik och meteorologi	100	100	90	45	90	45	90	45	100
Kemi	265	300	265	300	265	150	265	150	150
Växternas anatomi och fysiologi	160	160	160	105	160	105	160	105	105
Systematisk botanik och ärftlighetslära	110	110	110	80	110	80	110	80	50
Växtsjukdomslära	30	80	30	30	30	30	30	30	30
Lantbrukszoologi	40	80	40	40	40	40	40	40	40
Husdjurens anatomi och fysiologi	70	70	240	240	70	70	70	70	
Marklära	110	110	55	55	55	55	55	55	55
Geologi	30	30	30	30	30	30	30	30	30
Mikrobiologi	80	80	80	80	80	80	80	80	40
Fältmätninglära	174	100	74	30	74	30	74	30	30
Agronomisk hydroteknik	280	240	70	70	70	70	70	70	70
Maskin- och redskapslära	170	170	100	100	100	100	170	170	
Mekanik och hållfasthetslära									100
Materiallära och maskin-element									100
Husbyggnadslära	120	100	120	100	120	100	120	140	140
Allmän jordbrukslära	225	225	80	80	80	80	225	225	80
Växtodlingslära	225	225	80	100	225	100	225	225	100
Husdjurens avels- och raslära	60	60	180	180	60	60	180	180	
Husdjurens utfodring och skötsel	90	90	160	160	160	160	160	160	90
Husdjurens hälso- och sjukvårdslära	45		45	45	45		45	45	
Mjölkhushållning	40	40	65	65	65	40	65	65	
Motorlära och elektroteknik									200
Lantbrukets maskiner och redskap									230
Nationalekonomi	50	50	50	50	110	200	50	50	50
Lantbruksekonomi	100	100	100	100	225	280	225	280	200
Jordbrukspolitik	50	50	50	50	50	100	50	100	50
Marknadslära	30	30	30	30	90	200	30	140	30
Bokföring och affärsteknik	80	80	80	80	80	100	80	100	80
Författningsskunskap	60	60	60	60	125	125	60	60	60
Pedagogik	25	25	25	25	25	25	25	25	25
Skogsskötsel					30	30	30	30	30
Summa	2 944	2 940	2 579	2 505	2 774	2 660	2 924	2 890	2 390

ökade belopp anvisades för forskningen vid högskolan — en ökning av antalet i högskolans annaler publicerade avhandlingar komme att äga rum. Lärarrådet finge därför föreslå, att beloppet för publikationstryck höjdes till 10 200 kronor.

För innevarande budgetår har under lantbrukshögskolans stipendieanslag anvisats 12 800 kronor till 16 stipendier à 800 kronor för agronomie studerande. I överensstämmelse med en tidigare framlagd plan för ökning av antalet av dessa stipendier — i anslutning till den sedan hösten 1946 vidtagna höjningen av elevantalet vid högskolan — har lärarrådet hemställt, att från och med den 1 juli 1948 måtte anvisas medel till 20 stipendier av detta slag.

Lärarrådet vid lantbrukshögskolan har föreslagit, att högskolans licentiatstipendier — nu 3 à 1 300 kronor — skulle ökas till 4, varjämte stipendiernas belopp skulle höjas till 2 500 kronor. Vidare har lärarrådet förordat, att vid högskolan skulle inrättas 2 doktorandstipendier à 5 000 kronor.

Tidigare — till och med budgetåret 1939/40 — fanns under lantbrukshögskolans stipendieanslag upptagen en post å 3 000 kronor till resestipendier för lärare. Lärarrådet har nu hemställt, att ett belopp av 10 000 kronor måtte anvisas för ändamålet från och med budgetåret 1948/49. Lärarrådet har anfört.

Lärarrådet vill framhålla den stora betydelsen av att högskolans lärare få tillfälle att genom resor taga kännedom om den utländska lantbruksforskningens resultat och resurser. De resebidrag, som tidigare utdelades från anslaget, utnyttjades i regel för resor under ferierna inom Europa. Vikarier hade i regel icke anställts. Även i fortsättningen bör anslag för ändamålet som regel utnyttjas för resor under ferierna.

Högskolans styrelse har uttalat, att nu berörda anslag borde höjas till 30 000 kronor och få användas — förutom till resestipendier för lärare och tjänstemän — även såsom bidrag till dessa befattningshavare för beivrande av kongresser, fackmöten och dylikt.

Lantbrukshögskolans lärarråd har hemställt, att ett särskilt förslagsanslag för bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar vid högskolan skulle upptagas å riksstaten. Bidrag av ifrågavarande slag borde utgå med 75 procent av tryckningskostnaderna och lärarrådet räknade med att till en början fyra avhandlingar per år komme att framläggas till offentlig granskning. Tryckningskostnaderna för dessa avhandlingar kunde beräknas till genomsnittligen 4 000 kronor, varför anslaget borde upptagas med 12 000 kronor.

Högskoleutredningens förslag.

Vid genomförande av högskoleutredningens förslag om utbyggnad av lantbrukshögskolan torde det bliva erforderligt att något höja lantbrukshögskolans omkostnadsanslag. Utredningen räknar med att omkostnadsstatens sjukvårdspost bör höjas med 1 000 kronor till 4 000 kronor. Posten till reseersättningar synes böra uppräknas med 5 000 kronor till 36 000 kronor. Anslagsposten till expenser torde få höjas med 54 000 kronor till 185 000 kronor. Av denna höjning lärer ett belopp av 40 000 kronor behövas för bränsle, lyse och vatten samt ett belopp av 14 000 kronor för övriga expenser. En

höjning med 2 000 kronor till 10 000 kronor av beloppet för publikationstryck torde vidare få anses erforderlig för att tillgodose den väntade stegringen av önskemålen om att i högskolans annaler publicera forskningsresultat. Omkostnadsanslaget skulle alltså enligt utredningens mening behöva höjas med sammanlagt 62 000 kronor.

I fråga om lantbrukshögskolans materielanslag må anföras, att utredningen i det föregående framlagt ett flertal förslag om höjning av institutionernas årliga anslag. Dessa förslag avse höjning av posten till institutioner och samlingar i den för materielanslaget fastställda dispositionsplanen. Posten till exkursioner i denna plan synes böra höjas med 1 800 kronor till 8 000 kronor i syfte att möjliggöra ett inläggande i undervisningen av ett större antal exkursioner. Då det är önskvärt, att högskolan erhåller möjlighet att i större utsträckning än för närvarande anordna specialföreläsningar av utomstående krafter, synes vidare anslagsbeloppet för fria föredrag böra höjas med 450 kronor till 1 000 kronor.

Lantbrukshögskolans stipendier för agronomie studerande böra — med hänsyn till ökningen av antalet studerande — ökas från nu 16 till 20 stycken. Antalet licentiestipendier, vilkas storlek utredningen i andra kapitlet föreslagit höjd med 1 200 kronor till 2 500 kronor per år, synes vid ifrågavarande högskola böra ökas till fyra.¹ Doktorandstipendierna — föreslagna i andra kapitlet — torde tills vidare böra beräknas till två. För stipendier till studerande skulle alltså framdeles erfordras ett belopp av $(20 \times 800 + 4 \times 2\,500 + 2 \times 5\,000 =)$ 36 000 kronor mot för närvarande 16 700 kronor. Emellertid torde i högskolans stipendieanslag böra inräknas ytterligare ett belopp, nämligen för resestipendier åt lärare och övriga befattningshavare vid högskolan. Dylika stipendier synas kunna bli av stort värde för högskolans forskning och undervisning genom att befattningshavarna kunna beredas tillfälle att vid studieresor inom eller utom landet samla erfarenheter och vinna kontakter. För ändamålet torde ett belopp av 10 000 kronor böra beräknas. Ifrågavarande anslag bör alltså uppräknas med sammanlagt 29 300 kronor till 46 000 kronor.

I anslutning till det i andra kapitlet framlagda förslaget om bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar förordar högskoleutredningen, att ett förslagsanslag för dylika bidrag vid lantbrukshögskolan upptages å riksstaten. Tills vidare torde det vara tillfyllest, om anslaget beräknas till ett belopp av 9 000 kronor.

24. Sammanfattande kostnadsberäkning.

Högskoleutredningens i det föregående framlagda förslag rörande lantbrukshögskolan kunna beräknas medföra ökade årliga statsutgifter enligt följande sammanfattning.

¹ Jfr not å sid. 31.

Anslagsändamål	Enligt förslagen kronor	Nu kronor	Ökning kronor
Avlöningar	2 521 300	1 767 000	754 300
Omkostnader	161 700	199 700	62 000
Materiel m. m.	² 311 750	² 156 750	155 000
Bokinköp och bokbindning	35 000	35 000	
Stipendier	46 000	16 700	29 300
Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar ..	9 000		9 000
	Summa kronor 3 084 750	2 075 150	1 009 600

Utöver angivna ökning å 1 009 600 kronor av de årliga utgifterna för högskolan har utredningen beräknat engångsutgifter för utrustning av högskolan med sammanlagt 1 046 000 kronor.

¹ Icke försöksanstalterna och försöksgårdarna.

² Endast posterna till institutioner och samlingar, till exkursioner samt till fria föredrag.

AVDELNING III

SJÄTTE KAPITLET.

Översikt över skogshögskolans nuvarande organisation.

1. Allmänna uppgifter och ledning.

Den högre skogsundervisningen bedrivs vid den till Stockholm och Garpenberg förlagda skogshögskolan. Dennas nuvarande organisation fastställdes i huvudsak vid 1936 års riksdag i samband med beslut rörande omorganisation av skogsundervisningen. För skogshögskolan gälla av Kungl. Maj:t den 31 juli 1945 utfärdade stadgar (nr 606).

Enligt stadgarna har skogshögskolan till uppgift att meddela på vetenskaplig och praktisk grund vilande undervisning i skogshushållning samt att genom vetenskaplig forskning främja skogsbrukets utveckling. Högskolan står under ledning av en styrelse, som är gemensam för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut. I övrigt handhavas högskolans angelägenheter av rektor eller vid förfall för honom av prorektor samt av lärarrådet. Vid förvaltningen biträder en sekreterare och kamrerare samt en bibliotekarie.

Styrelsen för skogshögskolan utgöres av chefen för domänverket, chefen för skogsstyrelsen samt högskolans rektor såsom självskrivna ledamöter ävensom sex av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter. En av ledamöterna utses av Kungl. Maj:t till ordförande. Vid handläggning av ärende, som angår skogsforskningsinstitutet, inträder institutets chef såsom ledamot. Det åligger styrelsen bland annat att ha inseende över högskolan och främja dess verksamhet, att handhava högskolans ekonomi samt att årligen fastställa plan för undervisningen.

Till rektor för skogshögskolan förordnar Kungl. Maj:t efter förslag av styrelsen, en av högskolans professorer. Styrelsen utser en annan av professorerna att såsom prorektor vid förfall för rektor fullgöra dennes åligganden. Rektor utövar den närmaste tillsynen över högskolan. Han har vidare bland annat att vara ordförande i lärarrådet, att vaka över undervisningen och att avgöra ansökningar om civiljägmästarexamen.

Skogshögskolans lärarråd utgöres av högskolans samtliga professorer. Föreståndare för samt biträdande lärare vid högskolans förberedande kurs kunna efter kallelse av rektor delta i lärarrådets överläggningar och beslut i frågor rörande denna kurs. Speciallärare äger i regel att delta i

lärarrådets överläggningar och beslut i frågor rörande hans läroämne. Det åligger lärarrådet bland annat att ha inseende över högskolans vetenskapliga angelägenheter och att till styrelsen avgiva förslag till undervisningens planläggning. På lärarrådet ankommer även att antaga studerande vid högskolan och att pröva ansökningar om skoglig licentiatexamen.

Här må erinras, att skoglig forskning bedrivs jämväl vid statens skogsforskningsinstitut. För institutet har Kungl. Maj:t den 22 juni 1945 utfärdat instruktion (nr 439), ändrad genom kungörelsen nr 538/1946. Institutets huvuduppgift är att anordna och utföra vetenskapliga undersökningar och praktiska försök i syfte att utforska förutsättningarna för en ändamålsenlig skogshushållning. Närmaste ledningen av institutet tillkommer en chef, benämnd professor. Institutet omfattar en skogsavdelning, en statistisk avdelning, en avdelning för botanik och marklära, en genetisk avdelning och en zoologisk avdelning. Vid institutet finnas anställda — förutom chefen — bland andra fyra avdelningsföreståndare och ett antal försöksledare.

2. Undervisning, examina och elevstipendier.

Undervisningen vid skogshögskolan meddelas dels vid en förberedande kurs, förlagd till Garpenberg och omfattande ett läroår, dels vid huvudkursen, förlagd till högskolans institutioner i Stockholm samt särskilda övnings-skogar. Huvudkursens läroår består av en hösttermin, en vårtermin och en sommartermin. Huvudkursen beräknas omfatta sju terminer, därav två sommarterminer.

Skogshögskolans undervisning bedrivs i form av föreläsningar med demonstrationer, laborationer, seminarieövningar och andra övningar såväl å lärorummet som i övningsskogarna samt exkursioner och studieresor. Till lärarkåren höra vid högskolan anställd professor, lektor, laborator, föreståndare för och biträdande lärare vid den förberedande kursen samt speciallärare och docent. Det åligger lärare vid högskolan att inom sitt ämnesområde följa vetenskapens och teknikens framsteg samt att meddela undervisning enligt gällande föreskrifter. Docent har att enligt beslut av styrelsen och mot av styrelsen bestämd ersättning, som uttages av de studerande, meddela undervisning genom kurser, i vilka deltagande ej är föreskrivet men vilka befinnas vara nyttiga för de studerandes utbildning. Docentstipendiat är skyldig att i sitt läroämne utan särskild ersättning enligt styrelsens beslut meddela propedeutisk undervisning eller hålla en föreläsningsserie av vetenskaplig karaktär eller ock fullgöra annan motsvarande tjänstgöring.

I detta sammanhang torde få anföras, att befattningshavare vid statens skogsforskningsinstitut är skyldig att efter styrelsens bestämmande hålla föreläsningar vid skogshögskolan över av honom vid institutet utförda undersökningar och därvid vunna resultat.

För att vinna inträde såsom ordinarie studerande vid skogshögskolans förberedande kurs erfordras, att den sökande avlagt godkänd studentexamen

eller teknisk studentexamen å merkantilt-teknisk linje med vissa minimibetyg eller också erhållit avgångsbetyg från specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande. I stället för nu nämnd teoretisk utbildning kan den sökande få ha avlagt realexamen eller vederbörligen styrkt sig äga motsvarande kunskaper samt därjämte i stadgad ordning undergått särskild prövning enligt fordringarna för studentexamen med vissa minimibetyg. Sökande skall vidare ha genomgått statens eller därmed jämförlig kolarskola. Därjämte skall han antingen ha genomgått statens eller därmed jämförlig skogsskola eller också ha med goda vitsord deltagit i till skogsbruket hörande praktiska arbeten, varvid sökande med studentexamen eller teknisk studentexamen skall ha deltagit i arbetena under minst 10 månader och annan sökande under minst 22 månader. Av sistnämnda tider å 10 respektive 22 månader skola minst 5 månader avse praktik i sådan under högre utbildad fackmans ledning stående skogsförvaltning, som rektor anvisar eller lärarrådet kan godkänna. Vissa ytterligare inträdesfordringar vid skogshögskolan avse ålder och hälsa m. m. Styrelsen kan i vissa fall dispensera från inträdesfordringarna.

De examina, som kunna avläggas vid skogshögskolan, äro civiljägmästar-examen och skoglig licentiatexamen.

För civiljägmästarexamen erfordras att ha genomgått såväl högskolans förberedande kurs som dess huvudkurs. Ämnena i denna examen indelas i betygsämnen, förhørsämnen och kursämnen. Godkända insikter i betygsämne vitsordas enligt en 5-gradig skala. Motsvarande skala för förhørsämne är 2-gradig. För kursämne meddelas intyg om att undervisningen i kursen följts av den studerande. De för civiljägmästarexamen föreskrivna ämnena äro följande.

A. Förberedande kursen.

1. *Betygsämnena* skogs- och fältmätning, skogsuppskattning, jakt- och jaktvård samt kartritning.

2. *Förhørsämnena* skogsteknologi, skogsskötsel, jordbruksekonomi samt husbyggnadslära.

B. Huvudkursen.

1. *Betygsämnena* skogsskötsel, skogsteknologi och skogsdikning, skogsuppskattning och skogsindelning samt skogsekonomi (fackämnena), skoglig marklära samt skogsbotanik (grundläggande ämnen) ävensom skogszologi, rättslära samt förvaltningslära.

2. *Förhørsämnena* organisk och teknisk kemi, syneförrättning vid jordbruksarrande samt bokföring.

3. *Kursämnena* byggnadsritning, arbetarskydd, jaktvård samt fiskevård.

Behörig att avlägga skoglig licentiatexamen är den som avlagt civiljägmästarexamen och därefter under minst ett år varit sysselsatt vid praktiskt skogsbruk, träförädlingsindustri eller anstalt för skoglig eller träteknisk försöksverksamhet. Licentiatexamen avlägges i två av följande läroämnen.

1. Skogsskötsel.	4. Skogsekonomi.
2. Skogsteknologi och skogsdikning.	5. Skoglig marklära.
3. Skogsuppskattning och skogsindelning.	6. Skogsbotanik.

Ett av de i licentiatexamen ingående ämnena skall anses såsom huvudämne. I detta ämne erfordras — utöver muntligt prov — att den studerande författat en vetenskaplig avhandling. Betyg i licentiatexamens ämnen graderas på samma sätt som civiljägmästarexamens betygsämnen.

Till stipendier vid skogshögskolan kan för budgetåret 1947/48 disponeras sammanlagt 12 600 kronor, nämligen 5 000 kronor för penningstipendier och 5 000 kronor för naturastipendier till ordinarie studerande samt 2 600 kronor till två licentiatstipendier, varterdera å 1 300 kronor.¹

3. Personal.

Professurerna vid skogshögskolan äro sex till antalet. Befattningarna äro ordinarie och placerade i 33 lönegraden. Den av professorerna, som är rektor, åtnjuter ett särskilt rektorsarvode å 1 500 kronor för år. Professorerna företräda nedannämnda ämnesområden och förestå följande institutioner.

Ämnesområden

Institutioner

1. Skogsskötsel.	Avdelningen för skogsskötsel.
2. Skogsteknologi och skogsdikning.	» » skogsteknologi.
3. Skogsuppskattning med skogsindelning.	» » skogsuppskattning med skogsindelning.
4. Skogsekonomi.	» » skogsekonomi.
5. Skogsbotanik.	» » skogsbotanik.
6. Skoglig marklära.	» » skoglig marklära och kemi.

Vid skogshögskolan finnas vidare två lektorsbefattningar. Den ena av dessa, som är ordinarie i 29 lönegraden, är uppförd å övergångsstat. Denna befattnings innehavare (född år 1885) biträder vid den skogsteknologiska undervisningen genom att undervisa i vägbyggnad, flottning och träförädling. Den andra lektorsbefattningen är extra ordinarie i 29 lönegraden. Innehavaren av denna befattning biträder vid undervisningen i botanik.

En extra ordinarie laborator i 29 lönegraden är vid skogshögskolan anställd för undervisningen i skogszoologi med jaktvård. Denna befattningshavare förestår jämväl högskolans institution för skogszoologi.

För skogshögskolans förberedande kurs finnes en extra ordinarie föreståndare i 29 lönegraden och en extra ordinarie biträdande lärare i 27 lönegraden.

En extra ordinarie befattning såsom bibliotekarie i 26 lönegraden samt en ordinarie befattning såsom sekreterare och kamrerare i 25 lönegraden finnas inrättade vid skogshögskolan.

¹ Jfr not å sid. 31.

Vid skogshögskolan finnas två docentstipendier, ettvarrt å 7 200 kronor jämte dyrtids- och kristillägg samt provisoriskt lönetillägg. Docentstipendium utdelas av styrelsen efter ansökan för ett år. Utan förnyad ansökan kan styrelsen utsträcka stipendiattiden med ytterligare ett år. Efter ansökan kan därutöver förutvarande docentstipendiat tilldelas docentstipendium för ett år i sänder, dock att sådant stipendium icke utan Kungl. Maj:ts medgivande kan innehavas av samma person längre än sammanlagt sex år.

Slutligen förekommer vid skogshögskolan ett antal arvodesavlönade speciallärare samt ett antal assistenter och amanuenser ävensom annan biträdande personal av olika slag. Assistenterna äro i regel placerade i lönegrad Ce 24, och på amanuenserna — åtta till antalet — fördelas ett belopp av 1 900 kronor såsom arvode. Speciallärare ha beräknats skola finnas vid högskolan under budgetåret 1947/48 i nedannämnda ämnen, envar med följande årsarvode.

Ämne	Arvode kronor
Kemi	900
Rättslära	2 800
Förvaltningslära	2 200
Aktuella praktiska skogsförvaltningsproblem	400
Skoglig arbetslära	500
Jordbruksekonomi med husbyggnadslära	2 100
Bokföring	620
Fiskevård	325
Arbetskydd	300
Klimatologi	150
Laga syneförrättningar	400
Naturskydd	200
Vägbyggnadsteknik	1 870
Skogsdikning	3 080
Summa kronor	15 845

Till avlöningar vid skogshögskolan har för budgetåret 1947/48 anvisats ett förslagsanslag av 350 500 kronor. Anslaget är avsett att disponeras enligt följande avlöningsstat.

	Kronor
1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	156 800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	40 100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	136 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	17 600
Summa kronor	350 500

Från den i avlöningsstaten intagna posten nr 2 skola följande ersättningar utgå.

	Kronor
Arvode till rektor	1 500
Arvoden till speciallärare	15 845
Gratifikation till nuvarande port- och planteringsvakt	200
2 docentstipendier	14 400
Assistent i skogsekonomi	8 160
	<hr/>
Summa kronor	40 105

4. Omkostnader m. m.

Skogshögskolans omkostnadsanslag har för budgetåret 1947/48 upptagits med ett belopp av 81 900 kronor, för vars disposition följande omkostnadsstat fastställts.

	Kronor
<i>Utgifter.</i>	
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	400
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	14 000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	52 000
4. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	1 500
5. Övriga utgifter: Praktiska övningar för ordinarie studerande, <i>förslagsvis</i>	16 000
	<hr/>
Summa kronor	83 900

Särskilda uppbördsmedel.

Avgifter för bränsle och elektriskt ljus	2 000
	<hr/>
Nettoutgift kronor	81 900

Från ovanstående post till reseersättningar må utgå reseersättningar till styrelsen med 1 500 kronor, reseersättningar till lärare och assistenter med 11 500 kronor samt resebidrag till lärare med 1 000 kronor. För posten till expenser har beräknats en fördelning med 30 000 kronor för bränsle, lyse och vatten samt med 22 000 kronor på övriga expenser.

För budgetåret 1947/48 ha till materiel m. m. vid skogshögskolan anvisats ett reservationsanslag av 500 kronor samt till bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek ett reservationsanslag av 8 500 kronor. Av sistnämnda belopp äro 1 500 kronor avsedda för att avhjälpa de brister i bibliotekets bokförråd, som uppkommit under krigsåren.

SJUNDE KAPITLET.

Vissa undervisningsfrågor m. m. vid skogshögskolan.

Såsom framgår av fjärde kapitlet, har högskoleutredningen framlagt vissa förslag i undervisningsfrågor vid lantbrukshögskolan eller i andra vid denna högskola aktuella frågor, som ej direkt avse högskolans utrustning. Vid övervägande av skogshögskolans behov i olika hänseenden har utredningen

funnit, att jämväl vid denna högskola föreligga en del frågor, vilka — ehuru de ej direkt beröra upprustningen av högskolans resurser i olika avseenden — ändock böra upptagas till avgörande i detta sammanhang. Dessa frågor, som i allmänhet tillhöra utbildningens område, avser högskoleutredningen att behandla i detta kapitel.

1. Inträdesfordringar.

Inkomna förslag.

Såsom framgår av redogörelsen i sjätte kapitlet, fordras för inträde vid skogshögskolan, bland annat, att den sökande genomgått statens eller därmed jämförlig kolarskola. Statens kolarskola, som utgör en 2-månaderskurs, står under domänstyrelsens ledning och avser att meddela huvudsakligen praktisk utbildning i kolning. Styrelsen för skogshögskolan och skogsforskningsinstitutet har nu uttalat önskvärdheten av att denna kolarskola ombildades till en skogsförmansskola med längre kurser, enär härigenom vissa fördelar för den högre skogsundervisningen skulle ernås. Härom har styrelsen anfört.

Högskolans lärarråd har föreslagit, att kolarskolan borde utökas till en allmänt förberedande kurs, som skulle vara underställd högskolan och obligatorisk för vinnande av inträde vid denna. Enligt vad styrelsen inhämtat från domänstyrelsen, har fråga uppkommit om eventuell ombildning av skolan till en förmansskola med avsevärt längre kurser. I händelse så sker, skulle — utan att skolan underställdes skogshögskolan — en säkrare grund kunna vinnas för bedömning av de sökandes till skogshögskolan lämplighet för skogsmannabanan samtidigt som en minskning av förläggningstiden vid Garpenberg och en önskvärd omläggning av undervisningen därstädes skulle kunna genomföras. Styrelsen får därför för sin del i princip uttala önskvärdheten av att kolarskolan ombildas på sätt som angivits.

Enligt det av styrelsen åberopade förslaget från lärarrådet skulle den nuvarande kolarskolekursen ombildas till en 4-månaderskurs med såväl kolning som andra skogsarbeten på programmet samt innefattande kortare teoretisk utbildning i skogshushållning. Genom att kursen gjordes obligatorisk för inträde vid skogshögskolan skulle den nu för inträdet föreskrivna skogspraktiken kunna nedskäras med minst motsvarande tid. Lärarrådet har i denna fråga uttalat i huvudsak följande.

Enligt gällande stadgar för högskolan skall, om antalet behöriga inträdessökande är större än som må antagas till förberedande kursen, vid prövningen av företrädet mellan dem hänsyn tagas till såväl sökandens skicklighet i de för undervisningen vid högskolan grundläggande ämnena som ock beskaffenheten och omfattningen av hans praktiska utbildning samt lämplighet för skogsmannabanan.

Denna norm för urvalets genomförande är helt säkert riktig men blir under nuvarande förhållanden svår att följa, särskilt då det gäller bedömningen av den sökandes lämplighet för skogsmannabanan. För denna bedömning har lärarrådet endast att tillgå de omdömen, som lämnas av privata intyggivare och av förestån-

daren för kolarskolan. Visserligen blir omdömet från kolarskolan mera vägande än de privata intygen, enär det avgives efter enhetliga grunder, men dels är den korta tid, kolarskolan omfattar, i och för sig otillräcklig för en säkrare bedömning, och dels torde detaljen kolningsarbete lätt få en alltför stor vikt i detta omdöme rörande lämpligheten för skogsmannabanan. En betydligt säkrare grund för denna lämplighets bedömning skulle enligt lärarrådets mening kunna vinnas, om kolarskolan utökades till en allmänt förberedande kurs för inträde vid skogshögskolan, omfattande förslagsvis 4 månader och med såväl kolning som diverse andra skogsarbeten på programmet jämte även någon kortare teoretisk kurs berörande vissa mera elementära detaljer av svensk skogshushållning.

Denna kurs skulle vara direkt underställd högskolan, ledas av en person med jägmästarutbildning jämte lämpligt antal biträden och så vitt möjligt givas den omfattningen, att den kan mottaga alla aspiranter till högskolan. Den skulle vidare vara förlagd såsom en flyttbar eller mera provisorisk lägerförläggning — av liknande typ som den nuvarande kolarskolan vid Skinnskatteberg — på något av statens större kronoparkskomplex, där mera permanent och tillräcklig tillgång på skilda former av skogsarbete stode till buds. Under förutsättning att av eleverna vid denna kurs utförda arbeten betalades efter gängse eller skäliga grunder skulle man kunna förutsätta, att elevtiden vid denna kurs ej behövde vålla nämnvärda kostnader för deltagarna.

Vid inrättandet av en kurs av omförmält slag, som vore obligatorisk för inträde vid skogshögskolan, skulle givetvis den nu för inträde föreskrivna skogspraktiken kunna nedskäras i lika eller eventuellt högre grad. Genom det säkrare omdöme om sökandes lämplighet för skogsmannabanan, som vid denna kurs vunnas, skulle vidare denna lämplighet vid urvalet kunna tillmätas en högre vikt än under nuvarande förhållanden. Härav skulle följa, att kompletteringar av studentbetygen ej finge så högt värde i konkurrensen som nu, varigenom utbildningstiden skulle kunna förkortas.

Påpekas må, att skogshögskolans studentkår i huvudsak anslutit sig till förslaget om kolarskolans omläggning till allmän praktikkurs.

I likhet med styrelsen för skogshögskolan och skogsforskningsinstitutet har högskoleutredningen från domänstyrelsen erfarit, att hos denna styrelse fråga uppkommit om förändring av den statliga kolarskolan till en allmän praktisk skogskurs. I anledning härav har utredningen haft överläggningar i ämnet med högskolan samt domänstyrelsen, vilken styrelse sedermera till Kungl. Maj:t avgivit förslag beträffande ombildning av statens kolarskola till en statens förberedande skogskurs. Härvid har domänstyrelsen anfört i huvudsak följande.

Domänstyrelsen anser, att kolarskolan icke längre tillgodoser de krav, som numera böra ställas på en förutbildning till statens skogsskolor. Det är önskvärt, att skolan ombildas i så måtto, att eleverna erhålla en betydligt mera allsidig praktik under kompetenta lärares ledning i alla de vanligast förekommande skogsarbetena. Beträffande den ofta mycket långa enskilda praktik, som fullgöres av de inträdes-sökande, erhålla praktikanterna i regel icke den individuella handledning i utförandet av arbetena, som är önskvärd.

Då emellertid genomgång av kolarskolan jämväl är fordran för inträde vid skogshögskolan, har styrelsen samrått i frågan med 1946 års högskoleutredning och skogshögskolans rektor. Därvid har framgått, att en ombildning av kolarskolan

I anslutning till undervisningsplanen har domänstyrelsen anfört bland annat.

Arbetena böra i regel betalas efter gängse arbetspriser. Härigenom vinnes att elevernas arbetsförtjänster böra komma att uppgå till minst det belopp, som kan beräknas bliva erforderligt för uppehälle! och utgifter för undervisningsmateriel m. m. Kursen kommer sålunda ej att verka fördyrande på utbildningen.

Vid skogshögskolan beräknas, enligt vad styrelsen erfarit från 1946 års högskoleutredning, framgent komma att utexamineras 32—35 elever årligen. Motsvarande siffra för statens skogsskolor beräknas — efter inrättande av ännu en skogsskola — uppgå till cirka 95 elever och vid statens skogsmästarskola cirka 5 elever, som ej tidigare genomgått den nu föreslagna kursen. Härtill kommer Gammelkroppa skogsskola med en kapacitet av cirka 18 elever per år. Summa 153 elever utbildas alltså årligen vid olika skogliga läroanstalter i landet. Styrelsen anser det principiellt önskvärt, att man vid statens förberedande skogskurs kan taga in ett antal elever, som är dubbelt så stort som det antal elever, som årligen vidareutbildas, eller cirka 300, detta av den anledningen, att en viss gallring avseende lämpligheten för vidareutbildning skall kunna ske under den förberedande kursen. Styrelsen anser dock tillräckligt, att den statligt förberedande skogskursen tillsvidare utbildar endast två tredjedelar av det önskvärda antalet eller cirka 200. Huruvida den statliga utbildningen bör utvidgas att omfatta större antal elever eller om skogsvårdsstyrelse eller enskilda företag skola omhändertaga utbildningen av visst antal sökande, synes böra bero av utvecklingen.

Två årliga kurser föreslås, fördelade på året enligt följande schema:

1:a kursen

10 februari—20 juni; cirka 105 arbetsdagar och 30 helgdagar.

2:a kursen

1:a omgången 15 augusti—15 november; uppehåll 16 november—7 januari;

2:a omgången 8 januari—8 februari; cirka 105 arbetsdagar och 18 helgdagar.

Styrelsen anser det önskvärt, att båda kurserna pågå utan avbrott. Emellertid äro arbetena bundna av årstiderna. Under den första kursen synes samtliga arbeten medhinnas, trots att det blir en kort barmarkperiod för den norrländska vårkursen. Den andra kursen har styrelsen nödgats uppdelat med hänsyn till att ett av kursens viktigaste arbeten, utdrivningen av virke, på grund av väderleksförhållandena i allmänhet ej kan igångsättas förrän efter julhelgen.

Förutom de nu för kolarskolan gällande inträdesfordringarna föreslår styrelsen fordran på sex månaders skogspraktik, såvitt möjligt fördelad på olika årstider och arbeten, en fordran, som synes böra uppehållas såväl för sökande till skogshögskolan som för sökande till skogsskolorna.

Den praktiska förutbildning, som för närvarande erfordras för inträde till skogsskolorna, omfattar dels allmän praktik under två år, dels kolarskola under två månader eller sammanlagt minst 26 månader. Med hänsyn till den effektivisering av den praktiska utbildningen, som vinnes genom den föreslagna ombildningen av kolarskolan, anser styrelsen, att den sammanlagda praktiska förutbildningen kan minskas till att omfatta minst 24 månader, varav allmän praktik under 20 månader och förberedande skogskurs under fyra månader.

Högskoleutredningens förslag.

Av redogörelsen i det föregående framgår, att det är väsentligen två syften, som man från skogshögskolans sida önskat ernå genom den ifrågasatta om-

bildningen av den statliga kolarskolan. Sålunda har man härigenom velat upprätta en säkrare grundval för bedömningen av skogshögskolans inträdessökandes lämplighet för skogsmannayrket. Vidare har man velat öppna möjligheter till en fördjupad teoretisk undervisning vid högskolan utan att förlänga studietiden, vilket skulle ske främst genom överflyttning till kolarskolan av vissa praktiska arbeten, som nu utföras vid den förberedande kursen vid Garpenberg.

Vad angår förstnämnda önskemål, är det givetvis av betydelse, att de vid skogshögskolan antagna eleverna visat lämplighet för skogsmannayrket. Den nuvarande bestämmelsen, att vid prövningen av olika inträdessökandes inbördes företräde hänsyn skall tagas bland annat till de sökandes lämplighet för skogsmannayrket, synes därför vara befogad. Å andra sidan torde man böra vara på sin vakt mot att övervärdera företedda vitsord om dylik lämplighet. Det synes nämligen vara mycket vanskligt att på grundval av sådana vitsord söka mera ingående gradera lämpligheten. Det torde vara en vanlig företeelse, att stora svårigheter möta, då det gäller att med ledning av betyg från kortare kurser och praktisk tjänstgöring söka bedöma olika personers större eller mindre lämplighet för ett visst yrke. Vid prövningen av olika inträdessökandes inbördes företräde till skogshögskolan torde man därför böra gradera företrädet mellan de för skogsmannayrket lämpliga med ledning i första hand av de sökandes skicklighet i de för undervisningen vid högskolan grundläggande ämnena ävensom av omfattningen och beskaffenheten av deras praktiska utbildning, däri inräknat under skolmässiga former erhållen praktisk utbildning.

Av vad nu sagts framgår, att högskoleutredningen anser, att möjligheten att bedöma de inträdessökandes lämplighet för jägmästaryrket med ledning av en kurs, som omfattar några få månader, är mycket begränsad. Utredningen anser likväl, att den ifrågasatta omändringen av den under domänstyrelsen stående kolarskolan kan bidra till en förstärkning av dessa möjligheter, varför ombildningen ur denna synpunkt är önskvärd.

Det andra från skogshögskolans sida anförda önskemålet med en utbyggnad av kolarskolan synes vara så angeläget, att det enbart för sig motiverar utbyggnaden. Sålunda är en omläggning i vissa avseenden av undervisningen vid skogshögskolan mycket önskvärd. Inom flera ämnesavsnitt behöver undervisningen byggas ut och fördjupas för att kunna följa framstegen såväl inom hithörande forskningsområden som inom det praktiska skogsbruket. Om detta skall kunna ske, utan att studietiden förlänges, lär det vara nödvändigt att dels omorganisera högskolans förberedande kurs och dels avlasta vissa elementära delar av undervisningen från högskolans arbetsprogram. Utredningen, som i det följande återkommer till frågan om den förberedande kursens omorganisation, vill framhålla, att genom en lämplig ombildning av kolarskolan möjligheter torde öppnas för att vid skogshögskolan

utelämnat vissa därstädes nu förekommande mera elementära undervisningsavsnitt till förmån för en mera fördjupad undervisning vid högskolan.

Det nu framlagda förslaget synes tillgodose de aktuella kraven på en skolmässig praktisk förutbildning för skogshögskolan. Det inträdeskrav vid skogshögskolan, som nu avser genomgång av statens eller därmed jämförlig kolarskola, bör följaktligen ändras till att avse förutberörda statens förberedande skogskurs eller därmed likvärdig utbildning. Då detta innebär en förlängning av den förberedande skolmässiga praktiken, men den sammanlagda utbildningstiden icke bör förlängas, torde vid förslaget genomförande en nedskärning få ske med avseende å den för inträde vid högskolan föreskrivna tiden för skogspraktik. Enär kolarskolans ombildning medför en förlängning av förpraktiken med två månader, borde inträdeskravet i fråga om den s. k. fria praktiken med hänsyn härtill nedsättas med denna tid. Utredningen anser emellertid, att sistnämnda praktik kan nedsättas med ytterligare två månader, emedan den föreslagna skogskursen utgör en effektivare form för praktiska övningar. För inträde vid skogshögskolan bör sålunda fordras praktik av den, som avlagt studentexamen eller teknisk studentexamen, under en tid av minst 6 månader — nu 10 månader — och av annan sökande under en tid av minst 18 månader — nu 22 månader.

Såsom ovan antytts, bör genomgång av den statliga förberedande skogskursen icke uppställas såsom oeftergivligt villkor för inträde vid skogshögskolan. Även sådan annan utbildning, som är jämförlig med skogskursen, bör godtagas icke minst därför, att för skogsyrket intresserade, vilka besitta nödiga kvalifikationer, böra kunna förskaffa sig denna förutbildning utan alltför långa resor från hembygden och om möjligt också utan att hindras av begränsad tillgång till elevplatser. För närvarande synas några utbildningskurser av sådant slag icke förefinnas. Det är emellertid tänkbart, att dylika kurser komma till stånd, exempelvis genom medverkan av skogsvårdsstyrelser eller större enskilda skogsföretag.

2. Den förberedande kursen m. m.

Inkomna förslag.

Undervisningen vid skogshögskolan meddelas, såsom framgår av redogörelsen i elfte kapitlet — förutom vid huvudkursen — även vid en till Garpenberg förlagd förberedande kurs. Skogshögskolans lärarråd har nu framlagt ett förslag rörande omorganisation av högskolans förberedande kurs. Förslaget, som lämnats utan erinran av styrelsen för högskolan och skogsforskningsinstitutet, innebär, att — under förutsättning av bifall till rådets förslag rörande kolarskolans ombildning — den förberedande kursen skulle avskaffas och Garpenberg i stället bliva en fast förelägningsplats under hög-

skolan för praktiska övningar och för sådan teoretisk undervisning, som lämpligen borde meddelas i direkt anslutning till dessa övningar. Lärarrådet har till utveckling av sina synpunkter i frågan anfört väsentligen följande.

Genom kolarskolans ombildning torde en del av den undervisning, som nu meddelas vid den förberedande kursen vid Garpenberg, komma att meddelas vid den nya kursen. Från studentkåren framhålles som ett trängande önskemål, att under högskoletiden vid huvudkursen beredes avsevärt utökad tid för teoretiska självstudier före examens avläggande, medan den nuvarande undervisningen vid Garpenberg utan olägenhet väsentligen skulle kunna inskränkas beträffande flera ämnesområden, som senare bliva föremål för en mera allsidig behandling vid huvudkursen. Lärarrådet, som delar denna uppfattning, anser därför, att en omorganisation av kursen vid Garpenberg behöver komma till stånd, och under förutsättning, att förslaget om kolarskolans ombildning vinner gillande, synes denna omorganisation lämpligast kunna genomföras på det sättet, att den nuvarande förberedande kursen avskaffas, och Garpenberg i stället blir en fast förlägningsplats under högskolan, närmast för genomförandet av praktiska övningar samt i viss mån jämväl för sådan teoretisk undervisning, som lämpligen meddelas i direkt anslutning till dessa övningar. Förläggningen till Garpenberg torde härvid kunna inskränkas till en tid av cirka 6 eller 7 månader, fördelade på olika årstider.

Skogshögskolans studentkår har uttalat önskvärdheten av att Garpenbergs-kursen reducerades och frånges karaktären av att vara förberedande kurs. Härigenom borde en termin kunna vinnas för teoretiska studier i Stockholm. Vidare kunde undervisningen redan från början ställas under respektive avdelningars ledning samt upprepningar av vissa avsnitt undvikas.

Efter att ha tagit del av de inkomna förslagen rörande skogshögskolans förberedande kurs fann högskoleutredningen det vara nödvändigt att erhålla närmare kännedom om huru man från högskolans sida ansåg, att undervisningen vid högskolan borde anordnas efter ett slopande av den nuvarande förberedande kursen vid Garpenberg. Det förslag till undervisningsplan, som utredningen i anslutning härtill inhämtat från skogshögskolan, framgår — i jämförelse med nuvarande undervisningsplan — av härvid fogade *bilaga 2*.

Enligt den av lärarrådet föreslagna undervisningsplanen skulle undervisningen vid Garpenberg förläggas till dels en första period för de nyintagna eleverna under tiden 1 juli—24 oktober med tyngdpunkten vid skogs- och fältmätning, vilket ämne skulle avslutas under denna period, samt med kortare kurser i skogsbotanik och skoglig marklära, dels en andra period under fjärde terminen, vilken skulle helt förläggas till Garpenberg (8 januari—31 maj) med tyngdpunkten vid arbetsläran och virkesläran. Under sistnämnda period skulle jämväl inläggas kortare kurser i skogsskötsel, skogsindelning, jordbruksekonomi, skogsekonomi och vägbyggnad. Med undantag för vissa sommarövningar skulle undervisningen i övrigt förläggas till Stockholm. Andra sommaren skulle övningar bedrivas i södra Sverige och Norrland, medan under tredje sommaren övningar skulle anordnas i Ma-

lingsbo. Fjärde sommaren skulle vara fri från undervisning samt ägnas åt självständiga studier och vissa prov. Utbildningstiden vid skogshögskolan skulle enligt den föreslagna undervisningsplanen utgöra $3\frac{1}{2}$ år, d. v. s. bliva av i stort sett samma längd som skogshögskolans nuvarande förberedande kurs och huvudkurs tillsammans.

Vid framläggande av nu avsedda undervisningsplan har skogshögskolans lärarråd påpekat, att vissa svårigheter uppkomme i samband med övergången till den nya undervisningsplanen av den anledningen, att intagningen av nya elever enligt den nya planen skulle ske den 1 juli mot nu den 15 oktober. Härigenom komme den första årgången studerande enligt den nya planen att påbörja studierna vid Garpenberg, medan ännu den sista årgången studerande enligt den gamla ordningen hade $2\frac{1}{2}$ månader kvar av sin utbildning vid Garpenberg. Dessa båda årgångar komme även under den fortsatta utbildningen i Stockholm och under sommarövningarna att dubblera varandra, ehuru med delvis olika studieprogram. Man hade därför att räkna med behov av ökade förläggningmöjligheter under två somrar samt av viss ökning av lärarpersonalen och av ökade medel för resor, expenser m. m.

Högskoleutredningens förslag.

Vid behandling av frågan om ändring av inträdesfordringarna vid skogshögskolan har högskoleutredningen uttalat, att högskolans undervisning på flera ämnesavsnitt behövde byggas ut och fördjupas samt att, om detta skulle kunna ske utan att studietiden förlängdes, det vore nödvändigt att, bland annat, omorganisera högskolans förberedande kurs. Vad utredningen sålunda uttalat synes bestyrkt av vad skogshögskolans lärarråd anfört rörande denna kurs. Såsom även framgår av lärarrådets skrivelse förekommer sålunda vid den förberedande kursen undervisning i en del ämnen, som tillhöra även huvudkursen och som vid sistnämnda kurs upptagas till en allsidigare behandling än vid den förberedande kursen. Detta gäller i första hand de betydelsefulla ämnena skogsuppskattning, skogsteknologi och skogsskötsel. Att med denna anordning helt undvika dubbelundervisning förefaller att vara tämligen omöjligt, och då det nu gäller att bereda ökat utrymme åt en på ett högre plan lagd undervisning vid skogshögskolan utan att förlänga elevernas utbildningstid, synes det vara nödvändigt att här söka åstadkomma en rationellare ordning.

Den omorganisation, som härvidlag torde vara mest ändamålsenlig, synes högskoleutredningen vara, att den förberedande kursen inbygges i huvudkursen. Vid den förberedande kursen gives en viss grundläggande skoglig utbildning, i det att vid densamma undervisas i — förutom, såsom nyss antyddes, skogsuppskattning, skogsteknologi och skogsskötsel — även skogs-

och fältmätning, jakt och jaktvård, kartritning, jordbruksekonomi samt husbyggnadslära, varjämte — om tiden medgiver — vid kursen förekomma övningar i fiskevård m. m. Avgångsbetyg från den förberedande kursen berättigar till inträde vid huvudkursen, och den, som icke kunnat erhålla dylikt avgångsbetyg, kan icke ånyo vinna inträde vid den förberedande kursen. Denna kurs tjänar sålunda syftet att från högskolans huvudkurs utestänga elever, som av en eller annan anledning icke kunnat tillgodogöra sig den grundläggande skogliga undervisningen vid den förberedande kursen. Under årens lopp har emellertid denna kurs alltmera förlorat i betydelse för angivna syftemål, så att den erforderliga gallringen bland dem, som önska genomgå högre skoglig utbildning, numera i regel kan verkställas redan före inträdet i den förberedande kursen. Genomföres därjämte den av utredningen förordade ombildningen av statens kolarskola till en statens förberedande skogskurs, som i likhet med vad nu är fallet med kolarskolan i regel skall vara genomgången av de inträdessökande vid skogshögskolan, torde högskolans förberedande kurs erhålla ännu mindre betydelse för sitt nuvarande syfte. Däremot skulle genom ett infogande av denna kurs i huvudkursen givetvis kunna ernås betydande fördelar. Den nyligen påtalade dubbelundervisningen vid skogshögskolan skulle man sålunda på denna väg kunna komma ifrån, varjämte möjligheter skulle öppnas för en på vissa områden önskvärd utvidgning och fördjupning av högskolans undervisning.

Högskoleutredningen har alltså funnit sig böra föreslå, att skogshögskolans förberedande kurs infogas i högskolans huvudkurs. Det förslag till plan för undervisningen vid huvudkursen efter en dylik omorganisation, som framlagts av högskolans lärarråd, har utredningen funnit i stort sett kunna godtagas. Dock är det önskvärt, att första terminen vid Garpenberg utsträcker till julferierna.

Vad angår frågan om de av skogshögskolans lärarråd angivna problemen i samband med övergången till den nya undervisningsplanen vill utredningen anföra, att behovet av ökade förläggningmöjligheter vid sommarövningarna under övergångstiden torde kunna tillgodoses genom förhyrning — exempelvis från arbetsmarknadsstyrelsen — av baracker. De medel, som under övergångstiden bliva behöfliga för täckande av de särskilda kostnaderna på grund av kursdubblingar och dylikt, torde skogshögskolan i sinom tid få begära hos Kungl. Maj:t.

3. Examina vid skogshögskolan.

Såsom framgår av redogörelsen i sjätte kapitlet kunna vid skogshögskolan avläggas civiljägmästarexamen och skoglig licentiatexamen. Däremot kan man vid skogshögskolan icke avlägga disputationsprov för vinnande av dok-

torsgrad. Högskoleutredningen skall i det följande upptaga två frågor rörande skogshögskolans examina, nämligen dels frågan om specialiserad civiljägmästarexamen, dels frågan om införande av skoglig doktorsgrad.

Specialiserad civiljägmästarexamen.

Vad först angår frågan om en specialiserad civiljägmästarexamen må anföras, att ämnena i civiljägmästarexamen — angivna i elfte kapitlet — indelas i betygsämnen, förhørsämnen och kursämnen. Betygsämnena vitsordas med något av betygen berömlig, med utmärkt beröm godkänd, med beröm godkänd, med nöje godkänd, godkänd och icke godkänd. Vid betygsangivande skall hänsyn tagas såväl till omfattningen av de inhämtade studiekurserna som även — och framförallt — till grundligheten av den studerandes kunskaper och till graden av hans mogenhet och förmåga av självständigt omdöme. För betygen med nöje godkänd och godkänd få icke fordras till omfattningen olika studiekurser. Förhørsämne vitsordas genom intyg att kursen inhämtats tillfredsställande eller väl. I kursämne skall studerande följa undervisningen i meddelad kurs, varom intyg utfärdas. För avläggande av examen erfordras, att studerande erhållit dels vitsordet med beröm godkänd i antingen två av ämnena skogsskötsel, skogsteknologi och skogsdikning, skogsuppskattning och skogsindelning samt skogsekonomi (fackämnen) eller ock ett av dessa ämnen samt ett av ämnena skoglig marklära och skogsbotanik (grundläggande ämnen), dels ock godkänt vitsord respektive intyg beträffande samtliga övriga föreskrivna ämnen.

Enligt vad sålunda gäller för civiljägmästarexamen förekommer ingen obligatorisk differentiering av undervisningen vid skogshögskolan. Bestämmelserna stadga förbud mot krav på olika stora studiekurser för betygen med nöje godkänd och godkänd, medan något liknande förbud icke gäller i avseende å högre betyg. Enligt det förslag, som år 1935 upprättades inom jordbruksdepartementet och utgjorde grund för omorganisationen vid skogshögskolan följande år avsågs emellertid, att för betyget med beröm godkänd eller högre betyg skulle fordras vissa arbeten, grundade på självstudier, eller vissa tilläggskurser (föreläsningskurser). I den mån för dessa högre betyg dylika krav uppställas kunna alltså möjligheter öppnas för eleverna att specialisera sina studier inom vissa delar av det för civiljägmästarexamen avsedda ämnesområdet. Utredningen har emellertid inhämtat, att hittills sådana specialiseringsmöjligheter i stort sett icke förelegat vid skogshögskolan.

Högskoleutredningen har — med hänsyn till det på olika håll framträdande kravet på specialutbildad arbetskraft inom det allmänna näringslivet — ansett sig böra överväga frågan, huruvida icke möjligheterna till specialisering inom den högre skogliga utbildningen borde vidgas. Härvid har utredningen även beaktat, att norrlandskommittén i en den 16 april 1947 avgiven utredning med synpunkter på sågverksdriften i Norrland m. m. (SOU 1947: 32) berört denna fråga. Kommittén har sålunda i fråga om yrkesut-

bildningen av driftsledare inom trävaruindustrien uttalat sammanfattningsvis följande.

Yrkesutbildningen av driftsledare inom trävaruindustrien bör enligt kommitténs mening närmast anknyta till en teknisk utbildning, motsvarande ingenjörsutbildning på den maskintekniska linjen. Ett av 1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen framfört förslag om inrättande vid tekniska högskolan av en speciallärarbefattning i träets mekaniska teknologi anser kommittén böra vinna beaktande, dock med viss utsträckning av undervisningstiden. Vidare bör vid skogshögskolan, vid sidan av professuren i skogsteknologi, inrättas en speciallärarbefattning för undervisning i mekanisk träbearbetning eller vidtagas annan anordning i motsvarande syfte. Kommittén ställer sig även sympatisk för en viss differentiering av undervisningen vid skogshögskolan, varigenom skulle kunna möjliggöras, att elever, som så önskade, kunde specialisera sina studier inom viss del av ämnesområdet, exempelvis skogsteknologi eller trävaruhandel. Vidare har kommittén funnit skäl tala för inrättande vid något av de tekniska gymnasierna i Norrland av mera fullständig undervisning i sågverksteknik, än som hittills förekommit. Slutligen har kommittén velat förorda, att vid ett sågverk, som avses skola disponeras för utbildning av arbetare och förmän vid sågverken, även skola anordnas specialkurser för driftsledare.

Det torde vara av intresse att taga del av huru motsvarande undervisning är anordnad i Finland, som ju intager en framträdande ställning på det skogliga området. Vid agrikulturförstvetenskapliga fakulteten av Helsingfors universitet kan skogsexamen — motsvarande Sveriges civiljägmästar-examen — avläggas på ej mindre än fem olika linjer, nämligen den allmänna linjen, torvmarkslinjen, den tekniska linjen, den ekonomiska linjen och linjen för trävaruhandel. Den allmänna linjen är avsedd att giva en allmän högre skoglig utbildning, medan de övriga fyra linjerna syfta till en specialisering av studierna i enlighet med linjernas benämning.

Frågan om specialisering av studierna vid skogshögskolan har — såsom framgår av vad ovan sagts — varit föremål för övervägande vid den utredning rörande skogshögskolan, som verkställdes inom jordbruksdepartementet år 1935. Förslag om anordnande av skilda utbildningslinjer framlades emellertid icke, men väl förslag om specialisering genom den ovan nämnda gruppindelningen av ämnena samt fordran på fördjupade studier i två huvudämnen.

Högskoleutredningen anser, att en specialisering av studierna vid skogshögskolan bör utformas med stor försiktighet. Den synes icke kunna på samma sätt som i Finland få innebära en uppdelning av utbildningen på olika linjer. Vad särskilt angår den av norrlandskommittén i dess nyligen omnämnda utredning berörda utbildningen av driftsledare inom trävaruindustrien synes denna — såsom även nämnda kommitté avsett — i första hand böra anknytas till den tekniska utbildningen och därjämte delvis ske vid specialkurser. Att vid skogshögskolan anordna en särskild utbildningslinje på trävaruområdet synes därför icke lämpligt. Med hänsyn till skogs-

högskolans huvudsyfte — att utbilda skogsförvaltare — har högskoleutredningen överhuvudtaget icke funnit sig vilja föreslå en differentiering, som skulle innebära, att något av högskolans ämnen skulle kunna få uteslutas ur civiljägmästarexamen.

Utredningen anser, att en lämplig differentiering av studierna vid skogshögskolan bäst kan vinnas genom en fortsättning på den väg, som man härvidlag redan slagit in på. Sålunda bör alltjämt erfordras betyget med beröm godkänd i två av de ämnen, som i det föregående betecknats såsom fackämnen och grundläggande ämnen, d. v. s. skogsskötsel, skogsteknologi (virkeslära och arbetslära) och skogsdikning, skogsuppskattning och skogsindelning, skogsekonomi, skoglig marklära samt skogsbotanik. För nämnda ämnen böra därjämte krävas olika stora studiekurser för betygen godkänd, med beröm godkänd och berömlig, varjämte kravet för sistnämnda betyg bör skilja sig från kravet på betyget med beröm godkänd främst däri, att den studerande skall ha — under ledning av läraren — utfört ett självständigt vetenskapligt arbete. Olika stora studiekurser böra däremot icke få påfordras för betygen godkänd och med nöje godkänd respektive för betygen med beröm godkänd och med utmärkt beröm godkänd.

Möjligheterna att inom ramen för den ganska spända undervisningsplanen i praktiken genomföra en differentiering på sätt här sagts ha hittills varit begränsade. Det synes därför angeläget att inom planen bereda tillräckligt utrymme för en dylik specialisering. Den av lärarrådet framlagda, i det föregående nämnda undervisningsplanen giver också väsentligt vidgade möjligheter i detta avseende, i det att de två sista terminerna föreslås vara i stort sett fria från obligatoriska föreläsningar och den närmast föregående ganska sparsamt utnyttjad för sådan undervisning, varjämte under sista sommaren god tid lämnas för utförande av specialarbeten.

I detta sammanhang torde få anföras, att den av norrlandskommittén väckta frågan om en speciallärare vid skogshögskolan för undervisning i mekanisk träbearbetning synes komma i ett annat läge genom det förslag till delning av högskolans professur i skogsteknologi, som högskoleutredningen framlägger i nästföljande kapitel. Då vid genomförande av detta förslag skogshögskolans personella resurser på ifrågavarande läroombåden skulle avsevärt förstärkas, torde man i varje fall tills vidare kunna avstå från den av norrlandskommittén ifrågasatta speciallärarbefattningen.

Det förslag till differentiering av skogshögskolans undervisning, som högskoleutredningen i det föregående framlagt, syftar, såsom utredningen nämnt, icke till en långtgående differentiering. Utredningen kan emellertid icke bortse från att berättigade önskemål kunna komma att framställas om en i vissa fall längre driven specialutbildning på det skogliga området än som möjliggöres genom bifall till utredningens nyssnämnda förslag. Då man icke nu synes kunna förutse arten och omfattningen av dessa önskemål, torde det icke vara möjligt att söka tillgodose desamma inom ramen för en fast

organisation. Utredningen räknar i stället med att fortbildningskurser av olika slag lämpligen böra anordnas genom försorg av skogshögskolan — eventuellt i samarbete med annan sakkunnig institution — i syfte att möta uppkommande behov av specialutbildning för personer med civiljägmästar-examen. Exempelvis kunna dylika kurser anordnas i avverkningsteknik och drivningskunskap, skogsvård, virkesvård, skogsvägbyggnad och skogsdikning. Framställning om erforderliga medel för anordnande av sådana kurser torde styrelsen böra vid behov avgiva till Kungl. Maj:t. Frågan om kursernas organisation synes få avgöras från fall till fall. Utredningen utgår emellertid från att det i regel icke blir fråga om längre kurser än på 2 à 3 månader. I de flesta fall torde det bliva tillfyllest med kortare kurser på någon eller några få veckor.

I detta sammanhang vill högskoleutredningen föreslå, att kursämnena vid skogshögskolan överföras — liksom skett vid lantbrukshögskolan — till förhørsämnena. Det synes knappast kunna anföras några bärande skäl för att icke förhör skola verkställas i de ämnen vid skogshögskolan, som nu hänförs till gruppen kursämnena. Tvärtom lära uppenbara fördelar vara att vinna av att man genom förhör undersöker, huruvida undervisningen i ämnet verkligen inhämtats.

Skoglig doktorsgrad.

Frågan om inrättande av en skoglig doktorsgrad har sedan länge varit föremål för överväganden. Sålunda restes redan i skrivelse år 1924 av domänstyrelsen krav på utbildning vid skogshögskolan av skogliga vetenskapsmän. Med anledning av denna skrivelse avgav lärarrådet vid skogshögskolan i två yttranden år 1925 förslag till anordnande av skoglig licentiatexamen samt inrättande av en skoglig doktorsgrad. I yttrande den 6 februari 1926 hänvisade styrelsen för skogshögskolan till lärarrådets utredning och förslag samt förklarade sig vilja livligt tillstyrka anordnandet av en sådan högre skogsvetenskaplig utbildning, som av lärarrådet föreslagits. I skrivelse den 18 december 1929 förklarade sig även domänstyrelsen biträda detta förslag till utvidgning av skogshögskolans verksamhet, dock med framhållande av att en längre praktisk verksamhet före den högre examens avläggande syntes styrelsen önskvärd. Sedermera föreslog emellertid skogshögskolans lärarråd i skrivelse den 26 oktober 1933 endast inrättande av en skoglig licentiatexamen. Lärarrådet ansåg dock allttjämt, att rätten för högskolan att förläna skoglig doktorsgrad borde stå såsom ett eftersträvansvärt mål. Styrelsen för högskolan följde denna linje i det betänkande, som styrelsen avgav år 1934 (SOU 1935: 9) med förslag till omorganisation av den högre skogsundervisningen. Föredragande departementschefen anförde i propositionen i ämnet till 1936 års riksdag (nr 136) bland annat följande.

Skogshögskolans uppgifter böra innesluta, förutom meddelande av den praktiska yrkesutbildning, som avslutas med civiljägmästarexamen, även fostrande av veten-

skapsmän på det skogliga området. Det är givet, att jägmästarutbildningen, som vad de teoretiska studierna beträffar bör bedrivas på liknande sätt och med samma medel som vid universitet och övriga högskolor, skall utgöra en god grund för fortsatta vetenskapliga studier. Större fordringar få emellertid i detta hänseende icke ställas på utbildningen. Då behovet av skogligt utbildade personer med förmåga att vetenskapligt behandla och analysera skogliga problem och forskningsuppgifter i detta sammanhang blivit på ett övertygande sätt ådagalagt, anser jag införandet av en högre skoglig examen vara en åtgärd, som icke längre bör uppskjutas. Jag finner också lämpligt, att den, i analogi med agronomie licentiatexamen vid lantbruks-högskolan, gestaltas som en skoglig licentiatexamen. Däremot torde rättighet för skogshögskolan att utdela doktorsvärdighet för närvarande bliva av mindre värde för den skogliga forskningen. Huruvida skogshögskolan i sinom tid bör erhålla rättighet att utdela sådan värdighet är en fråga, som kan påverkas av erfarenheter från licentiatexamen och som därför tillsvidare bör lämnas öppen.

I enlighet med vad departementschefen föreslog, beslöt sedermera riksdagen.

Skogshögskolans studentkår har uttalat, att det vore rimligt, att högskolan i fråga om doktorsvärdigheten ställdes i nivå med de övriga fackhögskolorna. Ej minst när det gällde att intressera och tillvarataga forskarbegävningar, syntes vägen till den högsta lärdomsgraden ha sin betydelse.

Det är givet, att det måste dröja avsevärd tid, innan en examen av sådan art som den skogliga licentiatexamen skulle komma att avläggas av jägmästarna. Sedan dess tillkomst ha icke heller flera än två jägmästare avlagt denna examen. Ytterligare ett mindre antal arbetar för närvarande på examen. Det kan ju med hänsyn till det ringa antal jägmästare, som gått vidare på den vetenskapliga banan, ifrågasättas om skogshögskolan bör erhålla rätten att utdela doktorsgrad. Anledningen till att ett så förhållandevis ringa antal jägmästare sökt sig in på den skogsvetenskapliga banan torde emellertid ej minst ha varit de dåliga möjligheter högskolan har att bjuda dem, som vilja fortsätta sina vetenskapliga studier. Såväl de ekonomiska resurser, som högskolan förfogar över i form av stipendier, amanuensarvoden samt docent- och andra genomgångsplatser för vetenskapsmännen, som ock högskolans övriga resurser med avseende å utrustning, medel för vetenskapligt arbete och studiemöjligheter i övrigt ha varit allt för blygsamma. En förbättring härutinnan kommer sannolikt att i hög grad stimulera intresset för vetenskapliga studier. Högskoleutredningen har också upptagit ett flertal förslag, vars genomförande även skulle medföra ett ökat intresse för sådana studier. Behovet av vetenskapsmän på det skogsvetenskapliga området är, såsom framgår av vad förut anförts, synnerligen stort. För att skogshögskolan skall kunna utbilda vetenskapsmän med sådana kvalifikationer, som numera uppställas för högre vetenskapliga befattningar, är det emellertid ofrånkomligt, att högskolan erhåller sådana möjligheter, att vid densamma kan förvärvas doktorsgraden. Sedan licentiatexamen börjat avläggas vid högskolan, synes konsekvensen också fordra, att de studerande, som avlagt denna examen, kunna avlägga disputationsprov vid högskolan, om de

så önska. Ett upprustande av högskolan i enlighet med högskoleutredningens förslag kommer även att i stort sett ställa högskolan i fråga om vetenskapliga resurser i paritet med de övriga högskolorna på jordbrukets område, vilka sedan flera år medgivits rätten att utdela doktorsgraden. Utredningen anser sig i betraktande av det nu anförda böra föreslå, att jämväl skogshögskolan erhåller rätt att utdela doktorsgraden.

4. Behovet av högre utbildad skoglig arbetskraft.

Enligt de direktiv, som chefen för jordbruksdepartementet meddelat för högskoleutredningen, skall utredningen undersöka, om en ökning av antalet elever vid skogshögskolan bör komma till stånd. I anslutning härtill har utredningen hos statens arbetsmarknadskommission anhållit, att kommissionen skulle verkställa en utredning om det framtida behovet av jägmästare. Arbetsmarknadskommissionens utredning torde såsom *bilaga 3* få fogas vid detta betänkande. Därjämte har högskoleutredningen hos domänstyrelsen, Sveriges skogsägareförbund och Sveriges skogsägareföreningars riksförbund anhållit om svar å följande tre frågor:

1) Föreliggande sådana planer beträffande organisationen av den skogliga verksamheten, som kunna antagas komma att påverka behovet av jägmästarutbildad personal?

2) Vad innebära nämnda planer?

3) I vilken utsträckning skulle planernas utförande komma att verka minskande respektive ökande på behovet av jägmästarutbildad personal?

Även de inkomna svaren torde såsom *bilagor 4—6* få fogas vid betänkandet.

Högskoleutredningen har dessutom låtit verkställa vissa undersökningar — med stöd av det material, som insamlats av 1944 års skogsvårdsstyrelseutredning — huruvida en utvidgning av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet i anslutning till denna utrednings förslag skulle påverka behovet av jägmästare. Såvitt denna undersökning utvisar, skulle detta endast i mycket ringa grad bliva fallet.

Av arbetsmarknadskommissionens utredning framgår, att under perioden 1943—47 från högskolan utexaminerats i medeltal 23 jägmästare. Vid ett antagande av en höjning av antalet utexaminerade jägmästare till 32, vilket antal ligger nära högskolans nuvarande maximala kapacitet, skulle antalet jägmästare, vilket 1943 beräknats till 970, till en början sjunka ned till 900, vilken siffra skulle nås 1963, för att därefter så småningom ånyo stiga och år 1973 uppnå 959. Enligt vad i promemorian uttalats, synes man böra stanna vid att intaga 32—35 elever, vilket motsvarar högskolans nuvarande kapacitet. I stort sett samma uppfattning har uttalats i förenämnda skrivelser från domänstyrelsen, skogsägareförbundet och skogsägareföreningarnas riksförbund.

Genom beslut den 3 oktober 1947 bemyndigade Kungl. Maj:t skogshög-

skolans styrelse att vid högskolans förberedande kurs innevarande år antaga högst 30 elever. Tidigare har antalet nyintagna elever varit 25.

Med hänsyn till vad som framkommit vid den genom högskoleutredningens försorg verkställda utredningen, synas starka skäl tala för att antalet elever, som årligen intagas, bestämmes till 32 à 35. Detta är det högsta antal, som för närvarande kan intagas vid högskolan, utan att kurserna dubbleras med åtföljande utbyggnad av lärosalar, laboratorier och andra utrymmen för undervisningen. Utredningen vill erinra om det bakslag, vilket på sin tid följde på den häftiga expansion av elevantalet, som skedde efter förra världskriget. Mycket synes också tyda på att man i framtiden kommer att bruka personal med lägre utbildning för vissa skogliga arbeten, som nu påvila jägmästarna, liksom man framdeles kommer att använda specialutbildat folk för sådan vägbyggnads- och byggnadsverksamhet samt industri- och affärsverksamhet, vartill för närvarande jägmästare i viss utsträckning anlitas. Å andra sidan komma sannolikt vissa ökade behov av jägmästare att göra sig gällande.

ÅTTONDE KAPITLET.

Skogshögskolans behov av personal och anslag.

1. Inledning.

Högskoleutredningen avser att i detta kapitel till behandling upptaga skogshögskolans behov av personal av olika kategorier ävensom högskolans behov av anslag till andra ändamål än byggnader. Med byggnadsfrågor sammanhängande anslagsspörsmål upptagas i ett efterföljande kapitel. Utredningen kommer här att, liksom skett i fråga om lantbrukshögskolan och sker i fråga om veterinärhögskolan i ett efterföljande kapitel, utgå från att personalbehovet i huvudsak skall kunna tillgodoses med de typer av befattningar, som föreslagits i andra kapitlet. Utredningen kommer vidare att jämväl i fråga om skogshögskolan behandla personalbehovet och anslagsbehovet i huvudsak läroämnesvis samt härvid i stort sett följa samma normer som i fråga om lantbrukshögskolan och veterinärhögskolan. Med hänsyn till det sätt, varpå forskning och undervisning ordnats vid skogshögskolan, och till att tillgänglig vetenskapligt utbildad personal på det skogliga området är förhållandevis mera begränsad än inom de agrara och veterinära områdena har emellertid utbyggnaden vid skogshögskolan icke ansetts kunna ske i fullt samma utsträckning som i fråga om lantbrukshögskolan och veterinärhögskolan. Vid avvägningen av personalstaterna för olika avdelningar vid skogshögskolan har utredningen beaktat jämväl lärarnas nuvarande undervisningsbörda, vilken framgår av en vid betänkandet fogad tabell (*bilaga 7*). Vad beträffar behovet av årliga anslag till skogshögskolans olika avdelningar

är att märka, att dessa för närvarande äro helt i avsaknad av s. k. materielanslag. Högskolans nuvarande materielanslag, 500 kronor, användes för utgivande av kompendier. Beträffande avdelningarnas årliga forsknings- och undervisningsanslag vill utredningen framhålla, att det synes synnerligen önskvärt att forskare vid högskolan för större och mera kostsamma forskningsuppgifter kunna erhålla medel från fonden för skoglig forskning.

Innan högskoleutredningen övergår till att avhandla personal- och anslagsbehoven för skogshögskolans olika ämnesområden, torde utredningen få till behandling upptaga frågan om arbetsfördelningen mellan högskolan och statens skogsforskningsinstitut. Denna fråga synes utredningen nämligen vara av väsentlig betydelse för ett bedömande av skogshögskolans personalbehov för vissa ämnesområden.

2. Arbetsfördelningen mellan skogshögskolan och skogsforskningsinstitutet.

Inkomna förslag.

Styrelsen för skogshögskolan och skogsforskningsinstitutet har framhållit, att den nuvarande arbetsfördelningen mellan högskolan och institutet borde i princip bibehållas, varigenom större och mera arbetskrävande undersökningar förlades till institutet och mera begränsade forskningsuppgifter till högskolan. Styrelsen har härom anfört i huvudsak följande.

Det synes styrelsen angeläget, att för skogsbruket finnes den forskning och undervisning, som svarar mot denna näringsgrens betydelse för samhället. Man måste emellertid beakta, att skogsforskningen är mycket ung och att dess kunskapsförråd är påfallande knappt. Det primära villkoret för en höjning av högskoleundervisningen är därför en kraftig vidgning och fördjupande av forskningen. Emellertid är tillgången på lämpliga forskare mycket begränsad. Det gäller således att taga hand om goda forskarämnen och utbilda dem till självständiga forskare. Varken skogsforskningen eller skogsundervisningen kan därför utbyggas på en gång utan måste beredas tillfälle till organiskt växande.

Med hänsyn till föreliggande behov anser styrelsen, att den nuvarande arbetsfördelningen mellan högskolan och institutet i princip bör bibehållas, så att de stora och särskilt arbetskrävande undersökningarna förläggas till institutet, under det att mera begränsade forskningsuppgifter bearbetas vid högskolan. Den snabba ökning av kunskapsförrådet, som är nödvändig, synes på detta sätt bäst säkerställas.

Rörande spørsmålet om den utsträckning, i vilken forskning bör bedrivas vid skogshögskolan, har högskolans lärarråd anfört, att fördelarna av en kombination mellan undervisning och forskning syntes påtagliga. Härigenom kunde lärarna uppnå den nödvändiga kontakten med de aktuella problemen, varjämte undervisningen finge det verklighetsunderlag, som vore av särskild betydelse för undervisningen vid en fackhögskola. Den tid, som lärarna kunde frigöras från undervisningen, borde i möjligaste mån användas för forskning. Härom har lärarrådet ytterligare anfört.

Undervisningen bör organiseras så, att syftet med densamma ernås samtidigt som tid kan bli disponibel för lärarnas forskning. Huvudparten av ansvaret härför faller på lärarna själva, som både i sin undervisning och genom initiativ till undervisningsplanens förbättrande ha möjlighet och skyldighet att sträva efter en fortgående rationalisering på detta område. Ett led i denna hushållning med lärarkrafterna är emellertid också, att överkvalificerad arbetskraft ej användes vid undervisningen.

Med hänsyn till dels den utbyggnad av forskningen vid skogshögskolan, som lärarrådet föreslår, och dels den under senare år avsevärt utökade verksamheten vid skogsforskningsinstitutet vill rådet uttala, att någon risk för överdimensionering av den skogliga forskningsapparaten härigenom ingalunda torde vara för handen. Forskningsuppgifterna på det skogliga området äro så omfattande, att problemet för den tid, som nu kan överblickas, främst torde bestå i att skaffa fram goda forskare samt att förse dem med de materiella resurser, som fordras för lösandet av deras uppgifter.

Lärarrådet har uttalat, att det icke kunde undvikas, att skogshögskolan och skogsforskningsinstitutet forskade inom samma område av skogshushållningen. En strängt genomförd arbetsfördelning i detta avseende vore näppeligen möjlig och ej heller eftersträvansvärd. Med utgångspunkt härifrån har lärarrådet anlagt följande synpunkter på frågan om en samordning av skogsforskningen.

Desto mera påkallat blir det då, att ett samordnande av forskningen kommer till stånd inom varje särskilt ämnesområde, så att olika forskare ej utföra dubbelarbete på samma forskningsuppgifter. Vidare bör ett utbyte av forskningsresultat komma till stånd i den omfattning, som gagnar samarbetet. Det synes lämpligt, att ett sådant samarbete får utveckla sig under fria former genom personlig kontakt mellan de arbetande forskarna. Man torde kunna förutsätta, att en sådan kontakt av forskarna själva kommer att uppfattas som självklar och fördelaktig.

Beträffande frågan om samarbete mellan skogshögskolan och skogsforskningsinstitutet med avseende på högskoleundervisningen har högskolans lärarråd uttalat, att en samordning även i hithörande avseende syntes erbjuda vissa fördelar. Lärarrådet har emellertid understrukt, att undervisningsskyldigheten för institutets forskare med nödvändighet borde vara begränsad, så att den icke bleve ett hinder för huvuduppgiften, som tillhörde forskningens område. Sin syn på denna fråga har lärarrådet utvecklat på i huvudsak följande sätt.

Lärarrådet vill uttala, att en samordning i berörda avseende synes erbjuda vissa fördelar. Även i detta fall bör den inlevelse i problemen, som forskningen ger, kunna skänka ökat värde åt den undervisning, som meddelas av forskaren. Vid anlitaandet av skogsforskningsinstitutets forskarpersonal tillkommer emellertid det villkoret, att den ålagda undervisningsskyldigheten ej bör få utgöra ett hinder för huvuduppgiften, som ligger på forskningens område. Undervisningsskyldigheten synes redan av denna anledning böra få begränsad omfattning.

Lärarrådets uppfattning i denna fråga bestyrkes av den erfarenhet, som framgått av tidigare tillämpade mera omfattande undervisningsskyldighet vid skogshögskolan för skogsförsöksanstaltens forskare. Denna undervisningsskyldighet har sedermera bortfallit i och med att skogshögskolans lärarkrafter undergått en förstärkning,

vilket varit till fördel för båda de berörda institutionerna. En mera regelbunden kursundervisning vid skogshögskolan kan därför ej utövas av forskare vid skogsforskningsinstitutet, utan att endera av dessa uppgifter blir lidande därpå. Denna synpunkt är även tillämplig på en ifrågasatt kursundervisning vid skogshögskolan av den blivande föreståndaren för skogsforskningsinstitutets arbetsstudieavdelning, vilken fråga blivit aktuell i samband med omorganisationen av professuren i skogsteknologi med skogsdikning vid skogshögskolan.

Emellertid bör ett utnyttjande av skogsforskningsinstitutets forskarpersonal i en mera begränsad omfattning kunna vara till gagn för skogshögskolan utan att bereda något avsevärt förfång för vederbörande forskare vid utövandet av deras huvuduppgift. Lärarrådet tänker då närmast på möjligheten, att vid skogsforskningsinstitutet knutna forskare vid föreläsningar å skogshögskolan redogöra för nyvunna forskningsresultat. Ett sådant samarbete möjliggöres redan genom gällande stadgar för skogsforskningsinstitutet, och högskolan har nyligen i samråd med institutet sökt åstadkomma ett fastare dylikt samarbete.

Statens skogsforskningsinstitut har biträtt uppfattningen, att stora, arbets- och tidsödande forskningar borde handhas av institutet, medan mindre arbetskrävande och mindre långfristiga forskningsuppgifter borde handhas av skogshögskolan. Den nuvarande organisationen av skoglig forskning och högre skogsundervisning hade sålunda i hithörande hänseenden visat sig ändamålsenlig. Även i de nordiska grannländerna hade motsvarande organisation framstått såsom gagnarik. Beträffande frågan om samarbete mellan skogshögskolan och skogsforskningsinstitutet har institutet vidare anfört i huvudsak följande.

Det torde vara till fördel, att ett visst samarbete vidmakthålles mellan närbesläktade forsknings- och undervisningsinstitutioner. Beträffande skogsforskningsinstitutet och skogshögskolan har ett dylikt samarbete länge rått, både på forskningens och undervisningens område. I fråga om undervisningen åligger det befattningshavare vid skogsforskningsinstitutet att efter styrelsens bestämmande hålla föreläsningar vid skogshögskolan över av honom vid institutet utförda undersökningar och därvid vunna resultat. Efter tillkomsten av nya forskarkrafter vid institutets omorganisation 1944 är detta nu berett att i större utsträckning än förut varit möjligt bidra till undervisningen vid skogshögskolan genom framläggande av aktuella forskningsresultat. I vissa ämnen, exempelvis riksskogstaxeringens metodik och resultat samt matematisk statistik, synas mera fasta föreläsningar kunna komma till stånd genom institutets medverkan.

Ändamålsenlig och effektiv forskarutbildning är av största betydelse för en god utveckling på det skogsvetenskapliga liksom på andra motsvarande områden. Det synes lämpligt och önskvärt, att skogsforskningsinstitutet medverkar vid forskarutbildningen. Detta skulle otvivelaktigt lända såväl skogshögskolan som institutet till framma. Särskilda forskarbegåvningar bland licentiaterna torde i lämplig utsträckning böra beredas anställning vid institutet under längre tid för genomförande av speciella uppgifter. Härigenom torde på längre sikt forskarutbildningen och därmed även rekryteringen av lärare vid skogshögskolan väsentligt kunna befrämjas.

I detta sammanhang må anföras, att skogshögskolans studentkår uttalat sig för att en intimare kontakt borde komma till stånd mellan högskolans elever och skogsforskningsinstitutet.

Högskoleutredningens förslag.

Såsom närmare framgår av redogörelsen i elfte kapitlet, bedrivs skoglig forskning i vårt land såväl vid skogshögskolan som vid skogsforskningsinstitutet. Högskolan har sålunda till uppgift att, jämsides med undervisningen, genom vetenskaplig forskning främja skogsbrukets utveckling, och institutets huvuduppgift är att anordna och utföra vetenskapliga undersökningar och praktiska försök i syfte att utforska förutsättningarna för en ändamålsenlig skogshushållning.

I de direktiv, som chefen för jordbruksdepartementet utfärdat för utredningsarbetet, har framhållits, att det borde undersökas i vad mån de forskare, som anknötos till exempelvis statens skogsforskningsinstitut eller veterinärmedicinska anstalten, kunde anlitas för undervisning vid motsvarande högskolor. Det föreföll icke uteslutet att vissa arrangement kunde göras, vilka kunde möjliggöra ett fruktbringande samarbete mellan nyssnämnda institutioner. Särskilt syntes detta gälla skogshögskolan och skogsforskningsinstitutet, vilka båda institutioner hos Kungl. Maj:t framställt önskemål om utvidgade forskningsmöjligheter inom närliggande områden. I anslutning till vad chefen för jordbruksdepartementet sålunda anfört har högskoleutredningen upptagit till övervägande frågan huruvida och på vad sätt det ifrågasatta samarbetet mellan skogshögskolan och skogsforskningsinstitutet lämpligen skulle kunna komma till stånd.

Såvitt utredningen kan finna, skulle ett fortsatt utbyggande parallellt av ifrågavarande två institutioner leda till att inom samma ämnesområden å ena sidan tillskapades vid skogsforskningsinstitutet rena forskningsinstitutioner, närmast då att betrakta såsom forskningsprofessorer med bestämda arbetsprogram, å andra sidan inrättades vid skogshögskolan professorer av den gängse typen med undervisning och forskning såsom uppgift. Utan tvivel skulle en sådan utbyggnad av högskolan och skogsforskningsinstitutet vara till största gagn för skogsbruket, under förutsättning att båda institutionerna erhöle fullt kompetenta arbetskrafter samt förstklassig utrustning och tillräckliga medel till sitt förfogande. För forskningen på det skogligen området finnas för närvarande synnerligen omfattande problem, vilka kräva sin lösning. Utredningen har det oaktat icke funnit sig kunna föreslå en utvidgning av högskolan och forskningsinstitutet enligt nyssberörda linjer av huvudsakligen två skäl. En sådan utbyggnad skulle sålunda medföra högst betydande kostnader för staten. Nybyggnader med omfattande utrustning skulle behövas såväl vid högskolan som institutet, och i nuvarande läge skulle det stöta på stora svårigheter att få dessa till stånd. Men även om statsmakterna med hänsyn till frågans vikt skulle anse sig böra ställa behöfliga medel och erforderlig arbetskraft, byggnader och utrustning till förfogande, torde det för närvarande icke vara möjligt — om den höga vetenskapliga standard, som är erforderlig, skall upprätthållas — att fylla det

behov av vetenskapligt skolad personal, som vid en utbyggnad av nu antydd art skulle anmäla sig.

Enligt högskoleutredningens uppfattning är emellertid skogshögskolan, om densamma icke skall förlora sin karaktär av vetenskaplig forskningsinstitution samt skall kunna uppehålla en utbildning av högskolemässig karaktär, i trängande behov av upprustning i fråga om såväl vetenskaplig personal som materiella resurser. Utredningen är också av den uppfattningen, att det är ett oefftergivligt krav, att de som undervisa vid en lärdomsinstitution av den art, högskolan avses skola vara, äro verksamma forskare. För att kunna leda och undervisa vid en högskola måste vederbörande professor själv bedriva vetenskaplig forskning. I annat fall skulle undervisningen och arbetet i övrigt icke kunna hållas uppe på det höga plan, som avsetts med densamma. Varje tanke på att vid högskolan utbilda forskare på det skogs-vetenskapliga området skulle man ju då bliva tvungen uppgiva.

I det läge frågan om högskolans och institutets utbyggnad sålunda befinner sig har högskoleutredningen, i anslutning till vad i utredningens direktiv antytts, ansett sig böra förorda att en intimare samverkan bör komma till stånd mellan de båda institutionerna. Denna samverkan synes enligt utredningens mening inom de områden, där detta lämpligen låter sig göra, böra få den formen, att för båda institutionerna gemensamma vetenskapliga befattningar inrättas. Innehavare av dessa befattningar böra samtidigt vara knutna till högskolan och institutet. En professor vid högskolan bör sålunda samtidigt vara chef för motsvarande institution vid institutet och institutionen bör vara gemensam för högskolan och institutet. Ur rent administrativa synpunkter torde en dylik anordning knappast möta några betänkligheter, då högskolan och institutet äro ställda under ledning av gemensam styrelse. De gemensamma professorerna böra givetvis ha säte och stämma i högskolans lärarråd samt föreståndarkollegiet vid institutet. Skulle den nu ifrågasatta anordningen komma till stånd, böra givetvis högskolans rektor och institutets chef ingå såsom självskrivna ledamöter i högskolans och institutets gemensamma styrelse för samliga ärenden och icke såsom nu, endast då ärenden inom deras verksamhetsområden äro under behandling i styrelsen.

Forskningsverksamheten vid skogsforskningsinstitutet ledes av chefen för institutet och inriktas på att söka lösa vissa uppställda spörsmål. Forskningen kan här alltså sägas följa ett program, och institutets krafter samordnas ofta vid arbetet att lösa de föreliggande problemen. Vid högskolan å andra sidan har forskningsverksamheten såsom vid universiteten och liknande högskolor en mera obunden karaktär i det varje forskare äger frihet att själv välja sitt forskningsområde. En samverkan mellan högskolan och institutet av den karaktär, som högskoleutredningen i det föregående föreslagit, skulle uppenbarligen icke kunna ske med samtidigt bibehållande av de olika arbetsmetoder som nu tillämpas vid de båda institutionerna. Vid övervägande av vilken linje, som under sådana förhållanden bör följas, har

utredningen för sin del ansett, att för de befattningshavare, som äro för högskolan och institutet gemensamma, bör i fråga om forskningsverksamheten gälla samma regler som för forskarna vid den senare institutionen. Såsom läget för närvarande är inom den skogligen forskningen med stora, på sin lösning synnerligen trängande problem, måste det synas mest ändamålsenligt, att samtliga krafter samordnas för att komma fram till snabba resultat. Förhållandena inom skogsbruket äro nu otvivelaktigt sådana att, därest de praktiska problem, som pocka på sin lösning, icke skulle kunna bemästras, detta torde kunna medföra en viss stagnation i utvecklingen för en av vårt lands mest betydelsefulla näringar. Å andra sidan får den ståndpunkt, utredningen sålunda tagit för de för högskolan och institutet gemensamma professorerna, till konsekvens en viss beskärning av den fria forskningsverksamhet, som i allmänhet ansetts böra stå öppen för de vid universitet och högskolor arbetande forskarna. Med hänsyn till de principiella betänkligheter, som detta ingiver, har utredningen ansett, att den av utredningen förordade ordningen tillsvidare endast bör försöksvis prövas och därvid givetvis endast vinna tillämpning, där praktiska olägenheter icke skulle följa av densamma. På vissa forskningsområden inom den skogligen vetenskapen förefinnas måhända mindre möjligheter att knyta forskningen samman med undervisningen, då forskningen kanske måste ske ute i landet på tider, då undervisningen pågår.

De ämnesområden, som högskoleutredningen — i anslutning till vad nu anförts — funnit lämpligen kunna komma i fråga för de gemensamma professorerna, äro dels skogsteknologien, dels skogszoologien. Närmare förslag härom framlägger utredningen i det följande.

Vad i övrigt angår frågan om förhållandet mellan skogshögskolan och skogsforskningsinstitutet förutsätter högskoleutredningen i likhet med skogshögskolans lärarråd, att ett intimt samarbete skall förekomma mellan de båda organen såväl i fråga om forskningen som undervisningen. Detta samarbete, som bör utvecklas av de olika befattningshavarna under så fria former som möjligt, och som ytterst bör ledas av styrelsen för högskolan och institutet, synes ha till sina naturliga syften dels att undvika onödigt dubbelarbete på forskningens område och dels att anordna lämplig medverkan av institutets forskarpersonal vid högskolans undervisning. Sistnämnda medverkan synes främst böra bestå i att institutets forskarpersonal inför högskolans elever redogör för nya forskningsresultat. Även vid utbildningen av forskare på det skogligen området torde institutet kunna verksamt bidra genom att bereda tillfälle till utförande av vetenskapliga arbeten.

3. Skogsteknologi och skogsdikning.

Inkomna förslag.

År 1946 framförde styrelsen för skogshögskolan och skogsforskningsinstitutet till Kungl. Maj:t förslag rörande reglering av ämnesområdet för hög-

skolans professur i skogsteknologi och skogsdikning. Enligt förslaget skulle från professuren avskiljas skogsdikning och vägbyggnadsteknik, för vilka ämnesgrenar speciallärare skulle anställas. Professuren skulle innefatta virkeslära och skoglig arbetslära, varjämte innehavaren skulle undervisa rörande träförädlingsindustrierna.

Det sålunda avgivna förslaget har vunnit statsmakternas gillande endast i så måtto, att medel anvisats för avlönande av speciallärare i skogsdikning och vägbyggnadsteknik. Förslaget i övrigt har ställts på framtiden i avvaktan på resultaten av 1946 års högskoleutredning. Enligt 1947 års statsverksproposition, nionde huvudtiteln, punkt 183, har sålunda departementschefen — med utgångspunkt från att för skogsforskningsinstitutets del föreslagits en avdelning för skogsteknologisk forskning — ansett att här erbjöde sig ett tillfälle att undersöka ändamålsenligheten av en samordning av forskning och högre undervisning inom de ämnesgrupper, som nu hänfördes till skogsteknologien. Departementschefen uttalade i sammanhanget vidare, att man icke borde utesluta möjligheten, att en uppdelning av skogsteknologien i en professur i arbetslära och en professur i virkeslära med skyldighet för innehavarna av dessa befattningar såväl att delta i skogsforskningsinstitutets forskningsverksamhet som att handhava undervisningen vid högskolan, befunnes vara den i framtiden lämpligaste anordningen.

Skogshögskolans lärarråd har nu ställt sig avvisande till tanken att inrätta en professur i virkeslära och en i arbetslära, vilka professurer skulle vara gemensamma för högskolan och forskningsinstitutet. Lärarrådet har sålunda anfört väsentligen följande i detta ämne.

Såväl virkesläran som arbetsläran beröra var för sig ett stort antal vitt skilda forskningsområden, för vilkas bearbetning av forskarna kräves helt skild specialisering. Å andra sidan gripa virkesläran och arbetsläran så intimt in i varandra, att desamma åtminstone från undervisningssynpunkt ej lämpligen kunna särskiljas.

Mera väsentliga delar av virkesläran äro numera föremål för intensiv forskning vid träforskningsinstitutet. Denna forskning är visserligen i första hand inriktad på träkonsumenternas intressen, men den får därigenom även sin stora betydelse för skogshushållningen. Då därtill många av träets egenskaper intimt sammanhånga med skogsbeståndens behandling och ståndort, föreligga många problem inom virkeslärans område, som endast kunna lösas i samarbete mellan den trätekniska forskningen och den skogliga produktionsforskningen, ett samarbete som redan existerar mellan träforskningsinstitutet och skogsforskningsinstitutet. Givetvis följas och tillgodogöras träforskningsinstitutets resultat och rön även av skogshögskolan. Den skogliga arbetsläran, som mera helt faller inom skogshushållningens egen intresse-sfär, är visserligen föremål för mycket betydande och värdefull forskning vid vissa till det praktiska skogsbruket direkt knutna forskningsinstitutioner, såsom Värmlands skogsarbetsstudier samt Föreningen skogsarbetens och domänstyrelsens arbetsstudieavdelning, men den är givetvis ej företrädd vid träforskningsinstitutet.

Från undervisningssynpunkt skulle det innebära påtagliga olägenheter att på skilda lärare fördela virkesläran och arbetsläran. Professorn i skogsteknologi vid skogshögskolan måste därför i viss grad behärska båda dessa områden, om än arbetsläran måste anses såsom en central del av hans ämne. Av samma skäl måste även

den forskning på skogsteknologiens område, som skall bedrivas av skogsforskningsinstitutet direkt och utan behöfligt samarbete med träforskningsinstitutet, främst gälla den skogliga arbetsläran.

Med den ämnesomfattning, som professuren i skogsteknologi vid skogshögskolan givits i styrelsens till Kungl. Maj:t härom ingivna förslag, kan en blivande professor med hänsyn till sin specialisering på något av de mångskiftande ämnesområden, som ospänner professuren, komma att bedriva sin forskning likaväl inom virkeslärans som arbetslärans områden eller inom bådadera. Och den forskning vid skogshögskolan, som härvid kan komma att ske på arbetslärans område, bör vara lätt att samordna med forskningsinstitutets.

Lärarrådet har i detta sammanhang upptagit spørgsmålet om en särskild gren av den skogliga arbetsläran, nämligen den skogliga maskin- och redskapsläran. Denna ämnesdel skulle enligt lärarrådets mening med fördel kunna upptagas såsom ett mera självständigt undervisningsämne, varjämte forskningen i ämnesdelen behövde intensifieras. Dess uttalande i ärendet har i huvudsak följande lydelse.

Det finns inom den skogliga arbetsläran ett område av mycket stor praktisk betydelse, som med fördel skulle kunna upptagas såsom ett mera självständigt undervisningsämne, nämligen skoglig maskin- och redskapslära. Här gör sig behovet av speciallärarkraft vid skogshögskolan allt starkare gällande i takt med skogstransporternas mekanisering och det allmänna kravet på skogsarbetets rationalisering. Detta krav gäller ej blott maskiner och redskap för avverkning och transport utan i lika mån för skogskulturarbeten. Även forskningen inom detta område torde ha ett aktuellt behov av intensifiering. Väl kan sägas, att vissa större industriföretag, som tillverka maskiner och redskap för skogsbruket, genom egna forskningsinstitutioner och i intimt samarbete med det praktiska skogsbruket på ett lyckligt sätt fört utvecklingen framåt inom flera områden — främst kanske i fråga om avverkningsredskap — ävensom att Föreningen skogsarbetens och domänstyrelsens arbetsstudieavdelning samt Värmlands skogsarbetsstudier genom sin forskning på detta område under senare år lämnat värdefulla resultat. Men för bedömning och tillrättläggning av nya uppfinningar och konstruktioner av maskiner och redskap för skogsbruket, vilka i stor omfattning framkomma på enskilt initiativ och ej sällan i mera hantverksmässig tillverkning, gör sig ofta påmint kravet om en särskilt härpå inriktad institution. Statens maskin- och redskapsprovninganstalters nuvarande organisation och utformning gör, att man där i huvudsak endast sysslar med jordbrukets maskiner och redskap. Förvisso kräves även mycket grundläggande forskning inom detta område, som självfallet lämpligast anknutes till en provningsanstalt.

Lärarrådet har i detta sammanhang velat framföra den nu berörda frågan, då den även för undervisningen är betydelsefull, utan att närmare vilja ingå på frågan var en sådan institution bör förläggas (exempelvis i anknytning till maskin- och redskapsprovninganstalterna eller till skogsforskningen).

I detta sammanhang må anföras, att ej heller skogsforskningsinstitutet förordar inrättandet av för institutet och skogshögskolan gemensamma professorer på virkeslärans och arbetslärans områden. Institutet har anfört.

Enligt institutets förmenande gälla även för den skogsteknologiska forskningen med oförminskad styrka samma synpunkter som beträffande forskningen i allmänhet vid

institutet och högskolan. Forskningen på virkeslärans område torde böra ske genom samarbete mellan olika specialister inom skogsforskningsinstitutet, träforskningsinstitutet och skogshögskolan samt det praktiska skogsbruket. Skäl för att vid skogsforskningsinstitutet organisera någon särskild avdelning för virkeslära synes ej föreligga. Däremot är inrättandet därstädes av en skogsteknologisk avdelning starkt motiverat. Denna avdelning skulle som huvuduppgift ha forskning på arbetslärans område men dessutom även handha skogsteknologiska undersökningar på virkesvårdens område samt rörande åtgärder för ernående av ökad flytbarhet. Arbetsfördelningen mellan denna avdelning och professorn i skogsteknologi vid skogshögskolan blir, att avdelningen vid institutet företrädesvis handlägger de stora, mera arbetskrävande och långfristiga forskningarna, medan professorn vid skogshögskolan huvudsakligen ägnar sig åt de mindre arbetskrävande undersökningarna.

Dåvarande föreståndaren för skogshögskolans avdelning för skogsteknologi, professorn G. Lundberg, har föreslagit, att vid avdelningen skulle anställas en biträdande lärare — dock först efter det högskolans nuvarande lektor på övergångsstat avgått ur tjänst — samt två assistenter, varav dock den ene kunde tänkas vara gemensam med annan avdelning. Såsom förutsättning för nämnda förslag har angivits, att den förberedande kursen vid Garpenberg skulle infogas i huvudkursen. Professor Lundberg har även, med åberopande av lärarrådets skrivelse, förordat inrättande av en speciallärartjänst i maskin- och redskapslära. Professor Lundberg har uttalat i huvudsak följande.

Vid högskolans senaste omorganisation förutsattes, att professorn i skogsteknologi liksom i skogsuppskattning och skogsindelning skulle biträdas av assistent, men att denna assistenttjänst ej skulle tillsättas så länge lektorn i skogsteknologi vid förutvarande forstmästarkursen, vilken lektor då överfördes på övergångsstat, kvarstode i tjänst. Under tiden skulle denna lektor i stället biträda vid undervisningen i skogsteknologi.

Även om professorns i skogsteknologi undervisningsskyldighet i framtiden kommer att minska, därigenom att skogsdikningen avföres från professuren, och speciallärare komma att biträda med undervisningen i skoglig vägbyggnad och eventuellt, som nu av lärarrådet föreslås, jämväl i maskin- och redskapslära, kommer, för den händelse nuvarande Garpenbergskurs på sätt lärarrådet likaledes föreslagit skall inlemmas i huvudkursen, även i framtiden, efter nuvarande lektorns avgång ur tjänst att erfordras biträdande lärare. Särskilt kommer detta att erfordras för de praktiska arbeten och den därmed sammanhängande undervisning, som äro avsedda att äga rum vid Garpenbergsförläggningen, för vilken även kräves biträde av assistent.

Behovet av biträdande personal vid skogsteknologiska avdelningen skulle därför, i händelse den nuvarande förberedande kursen vid Garpenberg inlemmas i huvudkursen, bliva en biträdande lärare samt tvänne assistenter, varav dock den ene — den som närmast är avsedd för de praktiska övningarna vid förläggningen vid Garpenberg — kan tänkas gemensam med annan institution. Såsom i lärarrådets skrivelse framhållits, föreligger behov av en speciallärare i skoglig maskin- och redskapslära med en undervisningsskyldighet av cirka 10 timmar.

Bortsett från speciallärarna har professor Lundberg alltså för den skogsteknologiska avdelningen föreslagit följande personalförstärkning.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 biträdande lärare	1 lektor på övergångsstat	1 ändrad tjänst
2 assistenter ¹	1 tredje amanuens	{ 1 assistent 1 ändrad tjänst

Professor Lundberg har anfört, att för resor i anslutning till skogsteknologiska institutionens fältarbeten och till expenser för forskning vid institutionen erfordrades årligen cirka 6 000 kronor.

På anmodan av högskoleutredningen har chefen för skogsforskningsinstitutet, professor M. Näslund, till utredningen avgivit förslag rörande organisationen av för institutet och högskolan gemensamma avdelningar för arbetslära och virkeslära. Enligt förslaget skulle vardera avdelningen utrustas med — utöver en professor — en försöksledare eller laborator, en assistent (Ce 24) och fem biträden för kontorsgöromål. Avdelningen för arbetslära skulle därjämte erhålla ett tekniskt biträde (Ce 19) och ett skogsbiträde (Ce 13) samt avdelningen för virkeslära två skogsbiträden (Ce 13). För resor, expenser och tillfällig arbetshjälp för forskningens behov borde vardera avdelningen tilldelas årligen 26 000 kronor. Såsom engångsanslag för utrustning erfordrades 40 000 kronor för arbetsläran och 10 000 kronor för virkesläran.

Högskoleutredningens förslag.

En av de mest vittomfattande professurerna vid skogshögskolan torde vara den i skogsteknologi och skogsdikning. Denna professur innesluter så stora forskningsområden som arbets- och virkesläran med förädlingsindustrierna samt dessutom skogsdikningen och vägbyggnadsläran. Det är att märka att inom arbetsläran för närvarande inrymmer ett så viktigt arbetsfält som maskin- och redskapsläran. Såsom framgår av vad förut anförts har man inom högskolans lärarråd varit medveten om att det i längden icke är möjligt att hålla dessa stora och betydelsefulla ämnesgrupper samlade under en och samme lärare och forskare. Enligt lärarrådets mening borde man emellertid för närvarande inskränka sig till att överlämna vissa delar av undervisningen inom professuren till speciallärare. De skäl som lärarrådet åberopat härför — förnämligast att undervisningen i ämnet i övrigt borde sammanhållas i en hand — finner högskoleutredningen icke övertygande. För utredningen har det stått klart, att forskningen på detta område i första hand måste givas förbättrade resurser med hänsyn till den betydelse, som den äger för skogsbruket. Statsmakterna torde icke längre kunna lämna denna fråga olöst. Skall högskolan icke helt förlora sin ställning inom forskningen på detta område och låta densamma gå över på forskningsinstitutet eller enskilda initiativ, måste en upprustning av högskolans resurser

¹ En av dessa eventuellt gemensam med annan avdelning.

här ske. Med den uppfattning, som utredningen företräder rörande forskningens betydelse även för den vetenskapliga undervisningen och utbildningen, måste ett bibehållande av den gamla ordningen på detta område så småningom även leda till en försämring ur utbildningssynpunkt. Det torde, såvitt utredningen kunnat finna, icke möta några oöverstigliga svårigheter att, om uppdelning av professuren sker, ordna undervisningen på ett sådant sätt, att någon dubbelundervisning icke äger rum. Med hänsyn till det anförda vill utredningen förorda, att en uppdelning av professuren snarast genomföres. Vid uppdelningen av professuren synes det mest ändamålsenligt, att densamma uppdelas i en professur i arbetslära och en i virkeslära.

Den förstnämnda professuren synes böra omfatta avverkningsteknik (avseende fällning och tillredning av virke med handredskap och maskinella hjälpmedel), avverkningens organisation, transport av virke med kälkar och hjuldon, traktor- och biltransporter av virke samt flottnig. I ämnet bör lämpligen också innefattas tillämpning av skogsbrukets arbetsavtal, maskinell skogsodlingsteknik och hyggesbränning, vilka avsnitt böra samordnas med ämnet skogsskötsel, ävensom bekämpande av skogseld. Såsom lärarrådet föreslagit torde speciallärare — liksom för närvarande — böra anlitas för undervisning i skogsdikning och vägbyggnadsteknik. Professuren i virkeslära bör innesluta virkets tekniska egenskaper (såsom hållfasthet, krympning, flytbarhet m. m.), virkessortiment och virkesvård, inmätning av virke samt virkesförädling (inklusive skogsindustrierna). I anslutning till vad utredningen tidigare uttalat böra de nya professurerna anknytas till såväl högskolan som skogsforskningsinstitutet.

Vad angår den särskilda gren av den skogliga arbetsläran, som maskin- och redskapsläran utgör, har denna gren länge varit föremål för intresse på skilda håll i landet. Sedan många år tillbaka ha enskilda större skogsbolag och domänverket bedrivit försöksverksamhet med användning av motorsågar och motordrift vid skogstransporter av olika slag. Såväl motorsågning som traktordrift förekommer också numera i det praktiska skogsbruket — ehuru i mycket begränsad omfattning, då alltjämt åtskilliga frågor i samband med den maskinella driften i skogen återstå att lösa. Sedan år 1936 ha norrländska och värmländska skogsbolag bedrivit arbetsstudier beträffande avverkning och transport av virke. Sålunda inrättade Föreningen skogsarbeten nämnda år en arbetsstudieavdelning, till vilken domänverket anslöt sig år 1940, och som nu arbetar under beteckningen Föreningen skogsarbetens och domänverkets arbetsstudieavdelning (S. D. A.). Skogsbolagen i Värmland och västra Bergslagen äro från samma år sammanslutna till en institution för bedrivande av arbetsstudier benämnd Värmlands skogsarbetsstudier (V. S. A.). Båda de institutioner, som nu nämnts, ha ägnat uppmärksamhet åt utnyttjandet av maskiner och redskap i skogen. V. S. A. bedriver numera sin verksamhet i begränsad omfattning. S. D. A. torde däremot enligt ett under innevarande år utarbetat program komma att intensifiera sin

verksamhet framför allt på det maskintekniska området. Avsikten torde sålunda vara att inom institutionen inrätta en särskild avdelning för motortransporter.

Den forskning, varom nu är fråga, kräver stora ekonomiska resurser och måste för att nå resultat nära samarbeta med det praktiska skogsbruket, inom vilket dessa resultat kunna utnyttjas och från vilket impulser till nya uppslag och förbättringar kunna inhämtas. Såväl skogsbruket som maskinföretagen torde på detta område ha förhållandevis stora och snabba ekonomiska vinster att förvänta, vilket ock framgår av att det enskilda initiativet här tydligt framträtt. I likhet med vad som skett exempelvis i fråga om träforskningsinstitutet och jordbrukstekniska institutet synes det därför i fråga om verksamheten på detta område ändamålsenligt att ett samarbete kommer till stånd mellan staten och det enskilda näringslivet. Utredningen anser därför denna fråga icke böra upptagas i samband med upprustningen av högskolans resurser utan vill utredningen förorda, att detta spörsmål blir föremål för särskilda undersökningar och utredningar i samråd med intresserade parter. Skulle det visa sig, att den linje godtages, som högskoleutredningen antytt såsom lämplig, synes ett samarbete kunna ordnas mellan skogshögskolan, skogsforskningsinstitutet och det blivande tekniska institutet på samma sätt som mellan lantbrukshögskolan och jordbrukstekniska institutet. Intill dess denna fråga löses, synes undervisningen på förevarande område kunna provisoriskt tillgodoses genom speciallärare.

Högskoleutredningen föreslår, att följande personal beräknas för nu avhandlade två avdelningar (nuvarande skogsteknologiska avdelningens personal har upptagits såsom nuvarande personal för den nya avdelningen för virkeslära).

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
<i>Avdelningen för arbetslära:</i>		
1 professor		1 professor
1 laborator		1 laborator
1 förste assistent		1 förste assistent
1 skogsbiträde, Ce 13		1 skogsbiträde
4 biträden för kontorsgöromål		4 biträden för kontorsgöromål
<i>Avdelningen för virkeslära:</i>		
1 professor	1 professor	
1 laborator	1 lektor (på övergångsstat)	1 ändrad tjänst
1 förste assistent	1 tredje amanuens	1 ändrad tjänst
1 skogsbiträde, Ce 13		1 skogsbiträde
4 biträden för kontorsgöromål		4 biträden för kontorsgöromål

Det sålunda upprättade förslaget torde icke tarva utförligare motivering. Med hänsyn till föreliggande forskningsbehov har utredningen funnit påkal-

lat att föreslå en laborator för envar av ifrågavarande avdelningar. Laboratorsbefattningen vid avdelningen för virkeslära bör dock hållas obesatt så länge högskolans nuvarande lektor på övergångsstat kvarstår i tjänst. Vidare torde få anföras, att utredningen räknat med att liksom nu undervisningen i skogsdikning och vägbyggnadsteknik skall handhavas av speciallärare samt att undervisningen i maskin- och redskapslära framdeles skall handhavas likaledes av speciallärare. För vardera avdelningen bör beräknas även en förste assistent, ett skogsbiträde i lönegrad Ce 13 och fyra biträden för kontorsgörämål.

Såsom årligt anslag bör beräknas ett belopp av 10 000 kronor för vardera avdelningen. För utrustning bör beräknas ett belopp av 40 000 kronor för arbetsläran och ett belopp av 10 000 kronor för virkesläran.

4. Skogszoologi.

Inkomna förslag.

Skogshögskolans lärarråd har erinrat om att högskolans och skogsforskningsinstitutets styrelse i augusti 1942 i skrivelse till Kungl. Maj:t ifrågsatte inrättande vid högskolan av en professur i skogszoologi men med hänsyn till tidsläget inskränkte sig till att tills vidare föreslå endast en laboratorbefattning i ämnet. Förslaget hade bifallits av statsmakterna, och den härefter vid högskolan anställde laboratorn i skogszoologi hade parallellt med sin undervisning bedrivit en omfattande och betydelsefull jaktzoologisk forskning. Lärarrådet ville nu föreslå, att laboratorbefattningen förändrades till en professur i skogszoologi. Härom har lärarrådet anfört i huvudsak följande.

Anslag till expenser för den jaktzoologiska forskningen har hittills genom Svenska jägarförbundet erhållits från jaktvårdsfonden med mellan 30 000 och 58 000 kronor årligen, vilket förhållande dock medfört, att problemställningar och forskningsuppgifter i väsentlig del kommit att dikteras av mera rent jaktzoologiska intressen.

Det högre djurlivets förhållande till skogshushållningen är emellertid ett forskningsfält, som hittills är föga bearbetat i vårt land trots dess stora praktiska och ekonomiska betydelse, främst kanske på grund av de skador å växande skog, som det högre djurlivet vållar, men kanske även genom den nytta, vissa djurarter, framförallt fåglar, kunna åstadkomma som förebyggande skydd mot skadeinsekter.

Även den utredning angående åtgärder från statens sida till förekommande av älgskador, som på grund av riksdagens skrivelse till Kungl. Maj:t den 19 maj 1945 (nr 265) utförts av domänstyrelsen och skogsstyrelsen, understryker betydelsen av att de viltbiologiska frågorna — närmast då berörande älgen — i första hand göras till föremål för ett grundläggande studium på vetenskaplig bas.

Med hänsyn till de stora krav, som såväl undervisning som forskning numera måste uppställa beträffande ämnet skogszoologi — vilket ämne för övrigt vid alla andra skogshögskolor i Europa torde vara företrätt av särskild professor — anser lärarrådet, att inrättandet av en professur i skogszoologi vid skogshögskolan nu ej längre bör uppskjutas.

Likaså anser lärarrådet det vara lämpligt och önskligt, att en blivande innehavare av denna professur i skogshögskolans stat tillförsäkras de anslag, som erfordras för åstadkommande av tillfredsställande forskningsmöjligheter inom denna centrala del av ämnet. Hithörande forskning bör vara mera direkt inriktad på skogsskyddet än den jaktzoologiska forskning, som nuvarande laboratorn hittills kunnat bedriva med anslag från jaktvårdsfonden.

Skogshögskolans studentkår har tillstyrkt lärarrådets förslag rörande inrättandet av en professur i skogszoologi.

Föreståndaren för skogshögskolans skogszoologiska avdelning, laboratorn G. Notini, har föreslagit, att vid avdelningen skulle inrättas en assistenttjänst med så hög löneplacering, att sökande med god skogsvetenskaplig utbildning kunde påräknas. Assistenten skulle främst biträda vid forskning i skogsskyddsfrågor. Laborator Notini har anfört bland annat följande.

Behovet av planmässiga studier av det högre djurlivets inverkan på skogen, speciellt de biologiska betingelserna för skadegörelse och metoder att förebygga sådana skada, har på ett markerat sätt understrukits av flera utredningar inom skogsskyddets område. Särskilt må hänvisas till resultaten av den utredning rörande medel och metoder till förebyggande och minskande av älgskador på växande skog, vilken begärts av riksdagen och på Kungl. Maj:ts uppdrag utförts av domänstyrelsen och skogsstyrelsen gemensamt.

Av flera skäl synes det uppenbart, att ifrågavarande forskning bäst kommer till utförande genom samarbete mellan högskolans zoologiska avdelning och skogsforskningsinstitutet. I nuvarande läge torde den viltbiologiska delen av forskningen ha sitt naturliga hemvist vid högskolan, då annan institution icke torde kunna genomföra uppgiften.

Den viktiga frågan om skogens skydd mot viltskador är i vårt land nästan helt obearbetad. Många andra frågor av samma natur som älgskadorna äro fortfarande olösta.

Med stöd av ovanstående argumentering framhålles som ett mycket angeläget önskemål den skogszoologiska avdelningens utrustande med resurser för forskning rörande skogsskyddsfrågor. För detta ändamål föreslås inrättandet av en assistenttjänst i skogszoologi med så hög löneplacering, att sökande med god skogsvetenskaplig utbildning kan påräknas.

Enligt lärarrådets och laborator Notinis förslag skulle alltså skogshögskolans ifrågavarande avdelning erhålla personal enligt följande.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 laborator	1 ändrad tjänst
1 assistent		1 assistent
1 tredje amanuens	1 tredje amanuens	

Laborator Notini har anfört, att för forskningen i skogszoologi erfordrades årligen 4 700 kronor. Därjämte borde ett engångsanslag av 32 000 kronor anvisas för utrustning av avdelningen. Härvid förutsattes, att en upprustning komme till stånd även beträffande högskolans fotografiska avdelning.

Högskoleutredningens förslag.

Enligt högskoleutredningens mening torde man jämväl i fråga om skogszoologien ha skäl att försöksvis sammanföra skogshögskolans och skogs-

forskningsinstitutets verksamhet. Rörande den principiella motiveringen härför får utredningen hänvisa till avsnittet om arbetsfördelningen mellan högskolan och institutet.

Vad ytterligare angår skogszoologien vill utredningen erinra om att denna är företrädd av en särskild avdelning även vid skogsforskningsinstitutet. Forskningen vid denna avdelning bedrivs i huvudsak inom det entomologiska området av skogszoologien, medan forskningen vid högskolans zoologiska avdelning är i huvudsak inriktad på den övriga delen av skogszoologien. Högskoleutredningen vill förorda, att befattningen såsom föreståndare för forskningsinstitutets zoologiska avdelning omändras till en för högskolan och institutet gemensam professur i skogsentomologi samt att högskolans befattning såsom laborator i skogszoologi omändras till en likaledes för högskolan och institutet gemensam professur i allmän skogszoologi med viltvård. Utredningen har sålunda å ena sidan ansett det påkallat att förändra högskolans laboratorbefattning i skogszoologi till en professur men å andra sidan av skäl, som tidigare angivits, velat knyta denna professur jämväl till forskningsinstitutet. Vidare har utredningen funnit det olämpligt, att det för skogsbruket synnerligen viktiga ämnet skogsentomologi icke skulle vara företrädd av professur vid högskolan men väl ingå såsom huvudbeståndsdel i en avdelning vid forskningsinstitutet. Genom en sådan anordning, som utredningen förordat, torde förutsättningar kunna skapas för en god utveckling av såväl forskningen som den högre undervisningen på skogszoologiens område.

Den personal, som utöver föreståndaren finnes vid skogsforskningsinstitutets zoologiska avdelning, torde få kvarstanna vid denna, även sedan avdelningens benämning — i anslutning till föreståndarbefattningens omändring till professur i skogsentomologi vid högskolan och institutet — ändrats till skogsentomologisk avdelning. Förstärkning av ifrågavarande personal med en förste assistent synes vidare få beräknas. Utredningens förslag rörande avdelningens personal framgår av följande sammanställning.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 laborator (försöksledare)	1 försöksledare	1 ändrad tjänst
1 förste assistent		1 förste assistent
1 första laboratoriebiträde (Ce 15)	1 första laboratoriebiträde (Ce 15)	
1 laboratoriebiträde	1 laboratoriebiträde	

För ämnesområdet allmän skogszoologi med viltvård beräknar högskoleutredningen följande personalbehov.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 laborator	1 ändrad tjänst
1 assistent		1 assistent
1 tredje amanuens	1 tredje amanuens	
1 laboratoriebiträde		1 laboratoriebiträde

Såsom årligt anslag synes böra beräknas ett belopp av 2 000 kronor för den skogsentomologiska avdelningen och ett belopp av 5 000 kronor för avdelningen för allmän skogszoologi. För utrustning av sistnämnda avdelning bör beräknas ett belopp av 32 000 kronor.

5. Skogsskötsel.

Inkomna förslag.

Föreståndaren för skogshögskolans avdelning för skogsskötsel, professor B. Lindquist, har föreslagit, att avdelningen skulle erhålla personalförstärkning enligt följande.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 biträdande lärare, A 25 (28)		1 biträdande lärare
1 förste assistent	1 förste assistent	
1 assistent		1 assistent
1 tredje amanuens	1 tredje amanuens	
1 biträde för kontorsgöromål		1 biträde för kontorsgöromål

Till motivering har professor Lindquist anfört i huvudsak.

Undervisningen i skogsskötsel omfattar enligt nuvarande studieplan 622 timmar. Såväl undervisning som tentamina handhas av föreståndaren ensam. Denna är därtill bunden av sommarövningar praktiskt taget från början av maj till slutet av augusti.

Kontakten med skogsförvaltningarna, som synes vara väsentlig för undervisningens kvalitet, kan med nuvarande arbetsprogram icke alls upprätthållas.

En forskningsverksamhet på området är med nuvarande skärpta krav på sådan forsknings kvalitet ogenomförbar på grund av det belastade undervisningsprogrammet.

Från de speciella norrlandsintressena ha gång på gång riktats krav på en fördjupad undervisning och forskning vid högskolan beträffande Norrlands skogsskötselproblem. Samma sak har i ännu mera accentuerad form framhållits från södra Sverige. I sydligaste Sverige har man gång efter annan sökt sina skogsförvaltare från Danmark. Man måste erkänna, att detta bland annat bottnar i brister i skogsskötselundervisningen vid skogshögskolan. För att bättre tillgodose de sydsvenska intressena såväl som de norrländska samt för att ge föreståndaren möjligheter till fortlöpande intim kontakt med praktikens män på andra orter än där sommarövningarna äro förlagda, och slutligen för att möjliggöra vetenskapligt forskningsarbete på skogsskötselavdelningen, synes inrättandet av en biträdande lärartjänst och en till denna knuten assistenttjänst såsom oundgängligen nödvändiga. I nuvarande läge synes det lämpligt, att den biträdande läraren i första hand får avlasta en del av föreståndarens undervisnings- och forskningsarbete, när det gäller de speciella norrlandsproblemen, varigenom föreståndaren erhåller möjligheter att något mera kunna ägna sig åt de hittills starkt åsidosatta sydsvenska skogsskötselfrågorna.

Professor Lindquist har föreslagit, att högskolans skogsskötselavdelning skulle tilldelas årsanslag med 10 000 kronor samt engångsanslag för utrust-

ning med 16 000 kronor. I fråga om engångsanslaget förutsattes, att traktor för markberedningsarbeten anskaffades genom skogsteknologiska avdelningen.

Högskoleutredningens förslag.

För ifrågavarande avdelning beräknar högskoleutredningen följande personalförstärkning.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 laborator		1 laborator
1 förste assistent	1 förste assistent	
1 assistent		1 assistent
1 tredje amanuens	1 tredje amanuens	
1 biträde för kontorsgöromål		1 biträde för kontorsgöromål

Högskoleutredningen har funnit det erforderligt, att skogshögskolans avdelning för skogsskötsel tilldelas ytterligare en självständig vetenskaplig kraft. Forskningsbehovet på skogsskötselns område är betydande och forskningsuppgifterna arbets- och tidskrävande. Därjämte är undervisningen i skogsskötsel av så stor omfattning, att det torde vara så gott som omöjligt för avdelningen att med nuvarande personalresurser bedriva forskning i tillfredsställande omfattning. Utredningen får därför föreslå, att en laborator knytes till avdelningen. Forskningsuppgifterna vid avdelningen synas bära under föreståndarens ledning fördelas på befattningshavarna enligt de i de särskilda fallen mest ändamålsenliga grunderna. Med hänsyn till avdelningens omfattande arbetsuppgifter torde tillika ytterligare en assistent ävensom ett biträde för kontorsgöromål bära beräknas för avdelningen.

Ett belopp av 10 000 kronor torde få beräknas såsom årligt anslag för avdelningen, varjämte ett engångsanslag å 8 000 kronor bör anvisas för utrustning av densamma.

6. Skogsuppskattning med skogsindelning.

Inkomna förslag.

Professor S. Petrini, föreståndare för skogshögskolans avdelning för skogsuppskattning med skogsindelning, har föreslagit, att en speciallärtjänst i matematik och statistik skulle inrättas vid högskolan, varigenom professorn vid förevarande avdelning skulle erhålla lättnad i undervisningsbördan. Professor Petrini har anfört bland annat.

Liksom fallet torde vara med ett flertal andra ämnen vid skogshögskolan, är det beträffande skogsuppskattning och skogsindelning önskvärt, att kurserna för olika betygsgrader göras av olika omfattning. Detta innebär, att kortare kurser, förslagsvis

20 timmar i uppskattning och 20 timmar i indelning, med tentamina fordras för betyget godkänd, under det att en särskild påbyggnad, förslagsvis 20 timmar i vardera ämnesdelen, behövas för erhållande av betyget med beröm godkänd. Föreläsningarnas antal kan i senare fallet reduceras i samma mån, som de kunna ersättas genom självstudier och seminarieövningar med diskussioner. De praktiska övningarna i fält förutsätts vara lika för alla.

Emellertid ingår i professuren även ämnet matematisk statistik med 30 föreläsningstimmar och särskild tentamen. En uppdelning av kursen i statistik för tvenne betygsgrader (förslagsvis 20 + 20) anses också vara synnerligen önskvärd med tanke på elevernas olika läggning och på deras studier vid högskolan som ock med hänsyn till deras framtida verksamhet.

Om nu en uppdelning av nu angivet slag genomföres, kommer professors tid att vara belagd i fullt samma omfattning som hittills med undervisning och direkt handledning enbart i fackämnena skogsuppskattning och skogsindelning. Det föreligger därför behov av en särskild lärarkraft för matematik och statistik. Detta är så mycket mer motiverat, som statistiken undergår en så snabb utveckling, att man i framtiden kan komma att finna det svårt att uppbringa en professor för skogshögskolan, som besitter nödiga kvalifikationer i alla tre disciplinerna. Därför föreslås att en speciallärartjänst i matematik och statistik inrättas vid skogshögskolan.

Ifrågavarande avdelning borde, enligt förslag av professor Petrini, tilldelas årsanslag med 1 300 kronor samt engångsanslag för utrustning med 4 000 kronor.

Högskoleutredningens förslag.

Personalen vid skogshögskolans avdelning för skogsuppskattning med skogsindelning består av — förutom professorn — en förste assistent och en tredje amanuens. I anslutning till professor Petrinis skrivelse beräknar högskoleutredningen ingen utökning av denna personal men väl ett överlämnande av den i professors undervisning ingående undervisningen i matematisk statistik på en särskild speciallärare. Genom sistnämnda åtgärd torde det aktuella framträdande kravet på fördjupad matematisk-statistisk utbildning av civiljägmästarna kunna tillgodoses, samtidigt som föreståndaren för ifrågavarande avdelning erhåller större möjligheter att koncentrera sig på de centrala områdena av avdelningens arbetsfält. Avdelningen bör erhålla ett årligt anslag av 5 000 kronor samt engångsanslag för utrustning med 4 000 kronor.

7. Skogsekonomi.

Inkomna förslag.

Föreståndaren för skogshögskolans skogsekonomiska avdelning, professor Th. Streyffert, har föreslagit följande personalförstärkning för avdelningen.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 assistent	1 assistent	
1 lärare i nationalekonomi		1 lärare i nationalekonomi
1 tredje amanuens	1 tredje amanuens	
1 biträde för kontorsgöromål		1 biträde för kontorsgöromål

Professor Streiffert har föreslagit, att avdelningen för skogsekonomi skulle tilldelas årligt anslag med dels 1 000 kronor, dels erforderligt belopp för en skogsekonomisk tillämpningskurs. Därjämte borde ett belopp av 1 975 kronor anvisas såsom engångsanslag för utrustning av avdelningen.

Högskoleutredningens förslag.

Vid ifrågavarande avdelning synes personalbehovet böra tillgodoses enligt följande.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 förste assistent		1 förste assistent
1 assistent	1 assistent	
1 tredje amanuens	1 tredje amanuens	
1 biträde för kontorsgöromål		1 biträde för kontorsgöromål

Med hänsyn till den ökade betydelse, de ekonomiska frågorna under senare år alltmera erhållit, synes det önskvärt, att institutionens föreståndare beredes mera tid för vetenskapligt arbete. För detta ändamål torde för lättande av hans arbetsbörda vid högskolan böra anställas en speciallärare i nationalekonomi. I syfte att säkerställa förevarande avdelnings behov av vetenskaplig arbetshjälp torde därjämte vid avdelningen böra inrättas en tjänst såsom förste assistent. Då omfattande räkne- och skrivgöromål förefinnas vid den skogsekonomiska avdelningen, torde vidare ett biträde för kontorsgöromål böra anställas vid densamma.

För avdelningen bör beräknas ett årligt anslag av 5 000 kronor samt engångsanslag för utrustning med 2 000 kronor.

8. Skogsbotanik.

Inkomna förslag.

Förre föreståndaren för skogshögskolans skogsbotaniska avdelning, professor T. Lagerberg, har beträffande avdelningens personalbehov föreslagit följande.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 lektor, A 26 (29) eller 27 (30)	1 lektor, Eo 26 (29)	1 ändrad tjänst
1 förste assistent		1 förste assistent
1 förste amanuens		1 förste amanuens
1 tredje amanuens	1 tredje amanuens	
1 laboratoriebiträde		1 laboratoriebiträde

Såsom motivering har anförts i huvudsak.

På grund av brist på assistenthjälp vid kursundervisningen fullgör för närvarande lektorn till stor del dylik tjänst. För att ökade forskningsmöjligheter skola beredas professorn i skogsbotanik är det önskvärt, att en större del än för närvarande av kursundervisningen överlåtes på lektorn, som alltså härigenom får ökad undervisningsskyldighet. Genom att inrätta en amanuens tjänst för kursundervisningen skulle denna anordning i hög grad underlättas.

För att kunna effektivt bedriva experimentell forskning inom skogsbotaniken är en kvalificerad assistent synnerligen önskvärd och i vissa fall nödvändig, t. ex. under professors resor med eleverna. Assistenten ifråga — som kunde vara antingen en universitetsutbildad botanist eller en jägmästare, som bedriver licentiatstudier vid skogshögskolan — bör även åläggas viss undervisningsskyldighet.

Mycket nödvändigt rutinarbete vid kursundervisningen utföres för närvarande av överkvalificerad arbetskraft, professorn och lektorn. Detta arbete, t. ex. handledning i mikroskopering, förfärdigande av mikroskopiska snitt och andra preparat, borde i stället lämpligen överlåtas på förslagsvis en förste amanuens med motsvarande tjänsteställning som vid universiteten.

För bedrivande av experimentellt forskningsarbete erfordras av naturliga skäl ett tekniskt biträde med uppgift att under professors ledning utföra manuellt försöksarbete, ombesörja inköp för laboratoriet, fullgöra dagligt rutinarbete o. s. v. Tjänsten föreslås placerad i lönegrad A 11 (15) eller Eo 11 (15).

Professor Lagerberg har anfört, att avdelningen vore i behov av ett fast årligt anslag för en successiv utvidgning och modernisering av avdelningens materiel samt för forskningen. För utrustning av ett föreslaget skogsbiologiskt laboratorium borde beräknas engångsanslag med 30 000 kronor. För kursändamål vore avdelningen även i behov av ett antal lupper och mikroskoplampor samt en projektionsapparat för färgbilder.

Högskoleutredningens förslag.

För skogshögskolans skogsbotaniska avdelning föreslår högskoleutredningen personalförstärkning enligt följande sammanställning.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 lektor	1 lektor	
1 förste assistent		1 förste assistent
1 förste amanuens		1 förste amanuens
1 tredje amanuens	1 tredje amanuens	
1 laboratoriebiträde		1 laboratoriebiträde

Med nuvarande arbetsresurser synes det vara tämligen omöjligt att vid skogshögskolans botaniska avdelning bedriva ett tillfredsställande arbete inom det stora ämnesområde, som botaniken utgör. Särskilt må framhållas, att de växtfysiologiska frågorna inom skogsskötseln tilldraga sig ett allt större intresse och erbjuda ett rikt arbetsfält. En ökning av avdelningens vetenskapliga personal med en assistent och en förste amanuens synes därför motiverad. Ytterligare torde personalen vid avdelningen böra förstärkas med ett laboratoriebiträde. Det är även önskvärt att till ifrågavarande avdelning knytes en laboratoriefattning. Emellertid har utredningen ansett att denna fråga med hänsyn till att vid avdelningen finnes en lektor, något kan anstå. En ombildning av lektorsbefattningen till en laboratoriefattning bör framdeles, så snart ske kan, genomföras.

För avdelningen bör beräknas ett årligt anslag av 10 000 kronor samt ett engångsanslag för utrustning av 40 000 kronor.

9. Skoglig marklära och kemi.

Inkomna förslag.

Föreståndaren för skogshögskolans avdelning för skoglig marklära och kemi, professor O. Tamm, har beträffande avdelningens personalbehov framlagt förslag enligt följande sammanställning.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 förste assistent		1 förste assistent
1 förste amanuens		1 förste amanuens
2 tredje amanuenser	2 tredje amanuenser	

Professor Tamm har till motivering anfört i huvudsak följande.

Det torde vara uppenbart, att undervisningen på lång sikt kommer att bli lidande, om icke professorn blir i stånd att angripa vetenskapliga problem inom grundforskningen. En oeftergivlig förutsättning för en förbättring av professors forskningsmöjligheter är emellertid, att han får assistenthjälp, som dels frigör något av hans arbetskraft från övningarna och examensproven, dels utför det nödvändiga rutinarbetet för att hålla laboratoriet i funktionsdugligt skick, dels biträder honom vid hans egna laboratoriearbeten. Skulle studentantalet ökas blott obetydligt över nuvarande antal, blir assistenthjälp absolut nödvändig även enbart för undervisningens behov, ty under sådana förhållanden kan ej professorn ensam räkna till vid handledningen av studenterna under övningarna.

En förste assistentbefattning bör alltså inrättas och därjämte — speciellt om studentantalet vid högskolan skulle ökas — en förste amanuensbefattning. Förste assistenten skall biträda professorn vid övningarna såväl på laboratoriet som i fält och dessutom biträda professorn vid dennes vetenskapliga forskningsarbeten. Därjämte bör han själv bedriva forskningsarbete på den skogliga marklärans område. På så sätt skulle han småningom kunna bli först docentkompetent och småningom professorskompetent i skoglig marklära, varigenom det trängande rekryteringsbehovet kunde tillfredsställas. Förste amanuensen kan

lämpligen ha deltidstjänstgöring. Hans uppgift skulle vara att hålla laboratoriet i funktionsdugligt skick, att biträda vid laboratorieövningar (vilket bleve absolut nödvändigt vid eventuellt kommande ökning av studentantalet, ty då räcker ej förste assistenten till) samt att biträda studenterna vid utförande av examensprov.

Professor Tamm har föreslagit, att årsanslag skulle beräknas för avdelningen i fråga med 10 000 kronor. Vidare skulle ett engångsanslag av minst 20 000 kronor behöva anvisas för utrustning av avdelningen. Ytterligare en monter för avdelningens museum erfordras därjämte.

Högskoleutredningens förslag.

Högskoleutredningen förordar, att skogshögskolans avdelning för skoglig marklära och kemi erhåller personalförstärkning enligt följande sammanställning.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 assistent		1 assistent
1 förste amanuens	1 tredje amanuens	1 ändrad tjänst
1 tredje amanuens	1 tredje amanuens	
1 laboratoriebiträde		1 laboratoriebiträde

Ifrågavarande avdelning synes vara i behov av ökad biträdande vetenskaplig personal. Högskoleutredningen föreslår, att en assistentbefattning inrättas vid avdelningen och att en av dennas nuvarande amanuensjänster förändras till en tjänst såsom förste amanuens. Även ett laboratoriebiträde torde få beräknas för avdelningen.

Denna bör tilldelas årsanslag med 10 000 kronor samt engångsanslag för utrustning med 25 000 kronor.

10. Övriga ämnesområden.

Beträffande i det föregående av detta kapitel icke behandlade ämnen vid skogshögskolan har utredningen icke funnit anledning att föreslå förstärkning av arbetsresurserna. Undervisningen i ifrågavarande ämnen bör, liksom nu är fallet, i huvudsak handhas av speciallärare.

11. Docent- och forskarstipendiater.

Skogshögskolans lärarråd har uttalat, att docentstipendiernas antal vid högskolan borde ökas från för närvarande två till tre. Lärarrådet har framhållit, att högskolans nuvarande två docentstipendier på grund av brist på kompetenta personer visserligen icke haft någon sökande, men att denna brist inom en snar framtid torde komma att upphöra. Det vore vidare för den skogligen forskningen bedrivande och framför allt för lärarnas rekryte-

ring ett vitalt intresse, att docenter i större omfattning genom stipendier Bundes vid högskolan.

Även för skogshögskolans del är det givetvis en angelägenhet av största vikt att utbilda forskare inom högskolans verksamhetsfält. Om icke högskolan utbildar dugande forskare i tillfredsställande omfattning, torde det icke i längden bli möjligt för högskolan att upprätthålla sin verksamhet på en tillfredsställande nivå. Genom flera av de åtgärder av olika slag, som högskoleutredningen föreslår beträffande skogshögskolan, torde bland annat högskolans möjligheter att taga hand om och utbilda forskarbegåvningar bli vidgade. Man torde därför kunna beräkna, att högskolan framdeles skall kunna frambringa docentkompetenta forskare, som bli villiga att såsom docenter fortsätta sin vetenskapliga gärning vid högskolan. Utredningen föreslår, att för högskolan beräknas fyra docentstipendier och ett forskarstipendium.

12. Förläggningen vid Garpenberg.

Vid skogshögskolans förberedande kurs vid Garpenberg tjänstgöra en föreståndare i lönegrad Ce 29, en biträdande lärare i lönegrad Ce 27, en förste assistent, en kontorist (Ce 13) och en vaktmästare (Ce 10).

Vid ett infogande av den förberedande kursen i huvudkursen torde nysnämnda föreståndartjänst i lönegrad Ce 29 ävensom tjänsten såsom förste assistent kunna indragas. Vid överläggningar, som högskoleutredningen haft med domänstyrelsen, har framkommit, att de nuvarande innehavarna av nämnda båda befattningar torde kunna erhålla anställningar inom domänverket med avlöningsförmåner, motsvarande dem de nu åtnjuta. Övriga nuvarande befattningar vid Garpenbergsförläggningen torde bli behövligen jämväl framdeles.

13. Kansliet och biblioteket m. m.

Inkomna förslag.

Styrelsen för skogshögskolan och skogsforskningsinstitutet gjorde på sin tid framställning om att för budgetåret 1947/48 ett belopp av 5 000 kronor skulle avses för beredande av arbetshjälp å skogshögskolans kansli och bibliotek. Härvid uttalade styrelsen, att högskolans kansli vore i trängande behov av ökad arbetskraft, varjämte det vore önskvärt, att bibliotekarien och biblioteksamanuensen i möjligaste mån skulle kunna frigöras från enklare skrivarbeten.

Lärarrådet har anfört, att styrelsens nysnämnda framställning icke bifallits, varför det i framställningen åsyftade behovet alltjämt kvarstode. Av

lärarrådet nu framlagda förslag rörande högskolans utbyggnad kunde emellertid åstadkommas ett ytterligare ökat, ännu ej fixerbart personalbehov vid kansliet.

Sedermera har högskoleutredningen från skogshögskolan erhållit förslag — delvis under hand — rörande personalbehovet för högskolans kansli och bibliotek m. m. Förslaget kan sammanställas på följande sätt.

Föreslagna personal	Nuvarande personal	Ökning
1 rektor (1 500 kr.)	1 rektor (1 500 kr.)	
1 bibliotekarie (Ce 26)	1 bibliotekarie (Ce 26)	
1 sekreterare och kamrerare (Ca 27)	1 sekreterare och kamrerare (Ca 25)	Ändrad lönegrad
5 biträden för kontorsgöromål	2 biträden för kontorsgöromål	3 biträden för kontorsgöromål
1 trädgårdsmästare och preparator (Ca 14)	1 trädgårdsmästare och preparator (Ca 14)	
1 värmeledningsskötare (Ce 12)	1 värmeledningsskötare (Ce 12)	
1 vaktmästare och maskinist (Ca 11)	1 vaktmästare och maskinist (Ca 11)	
1 port- och planteringsvakt (Ca 9)	1 port- och planteringsvakt (Ca 9)	
1 vaktmästare (Ce 9)		1 vaktmästare
1 vaktmästarebiträde (1 250 kr.)	1 vaktmästarebiträde (1 250 kr.)	

Behovet av bokinköp och bindning för skogshögskolans bibliotek har från högskolans sida beräknats till 10 000 kronor. Vidare borde anvisas engångsanslag med 15 000 kronor för utrustning av högskolans fotografiska ateljé och med 10 000 kronor för sammanförande i ett registrerat bildarkiv av högskolans fotografiska negativ. För utrustning av högskolans verkstad borde beräknas ett engångsanslag av 3 000 kronor samt för utrustning av förläggningen vid Garpenberg 80 000 kronor, varav 30 000 för anläggande av en klingsåg. Slutligen borde medel anvisas för att högskolan skulle kunna anskaffa lämpliga transportbilar för studenternas och lärarnas förflyttningar i samband med exkursioner och praktiska övningar.

I sistnämnda avseende har lärarrådet anfört i huvudsak följande.

Vid studerandes exkursioner och praktiska övningar i fältet blir det ofta nödvändigt att göra vidsträckt förflyttningar. Före sista världskriget var det sed, att studenterna själva höllo sig med bilfordon i s. k. bilbolag, vilket i hög grad underlättade exkursionerna och övningarnas effektiva bedrivande men å andra sidan vållade de studerande avsevärt stegrade studieomkostnader, då anslagna medel för studenternas resor ej räckte att täcka omkostnaderna.

För en rationellare och för de studerande mindre kännbar lösning av detta transportproblem ifrågasätter nu lärarrådet, att skogshögskolan anskaffar och håller lämpliga transportbilar för såväl studenters som lärares förflyttningar under dessa övningar och resor. En undersökning giver vid handen, att en vagnpark, rymmande en årgång studerande och deras lärare årligen skulle komma att utnyttjas för transporter och förflyttningar överstigande 1 000 mil, varvid totala kostnaden för

en bil rymmande 8 personer och bagage enligt kalkyl skulle komma att understiga 3 kronor per mil. Härvid förutsättes då att chauffören utväljes bland de studerande själva, som i regel alla innehar körkort.

Högskoleutredningens förslag.

Vid en utbyggnad av skogshögskolan i enlighet med vad högskoleutredningen föreslagit i det föregående kommer arbetet vid högskolans centrala organ, särskilt dess kansli och kamrerarexpedition, att ökas. Utredningen föreslår därför, att befattningen såsom sekreterare och kamrerare vid högskolan uppflyttas från lönegrad Ca 25 till lönegrad Ca 27. Rektorsarvodet bör vidare höjas till samma belopp, 3 000 kronor för år, som utredningen föreslagit i fråga om lantbrukshögskolan. Utredningen förordar, att ytterligare tre biträden för kontorsgöromål beräknas för gemensamma behov vid skogshögskolan. Med avseende å sistnämnda förslag är att märka bland annat, att utredningen endast i enstaka fall föreslagit, att de vetenskapliga avdelningarna skulle utrustas med biträden för kontorsgöromål. Vaktmästarpersonalen bör förstärkas med en befattningshavare i lönegrad Ce 9.

För ersättning åt sakkunniga, som anlitas av styrelsen för skogshögskolan, bör beräknas ett belopp av 1 500 kronor, eller samma belopp som utredningen föreslagit i enahanda avseende beträffande lantbrukshögskolan.

Såsom årligt anslag för bokinköp och bindning för högskolans bibliotek synes böra beräknas ett belopp av 20 000 kronor.

Utredningen anser, att stora fördelar skulle vara att vinna, om skogshögskolan förfogade över egna bilar för transport av elever och lärare vid excursioner och övningar. Utredningen föreslår därför, att medel anvisas åt högskolan för anskaffande av sex bilar för ifrågavarande ändamål. Härför samt för utrustning av Garpenbergsförläggningen, verkstaden och den fotografiska ateljén m. m. torde ett engångsanslag av 125 000 kronor vara erforderligt.

14. Sammanfattning av utredningens förslag rörande personal och anslag för skogshögskolans avdelningar m. m.

Högskoleutredningens förslag rörande skogshögskolans personalfrågor kunna sammanfattas på följande sätt.¹

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
<i>Avdelningen för skoglig arbetslära:²</i>		
1 professor (Ca 33)		1 professor
1 laborator (Ca 29)		1 laborator
1 förste assistent (Ce 24)		1 förste assistent
1 skogsbiträde (Ce 13)		1 skogsbiträde
4 biträden för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)		4 biträden för kontorsgöromål

¹ Se not 1 å sid. 133.

² Med skogsforskningsinstitutet gemensam avdelning.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
<i>Avdelningen för virkeslära:¹</i>		
1 professor (Ca 33)	1 professor (Ca 33)	
1 laborator (Ca 29)	1 lektor på övergångsstat (Ca 29)	1 ändrad tjänst ²
1 förste assistent (Ce 24)	1 tredje amanuens (100 kr./år)	1 ändrad tjänst
1 skogsbiträde (Ce 13)		1 skogsbiträde
4 biträden för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)		4 biträden för kontorsgöromål
<i>Avdelningen för skogsentomologi:¹</i>		
1 professor (Ca 33)	1 professor (Ca 33)	
1 laborator (Ca 29)	1 försöksledare (Ca 29)	1 ändrad tjänst
1 förste assistent (Ce 24)		1 förste assistent
1 första laboratoriebiträde (Ce 15)	1 första laboratoriebiträde (Ce 15)	
1 laboratoriebiträde (Ce 8—Ca 11)	1 laboratoriebiträde (5 292 kr./år)	1 ändrad tjänst
<i>Avdelningen för allmän skogszoologi med viltvård:¹</i>		
1 professor (Ca 33)	1 laborator (Ce 29)	1 ändrad tjänst
1 assistent (Ce 22)		1 assistent
1 tredje amanuens (1 200 kr./år)	1 tredje amanuens (435 kr./år)	1 ändrad tjänst
1 laboratoriebiträde (Ce 8—Ca 11)		1 laboratoriebiträde
<i>Avdelningen för skogsskötsel:</i>		
1 professor (Ca 33)	1 professor (Ca 33)	
1 laborator (Ca 29)		1 laborator
1 förste assistent (Ce 24)	1 förste assistent (Ce 24)	
1 assistent (Ce 22)		1 assistent
1 tredje amanuens (1 200 kr./år)	1 tredje amanuens (435 kr./år)	1 ändrad tjänst
1 biträde för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)		1 biträde för kontorsgöromål
<i>Avdelningen för skogsuppskattning med skogsindelning:</i>		
1 professor (Ca 33)	1 professor (Ca 33)	
1 förste assistent (Ce 24)	1 förste assistent (Ce 24)	
1 tredje amanuens (1 200 kr./år)	1 tredje amanuens (arvode 100 kr./år)	1 ändrad tjänst
<i>Avdelningen för skogsekonomi:</i>		
1 professor (Ca 33)	1 professor (Ca 33)	
1 förste assistent (Ce 24)		1 förste assistent
1 assistent (Ce 22)	1 assistent (8160 kr./år)	1 ändrad tjänst
1 tredje amanuens (1 200 kr./år)	1 tredje amanuens (435 kr./år)	1 ändrad tjänst
1 biträde för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)		1 biträde för kontorsgöromål

¹ Med skogsforskningsinstitutet gemensam avdelning.² Ändring först när lektorstjänsten blir ledig.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
<i>Avdelningen för skogsbotanik:</i>		
1 professor (Ca 33)	1 professor (Ca 33)	
1 lektor (Ce 29)	1 lektor (Ce 29)	
1 förste assistent (Ce 24)		1 förste assistent
1 förste amanuens (4 032 kr./år)		1 förste amanuens
1 tredje amanuens (1 200 kr./år)	1 tredje amanuens (100 kr./år)	1 ändrad tjänst
1 laboratoriebiträde (Ce 8 —Ca 11)		1 laboratoriebiträde

Avdelningen för skoglig marklära och kemi:

1 professor (Ca 33)	1 professor (Ca 33)	
1 assistent (Ce 22)		1 assistent
1 förste amanuens (4 032 kr./år)	1 tredje amanuens (100 kr./år)	1 ändrad tjänst
1 tredje amanuens (1 200 kr./år)	1 tredje amanuens (195 kr./år)	1 ändrad tjänst
1 laboratoriebiträde (Ce 8 —Ca 11)		1 laboratoriebiträde

Docentstipendiat:

4 docentstipendiat (7 200 kr./år)	2 docentstipendiat (7 200 kr./år)	2 docentstipendiat
1 forskarstipendiat (9 000 kr./år)		1 forskarstipendiat

Förläggningen vid Garpenberg:

	1 föreståndare (Ce 29)	Avgår 1 föreståndare
1 biträdande lärare (Ce 27)	1 biträdande lärare (Ce 27)	
	1 förste assistent (Ce 24)	Avgår 1 förste assistent
1 kontorist (Ce 13)	1 kontorist (Ce 13)	
1 vaktmästare (Ce 10)	1 vaktmästare (Ce 10)	

Kansliet och biblioteket m. m.:

Rörande utredningens förslag i fråga om kansliet och biblioteket m. m. hänvisas till vad som anförts under avsnitt 13 av detta kapitel.

Såsom framgår av nu angivna sammanställning innebära högskoleutredningens förslag om personalförstärkning vid skogshögskolan i huvudsak

1) att 2 professurer skulle inrättas, av vilka en skulle ersätta en nuvarande laboratorstjänst;

2) att 4 avdelningar skulle bli gemensamma för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut;

3) att 4 laboratorbefattningar skulle inrättas, av vilka 2 skulle ersätta respektive 1 nuvarande lektorat på övergångsstat (utbytet skulle ske, när lektoratet blir ledigt) och 1 nuvarande försöksledarbefattning (vid skogsforskningsinstitutet);

- 4) att 5 förste assistentbefattningar i lönegrad Ce 24 skulle inrättas, av vilka 1 skulle ersätta 1 nuvarande tredje amanuensbefattning;
- 5) att 4 assistentbefattningar i lönegrad Ce 22 skulle inrättas, av vilka 1 skulle ersätta 1 nuvarande arvodesassistentbefattning;
- 6) att 2 arvodesavlönade förste amanuensbefattningar skulle inrättas, av vilka 1 skulle ersätta 1 nuvarande tredje amanuensbefattning;
- 7) att 6 arvodesavlönade tredje amanuensbefattningar skulle inrättas genom ändringar av motsvarande nuvarande tjänster;
- 8) att 2 skogsbiträdesbefattningar i lönegrad Ce 13 skulle inrättas;
- 9) att 4 laboratoriebiträdesbefattningar skulle inrättas, av vilka 1 skulle ersätta 1 nuvarande arvodesavlönad dylik befattning;
- 10) att 13 tjänster såsom biträden för kontorsgöromål skulle inrättas;
- 11) att 2 docentstipendier och 1 forskarstipendium skulle inrättas;
- 12) att 1 befattning såsom föreståndare för Garpenbergsförläggningen (i lönegrad Ce 29) och 1 förste assistentbefattning därstädes (i lönegrad Ce 24) skulle indragas;
- 13) att befattningen såsom sekreterare och kamrerare skulle uppflyttas från lönegrad Ca 25 till lönegrad Ca 27;
- 14) att rektorsarvodet skulle höjas från 1 500 till 3 000 kronor för år;
- 15) att för ersättning åt sakkunniga skulle beräknas ett belopp av 1 500 kronor;
- 16) att 1 vaktmästarbefattning i lönegrad Ce 9 skulle inrättas.

I detta sammanhang må anföras, att — enligt uppgift från skogshögskolan — man vid genomförande av den i sjunde kapitlet berörda undervisningsplanen för högskolan (bilaga 2) har att räkna med något ökade utgifter för ersättning åt speciallärare. De för speciallärare avsedda ämnena torde få bliva desamma som nu, dock att arbetsläran bortfaller och matematisk statistik, maskin- och redskapslära samt nationalekonomi tillkomma såsom dylika ämnen. För ersättning åt speciallärare vid skogshögskolan bör beräknas ett belopp av omkring 16 800 kronor mot för närvarande 15 845 kronor.

Vad angår placeringen i olika lönegrader av laboratoriebiträdena och biträdena för kontorsgöromål må anföras, att vid skogshögskolan för närvarande finnes intet laboratoriebiträde och endast 2 biträden för kontorsgöromål, därav 1 kanslibiträde i lönegrad Ca 11. Av de 4 laboratoriebiträdesbefattningar, som utredningen i det föregående av detta kapitel föreslagit, torde 1 böra placeras i lönegrad Ca 11, 1 i lönegrad Ce 11, 1 i lönegrad Ca 8 och 1 i lönegrad Ce 8. Av de 15 tjänster såsom biträden för kontorsgöromål, som utredningen beräknat, böra vidare 3 placeras i lönegrad Ca 11, 4 i lönegrad Ce 11, varjämte för 8 bör tillämpas den inom civilförvaltningen gällande befordringsgången för skriv- och kontorsbiträden.

Den vid genomförande av högskoleutredningens personalförslag rörande skogshögskolan uppkommande ökningen av statens avlöningsutgifter kan approximativt beräknas enligt följande sammanställning.

	Årslöner enligt löneplan ¹ respektive årsarvoden		Ökning Kronor
	Enligt förslaget	För när- varande	
Avdelningen för skoglig arbetslära	65 040		65 040
» » virkeslära	65 040	28 852	36 188
» » skogsentomologi	50 724	40 644	10 080
» » allmän skogszoologi med viltvård ..	31 008	13 659	17 349
» » skogsskötsel	54 324	26 199	28 125
» » skogsuppskattning o. skogsindelning	26 964	25 864	1 100
» » skogsekonomi	41 100	24 123	16 977
» » skogsbotanik	49 356	28 852	20 504
» » skoglig marklära och kemi	35 040	15 823	19 217
Docent- och forskarstipendier	37 800	14 400	23 400
Förläggningen vid Garpenberg	21 624	43 452	— 21 828
Speciallärarna	16 800	15 845	955
Kansliet och biblioteket m. m.	80 470	58 114	22 356
Summa	575 290	335 827	239 463
Ersättning till sakkunniga			1 500
Rörligt tillägg, dyrtids- och kristillägg samt till docent- och forskarstipendiater provisoriskt lönetillägg			41 139
Summa			282 102

¹ Se not 1 å sid. 139.

De i nu angivna sammanställning upptagna fyra första avdelningarna skulle vara gemensamma för högskolan och skogsforskningsinstitutet. För dessa avdelningar torde en särskild avlöningsstat böra fastställas och ett särskilt avlöningsanslag anvisas. Detta anslag skulle behöva upptagas med ett belopp av omkring 236 500 kronor, varav för ordinarie personal 126 900 kronor, för icke-ordinarie personal 84 900 kronor och för rörligt tillägg 24 700 kronor. I samband härmed skulle skogsforskningsinstitutets avlöningsanslag kunna minskas med omkring 44 800 kronor, varav 28 800 kronor skulle avse ordinarie personal, 11 900 kronor icke-ordinarie personal och 4 100 kronor rörligt tillägg. Vid genomförande av utredningens ifrågavarande förslag skulle vidare skoghögskolans avlöningsanslag behöva höjas med omkring 90 400 kronor, vilken ökning skulle utgöra nettoresultatet av en minskning av avlöningar till ordinarie personal med 2 000 kronor samt av en höjning av övriga avlöningsutgifter med 92 400 kronor, varav omkring 25 900 kronor avser arvodesposten, 1 500 kronor införandet av en ny post för ersättning åt sakkunniga, 44 500 kronor posten till övrig icke-ordinarie personal och 20 500 kronor rörligt tillägg m. m. Nettoökningen av de årliga avlöningsutgifterna vid genomförande av utredningens förevarande förslag skulle alltså uppgå till omkring 282 100 kronor.

Av högskoleutredningen i detta kapitel framlagda förslag rörande årliga anslag samt engångsanslag till utrustning kunna sammanställas på följande sätt.

	Årligt anslag ¹ Kronor	Engångs- anslag Kronor
Avdelningen för skoglig arbetslära	10 000 ²	40 000
» » virkeslära	10 000 ²	10 000
» » skogsentomologi	2 000 ²	
» » allmän skogszoologi med viltvård	5 000 ²	32 000
» » skogsskötsel	10 000	8 000
» » skogsuppskattning och skogsindelning	5 000	4 000
» » skogsekonomi	5 000	2 000
» » skogsbotanik	10 000	40 000
» » skoglig marklära och kemi	10 000	25 000
Summa	67 000	161 000
Biblioteket	20 000	
Kansliet m. m.		125 000
Summa	37 000	236 000

¹ För närvarande saknas anslag av detta slag vid skogshögskolan.
² Avser ökning av skogsforskningsinstitutets omkostnadsanslag med anledning av omorganisationen.

15. Anslagsbehovet för omkostnader och stipendier m. m.

Inkomna förslag.

Skogshögskolans lärarråd har anfört, att kostnaden för lärarnas och elevernas resor enligt fastställd studieplan sammanhängde intimt med elevantalet och studieplanens utformning. En höjning av de nu tillgängliga beloppen vore behövlig.

Skogshögskolans lärarråd har vidare anfört, att högskolans behov av medel till publikationstryck komme att avsevärt stegas om forskningsmöjligheterna komme att förbättras vid högskolan. Högskolans anslag till publikationstryck, nu uppgående till 1 500 kronor, borde höjas till 5 000 kronor.

Högskolans studentkår har föreslagit en ytterligare höjning med 1 000 kronor av anslaget till publikationstryck. Samtidigt ansåges eleverna böra få rätt att, efter lärarrådets godkännande, få anlita detta anslag. Härigenom ansåges forskning redan före civiljägmästarexamen kunna uppmuntras.

Skogshögskolans lärarråd har föreslagit, att det nuvarande för utgivande av kompendier vid högskolan disponibla beloppet — materielanslaget å 500 kronor — skulle höjas till 2 000 kronor.

I detta sammanhang må anföras, att skogshögskolan för närvarande har rätt att inom vissa till domänverket hörande skogar bedriva övningar och utföra skogsvårdsåtgärder. Detta gäller beträffande vissa delar av de skogar, inom vilka högskolan har fasta förläggningar, d. v. s. Malingsbo, Bjurfors och Garpenberg. Vid Garpenberg har ett särskilt övningsområde ställts till högskolans förfogande, inom vilket område högskolan ansvarar för samtliga erforderliga skogsvårdsåtgärder. Lärarrådet har nu föreslagit upprättandet av tre till skogshögskolan direkt knutna försöksskogar, belägna vid Garpenberg, Malingsbo och vid någon lämplig ort i södra Sverige.

Högskoleutredningens förslag.

Om skogshögskolan utbygges enligt högskoleutredningens förslag, bör högskolans omkostnadsanslag höjas. Utredningen beräknar en höjning av omkostnadsstatens sjukvårdspost å 200 kronor såsom erforderlig. Reseersättningsposten bör uppräknas med 10 000 kronor till 24 000 kronor, varav 1 500 kronor för reseersättning till styrelsen, 20 000 kronor för reseersättning till lärare och assistenter samt 2 500 kronor för resebidrag åt lärare. Därjämte torde posten till expenser bära uppräknas till 103 000 kronor, eller med 51 000 kronor. Denna post beräknas disponerad med 63 000 kronor för bränsle, lyse och vatten samt 40 000 kronor för övriga expenser. För publikationstryck bära beräknas 2 400 kronor, d. v. s. ett 900 kronor högre belopp än för närvarande. Omkostnadsanslaget skulle alltså enligt utredningens åsikt behöva höjas med sammanlagt 62 100 kronor till 144 000 kronor.

För närvarande utger skogsforskningsinstitutet en serie med meddelanden rörande vunna forskningsresultat. För enahanda ändamål disponerar högskolan sedan några år ett mindre anslagsbelopp. Därest utredningens förslag om gemensamma professorer för högskolan och institutet skulle genomföras, synes mest ändamålsenligt, att en gemensam publikationsserie utgives av högskolan och institutet. Kostnaderna för den gemensamma publikationen torde bära upptagas under institutets omkostnadsanslag, vilket vid ett genomförande av utredningens förslag torde bära höjas från 18 000 till 25 000 kronor. För publikationen torde en för högskolan och institutet gemensam publikationskommitté bära tillsättas av högskolans och institutets styrelse.

Skogshögskolans materielanslag är för närvarande upptaget med endast 500 kronor, vilket belopp användes för utgivande av kompendier. Högskoleutredningen har i det föregående framlagt förslag om beräkande av årliga anslag för högskolans avdelningar till sammanlagt 40 000 kronor. Dessa anslag bära anvisas under högskolans materielanslag och där upptagas under rubriken »avdelningar och samlingar». Särskilda medel för utgivande av kompendier bära icke beräknas, utan torde avdelningarnas anslag bära få i erforderlig utsträckning användas även för kompendieutgivning. I högskolans materielanslag bör inräknas ett belopp av 500 kronor för fria föredrag. Materielanslaget bör sålunda uppgå till sammanlagt 40 500 kronor.

Högskoleutredningen har i andra kapitlet föreslagit, att penningstipendier till de elever vid skogshögskolan, som studera för civiljägmästarexamen, skulle utgå med 800 kronor för år. Utredningen beräknar nu, att till en början 10 dylika stipendier bära stå till förfogande. Liksom nu torde ett belopp av 5 000 kronor bära stå till förfogande för naturastipendier åt ifrågavarande elever. Antalet licentiandstipendier, vilka i andra kapitlet beräknats höjda till 2 500 kronor per år, synes bära beräknas till fyra¹, varjämte högskolan

¹ Jfr not å sid. 31.

torde böra disponera ett doktorandstipendium å — enligt förslag i andra kapitlet — 5 000 kronor per år. För stipendier till studerande vid högskolan erfordras alltså ett belopp av sammanlagt ($10 \times 800 + 5\,000 + 4 \times 2\,500 + 5\,000 =$) 28 000 kronor mot nu 12 600 kronor.

I anslutning till förslaget i andra kapitlet om bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar föreslår utredningen, att ett belopp av 6 000 kronor anvisas för detta ändamål såsom ett särskilt förslagsanslag å riksstaten.

Utredningen har icke funnit anledning föreslå upprättande av särskilda under skogshögskolan lydande försöksskogar. I fråga om högskolans möjlighet att disponera kronoparker för försöksändamål synes ingen ändring av nuvarande förhållanden vara påkallad.

16. Sammanfattande kostnadsberäkning.

Högskoleutredningens i det föregående framlagda förslag rörande skogshögskolan kunna beräknas medföra ökade årliga statsutgifter enligt följande sammanfattning.

Anslagsändamål	Enligt förslagen Kronor	Nu Kronor	Ökning Kronor	
Avlöningar	¹ 677 500	395 400	282 100	
Omkostnader	² 178 000	81 900	96 100	
Materiel m. m.	40 500	500	40 000	
Bokinköp och bokbindning	20 000	8 500	11 500	
Stipendier	28 000	12 600	15 400	
Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar	6 000		6 000	
	Summa kronor	950 000	498 900	451 100

Härtill komma beräknade engångskostnader för utrustning av högskolan ävensom av de för högskolan och forskningsinstitutet gemensamma avdelningarna å sammanlagt 286 000 kronor.

¹ Härav falla 441 000 kronor på högskolan, 236 500 kronor på de för högskolan och forskningsinstitutet gemensamma avdelningarna.

² Härav avse 34 000 kronor ökning av forskningsinstitutets omkostnadsanslag.

AVDELNING IV

NIONDE KAPITLET.

Översikt över veterinärhögskolans nuvarande organisation.

1. Allmänna uppgifter och ledning.

Veterinärundervisningen i vårt land bedrivs vid veterinärhögskolan i Stockholm. Denna läroanstalt, som år 1915 organiserades såsom högskola, har av Kungl. Maj:t fastställda stadgar. Nu gällande stadgar ha utfärdats den 31 maj 1940 (nr 494) och ändrats genom kungörelserna nr 180/1947 och 265/1947.

Enligt stadgarna är veterinärhögskolans uppgift att bedriva vetenskaplig forskning och meddela på sådan forskning grundad undervisning i alla för en fullständig veterinärutbildning erforderliga ämnen ävensom att sörja för den examination, varom är förordnat i särskild stadga. Vid högskolan har anordnats en hovslagarskola med ändamål att utbilda skickliga hovslagare. För hovslagarskolan ha särskilda stadgar fastställts av Kungl. Maj:t. Högskolan står under ledning av en särskild styrelse. I övrigt handhaves högskolans förvaltning av rektor samt av lärarkollegiet. Vid förvaltningen biträda en intendent och en bibliotekarie.

Veterinärhögskolans styrelse utgöres av en av Kungl. Maj:t utnämnd ordförande, fyra av Kungl. Maj:t förordnade ledamöter, chefen för veterinärstyrelsen samt högskolans rektor eller dennes vikarie. Tjänstgörande rektor skall i regel vara föredragande i styrelsen. Det åligger styrelsen bland annat att ha högsta uppsikten över undervisningen och ekonomien vid högskolan samt att fastställa undervisningsprogram.

Efter förslag av veterinärhögskolans styrelse förordnar Kungl. Maj:t en av högskolans professorer att vara rektor för högskolan. Rektor utövar den närmaste vården och tillsynen över högskolan. Det åligger honom bland annat att vaka över undervisningen och att vara ordförande i lärarkollegiet.

Veterinärhögskolans lärarkollegium består av högskolans samtliga professorer. Övriga lärare, som självständigt meddela undervisning vid högskolan, äga deltaga i kollegiets överläggningar och beslut beträffande frågor, som omedelbart beröra vederbörandes läroämne eller undervisningen däri. Kollegiet har till uppgift bland annat att ha inseende över högskolans vetenskapliga angelägenheter, att årligen till högskolestyrelsen avgiva förslag till

undervisningsprogram samt att avgöra inträdesansökningar och vilka studerande, som skola godkännas i examina vid högskolan.

I detta sammanhang torde få anföras, att vetenskaplig forskning på det veterinära området bedrivs ej blott vid veterinärhögskolan, utan även vid statens veterinärmedicinska anstalt, förlagd till Stockholm. Denna anstalt — för vilken Kungl. Maj:t den 22 december 1943 utfärdat instruktion (nr 940) — har därjämte till uppgift att för myndigheters, sammanslutningars och enskildas räkning utföra praktiskt-vetenskapliga undersökningar och därmed sammanhängande arbeten inom veterinärmedicinens och födoämneshygienens områden. Veterinärmedicinska anstalten omfattar en bakteriologisk avdelning, en patologisk-anatomisk avdelning och en serologisk avdelning samt ett kemiskt och ett parasitologiskt laboratorium. Vid anstalten, som står under ledning av en särskild styrelse, finnas anställda bland andra en föreståndare, benämnd professor, tre avdelningsföreståndare, samt ett antal laboratorer, konsulenter och assistenter.

2. Undervisning, examina och elevstipendier.

Vid veterinärhögskolan skall meddelas undervisning i följande ämnen.

1. Anatomi	9. Parasitologi
2. Histologi	10. Läran om hovens sjukdomar
3. Medicinsk kemi	11. Kirurgi
4. Fysiologi	12. Avelsbiologi och husdjurshygien
5. Farmakologi	13. Veterinär statsmedicin
6. Patologisk anatomi	14. Medicin
7. Hovbeslags- och anspanslära	15. Födoämneshygien
8. Bakteriologi	16. Obstetrik och bujatrik

För beredande av tillfälle till klinisk undervisning och praktisk övning för de studerande utövas offentlig sjukvård vid högskolan. Denna sjukvård omfattar.

1. Kirurgisk stationär klinik och poliklinik för större och mindre husdjur.
2. Medicinsk stationär klinik och poliklinik för större och mindre husdjur.
3. Obstetrisk-bujatrisk, stationär och ambulatorisk klinik företrädesvis för häst, idisslare och svin.

Varje lärare vid veterinärhögskolan åligger att inom sitt ämnesområde uppehålla undervisningen enligt av styrelsen fastställd undervisningsplan. Föreläsningar, kurser och kliniska tjänstgöringar skola så anordnas, att de kunna avslutas på fem år.

Påpekas må, att statens veterinärmedicinska anstalt förutsatts skola kunna medverka vid veterinärhögskolans undervisning. Enligt anstaltens instruktion skola sålunda föreståndare, avdelningsföreståndare, laborator, konsulent och assistent vid anstalten hålla demonstrationer och föreläsningar för stu-

derande vid veterinärhögskolan i den utsträckning, varom överenskommelse mellan högskolans rektor och anstaltens föreståndare kan träffas.

I fråga om examina vid veterinärhögskolan ha vissa bestämmelser meddelats av Kungl. Maj:t i en särskild stadga den 30 oktober 1914 (nr 373), ändrad genom kungörelserna nr 13/1920, 345/1924, 191/1928, 8/1930, 175/1930, 419/1931, 441/1934, 54/1935 och 495/1940.

Enligt dessa bestämmelser delas studietiden vid veterinärhögskolan i två perioder, av vilka den första avslutas med en förberedande examen — veterinärkandidatexamen — och den andra avslutas med veterinärexamen. Examina skola avläggas i vissa för varje examen fastställda examensämnen, i vilka betyg erhållas enligt en 5-gradig skala. Examensämnena äro följande.

1. Anatomi	10. Kirurgi
2. Histologi	11. Obstetrik
3. Medicinsk kemi	12. Bujatrik
4. Fysiologi	13. Läran om hovens sjukdomar
5. Allmän patologisk anatomi	14. Avelsbiologi och husdjurshygien
6. Farmakologi	15. Veterinär statsmedicin
7. Speciell patologisk anatomi	16. Födoämneshygien
8. Hovbeslagslära med anspanslära	17. Bakteriologi
9. Medicin	

Vid veterinärhögskolan utexaminerad veterinär, som vill vinna veterinärmedicine doktorsgrad, samt sökande till lärarbefattning vid högskolan har rättighet att utgiva och vid högskolan offentligen försvara disputationsavhandling i ämne, som tillhör högskolans undervisningsområde. Disputationsavhandlingen skall tryckas och för granskning överlämnas till lärarkollegiet. Det ankommer på högskolans rektor att medgiva avhandlingens ventilation. Avhandlingen skall senast trettionde dagen före dess offentliga granskning anslås å därtill bestämd plats. Samma dag, som avhandlingen anslås, skall den till högskolans styrelse, lärare och bibliotek samt till veterinärmedicinska föreningen (studentkåren) utdelas till det antal exemplar, som lärarkollegiet bestämmer. Kollegiet skall förordna någon av högskolans lärare eller annan skicklig person att opponera vid disputationsakten. Lärare vid högskolan är skyldig att åtaga sig opponentuppdrag. Författaren har rätt att utse två opponenter. Disputationsprov, som avlagts för vinnande av veterinärmedicine doktorsgrad, bedömes av lärarkollegiet till såväl innehåll som försvar. Godkänt prov vitsordas enligt en 5-gradig skala. Promotion äger rum på sätt kollegiet bestämmer.

Till stipendier vid veterinärhögskolan har för budgetåret 1947/48 anvisats ett belopp av 6 000 kronor. Dessa stipendiemedel utdelas till dem av de studerande, som av lärarkollegiet utses till amanuenser vid högskolan. För främjande av högre vetenskapliga studier disponerar lärarkollegiet därjämte 7 500 kronor av reservationsanslaget till Gemensamma universitetsändamål:

Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier. Nämnda belopp är avsett att användas för tre stipendier, ettvarrt å 2 500 kronor per år.

Vad angår den vid veterinärhögskolan inrättade hovslagarskolan må här anföras, att denna förestås av högskolans lärare i hovbeslag m. m. Vid hovslagarskolan meddelas teoretisk undervisning i hästfotens byggnad, sjukdomar och fel samt normal- och sjukbeslaget. Hovslagarskolan omfattar därjämte praktisk undervisning i besiktning av hästar för beslag, förfärdigande av hästskor för normala, felaktiga och sjuka hovar samt skoning.

3. Personal.

Vid veterinärhögskolan finnas nio ordinarie professorer, vilka äro placerade i 33 lönegraden. En av professorerna är förordnad till rektor och åtnjuter särskilt rektorsarvode av 1 500 kronor. Till arvode åt undervisningsvikarie för rektor är ett belopp av 1 104 kronor anvisat. Professorerna företa följande ämnesområden och förestå följande avdelningar och kliniker.

Ämnesområden	Avdelningar och kliniker
1. Anatomi och histologi	Anatomiska och histologiska avdelningen
2. Allmän och medicinsk kemi	Kemiska avdelningen
3. Fysiologi och farmakologi	Fysiologiska och farmakologiska avdelningen
4. Patologisk anatomi	Patologisk-anatomiska avdelningen
5. Födoämneshygien, parasitologi och bakteriologi	Avdelningen för födoämneshygien, parasitologi och bakteriologi
6. Kirurgi	Kirurgiska klinikerna för större och mindre husdjur
7. Medicin	Medicinska klinikerna för större och mindre husdjur
8. Obstetrik och bujatrik	Obstetrisk-bujatriska klinikerna
9. Avelsbiologi och husdjurshygien	Avdelningen för avelsbiologi och husdjurshygien

En ordinarie befattning såsom lärare i hovbeslag och läran om hovens sjukdomar förekommer vidare vid högskolan. Denna befattning är placerad i 31 lönegraden.¹ Befattningshavaren är föreståndare för högskolans avdelning för hovsjukdomar, hovbeslags- och anspannslära.

Två prosektors- och sju laboratorsbefattningar finnas inrättade vid veterinärhögskolan. Dessa befattningar äro extra ordinarie och placerade i 29 lönegraden. Prosektorstjänsterna äro knutna, den ena till anatomiska och histologiska avdelningen och den andra till patologisk-anatomiska avdelningen. Laboratorstjänsterna äro fördelade med en på kemiska avdelningen, en på avdelningen för födoämneshygien, parasitologi och bakteriologi, en på kirurgiska klinikerna för större och mindre husdjur, en på medicinska kli-

¹ Nuvarande innehavaren har av Kungl. Maj:t tillagts professors namn samt förklarats äga säte och stämma i lärarkollegiet i likhet med ordinarie professor.

nikerna för större och mindre husdjur, två på obstetrisk-bujatriska kliniker samt en på avdelningen för avelsbiologi och husdjurshygien.

Vid högskolan finnas inrättade en extra ordinarie befattning såsom intendent i 27 lönegraden och en extra ordinarie befattning såsom bibliotekarie i 26 lönegraden.

Utöver befattningarna såsom professor, lärare i hovbeslag m. m., prosector, laborator, intendent och bibliotekarie ha vid veterinärhögskolan anställts ett antal assistenter och speciallärare samt i övrigt biträdande personal av olika slag. Assistenterna äro i regel anställda i lönegrad Ce 24. Speciallärarna äro fyra till antalet och undervisa i nedannämnda ämnen mot följande årsarvoden.

Läroämne	Arvode kronor
Artificiell insemination	10 008
Tuberkulosdiagnostik	3 000
Läkemedelsekonomi	150
Allmän veterinär författningskunskap	600
	<hr/>
	Summa kronor 13 758

För veterinärhögskolan gäller under budgetåret 1947/48 följande avlöningsstat.

	Kronor
1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	361 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	18 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	469 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	49 900
	<hr/>
	Summa kronor 899 400

För posten nr 2 i avlöningsstaten har följande fördelning beräknats.

	Kronor
Arvode till rektor	1 500
» » rektors undervisningsvikarie	1 104
» » sekreterare hos lärarkollegiet	1 200
Arvoden till speciallärare	13 758
Vikariatsersättningar, <i>förslagsvis</i>	850
	<hr/>
	Summa kronor 18 412

4. Omkostnader m. m.

Till omkostnader vid veterinärhögskolan har för budgetåret 1947/48 anvisats ett förslagsanslag av 163 800 kronor. Härvid har beräknats följande omkostnadsstat för högskolan.

	<i>Utgifter.</i>		Kronor	Kronor
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>				2 000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>				200
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>			191 900	
4. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>				500
5. Övriga utgifter:				
a) Diverse utgifter, ej expensmedel, <i>förslagsvis</i>		5 000		
b) underhåll av park, <i>förslagsvis</i>		3 000		
c) Inköp av apparatur		7 300	15 300	
			<u>Summa kronor</u>	209 900

	<i>Särskilda uppbördsmedel.</i>		Kronor	
1. Överskott å högskolans rörelse			36 500	
2. Ersättning för bränsle, elektrisk ström, gas och vatten			9 000	
3. Inkomst av park			100	
4. Diverse inkomster			500	
			<u>Summa kronor</u>	46 100
			Nettoutgift kronor	163 800

Omkostnadsstatens expensutgifter ha beräknats fördelade med 130 000 kronor på bränsle, lyse och vatten samt med 61 900 kronor på övriga expenser.

För veterinärhögskolans rörelse under budgetåret 1947/48 har följande stat beräknats.

	<i>Inkomster.</i>		Kronor	Kronor
Kirurgiska kliniken			85 000	
Medicinska »			51 000	
Försöksladugården			4 000	
Hovbeslagssmedjan			27 000	
Ambulatoriska kliniken			28 000	195 000

	<i>Utgifter.</i>		Kronor	Kronor
Arvoden till extra personal, <i>förslagsvis</i>			1 700	
Underhåll, tillsyn och nyanskaffning av inventarier och instrument, <i>förslagsvis</i>			8 800	
Diverse utgifter (foder, medicin, bandage, drivmedel m. m. till bilarna, järnvaror till smedjan m. m.), <i>förslagsvis</i>			148 000	158 500
			<u>Summa överskott kronor</u>	36 500

För budgetåret 1947/48 har till materiel m. m. för veterinärhögskolan anvisats ett reservationsanslag av 69 200 kronor. Härför har följande dispositionsplan beräknats.

	Kronor
Anatomisk-histologiska avdelningen	4 200
Inköp av djur	13 750
Kemiska avdelningen	3 000
Fysiologisk-farmakologiska avdelningen	5 000
Patologisk-anatomiska avdelningen	5 000
Kirurgiska avdelningen	1 500
Medicinska »	2 000
» » : resekostnader	800
Avdelningen för husdjursskötsel	3 000
» » nötkreaturssjukdomar	5 000
» » » : utfodring av övnings- och försöksdjur	5 000
» » » : studier av vissa fårsjukdomar ..	900
» » » : undervisning i artificiell insemination	1 700
» » födoämneshygien	5 000
» » hovbeslag	1 500
Anspannslära	250
Exkursioner	700
Utgivande av meddelanden	5 050
Kliniskt materiel vid kirurgiska kliniken	1 500
» » » medicinska »	1 850
» » » » för undervisningen i svinsjukdomar	500
Professor B. Carlströms vetenskapliga undersökningar angående bristsjukdomar hos husdjuren	8 000
Professor K. Erikssons vetenskapliga forskningar rörande det biologiska värdet av fodermedel efter olika gödslingar m. m.	4 000
Summa kronor	69 200

Varje post i ovanstående sammanställning har karaktär av reservationsanslag, å vilket i förekommande fall institutions inkomster av kursavgifter m. m. skola tagas till uppbörd.

Till bokinköp och bokbindning för veterinärhögskolans bibliotek har för budgetåret 1947/48 anvisats ett reservationsanslag av 5 500 kronor.

TIONDE KAPITLET.

Vissa undervisningsfrågor m. m. vid veterinärhögskolan.

Liksom i fråga om lantbruks- och skogshögskolorna föreligga vid veterinärhögskolan vissa spörsmål, som ej omedelbart beröra högskolans behov av upprustning med personal och anslag. Dessa och liknande spörsmål torde högskoleutredningen få upptaga till behandling i detta kapitel.

¹ Enligt uppgift av lärarkollegiet avser denna post anatomisk-histologiska och kirurgiska avdelningarnas behov.

1. Frågan om specialisering av veterinärexamen.

I fråga om studierna vid såväl lantbrukshögskolan som skogshögskolan har högskoleutredningen föreslagit vissa möjligheter för de studerande till större specialisering av examen. Vid lantbrukshögskolan skulle denna utökning främst bestå i införandet av en ny linje — maskintekniska linjen — vilken funnits behövlig för att tillgodose önskemålet om agronomer med bättre maskinteknisk skolning. De möjligheter i övrigt, som upptagits för variation av studieinriktningen vid lantbruks- och skogshögskolorna, medföra icke någon grundväsentlig ändring i examens natur. Utredningen har alltså avsett, att såväl agronom- som civiljägmästarexamen alltjämt bör skänka de studerande en gedigen och i möjligaste mån allsidig agronomisk respektive skoglig utbildning. Även i fråga om veterinärerna är utredningen av den uppfattningen, att utbildningen bör vara av sådan beskaffenhet, att de som bliva legitimerade veterinärer äga en så allsidig utbildning, att de kunna vara allmänt praktiserande veterinärer. Skulle de efter slutade studier ha för avsikt att ägna sig åt något arbete, som fordrar speciell utbildning utöver den som lämnas under de nuvarande studierna, torde sådan utbildning lämpligen böra inhämtas vid särskilda specialkurser.

2. Behovet av veterinärutbildad arbetskraft.

I de direktiv, som chefen för jordbruksdepartementet utfärdat för utredningsarbetet, har uttalats, att frågan om en utökning av antalet elever vid veterinärhögskolan borde närmare utredas. Utredningen vill nu upptaga ifrågavarande spörsmål till behandling. Därvid må först erinras om att antalet vid veterinärhögskolan årligen inskrivna studerande under läsåren 1937/38—1945/46 utgjorde 20, under det att antalet tidigare stannade vid 15. Under läsåret 1946/47 inskrevos vid högskolan 30 studerande. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 april 1947 må under läsåret 1947/48 intagas högst 30 studerande samt därutöver jämväl studerande till ett antal, motsvarande det antal studerande, som under läsåret 1946/47 avgått från högskolan utan att ha undergått veterinärexamen.

I fråga om det framtida behovet av veterinärer ha vissa utredningar verkställts genom medicinalstyrelsens försorg. Dessa utredningar ha sammanfattats av byråveterinär I. Lauritzson i en den 29 mars 1947 dagtecknad promemoria med utredning angående behovet av veterinärer i riket med särskild hänsyn till det antal studerande, som bör intagas vid veterinärhögskolan under läsåren 1947/48—1949/50. Denna promemoria har bifogats högskoleutredningens betänkande såsom *bilaga 8*. Av promemorian framgår bland annat följande.

Antalet veterinära befattningar uppgick år 1934 till 403, under det att antalet år 1946 var 528. Under tolvårsperioden 1934—1946 utökades sålunda antalet befattningar med sammanlagt 125 eller med i medeltal omkring 10 per år. Totala antalet legitimerade veterinärer vid årsskiftet 1946/47 var 651. Av dessa voro 595 aktiva och därav ej pensionerade 550. Pensionerade, men i husdjurssjukvård verksamma voro sålunda 45.

Av de 550 aktiva, ej pensionerade veterinärerna voro 11, sannolikt definitivt, engagerade i privatpraktik. För de 528 befattningarna stodo sålunda 539 veterinärer till förfogande. Därest från och med hösten 1947 årligen antagas 30 nya studerande vid högskolan, skulle antalet aktiva, ej pensionerade veterinärer under tioårsperioden 1955—1965 växa från 588 till 704, d. v. s. med 116 eller med i medeltal 11.6 per år. Om förenämnda ökning av antalet befattningar med i medeltal 10 per år kan betraktas såsom normal, skulle teoretiskt sett behovet kunna förväntas bliva täckt, om antalet nyantagna studerande för framtiden fixerades till 30 per år.

Medicinalstyrelsen har i en skrivelse, med vilken styrelsen överlämnat nu refererade utredningar till veterinärhögskolan uttalat, att den ökning av veterinärernas antal, som enligt utredningarna skulle komma till stånd under de närmaste åren, icke kunde anses motsvara det beräknade behovet av veterinär arbetskraft. Styrelsen har med hänsyn härtill föreslagit, att det antal elever, som intages vid högskolan under läsåren 1947/48—1949/50, skulle fastställas till 35.

Veterinärhögskolans lärarkollegium har i en skrivelse, vilken jämte skrivelse av högskolestyrelsen föranledde Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 30 april 1947 uttalat, att högskolans resurser icke tilläte en sådan utökning av antalet elever, som medicinalstyrelsen ansett nödvändig. Därför föreslog kollegiet, att antalet studerande begränsades till 30.

Högskolestyrelsen har i sin skrivelse anfört, att styrelsen för veterinärhögskolan funne den i ärendet förebragta utredningen otvetydigt giva vid handen, att den av medicinalstyrelsen förordade utökningen av antalet studerande vid veterinärhögskolan till 35 studerande i varje årskurs påkallades av trängande behov och förty borde genomföras snarast. Genom vad lärarkollegiet i ärendet anfört hade högskolestyrelsen emellertid blivit övertygad därom, att högskolans nuvarande resurser icke medgäve omedelbar utökning av antalet studerande utöver 30 och att en utökning till 35 studerande i varje årskurs med nödvändighet förutsatte utförandet av ändringsarbeten i fråga om vissa lokaler samt omedelbart tillgodoseende av högskolans mest trängande behov i fråga om förstärkning av lärarkrafter, övrig personal, materielanslag och utrustning beträffande vissa av högskolans avdelningar, framför allt i fråga om de prekliniska ämnena.

Av den föreliggande utredningen torde framgå, att en utökning av antalet veterinärer kommer att bli behövlig under de kommande åren och att till följd härav en ökning av antalet studerande vid högskolan bör ske. Genom Kungl. Maj:ts beslut i år har en höjning av antalet nyintagna studerande medgivits från 20 till 30. Det ställer sig givetvis synnerligen vanskligt att bedöma, huruvida i framtiden denna höjning skall bli tillräcklig för att

tillgodose det stegrade behovet av veterinär arbetskraft eller om en ytterligare ökning av antalet studerande, exempelvis till ifrågasatta 35, bör ske. Vid övervägande av denna fråga har högskoleutredningen, med hänsyn till den utveckling, som kan förväntas på det veterinära området, i likhet med medicinalstyrelsen och högskolestyrelsen kommit till den uppfattningen, att antalet studerande kan ökas till 35, utan att det till följd därav kommer att uppstå ett överskott av veterinärer, vilket icke kan utnyttjas. Utredningen får därför föreslå, att antalet studerande vid högskolan efter genomförande av utredningens förslag ökas till 35.

3. Veterinärinrättningen i Skara m. m.

Högskoleutredningen torde här till behandling få upptaga ytterligare två spörsmål, som upptagits från veterinärhögskolans sida utan att omedelbart beröra själva högskolans utbyggnad.

Sålunda har ifrågasatts en fortsatt utbyggnad av veterinärinrättningen i Skara och från nämnden för inrättningen har i sådant syfte till utredningen överlämnats en framställning i ämnet. Den nuvarande organisationen av veterinärinrättningar har emellertid helt nyligen genomförts, och någon erfarenhet av inrättnings verksamhet har därför icke kunnat erhållas. Med hänsyn härtill har utredningen ansett frågan om ytterligare utbyggnad av inrättningen icke nu böra upptagas till närmare överväganden utan i stället få anstå till dess verkningarna av den nyligen skedda omorganisationen kunnat överblickas.

Från veterinärhögskolans sida har vidare ifrågasatts inrättande av försöksgårdar även för högskolans behov på samma sätt som skett för lantbrukshögskolans försöksverksamhet.

Sålunda har professor B. Carlström vid högskolan anfört.

Möjligheterna att bedriva klinisk experimentell forskning vid högskolan äro otillfredsställande. Det material, som står till buds, utgöres huvudsakligen av sjuka djur. För experimentellt framkallande av sjukdomstillstånd erfordras även tillgång till friska djur. Att råda bot på denna olägenhet genom att till medicinska kliniken införa försöksdjur i ökad utsträckning synes vara omöjligt. En lämplig utväg är att inrätta ett antal försöksstationer på lantgårdar i Stockholms närhet. Gårdarna böra i så fall förses med laboratorier av enklare beskaffenhet. Försöksgårdarna böra efter styrelsens bestämmande få utnyttjas gemensamt av högskolans forskare i mån av behov.

Kollegiet har funnit nu nämnda fråga beaktansvärd. Ofta uppstode nämligen behov av att förlägga vissa undersökningar — både av experimentell och annan natur — till lämpliga gårdar ute i landet. Inrättandet av fasta, under högskolan sorterande försöksgårdar synes dock vara förenat med så stora kostnader, att det vore fördelaktigare om ett samarbete kunde etableras med lantbrukshögskolans husdjursförsöksanstalt, till vars försöksgårdar i

så fall efter överenskommelse ifrågavarande slag av undersökningar kunde förläggas. Ett visst anslag för dylika undersökningar vore erforderligt.

Det är givet, att försöksgårdar för veterinärhögskolan skulle vara en betydande tillgång vid högskolans arbete och att vid sådana gårdar skulle kunna verkställas försök och i större skala prövas de rön och upptäckter, som gjorts vid högskolan. Emellertid skulle en uppbyggnad av ett försöksgårdsväsende även för veterinärhögskolan komma att draga högst betydande kostnader för statsverket. Vid överläggningar, som högskoleutredningen haft med husdjursförsöksanstaltens föreståndare beträffande detta spörsmål, har ifrågasatts, om de försöksgårdar, som stå till lantbrukshögskolans förfogande, icke även i viss mån skulle kunna få utnyttjas av veterinärhögskolan vid dess arbete. Det synes icke heller uteslutet att, därest institutet för husdjursförädling vid Wiad kommer att fortsätta sin verksamhet, detta institut skulle kunna utnyttjas för samma ändamål. Högskoleutredningen vill därför föreslå att — innan ytterligare åtgärder vidtagas — man försöker få till stånd ett samarbete mellan lantbrukshögskolan och veterinärhögskolan i fråga om utnyttjande av lantbrukshögskolans försöksgårdar. Detta samarbete synes kunna genomföras och närmare utvecklas genom den av utredningen föreslagna samarbetsnämnden för de tre högskolorna på lantbrukets och skogsbrukets område. Tills vidare synas särskilda medel icke behöva anvisas för nu ifrågavarande samarbete, utan de för respektive institutioner tillgängliga anslagen torde kunna anlitas för ändamålet.

ELFTE KAPITLET.

Veterinärhögskolans behov av personal och anslag.

1. Inledning.

I detta kapitel behandlas veterinärhögskolans behov av tjänstemän i olika slag av befattningar ävensom behov av anslag. Med byggnadsfrågor sammanhängande anslagsfrågor komma dock att behandlas i ett efterföljande kapitel.

Liksom skett i kapitlen om lantbrukshögskolans och skogshögskolans personal- och anslagsbehov, kommer utredningen i det följande av detta kapitel att dryfta personal- och anslagsfrågorna huvudsakligen läroämnesvis. Förslagen rörande veterinärhögskolan ha liksom motsvarande förslag beträffande lantbruks- och skogshögskolorna kunnat delvis utarbetas efter enhetliga normer. Vid avvägningen av de olika avdelningarnas behov har utredningen sökt beakta bland annat den undervisningsskyldighet, som åvilar högskolans vetenskapliga krafter och som belyses av en vid betänkandet fogad tabell (*bilaga 9*).

Innan högskoleutredningen närmare ingår på frågan om behovet av personal och anslag vid veterinärhögskolan, vill utredningen beröra frågan om samarbetet mellan högskolan och statens veterinärmedicinska anstalt.

Veterinärhögskolans lärarkollegium har övervägt frågan om samarbete mellan högskolan och anstalten på bakteriologiundervisningens område. Kollegiet fann dylikt samarbete icke böra ske genom att högskolan och anstalten hade någon gemensam befattningshavare men väl genom att demonstrationer anordnades för högskolans studerande av intressantare material vid anstaltens bakteriologiska avdelning. Beträffande patologisk anatomi har kollegiet tillstyrkt, att under pågående obduktionskurs vid högskolan några kursdeltagare varje kursdag skulle få förrätta sektioner vid veterinärmedicinska anstalten och därefter få samtliga fall demonstrerade av avdelningsföreståndaren eller laboratorn vid anstaltens patologisk-anatomiska avdelning. I den mån så kunde anses erforderligt, vore det även fördelaktigt, om viss del av de av de studerande utförda självständiga sektionerna kunde förläggas till anstalten. Med avseende å undervisningen i epizootilära har kollegiet icke funnit anledning föreslå något särskilt organiserat samarbete mellan högskolan och veterinärmedicinska anstalten. I fråga om svin- och pälsdjurssjukdomarna har lärarkollegiet däremot funnit ett visst samarbete mellan högskolan och veterinärmedicinska anstalten kunna bliva av värde. I de fall, då till anstalten anmäldes fall av dylika sjukdomar av särskilt intresse ur undervisningssynpunkt, vore det sålunda värdefullt, om materialet kunde demonstreras för högskolans studerande.

I de direktiv, som chefen för jordbruksdepartementet uppdragit för utredningens arbete, har ifrågasatts, huruvida icke undervisningen inom vissa områden av veterinärmedicinen kunde ordnas genom ett intimare samarbete mellan veterinärhögskolan och veterinärmedicinska anstalten. Som framgår av vad utredningen tidigare i detta betänkande anfört, har utredningen ansett ett intimare samarbete mellan skogshögskolan och skogsforskningsinstitutet önskvärt och därför förordat, att för skogshögskolan och skogsforskningsinstitutet gemensamma professurer inrättas. I anslutning till dessa förslag har utredningen även övervägt, huruvida ett motsvarande system skulle finnas ändamålsenligt beträffande veterinärhögskolan och veterinärmedicinska anstalten. De ämnesområden, som härvid närmast skulle kunna ifrågakomma, torde med hänsyn till veterinärmedicinska anstaltens arbetsuppgifter vara bakteriologi (inklusive serologi), patologisk anatomi och parasitologi.

Utredningen vill framhålla, att arbetsförhållandena vid skogsforskningsinstitutet och veterinärmedicinska anstalten icke äro direkt jämförbara. Den förstnämnda institutionen, som på sitt arbetsprogram uteslutande har forskningsuppgifter, är icke såsom veterinärmedicinska anstalten betungad av ett omfattande rutinarbete. Enligt sin instruktion skall nämligen veterinärmedicinska anstalten, förutom självständig vetenskaplig forskning, bedriva en

diagnostisk verksamhet, avseende i första hand de smittosamma husdjurs-sjukdomarna, samt framställa för dessas förebyggande och botande lämpade bakteriologiska preparat. Anstaltens diagnostiska och övriga mera praktiskt inriktade verksamhet har av myndigheter, veterinärer och djurägare under de senare åren anlitats i sådan utsträckning, att personalens hela arbetskapa-citet måst tagas i anspråk för nyssnämnda uppgifter. För närvarande före finnas till följd härav icke tillräckliga möjligheter ens till den för en effek-tiv och kvalificerad diagnostisk verksamhet nödvändiga vetenskapliga forsk-ningen. Att under sådana förhållanden pålägga veterinärmedicinska anstal-ten ytterligare en huvuduppgift i form av en mera omfattande undervisning, organiserad på ett likartat sätt som den för skogsforskningsinstitutet före-slagna, kan icke anses vara tillrådligt. Även ur administrativ synpunkt skulle en sådan anordning erbjuda svårigheter, enär veterinärhögskolan och veterinärmedicinska anstalten icke i likhet med skogshögskolan och skogs-forskningsinstitutet ha gemensam styrelse.

Med hänsyn till vad sålunda anförts har utredningen icke funnit sig böra föreslå inrättandet av för veterinärhögskolan och veterinärmedicinska an-stalten gemensamma professorer.

Å andra sidan anser utredningen, att den stora erfarenhet, som anstalten genom sin verksamhet och sitt rikhaltiga material otvivelaktigt måste äga inom särskilt bakteriologiens, patologiska anatomiens och parasitologiens områden, borde tillgodoföras undervisningen vid veterinärhögskolan. Denna fördel bör emellertid kunna vinnas även utan gemensamma professorer, om det samarbete mellan högskolan och anstalten, som förutsattes vid anstaltens omorganisation, ytterligare utbyggdes och fördjupades. Sålunda skulle vissa av anstaltens vetenskapligt utbildade befattningshavare med fördel kunna hålla föreläsningar för de veterinärstuderande och därvid delgiva dessa sina erfarenheter och rön. Likaså torde det utan svårigheter vara genomförbart, att anstaltens rikhaltiga och instruktiva material kommer till användning vid undervisningen genom demonstrationer av skilda slag för de studerande. En sådan anordning skulle även medföra en viss avlastning av undervis-ningsbördan för veterinärhögskolans företrädare för de här avsedda ämnes-områdena.

Med hänsyn till det anförda vill utredningen föreslå, att veterinärmedi-cinska anstaltens avdelningsföreståndare eller laboratorer i patologisk ana-tomi, bakteriologi och serologi samt dess konsulenter i svin-, pälsdjurs- och fjäderfäsjukdomar hålla ett begränsat antal föreläsningar eller demonstra-tioner för de studerande vid veterinärhögskolan. Beträffande undervisningen i patologisk anatomi böra de studerande, förutom att åhöra demonstrationer, även beredas tillfälle att själva utföra en del obduktioner vid anstalten, enär sektionsmaterialet där är tämligen olikartat det vid veterinärhögskolan före-kommande. Inom ämnesområdet parasitologi, som efter den i det följande föreslagna uppdelningen av högskolans nuvarande professor i bakteriologi

och födoämneshygien kommer att sakna företrädare vid högskolan, torde undervisningen helt kunna omhänderhavas av befattningshavare vid anstaltens parasitologiska laboratorium.

Vid bifall till dessa förslag bör vid beräkning av anstaltens personalbehov beaktas de nya arbetsuppgifter, som avses bära åvila anstaltens befattningshavare. För att anstalten bättre skall kunna tillgodogöra forskningen och undervisningen sitt material och arbete synes det utredningen i hög grad önskvärdt, att även medel ställas till anstaltens förfogande för bedrivande av den forskningsverksamhet, som ingår i anstaltens uppgifter.

2. Medicin.

Inkomna förslag.

Veterinärhögskolans lärarkollegium har föreslagit, att högskolans professor i medicin skulle dubleras, varigenom vid högskolan skulle komma att finnas en professor för huvudsakligen idisslarnas speciella patologi och terapi samt en professor för övriga husdjurs speciella patologi och terapi. Kollegiet har i denna fråga anfört i huvudsak följande.

Veterinärhögskolans nuvarande professor i medicin, omfattande husdjurens, med undantag av idisslarnas, speciella patologi och terapi, inrättades i samband med veterinärinstitutets omorganisation till veterinärhögskola (1914/15) och benämndes dessförinnan professor i patologi och terapi. Samtidigt sammanfördes den del av professorns i medicin ämnesområde, som avsåg idisslarnas speciella patologi och terapi, bujatriken, med obstetrik till en professor i obstetrik och bujatrik, vars innehavare samtidigt blev chef för den ambulatoriska kliniken. Till högskolans medicinska klinik infördes hästar och hundar m. fl. smärre husdjur, men bujatriska sjukdomsfall kunde däremot icke erhållas i för undervisningen tillfredsställande omfattning. Av rent praktiska skäl och av hänsyn till nödvändigheten av att utöka det kliniska undervisningsmaterialet överfördes därför undervisningskyldigheten i bujatrik till läraren i obstetrik, dock icke i hans egenskap av obstetriker utan i hans egenskap av chef för den ambulatoriska kliniken. Något närmare samband mellan å ena sidan obstetrikens, inklusive gynekologiens, å andra sidan interna medicinens ämnesinnehåll förefinnes nämligen icke.

Lärarkollegiet finner mycket starka skäl tala för ett avskiljande av bujatriken från ämneskombinationen obstetrik-bujatrik. Denna ämneskombination kan icke betraktas såsom naturlig ur vetenskaplig synpunkt och har endast motiverats av numera icke förefintliga praktiska skäl.

Kollegiet vill sålunda föreslå inrättandet omedelbart av en ny professor, i vars ämnesområde bujatriken ingår såsom en huvudbeståndsdel. Professuren vill kollegiet föreslå benämnd professor i medicin och professurens examensämne bör omfatta huvudsakligen idisslarnas speciella patologi och terapi. Förslaget innebär sålunda en dubbling av professuren i medicin.

I detta sammanhang må anföras, att lärarkollegiet i skrivelse i maj 1939 framlade en plan för högskolans utveckling i den mån denna då kunde överblickas. I denna till högskolestyrelsen ställda skrivelse framhöll kollegiet, att den bristande enhetligheten i medicinprofessurens omfattning varit en

ofta diskuterad olägenhet. Å ena sidan omfattade professuren ett ämne — farmakologi — som visserligen hade vissa anknytningar till medicinen men som i ett flertal andra avseenden närmare anslöte sig till fysiologien. Å andra sidan omfattade professuren däremot icke samtliga husdjurs interna medicin, enär bland annat bujatriken av rent praktiska skäl sammanförts med obstetrik. Kollegiet ansåg, att ovannämnda praktiska skäl alltjämt behöлле sin fulla styrka, och hade därför icke ansett lämpligt föreslå någon ändring därvidlag. Kollegiet förutsåg emellertid, att en uppdelning av professuren i obstetrik och bujatrik i två professorer, en i obstetrik och gynekologi och en i bujatrik, skulle i en framtid komma att bliva av behovet påkallad. Beträffande epizootiläran, som i sin helhet hänförts till professorns i medicin ämnesområde, förordade kollegiet, att professuren i födoämneshygien och bakteriologi i en framtid skulle uppdelas i en professur i födoämneshygien och en professur i bakteriologi, och att epizootiläran då skulle sammanföras med bakteriologien.

Genom skrivelse till lärarkollegiet i maj 1946 framhöll professorn i obstetrik och bujatrik N. Lagerlöf under hänvisning till kollegiets sålunda framlagda plan över högskolans utveckling och med understrykande av den ekonomiska betydelsen av forskning inom obstetrikens och bujatrikens områden, att arbetet vid obstetrisk-bujatriska avdelningen tagit en sådan omfattning, att det icke längre vore möjligt att hålla allt samman och dessutom få tid över för vetenskaplig forskning, samt hemställde, att kollegiet ville föreslå inrättande av en särskild professur i bujatrik. Kollegiet biföll denna framställning och framlade förslaget genom skrivelse till styrelsen i maj 1946. Styrelsen uttalade genom underdånig skrivelse i september 1946, att frågan om uppdelning av professuren i obstetrik och bujatrik icke borde upptagas till behandling förrän i samband med frågan om uppdelningen av professuren i födoämneshygien och bakteriologi samt den ifrågasatta omplaceringen av ämnet epizootilära.

Professor Lagerlöf har nu hänvisat till sitt nyssnämnda förslag i maj 1946 och även framlagt förslag rörande utformningen av en avdelning för obstetrik-gynekologi och en avdelning för bujatrik.

Å andra sidan har professorn i medicin B. Carlström i en promemoria framhållit, att inrättandet av en professur i bujatrik visserligen skulle medföra åsyftad lättnad för den obstetrisk-bujatriska avdelningen, men att förslaget, som innebure en i och för sig motiverad dubblering av professuren i medicin, samtidigt skulle betyda en synnerligen ojämn uppdelning av medicinens ämnesområde. Av professorn i bujatrik skulle endast komma att krävas kompetens inom detta speciella område av den interna medicinen, vilket icke vore lyckligt, enär den, som ägnade sig åt forskning och undervisning inom någon del av medicinen, borde vara allmänt orienterad inom hela den interna medicinens område. Professor Carlström har sålunda föreslagit, att den nya professuren inrättades såsom professur i medicin. Den

lämpligaste fördelningen av det internmedicinska undervisningsområdet på de två professurerna i medicin vore att till den ena professuren hänföra växtätarnas, speciellt idisslarnas, och till den andra köttätarnas, allätarnas och fåglarnas interna medicin. Enhetlighet beträffande undersökningsteknik och behandlingsformer skulle därmed uppnås inom respektive professors undervisningsområde. I övrigt borde fördelningen av undervisningen i medicin icke en gång för alla fastläsas utan från tid till annan anpassas efter respektive professors speciella inriktning. Beträffande forskningen skulle respektive professor fritt få följa sin intresseriktning, vilket mycket väl kunde medföra, att inom båda medicinska avdelningarna nötkreaturens invärtes sjukdomar bleve föremål för forskning.

Under hänvisning till en av professor Carlström avgiven promemoria har lärarkollegiet föreslagit, att medicinska avdelningen för husdjur, med undantag av idisslare, skulle förses med personal enligt följande sammanställning.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
4 laboratorer	1 laborator	3 laboratorer
2 förste assistenter	2 förste assistenter	
1 förste amanuens		1 förste amanuens
2 sjukvårdarförmän (Ca 12, Ca 11)	2 sjukvårdarförmän (Ca 12, Ca 11)	
2 laboratoriebiträden	1 laboratoriebiträde	1 laboratoriebiträde
1 röntgenbiträde (Ce 10)	1 röntgenbiträde (Ce 10)	
2 djursjukvårdare (Ca 9, Ce 9)	2 djursjukvårdare (Ca 9, Ce 9)	
2 djurskötare (Ce 9)	2 djurskötare (Ce 9)	
2 biträden för kontorsgöromål		2 biträden för kontorsgöromål

Beträffande sist avsedda avdelnings personalbehov har professor Carlström anfört bland annat.

Vid envar av medicinska klinikens båda avdelningar (kliniken för större djur och kliniken för mindre djur) erfordras en vetenskapligt utbildad kraft, som under professorns överinseende kan leda klinikarbetet. Vid nuvarande personalorganisation måste som självständig lärare vid den ena avdelningen anlitas en assistent. Detta är ur flera synpunkter olägligt. Vid ombyte av assistent exempelvis blir professorn själv för lång tid bunden av klinikarbetet, då en nytillträdande assistent givetvis icke omedelbart är kompetent att arbeta självständigt vid kliniken.

Till arbetsuppgifterna vid medicinska avdelningen hör undervisning och forskning beträffande svinens och pälsdjurens sjukdomar. För att medicinska avdelningen på ett tillfredsställande sätt skall kunna följa svinens och pälsdjurens sjukdomar och handhava undervisningen däri, måste material erhållas från vitt skilda delar av landet. För den skull bör en kvalificerad befattning för svinens och pälsdjurens sjukdomar inrättas. Visserligen finnes redan en assistentbefattning, som tillkommit just med tanke på de nu berörda förhållandena i fråga om svinens och pälsdjurens sjukdomar och vars innehavare bland annat har till uppgift att för avdelningens räkning företaga resor ute i landet. Erfarenheten har emellertid visat,

att omfattningen av assistentens övriga arbete är så stor, att endast mycket liten tid blir över till dessa resor. Dessutom erfordras för denna tjänst en mer kvalificerad innehavare än som kan erhållas i assistents tjänsteställning.

Forskningen på den interna medicinens område fordrar tillgång på kemisk sakkunskap. För att erhålla en väl utbildad kemist är det nödvändigt, att denne erhåller laborators tjänste- och löneställning. Därför föreslås, att på den medicinska kliniken anställas en laborator som chef för forskningslaboratoriet med speciell kompetens i medicinsk kemi eller biokemi.

Den vid medicinska kliniken tjänstgörande vetenskapligt utbildade personalen är i mycket stor utsträckning upptagen av undervisning och annat kvalificerat arbete och måste därför för sitt forskningsarbete ha tillgång till laboratoriebiträden. För närvarande finnes ett sådant laboratoriebiträde men ytterligare ett är erforderligt. Även med två laboratoriebiträden anställda vid avdelningen torde oftast erfordras ytterligare sådan arbetskraft, som dock i så fall kan avlönas genom bidrag från högskolans forskningsanslag.

Avdelningschefen har i stor utsträckning att syssla med skrivarbete. Den enda möjligheten att få hjälp med detta arbete har hittills varit att anlita laboratoriebiträdet. Med hänsyn till omfattningen av kontorsarbetet vid avdelningen bör emellertid nu en biträdesbefattning för kontorsgöromål inrättas.

För den nya medicinska avdelningen för huvudsakligen idisslare har lärarkollegiet — under hänvisning till förslag av professor N. Lagerlöf — förordat följande personaluppsättning:

- 1 professor
- 1 laborator
- 2 förste assistenter
- 1 förste amanuens
- 2 laboratoriebiträden
- 1 biträde för kontorsgöromål
- 1 institutionsvaktmästare
- 1 djursjukvårdare, Eo 5 (9)

Professor Lagerlöf har anfört.

Laboratorn skall från ambulatoriska kliniken taga hand om fall av bujatriskt intresse, härvid i mån av behov biträdd av en assistent.

Ute i landets olika delar uppstå skilda problem, när det gäller idisslarnas interna sjukdomar, vilka bujatriska avdelningen bör få möjlighet att studera på ort och ställe. Hit höra icke minst fårsjukdomarna. Dessa ha hittills varit relativt litet utforskade, och många nya problem ha på detta område uppkommit i samband med att fårskötseln undergått en påtaglig omdaning. Det är synnerligen önskvärt, att den blivande avdelningen för idisslarnas interna medicin får ännu större möjligheter än tidigare till kontakt med de bujatriska sjukdomarna på skilda håll i landet. Detta gäller således ej enbart fårsjukdomar utan även vissa brist- och ämnesomsättningssjukdomar hos nötkreatur och vissa andra sjukdomar, som ofta uppträda lokalt i landet, exempelvis trumsjuka.

Med stöd av det anförda anhålles, att avdelningen även erhåller en assistent, vilken förutom arbete vid högskolan även skall biträda med forskningsuppgifter, där undersökningsmaterialet måste sökas ute i nötkreaturs- och fårbesättningarna på skilda håll i landet.

Inom idisslarnas interna medicin finnas många aktuella problem, vilka vänta på sin lösning. Hit hör en hel del fortfarande outredda kalvsjukdomar, rubbningar i våmdigestionen och dessas betydelse för uppkomsten av ämnesomsättningsrubbningar och bristsjukdomar. Dessa problem äro till stor del av den natur, att möjligheterna för en framgångsrik forskning i väsentlig grad skulle ökas, om en forskningsassistent, helst med god utbildning i biokemi, kunde få anställas vid institutionen. Därför föreslås, att vid ifrågavarande institution inrättas ytterligare en assistenttjänst.

En förste amanuens bör anställas för att biträda med viss elementär undervisning och härigenom avlasta laboratorn, så att denne får tid över för vetenskapligt arbete.

För de förenämnda laboratoriearbetena behöver institutionen två laboratoriebiträden.

Professorns arbete skulle i väsentlig mån underlättas, om han till sitt förfogande hade ett biträde för kontorsgöromål. Vid den föreslagna avdelningen bör därför inrättas en tjänst som biträde för kontorsgöromål.

Lärarkollegiet har erinrat, att avdelningen för icke idisslande djurs interna medicin för budgetåret 1946/47 disponerade ett materielanslag av 5 150 kronor, varav 1 850 kronor för anskaffande av kliniskt material. Därjämte stode 8 000 kronor till förfogande för vissa av professor Carlström bedrivna undersökningar angående bristsjukdomar hos husdjuren. Kollegiet föresloge, att avdelningen framdeles skulle erhålla ett årligt anslag av 20 000 kronor, varav 5 000 kronor till anskaffande av kliniskt material och 8 000 kronor till undersökningar angående bristsjukdomar hos husdjuren. Den nya avdelningen för idisslarnas interna medicin borde tilldelas ett årsanslag av 17 500 kronor, varav 5 000 kronor till utfodringskostnader. För avdelningen för icke idisslande djurs medicin beräknade lärarkollegiet engångsanslag med 24 000 kronor till inköp av epidiaskop och en djurtransportbil. För den nya medicinska avdelningen erfordrades engångsanslag med omkring 65 000 kronor för inköp av röntgenapparat.

Högskoleutredningens förslag.

Inom det medicinska ämnesområdet falla ett avsevärt antal av veterinärhögskolans viktigare arbetsuppgifter, bland annat profylaktiska och terapeutiska åtgärder, avseende de för landet betydelsefulla infektions- och bristsjukdomarna samt parasitära sjukdomarna. Det bör därför icke råda någon tvekan om att det är angeläget, att högskolans forsknings- och undervisningsresurser på detta område äro tillräckliga samt effektivt organiserade.

Av de till högskoleutredningen inkomna förslagen framgår, att man inom veterinärhögskolans lärarkollegium är enig om det olämpliga däri, att den viktiga del av det veterinärmedicinska ämnesområdet, som avser nötkreaturen, bujatriken, vid högskolan är sammanförd med obstetriken och gynekologien till en gemensam professur. Denna professur synes omfatta ett ämnesområde, som numera är alltför stort för att kunna behärskas av en enda person och som dessutom består av två ur forskningssynpunkt föga samman-

hörande delar av veterinärmedicinen. Arbetsbördan för professorn vid den obstetrisk-bujatriska avdelningen är för närvarande så stor, att densamma jämte arbetet vid den ambulatoriska kliniken blivit denne befattningshavare övermäktig. En delning av denna professur är därför ett trängande behov för högskolan. Med hänsyn härtill synes det lämpligast, att obstetrikeken och gynekologien avskiljes och erhåller en egen professur. Den återstående professuren bör avse idisslarnas interna medicin, d. v. s. nötkreaturens, fårens och getternas interna medicin. Den redan befintliga medicinprofessuren torde i anslutning härtill böra omfatta de icke-idisslande husdjuren, d. v. s. häst, svin, hund, katt, pälsdjur och fjäderfä.

Beträffande de båda medicinska avdelningarnas personalstater avgiver högskoleutredningen följande förslag.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
<i>Medicinska avdelningen för icke-idisslare.</i>		
1 professor	1 professor	
2 laboratorer	1 laborator	1 laborator
2 förste assistenter	2 förste assistenter	
1 tredje amanuens		1 tredje amanuens
2 sjukvårdarförmän (Ca 12, Ca 11)	2 sjukvårdarförmän (Ca 12, Ca 11)	
1 laboratoriebiträde	1 laboratoriebiträde	
1 röntgenbiträde (Ce 10)	1 röntgenbiträde (Ce 10)	
2 djursjukvårdare (Ca 9, Ce 9)	2 djursjukvårdare (Ca 9, Ce 9)	
2 djurskötare (Ce 9)	2 djurskötare (Ce 9)	
1 biträde för kontorsgöromål		1 biträde för kontorsgöromål
<i>Medicinska avdelningen för idisslare.</i>		
1 professor		1 professor
1 laborator		1 laborator
1 förste assistent		1 förste assistent
1 tredje amanuens		1 tredje amanuens
1 laboratoriebiträde		1 laboratoriebiträde
1 biträde för kontorsgöromål		1 biträde för kontorsgöromål
1 djursjukvårdare (Ce 9)		1 djursjukvårdare

Genom den sålunda framlagda personalstaten synes den interna veterinära medicinen vid högskolan kunna erhålla en i personellt hänseende fullt tillfredsställande upprustning. Tillkomsten av ytterligare en professur på området torde väsentligen öka möjligheterna till forskning. Vad beträffar den medicinska avdelningen för icke-idisslare må anföras, att utredningen ansett, att avdelningen bör ha möjlighet att vid ledningen för envar av häst-kliniken och kliniken för mindre husdjur placera en laborator. I anledning härav har utredningen föreslagit ytterligare en laborator vid denna avdelning.

Beträffande de båda medicinska avdelningarnas anslagsbehov föreslår utredningen, att envar av dessa båda avdelningar tilldelas årsanslag med 8 000 kronor samt engångsanslag till utrustning med 10 000 kronor. Till kliniskt material torde vidare för vardera avdelningen bära beräknas ett årligt belopp av 4 000 kronor.

3. Fysiologi och farmakologi.

Inkomna förslag.

Veterinärhögskolans lärarkollegium har — i anslutning till ett förslag av högskolans professor i fysiologi och farmakologi, G. Y. Zotterman — förordat, att högskolans professur i nämnda ämnen skulle uppdelas i två professurer, varav en i fysiologi och en i farmakologi. Kollegiet har härom anfört bland annat.

Inom den moderna farmakologien spelar farmakodynamiken, studiet av läkemedlens verkningar, en huvudroll. Ämnet ingår i den s. k. fysiologiska ämnesgruppen, vars uppgift är att tillämpa fysikens och kemiens rön på den levande organismen. På dessa områden har under 1900-talet skett en oerhört snabb utveckling och på de sistförflutna åren har farmakologien vunnit i betydelse, bland annat genom upptäckten av sulfapreparaten, penicillin, streptomycin och andra antibiotica. Samtidigt ha inom fysiologien så snabba framsteg gjorts, att det blivit omöjligt för en enda ämnesrepresentant att behärska både det fysiologiska och farmakologiska kunskapsområdet.

Lärarkollegiet vill livligt instämma med ämnesrepresentanten vid högskolan, professor Y. Zotterman, då han framhåller den stora betydelsen av att den fysiologiska ämnesgruppen erhåller en så bred bas vid högskolan, att fysikens och kemiens framsteg kunna utan tidsutdräkt komma veterinärmedicinen liksom humanmedicinen till godo. Kollegiet vill sålunda föreslå, att professuren i fysiologi och farmakologi ombildas till en professur i fysiologi och en professur i farmakologi.

Professor Zotterman har bland annat uttalat följande.

Den oerhört snabba utveckling, som forskningen inom den fysiologiska ämnesgruppen genomgått under detta århundrade, har nödvändiggjort en uppdelning av fysiologien på flera ämnen. Sålunda har den allmänna kemien och den fysiologiska kemien brutits ut till en lärostol i kemi, och fysiologien och farmakologien, vilket senare ämne tidigare representerades av professorn i medicin, ha sammanförts till en professur. Inom fysiologien har emellertid utvecklingen medfört, att det numera är omöjligt för en ämnesrepresentant att kunna behärska det oerhört omfattande kunskapsområdet.

En ordentlig utbildning inom fysiologien och den medicinska kemien är ett absolut krav på den, som skall ägna sig åt klinisk forskning, och de kliniska forskarna måste ha möjligheter att kunna samarbeta med forskare inom den fysiologiska ämnesgruppens olika områden. Den fysiologiska ämnesgruppen måste därför läggas på en tillräckligt bred bas.

För att kunna tillgodose en mera allsidig och fördjupad undervisning i fysiologi och farmakologi är det absolut nödvändigt att företaga en uppdelning av professuren i en lärostol i fysiologi och en i farmakologi, samt att var och en av dessa professorer får vid sin sida lärare med tillräcklig vetenskaplig utbildning.

Beträffande den efter farmakologiens avskiljande kvarstående fysiologiska avdelningens personalbehov har lärarkollegiet med hänvisning till en promemoria av professor Zotterman föreslagit följande.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
2 laboratorer		2 laboratorer
1 förste assistent	1 förste assistent	
1 förste amanuens		1 förste amanuens
1 tredje amanuens		1 tredje amanuens
1 preparator		1 preparator
2 laboratoriebiträden	1 laboratoriebiträde	1 laboratoriebiträde
1 djurskötare, Eo 5 (9)		1 djurskötare
1 biträde för kontorsgöromål		1 biträde för kontorsgöromål

Personalbehovet vid den farmakologiska avdelningen har lärarkollegiet beräknat på följande sätt.

- 1 professor
- 1 laborator
- 1 förste assistent
- 1 förste amanuens
- 1 laboratoriebiträde

Den för fysiologiska avdelningen beräknade befattningen såsom instrumentmakare skulle enligt kollegiets mening tjänstgöra även vid farmakologiska avdelningen.

Professor Zotterman har rörande hithörande personalfrågor anfört väsentligen följande.

För undervisningen och forskningen i fysiologi är det av största betydelse att vid institutionen äga en forskare med gedigen utbildning i fysik. Den moderna fysikens och teknikens alla hjälpmedel tagas ju successivt i användning inom fysiologien. Till denna tjänst är avsikten närmast att knyta en veterinär eller medicinare, som besitter gedigna kunskaper i fysik eller en fysiker eller en väl kvalificerad högskoleingenjör med biologiska intressen.

En särskild laboratorbefattning i fysiologi är nödvändig dels för laborationskursens handledande och dels för meddelande av specialundervisning inom olika delar av fysiologien. Med den omfattning, som fysiologien numera har, är det nödvändigt, att ännu en välmeriterad fysiolog knytes till den fysiologiska avdelningen, så att undervisningen liksom forskningen kan bli mera mångsidig. Till denna befattning avses en vetenskapligt skolad veterinär- eller humanmedicinare eller biolog, som besitter en gedigen utbildning vid fysiologiskt laboratorium.

För forskningsverksamhetens rationella bedrivande föreligger ett trängande behov av en väl skolad preparator i lönegrad A 10 (14). Det kommer att åligga preparatorn att tjänstgöra som speciellt skolad fysiologiskt-teknisk försöksassistent. Han skall äga färdighet vid handhavandet av mätinstrument och mera komplicerade apparater som oscillografer, förstärkareanläggningar m. m. Han skall alltså självständigt kunna utföra mera krävande mätningar. Han skall vidare kunna biträda de yngre forskarna vid planläggningen av deras försök och vid uppgörandet av rit-

ningar för apparater, kopplingskemata o. s. v. Han måste för detta ändamål ha teknisk skolning samt helst äga kunskaper i tyska och engelska, så att han kan följa med den tekniska litteraturen inom sitt område samt vara väl förtrogen med utförandet av konstruktionsritningar.

För forskningen, liksom för kursverksamheten och skötseln av laboratoriet i övrigt, erfordras vidare två laboratoriebiträden.

Till att förestå institutionens expedition anhålles om ett biträde för kontorsgöromål. För försöksdjurens vård måste slutligen anställas en djurskötare.

Med erinran, att fysiologisk-farmakologiska avdelningen åtnjöte ett årsanslag av 3 000 kronor¹ samt kursavgifter av 600 kronor per år, har lärarkollegiet föreslagit, att den fysiologiska avdelningen framdeles borde erhålla årsanslag av 21 000 kronor. Såsom engångsanslag för denna avdelnings utrustning erfordrades ett belopp av omkring 81 500 kronor.

Högskoleutredningens förslag.

Ämnet fysiologi var före år 1944 vid veterinärhögskolan sammanfört med kemien under en professur, varvid farmakologien tillhörde högskolans professur i medicin. Nämnda år avskildes kemien från sambandet med fysiologien för att bilda egen professur. Samtidigt överfördes farmakologien till fysiologiprofessuren. Trots att sålunda endast några få år förlutit, sedan det fysiologiska och farmakologiska ämnesområdet vid högskolan reglerades, torde, då nu en allmän översyn äger rum i fråga om högskolans framtida utbyggnad, det vara nödvändigt att även undersöka lämpligheten av den nuvarande ämneskombinationen fysiologi—farmakologi. Under de senaste åren har en mycket markant utveckling ägt rum på farmakologiens område — bland annat genom upptäckten av nya läkemedel såsom exempelvis sulfapreparaten, penicillin, streptomycin och andra antibiotica. Denna utveckling har i själva verket varit så omfattande, att den enbart för sig väl motiverar en förbättrad ställning för farmakologien vid veterinärhögskolan. Härtill kommer, att den fysiologiska forskningen, som är av grundläggande betydelse för den interna medicinen, är stadd i snabb utveckling även på det veterinära området. Det torde därför i det långa loppet vara omöjligt för en enda person att på ett tillfredsställande sätt representera både fysiologien och farmakologien vid högskolan. Skulle detta alltfort ske, föreligger risk för att högskolan kommer att bli efter i utvecklingen på hithörande områden. Utredningen får därför föreslå, att en ny professur i farmakologi inrättas vid veterinärhögskolan samt att högskolans nuvarande professur i fysiologi och farmakologi ändras till en professur i fysiologi.

Utredningen föreslår följande personalstater för ifrågavarande två avdelningar.

¹ För budgetåret 1947/48 höjt till 5 000 kronor.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
<i>Fysiologiska avdelningen.</i>		
1 professor	1 professor	
1 laborator		1 laborator
1 förste assistent	1 förste assistent	
1 förste amanuens		1 förste amanuens
1 laboratoriebiträde	1 laboratoriebiträde	
1 biträde för kontorsgöromål		1 biträde för kontorsgöromål
<i>Farmakologiska avdelningen.</i>		
1 professor		1 professor
1 förste assistent		1 förste assistent
1 tredje amanuens		1 tredje amanuens
1 laboratoriebiträde		1 laboratoriebiträde

Med hänsyn till fysiologiens väsentliga betydelse såsom grundval för en del andra ämnen vid veterinärhögskolan har högskoleutredningen funnit det påkallat att något utöka den vetenskapliga personalen vid högskolans fysiologiska avdelning. Om fysiologiens olika grenar skola kunna i tillräcklig grad beaktas vid avdelningen, synes det sålunda nödvändigt att — utöver professorn och förste assistenten — en laborator och en förste amanuens anställas därstädes. Ehuru vissa skäl kunna åberopas för att till avdelningen knyta ytterligare en laborator, har utredningen likväl — i betraktande av den starka utbyggnad, som i övrigt föreslås — icke ansett sig kunna förorda ytterligare vetenskaplig personal för avdelningen. Denna bör emellertid även utrustas med ett biträde för kontorsgöromål.

I fråga om den farmakologiska avdelningens personal anser utredningen, att det är lämpligare att, sedan någon tids erfarenhet vunnits, förstärka avdelningens arbetskrafter än att från början giva avdelningen en mera fyllig personalutrustning.

För fysiologiska avdelningen bör beräknas ett årligt anslag av 13 000 kronor och för farmakologiska avdelningen ett årligt anslag av 10 000 kronor. Såsom engångsanslag för utrustning torde få anvisas 75 000 kronor för den fysiologiska avdelningen och 150 000 kronor för den farmakologiska avdelningen.

4. Födoämneshygien, parasitologi och bakteriologi.

Inkomna förslag.

Veterinärhögskolans lärarkollegium har — i likhet med föreståndaren för högskolans avdelning för födoämneshygien, parasitologi och bakteriologi, professor G. B. Hülphers — föreslagit, att högskolans professur i nämnda ämnen skulle ombildas till en professur i födoämneshygien och en professur i bakteriologi, varjämte för den grundläggande undervisningen i parasitologi borde anställas en speciallärare. Kollegiet har till motivering anført.

Bakteriologi och födoämneshygien ha under senare år undergått en så betydande utveckling, att det blivit omöjligt för en enda person att behärska hela ämnesområdet. Inom bakteriologien har tillkommit en helt ny och mycket betydelsefull gren, virologien. Den animala födoämneskontrollen har även väsentligt utvecklats och utgör ett viktigt led i de förebyggande åtgärderna till folkhälsans förbättring. Såväl en grundlig undervisning som fortsatt forskning inom födoämneshygien är därför av största betydelse. Kollegiet finner det angeläget, att en särskild professur i födoämneshygien snarast inrättas. Härvid bör den nuvarande professuren i födoämneshygien m. m. ombildas till en professur i bakteriologi.

Beträffande ämnet parasitologi torde det lämpligaste vara, att den grundläggande undervisningen överlåtes åt vid högskolan anställd speciallärare, medan däremot parasitologi ur klinisk synpunkt självfallet ingår i undervisning vid respektive klinik vid högskolan. Såsom speciallärare torde i första hand tjänsteman vid veterinärmedicinska anstalten kunna komma ifråga.

Professor Hülphers har i fråga om förevarande professors delning uttalat bland annat.

De ämnesområden, som professuren omfattar, ha de senare åren undergått en betydande utveckling. Särskilt bakteriologiens och födoämneshygienens stora uppsving har medfört, att det blivit omöjligt för en enda person att behärska desamma. Professorn i bakteriologi måste även behärska virologien, då många av de viktigaste sjukdomarna hos husdjuren äro orsakade av virus, och en viss undervisning i virologi bör även meddelas av professorn i bakteriologi.

Vad beträffar det till professuren hörande ämnet parasitologi har även detta under senare tid fått en allt större betydelse för veterinärmedicinen, då de parasitära sjukdomarna hos husdjuren numera äro av stor nationalekonomisk betydelse. För att kunna på ett nöjaktigt sätt forska inom parasitologien fordras viss specialutbildning, vilken icke alltid kan ha förvärvats av den person, som innehar professuren i bakteriologi och födoämneshygien. Undervisningen i parasitologi borde därför lämpligen bestridas av en speciallärare.

Med hänsyn till den betydande utveckling födoämneskontrollen fått i vårt land och på grund av de stora fordringar, som numera ställas på den med födoämneshygien sysslande veterinären, är det nödvändigt, att detta ämne blir självständigt och företrätt av en särskild professur vid veterinärhögskolan.

Från såväl forskningens som undervisningens synpunkt är det synnerligen önskvärt, att nuvarande professuren i födoämneshygien, bakteriologi och parasitologi uppdelas i en professur i födoämneshygien och en i bakteriologi, vartill kommer inrättandet av en speciallärarbefattning i parasitologi.

Behovet av särskild professur i födoämneshygien har understrukits av Svenska stadsveterinärföreningen, som framhållit, att det inom veterinärkåren sedan många år rått den bestämda uppfattningen, att nuvarande professur i födoämneshygien, parasitologi och bakteriologi omfattade en ämneskombination, som vore för stor för att omhänderhavas av en och samma befattningshavare. Föreningen har påpekat, att födoämneskontrollen fått en allt större betydelse inom samhället, och att veterinärerna av naturliga skäl måste anses vara bäst skickade att handhava den animala livsmedelskontrollen. Det syntes föreningen därför vara av största vikt, att veterinärernas utbildning på detta område bleve så god och fullständig som möjligt.

I anslutning till ett av professor Hülphers framlagt förslag har lärarkollegiet förordat, att nuvarande personal vid avdelningen för födoämneshygien m. m. skulle överföras till den nya bakteriologiska avdelningen, vilken därjämte skulle erhålla ytterligare personal enligt följande sammanställning.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 laborator	1 laborator	
1 förste assistent	1 förste assistent	
1 förste amanuens		1 förste amanuens
1 tredje amanuens		1 tredje amanuens
2 laboratoriebiträden	2 laboratoriebiträden	
1 biträde för kontorsgöromål		1 biträde för kontorsgöromål
1 djurskötare, Eo 5 (9)	1 djurskötare, Eo 5 (9)	

För den nya avdelningen för födoämneshygien har lärarkollegiet — likaledes i anslutning till förslag av professor Hülphers — beräknat följande personalbehov.

- 1 professor
- 1 laborator
- 1 förste assistent
- 1 förste amanuens
- 1 tredje amanuens
- 2 laboratoriebiträden
- 1 biträde för kontorsgöromål
- 1 djurskötare, Eo 5 (9)

Därest ett kemiskt samarbetslaboratorium icke skulle komma till stånd vid högskolan, borde enligt professor Hülphers av kollegiet biträdda mening även en kemist anställas vid avdelningen för födoämneshygien.

Lärarkollegiet har anfört, att högskolans nuvarande avdelning för födoämneshygien m. m. åtnjöte ett årsanslag av 5 000 kronor och uppbure kursavgifter med 300 kronor per år. Högskolans bakteriologiska avdelning borde framdeles tilldelas årsanslag av 21 000 kronor. Lika stort årsanslag borde framdeles beräknas för avdelningen för födoämneshygien. För kurser i födoämneshygien uppbures för närvarande avgifter med 600 kronor per år. För inköp av apparatur för bakteriologiska avdelningen beräknade lärarkollegiet ett engångsanslag av 21 200 kronor.

Högskoleutredningens förslag.

Den ämneskombination, varom här är fråga, måste betraktas såsom synnerligen olämplig, när forskningsuppgifterna inom vart och ett av de till den nuvarande professuren sammanförda ämnena, nämligen bakteriologi, parasitologi och födoämneshygien, äro både betydelsefulla och till sin inriktning olikartade. Det torde också vara omöjligt för en enda person att

förvärva tillräcklig kompetens för att inom samtliga ifrågavarande områden kunna bedriva en fruktbar vetenskaplig forskning och på sådan forskning grundad undervisning. När härtill kommer, att samtliga berörda ämnen otvivelaktigt ha en synnerligen stor betydelse för såväl vetenskaplig som praktisk veterinärmedicinsk verksamhet, föreligga starka skäl för en uppdelning av den nuvarande professuren.

Bakteriologien, inkluderande virologien och immunitetsläran, är ett grundläggande och omfattande ämne, vars vetenskapliga och praktiska betydelse icke torde tarva någon utförligare motivering med hänsyn till den roll, som infektionssjukdomarna spela för djurens hälsotillstånd och produktionskapacitet. Även om vägande skäl tala för en professur, omfattande enbart bakteriologi, torde det vara synnerligen ändamålsenligt att till denna hänföra även epizootologien, vilken har nära samhörighet med bakteriologien. De väsentligaste delarna inom epizootologien beröra nämligen de smittosamma husdjursjukdomarnas bakteriologiska diagnostik, deras spridningssätt samt bekämpande genom profylaktisk och terapeutisk behandling medelst bakteriologiska preparat. Å andra sidan bör undervisningen i gällande författningar rörande smittosamma husdjursjukdomar lämpligen omhänderhavas av samma speciallärare som undervisar i övrig författningskunskap vid högskolan.

Även om parasitologien såsom undervisningsämne icke har samma omfattning som bakteriologien, representerar den likväl ett från såväl teoretisk som praktisk synpunkt betydelsefullt område inom veterinärmedicinen, vilket bl. a. framgår av de stora förluster, som årligen orsakas landets djurbestand genom parasitära sjukdomar. Då parasitologiska spörsmål av naturliga skäl måste beröras i samband med undervisningen i skilda ämnen, bl. a. patologisk anatomi, födoämneshygien och medicin, kommer den egentliga parasitologien, omfattande parasiternas morfologi och utveckling, att erhålla en relativt begränsad omfattning. Av denna anledning synes det utredningen lämpligt, att undervisningen i parasitologi omhänderhaves av en speciallärare.

Beträffande födoämneshygienen får utredningen i första hand konstatera, att forskningen inom detta för folkhälsan betydelsefulla område här i landet i motsats till förhållandet flerstädes i andra länder är förlagd till olika institut och högskolor. Sålunda bedrives forskning i födoämneshygien vid bl. a. statens institut för folkhälsan, vid lagringsforskningsinstitutet i Göteborg samt vid tekniska högskolan i anslutning till en därstädes innevarande år inrättad professur i livsmedelskemi. Av naturliga skäl måste ett så omfattande område som livsmedelshygien ingripa på ganska väsensskilda forskningsområden, exempelvis bakteriologi, patologisk anatomi, kemi, vitaminlära, lagrings- och konserveringsteknik m. m. De delar av den animala födoämneskontrollen, som beröra rent veterinärmedicinska synpunkter och vars handhavande kräva grundlig utbildning i framförallt komparativ bakterio-

logi och patologi, äro såvitt utredningen kunnat finna icke representerade i de redan förefintliga födoämneshygieniska forskningsorganens verksamhet.

En icke ringa del av landets veterinärer äro helt eller delvis sysselsatta i livsmedelshygienens tjänst, och i deras arbetsuppgifter ingår en såväl övervakande som konsultativ verksamhet rörande de animala livsmedlens produktion, tillvaratagande, bearbetning och förvaring på sådant sätt, att livsmedlen icke äro eller genom olämplig behandling bliva hälsovådliga eller förlora i näringsvärde. Då sålunda en synnerligen betydande och ansvarsfull del av den animala födoämneskontrollen är intimt förbunden med veterinärernas verksamhet, måste givetvis också av dessa tjänstemän krävas en grundlig utbildning. Redan av denna anledning torde det, såsom utredningen tidigare antytt, anses olämpligt att sammanföra två var för sig så omfattande ämnen som bakteriologi och födoämneshygien under en professur. Den veterinära andelen i födoämneskontrollen måste liksom övriga områden av livsmedelshygien byggas på vetenskaplig grund och taga forskningen i sin tjänst för att uppnå full effektivitet. De forskningsuppgifter, som böra åvila en professur i livsmedelshygien vid veterinärhögskolan, komma visserligen att få en bakteriologisk inriktning, men å andra sidan är livsmedelsbakteriologien av specialiserad art och så omfattande, att den icke utan påtaglig olägenhet kan inrymmas i en bakteriologiprofessur, som omhänderhar forskningen rörande för husdjuren patogena mikroorganismer jämte immunitetslära och epizootologi.

Forskningsuppgifterna inom den veterinära livsmedelshygien falla i stor utsträckning inom den komparativa bakteriologien och patologien samt beröra i animala livsmedelsprodukter förekommande mikroorganismer, som äro patogena för såväl människa som djur. Andra hithörande uppgifter ha samband med livsmedelsförstörande saprofytära mikroorganismer, vidare mikrobiella förhållanden vid mjölkning och mjölkhantering, vid lagring och beredning av kött, köttvaror, hudar m. m., vid vatten- eller luftburna livsmedelsinfektioner o. s. v. Forskningsuppgifterna inom den veterinära livsmedelshygien komma med andra ord dels att beröra sådana för folkhälsan viktiga spörsmål som livsmedelsförgiftningarna och möjligheterna att förebygga dessa genom en rationell kontroll av de animala födoämnen, dels sådana mikrobiella och andra förhållanden, som nedsätta livsmedlens kvalitet.

Med hänsyn till det anförda föreslår utredningen, att den nuvarande professuren i födoämneshygien, bakteriologi och parasitologi uppdelas i en professur i födoämneshygien samt en i bakteriologi och epizootologi. Undervisningen i parasitologi bör, såsom förut nämnts, omhänderhavas av en speciallärare.

Högskoleutredningen föreslår, att veterinärhögskolans avdelning för bakteriologi och epizootologi respektive födoämneshygien utrustas med personal enligt följande sammanställning.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
<i>Avdelningen för bakteriologi och epizootologi.</i>		
1 professor	1 professor	
1 laborator	1 laborator	
1 förste assistent	1 förste assistent	
1 förste amanuens		1 förste amanuens
2 laboratoriebiträden	2 laboratoriebiträden	
1 biträde för kontorsgöromål		1 biträde för kontorsgöromål
1 djurskötare (Ce 9)	1 djurskötare (Ce 9)	

Avdelningen för födoämneshygien.

1 professor	1 professor
1 förste assistent	1 förste assistent
1 tredje amanuens	1 tredje amanuens
1 laboratoriebiträde	1 laboratoriebiträde
1 djurskötare (Ce 9)	1 djurskötare

Genomföres det av högskoleutredningen framlagda förslaget om utbrytande av födoämneshygien vid veterinärhögskolan ur sitt nuvarande samband torde någon mera avsevärd förstärkning av arbetskrafterna vid den gamla avdelningen på området icke vara erforderlig. En förste amanuens och ett biträde för kontorsgöromål torde dock böra tillföras ifrågavarande avdelning. Den nya avdelningen för födoämneshygien skulle enligt utredningens ovanstående förslag icke från början tillföras något mera betydande antal arbetskrafter. De utöver professuren föreslagna befattningarna vid avdelningen — en förste assistent, en tredje amanuens, ett laboratoriebiträde och en djurskötare — synas erforderliga, om avdelningen skall kunna bliva arbetsduglig.

Avdelningen för bakteriologi och epizootologi bör tilldelas årsanslag med 10 000 kronor och engångsanslag för utrustning med 20 000 kronor. För den födoämneshygieniska avdelningen synes böra beräknas lika stort årsanslag som för avdelningen för bakteriologisk epizootologi m. m., eller 10 000 kronor. För utrustning av den födoämneshygieniska avdelningen torde böra anvisas engångsanslag med 150 000 kronor.

5. Anatomi och histologi.

Inkomna förslag.

Under hänvisning till en av föreståndaren för veterinärhögskolans anatomiska och histologiska avdelning, professor A. Palmgren, avgiven promemoria har lärarkollegiet föreslagit en utökning av avdelningens personal enligt följande sammanställning.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
2 prosektorer	1 prosektor	1 prosektor
1 förste assistent		1 förste assistent
1 förste amanuens		1 förste amanuens
1 preparator		1 preparator
1 laboratoriebiträde		1 laboratoriebiträde
1 biträde för kontorsgöromål		1 biträde för kontorsgöromål

Lärarkollegiet har diskuterat, huruvida det icke vore hög tid att föreslå uppdelning av professuren i anatomi och histologi vid veterinärhögskolan, så att ämnesområdet bleve uppdelat på två professorer — en i anatomi, särskilt makroskopisk anatomi, och en i anatomi, särskilt histologi — i analogi med vad fallet vore vid de humanmedicinska institutionerna. Den ifrågasatta uppdelningen skulle emellertid icke nu kunna ske bland annat på grund av brist på lokalutrymmen. Kollegiet funne sig därför böra föreslå en uppdelning av professuren, när nuvarande innehavaren uppnådde pensionsåldern (våren 1957).

Professor Palmgren har rörande personalbehovet vid ifrågavarande avdelning anfört bland annat följande.

Då det gäller att föreslå åtgärder till en förbättring av ifrågavarande ämnens ställning vid veterinärhögskolan, bör i första rummet framhållas, att ämneskombinationen anatomi-histologi-embryologi (avseende samtliga husdjur) är alltför vittomfattande för att i längden kunna bibehållas inom en och samma professur. En uppdelning av professuren i anatomi-histologi vid veterinärhögskolan är dock för närvarande knappast möjlig. En lämplig tidpunkt för uppdelningen av professuren vore emellertid då nuvarande innehavaren uppnår pensionsåldern (våren 1957).

För närvarande synes det angelägnast, att nuvarande organisation erhåller en sådan utbyggnad, att den bättre kan fylla sina uppgifter såväl beträffande forskning som undervisning.

En första åtgärd i denna riktning synes böra vara inrättandet av ytterligare en prosektorsbefattning. Den nuvarande prosekturen skulle i så fall lämpligen böra begränsas till prosektur i anatomi, särskilt makroskopisk anatomi, och den nyinrättade bliva prosektur i anatomi, särskilt histologi. En dylik åtgärd skulle väsentligt bidra till åsyftad förbättring och samtidigt betyda ett första steg i riktning mot uppdelning av professuren.

En andra minst lika viktig åtgärd vore inrättandet av en assistentbefattning och en förste amanuensbefattning vid avdelningen. För närvarande måste de studerande i icke önskvärt stor utsträckning sköta sig själva under dissektionerna. Även under den histologiska kursen måste de studerande, som samtliga äro nybörjare i mikroskopi, visas till rätta. Att här ett verkligt stort behov av underordnade lärare föreligger är ställt utom allt tvivel.

Vid avdelningen skulle efter inrättandet av en prosektur i histologi förefinnas ett behov av tre laboratoriebiträdesbefattningar. På grund av arbetets art förordas emellertid, att behovet av teknisk biträdespersonal vid anatomisk-histologiska avdelningen tillfredsställes till en del genom inrättande av två fasta laboratoriebiträdesbefattningar och till en annan del genom en höjning av institutionsanslaget. Förutom att på detta sätt antalet tekniska biträden i varje särskilt fall kan anpassas efter för till-

fället föreliggande behov, öppnas samtidigt en möjlighet att tillgodose tillfälligt behov av biträde även för andra ändamål än för histologisk-tekniska arbeten.

Av de två fasta befattningarna för teknisk personal synes den ena böra placeras i högre lönegrad än den andra. Beträffande teknisk personal föreslås sålunda inrättande av 1 preparatorsbefattning och 1 laboratoriebiträdesbefattning.

Allt arbete, som de studerande utföra under den praktiska undervisningens gång, skall journalföras. Ytterligare skrivarbeten vid avdelningen krävas för registrering av institutionens samlingar av preparat och böcker samt utlåning från museer och boksamlingar. Även för t. ex. sammanställning av litteraturförteckningar m. m. har avdelningen samma behov av en biträdesbefattning för kontorsgöromål som övriga, likartade avdelningar vid högskolan.

Lärarkollegiet har föreslagit, att för anatomisk-histologiska avdelningen skulle beräknas årsanslag med 15 600 kronor, varav 5 600 kronor för inköp av djur. Avdelningens nuvarande årsanslag uppginge till 7 950 kronor, varav 3 750 kronor för inköp av djur. I kursavgifter tillfördes avdelningen 1 500 kronor per år. Engångsanslag å 54 600 kronor borde beräknas för inköp av apparatur för avdelningen, däribland 30 kursmikroskop (30 000 kronor) för de studerande.

Högskoleutredningens förslag.

För veterinärhögskolans anatomiska och histologiska avdelning föreslår högskoleutredningen följande personalförstärkning.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 prosektor	1 prosektor	
1 förste assistent		1 förste assistent
1 förste amanuens		1 förste amanuens
2 laboratoriebiträden		2 laboratoriebiträden
1 biträde för kontorsgöromål		1 biträde för kontorsgöromål

Högskoleutredningen finner i likhet med veterinärhögskolans lärarkollegium behovet av en uppdelning av professuren i anatomi och histologi icke vara av trängande beskaffenhet. Då frågan icke synes bliva aktuell åtminstone inom de närmaste tio åren, har utredningen ansett sig icke böra upptaga densamma till närmare övervägande. Såsom framgår av vad utredningen tidigare anfört, föreligga flera spörsmål rörande uppdelning av professorer, vilka omedelbart tränga till sin lösning. Emellertid är förevarande avdelning i nuvarande skick synnerligen illa utrustad med arbetskraft, och det synes oundgängligen nödvändigt att avlasta en del mindre kvalificerat arbete från professorn och den nuvarande prosektorn. På grund härav har utredningen ansett anställandet vid avdelningen av en förste assistent och en förste amanuens ofrånkomligt. Lika behövt torde det vara att utöka avdelningens personal med några lägre befattningshavare. Det synes sålunda

erforderligt, att en avdelning, som i så stor utsträckning som den här avsedda sysslar med laboratoriearbeten, är utrustad med vissa fast anställda tekniska hjälpkrafter. Utredningen har därför föreslagit, att avdelningens personal skulle förstärkas med två laboratoriebiträden. Jämväl ett biträde för kontorsgöromål bör beräknas för avdelningen.

För avdelningen bör beräknas årsanslag med 10 000 kronor och engångsanslag för utrustning med 20 000 kronor. För inköp av djur för denna avdelning och kirurgiska avdelningen bör anvisas ett årligt belopp av 5 000 kronor.

6. Kemi.

Inkomna förslag.

Föreståndaren för veterinärhögskolans kemiska avdelning, professor K. Sjöberg, har föreslagit, att avdelningen skulle utbyggas med ett särskilt s. k. samarbetslaboratorium. Härom har professor Sjöberg anfört bland annat.

Den kemiska avdelningen erhåller ofta förfrågningar från andra av högskolans avdelningar om möjligheten att biträda med kemiska analyser. Den kemiska avdelningen har på grund av brist på arbetskraft, lokaler och anslag tyvärr ofta måst avstå från att tillmötesgå önskemål om sådant biträde. Då ett samarbete av detta slag är synnerligen önskvärt, bör därför vid veterinärhögskolan inrättas ett särskilt kemiskt laboratorium — ett samarbetslaboratorium — med uppgift att stå övriga avdelningar till tjänst och med speciell inriktning på klinisk kemisk forskning. Då det icke torde vara lämpligt att omedelbart inrätta ett dylikt laboratorium såsom en självständig avdelning under särskild professors ledning, synes det böra vara förenat med den nuvarande kemiska avdelningen men vara en delvis självständig underavdelning. Härigenom skulle all den kemiska sakkunskapen kunna samarbeta till lösning av föreliggande problem, varjämte viss personal och dyrbarare instrument kunde gemensamt utnyttjas.

Lärarkollegiet har funnit det vara av synnerlig vikt, att den kemiska avdelningen kunde förses med sådana resurser, att den i större utsträckning kunde samarbeta med högskolans övriga avdelningar. Under hänvisning till professor Sjöbergs promemoria har lärarkollegiet föreslagit, att kemiska avdelningens personal skulle förstärkas enligt följande.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 laborator	1 laborator	
1 förste assistent		1 förste assistent
1 förste amanuens		1 förste amanuens
3 laboratoriebiträden	1 laboratoriebiträde	2 laboratoriebiträden
½ biträde för kontorsgöromål		½ biträde för kontorsgöromål
1 preparator	1 vaktmästare	1 ändrad tjänst

Föreslagen personal

Nuvarande personal

Ökning

Samarbetslaboratoriet:

1 laborator och föreståndare, A 28 (31)
 1 förste assistent
 2 laboratoriebiträden
 ½ biträde för kontorsgöromål

1 laborator och föreståndare
 1 förste assistent
 2 laboratoriebiträden
 ½ biträde för kontorsgöromål

Professor Sjöberg har i fråga om personalbehovet vid kemiska avdelningen anfört bland annat följande.

Undervisningen handhaves av professorn och laboratorn. Kurserna äro mycket betungande för ledarna på grund av det stora antal analysprov, som skall iordningställas, och på grund av den övervakning av arbetet på kurslaboratoriet, som måste äga rum. Därför föreslås inrättandet av en assistentbefattning och en förste amanuensbefattning.

Avdelningen har endast ett laboratoriebiträde. I realiteten ha dock de sist förflutna åren tre à fyra laboratoriebiträden varit anslutna till avdelningen och även detta antal har utgjort ett minimum. Därför föreslås att vid avdelningen placeras ytterligare två laboratoriebiträden. Dessutom har avdelningen behov av ett biträde för kontorsgöromål.

Vaktmästaren vid kemiska avdelningen har och måste ha helt andra kvalifikationer än en vanlig vaktmästare. Den person, som för närvarande är anställd såsom vaktmästare, är en skicklig mekaniker och snickare. I hans uppgifter ingår att bereda lösningar och reagenser, att förfärdiga apparater, utföra glasblåsningsarbeten och han är dessutom kompetent att utföra enklare analysarbete. Det är av stor betydelse för avdelningen att få behålla en dylik kraft och att även i fortsättningen kunna räkna med en lika kompetent person. Därför föreslås, att vaktmästarebefattningen överföres till preparatorsbefattning i lönegrad 10 (14).

Vad speciellt samarbetslaboratoriets personalbehov angår har professor Sjöberg uttalat.

Samarbetslaboratoriet bör förestås av en väl meriterad kemist, kompetent att självständigt bedriva forskning. Han bör helst besitta medicinsk eller veterinärmedicinsk utbildning. Då laboratoriet skall lyda under professorn i kemi, torde det vara tillräckligt att placera honom som laborator, tillika avdelningsföreståndare, i 28 (31) lönegraden.

Det är svårt att för närvarande uppskatta, hur mycket arbete, som kommer att åligger detta laboratorium och att därför slutgiltigt fastslå, hur stor personalen bör vara. Laboratorn bör emellertid vid sin sida ha minst en utbildad kemist i assistents ställning. Dessutom föreslås tills vidare två laboratoriebiträden. Kemiska avdelningens biträde för kontorsgöromål och preparator torde kunna utnyttjas även vid samarbetslaboratoriet.

I detta sammanhang torde få anföras, att veterinärhögskolans lärarkollegium har — i anslutning till ett förslag av professor Carlström — förordat, att vid högskolan skulle inrättas ett särskilt kliniskt centrallaboratorium. För laboratoriet har kollegiet beräknat följande personalbehov.

- 1 avdelningsföreståndare, A 28 (31)
- 1 preparator
- 1 laboratoriebiträde

Professor Carlström har i denna fråga framhållit, att i det löpande arbetet å högskolans kliniker inginge en mängd kemiska rutinundersökningar, såsom blod- och urinalyser och dylikt. Detta arbete borde stå under ledning och kontroll av en erfaren kemist. Allt arbete av ifrågavarande slag borde koncentreras till ett centralt kliniskt-kemiskt laboratorium, vars föreståndare borde vara kemist med medicinsk utbildning och med någon klinisk erfarenhet, så att han kunde diskutera kliniska problem med de olika klinikcheferna. I föreståndarens uppgifter borde ingå undervisning och i viss mån även forskning. Centrallaboratoriet borde intaga en fullt självständig ställning i likhet med motsvarande laboratorier vid sjukhusen.

Lärarkollegiet har i samma fråga anfört i huvudsak följande.

Den kliniska och särskilt den medicinskt-kliniska verksamheten bygger ur vetenskaplig synpunkt till väsentlig del på den fysiologiska ämnesgruppens rön. Utvecklingen har emellertid lett till en sådan specialisering, att en kliniker numera icke kan fullt behärska de grundläggande prekliniska ämnen, varav den kliniska verksamheten är beroende. För att tillgodose klinikernas behov av samarbete med specialister på den fysiologiskt-kemiska och även bakteriologiska ämnesgruppens område har vid universitetssjukhusen inrättats kliniska centrallaboratorier med klinisk laborator såsom chef. Erfarenheterna av detta system ha varit mycket goda.

Kollegiet finner professor Carlströms förslag beaktansvärt. Det vore även av stort värde, om såväl de studerande som laboratoriebiträdena kunde få utbildning vid det föreslagna centrallaboratoriet i undersökningsmetoderna under verkligt sakkunnig ledning.

Ifrågavarande undersökningar äro emellertid icke enbart kemiska utan även i stor utsträckning morfologiska. I blodprov liksom i urinprov och andra prov måste cellelement m. m. undersökas. Centrallaboratoriets föreståndare måste sålunda äga medicinsk utbildning, någon klinisk erfarenhet och tillfredsställande specialutbildning.

Lärarkollegiet har förordat, att kemiska avdelningen skulle erhålla ett årsanslag av 16 000 kronor. Avdelningen åtnjöte nu ett dylikt anslag av 3 000 kronor samt uppbure kursavgifter med 1 000 kronor per år. Samarbetslaboratoriet borde tilldelas årsanslag med 12 000 kronor och det kliniska centrallaboratoriet med 5 000 kronor. För utrustning beräknades engångsanslag av 20 000 kronor för kemiska avdelningen och 60 000 kronor för samarbetslaboratoriet.

Högskoleutredningens förslag.

Såsom framgår av det föregående har från veterinärhögskolans sida föreslagits bland annat, dels att högskolans kemiska avdelning skulle utbyggas med ett s. k. samarbetslaboratorium med huvudsaklig uppgift att biträda övriga avdelningar med vissa kemiska analyser, dels att vid högskolan skulle

inrättas ett särskilt s. k. kliniskt centrallaboratorium med huvudsaklig uppgift att stå högskolans kliniker till tjänst med kemiska och morfologiska undersökningar av rutinartad karaktär, exempelvis blod- och urinanalyser.

Högskoleutredningen har icke blivit övertygad om vare sig lämpligheten eller behovet av att inrätta båda nu angivna två laboratorier. Av redogörelsen i det föregående synes framgå, att man från veterinärhögskolans sida utgått från bland annat, att samarbetslaboratoriet i huvudsak skulle betjäna den veterinära forskningen, medan det kliniska centrallaboratoriet skulle i huvudsak avlasta högskolans kliniker i fråga om en del rutinarbete. I första hand synes det utredningen tveksamt, huruvida en dylik gränsdragning mellan laboratoriernas uppgifter verkligen skulle kunna genomföras med en någorlunda tillfredsställande konsekvens, särskilt som man ifrågasatt forskningsuppgifter även för det kliniska centrallaboratoriet. Utredningen har över huvud icke blivit övertygad om att det s. k. samarbetslaboratoriet har någon verklig uppgift att fylla. Genom den upprustning, som nedan föreslås för den kemiska avdelningen, torde denna erhålla möjligheter att utföra jämväl de för ett samarbetslaboratorium beräknade arbetsuppgifterna. Den kemiska avdelningen torde — vid sidan om undervisning och forskning — på samma sätt som andra avdelningar, exempelvis patologiska och bakteriologiska avdelningar, utan olägenhet kunna handha en del undersökningar av insänt material från andra avdelningar.

Beträffande det kliniska centrallaboratoriet åter synes det högskoleutredningen, som om synnerligen goda skäl föreligga för inrättandet av ett sådant. Samtidigt med ökade fordringar på en mera specialiserad diagnostik har den rutinmässiga undersökningen av bland annat blod- och urinprov blivit allt vanligare. Enligt vad utredningen inhämtat utföres numera årligen ett avsevärt antal sådana undersökningar vid högskolan (cirka 18 000 per år) men ofta måste detta ske med hjälp av mindre tränade studerande till förfång för analysernas tillförlitlighet. Otvivelaktigt skulle avsevärda fördelar vinnas, om ifrågavarande rutinundersökningar från högskolans samtliga kliniker kunde centraliseras till ett härför utrustat laboratorium med för uppgifterna tränade arbetskrafter. Förutom en ökad tillförlitlighet hos analysresultaten skulle erhållas en önskvärd avlastning av klinikernas arbetsbörda.

Med hänsyn till det anförda vill utredningen föreslå dels en viss upprustning av den kemiska avdelningens personal, dels inrättande av ett självständigt kliniskt centrallaboratorium vid högskolan.

Högskoleutredningen föreslår personalförstärkning för veterinärhögskolans kemiska avdelning enligt sammanställningen å sid. 234.

Till motivering av detta förslag torde utredningen få hänvisa till sina i andra kapitlet angivna principiella synpunkter på ifrågavarande högskolors personalfrågor. Liksom i fråga om lantbrukshögskolan (och veterinärhögskolans övriga avdelningar med delvis rutinmässiga undersökningar) har

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 laborator	1 laborator	
1 förste assistent		1 förste assistent
1 förste amanuens		1 förste amanuens
2 laboratoriebiträden	1 laboratoriebiträde	1 laboratoriebiträde
1 biträde för kontorsgöromål		1 biträde för kontorsgöromål

utredningen utgått från att avdelningen i fråga skall för rekvirerade analyser betinga sig vissa avgifter av rekvisiterna. På så sätt skulle avdelningen enligt utredningens beräkning kunna erhålla medel för att i mån av behov anställa extra arbetskraft.

Det kliniska centrallaboratoriet bör utrustas med en laborator såsom föreståndare samt två laboratoriebiträden.

För kemiska avdelningen bör beräknas årligt anslag med 10 000 kronor och engångsanslag för utrustning med 15 000 kronor. Årsanslaget för det kliniska centrallaboratoriet torde böra beräknas till 5 000 kronor. För detta laboratorium bör beräknas engångsanslag för utrustning med 40 000 kronor.

7. Patologisk anatomi.

Inkomna förslag.

I likhet med föreståndaren för veterinärhögskolans patologisk-anatomiska avdelning, professor K. S. Rubarth, har högskolans lärarkollegium framhållit vikten av en snar förstärkning av den patologisk-anatomiska och patofysiologiska sakkunskapen vid högskolan. Kollegiet ville föreslå en uppdelning av professuren på området i två professurer — en i allmän patologi med patofysiologi och en i patologisk anatomi — så snart lokalfrågan kunde lösas. Detta borde kunna ske på av professor Rubarth föreslaget sätt, så snart för ämnet födoämneshygien m. m. uppförts en av kollegiet föreslagen nybyggnad.

Professor Rubarth har i nu berörda spörsmål anfört i huvudsak följande.

De båda ämnen, allmän patologi och patologisk anatomi, som professuren i patologisk anatomi vid veterinärhögskolan omfattar, äro var för sig så stora, att en delning i likhet med vad som sedan länge är genomfört vid karolinska institutet och Lunds universitet samt snart synes komma att bli genomfört vid Uppsala universitet är ett trängande behov även för veterinärhögskolans vidkommande. Inom dessa båda läroämnen går utvecklingen numera så raskt, att det blir omöjligt för en person att följa med de framsteg, som göras på olika områden. Härtill kommer, att de många och skilda djurarter, veterinärmedicinen innesluter, gör den patologiska anatomin synnerligen omfattande. Patolog-anatomiska undersökningar ingå numera i allt större utsträckning i forskningarna på olika områden inom medicinen, och en tillgång på tränade och erfarna patologer för denna forskning inom högskolan är av stort intresse. En dylik uppdelning bör därför komma till stånd, så snart lokalfrågan för den nya avdelningen kan lösas. Denna fråga skulle lösas på ett lyckligt sätt, om avdelningen finge övertaga de lokaler, som nu disponeras av avdelningen för födoämneshygien, parasitologi och bakteriologi.

Under hänvisning till ett förslag i ämnet av t. f. professor Rubarth har lärarkollegiet förordat, att personalbehovet vid patologisk-anatomiska avdelningen tills vidare skulle tillgodoses enligt följande sammanställning.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
2 prosektorer	1 prosektor	1 prosektor
2 förste assistenter	1 assistent	{ 1 förste assistent 1 ändrad tjänst
1 förste amanuens		1 förste amanuens
2 preparatorer	2 preparatorer ¹	
3 laboratoriebiträden	1 laboratoriebiträde	2 laboratoriebiträden
1½ biträde för kontorsgöromål	½ biträde för kontorsgöromål	1 biträde för kontorsgöromål

Kollegiet har vidare tillstyrkt ett förslag av professor Rubarth, att — efter inrättandet av en professur i allmän patologi — en laborator i experimentell patologi skulle knytas till avdelningen för allmän patologi.

Rörande personalbehovet för patologisk-anatomiska avdelningen har professor Rubarth anfört bland annat följande.

För att vid tiden för delningen av professuren kompetent sökande till den ena nya professuren skall finnas tillgänglig samt för att till dess bereda professorn möjlighet till ökad forskning genom avlastning från honom av en del av undervisningen, föreslås, att en ny prosektorstjänst med huvudsaklig inriktning på det ena av de båda ämnena omedelbart inrättas vid avdelningen.

avdelningen för födoämneshygien, parasitologi och bakteriologi.

Assistentbristen vid avdelningen är mest kännbar under kurserna, speciellt den nyinrättade obduktionskursen, som i största möjliga utsträckning tarvar en individuell undervisning, och detta har fört med sig, att denna kurs från pedagogisk synpunkt sett icke kunnat bedrivas på ett tillfredsställande sätt. En i flera avseenden och icke minst för undervisningen betydelsefull ökning (med 50 procent sedan 1939) av materialtillförseln samt ökningen av antalet studerande gör denna fråga än mer brännande och fordrar en omedelbar lösning av densamma.

I och med att amanuensinstitutionen vid högskolan omändras, böra de båda patologiska avdelningarna vardera få sig tilldelade en förste amanuens.

Den tekniska laboratoriepersonalen har icke på långt när räckt till för det löpande diagnostiska arbetet, men dessa svårigheter ha till en del bemästrats genom att ständigt 2 à 3 elever utan ekonomisk ersättning arbetat på avdelningen. Den tekniska personalen vid patolog-anatomiska avdelningen bör omedelbart utökas med 2 laboratoriebiträden.

De skrivgöromål, som finnas på avdelningen, ha icke tillnärmelsevis kunnat utföras med nuvarande skrivhjälp, varför anhålles om ett biträde för kontorsgöromål till avdelningen.

En utökning av personalen med ytterligare en vaktmästare är även ett trängande behov. En uträkning för två år sedan av preparatorns och vaktmästarens övertidstjänstgöring enbart under vårterminen visade, att med 42 timmars tjänstgöring i veckan, enbart tjänstgöringen på obduktionssalen skulle kräva en extra man under 4 dagar i veckan. Om man dessutom beaktar, att preparatorn behövs i annat och

¹ En av dessa är placerad i Ce 11. För denna använder utredningen i det följande benämningen laboratoriebiträde.

mer kvalificerat arbete än vad som fordras på obduktionssalen, framstår ganska tydligt behovet av ytterligare en vaktmästare vid avdelningen.

Det vore av stort värde för undervisningen, om högskolan finge en särskild företrädare för patofysiologin, vilket ämne för förståelsen av de sjukliga tillstånden och processerna inom organismen är av mycket stor betydelse. Därför föreslås, att vid den nya avdelningen för allmän patologi inrättas en laboratorstjänst i experimentell patologi med skyldighet för innehavaren att meddela en på experimentell forskning grundad undervisning i patofysiologi.

Lärarkollegiet har anfört, att patologisk-anatomiska avdelningen nu disponerade över ett årsanslag av 5 000 kronor jämte kursavgifter till ett belopp av 1 800 kronor per år. Avdelningen borde erhålla ett årsanslag av 12 700 kronor samt engångsanslag för utrustning med 35 000 kronor, avsett för bland annat inköp av lastbil för transport av obduktionsmaterial. Därjämte erfordrades utrustning av ett skeletteringsrum, vilket behövdes även för anatomisk-histologiska avdelningen.

Högskoleutredningens förslag.

Det förslag rörande uppdelning av veterinärhögskolans professur i patologisk anatomi, som framförts till högskoleutredningen, har utredningen icke funnit vara av den angelägenhetsgrad, att detsamma i samband med den nu ifrågasatta utbyggnaden av högskolan bör realiseras. Högskoleutredningen räknar därför i det följande med att förevarande ämnesområde skall tills vidare vara företrätt av allenast en professur vid högskolan.

Dennas patologisk-anatomiska avdelning bör enligt utredningens beräkning erhålla personalförstärkning enligt följande sammanställning.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 prosektor	1 prosektor	
2 förste assistenter	1 assistent	{ 1 förste assistent 1 ändrad tjänst
1 förste amanuens		1 förste amanuens
1 preparator	1 preparator	
3 laboratoriebiträden	2 laboratoriebiträden	1 laboratoriebiträde
2 biträden för kontorsgöromål	½ biträde för kontorsgöromål	1 ½ biträden för kontorsgöromål

Högskoleutredningen har, i anslutning till sitt ställningstagande till frågan om en framtida uppdelning av förevarande professur, icke ansett sig böra föreslå inrättande av ytterligare en prosektorsbefattning vid denna avdelning. En förstärkning av avdelningens vetenskapliga personal med en förste assistent och en förste amanuens synes däremot erforderlig. Av vad professor Rubarth anfört rörande avdelningens arbetsbelastning torde vidare framgå, att den av utredningen i övrigt föreslagna personalökningen måste anses mycket välmotiverad.

För avdelningen bör beräknas årsanslag med 10 000 kronor och engångsanslag för utrustning med 24 000 kronor. Av sistnämnda belopp ha 8 000 kronor beräknats såsom erforderliga för utrustning av ett skeletteringsrum.

8. Avelsbiologi och husdjurshygien.

Inkomna förslag.

Veterinärhögskolans lärarkollegium har — i anslutning till ett av högskolans professor i avelsbiologi och husdjurshygien K. J. Eriksson i en promemoria framlagt förslag — förordat, att nämnda professur skulle uppdelas i två professurer, nämligen en i genetik och en i husdjurshygien. Uppdelningen skulle dock icke genomföras förrän i september 1957, då professor Eriksson inträder i pensionsåldern. Kollegiet har i denna fråga anfört.

Professuren i avelsbiologi och husdjurshygien omfattar sex delämnena, nämligen utfodrings-, hälsovårds-, exteriör-, ras-, avels- och ärftlighetslära. Dessa ämnen kunna emellertid inrangeras i två huvudavdelningar, nämligen avelsbiologi eller husdjursgenetik och husdjurshygien. Avelsbiologien bygger på ärftlighetsforskningen och dess praktiska tillämpningar och arbetar huvudsakligen med matematisk-statistiska metoder, medan husdjurshygien till stor del är grundad på näringsfysiologien och använder kemiska och fysikaliska arbetsmetoder.

Professurens ämnesområde är sålunda icke endast omfattande utan innehåller även två ämnen utan närmare samband med varandra. En uppdelning i två professurer, en i genetik och en i husdjurshygien, faller sig därför naturlig. Då hela ämnesområdet huvudsakligen är inriktat på eliminering av sjukdomsorsaker, och då intensiv forskning på området därför är av största betydelse, finner kollegiet en uppdelning av professuren väl motiverad. Då emellertid för närvarande varken lokaler till två skilda avdelningar eller kompetent sökande till den av de nya professurerna, som skulle komma att ledigförklaras, finnes att tillgå, måste med uppdelningen anstå, förslagsvis till dess nuvarande innehavare uppnår pensionsåldern (september 1957).

Under hänvisning till professor Erikssons promemoria har lärarkollegiet emellertid föreslagit personalförstärkning vid avdelningen för avelsbiologi och husdjurshygien enligt följande sammanställning.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
2 laboratorer	1 laborator	1 laborator
1 förste assistent		1 förste assistent
1 förste amanuens		1 förste amanuens
4 laboratoriebiträden	3 laboratoriebiträden	1 laboratoriebiträde
1 biträde för kontorsgöromål		1 biträde för kontorsgöromål
1 ladugårdsförman, tillika instruktör, A 10 (14)	1 ladugårdsförman, A 7 (11)	1 ändrad tjänst
1 djurskötare, tillika försöksbiträde, A 7 (11)		1 djurskötare, tillika försöksbiträde
1 djurskötare, Eo 5 (9)	1 djurskötare, Eo 5 (9)	

Till motivering av förslaget har kollegiet uttalat.

Kollegiet vill framhålla, att husdjurshygien ur veterinärsynpunkt tager sikte på uppkomsten av sjukdomar såsom följd av bristande ladugårdshygien eller felaktig utfodring och på metoderna att förhindra sjukdomars uppkomst. Husdjurshygien betraktas sålunda vid veterinärhögskolan ur sjukdomsetiologisk och sjukdomsprofy-

laktisk synpunkt. Likaså behandlas husdjursgenetiken ur veterinär synvinkel genom inriktning på sjukdomsgenetiken, medan däremot den genetiska forskningen vid lantbrukshögskolan och vid institutet för husdjursförädling tager sikte på arvsfaktorer, som betinga de ur ekonomisk synpunkt viktiga produktionsegenskaperna. Hela ämnesområdets huvudsakliga målsättning är att förebygga skadefaktorers inverkan. Forskning inom detta ämnesområde synes därför böra på allt sätt understödjas. Undervisningen vid veterinärhögskolan i ämnesområdet kan för närvarande på ett i huvudsak tillfredsställande sätt bedrivas — endast den praktiska undervisningen behöver i viss mån utbyggas. Forskningen däremot lider brist på personal och anslag.

Rörande det aktuella personalbehovet vid ifrågavarande avdelning har professor Eriksson anfört väsentligen följande.

Den teoretiska undervisningen kräver ingen utökning av lärarkrafterna. Den praktiska undervisningen i ladugården och djurlaboratorierna behöver däremot byggas ut. Mjölkmaskinsanläggning skall nu installeras i försöksladugården och därmed blir det möjligt att ordna utbildning och praktiska övningar i maskin- och handmjölkning. Det är angeläget, att veterinärkandidaterna erhålla sådan utbildning och praktisk övning för att kunna ge den djurägande allmänheten sakkunniga råd vid bekämpandet och förebyggandet av juverinflammationerna, som mycket ofta ha sin grund i felaktigt utförd mjölkning och felaktig skötsel av mjölkningsmaskiner. Då denna undervisning kommer att pågå dagligen året runt (med undantag för ferierna), krävas härför särskilda lärarkrafter. Den teoretiska delen av utbildningen och övervakningen av utbildningsarbetet bör lämpligen kunna anförtros åt en förste amanuens, medan den praktiska delen av utbildningen anförtros åt ladugårdsförmannen. Det merarbete och ansvar, som därmed lägges på ladugårdsförmannen, bör kompenseras genom lönegradsuppflyttning från nuvarande A 7 (11) till A 10 (14) med tjänstetitel ladugårdsförman, tillika instruktör. Den nuvarande djurskötaren i Eo 5 (9) kommer även att belastas med ökat arbete i djurlaboratorierna, då han skall tillhandagå de studerande med praktiska demonstrationer i utfodring och skötsel av djuren. Han biträder dessutom såsom försöksbiträde, varför han bör uppflyttas i lönegrad A 7 (11) och benämnas djurskötare, tillika försöksbiträde.

I fråga om den vetenskapliga forskningen är bristen på personal särskilt kännbar. Biträdespersonalen är sålunda otillräcklig. Två år å rad har hemställts om ett laboratoriebiträde samt om en djurskötare i Eo 5 (9). Det är en oundgänglig förutsättning för forskningsarbetets vidmakthållande, att dessa biträdestjänster inrättas.

Expeditionsarbetet på avdelningen befinner sig i oavbruten ökning och kan väntas ytterligare svälla ut, när förbindelserna med vetenskapliga institutioner utomlands nu åter komma i gång. Avdelningen är därför i behov av ett biträde för kontorsgöromål.

För forskningsarbetet är avdelningen även i stort behov av en förste assistent, som kan biträda professorn och laboratorn vid provtagningar, övervakning och kontroll av pågående undersökningar och bearbetning av undersökningsmaterialet samt därjämte kan utföra självständiga undersökningar. Härmed skapas även en möjlighet för tillvaratagande och utbildning av unga forskarbegåvningar, som vilja ägna sig åt hithörande forskningsuppgifter.

En uppdelning av professuren bör förberedas på så sätt, att en ny laboratorbefattning inrättas i genetik och nuvarande laboratorbefattningen hänföres till husdjurshygienen.

Beträffande behovet av årsanslag vid avdelningen för avelsbiologi och husdjurshygien har lärarkollegiet uttalat, att det nuvarande anslaget, 3 000

kronor, borde höjas till 15 200 kronor. Om försöksladugården skulle avföras ur staten för högskolans rörelse, tillkomme ett årligt anslagsbehov av 5 000 kronor för ladugårdens driftskostnader.

Högskoleutredningens förslag.

För veterinärhögskolans avdelning för avelsbiologi och husdjurshygien föreslår högskoleutredningen följande personalförteckning.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
1 laborator	1 laborator	
1 förste assistent		1 förste assistent
1 förste amanuens		1 förste amanuens
3 laboratoriebiträden	3 laboratoriebiträden	
1 biträde för kontorsgöromål		1 biträde för kontorsgöromål
1 ladugårdsförman (Ca 11)	1 ladugårdsförman (Ca 11)	
2 djurskötare (Ce 9)	1 djurskötare (Ce 9)	1 djurskötare

Av samma skäl, som högskoleutredningen åberopat i fråga om delning av veterinärhögskolans professur i patologisk anatomi, har utredningen icke funnit sig böra förorda uppdelning av professuren i avelsbiologi och husdjurshygien. Frågan om denna uppdelning synes alltså i detta sammanhang böra skjutas på framtiden.

Vid vissa av lantbrukshögskolans institutioner på husdjursområdet bearbetas problem, som nära sammanhånga med de arbetsuppgifter, som handhavas av veterinärhögskolans här förevarande institution. Vid lantbrukshögskolan är man emellertid härvid inriktad på husdjurens normala förhållanden och syftar till att genom lämpligt avelsurval och rationell utfodring åstadkomma bästa möjliga produktion, medan man vid veterinärhögskolan är inriktad på eliminering av sjukdomsorsaker, som ha samband med avelsbiologiska respektive utfodrings- och ladugårdshygieniska spörsmål. Mellan lantbruks- och veterinärhögskolornas här avsedda arbetsfält finnas av lätt insedda skäl gränsområden, som kunna innebära en viss risk för dubbelarbete. Ett sådant torde emellertid kunna undvikas genom att det samarbete, som redan förekommer mellan respektive institutioner vid ifrågasvarande två högskolor, fortsättes och ytterligare fördjupas. Detta samarbete torde också i hög grad kunna främjas genom den av utredningen i andra kapitlet föreslagna samarbetsnämnden för de under jordbruksdepartementet lydande högskolorna.

Den utökning av veterinärhögskolans förevarande avdelning, som utredningen föreslagit, synes vara motiverad med hänsyn till önskvärdheten, att ej avdelningens kvalificerade forskarkrafter skola betungas med enklare göromål.

Avdelningen bör erhålla årligt anslag med 13 000 kronor samt engångsanslag för utrustning (nya lokaler) med 150 000 kronor.

9. Hovsjukdomar, hovbeslagslära och anspannslära.

Inkomna förslag.

Lärarkollegiet vid veterinärhögskolan har beträffande högskolans lärartjänst i hovbeslag m. m. anfört, att tjänstens innehavare, professor E. N. Åkerblom, i en promemoria framhållit, dels att ifrågavarande ämnesområde vid veterinärhögskolorna i exempelvis München, Berlin och Köpenhamn vore företrätt av professor, dels att ämnesområdet vore av stor betydelse ur såväl teoretisk som praktisk synpunkt. Med anledning härav och oaktat att ämnesområdet vore mindre än de nuvarande professurernas ämnesområden ville kollegiet föreslå, att förevarande lärartjänst ombildades till professur.

Professor Åkerblom har beträffande professurens inrättande anfört bland annat följande.

Vid veterinärhögskolan finnas för närvarande tio självständiga avdelningar, var och en företrädd av en professur med undantag av en, nämligen avdelningen för hovbeslagslära, anspannslära och hovsjukdomar, där föreståndaren benämnes lärare [lönegrad A 28 (31)]. Någon väsentlig skillnad i vetenskapliga och praktiska kvalifikationer vid tillsättandet av föreståndarna vid högskolans samtliga avdelningar föreligger icke, och tillsättningsförfarandet är exakt detsamma. Undervisningen för veterinärkandidater ligger givetvis på samma plan inom alla avdelningar, och de ämnen, sagde lärare representerar, äro ju minst lika viktiga för den blivande veterinären och därför lika högt kvalificerade som de övriga.

För att få fram ett adekvat uttryck för vad dessa ämnen i nuvarande stund betyda torde en jämförelse med ortopedien inom läkarvetenskapen, vilket ämne där företrädes av en särskild professur, vara rättast. Ämnena borde rättare benämnas extremitet-, hovkorrektions- och hovbeslagslära och ha även börjat benämnas så utomlands.

Vad arbetets kvantitet beträffar kan framhållas, att nämnda lärare har ett likartat antal föreläsnings- och kurstimmar för kandidater med flera av högskolans professorer.

Av det anförda framgår sålunda, att både arbetets kvalitet och kvantitet motivera likställdhet mellan högskolans samtliga avdelningar med avseende på lön och tjänsteställning.

Hänvisande till professor Åkerbloms promemoria har lärarkollegiet föreslagit, att förevarande avdelning skulle erhålla personalförstärkning enligt följande sammanställning.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning		
1 professor	1 lärare, A 28 (31)	1 ändrad tjänst		
1 laborator		1 laborator		
1 förste assistent		1 förste assistent		
1 laboratoriebiträde	1 laboratoriebiträde			
1 verkställare, A 10 (14)	1 verkställare, A 10 (14)			
3 hovslagare, A 9 (13)	<table> <tr> <td>{ 2 hovslagare, A 6 (10)</td> <td rowspan="2">} ändrad löneställning</td> </tr> <tr> <td>{ 1 hovslagare, Eo 6 (10)</td> </tr> </table>	{ 2 hovslagare, A 6 (10)	} ändrad löneställning	{ 1 hovslagare, Eo 6 (10)
{ 2 hovslagare, A 6 (10)	} ändrad löneställning			
{ 1 hovslagare, Eo 6 (10)				

Professor Åkerblom har anfört, att det med tanke på de väntande vetenskapliga uppgifterna vore nödvändigt, att en laborator och en förste

assistent knötes till avdelningen. Beträffande avdelningens behov av personal utöver föreståndaren har professor Åkerblom vidare anfört bland annat.

Under de senaste 20 åren har arbetet vid avdelningen så småningom ökat väsentligt, varför föreståndaren har för liten tid till de vidgade vetenskapliga uppgifter, som alltnera framkomma. Dessutom tillkommer olägenheten, att föreståndaren vid resor i tjänsten måste söka vikarie från andra avdelningar och saknar en i avdelningens frågor insatt person att sätta i sitt ställe. Det måste anses som en berättigad åtgärd, att en förste assistent tillsättes vid avdelningen.

Med hänsyn till att hovslagarna äro väl kvalificerade yrkesmän med långvarig erfarenhet och god yrkesskicklighet samt med hänsyn till att deras arbetsuppgifter, när det gäller den praktiska undervisningen, nära överensstämna med verkmästarens, är deras lönegrad för låg. En mera rättvis proportion erhålles, om de placeras i lönegrad A 9 (13). Man måste vidare taga hänsyn till, att hovslagaryrket är ett av de fysiskt mest krävande som finnes, och att dess utöfvare, om de ej kompenseras med drägliga utkomstmöjligheter, helt naturligt föredraga att ägna sig åt andra, mindre ansträngande yrken. I fria marknaden har för övrigt en hovslagare en inkomst av cirka 416 kronor per månad. Smidesarbetare komma med ackordsarbete till cirka 520 kronor per månad. Hovslagarna vid avdelningen för hovbeslag utföra ett kombinerat smides- och hovslageriarbete, varför man får räkna med en lön liggande mellan en hovslagares och en smeds i den fria marknaden. Då A 9 (13) för närvarande innebär omkring 440 kronor per månad, torde nämnda lönegrad vara ett minimum. Med tanke på att hovslagarna äro dugande yrkesmän med goda betyg och att de utföra ett undervisningsarbete är önskemålet A 9 att anse som mycket billigt.

Lärarkollegiet har föreslagit höjning av avdelningens årsanslag med 1 250 kronor till 3 000 kronor samt anvisande av engångsanslag med erforderligt belopp för förlängning av avdelningens löpbana, anskaffande av röntgenutrustning för avdelningen.

Högskoleutredningens förslag.

För veterinärhögskolans avdelning för hovsjukdomar, hovbeslagslära och anspannslära föreslår högskoleutredningen följande personalförteckning.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
1 lärare, Ca 31	1 lärare, Ca 31	
1 förste assistent		1 förste assistent
1 laboratoriebiträde	1 laboratoriebiträde	
1 verkmästare, Ca 14	1 verkmästare, Ca 14	
2 hovslagare, Ca 12	2 hovslagare, Ca 10	Ändrad löneställning
1 hovslagare, Ce 12	1 hovslagare, Ce 10	Ändrad löneställning

Från lärarkollegiets sida har ifrågasatts en omändring av den nuvarande lärarbefattningen vid avdelningen till en professur. Vid övervägande av detta spörsmål har högskoleutredningen icke kunnat finna, att det område, som innefattas under förevarande ämne, är av sådan omfattning, att det samma kan motivera tillskapandet av en professur i ämnet. För att erhålla ett underlag för en professur torde det vara nödvändigt att utvidga ämnes-

området och låta detta omfatta även vissa delar av den undervisning och forskning, som för närvarande ligger på professorn i kirurgi. I avdelningsföreståndarens promemoria har också detta antytts, i det att ämnet föreslagits skola benämnas extremitets-, hovkorrektions- och hovbeslagslära. Utredningen finner sig emellertid icke vilja förorda en dylik utveckling, då det icke synes ändamålsenligt, att ur kirurgien utbryta de delar, som avse extremiteternas icke operativa kirurgi. Enligt utredningens uppfattning har denna undervisning sådant sammanhang med kirurgien i övrigt, att densamma bör sammanhållas under detta ämne. Snarare anser då utredningen, som ingalunda förbiser betydelsen och behovet av undervisningen och forskningen rörande hovens sjukdomar, att detta ämne bör sammanföras med kirurgien. Så länge den nuvarande föreståndaren, som nedlagt ett betydande arbete inom sitt ämnesområde, är i tjänst, synes denna fråga dock icke böra upptagas till avgörande. Utredningen finner sig alltså för närvarande icke vilja föreslå någon ändring rörande ifrågavarande ämnes ställning vid högskolan. För att möjliggöra för föreståndaren att ha tillgång till en vikarie, har utredningen likväl funnit sig böra förorda hans förslag, såvitt angår inrättande av en assistentbefattning vid avdelningen. Utredningen anser även skäligt, att de tre till avdelningen knutna hovslagarna uppflyttas, så att två komma att tillhöra lönegrad Ca 12 och en Ce 12.

För avdelningen bör beräknas årligt anslag med 3 000 kronor.

10. Kirurgi.

Inkomna förslag.

Veterinärhögskolans lärarkollegium har beträffande personalbehovet vid högskolans kirurgiska avdelning åberopat ett av avdelningsföreståndaren, professor C. E. G. Forssell, i en promemoria gjort uttalande, att nu allt för liten tid bleve övrig för avdelningens lärare att ägna sig åt vetenskaplig forskning. Enligt kollegiets mening kunde den kliniska undervisningen icke heller tillfredsställande organiseras, så länge tjänstgöringen vid poliklinikerna och vid de stationära klinikerna vore sammanblandad. Rationalisering av undervisningen och skapande av forskningsmöjligheter kunde endast ske, om antalet lärare utökades samt hjälpkrafter och anslag i erforderlig utsträckning ställdes till förfogande.

Under hänvisning till professor Forssells promemoria har kollegiet föreslagit personalförstärkning vid avdelningen enligt följande.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
2 laboratorer	1 laborator	1 laborator
2 förste assistenter	2 förste assistenter	
1 förste amanuens		1 förste amanuens

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 tredje amanuens		1 tredje amanuens
1 sjukvårdförman (Ca 12)	1 sjukvårdförman (Ca 12)	
1 fodermarsk (Ca 11)	1 fodermarsk (Ca 11)	
2 laboratoriebiträden	1 laboratoriebiträde	1 laboratoriebiträde
1 operationssköterska (Ce 10)	1 operationssköterska (Ce 10)	
1 röntgenbiträde (Ce 10)		1 röntgenbiträde
2 biträden för kontorsgöromål (varav ett under förutsättning av ny hund-klinikbyggnad)		2 biträden för kontorsgöromål
4 djursjukvårdare (2 i Ce 9, 2 i Ca 9)	4 djursjukvårdare (2 i Ce 9, 2 i Ca 9)	

Professor Forssell har anfört bland annat.

Olägenheterna med den nuvarande organisationen äro, att lärarna äro så upptagna med undervisning — teoretisk och praktisk — och sjukvård, att mycket liten tid blir övrig för vetenskaplig forskning och vetenskaplig bearbetning av klinikmaterial. Det är icke möjligt att nu finna en tillfredsställande organisation av den kliniska undervisningen, då det sker en sammanblandning av tjänstgöringen på poliklinikerna och på de stationära klinikerna. Dessutom är tillgången på biträdespersonal för liten, varigenom denna endast medhinner det löpande arbetet.

Genom utökning av antalet laboratorer till två möjliggöres, att professorn icke blir bunden vid det direkta handhavandet av endera underavdelningen. Den nuvarande laboratorns undervisningsskyldighet minskas vidare genom den nya laboratorsjänstens inrättande.

Innehavaren av den föreslagna förste amanuensbefattningen skulle ha till uppgift att utföra behandlingen av en hel del enklare och mera rutinmässiga fall, assistera vid operationer eller självständigt utföra mindre sådana samt biträda vid den vetenskapliga forskningen. Tredje amanuensen skulle bland annat biträda vid klinikarbetet och den vetenskapliga forskningen.

För det vetenskapliga arbetet samt även för vissa av de kliniska undersökningarna kräves ett biträde å laboratoriet med höga kvalifikationer. Avlöningen till detta biträde bör vara minst A 7 (11). Det nuvarande biträdet kan icke medhinna ens de löpande kliniska undersökningarna. Det är därför nödvändigt, att även denna tjänst bibehålles. En tillfällig tjänst såsom röntgenbiträde, som nu finns, bör överföras till tjänst såsom extra ordinarie i lönegrad Eo 6 (10).

Nu finns en tillfälligt anställd kvinnlig sekreterare. Om möjligheterna till vetenskapligt arbete bliva väsentligt utökade, kommer också behovet av skrivhjälp att bliva större. Det kommer då att finnas mer än nog av arbete för sekreteraren.

Lärarkollegiet har föreslagit, att förevarande avdelnings årliga anslag — nu 3 000 kronor, varav 1 500 kronor till kliniskt material — skulle höjas till 5 500 kronor, varav 1 500 kronor till kliniskt material. För avdelningen borde vidare beräknas engångsanslag med 12 000 kronor för anskaffande av epidiaskop.

Högskoleutredningens förslag.

För veterinärhögskolans kirurgiska avdelning föreslår högskoleutredningen personalförstärkning enligt följande sammanställning.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
2 laboratorer	1 laborator	1 laborator
2 förste assistenter	2 förste assistenter	
1 förste amanuens		1 förste amanuens
1 sjukvårdarförman (Ca 12)	1 sjukvårdarförman (Ca 12)	
1 fodermarsk (Ca 11)	1 fodermarsk (Ca 11)	
1 laboratoriebiträde	1 laboratoriebiträde	
1 operationssköterska (Ce 10)	1 operationssköterska (Ce 10)	
1 röntgenbiträde (Ce 10)		1 röntgenbiträde
1 biträde för kontorsgöromål		1 biträde för kontorsgöromål
4 djursjukvårdare (2 i Ce 9, 2 i Ca 9)	4 djursjukvårdare (2 i Ce 9, 2 i Ca 9)	

Arbetet vid ifrågavarande avdelning är enligt vad utredningen inhämtat, av betydande omfattning. Verksamheten vid de kirurgiska klinikerna för större och mindre husdjur — såväl poliklinik som stationär klinik — samt undervisningen synas taga avdelningens nuvarande vetenskapliga arbetskrafter i anspråk i så hög grad, att dessa knappast kunna ägna någon tid åt forskningen. Utredningen har därför ansett erforderligt, att ytterligare en laborator anställas vid avdelningen. Därjämte torde avdelningens personal böra förstärkas med en förste amanuens, ett röntgenbiträde och ett biträde för kontorsgöromål. Röntgenbiträdet synes böra placeras i samma lönegrad som valts för avdelningens operationssköterska eller lönegrad Ce 10.

För avdelningen bör beräknas årsanslag med 8 000 kronor samt engångsanslag för utrustning med 10 000 kronor. Därjämte bör för avdelningen beräknas ett årligt belopp av 1 500 kronor till kliniskt material.

11. Obstetrik och gynekologi.

Inkomna förslag.

Veterinärhögskolans lärarkollegium har, såsom i det föregående angivits, föreslagit, att ämnet bujatrik skulle avskiljas från högskolans nuvarande professur för obstetrik och bujatrik samt överföras till en ny professur i medicin. Detta förslag innebär även, att nuvarande professur för obstetrik och bujatrik skulle ombildas till professur i obstetrik och gynekologi.

Kollegiet har anfört, att till denna professor komme att höra flera av de ur praktisk-ekonomisk synpunkt betydelsefullare kreaturssjukdomarna. Till avdelningen hänfördes även undervisningen i tuberkulos- och kastsjukesjukdomskämpandet. Denna undervisning meddelades av en speciallärare. Avdel-

ningen handhade slutligen även undervisning i artificiell insemination, för vilken undervisning särskild lärare svarade. Verksamheten vid avdelningen vore sålunda redan omfattande, men behövde det oaktat ytterligare utvidgas, speciellt vad beträffade forskningen rörande de för husdjursnäringen så betydelsefulla sterilitetsproblemen.

Den personal, som nu är verksam vid obstetrisk-bujatriska avdelningen, föreslås av kollegiet helt överförd till den obstetrisk-gynekologiska avdelningen. Dennas personalresurser ville kollegiet under hänvisning till professor Lagerlöfs promemoria föreslå ytterligare förstärkt enligt följande sammanställning.

Föreslagen personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
2 laboratorer	2 laboratorer	
6 förste assistenter	2 assistenter	{ 4 förste assistenter 2 ändrade tjänster
2 förste amanuenser		2 förste amanuenser
4 laboratoriebiträden	2 laboratoriebiträden	2 laboratoriebiträden
1 biträde för kontorsgöromål		1 biträde för kontorsgöromål
1 speciallärare i artificiell insemination, Eo 26 (29)	1 speciallärare i artificiell insemination, 10000 ¹ kr.	Ändrad löneställning
1 förste assistent		1 förste assistent
1 speciallärare i tuberkulosdiagnostik, 5 000 kr.	1 speciallärare i tuberkulosdiagnostik, 3 000 kr.	Ändrad löneställning
1 sjukvårdförman (Ca 11)	1 sjukvårdförman (Ca 11)	
2 djursjukvårdare (Ce 9)	2 djursjukvårdare (Ce 9)	
1 djurskötare (Ce 9)	1 djurskötare (Ce 9)	

Professor Lagerlöf har rörande ifrågavarande personalbehov anfört sammanfattningsvis i huvudsak följande.

Institutionen för obstetrik-gynekologi bör ha ökade möjligheter att upptaga svårare sterilitetsproblem även ute i landet. För dessa uppgifter behöver avdelningen en förste assistent, som även kan biträda med fältförsök.

För avdelningens nyinrättade hormonlaboratorium finnes för närvarande ingen personal, utan arbetet har där hittills bedrivits enbart med en arkivarbetare. Avdelningen behöver för detta laboratorium en förste assistentbefattning och ett laboratoriebiträde.

Det är av största vikt, att nuvarande lärartjänsten i artificiell insemination erhåller sådan löneställning, att man kan erhålla kompetent person, och lärarkollegiet och styrelsen ha redan i budgetförslaget för år 1947/48 föreslagit en löneplacering i Eo 26 (29). Om erforderlig tid även skall bli över för forskningen, är det nödvändigt, att i artificiell insemination även en tjänst som biträdande lärare, förslagsvis en förste assistenttjänst inrättas.

Vissa forskningsuppgifter i samband med tjursterilitet och sexualhormoner äro av den natur, att avdelningen skulle behöva ha tillgång till en forskningsassistent, eventuellt med biokemisk utbildning.

¹ För budgetåret 1947/48 10 008 kronor.

En fråga, som för närvarande är synnerligen aktuell är den smittsamma juverinflammationen, orsakad av streptokocker. En intensiv forskning bör bedrivas rörande denna sjukdom. En mera effektiv undervisning, när det gäller streptokockmastiternas kliniska diagnostik är också i hög grad påkallad. Bästa lösningen synes för närvarande vara, att det anställs en förste assistent med uppgift att bedriva forskning och undervisning rörande de smittsamma juverinflammationerna.

För att i någon mån bereda laboratorerna vid avdelningen ökad tid till forskning föreslås inrättande av tvenne förste amanuensbefattningar samt för att underlätta professorns arbete ett biträde för kontorsgöromål.

Lärarkollegiet har föreslagit, att förevarande avdelnings årliga anslag skulle höjas — från nu 12 000¹ kronor, varav 5 000 kronor till utfodringskostnader — till 23 000 kronor, varav 5 000 kronor till utfodringskostnader och 3 000 kronor till undervisning av veterinärbiträden i artificiell insemination.

Högskoleutredningens förslag.

Högskoleutredningen har i det föregående framlagt förslag om att bujatriken skulle avskiljas från veterinärhögskolans nuvarande professur i obstetrik och bujatrik för att överföras till en ny professur i medicin vid högskolan. I anslutning härtill bör förstnämnda professur ombildas till en professur i obstetrik och gynekologi. Till denna bör liksom nu höra undervisningen i artificiell insemination ävensom tuberkulos- och kastsjukebekämpandet.

För denna avdelning föreslår utredningen följande personalförstärkning.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
1 professor	1 professor	
2 laboratorer	2 laboratorer	
3 förste assistenter	2 assistenter	{ 1 förste assistent 2 ändrade tjänster
1 förste amanuens		1 förste amanuens
2 laboratoriebiträden	2 laboratoriebiträden	
1 biträde för kontorsgöromål		1 biträde för kontorsgöromål
1 speciallärare i artificiell insemination (14 800 kr.)	1 speciallärare i artificiell insemination (10 008 kr.)	Ändrad löneställning
1 speciallärare i tuberkulosdiagnostik (3 000 kr.)	1 speciallärare i tuberkulosdiagnostik (3 000 kr.)	
1 sjukvårdarförman (Ca 11)	1 sjukvårdarförman (Ca 11)	
2 djursjukvårdare (Ce 9)	2 djursjukvårdare (Ce 9)	
1 djurskötare (Ce 9)	1 djurskötare (Ce 9)	

I anslutning till detta förslag vill utredningen framhålla, att avskiljandet av bujatriken från avdelningens arbetsfält medför en icke obetydlig ökning av avdelningens arbetsresurser. En ökning av personalen med — såsom utredningen föreslagit — en förste assistent, en förste amanuens och ett biträde

¹ För budgetåret 1947/48 11 300 kronor.

för kontorsgöromål synes emellertid behövlig för att möjliggöra ett bättre utnyttjande av avdelningens mera kvalificerade vetenskapsmän. I detta sammanhang bör även beaktas, att högskolans ambulatoriska klinik är avsedd att — såsom av det följande närmare framgår — sortera under denna avdelning. Bland annat torde en av de för avdelningen beräknade laboratorerna komma att vara tämligen helt bunden vid den ambulatoriska kliniken verksamhet.

Arvodet till läraren i artificiell insemination torde med hänsyn bland annat till den allmänna löneutvecklingen böra höjas till 14 800 kronor för år.

För avdelningen bör beräknas årligt anslag med 8 000 kronor. Vidare bör för densamma beräknas ett belopp av 4 000 kronor per år till kliniskt material.

12. Ambulatoriska kliniken.

Inkomna förslag.

Veterinärhögskolans ambulatoriska klinik har till uppgift att tillförsäkra högskolan sådant kliniskt undervisningsmaterial, som icke införes eller icke lämpligen i tillräcklig utsträckning kan införas till högskolans polikliniker eller stationära kliniker. Den ambulatoriska kliniken står samtidigt djurägarna till tjänst med behandling av samtliga sjukdomsfall och utövar såhunda allmän veterinärpraktik inom sitt verksamhetsområde. Professorn i obstetrik och bujatrik är chef för kliniken i fråga. I maj 1939 föreslog emellertid lärarkollegiet, att en särskild professur i bujatrik skulle inrättas och att ambulatoriska kliniken samtidigt skulle uppdelas så, att såväl den obstetrisk-gynekologiska som den bujatriska avdelningen skulle förses med en särskild ambulatorisk klinik.

Professor Lagerlöf har nu föreslagit, att ambulatoriska kliniken skulle förbli under ledning av professorn i obstetrik och gynekologi. Fall av bujatriskt intresse skulle remitteras till avdelningen för bujatrik antingen på så sätt, att de insändes till denna avdelnings stationära klinik vid högskolan, eller så att en lärare från bujatriska avdelningen reste ut till de bujatriska fallen. Detta samarbete borde och kunde göras så smidigt, att dubbelresor till samma gård icke finge förekomma annat än i undantagsfall.

Professor Carlström har anfört, att den medicinska kliniken alltid haft svårigheter med anskaffandet av kliniskt undervisnings- och forskningsmaterial. Den obstetrisk-bujatriska avdelningen hade erhållit material genom den ambulatoriska kliniken, medan så praktiskt taget icke varit fallet beträffande den medicinska avdelningen. Man kunde vid sådant förhållande tänka sig även den medicinska avdelningen utrustad med en ambulatorisk klinik, vilket dock syntes vara en opraktisk lösning. I stället borde den ambulatoriska kliniken avskiljas från högskolans avdelningar och såsom fristående ställas under ledning av en praktiskt erfaren veterinär. Kliniken

skulle ha till uppgift att anskaffa material till samtliga kliniker vid högskolan och att under föreståndarens ledning bibringa de studerande en sista avslipning, innan de ginge ut i praktisk verksamhet.

Lärarkollegiet har föreslagit, att professorn i obstetrik och gynekologi skulle vara föreståndare för den ambulatoriska kliniken, bland annat med hänsyn till att denne professor syntes ha det största intresset av sjukdomsfallen inom den ambulatoriska klinikens verksamhetsområde. Kollegiet förut-satte, att fall av medicinskt, eventuellt även av kirurgiskt, intresse i ambulatoriska kliniken remitterades till vederbörande avdelning vid högskolan. Från remittering skulle dock uteslutas fall av enklare beskaffenhet, vilka lämpligast kunde behandlas i samband med utresa från ambulatoriska kliniken. Vid samtliga utresor skulle tillämpas samma taxa, så att icke djurägarna åsamkades extra utgifter. Den nuvarande obstetrisk-bujatriska avdelningens djurtransportbil skulle ställas till samtliga ifrågakommande avdelningars gemensamma förfogande, varjämte ytterligare en dylik bil skulle inköpas. Ytterligare en bilförare, placerad i lönegrad Eo 5 (9), borde i avslutning härtill anställas.

Lärarkollegiet har föreslagit, att ett årsanslag av 5 000 kronor skulle beräknas för underhåll av den nuvarande obstetrisk-bujatriska avdelningens djurtransportbil, sedan denna ställts till ambulatoriska klinikens disposition.

Högskoleutredningens förslag.

Om veterinärhögskolans ambulatoriska klinik organiserades såsom en självständig avdelning inom högskolan, skulle detta givetvis innebära vissa fördelar. Å andra sidan torde, med hänsyn till sjukresornas växlande frekvens, klinikens tjänstemän bäst utnyttjas, om kliniken sorterar under en avdelning med likartade arbetsuppgifter. Några bärande skäl till att förändra principerna för veterinärhögskolans ambulatoriska kliniks ställning och verksamhetssätt anser högskoleutredningen därför icke föreligga. Kliniken i fråga bör alltså sortera under professorn i obstetrik och gynekologi, varjämte inom klinikens verksamhetsområde uppkommande betydelsefullare fall av medicinskt eller kirurgiskt intresse böra remitteras till respektive avdelningar vid högskolan.

För ambulatoriska kliniken bör beräknas ett årligt anslag å 2 000 kronor till underhåll av djurtransportbil.

13. Docent- och forskarstipendiater.

Såsom framgår av andra kapitlet har högskoleutredningen föreslagit, att docentstipendier och forskarstipendier skulle — i motsats till vad nu är fallet — finnas tillgängliga vid veterinärhögskolan. Dennas lärarkollegium har föreslagit, att fem docentstipendier och ett forskarstipendium skulle knytas

till högskolan. Av samma skäl, som utredningen åberopat för sitt förslag rörande docent- och forskarstipendier vid lantbruks- och skogshögskolorna, synes det betydelsefullt, att även veterinärhögskolan i detta avseende blir utrustad på ett tillfredsställande sätt. Högskoleutredningen vill föreslå, att fem docentstipendier och ett forskarstipendium tilldelas veterinärhögskolan.

14. Det radiologiska arbetet.

I anledning av att två av veterinärhögskolans avdelningar hos högskoleutredningen föreslagit beräknande av avsevärda belopp för röntgenologisk utrustning och med hänsyn till att modern och dyrbar sådan utrustning redan finnes vid högskolans kirurgiska och medicinska kliniker, har utredningen ansett det motiverat att till behandling upptaga frågan, huruvida några fördelar vore att vinna genom en centralisering av det radiologiska arbetet inom veterinärhögskolan. För närvarande bedrivs radiologiskt arbete huvudsakligen vid högskolans medicinska och kirurgiska kliniker samt i viss utsträckning även vid avdelningen för avelsbiologi och husdjurshygien. Nyssnämnda båda kliniker äro utrustade med modern apparatur för röntgendiagnostik och medicinska kliniken dessutom med en röntgenterapianläggning. Någon specialutbildad röntgenolog finnes icke vid högskolan utan röntgenarbetet omhänderhaves av de kliniska lärarna med hjälp av två å kirurgiska respektive medicinska kliniken anställda laboratoriebiträden. Någon undervisning i radiologi bedrivs för närvarande icke vid veterinärhögskolan.

Inom veterinärmedicinen har under de senare åren radiologien utnyttjats i allt större utsträckning, och särskilt inom röntgendiagnostiken ha avsevärda vinster kunnat inregistreras. Som följd härav ha vid en del veterinärhögskolor i Europa och Amerika inrättats särskilda röntgenavdelningar med specialutbildad personal. För Sveriges vidkommande kan nämnas, att de flesta av arméns sjukstallar numera äro utrustade med modern röntgenapparatur.

Utredningen har kommit till den uppfattningen, att det radiologiska arbetet vid veterinärhögskolan för närvarande icke är rationellt ordnat. Å ena sidan finnes moderna, välutrustade röntgenanläggningar, men å andra sidan saknas specialutbildad personal för deras omhänderhavande och effektiva utnyttjande. Radiologien är numera en så komplicerad vetenskapsgren, att den av sina utövare kräver en grundlig specialutbildning, om dess möjligheter skola kunna utnyttjas och fullgoda resultat kunna erhållas. Man bör i detta samband också taga hänsyn till det ansvar, som är förbundet med handhavandet av röntgenologiska anläggningar genom de risker, som alltid äro för handen vid röntgenologiskt arbete. I övrigt torde driftskostnaderna

vid röntgenologiska anläggningar utan tillgång till specialutbildad personal komma att ställa sig onödigt höga.

Med hänsyn till det anförda har utredningen ansett, att allt röntgenologiskt arbete vid högskolan bör anförtros åt en specialutbildad röntgenolog i laborators ställning. Önskvärt vore, att denna även tilldelades en viss undervisningsskyldighet i röntgenologi för de studerande. Som tekniska medhjälpare skulle laboratorn till sitt förfogande erhålla de båda röntgenbiträden som redan beräknats för kirurgiska avdelningen respektive den ena av de medicinska avdelningarna. Ett genomförande av utredningens förslag skulle icke erfordra några nya lokaler eller ny apparatur, då röntgenologen avses skola utföra sitt arbete vid de redan förefintliga anläggningarna. Med anskaffande av vissa från högskolan begärda nya röntgenanläggningar på sammanlagt 73 000 kronor synes tills vidare kunna anstå. Såsom årligt anslag för det radiologiska arbetet vid högskolan bör vidare beräknas ett belopp av 5 000 kronor.

15. Biblioteket.

Inkomna förslag.

Beträffande veterinärhögskolans bibliotek har bibliotekarien föreslagit bland annat, att den nuvarande personalen — en bibliotekarie — skulle ökas med en amanuens i lönegrad Eo 18 (22).

Veterinärmedicinska föreningen har i en promemoria framhållit, att bibliotekets läsrum vore tillgängligt för de studerande endast klockan 9—12, alltså under en tid, då det övervägande flertalet av de studerande vore upptaget av kurser och kliniktjänstgöring. Tillgång till läsrummet kunde endast beredas legitimerade veterinärer för vetenskaplig forskning. Jämfördes dessa fakta med förhållandena vid lantbrukshögskolan, skulle man finna, att biblioteket där vore tillgängligt för de studerande klockan 9—21, och att rymliga lokaler disponerades för referensbibliotek och läsrum.

Lärarkollegiet har förordat, att vid biblioteket skulle anställas — utöver bibliotekarien — följande befattningshavare

1 biblioteksamanuens, Eo 18 (22)

1 biblioteksbiträde, Eo 7 (11)

Veterinärhögskolans bokbestånd omfattar cirka 1 200 hyllmeter. Den årliga accessionen uppgår till omkring 25 hyllmeter. Antalet löpande tidskrifter uppgår till 236 och antalet bytesförbindelser till 202. Bibliotekets besöksantal beräknas till 3 520 per år och dess hemlån till 2 420 per år.

Bibliotekets behov av årsanslag har av lärarkollegiet beräknats till 12 000 kronor. (Anslaget till bokinköp och bindning uppgår nu till 5 500 kronor.) Engångsanslag erfordrades vidare för bibliotekets utrustning med möbler m. m.

Högskoleutredningens förslag.

Av utredningen rörande bibliotekets arbetsomfattning synes framgå, att en så stor utökning av arbetskraften, som från högskolans sida ifrågasatts, icke synes av behovet påkallad. Utredningen vill här även hänvisa till den undersökning, som högskoleutredningen återgivit i samband med behandling av frågan om utökning av lantbrukshögskolans bibliotekspersonal. Genom beslut av årets riksdag har till biblioteket knutits en heltidsanställd bibliotekarie i lönegrad Ce 26. Tidigare ha biblioteksgöromålen skötts av en halvtidsanställd arbetskraft med mindre biblioteksutbildning. Med hänsyn härtill finner utredningen sig icke för närvarande kunna tillstyrka utökning av den högre utbildade personalen. Utredningen anser däremot, att bibliotekarien bör erhålla hjälp med skrivgöromål och andra mindre kvalificerade arbetsuppgifter vid biblioteket och vill därför förordna, att en biträdesbefattning för kontorsgöromål knytes till biblioteket.

Till bokinköp och bokbindning för biblioteket bör beräknas årsanslag med 10 000 kronor. Engångsanslag för bibliotekets utrustning med möbler m. m. torde böra beräknas till 3 000 kronor.

16. Sekretariatet m. m.

Inkomna förslag.

Enligt veterinärhögskolans stadgar har lärarkollegiet att inom eller utom sig utse sekreterare att vid kollegiets sammanträden föra protokoll och ombesörja av kollegiets beslut föranledda expeditioner. Enligt tidigare formulering av nämnda bestämmelse kunde kollegiet endast inom sig utse sekreterare, som alltså måste vara en av högskolans professorer. Även efter omformuleringen har kollegiet — enligt vad det meddelat — ansett fördelaktigast att till sekreterare utse en av sina ledamöter, när sekreteraren ansetts böra vara väl initierad beträffande förekommande ärenden. Kollegiet har nu föreslagit, att ifrågavarande sekreteraruppdrag kombinerades med uppdraget att vara högskolestyrelsens och rektors sekreterare samt att för ändamålet inrättades en särskild sekreterarbefattning i 26 (29) lönegraden. Till sekretariatet i fråga skulle enligt förslaget även höra en biträdesbefattning för kontorsgöromål. Till motivering har kollegiet anfört.

Sedan numera de göromål, som kommit att förbindas med sekreteraruppdraget, under den senast förflutna 10-årsperioden ungefärligen tredubblats, medan arbetet bibehållit en mycket ojämn fördelning med periodvis stor anhopning av ärenden, åtföljd av större eller mindre sysslolöshet, torde det icke vara möjligt eller försvarligt vare sig att belasta en av högskolans professorer med detta uppdrag eller att överlåta sekreterarbetena på utomstående, som för dessa göromål endast kan avstå viss kortare tid per dag.

Under hänvisning till en av kollegiets nuvarande sekreterare, professor A. Palmgren utarbetad promemoria vill kollegiet föreslå, att ifrågavarande sekreterarupp-

drag kombineras med uppdraget att vara sekreterare i högskolans styrelse och rektors sekreterare samt att för ändamålet inrättas en särskild sekreterarbefattning, förslagsvis i lönegrad 26 (29). Med nuvarande uppdrag att vara kollegiets sekreterare ha kombinerats göromål, som lämpligen torde böra överlåtas åt ett biträde för kontorsgöromål. Kollegiet vill därför föreslå samtidigt inrättande av en dylik biträdesbefattning vid högskolans sekretariat.

Professor Palmgren har i den åberopade promemorian uttalat bland annat följande.

Uppdraget att vara kollegiets sekreterare innebär att vid kollegiets sammanträden föra protokoll och att ombesörja av kollegiets beslut föranledda expeditioner. Antalet sammanträden under sist förflutna 10-årsperiod har i medeltal varit 25 per år. Därvid behandlade ärenden ha i medeltal varit 173 per år (läsåret 1936/37 139, läsåret 1945/46 238). Antalet utgående skrivelser var under läsåret 1936/37 70, under läsåret 1945/46 151.

Av kollegiets sammanträden äro stadseenligt nio per år i första hand avsedda såsom examenssammanträden, d. v. s. sammanträden under vilka de studerandes ansökningar om examen upptagas till prövning och avgörande. Sekreteraren åligger att mottaga examensansökningarna och att i samband därmed genomgå och kontrollera ansökningshandlingarna, uppbära och utskryva kvitto på examensavgift m. m.

Sekreteraren åligger att föra diarium över till kollegiet inkomna skrivelser och av desamma föranledda åtgärder, samt att i samband därmed införa inkommande skrivelser och avskrift av utgående skrivelser i kortregister över kollegiets arkiv och att handha detta arkiv (inklusive utlåning därifrån). Han har vidare att sköta en rätt omfattande korrespondens med studenter, som önska upplysningar och råd beträffande meritering för inträde såsom studerande vid högskolan. Samtliga inträdesökandes meriter skola överföras till blanketter av sekreteraren, som också skall uträkna meriternas poängvärde jämte poängsummorna samt upprätta förteckning över de sökande och deras meriter. Sekreteraren åligger att förrätta inskrivning av nyantagna studerande, att utlämna tentamensböcker, att uppbära inskrivningsavgifter, utskryva kvitto härför och redovisa influtna avgifter. Två gånger årligen har sekreteraren att införa de studerandes samtliga nytillkomna tentamina och andra data i högskolestatistikens s. k. lokalregister samt att till statistiska centralbyrån översända tentamens-, examens- och värnpliktslistor jämte uppgifter om utdelade stipendier, amanuensförordnanden, närvarouppgifter m. m.

Utförandet av större eller mindre utredningar faller jämväl inom sekreterarens verksamhetsområde. Sekreteraren åligger att årligen till rektor överlämna redogörelse till högskolans årsberättelse, ävensom att iordningställa manuskript och läsa korrektur till högskolans läroplan och katalog.

Vid högskolan finnes ingen skrivhjälp avsedd för sekreteraren, som alltså personligen måste utföra allt ovanstående arbete. Karakteristiskt för de med sekreterarsysslan förenade åliggandena är, att det huvudsakliga arbetet är ojämnt fördelat. Under den sist förflutna 10-årsperioden ha emellertid sekreterargöromålen ungefär tredubblats. Det torde vara uppenbart, att det under sådana förhållanden icke längre kan vara lämpligt eller möjligt att uppdraga åt någon av högskolans professorer att vara sekreterare.

På grund av arbetets ojämma fördelning torde det bliva förenat med stora olägenheter om sekreterargöromålen skulle övertagas av någon, som för dessa göromål endast kan avstå viss kortare tid per dag. Fördelaktigast skulle vara att kombinera ifrågakvarande sekreteraruppdrag med uppdraget att vara sekreterare i högskolans

styrelse och att för dessa kombinerade uppdrag anställa en sekreterare på heltidstjänst. Dylik sekreterare skulle även kunna anlitas av rektor, kollegiekommittéer och — vid förekommande behov — även av institutionscheferna.

I detta sammanhang må anföras, att högskolans styrelse uttalat, att personalen å högskolans ekonomiska avdelning, inklusive sekretariat och kansli, redan vore otillräcklig och över hövan arbetstyngd samt att varje utökning av högskolans övriga personal komme att medföra ett oavvisligt behov av förstärkning av personalen å den ekonomiska avdelningen.

Den vid veterinärhögskolan för gemensamma ändamål anställda personalen består av

- 1 rektor (1 500 kronor)
- 1 intendent (Ce 27)
- 1 sekreterare hos lärarkollegiet (1 200 kronor)
- 1 instrumentmakare (Ce 14)
- 1 maskinist (övergångsstat, Ca 14)
- 1 maskinist av andra klass (Ca 13)¹
- 1 kontorist (Ce 13)
- 4 biträden för kontorsgöromål²
- 1 förste expeditionsvakt (Ca 11)
- 6 institutionsvaktmästare (Ca 11)
- 1 vaktmästare, tillika bilförare (Ca 11)
- 2 eldare av första klass (Ca 10)
- 2 eldare av andra klass (Ca 9, Ce 9)
- 1 bilförare (Ca 9)
- 1 port- och telefonvakt (Ca 9)
- 2 gårdskarlar (Ca 9, Ce 9)
- 1 nattvakt (Ce 9)

Veterinärhögskolans lärarkollegium har föreslagit, att 1 000 kronor skulle anvisas för ersättning åt sakkunniga, som anlitas vid bedömning av disputationer, samt att 6 000 kronor skulle anvisas för ersättning åt sakkunniga för bedömning av befattningssökandes meriter. Engångsanslag med erforderligt belopp borde vidare anvisas för förbättring av vissa föreläsningssalar utrustning.

Högskoleutredningens förslag.

Ett genomförande av högskoleutredningens förslag om utökning av antalet studerande vid högskolan samt inrättande av ett flertal nya professorer och ett icke obetydligt antal andra nya befattningar kommer otvivelaktigt att medföra en ökning av de administrativa göromål, som påvåla styrelsen och rektor. Sedan professor Palmgren förklarat sig icke längre vilja åtaga sig sekreteraruppdraget, har detta — enligt vad utredningen inhämtat —

¹ Hålles obesatt, så länge den på övergångsstat uppförde maskinisten kvarstår i tjänsten.

² En befattning såsom kanslibitråde (Ca 11) uppehålls icke, så länge befattningshavaren uppehåller kontoristtjänsten.

anförtrotts åt en administrativt utbildad arbetskraft. Enligt utredningens mening kan det icke vara god ekonomi att pålägga professorerna alltför omfattande administrativa arbetsuppgifter till förfång för deras egentliga arbete med undervisning och forskning. För närvarande finnas vid högskolan en intendent i lönegrad Ce 27 samt en kontorist och två biträden för kontorsgöromål. Enligt utredningens uppfattning böra sekreterargöromålen hos kollegiet liksom nu handhas av en administrativt utbildad arbetskraft. Dessa göromål torde icke kunna påläggas den nuvarande intendenten, då denne synes helt upptagen av intendentsgöromålen och sekreterararbetet för högskolans styrelse. Å andra sidan torde det knappast vara påkallat att inrätta en ny tjänst för att övertaga arbetet såsom sekreterare åt kollegiet, även om på denne befattningshavare skulle överflyttas en del av den nuvarande intendentens arbete med sekreterargöromål. Intendentsgöromålen torde icke vara av den omfattningen, att dessa ensamma kunna helt fylla intendentens arbetstid. Med hänsyn till det anförda har utredningen funnit sig böra föreslå, att arbetet vid kansliet ordnas så, att ett belopp av förslagsvis 3 000 kronor ställes till högskolans förfogande för anställning av en administrativt utbildad arbetskraft, vilken såsom bisyssla kan övertaga sekreterargöromålen hos lärarkollegiet samt delvis sekreterararbetet åt högskolans styrelse. Härigenom torde intendenten beredas sådan lättnad i sin arbetsbörda, att han å sin sida kan i större omfattning än nu är fallet biträda rektorn med dennes löpande arbete. Härutöver synes en förstärkning av arbetskrafterna vid kansliet böra ske genom anställande av ytterligare ett biträde för kontorsgöromål. Detta skulle givetvis även kunna biträda vid skrivgöromål för kollegiets räkning.

Liksom vid lantbruks- och skogshögskolorna synes rektorsarvodet vid veterinärhögskolan böra höjas till 3 000 kronor.

Genomförandet av utredningens byggnadsprogram synes böra föranleda en ökning av vaktmästarpersonalen vid veterinärhögskolan med två institutionsvaktmästare i lönegrad Ca 11.

Liksom skett i fråga om lantbruks- och skogshögskolorna beräknar utredningen, att ett belopp av 1 500 kronor bör stå till förfogande för ersättning åt sakkunniga vid veterinärhögskolan.

För förbättring av högskolans föreläsningssalars utrustning bör anvisas ett engångsanslag av 15 000 kronor.

17. Sammanfattning av utredningens förslag rörande personal och anslag för veterinärhögskolans avdelningar m. m.

Högskoleutredningens i det föregående av detta kapitel framlagda förslag till personalökning vid veterinärhögskolan upptagas i följande sammanställning.

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
<i>Medicinska avdelningen för icke-idisslare.</i>		
1 professor (Ca 33)	1 professor (Ca 33)	} 1 laborator } 1 ändrad tjänst
2 laboratorer (Ca 29)	1 laborator (Ce 29)	
2 förste assistenter (Ce 24)	2 förste assistenter (Ce 24)	
1 tredje amanuens (1 200 kr.)		1 tredje amanuens
2 sjukvårdarförmän (Ca 12, Ca 11)	2 sjukvårdarförmän (Ca 12, Ca 11)	
1 laboratoriebiträde (Ce 8 —Ca 11)	1 laboratoriebiträde (Ca 10)	1 eventuellt ändrad tjänst
1 röntgenbiträde (Ce 10)	1 röntgenbiträde (Ce 10)	
2 djursjukvårdare (Ca 9, Ce 9)	2 djursjukvårdare (Ca 9, Ce 9)	
2 djurskötare (Ce 9)	2 djurskötare (Ce 9)	
1 biträde för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)		1 biträde för kontorsgöromål
<i>Medicinska avdelningen för idisslare.</i>		
1 professor (Ca 33)		1 professor
1 laborator (Ca 29)		1 laborator
1 förste assistent (Ce 24)		1 förste assistent
1 tredje amanuens (1 200 kr.)		1 tredje amanuens
1 laboratoriebiträde (Ce 8 —Ca 11)		1 laboratoriebiträde
1 biträde för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)		1 biträde för kontorsgöromål
1 djursjukvårdare (Ce 9)		1 djursjukvårdare
<i>Fysiologiska avdelningen.</i>		
1 professor (Ca 33)	1 professor (Ca 33)	
1 laborator (Ca 29)		1 laborator
1 förste assistent (Ce 24)	1 förste assistent (Ce 24)	
1 förste amanuens (4 032 kr.)		1 förste amanuens
1 laboratoriebiträde (Ce 8 —Ca 11)	1 laboratoriebiträde (Ce 10)	1 eventuellt ändrad tjänst
1 biträde för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)		1 biträde för kontorsgöromål
<i>Farmakologiska avdelningen.</i>		
1 professor (Ca 33)		1 professor
1 förste assistent (Ce 24)		1 förste assistent
1 tredje amanuens (1 200 kr.)		1 tredje amanuens
1 laboratoriebiträde (Ce 8 —Ca 11)		1 laboratoriebiträde
<i>Avdelningen för bakteriologi och epizootologi.</i>		
1 professor (Ca 33)	1 professor (Ca 33)	
1 laborator (Ca 29)	1 laborator (Ce 29)	1 ändrad tjänst
1 förste assistent (Ce 24)	1 förste assistent (Ce 24)	

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
1 förste amanuens (4 032 kr.)		1 förste amanuens
2 laboratoriebiträden (Ce 8 —Ca 11)	2 laboratoriebiträden (Ca 10, Ce 10)	2 eventuellt ändrade tjänster
1 biträde för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)		1 biträde för kontorsgöromål
1 djurskötare (Ce 9)	1 djurskötare (Ce 9)	

Avdelningen för födoämneshygien.

1 professor (Ca 33)		1 professor
1 förste assistent (Ce 24)		1 förste assistent
1 tredje amanuens (1 200 kr.)		1 tredje amanuens
1 laboratoriebiträde (Ce 8 —Ca 11)		1 laboratoriebiträde
1 djurskötare (Ce 9)		1 djurskötare

Anatomiska och histologiska avdelningen.

1 professor (Ca 33)	1 professor (Ca 33)	1 ändrad tjänst
1 prosektor (Ca 29)	1 prosektor (Ce 29)	1 förste assistent
1 förste assistent (Ce 24)		1 förste amanuens
1 förste amanuens (4 032 kr.)		
2 laboratoriebiträden (Ce 8 —Ca 11)		2 laboratoriebiträden
1 biträde för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)		1 biträde för kontorsgöromål

Kemiska avdelningen.

1 professor (Ca 33)	1 professor (Ca 33)	1 ändrad tjänst
1 laborator (Ca 29)	1 laborator (Ce 29)	1 förste assistent
1 förste assistent (Ce 24)		1 förste amanuens
1 förste amanuens (4 032 kr.)		
2 laboratoriebiträden (Ce 8 —Ca 11)	1 laboratoriebiträde (Ca 10)	{ 1 laboratoriebiträde 1 eventuellt ändrad tjänst
1 biträde för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)		1 biträde för kontorsgöromål

Kliniska centrallaboratoriet.

1 laborator (Ca 29)		1 laborator
2 laboratoriebiträden (Ce 8 —Ca 11)		2 laboratoriebiträden

Patologisk-anatomiska avdelningen.

1 professor (Ca 33)	1 professor (Ca 33)	
1 prosektor (Ca 29)	1 prosektor (Ce 29)	
2 förste assistenter (Ce 24)	1 assistent (Cg 20)	{ 1 förste assistent 1 ändrad tjänst
1 förste amanuens (4 032 kr.)		1 förste amanuens

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
1 preparator (Ca 14)	1 preparator (Ca 14)	
3 laboratoriebiträden (Ce 8—Ca 11)	2 laboratoriebiträden (Ce 10, Ce 11)	<ul style="list-style-type: none"> { 1 laboratoriebiträde { 2 eventuellt ändrade tjänster
2 biträden för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)	½ biträde för kontorsgöromål (Ce 8)	<ul style="list-style-type: none"> { 1½ biträden för kontorsgöromål { ½ eventuellt ändrad tjänst

Avdelningen för avelsbiologi och husdjurshygien

1 professor (Ca 33)	1 professor (Ca 33)	
1 laborator (Ca 29)	1 laborator (Ce 29)	
1 förste assistent (Ce 24)		1 ändrad tjänst
1 förste amanuens (4 032 kr.)		1 förste assistent
3 laboratoriebiträden (Ce 8—Ca 11)	3 laboratoriebiträden (1 i Ca 10, 2 i Ce 10)	1 förste amanuens
1 biträde för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)		3 eventuellt ändrade tjänster
1 ladugårdsförman (Ca 11)	1 ladugårdsförman (Ca 11)	1 biträde för kontorsgöromål
2 djurskötare (Ce 9)	1 djurskötare (Ce 9)	1 djurskötare

Avdelningen för hovsjukdomar m. m.

1 lärare (Ca 31)	1 lärare (Ca 31)	
1 förste assistent (Ce 24)		1 förste assistent
1 laboratoriebiträde (Ce 8—Ca 11)	1 laboratoriebiträde (Ce 10)	1 eventuellt ändrad tjänst
1 verkmästare (Ca 14)	1 verkmästare (Ca 14)	
2 hovslagare (Ca 12)	2 hovslagare (Ca 10)	2 ändrade tjänster
1 hovslagare (Ce 12)	1 hovslagare (Ce 10)	1 ändrad tjänst

Kirurgiska avdelningen.

1 professor (Ca 33)	1 professor (Ca 33)	
2 laboratorer (Ca 29)	1 laborator (Ce 29)	<ul style="list-style-type: none"> { 1 laborator { 1 ändrad tjänst
1 förste assistenter (Ce 24)	2 förste assistenter (Ce 24)	
1 förste amanuens (4 032 kr.)		1 förste amanuens
1 sjukvårdarförman (Ca 12)	1 sjukvårdarförman (Ca 12)	
1 fodermarsk (Ca 11)	1 fodermarsk (Ca 11)	
1 laboratoriebiträde (Ce 8—Ca 11)	1 laboratoriebiträde (Ce 10)	1 eventuellt ändrad tjänst
1 operationssköterska (Ce 10)	1 operationssköterska (Ce 10)	
1 röntgenbiträde (Ce 10)		1 röntgenbiträde
1 biträde för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)		1 biträde för kontorsgöromål
4 djursjukvårdare (2 i Ce 9, 2 i Ca 9)	4 djursjukvårdare (2 i Ce 9, 2 i Ca 9)	

Erforderlig personal	Nuvarande personal	Ökning
<i>Obstetrisk-gynekologiska avelningen.</i>		
1 professor (Ca 33)	1 professor (Ca 33)	
2 laboratorer (Ca 29)	2 laboratorer (Ce 29)	2 ändrade tjänster
3 förste assistenter (Ce 24)	2 assistenter (Cf 22, Cg 20)	1 förste assistent 2 ändrade tjänster
1 förste amanuens (4 032 kr.)		1 förste amanuens
2 laboratoriebiträden (Ce 8—Ca 11)	2 laboratoriebiträden (Ca 10, Ce 10)	2 eventuellt ändrade tjänster
1 biträde för kontorsgöromål (Cf 4—Ca 11)		1 biträde för kontorsgöromål
1 speciallärare i artificiell insemination (14 800 kr.)	1 speciallärare i artificiell insemination (10 008 kr.)	Höjt arvode
1 speciallärare i tuberkulosdiagnostik (3 000 kr.)	1 speciallärare i tuberkulosdiagnostik (3 000 kr.)	
1 sjukvårdarförman (Ca 11)	1 sjukvårdarförman (Ca 11)	
2 djursjukvårdare (Ce 9)	2 djursjukvårdare (Ce 9)	
1 djurskötare (Ce 9)	1 djurskötare (Ce 9)	

Radiologisk verksamhet.

1 laborator (Ca 29)	1 laborator
---------------------	-------------

Docent- och forskarstipendiater.

5 docentstipendiater (7 200 kr.)	5 docentstipendiater
1 forskarstipendiat (9 000 kr.)	1 forskarstipendiat

Biblioteket och sekretariatet m. m.

Rörande utredningens förslag till personalförstärkning vid biblioteket och sekretariatet m. m. hänvisas till avsnitten 15 och 16 av detta kapitel.

Såsom framgår av nu angivna sammanställning innebära högskoleutredningens förslag om personalförstärkning vid veterinärhögskolan i huvudsak

- 1) att 3 professurer skulle inrättas;
- 2) att 6 laboratorbefattningar skulle inrättas och nuvarande laborator- och prosektorsbefattningar överföras från lönegrad Ce 29 till Ca 29, d. v. s. den beräknade normallönegraden för högskolans laboratorer (prosektorer);
- 3) att 12 förste assistentbefattningar i lönegrad Ce 24 skulle inrättas, av vilka 3 skulle ersätta nu befintliga i annan lönegrad placerade assistenttjänster;
- 4) att 8 arvodesavlönade förste amanuensbefattningar skulle inrättas;
- 5) att 4 arvodesavlönade tredje amanuensbefattningar skulle inrättas;
- 6) att 9 laboratoriebiträdesbefattningar skulle inrättas och vissa lönejusteringar genomföras med avseende å en del redan befintliga dylika tjänster;

- 7) att 12 tjänster såsom biträden för kontorsgöromål skulle inrättas, av vilka $\frac{1}{2}$ tjänst skulle ersätta en redan befintlig dylik tjänst;
- 8) att 1 tjänst såsom röntgenbiträde i lönegrad Ce 10 skulle inrättas;
- 9) att 1 djursjukvårdar- och 2 djurskötartjänster i lönegrad Ce 9 skulle inrättas;
- 10) att löneförbättringar skulle genomföras för 3 hovslagare och 1 speciallärare;
- 11) att 5 docentstipendier och 1 forskarstipendium skulle inrättas;
- 12) att 2 institutionsvaktmästartjänster i lönegrad Ca 11 skulle inrättas;
- 13) att 1 sekreterarbefattning med årsarvode av 3 000 kronor skulle inrättas i utbyte mot den nuvarande befattningen såsom sekreterare hos lärarkollegiet, vilken är förenad med ett årsarvode av 1 200 kronor;
- 14) att för ersättning åt sakkunniga skulle beräknas ett belopp av 1 500 kronor;
- 15) att rektorsarvodet skulle höjas från 1 500 kronor till 3 000 kronor för år.

Vad angår placeringen i olika lönegrader av laboratoriebiträdena och biträdena för kontorsgöromål må anföras, att vid högskolan för närvarande finnas anställda 5 laboratoriebiträden i lönegrad Ca 10, 8 laboratoriebiträden i lönegrad Ce 10, samt $4\frac{1}{2}$ biträden för kontorsgöromål, av vilka 1 i lönegrad Ca 11¹, 1 i Ce 11 och $2\frac{1}{2}$ underkastade befordringsgången för skriv- och kontorsbiträden. Vid veterinärhögskolan skulle enligt utredningens förslag finnas sammanlagt 23 lönegradsplacerade laboratoriebiträden. I anslutning till utredningens i andra kapitlet angivna riktlinjer för tillgodoseende av personalbehovet vid ifrågavarande högskolor föreslår utredningen, att av nämnda 23 laboratoriebiträden 5 placeras i lönegrad Ca 11, 6 i Ce 11, 6 i Ca 8 och 6 i Ce 8. Enär vid högskolan nu finnas anställda 13 laboratoriebiträden i lönegraderna Ca 10 och Ce 10, medan enligt utredningens förslag endast 11 laboratoriebiträden skulle placeras i lönegraderna Ca 11 och Ce 11, torde dock få beräknas, att — därest samtliga nuvarande laboratoriebiträden kvarstå i tjänst vid genomförande av förevarande utbyggnad — två laboratoriebiträden skola vara placerade i lönegrad Ca 10 eller Ce 10 i stället för i lönegrad Ca 8 eller Ce 8. Av de 15 biträden för kontorsgöromål, som utredningen beräknat, böra vidare 3 placeras i lönegrad Ca 11 och 4 i lönegrad Ce 11, varjämte för 8 bör tillämpas befordringsgången för skriv- och kontorsbiträden.

Den vid genomförande av högskoleutredningens personalförslag rörande veterinärhögskolan uppkommande ökningen av högskolans avlöningsutgifter kan beräknas enligt följande sammanställning.

¹ Denna befattning skall dock hållas vakant, så länge befattningshavaren uppehåller kontoristtjänsten i Ce 13.

	Årslöner enligt löneplan ¹ , respektive årsarvoden, kronor		
	Enligt förslaget	För när- varande	Ökning
Medicinska avdelningnn för icke-idisslare	110 400	91 128	19 272
» » » idisslare	55 308		55 308
Fysiologiska avdelningen	53 148	31 044	22 104
Farmakologiska avdelningen	32 100		32 100
Avdelningen för bakteriologi och epizootologi	63 276	54 540	8 736
» » födoämneshygien	37 092		37 092
Anatomiska och histologiska avdelningen	58 284	28 752	29 532
Kemiska avdelningen	58 284	34 032	24 252
Kliniska centrallaboratoriet	23 496		23 496
Patologisk-anatomiska avdelningen	84 984	56 897	28 087
Avdelningen för avelsbiologi och husdjurshygien	78 960	55 140	23 820
» » hovsjukdomar m. m.	53 604	41 892	11 712
Kirurgiska avdelningen	118 512	91 128	27 384
Obstetrisk-gynekologiska avdelningen	130 312	103 356	26 956
Docent- och forskarstipendiater	45 000		45 000
Radiologisk verksamhet	13 224		13 224
Kansliet och biblioteket m. m.	168 588	149 280	19 308
Summa	1 184 572	737 189	447 383
Ersättning till sakkunniga			1 500
Rörligt tillägg, dyrtids- och kristillägg samt (till docent- och forskarstipendiater) provisoriskt lönetillägg			76 794
		Summa	525 677

¹ Jfr not 1 å sid. 139.

Då veterinärhögskolans avlöningsanslag för närvarande är upptaget med 899 400 kronor, skulle detsamma alltså vid genomförande av utredningens förslag behöva höjas med omkring 525 700 kronor till omkring 1 425 100 kronor. Avlöningsstatens ordinarie post skulle behöva uppräknas med omkring 327 000 kronor, arvodesposten med omkring 53 100 kronor och posten för övrig icke-ordinarie personal med omkring 67 300 kronor. En ny post — ersättning till sakkunniga — skulle vidare behöva införas med ett belopp av 1 500 kronor. Utgifterna för rörligt tillägg m. m. skulle öka med omkring 76 800 kronor.

Av högskoleutredningen framlagda förslag om årliga anslag samt engångsanslag till utrustning för veterinärhögskolans avdelningar m. m. kunna sammanställas på följande sätt (sid. 261).

18. Undervisningsplanen.

Högskoleutredningen har i det föregående framlagt förslag om utbyggnad av bland annat veterinärhögskolans personella resurser. Härvid har avsetts att jämväl en utvidgning bör äga rum i fråga om undervisningen på vissa läroombåden. Detta synes exempelvis böra ske inom fysiologi, farmakologi och födoämneshygien. Dylka utvidgningar kunna, enligt vad från lärarkollegiets sida framhållits, ske utan att en förlängning av studietiden be-

	Årligt anslag			Engångs- anslag, kronor
	Enligt förslaget, kronor	För när- varande, kronor	Ökning kronor	
Medicinska avdelningen för icke-idisslare	8 000	3 300	4 700	10 000
Dito till kliniskt material	4 000	1 850	2 150	
Medicinska avdelningen för idisslare	8 000	¹ 900	7 100	10 000
Dito till kliniskt material	4 000		4 000	
Fysiologiska avdelningen	13 000	5 000	8 000	75 000
Farmakologiska avdelningen	10 000		10 000	150 000
Avdelningen för bakteriologi och epizootologi	10 000	5 000	5 000	20 000
Avdelningen för födoämneshygien	10 000		10 000	150 000
Anatomiska och histologiska avdelningen	10 000	4 200	5 800	20 000
Till inköp av djur	5 000	3 750	1 250	
Kemiska avdelningen	10 000	3 000	7 000	15 000
Kliniska centrallaboratoriet	5 000		5 000	40 000
Patologisk-anatomiska avdelningen ²	10 000	5 000	5 000	24 000
Avdelningen för avelsbiologi och husdjurshygien	13 000	3 000	10 000	150 000
Avdelningen för hovsjukdomar m. m.	3 000	1 750	1 250	
Kirurgiska avdelningen	8 000	1 500	6 500	10 000
Dito till kliniskt material	1 500	1 500		
Obstetrisk-gynekologiska avdelningen	8 000	6 700	1 300	
Dito till kliniskt material	4 000	5 000	— 1 000	
Ambulatoriska kliniken	2 000		2 000	
Den radiologiska verksamheten	5 000		5 000	
Summa	151 500	51 450	100 050	674 000
Biblioteket	10 000	5 500	4 500	3 000
Sekretariatet m. m.				15 000
Summa	161 500	56 950	104 550	692 000

¹ Disponeras nu av obstetrisk-bujatriska avdelningen för vissa undersökningar rörande fårsjukdomar.

² Därav 8 000 kronor för utrustning av skeletteringsrum.

höver uppkomma, när dels viss ledig tid nu finnes i högskolans läroplan, dels de studerandes tjänstgöring å medicinska hundkliniken kan något minskas.

Vissa förändringar böra alltså vidtagas med avseende å veterinärhögskolans undervisningsplan. Efter samråd med högskoleutredningen har lärarkollegiet utarbetat ett preliminärt förslag till sådan ändrad undervisningsplan för högskolan. Planen innebär, att de aktuella önskemålen i fråga om högskolans undervisning torde kunna tillgodoses utan en förlängning av studietiden. Planen omfattar föreläsningar, övningar och kliniktjänstgöring till timantal, som — jämfört med nuvarande förhållanden — framgår av sammanställningen å sid. 262.

19. Anslagsbehovet för omkostnader och stipendier m. m.

Inkomna förslag.

Med utgångspunkt från att undervisningen vid veterinärhögskolan i vissa fall är förenad med exkursioner har högskolans lärarkollegium föreslagit,

Ä m n e	Föreläsningar		Övningar		Kliniktjänstgöring		Summa	
	Nu	Förslag	Nu	Förslag	Nu	Förslag	Nu	Förslag
Anatomi	104	104	604	604	—	—	708	708
Histologi	35	35	75	75	—	—	110	110
Kemi	155	155	234	234	—	—	389	389
Fysiologi	84	84	120	152	—	—	204	236
Farmakologi	56	66	—	60	—	—	56	126
Allmän patologi	36	36	72	72	—	—	108	108
Speciell patologisk anatomi	70	70	210	210	—	—	280	280
Hovbeslags- och anspansslära ..	28	28	90	90	—	—	118	118
Hovsjukdomar	17	17	28	28	—	—	45	45
Bakteriologi	28	28	28	28	—	—	56	56
Parasitologi	38	38	—	—	—	—	38	38
Födoämneshygien	66	66	108	144	—	—	174	210
Kirurgi	216	216	102	102	318 ¹	318	636	636
Medicin	150	140	—	—	420	420	570	560
Avelsbiologi och husdjurshygien	122	122	10	185	—	—	132	307
Obstetrik	46	46	57	57	500	} 500	603	671
Bujatrik	68	68	—	—	—		68	671
Läkemedels ekonomi	6	6	—	—	—	—	6	6
Författningskunskap	10	10	—	—	—	—	10	10
Summa	1 335	1 335	1 738	2 041	1 238	1 238	4 311	4 614

¹ Jfr not 1 i bilaga 9.

att ett förslagsanslag å 6 000 kronor — mot nu 700 kronor — skulle anvisas för exkursioner.

Veterinärhögskolans lärarkollegium har vidare föreslagit, att ett belopp av 10 000 kronor skulle ställas till högskolans förfogande för utgivande av meddelanden. För detta ändamål disponerades för närvarande 5 050 kronor, vilket belopp bleve otillräckligt för de ansökningar om bidrag till publiceringskostnader, som inom kort kunde förväntas och vilkas antal komme att väsentligt stegras, därest nu ifrågasatta åtgärder till främjande av forskningen vid högskolan vidtoges.

Kollegiet har beträffande högskolans doktorandstipendier anfört, att dessas antal möjligen behövde höjas i en framtid.

Veterinärmedicinska föreningen har upptagit frågan om elevstipendierna vid veterinärhögskolan och härvid föreslagit, att ett belopp av 10 000 kronor skulle anvisas för detta ändamål utöver erforderligt belopp för amanuenslöner.

Veterinärhögskolans lärarkollegium har funnit det vara av betydelse, att en produktiv professors forskningsverksamhet icke av brist på medel avbrötes med pensionsålderns inträde. Kollegiet har därför föreslagit, att ett forskningsanslag å 5 000 kronor skulle beviljas för professores emeriti vid högskolan.

Högskoleutredningens förslag.

Vid genomförande av högskoleutredningens förslag om utbyggnad av veterinärhögskolan torde högskolans omkostnadsanslag i viss utsträckning be-

höva höjas. Sålunda torde omkostnadsstatens sjukvårdspost böra höjas med 1 000 kronor till 3 000 kronor. Posten till reseersättningar synes böra uppräknas med likaledes 1 000 kronor till 1 200 kronor. Anslagsposten till expenser torde få höjas med 78 100 kronor till 270 000 kronor. Detta belopp beräknas skola disponeras med 200 000 kronor till bränsle, lyse och vatten samt 70 000 kronor till övriga expenser. Omkostnadsanslaget skulle alltså behöva höjas med sammanlagt 80 100 kronor.

Utredningen har i det föregående framlagt ett flertal förslag om höjning av de olika avdelningarnas årliga anslag. Dessa förslag avse höjning av högskolans materielanslag å sammanlagt 100 050 kronor. Posten till exkursioner i materielanslagets dispositionsplan synes böra höjas med 1 300 kronor till 2 000 kronor i syfte att möjliggöra ett större antal exkursioner för de studerande. För att tillgodose den väntade stegringen i önskemålen att publicera forskningsresultat vid högskolan torde vidare posten för utgivande av meddelanden i nämnda dispositionsplan böra höjas med 2 950 kronor till 8 000 kronor. Högskolan bör erhålla möjlighet att i större utsträckning än för närvarande anordna specialföreläsningar av utomstående krafter, varför i materielanslaget bör inräknas ett belopp för fria föredrag. Detta belopp synes böra upptagas med 800 kronor. Sammanlagt bör materielanslaget alltså höjas med 105 100 kronor.

Veterinärhögskolans stipendier för elever, som studera för veterinärexamen, skola enligt högskoleutredningens förslag i andra kapitlet framdeles utgå med 800 kronor per år. Antalet av dessa stipendier synes böra beräknas till 20 stycken. Doktorandstipendierna — föreslagna i andra kapitlet — torde tills vidare böra beräknas till tre. För stipendier till studerande skulle alltså framdeles erfordras ett belopp av $(20 \times 800 + 3 \times 5\,000 =)$ 31 000 kronor mot för närvarande 6 000 kronor. Emellertid torde i veterinärhögskolans stipendieanslag — liksom i lantbrukshögskolans — böra inräknas ytterligare ett belopp, nämligen för rekestipendier åt lärare och övriga befattningshavare vid högskolan. Ett belopp för liknande ändamål vid skogshögskolan ingår i denna högskolas omkostnadsanslag. För ifrågavarande ändamål vid veterinärhögskolan torde ett belopp av 7 000 kronor böra beräknas. Ifrågavarande anslag bör alltså uppräknas med sammanlagt 32 000 kronor till 38 000 kronor. Anmärkas må, att vid bifall till utredningens förslag rörande doktorandstipendier vid veterinärhögskolan stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier vid veterinärhögskolan icke såsom nu böra inräknas i det för universiteten och vissa högskolor gemensamma anslaget för ifrågavarande ändamål.

I anslutning till det i andra kapitlet framlagda förslaget om bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar förordar högskoleutredningen, att ett förslagsanslag för dylika bidrag vid veterinärhögskolan upptages å riksstaten. Tills vidare torde det vara tillfyllest, om anslaget beräknas till ett belopp av 9 000 kronor.

20. Sammanfattande kostnadsberäkning.

Högskoleutredningens i det föregående framlagda förslag rörande veterinärhögskolans utbyggnad kunna, enligt vad som framgår av det tidigare anförda, approximativt beräknas medföra ökade årliga statsutgifter enligt följande sammanställning.

	Enligt förslagen, kronor	För när- varande, kronor	Ökning kronor
Avlöningar	1 425 100	899 400	525 700
Omkostnader	243 900	163 800	80 100
Materiel m. m.	174 300	69 200	105 100
Bokinköp och bokbindning	10 000	5 500	4 500
Stipendier	38 000	6 000	32 000
Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar	9 000		9 000
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Summa kronor	1 900 300	1 143 900	756 400

Härtill komma beräknade engångsutgifter för utrustning till ett belopp av 692 000 kronor.

AVDELNING V

TOLFTE KAPITLET.

Byggnadsfrågor vid lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolorna.

1. Allmänna synpunkter.

En given följd av högskoleutredningens nu framlagda förslag blir, att en förhållandevis omfattande nybyggnad måste äga rum vid ifrågavarande högskolor. De nya institutioner, som utredningen föreslagit, tarva nämligen i regel nya byggnader, varjämte en utvidgning och modernisering av gamla lokaler i icke ringa utsträckning är nödvändig. Emellertid har det stått klart för utredningen, att i nuvarande ekonomiska läge stora svårigheter föreligga för genomförande av ett mera omfattande byggnadsprogram. Å andra sidan har utredningen själfvallet vid sitt arbete måst utgå från att statsmakternas avsikt är, att högskolornas behov skola tillgodoses. Utredningen har med hänsyn till de svårigheter, som nu råda i fråga om nybyggnader, utgått från att byggnadsprogrammet kommer att genomföras successivt. Såsom av det följande framgår, föreligga emellertid möjligheter att inrätta vissa av de föreslagna professurerna utan att samtidigt verkställa mera omfattande byggnadsarbeten. Sålunda torde vid lantbrukshögskolan delningen av den ekonomiska professuren och inrättande av en professur i statistik kunna ske utan att detta behöver föranleda större byggnadskostnader. Detsamma synes vara förhållandet med delningen av professuren i skogsteknologi vid skogshögskolan, då den ena av de erforderliga avdelningarna, nämligen den för virkesläran, avses skola inrymmas i skogsforskningsinstitutets byggnad. Även utbyggnaden av professurerna i skogsekonomi och skogsbotanik lär kunna ske utan att mera avsevärda byggnadsarbeten behöva företagas. Detsamma torde även gälla i fråga om inrättandet av den nya professuren i allmän skogszoologi med viltvård vid skogshögskolan. Vid veterinärhögskolan synes utan större byggnadskostnader kunna genomföras delningen av professuren i obstetrik och bujatrik. Det torde även vara möjligt att verkställa delningen av professuren i fysiologi och farmakologi vid denna högskola, ehuru härvid vissa svårigheter i fråga om professurernas utbyggnad med personal och utrustning uppstå. Provisoriskt torde lokalfrågan för professurerna härvid kunna ordnas inom den nuvarande institutionens ram. Givetvis kan utrustningen dock icke helt anskaffas, förrän byggnadsfrågan lösts.

Beträffande nybyggnadernas uppförande förefinnes naturligen även en viss skillnad i angelägenhetsgraden. Sålunda synes vid lantbrukshögskolan i första hand böra uppföras en byggnad för växtodlingslära, allmän jordbrukslära och växtsjukdomslära m. m. Enligt utredningens mening bör emellertid snarast möjligt även nybyggnad för den botanisk-genetiska institutionen komma till stånd. Utredningen vill här framhålla, att utredningen i syfte att begränsa nybyggnadsbehovet undersökt möjligheterna att inom den s. k. gamla elevbyggnaden inrymma institutionen för allmän jordbrukslära. Det förslag, som därvid framkom, visade sig emellertid ur flera synpunkter så otillfredsställande, att utredningen icke ansett detsamma böra här framläggas ens såsom en alternativ lösning av byggnadsfrågan.

I fråga om skogshögskolan har utredningen ansett sig böra utarbeta två alternativa förslag till byggnadsfrågans lösning. Under utredningsarbetets gång har det visat sig nödvändigt att lösa lokalfrågan för skogshögskolans bibliotek. För närvarande är nämligen biblioteksutrymmet så begränsat, att stora delar av bokbeståndet icke kunnat uppställas utan måste förvaras på annat håll. Några möjligheter att inom högskolans nuvarande bibliotekslokaler få plats för nytillkommande litteratur synas icke föreligga. Det ena av utredningens förslag — i det följande betecknat såsom alternativ 1 — avser att i anslutning till nuvarande högskolebyggnaden uppföra en särskild biblioteksbyggnad, vari jämväl skulle inrymmas den skogsekonomiska institutionen. Det andra alternativet — betecknat såsom alternativ 2 — syftar till att inom den nuvarande byggnadskroppen genom ändringar och omflyttningar lösa såväl bibliotekets lokalfråga som övriga vid skogshögskolan föreliggande lokalfrågor. Med hänsyn till att sistnämnda alternativ ofrånkomligen måste bli en förhållandevis kortsiktig lösning av högskolans byggnadsfrågor vill utredningen för sin del förorda, att förstnämnda alternativ genomföres. Skulle emellertid på grund av det nuvarande läget frågan om nybyggnad uppskjutas för längre tid, vill utredningen — i betraktande av att högskolans upprustning är synnerligen trängande — ifrågasätta, om icke det såsom alternativ 2 betecknade förslaget bör komma till utförande. Detta alternativ kräver nämligen förhållandevis mindre byggnadsmaterial och arbetskraft och en stor del av de utförda arbetena ingår även som ett led i alternativ 1.

Med avseende å skogshögskolans förläggningar vid Garpenberg och Malingsbo vill utredningen framhålla, att dessa befinna sig i ett i högsta grad otillfredsställande skick. Byggnaderna äro för närvarande i mycket hög grad omoderna och förfallna. Såsom förläggning för studerande motsvara de icke de krav, som även med blygsamma anspråk kunna ställas på dylika byggnader. Sålunda förläggas eleverna i regel 4—6 i varje rum. Rummen sakna rinnande vatten och avlopp samt möbler och garderobsutrymmen i nödig omfattning. Icke heller finnas erforderliga rum, där eleverna kunna utföra sitt studiearbete. Även föreläsningssalar och utrymmen för demonstrationer äro synnerligen omoderna och otillfredsställande. Samlings-

lokaler och matsalar äro likaledes för små och mindre tillfredsställande för sitt ändamål. Efter besök å Garpenberg och Malingsbo har utredningen funnit, att byggnaderna där icke kunna omändras, så att de kunna bliva lämpliga förläggningsplatser för eleverna samtidigt som i dem anordnas erforderliga utrymmen för föreläsnings- och arbetsrum. Utredningen har därför ansett lämpligast, att vid Garpenberg och Malingsbo uppföras nya förläggningslokaler av samma standard som de, vilka för närvarande byggas åt lantmannaskolorna. Då de nuvarande byggnaderna vid Garpenberg och Malingsbo äro av stort kulturhistoriskt värde, böra de bevaras och sättas i ett värdigt skick. Inom de nuvarande byggnaderna synas i samband därmed kunna verkställas ombyggnadsarbeten, som möjliggöra deras användning såsom undervisnings- samt samlings- och restaurationslokaler för de dit förlagda kurserna. Beträffande den närmare utformningen av ifrågavarande planer hänvisas till det följande. Med hänsyn till de nuvarande byggnadernas dåliga skick är det angeläget, att denna byggnadsfråga icke uppskjutes alltför länge. Iståndsättandet av huvudbyggnaderna vid Garpenberg och Malingsbo synes närmast vara betingat av dessa byggnaders kulturella värde. Utredningen har därför ansett, att planerna för dessa arbeten böra uppgöras av riksantikvarieämbetet och byggnadsstyrelsen, samt till följd härav icke låtit utarbета några förslag rörande restaureringen.

I fråga om skogshögskolans förläggning vid Bjurfors anser utredningen visserligen, att denna byggnad befinner sig i mindre gott skick och ej heller är i allo lämplig för sitt ändamål. Då emellertid enligt utredningens förslag skogshögskolans elever skola förläggas dit endast under en kortare tid på sommaren, har utredningen ansett, att några större kostnader icke böra nedläggas på byggnaderna med hänsyn till högskolans behov av desamma och att frågan om byggnadens upprustning därför icke i detta sammanhang bör upptagas till närmare övervägande. Då det icke synes uteslutet, att under övriga delar av året byggnaden kan utnyttjas för kortare skogliga kurser, som anordnas för andra elevkategorier än de studerande vid skogshögskolan, har utredningen utgått från att denna byggnadsfråga behandlas i annan ordning snarast möjligt.

Utredningen har under sitt arbete även övervägt, om icke fasta förläggningar böra upprättas för högskolans elever även på annat håll. Hittills har för förläggningen av eleverna till Norrland anlåtats skolor eller andra samlingslokaler, som tillfälligtvis kunnat få disponeras. Ehuru utredningen finner det önskvärt, att mera permanenta lokaler kunde ställas till högskolans förfogande under den tid undervisningen förlägges till Norrland, har utredningen likväl — i betraktande av det stora byggnadsprogram, utredningen i övrigt framlagt — icke funnit sig böra upptaga något förslag i detta sammanhang om uppförande av dylika förläggningslokaler. Utredningen vill även framhålla, att förläggningslokaler för undervisningen äro behöfliga i södra Sverige. Enligt vad utredningen inhämtat, skulle det emellertid vara

möjligt att för dylikt ändamål få utnyttja skogsvårdsstyrelsens i Blekinge län skogsvårdsgård, vilken torde vara mycket lämplig för detta syfte.

Vid veterinärhögskolan synes önskvärt, att den nya byggnaden för fysiologi, farmakologi m. m., så snart ske kan, kommer till stånd. För att möjliggöra en god undervisning i födoämneshygien är det enligt utredningens mening även behöfligt, att ett demonstrationsslakteri uppföres, ehuru denna byggnadsfråga givetvis ej är av samma trängande beskaffenhet. Övriga byggnader synas böra ske i så snabb takt, som förhållandena medgiva. Utredningen vill här framhålla, att i och med att det av utredningen framlagda byggnadsprogrammet genomförts, finnes inom högskolans område knappast något område för ytterligare byggnader. Utredningen vill därför understryka vikten av att tomtmarken mitt emot högskolans område på andra sidan den väg, intill vilken högskolan är belägen, reserveras för högskolans räkning. Sker icke detta, komma uppenbarligen stora svårigheter att göra sig gällande för högskolan, därest densamma i framtiden blir i behov av ytterligare nybyggnader.

Såsom framgår av den i det följande närmare beskrivna byggnadsplanen, har utredningen ansett, att inom skogs- och veterinärhögskolans nuvarande byggnader böra kunna inrymmas kårlokaler för studenterna vid högskolorna. De förslag, som utredningen framlagt härvidlag, innebära icke några större kostnader för statsverket, och utredningen har därför med hänsyn till högskolornas mindre centrala läge i Stockholm ansett skäligt att staten bidrager till kostnaderna för dessa lokaler. För närvarande finnas inom högskolorna vissa studentlokaler, vilka emellertid bliva otillräckliga vid den beräknade ökningen av studentantalet. Vid veterinärhögskolan innebär utredningens förslag, att vissa av de bostäder, som för närvarande äro upplåtna till professorer vid högskolan, i stället tagas i anspråk för studenternas lokalbehov. När bostäderna på sin tid inreddes, ansåg man önskvärt, att i varje fall professorerna vid klinikerna funnes lätt tillgängliga vid högskolan för klinikerarbetet. Enligt utredningens mening går emellertid utvecklingen i den riktningen, att professorerna vid veterinärhögskolan icke nödvändigtvis behöva vara bosatta därstädes. Sålunda har vid karolinska institutets nybyggnad inrättandet av professorsbostäder icke ansetts av behovet påkallat. Det torde vara fullt tillräckligt, att inom högskolan finnas bostäder för en laborator och en assistent vid varje klinik. Sådana bostäder finnas också i tillräckligt antal.

Utredningen torde härefter få övergå till att närmare redogöra för de byggnadsplaner, som utredningen utarbetat för de olika högskolorna.

2. Lantbrukshögskolan.

Inkomna förslag.

Lärarrådet vid lantbrukshögskolan har framlagt vissa förslag rörande lokalfrågorna vid högskolan. Förslagen innebära bland annat följande.

1. Utflyttning av husdjursförsöksanstalten från den s. k. herrgårdsbyggnaden (administrationsbyggnaden) till nybyggnad, som väntades bli föreslagen av 1945 års jordbruksförsöksutredning.
2. Uppförandet av ny institutionsbyggnad för institutionen för systematisk botanik och ärftlighetslära enligt av högskolestyrelsen tidigare framlagt förslag.
3. Uppförandet av ny byggnad för växtodlingslära, växtsjukdomslära och lantbrukszoologi enligt ett av professor Osvald framfört förslag.
4. Framdragandet av stora institutionsbyggnadens flyglar åt söder enligt ett särskilt utarbetat förslag.
5. Rivning av den s. k. Hofman-Bangska villan och uppförandet inom samma byggnadsområde av en ny byggnad enligt ett särskilt utarbetat förslag, till vilken byggnad förläggas institutioner, som icke ha laboratoriekaraktär.
6. Genomförandet av diverse fristående, mindre byggnadsföretag, vilka nedan redovisas.

Lärarrådet har vidare anfört i huvudsak följande.

Den s. k. herrgårdsbyggnaden (administrationsbyggnaden) skall efter husdjursförsöksanstaltens utflyttning i huvudsak disponeras för kansliets behov. Därefter kvarvarande utrymme användes till arbetsrum för förvaltarassistenten, dagrum för trädgårdspersonalen samt gästrum.

I den s. k. stora institutionsbyggnaden bör, sedan de beräknade utflyttningarna verkställts, kunna beredas plats för önskade ökade utrymmen för kemiska institutionen, analyslaboratoriet, institutionen för marklära, institutionen för husdjurens utfodring och skötsel samt institutionen för husdjurens anatomi och fysiologi. Vidare skulle plats kunna beredas för bland annat institutionen för organisk kemi och institutionen för fysik och meteorologi. Nya lokaler kunna även beredas för undervisningen i mjölkhushållning.

I den s. k. gamla elevbyggnaden kan efter ifrågasatta utflyttningar beredas möjlighet till ökade utrymmen för institutionen för allmän jordbrukslära. Vidare kunna här lokaler inredas för institutionerna för lantbruksekonomi, lantbrukets marknadslära, lantbrukets nationalekonomi, tillämpad matematik samt lantbrukets historia och geografi.

I en nybyggnad skulle institutionen för avels- och raslära, institutionen för fältmättnings- och skifteslära samt institutionen för husbyggnadslära kunna beredas plats. Översta våningen i denna byggnad skulle inredas till bostadsrum för amanuenser, ogifta assistenter och stipendiater samt till gästrum.

I en annan nybyggnad skulle inrymmas institutionerna för växtodlingslära, växtsjukdomslära och lantbrukszoologi.

I en tredje nybyggnad skulle inrymmas institutionen för systematisk botanik och ärftlighetslära. Vidare skulle i anslutning till denna institution uppföras en trädgårdsmästarbostad.

I den byggnad, vari institutionen för agronomisk hydroteknik är inrymd, erfordras ombyggnader enligt ett av professor Gustafsson framfört förslag.

Lärarrådet förordar, att behovet av ökade lokaler för institutionen för växternas anatomi och fysiologi tillgodoses genom tillbyggnad av den nuvarande institutionsbyggnaden.

Föreliggande behov av byggnader för experimentdjur för djurfysiologien och utfodringsläran samt av mindre laborieutrymmen för husbyggnadsläran anser lärarrådet böra kunna tillgodoses i en gemensam byggnad.

Vidare må framhållas, att önskemål framförts om tillbyggnad av pålsdjursgården samt uppförande av hönseri — båda byggnaderna avsedda för institutionen för

avels- och raslära — om vissa smärre kompletteringsarbeten inom maskintekniska institutionen samt uppförande av tjänstemannabostäder.

Slutligen må omnämnas, att studentkåren framhållit behovet av en byggnad för studentbostäder. Lärarrådet vill kraftigt understryka behovet av särskild byggnad för studentbostäder.

Högskoleutredningens förslag.

De vid ett genomförande av högskoleutredningens förslag rörande lantbrukshögskolans utbyggnad uppkommande lokalfrågorna torde bäst kunna lösas genom vissa institutioners förflyttning till nya byggnader, medan andra institutioner få sitt ökade utrymmesbehov tillgodosett genom att taga i anspråk de förflyttade institutionernas gamla utrymmen. Enär ombyggnadsarbeten i regel draga stora och svårberäknliga kostnader, har utredningen vid utarbetande av sitt byggnadsprogram för lantbrukshögskolan sökt tillse, att programmet icke påkallar alltför omfattande ändringsarbeten. I fråga om lokalernas gruppering har utredningen vidare eftersträvat att sammanföra institutioner med likartade behov, så att dubblering av lokaler och utrustning i möjligaste mån undviks. Lokalfrågorna ha slutligen ansetts böra lösas med tanke jämväl på framtida utvidgningsbehov.

I samarbete med högskoleutredningen har arkitekten G. Holmdahl utarbetat skissritningar och kostnadsberäkningar rörande flertalet av de byggnadsarbeten vid lantbrukshögskolan, som utredningen vill föreslå. Enligt de utarbetade planerna skulle vissa nuvarande byggnader omdisponeras, respektive planerade nybyggnader disponeras enligt följande sammanställning.

1. Den nuvarande s. k. *administrationsbyggnaden*, som förutom lokaler för administration för närvarande innehåller bland annat en bostadslägenhet och vissa rum för husdjursförsöksanstalten, ombygges till lokaler huvudsakligen för högskolans administration. Sålunda förläggas till våningen en trappa upp lokaler för rektor, sekreterare, ekonomidirektör m. fl. befattningshavare, en större sessionsal med konferensrum, toaletter m. m. Till bottenvåningen förläggas lokaler för bland annat kamrerarexpeditionen, väntrum, toaletter m. m. och till källaren en del arkivutrymmen, två större dagrum för trädgårdspersonal m. m.

De för ifrågakvarande byggnad beräknade byggnadsarbetena omfatta huvudsakligen rivning och nybyggnad av mellanväggar, nya avlastningsbalkar, delvis nya golvbeläggningar, nybyggnad av två brandsäkra kassavalv, ny trappa mellan boten- och källarvåningarna, nya elektriska ledningar och ommålning av alla lokaler.

2. Den nuvarande s. k. *nya huvudbyggnaden* inrymmer för närvarande, uppifrån räknat, i östra flygelbyggnaden institutionerna för marklära och lantbrukskemi (med det centrala analyslaboratoriet) samt i den västra flygeln institutionerna för mikrobiologi (med baljväxtlaboratoriet), avels- och raslära, utfodringslära och djurfysiologi ävensom studentkårens lokaler.

Det ökade lokalbehovet för nyssnämnda institutioner tillgodoses genom dels utflyttning av vissa av institutionerna till större lokaler i andra byggnader, dels de kvarvarande institutionernas utvidgning på de utflyttades plats, som dessutom upptages av den föreslagna nya institutionen för organisk kemi. Sålunda beräknas institutionen för mikrobiologi med baljväxtlaboratoriet flytta till under upp-

förande varande lokaler. Institutionerna för avels- och raslära och utfodringslära förläggas i den s. k. gamla elevbyggnaden, varjämte behovet av utvidgade lokaler för studentkåren beräknas bli tillgodosett i nya lokaler i samband med av statsmakterna beslutad nybyggnad för restaurang, aula m. m.

Efter nu berörda omflyttningar föreslås följande disposition av den s. k. nya huvudbyggnaden. Uppifrån räknat i östra flygeln förläggas lokaler för oorganisk kemi och marklära samt för det centrala analyslaboratoriet. Uppifrån räknat i västra flygelbyggnaden förläggas lokaler för marklära och för den föreslagna nya institutionen för organisk kemi samt för djurfysiologiska institutionen. Institutionen för organisk kemi beräknas förlagd till nuvarande lokaler för institutionerna för utfodringslära och avels- och raslära. Djurfysiologiska institutionen beräknas bibehålla sin nuvarande förläggning och därjämte få sitt utvidgningsbehov tillgodosett i de nuvarande studentkårslokalerna.

De planerade byggnadsarbetena i den s. k. nya huvudbyggnaden avse huvudsakligen komplettering av laboratorierna och liknande arbeten. Sålunda föreslås, att föreläsningssalen och biblioteket i östra flygeln ombyggas till laboratorier åt institutionen för oorganisk kemi. Det mikrobiologiska laboratoriet högst upp i västra flygeln uppdelas i två mindre laboratorier med mellanliggande vågrum, allt åt institutionen för marklära. De föreslagna lokalerna för den nya institutionen för organisk kemi kompletteras med laboratoriebord, dragskåp m. m. Den nuvarande olämpliga sammankopplingen av evakueringar från ett flertal dragskåp på en fläkt borttages genom uppsättning av 14 nya fläktar. De nytillkommande lokalerna för djurfysiologiska institutionen utföras med större fristående glasskåp och väggsåp för anatomiska och histologiska samlingar och snittserier. En omdisponering av denna byggnad enligt vad här beräknats påkallar blott ett fåtal nya väggar och dörrar och inga nya golvbeläggningar. Ommålning beräknas i alla lokaler med nya väggar, dörrar och ändrad inredning.

3. Den s. k. *gamla elevbyggnaden* inrymmer för närvarande botanisk-genetiska institutionen samt institutionerna för allmän jordbrukslära, växtodlingslära och lanbruksekonomi med marknadslära. Av dessa fyra institutioner föreslås de tre förstnämnda utflyttade till nedan omnämnda nya lokaler. Byggnaden beräknas i stället utnyttjad av institutionerna för utfodringslära och avels- och raslära, vilka erhålla var sin våning — bottenvåningen respektive våningen en trappa upp — samt del av den delvis laboratorieutrustade källarvåningen. Den översta våningen i denna byggnad föreslås uppdelad mellan de tre professurerna i lanbruksekonomi, marknadslära samt statistik och försöksmatematik.

Byggnadsarbetena i denna byggnad kunna inskränkas till evakueringsdragningar till vissa källarrum, utbyggnad av herr- och damtoaletter i alla våningar samt uppdelning av de större rummen i den översta våningen genom nya mellanväggar till rumsgrupper åt ovannämnda tre professorer.

4. Den nuvarande *byggnaden för agronomisk hydroteknik* beräknas framdeles helt disponerad av ifrågavarande institution. Fältmätningssläran och husbyggnadsläran, som nu tilldelats vissa utrymmen i denna byggnad, avses erhålla lokaler i nedan omnämnd nybyggnad. För den hydrotekniska byggnaden planeras huvudsakligen rörledningsarbeten och nytt golv för laboratoriet i källarvåningen samt ny nedgång utifrån till detta laboratorium. En del laboratoriebord och skåp i de övre våningarna, inredning av två rum för hospitanter på hanbjälksvinden samt komplettering av det elektriska ledningssystemet planeras vidare för ifrågavarande byggnad.

5. *Nybyggnad för institutionerna för allmän jordbrukslära, växtodlingslära och växtsjukdomslära samt för ämnena husbyggnadslära och fältmätningsslära* föreslås

förlagd till fältet vid Ultuna norra spårväghållplats strax öster om försöksladan därstädes. Huvuddelen av byggnaden utgöres av en långa i öster—väster av tre våningars höjd på hög källarvåning samt en i vinkel häremot ställd flygel i två våningar på källarvåning. Flygeln avses innehålla bland annat för de olika institutionerna gemensamma lokaler, såsom hörsal, kurslaboratorium, värmecentral och elektrisk central. Till denna flygel förläggas dessutom ritsalar för husbyggnads- och fältmätninglära. Huvudkomplexet föreslås uppdelat i vertikal led mellan institutionerna för jordbrukslära och växtodlingslära, så att allmänna jordbrukslärans lokaler med tillhörande vegetationshallar förläggas till komplexets västra del och växtodlingslärans lokaler med tillhörande vegetationshallar, växthus m. m. till dess östra del. Institutionen för växtsjukdomslära, beräknas förlagd till komplexets översta våning samt har tilldelats källarlokalerna i vinkelbyggnaden och växthus i samband med växtodlingslärans motsvarande lokaler.¹

6. *Nybyggnader till botanisk-genetiska institutionen* förläggas till botanisk-genetiska trädgården cirka 100 meter söder om nuvarande arbetslokaler och växthus därstädes. Nybyggnaderna omfatta en institutionsbyggnad i tre våningar, inklusive en jordvåning, tropik-, varm- och kallväxthus, samt ett bostadshus för trädgårdsmästare.²

7. De planerade byggnadsarbetena för *maskintekniska institutionen* avse vinterboning av institutionens hela östra träskjul och en del av dess västra träskjul samt i samband därmed igensättning av portar och insättning av större, kopplade fönster. Den stora maskinhallen av betong, järn och glas förlänges mot söder med två fack utefter hallens hela bredd för anskaffande av nödiga utrymmen för garage, snickeriarbeten, montage, verkstad, traktorer, motorer m. m. Den nytillkommande delen av maskinhallen utföres med takljus i likhet med den redan befintliga delen. I samband härmed föreslås mindre utvidgningar och ändringar av vissa rum för personalen, såsom mat- och omklädningsrum, toaletter m. m.

8. Den västra stallflygeln vid Ultuna, den s. k. *ungdjursladugården*, är uppförd 1862 och bildar i samband med övriga stallängor därstädes en vacker ensemble av obestridligt kulturhistoriskt värde. Då denna stallflygel — med yttermåten 40 × 15 meter — sedan flera år tillbaka ej utnyttjas av Ultuna egendom, föreslås, att densamma efter ombyggnad tages i bruk för försöksdjur åt institutionerna för utfodringslära och djurfysiologi. Ombyggnadsarbetena avse utvidgning av 12 fönsteröppningar, nya fönster därstädes, nya portar, komplettering av trästolpar uppbärande foderskullen, komplettering av foderskullens golv, nya cementgolv och nya stallinredningar för försöksdjur av olika slag, ny evakueringsanläggning, allt inom nuvarande yttermurar och yttertak.

9. *Pälsdjursgård*, omfattande burar för räv och mink samt foderpaviljong, anordnas för avels- och rasläreinstitutionens behov i direkt anslutning till motsvarande anläggning för husdjursförsöksanstalten å norra delen av torpet Vipärgen. *Hönshus* för samma institution förlägges till ett till skogsmark gränsande, slutande område invid och strax norr om Vipärgen.

10. *Bostäder* uppföras för en reparatör och två vaktmästare.³

¹ Högskoleutredningens förslag avser icke ett tillgodoseande av lantbrukshögskolans försöksanstalters behov av vegetationsgård och försökslada, när detta behov befunnits icke kunna lämpligen tillgodoses i anläggningar, som äro gemensamma för försöksanstalterna och de ifrågakommande övriga högskoleinstitutionerna (jfr 1945 års jordbruksförsöksutrednings betänkande, sid. 158).

² Entreprenadhandlingar, omfattande ritningar och beskrivning till dessa nybyggnader inlämnades år 1946 till byggnadsstyrelsen.

³ Skisseritningar för dessa bostäder ha ej utförts.

De av högskoleutredningen sålunda planerade byggnadsarbetena ha av arkitekt Holmdahl kostnadsberäknats enligt följande sammanställning.

1. <i>Ombyggnad av den s. k. administrationsbyggnaden.</i>	Kronor	Kronor
Byggnadsarbeten	100 000	
Värme-, ventilations- och sanitetstekniska anläggningar	10 000	
Elektriska anläggningar	15 000	
Administration, kontroll och oförutsett m. m.	15 000	140 000
2. <i>Ombyggnad av den s. k. nya huvudbyggnaden.</i>		
Byggnadsarbeten	95 000	
Värme-, ventilations- och sanitetstekniska anläggningar	80 000	
Tryckluftsanläggning	5 000	
Elektriska anläggningar	30 000	
Administration, kontroll och oförutsett m. m.	30 000	240 000
3. <i>Ombyggnad av den s. k. gamla elevbyggnaden.</i>		
Byggnadsarbeten	32 000	
Värme-, ventilations- och sanitetstekniska anläggningar	7 000	
Elektriska anläggningar	5 000	
Administration, kontroll och oförutsett m. m.	6 000	50 000
4. <i>Ombyggnad av byggnaden för hydroteknik.</i>		
Byggnadsarbeten	30 000	
Värme-, ventilations- och sanitetstekniska anläggningar	25 000	
Elektriska anläggningar	3 000	
Administration, kontroll och oförutsett	7 000	65 000
5. <i>Nybyggnad för institutionerna för allmän jordbrukslära och växtodlingslära m. m.</i>		
a. <i>Institutionsbyggnaden.</i>	Kronor	
Byggnadsarbeten	1 300 000	
Värme-, ventilations- och sanitetstekniska anläggningar	335 000	
Kylanläggning	20 000	
Elektriska anläggningar	175 000	
Yttre arbeten	30 000	
Administration, kontroll, oförutsett m. m.	170 000	2 030 000
b. <i>Vegetationshall m. m. för allm. jordbrukslära.</i>		
Byggnadsarbeten	100 000	
Värme-, ventilations- och sanitetstekniska anläggningar	23 000	
Elektriska anläggningar	4 000	
Administration, kontroll, oförutsett m. m.	13 000	140 000
c. <i>Vegetationshall, växthus m. m. för växtodlingslära och växtsjukdomslära.</i>		
Byggnadsarbeten	180 000	
Värme-, ventilations- och sanitetstekniska anläggningar	56 000	
Elektriska anläggningar	10 000	
Administration, kontroll, oförutsett m. m.	24 000	270 000
		2 440 000
	Transport kronor	2 935 000

	Transport kronor	2 935 000
6. <i>Nybyggnader till botanisk-genetiska institutionen. (Entreprenadritningar inlämnade till Byggnadsstyrelsen år 1946.)</i>		
Byggnadskostnader inklusive alla ledningsarbeten m. m.		825 000
7. <i>Till- och ombyggnader för maskintekniska institutionen.</i> Kronor		
Utvidgning av verkstadsbyggnaden	190 000	
Ombyggnad för toaletter, omklädnings- och matrum m. m.	24 000	
Varmboning av östra träskjulet	33 000	
Varmboning av del av västra träskjulet	23 000	
Administration, kontroll, oförutsett m. m.	30 000	300 000
8. <i>Inredning av ungdjursladugården på Ultuna till stall för försöksdjur.</i>		
Byggnadskostnad (inklusive utvidgning av fönster)		150 000
9. <i>Pälsdjursgård och höns hus åt institutionen för avels- och raslära.</i>		
H ö n s h u s .		
Byggnadsarbeten	115 000	
Värme- och ventilation	35 000	
Elektriska anläggningar	8 000	
Planering och inhägnad	8 000	
Administration, kontroll, oförutsett m. m.	12 000	178 000
P ä l s d j u r s g å r d .		
Förrådsbyggnad	21 000	
Rävburar 25 st. à 800 kr.	20 000	
Minkhus	8 000	
Planering och inhägnad	5 000	
Administration, kontroll och oförutsett m. m.	3 000	57 000
10. <i>Bostäder för en reparatör och två vaktmästare</i>		
		120 000
11. <i>Inredning och möbler m. m.</i>		
a) Administrationsbyggnaden	23 000	
b) Nya huvudbyggnaden	105 000	
c) Gamla elevbyggnaden	15 000	
d) Byggnaden för hydroteknik	7 000	
e) Nybyggnaden för allmän jordbrukslära och växtodlingslära. m. m.	290 000	
f) Nybyggnaderna för botanisk-genetiska institutionen	110 000	550 000
		Summa kronor ²⁵ 115 000

3. Skogshögskolan.

Inkomna förslag.

Rörande lokalbehovet för skogshögskolans avdelning för skogsskötsel har professor Lindquist uttalat, att för avdelningen borde inredas fem nya rum, varav tre inom avdelningens nuvarande utrymmen och två på högskolans vindsvåning.

¹ Denna kostnad har ej beräknats av arkitekt Holmdahl utan uppskattats av utredningen.

² I förestående beräkningar ingå ej kostnader för apparatur och dylikt. Sådana kostnader ha av utredningen beräknats i det föregående.

Enligt vad professor Lagerberg uttalat, vore skogshögskolans avdelning för skogsbotanik i stort behov av ett laboratorium. Detta kunde lätt inrättas genom utökning av det nuvarande mykologiska laboratoriet med utnyttjande av två rum. Även det angelägna önskemålet om ett växthus i anslutning till laboratoriet vore möjligt att realisera med relativt obetydliga ändringar, i det att en altan, som aldrig hade använts, vore lämplig för ombyggnad till växthus.

Frågan om lokalförhållandena för ämnet skoglig marklära och kemi har upptagits av professor Tamm, som härvid förordat en del ändringsarbeten i avdelningens nuvarande laboratorium.

Skogshögskolans lärarråd har föreslagit, att högskolans bibliotek skulle förläggas till en särskild nybyggnad. Härom har lärarrådet anfört i huvudsak.

Skogsbiblioteket, som närmast är anslutet till skogshögskolan, ehuru det är gemensamt för högskolan och skogsforskningsinstitutet, har länge varit i behov av ökade lokaler såväl för bokmagasineringsen som beträffande arbetsplatser och läsrum. I samband med det nya skogsforskningsinstitutets tillkomst uppgjordes även en plan för bibliotekets utvidgning genom tillbyggnad, för vilket ändamål medel av statsmakterna jämväl beviljats.

Sedan skogsforskningsinstitutet färdigbyggt, upptogs inom byggnadsstyrelsen arbetet med uppgörandet av detaljplan för skogsbibliotekets utvidgning. Flera förslag ha härvid i tur och ordning blivit utarbetade, men av skilda orsaker måst övergivias. Hösten 1945 framlade emellertid byggnadsstyrelsen ett förslag till biblioteksfrågans lösning, avseende ny fristående biblioteksbyggnad vid högskolebyggnadens norra gavel, vilket förslag av högskolestyrelsen och lärarrådet förordades. Senare framlade dock byggnadsstyrelsen ett nytt alternativ, avseende en mera provisorisk lösning, som innebar, att hela biblioteket med bokförråd, expeditionslokaler och läsrum inflyttades i nuvarande skogszoologiska institutionen. Härvid skulle dels föreläsningssal och föreståndarrum, dels den södra och väsentliga delen av samlingsalen tagas i anspråk. Båda dessa förslag inneburo, att det nuvarande biblioteksutrymmet skulle införlivas med mässlokalen. Den senare mera provisoriska lösningen innebar dessutom, att de nuvarande institutionerna delvis skulle byta lokaler. Skogszoologien skulle flyttas till skogsskötselns nuvarande lokal, skogsskötseln till skogsuppskattningen och skogsuppskattningen till den mindre del av skogszoologiska institutionen, som ej komme att tagas i anspråk av biblioteket.

Enligt kungl. brev den 29 november 1946 bemyndigades byggnadsstyrelsen att låta utföra sistnämnda arbeten. Sedan 1946 års högskoleutredning tillsatts, ingick högskolestyrelsen till Kungl. Maj:t med hemställan om att de medgivna ombyggnadsarbetena måtte uppskjutas i avvaktan på denna utrednings resultat, vilket bifölls av Kungl. Maj:t den 14 februari 1947.

Med hänsyn till de förslag, lärarrådet i denna skrivelse framfört till avsevärd utökning av skogshögskolans verksamhet med därav följande betydande krav på nya utrymmen inom högskolan, torde en utvidgning av biblioteket inom högskolans nuvarande byggnad av utrymmesskäl ej kunna ifrågakomma.

Lärarrådet hemställer därför, att förslaget till uppförande av helt ny biblioteksbyggnad enligt tidigare av styrelsen godkänt alternativt förslag nu måtte komma till utförande.

I fråga om anslag till inredning och utrustning för biblioteket har lärarrådet anfört.

I anslutning till den tidigare medelsanvisningen för bibliotekets ombyggnad beviljades för budgetåret 1945/46 12 300 kronor för inredning och möblering av bibliotekslokalerna samt 6 800 kronor för komplettering av möblerna i de nya kårlokaler. Dessa medel kvarstå såsom reservationsanslag, men dels på grund av prisstegring och dels på grund av ändrade behov genom eventuellt ny lösning av bibliotekets byggnadsfråga och därmed sammanhängande utvidgning av högskolans kår- och mässlokaler torde dessa belopp behöva revideras och eventuellt kompletteras.

Beträffande skogshögskolans fotografiska ateljé har professor Lagerberg anfört, att en utvidgning av ateljéns lokaler vore aktuell, när högskolans studenter i stegrad omfattning hade behov av utrymme för fotografiska arbeten. Ett särskilt mörkrum borde därför anordnas för studenternas eget bruk. Ett rum, som låge nära den nuvarande ateljén, kunde lämpligen nyttjas för detta ändamål.

Lärarna vid skogshögskolans förberedande kurs ha anfört, att kursen hade behov av följande nya lokaler.

- a) föreläsningssal,
- b) arbetsrum för studerande,
- c) instrument- och redskapsrum,
- d) bostadsrum för studerande,
- e) bostäder för två tjänstemän,
- f) garage för lärarnas och elevernas motorfordon,
- g) redskapsbodrar för kulturplogar och grövre arbetsredskap m. m.,
- h) vallnings- och snickarbodar.

Till motivering ha lärarna anfört bland annat.

För närvarande disponeras för föreläsningar, kartritning och samtliga övriga inarbeten en kombinerad föreläsningssal, rit- och arbetsrum jämte mindre utrymnen i två museirum. Då nämnda sal ej samtidigt rymmer ritbord och för föreläsningar och diverse andra inarbeten lämpliga bord har följden blivit att man vid möbleringen använt en kombination, som icke i något avseende fyller relativt enkla fordringar på ändamålsenlighet.

Elevrummen äro för få och i vissa fall för små för att de studerande skola erhålla den arbetsro och möjlighet till avkoppling, som studiernas nuvarande omfattning fordra. Bostadsutrymme för lärare och tjänstemän är även för litet. För tillfället hyres bostad för assistenten av domänverket, men det är endast en tidsfråga när den åter måste tagas i anspråk av dess egen personal. En tjänsteman behor nu ett rum avsett för expeditionen. Då tillgång till bostäder icke finnes i trakten är behovet av två nya tjänstemannabostäder ofrånkomligt.

Skogshögskolans övningsstugor äro fördelade på 3 områden med sådan belägenhet att resorna till och från arbetsplatsen äro avsevärda redan för de arbeten som bedrivs inom övningsområdet. Då lärarnas tid på grund härav vid förflyttning på cykel eller till fots kommer att till icke önskvärd del förbrukas i form av spiltid, synes det ytterst betydelsefullt, att lärarna beredas tillfälle att hålla egna bilar.

Då några förvaringsmöjligheter för bilar och motorfordon icke finnas, föreslås att ett garage uppföres med utrymmen för cirka 7 bilar.

Skolan äger nu ett stort antal kulturplogar och andra grövre redskap, som icke kunna förvaras annat än i ett stort redskapsskjul. De studerande äro även i stort behov av utrymmen för vallning av skidor och för reparationer av redskap och cyklar m. m. samt till förvaring av cyklar och skidor. Därför föreslås, att vid nybyggnad hänsyn tages även till dessa behov.

Studentkåren vid skogshögskolan har anslutit sig till de förslag rörande lokalfrågan vid Garpenberg, som framförts av lärarna därstädes. Kåren har även påpekat behovet av egna ingångar till elevrummen och av trivsammare möbler och inredning m. m.

Skogshögskolans studentkår har framfört önskemål rörande utrustning och inredning av högskolans samlingsal. Härvid har kåren anfört bland annat.

Denna sal är högskolans och forskningsinstitutets enda större samlingslokal och utnyttjas för gästföreläsningar, större kurser, föreningsmöten, bildföreläsningar och föredrag liksom även för studentkårens större fester. Som ett allmänt önskemål vill studentkåren därför hemställa, att ifrågavarande lokal utrustas med filmapparat, ljusbildsapparat, karthängare, pulpeter med tillfredsställande möjligheter för anteckning även under mörker, modernt föreläsningspodium etc. Med fördel borde denna sal också kunna ges en i övrigt smakfullare inredning och dekorativare utsmyckning.

Även frågan om studentkårens lokaler har upptagits av kåren, som härvid framfört förslag om dessas utökning och inredning. Kåren har anfört.

För närvarande föreligger ett förslag om förflyttning av biblioteket till andra lokaler, vilket förslag hälsats med glädje inom studentkåren. Med det framlagda projektets utförande skulle ett ökat och samlat utrymme ställas till disposition för studentkårens mäss- och övriga lokalbehov genom inredande av samtliga tre våningar i den förefintliga utbyggnaden.

Vad först mässloken angår, vore det av behovet påkallat att utöka densamma till 150 à 200 procent av dess nuvarande kapacitet, så att både högskolans personal och elever och skogsforskningsinstitutets personal där kunde inrymmas. Nu bedrivs mässrörelsen för båda institutionerna av en mässföreståndarinna, vilken för tillredning av all mat disponerar endast det gamla köket i skolbyggnaden. Härifrån måste den färdiglagade maten transporteras till skogsforskningsinstitutets mäss.

Nuvarande kårlokaler och för studenterna upplåtna smårum befinna sig i miserabelt skick. Överhuvudtaget finns där ingenting, som inbjuder till kårmedlemmarnas samling eller trivsel. I högskolans kanske vackraste lokal med soligt läge och behaglig utsikt över parken med dess omgivningar är för närvarande skogsbiblioteket inrymt. Det synes vara en lycklig lösning att låta inreda denna samt överliggande våning till lokaler för studenternas kårarbete och möten, till en tillflyktsort för dessa på fritid och raster.

I vindsvåningen belägen motionshall för skolans studenter och personal saknar för närvarande ett sådant viktigt komplement som en dusch. Då ett utmärkt duschrum redan finnes inrättat i källarvåningen och här en mindre bastu tack vare byggnadsstyrelsens och enskilda donatorers tillmötesgående under innevarande sommar kommer till stånd, vill studentkåren ifrågasätta, huruvida icke med fördel en förflyttning av nämnda motionshall kunde ske.

Beträffande skogshögskolans förläggningar i Bjurfors, Malingsbo, Lapp-land och Skåne har studentkåren anfört bland annat.

Samtliga byggnader vid Bjurfors och Malingsbo kunna betecknas som nära nog fallfärdiga eller museimässiga. Dessa förläggningar lämna mycket övrigt att önska, sedda ur synpunkten, att eleverna här ha att bedriva mycket viktiga och intensiva praktiska studier samt övningar i huvudämnen under för närvarande fyra månaders tid. Studentkåren vill därför framhålla betydelsen av att dessa förläggningar sättas i sådant skick och förses med sådana utrymmen, att fritidsstudier och arbeten med de förekommande planerna och proven bliva möjliga, att ordning och renlighet på bostadsrummen icke försvåras av trångboddhet och i sämsta mening barackmässiga förhållanden, att överhuvudtaget en viss hemtrevnad och ordning kan förverkliga ett både ur studie- och rekreationssynpunkt rationellare utnyttjande av denna värdefulla period i utbildningen.

Beträffande förläggningarna i Lappland och Skåne är det studentkårens varma förhoppning, att här fasta övningsbaser ordnas med hänsynstagande till samma allmänna synpunkter, som ovan anförts på övriga fasta undervisningsfält utanför Stockholm.

Högskoleutredningens förslag.

Såsom framgår av det föregående, har högskoleutredningen funnit sig höra utarbeta två alternativa förslag till lösning av byggnadsfrågorna vid skogshögskolan. Alternativ 1, som av utredningen förordats, innebär uppförande av en till den befintliga byggnaden ansluten nybyggnad, innehållande lokaler för bibliotek och skogsekonomi. Enligt detta alternativ skola inom den nuvarande byggnaden utföras relativt obetydliga förändringsarbeten. Alternativ 2 innebär en mera genomgripande ombyggnad av den nuvarande högskolebyggnaden men upptager ingen nybyggnad. Även utrymmet mellan takkonstruktionerna ovanför den egentliga vindsvåningen i högskolebyggnaden skall enligt alternativ 2 tagas i anspråk. En för båda alternativen gemensam princip är att mera kostnadskrävande förändringsarbeten i möjligaste mån avses undvikas.

Under samarbete med utredningen har arkitekten G. Forszén upprättat skissritningar och kostnadsberäkningar rörande nu berörda två alternativa byggnadsförslag. De utarbetade skissritningarna innebära i huvudsak följande.

Alternativ 1.

1. Nuvarande byggnaden.

Källarvåningen skall inrymma studentkårens bespisningsavdelning med tillhörande utrymmen. Bespisningsavdelningen är för närvarande avsedd för cirka 80 personer men planeras här för 200 à 250 personer med hänsyn bland annat till att jämväl skogsforskningsinstitutets personal skall kunna utnyttja avdelningen. Därför avses en ny matsal av samma storlek som den befintliga skola tillskapas på förutvarande köksavdelningens plats. Ny köksavdelning med förrådslokaler motsvarande hälsovårdsmyndigheternas krav skall inrättas i samma plan som matsalarna.

Ny rymligare entré med vestibul, kapprum, förvaringsrum för undervisningsmateriel, toaletter, omklädningsrum med duschar och bastu, motionsrum samt förvaringsplats för skidor och cyklar skola även finnas i detta plan. Studenterna nå bekvämt från entrén samtliga dessa lokaler (jämväl matsalarna) samt dessutom via ett mindre trapphus de i två ovanförvarande plan förlagda sällskapsrummen respektive studentkårens styrelserum.

Högskolans preparator har tidigare disponerat fyra rum i detta plan. Från denna avdelning borttages ett halvt rum, som avskiljes till arbetsrum för en vaktmästare. I stället rationaliseras inredningen i det kvarvarande lokalbeståndet.

Två förrådsrum och ett arkiv i källarplanet skola stå till gemensam disposition för högskolans samtliga avdelningar. Dessa lokaler utgöra samtidigt skyddsrum.

Bottenvåningen skall till vänster om huvudentrén upptaga lokaler för arbetslära. De skola vara lika stora som och i övrigt helt identiska med nuvarande lokaler för skogsteknologien. Hörnrummet för samlingar uppdelas emellertid i tre rum. Invid huvudentrén inredes ett större kapprum med toaletter för besökande. Ett utrymme för kontorsbiträde, som samtidigt sköter telefonväxeln och receptionen, nyinrättas omedelbart invid huvudingången. Till höger härom skall vaktmästarbostaden kvarligga. På samma sida skall avdelningen för allmän skogszoologi ligga, till sin storlek oförändrad. Föreläsningssalens inredning skall här bliva helt ny, så att rummet samtidigt kan tjäna såsom kurslaboratorium.

Våningen 1 trappa upp skall liksom nu inrymma avdelningen för skogsskötsel, som erhåller fem nya arbetsrum. Fyra nya arbetsrum ha vunnits på bekostnad av de befintliga lokalerna för avdelningens samlingar. Arbetsrummet för eleverna har uppdelats i två enheter.

I denna våning utökas vidare kansliets väntrum med det nuvarande kapprummets golvyta, nytt mindre kapprum och toalett inlägges, varjämte rektorsrummets arkiv slopas.

Avdelningen för skogsbotanik, som också skall ha lokaler i våningen 1 trappa upp, undergår beträffande föreläsningssalens inredning samma förändring som ovan omnämnts beträffande skogszoologien. Genom omdisposition av befintliga utrymmen skapas ett större förrådsrum för herbarier. Professorns arbetsrum delas upp i två delar för respektive skriv- och laborationsarbeten. Därjämte inlägges här ett förrådsrum för laboratiematerial. Detta avses samtidigt tjänstgöra såsom arbetsplats för två amanuenser.

Våningen 2 trappor upp skall liksom nu inrymma avdelningen för marklära. Dennas lokaler omdisponeras till största delen och utökas därjämte med ett assistentrum samt ett upppackningsrum. Professorns arbetsrum uppdelas i två skilda enheter för respektive skrivgöromål och laborationsarbete. Övningslaboratoriet utökas med cirka 50 procent av förutvarande golvyta. Ett docentrum nyinrättas intill avdelningen.

Avdelningen för skogsuppskattning, som skall kvarligga i förevarande våning, avstår befintligt arkiv för inrättande av en toalettavdelning i detta plan. Såsom ersättning bygges en skåpinredning i elevernas räknerum. Ett arbetsrum inlägges i en befintlig lokal för samlingar.

Den i detta plan befintliga högtidssalen är till sin storlek oförändrad. Nytt parkettgolv föreslås inlagt.

Ett fristående rum för forskare finnes även inlagt i våningen 1 trappa upp.

Nedre vindsvåningen skall upptaga några för de olika institutionerna gemensamma lokaler, nämligen ett övningslaboratorium, en fotografisk avdelning, två

läsrum för studenter, ett rum för studiegruppsverksamhet och två arbetsrum för licentiatstipendiater. Den skogsbotaniska avdelningen tilldelas i detta plan nyinrättade lokaler, bestående av bl. a. fyra laboratorierum med vissa tillhörande utrymmen (konstantrum, förrådsrum o. s. v.) och tre arbetsrum. Ett rum för pensionerade lärare samt ett docentrum inlägges jämväl i denna våning.

Övre vindsvåningen avses skola upptaga ett växthus för den skogsbotaniska avdelningen. Växthuset skall medelst en spiraltrappa stå i förbindelse med avdelningens lokaler i nedre vindsvåningen.

2. Nybyggnaden.

Källarvåningen skall innehålla magasinlokaler för biblioteket samt förvaringsplats för cyklar och bilar.

Bottenvåningen avses för entréhall med trappa till biblioteket, reception (tillika arbetsrum), lokaler för den skogsekonomiska avdelningen (fem rum), två rum för forskarstipendiater, ett rum för gästande forskare, ett docentrum samt arbetsrum för professor i virkeslära.

Våningen 1 trappa upp beräknas användas för arbets- och studielokaler, tillhörande biblioteket. Dessa grupperas omkring en kärna, vilken innehåller en intern bibliotekstrappa, bok- och personhissar, arkiv och toaletter. Från detta plan leder en förbindelsegång till gamla högskolebyggnaden.

Våningen 2 trappor upp skall — kring den för alla plan likformiga kärnan — innehålla uteslutande bokmagasin i ett sammanhängande utrymme. Här beräknas plats för 1 728 löpmeter bokhyllor. Biblioteket har nu cirka 1 300 löpmeter böcker inklusive de i sju olika lokaler spridda samlingarna. Accessionen beräknas till cirka 30 löpmeter per år. Det nya bokmagasinet skulle alltså innehålla en utvidgningsreserv motsvarande omkring 14 års utökning. Böckerna tänkas då placerade på 6 hyllor i höjdlid. En utökning till 7 hyllor kan göras, varvid man vinner ytterligare 288 löpmeter motsvarande cirka 9 års utökning.

Alternativ 2. (Ombyggnad av den befintliga högskolebyggnaden.)

Källarvåningen disponeras helt såsom i alternativ 1.

Bottenvåningen skall till vänster om huvudentrén upptaga lokaler för biblioteket. Dessa avses innehålla rymligare läsrum, magasinlokaler och utlåningsexpedition än motsvarande befintliga lokaler. Rum nyinrättas för bibliotekarie och forskare. Bokmagasinet kan efter uppställning av det nu på skilda håll förvarade bokbeståndet giva plats för tre års accession. Därtill kommer, att de entresolerade magasinlokaler ha otillräcklig höjd. I övrigt avses bottenvåningen disponeras helt såsom i alternativ 1.

Våningen 1 trappa upp disponeras helt såsom i alternativ 1.

Våningen 2 trappor upp disponeras helt såsom i alternativ 1.

Nedre vindsvåningen skall innehålla nyinrättade lokaler för den skogsbotaniska avdelningen, bestående av bl. a. fyra laboratorierum med tillhörande utrymmen (konstantrum, förrådsrum o. s. v.) och ett arbetsrum. Den i detta plan redan befintliga skogsekonomiska avdelningen avses erhålla sitt utrymme utökat med tre rum, varjämte den föreslagna avdelningen för arbetslära¹ avses skola erhålla lokaler (8 rum, varav 3 för samlingar) i undre vindsvåningen.

¹ Virkesläran beräknas kunna erhålla lokaler i statens skogsforskningsinstituts byggnad.

Övre vindsvåningen beräknas behöva utnyttjas för att bereda nya större lokalutrymmen åt den fotografiska verksamheten. Två mindre rum för licentiander samt ett rum för studiegruppsverksamhet inläggas vidare inom nu öppna vindsutrymmen. I detta plan inredes slutligen ett växthus för den skogsbotaniska avdelningen på samma sätt som i alternativ 1.

För att skapa bättre förbindelser inom byggnaden inrättas *vid båda alternativen* en ny personhiss invid huvudtrappan och en mathiss mellan studentkårens olika plan. Huvudtrappan föreslås — även vid båda alternativen — utvidgad med ytterligare ett trapplopp till den nedre vindsvåningen, som nu kan nås endast via en bitrappa av trä.

Jämväl i fråga om skogshögskolans förläggningar vid Garpenberg och Malingsbo har arkitekt Forzén i samarbete med högskoleutredningen utarbetat vissa planer rörande av utredningen ifrågasatta byggnadsarbeten. Dessa planer innebära i huvudsak följande.

1. Garpenberg.

Huvudbyggnadens källarvåning tages delvis i anspråk för inredning av tre bostadsrum för personal samt verkstadsrum och laboratorium för undervisningen.

I bottenvåningen inredas nya matsalslokaler och nytt serveringsrum för köket. Föreståndarinnan erhåller två bostadsrum, varav det ena tillika skall tjäna såsom expedition. Tre gästrum inredas.

I våningen 1 trappa upp erhålla studenterna ökade kårlokaler. Bibliotek och läsrum inrättas. Samlingar för undervisningen inrymmas i ett större rum. Lärarna erhålla ett gemensamt arbetsrum samt ett samlingsrum. Föreståndare och biträde för kontorsgöromål erhålla vardera ett rum.

I vindsvåningen inredas en ritsal och en föreläsningssal. Övriga utrymmen disponeras av samlingarna för undervisningsändamål.

En bostadsbyggnad för vaktmästare bygges som pendant till den befintliga s. k. norra flygel.

Två envåningsbyggnader för elevbostäder uppföras. Vardera beräknas för 18 elever, fördelade två och två i varje rum. Tvättrum, borstrum samt bastu, dusch, tork och toaletter inredas. Förläggningen av dessa bostadshus avses bära närmare utredas i samarbete med riksantikvarieämbetet.

Garage för cirka 6 bilar inrättas.

2. Malingsbo.

Två envåningsbyggnader för elevbostäder uppföras. De utformas i huvudsak på samma sätt som motsvarande byggnader vid Garpenberg. Om förläggningen gäller enahanda. Befintligt kök utrustas med elektrisk varmvattenberedare, diskmaskin och s. k. assistentmaskin. Köksflygeln och de nya bostadsflyglarna förses med vatten- och avloppsinstitution. Garage för cirka 10 bilar inrättas.

De av högskoleutredningen beträffande skogshögskolan planerade byggnadsarbetena ha av arkitekt Forszén kostnadsberäknats enligt följande sammanställning.

1. Skogshögskolan i Stockholm.

Alternativ 1.	Kronor	Kronor
Ombyggnadsarbeten	760 000	
Tillbyggnadsarbeten	<u>450 000</u>	1 210 000
Kostnader för inredning och möbler m. m.		1470 000
	Summa kronor	1 680 000
Alternativ 2.		
Ombyggnadsarbeten		810 000
Kostnader för inredning och möbler m. m.		<u>1365 000</u>
	Summa kronor	1 175 000

2. Förläggningarna i

a) Garpenberg.

Ombyggnad av huvudbyggnaden	200 000	
Uppförande av vaktmästarbostad	45 000	
Uppförande av elevbostäder	300 000	
Anordnande av garage m. m.	<u>40 000</u>	585 000
Kostnader för inredning och möbler m. m.		152 000
	Summa kronor	737 000

b) Malingsbo.

Uppförande av elevbostäder	270 000	
Anordnande av garage m. m.	<u>50 000</u>	320 000
Kostnader för inredning och möbler m. m.		72 000
	Summa kronor	392 000

3. Summa summarum.

Alternativ 1:	22 809 000
Alternativ 2:	22 301 000

4. Veterinärhögskolan.

Inkomna förslag.

Veterinärhögskolans lärarkollegium har anfört, att för tillgodoseende av den nuvarande medicinska avdelningens lokalbehov borde vissa nu befintliga bostadsrum inredas till laboratorier. För undervisning och forskning rörande pälsdjursjukdomar borde vid avdelningen inrättas en pälsdjursförsöksgård.

Professor Carlström har i hithörande frågor uttalat bland annat, att den föreläsningssal, som avdelningen disponerade tillsammans med avdelningen för avelsbiologi och husdjurshygien, vore i stort behov av modernis-

¹ Härav ha 5 000 kronor av utredningen beräknats för avdelningen för virkeslära, vilken avses förläggas till skogsforskningsinstitutets lokaler.

² I förestående beräkningar ingå ej kostnader för apparatur och dylikt. Sådana kostnader ha av utredningen beräknats i det föregående.

sering. Avdelningens lokalfråga vore i övrigt i hög grad aktuell, och den kunde tillfredsställande lösas, om avdelningen finge övertaga de lokaler, som disponerades av avdelningen för avelsbiologi och husdjurshygien. Provisoriskt kunde lokalfrågan även lösas genom omdisponering av vissa rum. I anslutning till avdelningens klinik borde inrättas en för undervisningen och forskningen avsedd pälsdjursförsöksgård.

Lärarkollegiet har uttalat, att lokaler för den nya avdelningen för idisslarnas interna medicin funnes i nuvarande obstetrisk-bujatriska avdelningens byggnad.

Professor Lagerlöf har uttalat, att den nya avdelningen borde erhålla de lokaler, som för närvarande innehades av hushållningssällskapets tuberkulosavdelning, jämte i direkt anslutning härtill ett speciallaboratorium samt ett arbetsrum för en laborator.

Lokalfrågan för veterinärhögskolans fysiologisk-farmakologiska avdelning har länge varit aktuell, och Kungl. Maj:t anvisade den 24 januari 1947 medel för verkställande av utrustning angående ökade lokaler för nämnda avdelning. Arbetet härmed har nu, enligt vad högskoleutredningen erfarit, uppskjutits i avvaktan på resultatet av högskoleutredningens arbete.

Lärarkollegiet har understrukit behovet av en nybyggnad för ifrågasatt ämnen. Professor Zotterman har framhållit det trängande behovet av en lösning å här avsedda byggnadsspörsmål.

Veterinärhögskolans lärarkollegium har anfört, att nuvarande lokaler för avdelningen för födoämneshygien m. m. kunde endast under en kort övergångsperiod användas av de bakteriologiska och födoämneshygieniska avdelningarna gemensamt. Dessa lokaler vore i huvudsak avsedda för bakteriologi. Behovet av nybyggnad för födoämneshygieniska avdelningen vore därför i hög grad trängande.

Professor Hülphers har i nu berörda spørsmål anfört bland annat.

Beträffande lokalutrymmena efter en eventuell uppdelning av avdelningen tills nybyggnader bliva färdiga, kunna nuvarande lokaler i huvudsak disponeras för bakteriologi. Födoämneshygieniska avdelningen bör provisoriskt erhålla lokaler delvis i den nuvarande avdelningens gamla lokaler samt delvis i dennas nuvarande lokaler.

Professor Palmgren har anfört, att anatomisk-histologiska avdelningen icke hade behov av ytterligare lokaler, därest avdelningen återfinge vissa rum, som tillfälligtvis avstått åt fysiologisk-farmakologiska avdelningen.

Lärarkollegiet och professor Sjöberg ha uttalat, att den ifrågasatta utvidgningen av kemiska avdelningen med ett samarbetslaboratorium förutsatte, att nybyggnad för fysiologiska och farmakologiska avdelningarna komme till stånd. Härvid borde kemiska avdelningen övertaga de av den fysiologisk-farmakologiska avdelningen nu disponerade lokalerna. Inom en ej alltför avlägsen framtid syntes emellertid även dessa lokaler bliva otill-

räckliga. Enär i en framtid det anatomisk-histologiska ämnesområdet beräknades behöva övertaga även de nuvarande lokalerna för kemi, fysiologi och farmakologi, torde behovet av nybyggnad för kemiska avdelningen bliva dubbelt behövlig.

Lärarkollegiet har anfört, att vissa lokalutrymmen borde inredas för patologisk-anatomiska avdelningens behov.

Professor Rubarth har i lokalfrågan anfört bland annat.

Som ett akut behov för avdelningen står behovet av 4 skrivrum, 2 laboratorier, 2 rum för smådjur inom institutionsbyggnaden samt ett omklädningsrum med duschar och tvättställ för obducenterna. Av dessa kunde 2 skrivrum och 2 laboratorier inrättas i den nuvarande kursalen i bakteriologi. För de båda djurrummen finnas utrymmen i källaren och för obducenternas omklädnings- och duschrut sådana inom bottenvåningen. Dessutom föreligger ett för de olika avdelningarna vid högskolan gemensamt behov av lokaler med möjlighet för experimentell utforskning av smittsamma sjukdomar hos våra mindre husdjur. För sådana forskningar erfordras från varandra väl isolerade stallar för respektive infekterade och icke infekterade djur, varvid det sannolikt torde bliva nödvändigt att förlägga det ena av dessa utanför högskolans område.

Ett för i första hand anatomiska och patolog-anatomiska avdelningarna gemensamt intresse är en för skelettering avsedd lokal.

Lärarkollegiet har anfört, att avdelningen för avelsbiologi och husdjurshygien vore i trängande behov av nybyggnad. Härtill komme, att såväl nuvarande medicinska avdelningen som avdelningen för hovbeslag m. m. hade mycket stort behov av att snarast få övertaga de lokaler, som avdelningen för avelsbiologi och husdjurshygien nu disponerade.

Professor Eriksson har i lokalfrågan anfört bland annat.

Avdelningen för avelsbiologi och husdjurshygien har sina lokaler splittrade på olika håll. Ett sammanförande av de skilda lokalerna till en egen institutionsbyggnad skulle ge avsevärt ökade möjligheter till koncentration och intensifiering av såväl forskning som undervisning.

Lärarkollegiet och professor Åkerblom ha föreslagit utförande av en tillbyggnad med fem bostadsrum åt hovslagarelever. Vid en senare tidpunkt skulle tillkomma anslag för omändring av de utrymmen, som avdelningen borde få övertaga, därest nybyggnad för avdelningen för avelsbiologi och husdjurshygien komme till stånd samt högskolans garagefråga kunde lösas.

Med biträdande av ett förslag av professor Forssell har lärarkollegiet förordat, att för kirurgiska avdelningen skulle beräknas ny klinik för hundar, huvudsakligen enligt ett av byggnadsstyrelsen framlagt förslag, ombyggnad av nuvarande hundstallet till isoleringsstall för hästar, ombyggnad av nuvarande hundoperationssalarna till operationssalar för nötkreatur och ombyggnad av nuvarande mottagningslokalerna för hundar till steriliseringsrum för förvaring av instrument och bandage m. m. I lokalfrågan har professor Forssell anfört bland annat.

De stora olägenheterna av de nuvarande lokalförhållandena på kirurgiska kliniker ha alldeles särskilt framträtt under senare hälften av föregående år och de nu gångna veckorna av detta år. På grund av den i Stockholm rådande valpsjuk-epizootin har den stationära kirurgiska hundkliniken upprepade gånger måst stängas och fullständigt utrymmas så när som på de hundar, vilka haft sådana skador, att de trots valpsjukerisken måst kvarbliva på kliniken. Kliniken saknar nämligen varje möjlighet att företaga isoleringar inom kliniken. Även å hästkliniken saknas nu isoleringsmöjligheter. Då kvarka nu börjar allmänt förekomma i landet, ha vi när som helst att vänta att sjukdomen utbryter bland de å kliniken intagna hästarna. Även erinras om det stora behovet av operationslokal för nötkreatur.

Lärarkollegiet och professor Lagerlöf ha uttalat, att medel borde anvisas för omändring av vissa lokaler för undervisning i artificiell insemination.

Vidare har lärarkollegiet anfört, att realiserandet av förslaget om ett kliniskt centrallaboratorium vore beroende av huruvida laboratoriets lokalfråga kunde ordnas på ett tillfredsställande sätt. Lämpliga lokaler funnes i den medicinska hundkliniken byggnad, men dessa lokaler disponerades av veterinärmedicinska föreningen. Då lokalerna i fråga icke vore lämpliga för sistnämnda ändamål, förutsatte kollegiet, att föreningens lokalfråga ordnades på annat sätt och det kliniska centrallaboratoriet övertog föreningens nuvarande lokaler.

Lärarkollegiet har uttalat, att biblioteket vore i behov av utvidgade lokaler, och angivit, att en möjlighet härtill vore att förse huvudbyggnaden med en tillbyggnad åt väster mot Brunnsviken. Även veterinärmedicinska föreningen har ifrågasatt en utvidgning av bibliotekslokalerna.

Veterinärhögskolans lärarkollegium har förordat, att anslag skulle beviljas för uppförande av lokaler för veterinärmedicinska föreningen och att tomtområde skulle reserveras för ändamålet. Kollegiet har härom anfört.

Högskolans studenter ha disponerat vissa lokaler — innefattande samlings-sal, ett mindre biblioteksrum, matsal och kök — i den för medicinska avdelningen uppförda byggnad, i vilken medicinska hundkliniken är inhytt. Lokalerna ha i många avseenden visat sig olämpliga. Genom underdånig framställning av den 6 maj 1946 hemställde föreningen om kostnadsfri upplåtelse av ett mindre tomtområde öster om Roslagsvägen, mitt emot högskolans område, för uppförande av kårhus och studentbostäder. Kollegiet har livligt tillstyrkt denna framställning med framhållande av att föreningens mäss regelbundet anlitas icke endast av de studerande respektive vakthavande å klinikerna utan även av andra, för vilka på grund av högskolans isolerade läge, tillgång till mäss inom högskolans område betyder avsevärd tidsvinst.

Föreningens framställning torde delvis ha föranletts av farhågor för att medicinska avdelningen i en snar framtid skulle komma att få behov av utvidgning och att föreningens nuvarande lokaler i så fall icke skulle få behållas. Såsom ovan framhållits är vidare realiserandet av förslaget rörande inrättande av ett kliniskt centrallaboratorium vid högskolan beroende av om ifrågavarande studentlokaler kunna utrymmas.

I hithörande spörsmål har veterinärmedicinska föreningen anfört i huvudsak.

Veterinärhögskolans läge samt undervisningens och tjänstgöringens natur göra det nödvändigt att samlings- och serveringslokaler finnas vid högskolan. De lokaler, som veterinärmedicinska föreningen för närvarande disponerar, äro i hög grad otidsenliga och svårarbetade. Lokalerna äro ursprungligen avsedda för medicinska hundkliniken och det har kommit till föreningens kännedom, att förslag framlagts om att lokalerna skola tagas i anspråk för sitt ursprungliga ändamål. Då föreningens lokalfråga härigenom ytterligare aktualiseras, anhåller föreningen vördsamt att frågan om statsanslag till uppförande av serverings- och samlingslokaler åt de studerande vid veterinärhögskolan måtte upptagas till utredning.

Den i Stockholm rådande bostadsbristen har sedan ett flertal år tillbaka utgjort ett stort problem för de studerande vid veterinärhögskolan såväl som vid övriga högskolor. Föreningen anser därför att frågan om uppförandet av bostäder åt de studerande vid högskolan bör upptagas till diskussion vid planläggandet av högskolans framtida utveckling.

Högskoleutredningens förslag.

De med högskoleutredningens förslag rörande veterinärhögskolans utbyggnad förknippade lokalfrågorna torde få lösas genom nybyggnadsarbeten för vissa avdelningars behov och i övrigt genom ändringsarbeten, d. v. s. på i huvudsak samma sätt i det föregående föreslagits beträffande lantbrukshögskolan. I likhet med vad som skett i fråga om sistnämnda högskola, har utredningen även i fråga om veterinärhögskolan sökt utforma byggnadsprogrammet så, att icke alltför omfattande ändringsarbeten uppkomma. Likaså har utredningen härvid sökt undvika dubbling av lokaler och utrustning samt utformat förslagen med hänsyn jämväl till framdeles uppkommande större lokalbehov. Frågan om bostäder åt eleverna vid hovslagarskolan har utredningen — med hänsyn till denna byggnadsfrågas läge — icke ansett nu böra planeras och kostnadsberäknas.

Arkitekten J. Lundqvist har i samarbete med högskoleutredningen utarbetat skissritningar och kostnadsberäkningar rörande av utredningen planerade byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan. Den planerade dispositionen av hithörande byggnader framgår av följande sammanställning.

1. *Nybyggnad för fysiologiska, farmakologiska och födoämneshygieniska avdelningarna* uppföras i närheten av den nuvarande byggnaden för obstetrisk-bujatriska avdelningen. Byggnaden utföres i tre byggnadskroppar med gemensamt entréparti. Två byggnadskroppar beräknas i tre våningar — inklusive en jordvåning — samt planeras förskjutna i höjd en halv våningshöjd i förhållande till varandra. Dessa två byggnadskroppar avse fysiologi och farmakologi respektive födoämneshygien. Den tredje byggnadskroppen — hörsalsbyggnaden — utföres (utan källare) i två våningar. Till lokalerna för fysiologi anslutes en hästergometeranläggning, bestående av tak utan väggar på pelare av järn, vilka fästas i gjutna betongfundament i markplanet, samt apparatrum i en våning.

2. *Nybyggnad för undervisning i slakt och charkuterifabrikation* förläggas i närheten av nyss berörda nybyggnad. Den avses utgöras av slakt- och demonstrationshall, rum för charkuterifabrikation m. m.

3. *Ombyggnad för kemiska avdelningens* behov planeras beträffande lokaler, som för närvarande disponeras av avdelningen för fysiologi och farmakologi, men som beräknas skola övertagas av kemiska avdelningen. I huvudsak avses lokalerna bibehålla sin nuvarande funktion. Nytt stinkrum med dragskåp och nytt vågrum med vågbord inredas. I två laboratorier i bottenvåningen insätts tre laboratoriebord och i förrådsutrymmet i våningen en trappa upp utföres hyllinredning. I ett rum i bottenvåningen borttages befintlig inredning. Gas- och vattenledningar kompletteras. Den befintliga, mindre ändamålsenliga elektriska armaturen utbytes mot ny. Nytt ventilationssystem utföres och lokalerna ommålas helt.

4. *Ombyggnad av obstetrisk-bujatriska avdelningens byggnad* planeras i syfte att möjliggöra den föreslagna uppdelningen av avdelningen. Inom byggnaden befintliga smådjursstallar ombyggnas till lokaler för artificiell insemination. Mot norr upptagas större takfönster. Foderrum ändras till förvaringsrum och museum. Vissa rum inredas till laboratorier med dragskåp och laboratoriebord. Rum för rengöring ändras till sterilisationsrum. Obduktions- och ympningsrum ändras till skrivrum för lärare. Elektriska och gasledningar indragas och kompletteras, varjämte lokalerna förses med ny elektrisk armatur och ommålas helt.

5. *Nybyggnad för avelsbiologi och husdjurshygien* beräknas skola uppföras i två våningar utan källare. För byggnaden beräknas bl. a. ett klimatrum. Föreläsningssal har icke planerats i denna byggnad, enär utredningen beräknat, att för undervisningen i förevarande ämnen bör kunna användas den föreläsningssal, som är inrymd i den nuvarande medicinska avdelningens lokaler. I dessa lokaler torde därför böra reserveras erforderligt utrymme för samlingar för undervisningen i avelsbiologi och husdjurshygien.

6. *Påbyggnad av försöksladugårdens höskulle* föreslås i syfte att öka ladugårdens utrymme för foderförråd. Det nu befintliga taket över höskullen rives och nytt tak utföres med högre resning. I samband med ombyggnaden utföres foderhiss med telferbana.

7. *Om- och tillbyggnad av kirurgiska avdelningens lokaler* beräknas på så sätt, att en nybyggnad uppföres i en våning, bottenvåning, samt i halva byggnaden även sousterrainvåning. Direkt förbindelse med gamla klinikbyggnaden anordnas genom kulvert. I en med nybyggnaden förbunden särskild byggnad utföres hundstallar med anslutna rastgårdar. I samband med nybyggnaden utföres mindre ändringar inom den befintliga byggnaden.

8. *Ombyggnad för patologiska avdelningens* behov planeras i fråga om en nuvarande kurssal. Denna beräknas skola inredas till laboratorier och andra arbetsrum. Lokalerna i fråga förses med ny inredning och ny armatur samt ommålas helt.

9. *Utökning av panncentralen* planeras i anslutning till de beräknade till- och nybyggnaderna. Ny panna beräknas bliva erforderlig.

10. *Nya studentkårslokaler* beräknas skola erhållas genom att den s. k. huvudbyggnadens bostadvåningar iordningställas för ändamålet. Sålunda planeras anordnande av bland annat bibliotek, läsrum, restauranglokaler och klubblokaler.

11. *Lokaler för det kliniska centrallaboratoriet* beräknas skola anordnas i studentkårens nuvarande lokaler.

De av högskoleutredningen planerade byggnadsarbetena vid veterinärhögskolan ha av arkitekt Lundeqvist kostnadsberäknats på följande sätt.

		Kronor	Kronor
1. <i>Nybyggnad för fysiologiska, farmakologiska och födoämneshygieniska avdelningarna.</i>			
Byggnadsarbeten	1 450 000	
Yttre ledningar och rörkulvertar	60 000	
Yttre planeringsarbeten, vägar m. m.	50 000	1 560 000
2. <i>Nybyggnad för undervisning i slakt och charkuterifabrikation.</i>			
Byggnadsarbeten		150 000
3. <i>Ombyggnad för kemiska avdelningen.</i>			
Byggnadsarbeten		16 000
4. <i>Ombyggnad av obstetrisk-bujatriska avdelningens byggnad.</i>			
Byggnadsarbeten		12 000
5. <i>Nybyggnad för avelsbiologi och husdjurshygien.</i>			
Byggnadsarbeten	650 000	
Yttre ledningar och kulvertar	30 000	
Yttre planeringar	10 000	690 000
6. <i>Påbyggnad av försöksladugårdens höskulle.</i>			
Byggnadsarbeten	20 000	
Foderhiss	3 000	23 000
7. <i>Om- och tillbyggnad av kirurgiska avdelningens lokaler.</i>			
Byggnadsarbeten		540 000
8. <i>Ombyggnad för patologiska avdelningen.</i>			
Byggnadsarbeten		7 000
9. <i>Utökning av panncentralen.</i>			
Byggnadsarbeten	35 000	
Ny panna, ledningar m. m.	50 000	85 000
10. <i>Nya studentkårslokaler.</i>			
Byggnadsarbeten (inklusive köksinredningar)		95 000
11. <i>Lokaler för det kliniska centrallaboratoriet.</i>			
Byggnadsarbeten		10 000
12. <i>Inredning och möbler m. m.</i>			
a) Nybyggnad för fysiologiska, farmakologiska och bakteriologiska avdelningarna	208 000	
b) Ombyggnad för kemiska avdelningen	9 400	
c) Ombyggnad av obstetrisk-bujatriska avdelningens byggnad	11 000	
d) Nybyggnad för avelsbiologi och husdjurshygien	59 000	
e) Om- och tillbyggnad av kirurgiska avdelningens lokaler	144 000	
f) Ombyggnad för bakteriologiska avdelningen	3 100	
g) Lokaler för det kliniska centrallaboratoriet	12 000	446 500
			Summa kronor 13 634 500

¹ I förestående beräkningar ingå ej kostnader för apparatur och dylikt. Sådana kostnader ha av utredningen beräknats i det föregående.

AVDELNING VI

TRETTONDE KAPITLET.

Sammanfattning av högskoleutredningens förslag.

Högskoleutredningens i det föregående framlagda förslag rörande lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolornas utbyggnad m. m. kunna i stort sett sammanfattas på följande sätt.

1. För lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolorna gemensamma förslag.

Högskoleutredningen har funnit, att en av de mest påtagliga bristerna i fråga om lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolorna avser omfattningen av högskolornas personella resurser. Enligt utredningens mening måste kraftiga åtgärder vidtagas för att bättra dessa brister, vilka gälla såväl de självständigt arbetande vetenskapsmännen som ock dessas vetenskapliga och andra hjälpkrafter. Möjligheter böra också öppnas att till högskolorna knyta forskarbegävningar och att därvid giva dem erforderliga utkomst-möjligheter och goda övriga arbetsbetingelser. En naturlig följd av en utbyggnad av högskolornas personalorganisation anser utredningen bliva, att även tillräckliga anslag, ändamålsenliga lokaler och lämplig utrustning i övrigt böra tillförsäkras högskolorna. Vissa förändringar av den vid högskolorna bedrivna undervisningens organisation har utredningen vidare funnit påkallade.

Utredningen har räknat med oförändrad löneställning för högskolornas professorer men ansett, att frågan om lönereglering för ifrågavarande befattningshavare bör upptagas till utredning i samband med frågan om lönereglering för universitetsprofessorer m. fl. Nya professorer ha av utredningen föreslagits, där viktiga ämnesområden befunnits alltför omfattande för att kunna behärskas av en enda professor, eller där betydelsefulla ämnesområden över huvud icke företrädas av någon professor.

Behovet av vetenskapliga hjälpkrafter åt professorerna bör enligt högskoleutredningens mening i stort sett kunna fyllas genom samma typer av befattningar som för närvarande. En utbyggnad bör ske av systemet med laboratorer och liknande tjänster samt av assistent- och amanuenspersona-

len. Man bör räkna med att i regel vid varje institution skall finnas en laborator eller liknande tjänsteman. Vidare bör i allmänhet varje professor och laborator såsom medhjälpare erhålla en assistent eller en eller flera amanuenser. Docentinstitutionen bör utvecklas och påbyggas med forskarstipendier. Behovet av speciallärare bör tillgodoses i större utsträckning än för närvarande.

Lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolornas laboratorer böra i regel anställas såsom ordinarie tjänstemän. Utredningen räknar med placering av dem i lönegrad Ca 29 men anser, att frågan om dessa tjänstemäns löneställning bör utredas i samband med löneregleringsfrågan för universitetsprofessorerna m. fl. Högskolornas assistentpersonal bör i regel indelas i förste assistenter i lönegrad Ce 24 och assistenter i lönegrad Ce 22, dock att för veterinärhögskolan bör beräknas endast förste assistenter i lönegrad Ce 24. Enligt utredningens mening skola för docentstipendiater, forskarstipendiater och amanuenser gälla samma löneförmåner som vid universiteten. Därest pensionsrätt införes för universitetens docent- och forskarstipendiater, bör motsvarande förmån tillförsäkras här förevarande högskolors arbetskrafter inom denna kategori.

Vid den planerade utbyggnaden av lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolornas icke-vetenskapliga hjälpkrafter böra väsentligen följande typer av befattningar användas, nämligen befattning såsom preparator i lönegrad 13, laboratoriebiträde i lönegrad 11 eller 8, (institutions-)vaktmästare i lönegrad 11 eller 9, kanslibiträde i lönegrad 11 samt kontors- och skrivbiträde i högst lönegrad 8. Laboratoriebiträdena böra placeras med en fjärdedel i envar av lönegraderna Ca 11, Ce 11, Ca 8 och Ce 8, varjämte kontorspersonalen bör anställas till en fjärdedel i envar av lönegraderna Ca 11 och Ce 11 samt till hälften såsom biträden, vilka underkastas befordringsgången för skriv- och kontorsbiträden. Vaktmästarpersonalens fördelning på olika institutioner och avdelningar anser utredningen böra avgöras av respektive högskolestyrelser.

För främjande av samarbetet mellan lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolorna skall enligt högskoleutredningens förslag bildas en samarbetsnämnd, bestående av högskolornas rektorer samt bl. a. en eller två professorer från varje högskola, vilka därtill utses av lärarkollegiet.

Stipendier för studier till agronom-, civiljägmästar- respektive veterinärexamen böra utgå enligt samma grunder. Såsom årligt belopp för varje stipendium föreslår högskoleutredningen det vid lantbrukshögskolan redan gällande beloppet, 800 kronor. Utredningen föreslår vidare, att vid samtliga tre högskolor införes doktorandstipendier å 5 000 kronor per år. Beträffande högskolornas licentiand- och doktorandstipendier böra gälla i huvudsak samma bestämmelser som gälla för motsvarande stipendier vid universiteten.

Vid lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolorna böra enligt högskoleutredningens mening i princip samma bestämmelser gälla i fråga om formerna för doktorsarbetenas publicering som vid universiteten, varjämte statsbidrag till tryckning av doktorsavhandlingar bör utgå efter i huvudsak samma grunder vid nämnda högskolor som vid universiteten.

Högskoleutredningen förordar, att bestämmelser utfärdas om inrättande vid envar av lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolorna av en undervisningsnämnd, beträffande vilken böra gälla i huvudsak samma bestämmelser som rörande dylika nämnder vid universiteten.

2. Förslag rörande lantbrukshögskolan.

Högskoleutredningen föreslår, att såsom ny inträdesfordran vid lantbrukshögskolan uppställas krav å genomgången och med avgångsbetyg vitsordad kurs vid lantbruksskola eller huvudkurs vid lantmannaskola, som är försedd med skoljordbruk. Genomgången dylik kurs skall liksom nu inräknas i den sökandes jordbrukspraktik. Denna skall enligt utredningens förslag under minst ett år ha bestått i egentligt jordbruksarbete, som under minst sex månader utförts vid annat jordbruk än föräldrars eller eget jordbruk samt vid ett och samma jordbruk. Inträdessökande, som avser att bedriva sina studier å den av utredningen föreslagna maskintekniska linjen vid högskolan bör få under tre månader utbyta jordbrukspraktiken mot praktik å mekanisk verkstad.

Vid lantbrukshögskolan föreslås införande av ytterligare en studielinje, maskintekniska linjen, för utbildning av maskinkonsulenter och liknande befattningshavare. Antalet tentamensämnen å den nya linjen bör vara förslagsvis sju, exempelvis mekanik och hållfasthetslära, materiallära och maskinelement, kemi, lantbrukets maskiner och redskap, motorlära och elektroteknik, lantbruksekonomi samt växtodlingslära. Beträffande förhørsämnen torde för den nya linjen böra gälla i stort sett samma grunder som för övriga linjer.

Enligt högskoleutredningens mening böra vid lantbrukshögskolan på försök införas möjligheter att enligt vissa grunder avlägga s. k. specialiserad agronomexamen inom endera av jordbruks-, husdjurs-, ekonomiska och maskintekniska linjerna. För en dylik examen bör den studerande ha rätt att begränsa antalet tentamensämnen till förslagsvis fem, d. v. s. han bör ha rätt att från kategorien tentamensämnen avföra ett å två ämnen.

Högskoleutredningens förslag rörande tillgodoseende av lantbrukshögskolans personalbehov ha sammanställts på sidorna 133—140. Därjämte må här framhållas, att lantbrukshögskolans avlöningsanslag i anledning av förslagen bör uppräknas med i runt tal 754 300 kronor. Samtidigt behöver om-

kostnadsanslaget höjas med omkring 62 000 kronor (sid. 143—144), materielanslaget med omkring 155 000 kronor (sid. 140 och 144) och stipendieanslaget med omkring 29 300 kronor (sid. 144). Ett anslag å 9 000 kronor för år skulle vidare anvisas till bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar vid lantbrukshögskolan (sid. 144).

Engångsanslag för utrustning av lantbrukshögskolan behöver anvisas med ett belopp av 1 046 000 kronor. Härvid har bland annat beräknats, att den av 1945 års jordbruksförsöksutredning föreslagna respirationsanläggningen för större husdjur skall användas av såväl husdjursförsöksanstalten som högskolans forsknings- och undervisningsinstitutioner (sid. 113).

Engångsutgifter för byggnader vid lantbrukshögskolan ha av utredningen beräknats till omkring 5 115 000 kronor.

3. Förslag rörande skogshögskolan.

Det inträdeskrav vid skogshögskolan, som nu avser genomgång av statens eller därmed jämförlig kolarskola, bör enligt högskoleutredningens mening ändras till att avse en föreslagen statens förberedande skogskurs eller därmed likvärdig utbildning. I samband härmed bör inträdeskravet i fråga om den s. k. fria praktiken nedsättas med fyra månader. Vidare bör skogshögskolans förberedande kurs vid Garpenberg infogas i högskolans huvudkurs, väsentligen i enlighet med en av högskolans lärarråd framlagd plan (*bilaga 2*).

Utredningen föreslår ett visst vidgande av möjligheterna till specialisering av studierna för civiljägmästarexamen. Kursämnena vid skogshögskolan böra överföras till förhørsämnena. Enligt utredningens mening bör vidare högskolan erhålla rätt att utdela doktorsgrad.

Antalet elever, som årligen må intagas vid skogshögskolan, skall enligt utredningens förslag fastställas till 32 å 35 (nu 30, tidigare 25).

I fråga om personalbehovet vid skogshögskolan förordar högskoleutredningen, att personalen vid fyra avdelningar, nämligen avdelningarna för virkeslära, skoglig arbetslära, skogsentomologi och allmän skogszoologi med viltvård, skall försöksvis vara gemensam för högskolan och statens skogsforskningsinstitut. Utredningens förslag i fråga om skogshögskolans personalbehov framgår i övrigt av sammanfattningen å sid. 192—195. Utredningen förordar i detta sammanhang att frågan om ett eventuellt samarbete mellan staten och det enskilda näringslivet beträffande forskningen på det skogligt maskintekniska området upptages till särskilda undersökningar och utredningar i samråd med intresserade parter.

Vid genomförande av högskoleutredningens personalförslag rörande skogshögskolan behöver uppföras ett särskilt avlöningsanslag av omkring

236 500 kronor för de för högskolan och skogsforskningsinstitutet gemensamma avdelningarna. I samband härmed skulle forskningsinstitutets avlöningsanslag kunna minskas med omkring 44 800 kronor. Skogshögskolans avlöningsanslag skulle behöva höjas med omkring 90 400 kronor. Nettoökningen av de årliga avlöningsutgifterna vid genomförande av utredningens förevarande förslag skulle alltså uppgå till omkring 282 100 kronor. (Sid. 196.)

Om skogshögskolan utbygges enligt högskoleutredningens förslag, bör högskolans omkostnadsanslag höjas med 62 100 kronor till 144 000 kronor. Skogsforskningsinstitutets omkostnadsanslag bör höjas med 34 000 kronor (varvid kostnaderna för en för högskolan och institutet gemensam publikationsserie beräknas skola bestridas av forskningsinstitutet). Högskolans materielanslag skall enligt utredningens förslag höjas med 40 000 kronor till 40 500 kronor, varjämte dess anslag för bokinköp och bokbindning avses skola ökas med 11 500 kronor till 20 000 kronor samt dess stipendieanslag med 15 400 kronor till 28 000 kronor. För bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar vid högskolan bör upptagas ett nytt anslag å 6 000 kronor. Engångsanslag för utrustning av högskolan samt de för högskolan och forskningsinstitutet gemensamma avdelningarna bör anvisas med (204 000 + 82 000 =) 286 000 kronor. (Sid. 197—199.)

För byggnadsarbeten vid skogshögskolan har högskoleutredningen beräknat engångsutgifter med alternativt 2 809 000 eller 2 304 000 kronor (sid. 282).

4. Förslag rörande veterinärhögskolan.

Högskoleutredningen anser, att behovet av speciell utbildning på det veterinära området utöver den, som lämnas under de nuvarande studierna, bör inhämtas vid särskilda specialkurser. Antalet elever, som årligen må intagas vid veterinärhögskolan, bör fastställas till 35.

Utredningen föreslår, att man försöker få till stånd ett samarbete mellan lantbrukshögskolan och veterinärhögskolan i fråga om utnyttjande av lantbrukshögskolans försöksgårdar jämväl för veterinära undersökningar. Vidare föreslår utredningen, att veterinärmedicinska anstaltens avdelningsföreståndare eller laboratorer i patologisk anatomi, bakteriologi och serologi samt dess konsulenter i svin-, pälsdjurs- och fjäderfäsjukdomar hålla ett begränsat antal föreläsningar eller demonstrationer för de studerande vid veterinärhögskolan. Dennas undervisning i parasitologi torde helt kunna handhas av befattningshavare vid anstaltens parasitologiska laboratorium.

Högskoleutredningens förslag rörande tillgodoseende av veterinärhögskolans personalbehov finnas sammanställda å sid. 255—259.

Veterinärhögskolans avlöningsanslag torde få uppräknas med omkring 525 700 kronor till 1 425 100 kronor vid genomförande av högskoleutred-

ningens förslag (sid. 260). Samtidigt bör omkostnadsanslaget höjas med 80 100 kronor, materielanslaget med 105 100 kronor, bokinköps- och bokbindningsanslaget med 4 500 kronor samt stipendieanslaget med 32 000 kronor (sid. 261—264). Till tryckning av doktorsavhandlingar vid veterinärhögskolan bör införas ett anslag av 9 000 kronor (sid. 263). Engångsutgifter ha för veterinärhögskolans vidkommande beräknats med 692 000 kronor för utrustning samt med 3 634 500 kronor för byggnadsarbeten (sid. 261, 264, 288).

BILAGOR.

Bilaga 1.

Tabell över antalet undervisningstimmar vid lantbrukshögskolan fördelat på föreläsningstimmar och övningstimmar.

Ä m n e	Föreläsningar				Övningar				Summa undervisningstimmar
	Jordbrukslinjen	Husdjurslinjen	Ekonomiska linjen	Allmänna linjen	Jordbrukslinjen	Husdjurslinjen	Ekonomiska linjen	Allmänna linjen	
Statistik	40	40	40	40	15	15	15	15	55
Matematik	100	75	75	75	170	170	170	170	240
Fysik och meteorologi									
Lantbrukskemikemi	85	85	85	85	¹ 180	¹ 180	¹ 180	¹ 180	445
Växtanatomi	20	20	20	20	¹ 45	¹ 45	¹ 45	¹ 45	110
Växtfysiologi	25	25	25	25	¹ 70	¹ 70	¹ 70	¹ 70	165
Systematisk botanik	40				70				110
Ärftlighetslära	30	30	30	30	80	80	80	80	110
Marklära	40	40	40	40	² 70	² 15	² 15	² 15	125
Geologi	20	20	20	20	² 20	² 20	² 20	² 20	80
Fältmätning	26	16	16	16	148	¹ 58	158	158	232
Djuranatomi	³ 30	³ 100	³ 30	³ 30	—	—	—	—	—
Djurfysiologi	⁴ 40	⁴ 140	⁴ 40	⁴ 40	—	—	—	—	—
Nationalekonomi	50	50	110	50	—	—	—	—	110
Mikrobiologi	20	20	20	20	¹ 60	¹ 60	¹ 60	¹ 60	140
Jordbrukslära	77	35	35	77	148	45	45	148	225
Växtodlingslära	80	65	80	80	145	35	145	145	225
Avels- och raslära	35	135	35	135	⁵ 25	⁵ 45	⁵ 25	⁵ 45	205
Utfodringslära	50	90	90	90	40	70	70	70	160
Hydroteknik	120	30	30	30	160	40	40	40	350
Maskinlära	70	40	40	70	⁴ 100	⁴ 60	⁴ 60	⁴ 100	200
Lantbruksekonomi	70	70	100	100	30	30	100	100	200
Bokföring	55	55	55	55	⁴ 50	⁴ 50	⁴ 50	⁴ 50	135
Jordbrukspolitik	50	50	50	50	—	—	—	—	50
Författningskunskap	40	40	70	40	20	20	40	20	110
Lantbrukszoologi	30	30	30	30	10	10	10	10	40
Växtsjukdomslära	20	20	20	20	¹ 10	¹ 10	¹ 10	¹ 10	40
Sjukvårdslära	30	30	30	30	15	15	15	15	45
Mjölkhushållning	30	50	50	50	¹ 15	¹ 15	¹ 15	¹ 15	65
Marknadslära	30	30	66	30	—	—	32	—	98
Pedagogik	10	10	10	10	¹ 15	¹ 15	¹ 15	¹ 15	40
Skogsskötsel	—	—	20	20	—	—	10	10	30
Husbyggnadslära	40	40	40	40	80	80	80	80	120

¹ Övningskursen dubblerad.

² » fördelad på tre avdelningar.

³ Skilda övningskurser.

⁴ 30 timmar dubblerade.

⁵ 25 » »

⁶ I nämnda siffror ha inräknats såväl föreläsning- som undervisningstimmar, då uppgift om fördelningen f. n. icke kan erhållas.

Jämförelse mellan nuvarande och av skogshögskolans lärarråd föreslagen studieplan för skogshögskolan.

Ä m n e n	Nuvarande studieplan (1946/47)				Föreslagen studieplan				
	Vid Garpenberg (förberedande kurs)		Vid huvudkursen i Stockholm		Stockholm		Garpenberg	Sommarövningar, (inkl. studieresor)	Summa
	Föreläsningar	Övningar	Föreläsningar	Övningar	Föreläsningar	Övningar	Dagar		
	Timmar	Timmar	Timmar	Timmar	Timmar	Timmar	Dagar	Timmar	
Skogskötsel.....	265	102			74	10	10	72	1 2 740
Arbetslära.....									
Virkeslära.....	508	3136	440		40		10	29	894
Skogsdikning.....									
Väbyggnad.....									
Skogsuppskattning och skogsindelning.....	6800	100	764		60		30	27	830
Skogs- och fältmätning. Kartritning.....									
Skogsekonomi.....		76	34		44		10	6	180
Skoglig marklära.....		86 + 1 1/2 dag.	45		87 + 1 1/2 dag.		33	9	270
Skogsbotanik (inkl. propedeutisk kurs).....		106 + 3 dag.	75		317		55	7	336
Skogszoologi (med entomologi).....		78	10		112		10	3	136
Rättslära.....		44			44				40
Förvaltningslära.....		65			65				60
Aktuella förvaltningsproblem.....		8			8				8
Kemi (org. och teknisk)		20			20				20
Husbyggnadslära med byggnadsritning.....	10	10	20		30		20		24
Bokföring.....			20		30				30
Jordbruksekonomi, inkl. av- och tillträdessyn.....	82				98		7	4	88

Ä m e n	Nuvarande studieplan (1946/47)						Förelägen studieplan					
	Vid Garpenberg (förberedande kurs)		Vid huvudkursen i Stockholm		Sommarövningar (inkl. studieresor)		Stockholm		Garpenberg		Sommarövningar (inkl. studieresor)	
	Föreläsning och övningar		Föreläsningar Övningar		Dagar		Föreläsningar Övningar		Dagar		Dagar	
	Timmar	Timmar	Timmar	Timmar	Dagar	Timmar	Timmar	Timmar	Timmar	Dagar	Dagar	Timmar
Jakt- och jaktvård med fiskevård	171	6					6					106
Närskydd		4					4					4
Formminneskunskap												1116
Diverse övningar	12178											80
Idrott, etc.										10		160
Självstudier										20		
	2 014	341	308	154	4 431	154	550	60	268	217	157	3 922
	motsvar. ca 252 dagar	+4 1/2 dag.					+6 1/2 dag.					

Ant. Dagar ha omräknats till timmar efter en beräknad arbets- och färdtid av 8 timmar per dag, såsom för närvarande tillämpas vid Garpenberg och vid sommarövningarna. Kursiverade siffror beteckna frivilliga specialkurser.

- 1 Dessutom cirka 10 dagars avslutande studieresa till olika landsdelar under den sista sommaren.
- 2 Tillkommer avslutande gemensamt prov i skogsskötsel, skogsindelning och skogsekonomi under sista sommaren 5 å 6 veckor.
- 3 Inklusive laga syn vid dikningsföretag, etc. för särskild speciallärare, 10 timmar, samt nuvarande specialkurser i arbetslära, 10 timmar och arbetsarskydd, 6 timmar, som förutsättes ingå i den nya arbetsläran.
- 4 Härav 20 timmar handledning vid upprättande av vägbyggnads- och dikningsplaner.
- 5 Tillkommer föreslagna övningar i arbetstidsstudier under sjuätte terminen.
- 6 Fördelade sålunda: Skogs- och fältmätning (avslutad på Garpenberg) 494 timmar, inledande kurs i skogsuppskattning 198 timmar och kartritning 108 timmar.
- 7 Härav 20 timmars handledning vid upprättande av skogsindelningsplaner.
- 8 Exkursion i Stockholmstrakten.
- 9 Tre dagar vid Östermalma.
- 10 Jakten förutsättes utförd på fritid. Viltvård ingår i planen för skogszoologien.
- 11 Frivillig kurs. Exkursioner under två dagar.
- 12 Räkning på räknemaskin och räknesticka, demonstration i olycksfall, skogsutrustningsteknik, orientering, skidåkning, idrott, skjutövningar, lägerarbeten, etc. Förutsätts bli meddelade å förelägen praktikantkurs samt i samband med övningar. I övrigt hänvisas dessa till fritid samt till anvisad tid för idrott etc.

P. M. rörande det framtida behovet av jägmästare.

Den generella målsättningen för en arbetsmarknadsprognostisk utredning kan sägas vara att beräkna, hur framtida efterfrågan och tillgång på arbetskraft kommer att te sig i förhållande till varandra; i vilken riktning och i vilken omfattning bör man alltså ev. söka påverka utvecklingen för att åstadkomma den önskade balansen?

En utredning av här föreliggande slag, där man har att göra med en yrkeskår, utbildad vid en bestämd utbildningsanstalt, vars intagning (och därmed utexaminering) kan fixeras vid en viss nivå, skiljer sig i princip icke från dylika prognosundersökningar. I detta fall kan dock den framtida tillströmningen av arbetskraft icke beräknas i annan mening än att man kan beräkna effekten av olika alternativ för tillströmningen. Av dessa alternativ har man sedan att välja det, som ur olika synpunkter förefaller lämpligast.

Det ter sig med hänsyn härtill naturligt att börja med en analys av den del av den framtida tillgången på arbetskraft, som härrör från den nuvarande yrkeskåren:

Tab. 1. Antal jägmästare och forstmästare år 1943 enligt SAK:s undersökning.

	Antal		Procent	
	Skogshögskoleutbildade		Skogshögskoleutbildade	
	Hela antalet	Därav forstmästare	Hela antalet	Därav forstmästare
Egentliga skogsarbetsgivare	713	187	73·5	62·5
Domänverket	275	—	28·4	—
Domänstyrelsen	46	—	4·8	—
Skogsförvaltningen	217	—	22·4	—
Personal å indragningsstat	12	—	1·2	—
Övriga statliga arbetsgivare	6	2	0·6	0·7
Skogsvårdsstyrelser	108	18	11·1	6·0
Stiftsnämnder	24	5	2·5	1·7
Kommunala myndigheter	20	11	2·0	3·6
Sockenallmänningar	9	4	0·9	1·3
Häradsallmänningar	9	7	0·9	2·3
Städers, köpingars och municipalsamhälle- skogar	2	—	0·2	—
Aktiebolag	241	131	24·9	43·8
Övriga enskilda arbetsgivare	27	13	2·8	4·4
Egen arbetsgivare	12	7	1·2	2·3
Övriga skogsarbetsgivare	39	23	4·0	7·7
Skogsägareföreningar	26	14	2·7	4·7
Flottningsföreningar	4	3	0·4	1·0
Tunningsföreningar	9	6	0·9	2·0
Icke skogliga arbetsgivare	218	89	22·5	29·8
Skogsundervisningen	24	2	2·5	0·7
Statliga myndigheter	68	33	7·0	11·1
Andra arbetsgivare	92	41	9·5	13·7
Egen arbetsgivare	34	13	3·5	4·3
Samtliga	970	299	100·0	100·0

jägmästare + forstmästare. Med ledning härav kan sedan det framtida *ersättnings*-behovet bedömas (d. v. s. den årliga utexamination, som behövs för att motverka avgången ur yrket genom dödsfall och pensionering).

De beräkningar, som i detta sammanhang utföras, basera sig på uppgifter i den av arbetsmarknadskommissionen år 1943—44 utförda undersökningen »Behovet av skogligt utbildad arbetskraft». Denna undersökning, som utfördes efter framställning av Sveriges jägmästares och forstmästares riksförbund m. fl. sammanslutningar inom skogsbefälskåren, avsåg antalet yrkesutövare inom den skogliga förvaltnings- och bevakningspersonalen vid undersökningstillfället samt det sannolika arbetsmarknadsläget vid slutet av den därpå följande femårsperioden. Därvid bedömdes det framtida arbetskraftsbehovet med ledning av uppgifter från arbetsgivarna om vars och ens beräknade behov 1947—48. Dessutom innehåller undersökningen uppgifter om pensionsförhållanden inom yrket. För framskrivningen av antalet yrkesutövare med hänsyn till dödligheten har använts de officiella siffrorna för 1931—1935 års allmänna dödlighet för män.

Ur redogörelsen för denna undersökning har hämtats tabell 1, som avser antalet personer med skogshögskoleutbildning vid undersökningstillfället, fördelade på olika arbetsgivarekategorier. Till det i tabell 1 redovisade antalet kom ett 120-tal icke yrkesverksamma jägmästare (forstmästare), mestadels pensionerade eller eljest överåriga.

I den ovan nämnda undersökningen har beräknats jägmästar-(forstmästar-)kårens decimering under femårsperioden 1943—1948 på grund av dödsfall och pensionering. De risktal, med vilka man därvidlag räknat, framgår av tabell 2.

Tab. 2. I SAK:s undersökning använda risktal för beräkning av avgången ur jägmästar-(forstmästar-)kåren genom dödsfall och pensionering.

Ålder vid en tidsperiods början	% i tjänst kvarvarande efter 5 år
25—29	98·24
30—34	98·11
35—39	97·77
40—44	97·10
45—49	96·06
50—54	94·49
55—59	59·32
60—64	19·05
65—w	0·00

Om dessa risktal appliceras på yrkeskåren, sådan den tedde sig 1943 enligt SAK:s undersökning, och beräkningarna föras fram i tiden under antagande av förändrade dödlighets- och pensioneringsförhållanden, erhålles tabell 3.

Dessa siffror representera sålunda den tillgång på arbetskraft, som finns given under de tre närmaste decennierna, och antyda därigenom också den nyutbildning, som under denna tid skulle krävas för att erhålla yrkeskåren konstant: under perioden 1943—48 skulle behövas 160 utexaminerade, under den därpå följande femårsperioden 150 + ett antal, som motsvarar dem som (genom dödsfall) avgått ur yrket av de under åren 1943—48 utexaminerade (d. v. s. $150 + 1·76 \times 160 = 153$) o. s. v.

Redan dessa siffror ge sålunda vid handen, att den utexaminering, som ägt rum under de senaste åren från Skogshögskolan (i medeltal 25 pr år under åren 1934—

Tab. 3. Jägmästar-(forstmästar-)kårens decimering från 1943 till 1978.

Ålder	Antal vid nedanstående tidpunkter kvarvarande av år 1943 i tjänst varande jägmästare							
	1943	1948	1953	1958	1963	1968	1973	1978
25—29.....	49	—	—	—	—	—	—	—
30—34.....	110	48	—	—	—	—	—	—
35—39.....	102	108	47	—	—	—	—	—
40—44.....	168	100	106	46	—	—	—	—
45—49.....	178	163	97	103	45	—	—	—
50—54.....	136	171	157	93	99	43	—	—
55—59.....	127	129	162	148	88	94	40	—
60—64.....	84	75	77	96	88	52	56	24
65—w.....	16	16	14	15	18	17	10	11
Summa	970	810	660	501	338	206	106	35
Antal avgångna under föregående 5-årsperiod.....		160	150	159	163	132	100	71

38, 14 under åren 1939—43 och 23 under åren 1943—47), i framtiden måste ökas, om man på längre sikt vill undgå en kraftig minskning av yrkeskårens storlek. I vilken utsträckning man kan påverka det framtida antalet högskoleutbildat skogsbefäl, kan belysas genom en undersökning av effekten av nedanstående alternativ för utbildningens omfattning.

Alternativ 1: En årlig utexaminering av 32 elever pr år, vilket motsvarar det ovan beräknade ersättningsbehovet för åren 1943—48. Med en sådan utexaminering kommer man mycket nära den övre gränsen för skogshögskolans nuvarande utbildningskapacitet.

Alternativ 2: Den årliga utexamineringen fastställs vid en nivå, som efter en längre tids konstanta tillströmnings- och avgångsförhållanden ger en yrkeskår av a) 1943 års storlek eller b) 1948 års (beräknade) storlek.

Alternativ 3: Den nuvarande utexamineringen (23 elever per år) bibehålles.

Anm. Här har för enkelhetens skull räknats med en i framtiden konstant utexaminering. Detta är givetvis icke i och för sig nödvändigt, även om alltför stora variationer icke äro önskvärda, bl. a. med hänsyn till ett effektivt utnyttjande av den relativt dyrbara utbildningsapparatusens kapacitet. Man bör även lägga märke till att kraftiga förändringar i utexamineringen vid ett tillfälle medföra lika kraftiga förändringar i avgången av yrket »en generation senare». Detta i sin tur ställer motsvarande krav på den utexaminering som äger rum vid det senare tillfället. Slutligen kan de ojämnheter och den snedhet i åldersfördelningen, som uppstår genom alltför kraftiga förändringar i antalet per år utexaminerade, i många fall vara till direkt skada för de enskilda individerna i yrket (genom stockningar i befordringsgången etc.).

Om man kombinerar de i tab. 3 framlagda »kvarlevandesiffrorna» med vart och ett av dessa alternativ, erhålles de i tabellerna 4 och 5 upptagna resultaten.

(Under förutsättning av oförändrade avgångsförhållanden skulle yrkeskåren vid en konstant utexaminering stagnera omkring år 2000 vid

ca 1 100 enligt alt. 1

ca 955 » alt. 2 a

ca 925 » alt. 2 b

ca 820 » alt. 3.)

Utredningens uppgift skulle nu vara att efter en bedömning av den framtida efterfrågan på jägmästare ange, vilket av de anförda alternativen (eller vilket ev. annat alternativ) för utexamineringen som skulle innebära den på lång sikt smidigaste anpassningen av utbildningen till arbetsmarknadens behov.

Tab. 4. Alternativ 1: Beräknad framtida tillgång på högskoleutbildad skoglig personal under förutsättning av en årlig utexaminering av 32 jägmästare fr. o. m. 1951.

Ålder	A n t a l						
	1943	1948	1953	1958	1963	1968	1973
25—29.....	49	115	142	160	160	160	160
30—34.....	110	48	113	139	157	157	157
35—39.....	102	108	47	111	136	154	154
40—44.....	168	100	106	46	109	133	151
45—49.....	178	163	97	103	45	106	129
50—54.....	136	171	157	93	99	43	102
55—59.....	127	129	162	148	88	94	40
60—64.....	84	75	77	96	88	52	56
65—w.....	16	16	14	15	18	17	10
Summa	970	925	915	911	900	916	959

Tab. 5. Beräknad framtida tillgång på högskoleutbildad skoglig arbetskraft vid utexaminering enligt alternativ 2 a och b samt 3.

Ålder	A n t a l						
	1943	1948	1953	1958	1963	1968	1973
2 a.....	970	925	900	872	837	829	849
2 b.....	970	925	897	864	830	812	828
3.....	970	925	888	840	786	760	762

Det måste härvidlag till en början påpekas, att det i fråga om efterfrågeutvecklingen överhuvudtaget icke kan bli fråga om några *beräkningar* — endast om en sammanställning av sakkunniga bedömares i viss mån subjektiva uppskattningar.

Det var ursprungligen avsikten att i samband med föreliggande utredning utföra ett relativt stort antal intervjuer med ett representativt urval »nyckelpersoner» rörande deras uppfattning av det framtida behovet av jägmästare. Denna plan har emellertid senare övergivits, då det redan efter de första intervjuerna (med Skogshögskolan. Domänstyrelsen, Statens skogsforskningsinstitut och Skogsstyrelsen) visat sig, att vissa frågor, som voro av avgörande betydelse för undersökningens resultat, skulle kunna besvaras endast efter mycket tidsödande och kostsamt arbete — om de överhuvudtaget f. n. skulle kunna besvaras med tillräcklig säkerhet. Ett fullföljande av det ursprungliga, mera rimliga utredningsprogrammet skulle däremot med all sannolikhet icke ge något utöver vad som redan uppnåtts genom de omnämnda intervjuerna.

De frågor, som härvid främst avses, äro:

1. Behovet av skogsbefäl i framtiden beror i hög grad av i vilken omfattning man kommer att gripa sig an med de skogsvårdande uppgifter, som aktualiserats genom att det svenska skogsbruket övergår från »exploateringsepoken» till »produktionsepoken».
2. I vilken utsträckning kan man beräkna, att de skogsmästare, som nu utbildas komma att ersätta avgående jägmästare och forstmästare? I vilken utsträckning kan man vänta att de placeras på sådana poster, att de genom en viss omfördelning av arbetsuppgifterna kunna möjliggöra ett effektivare utnyttjande av det högskoleutbildade skogsbefälet (och i vilken grad kommer detta effektivare utnyttjande att inverka på behovet av jägmästare)?

3. I vilken utsträckning komma jägmästarna att avlastas vissa arbetsuppgifter genom utnyttjande av specialistarbetskrafter, såsom byggnadstekniker, vägmästare, personal för kamerala uppgifter, kontorsarbete etc.?

Till de »allmänna vanskligheter», som alltid måste göra sig gällande vid en prognosundersökning inom detta område (t. ex. de framtida avsättningsmöjligheterna för skogsbrukets produkter, ev. förändringar i skogsbrukets organisation, teknik och metoder etc.), fogas sålunda de tre ovan nämnda frågeställningar, vilka för dagen te sig speciellt svåra att besvara.

Trots dessa svårigheter synes man emellertid på sakkunnigt håll vara överens såväl om att dagens läge karakteriseras av knapp tillgång på arbetskraft som om att man för framtiden har att räkna med ett minst oförändrat behov av högre skogsbefäl, sannolikt något stigande. Detta förhållande skulle motivera, att man förordade en vid högskolans nuvarande kapacitet maximal utexaminering.¹ Fråga är om man icke borde gå ännu högre, förslagsvis till en utexaminering av upp emot 40 elever per år eller kanske ännu något mer. En utbildning av den omfattningen blir möjlig endast genom relativt omfattande utbyggnad av skogshögskolans lokaler, förstärkning av lärarpersonalen o. s. v. Under sådana förhållanden måste man givetvis innan man förordar en ökning av antalet utexaminerade till 40 per år, kunna förete mera säkerställda uppgifter beträffande det framtida behovet av högskoleutbildat skogsbefäl än de ovan angivna. Detta förutsätter i sin tur en grundligare utredning av framförallt de ovan nämnda tre frågekomplexen.

Bl. a. kan påpekas, att sakkunniga bedömare icke anse det uteslutet, att ca 8—10 av de årligen utexaminerade skogsmästarna komma att gå till befattningar, där de ersätta högskoleutbildat skogsbefäl, närmast forstmästare. Skulle en sådan bedömning icke visa sig alltför optimistisk, skulle man redan därigenom vara uppe i den högsta tillströmning till kåren, som man med tämligen stor säkerhet kan vänta bli absorberad av arbetsmarknaden (därmed givetvis icke sagt att icke efterfrågan i framtiden kan bli större än så).

Ytterligare en fråga, som i detta sammanhang är av betydelse, är den utsträckning, i vilken personer med högre skoglig utbildning taga anställning inom icke-skogliga arbetsområden. Genom att till grund för de förda resonemangen lägga jämförelser med yrkeskårens storlek 1943 har förutsatts, att inga förändringar i framtiden inträffa i proportionen mellan »skogligt sysselsatt» och »icke skogligt sysselsatt» skogsbefäl. Enär avgången till andra yrkesområden under 1920-talet varit ganska stor, och den under andra arbetsmarknadsförhållanden (sådana som råda f. n. och synas vara att vänta för framtiden) kan antagas bli i motsvarande grad mindre, bör häri finnas en dold »arbetskraftsreserv».

Slutsatsen av ovanstående resonemang skulle alltså vara, att man på grundval av de uppgifter, som ovan presenterats, icke kan våga rekommendera mera än ett maximalt utnyttjande av skogshögskolans nuvarande kapacitet. Vissa tecken ge visserligen vid handen, att en ytterligare ökning av utexamineringen kan komma att visa sig önskvärd, men ett definitivt ställningstagande härtill kan ej ske förrän ytterligare utredning — framförallt på de tre ovan nämnda punkterna — ägt rum.

Understrykas bör slutligen vikten av att utvecklingen för framtiden kontinuerligt följes, så att man med minsta möjliga tidspillan kan vidta de åtgärder, som visa sig önskvärda med hänsyn till utvecklingen på arbetsmarknaden.

¹ Önskvärt torde också vara, att man snarast möjligt ökade intagningen till högskolan upp till denna nivå, om möjligt redan fr. o. m. läsåret 1947—48.

Tillägg till P. M. rörande det framtida behovet av jägmästare.

Vid sammanträde på Statens arbetsmarknadskommission den 22 juli 1947 med rektorn vid Skogshögskolan, professor Th. Streiffert, ordföranden i Sveriges jägmästares och forstmästares riksförbund, byråchefen B. Arvas, sektionschefen E. Neymark och undertecknad, beslöts, att rubricerade promemoria av den 8 juli 1947 skulle kompletteras med vissa uppgifter angående

- a) i vilken utsträckning högskoleutbildat skogsbefäl är sysselsatt inom krisförvaltningen,
- b) den högskoleutbildade skogsbefälskårens kvantitativa utveckling fr. o. m. tiden före första världskriget.

A. Skogsbefälet inom krisförvaltningen m. m.

För att belysa krisförvaltningens roll som arbetsgivare för skogsbefälet genomgicks primärmaterialet till SAK:s undersökning av år 1943, varvid de 68 jägmästare och forstmästare, som i kommissionens redogörelse (tab. 5) redovisats under rubriken »Icke skogliga arbetsgivare: statliga myndigheter» befunnos fördelade sålunda: 34 st. voro anställda inom krisförvaltningen, majoriteten därav vid Statens bränslekommission och kristidsstyrelsernas bränslekontor; 8 st. vid Statens arbetsmarknadskommission (inkl. länsarbetsnämnderna); 13 st. innehade fasta statliga befattningar av mer eller mindre utpräglat skoglig karaktär samt ytterligare 13 st. andra (fasta) statliga befattningar.¹

Den ovannämnda siffran 34 st. anställda inom krisförvaltningen synes fortfarande i stort sett äga giltighet. Riksförbundets matrikel för år 1946 upptar inom Statens bränslekommission 11 jägmästare, inom kristidsstyrelsernas bränslekontor 11 jägmästare och 11 forstmästare, summa 33. Sammanlagt 10—12 av dessa äro dock pensionerade från andra tjänster och ytterligare några tjänstlediga från ordinarie befattningar eller inneha samtidigt annan, icke krisbetonad tjänst. Det tillskott av arbetskraft för andra ändamål, som kan komma från krisförvaltningen, när denna en gång avvecklas, bör sålunda beräknas bli i motsvarande grad mindre.

B. Antalet jägmästare och forstmästare 1910—1945.

Då någon statistik över antalet vid olika tidpunkter i tjänst varande jägmästare icke har funnits att tillgå, har skogsbefälskårens storlek under perioden måst beräknas med ledning av uppgifter om från Skogshögskolan (Skogsinstitutet) efter 1870 utexaminerade elever. Dessa ha beräknats tillhöra den aktiva skogsbefälskåren under en tid av 40 år efter examens avläggande, varefter de antagits ha blivit pensionerade. De före den sålunda beräknade pensionsåldern avlidna ha frånräknats. (Uppgifterna om antalet utexaminerade elever ha hämtats ur Sveriges jägmästares och forstmästares riksförbunds matrikel för år 1946. Uppgifterna om dödsfall ur

¹ I detta sammanhang kan nämnas, att vid genomgång av primärmaterialet för jägmästare och forstmästare, som i ovannämnda tab. 5 redovisats under »Icke skogliga arbetsgivare: andra arbetsgivare (än statliga)» (92 st.) och »Egna arbetsgivare» (34 st.), dessa befunnos till ca 75 à 80 % vara sysselsatta med arbetsuppgifter, som ligga i direkt linje med deras skogliga utbildning (t ex. tjänstemän i skogliga organisationer, verkställande direktörer i skogs- och trävarubolag, tjänstemän i skogsförsäkringsbolag etc.). Endast en mindre del av de 218 jägmästare och forstmästare, som i nämnda tabell redovisats under »Icke skogliga arbetsgivare», dit SAK:s utredning även hänfört »skogsundervisningen» (24 st.), kunna därför ur saklig synpunkt anses ha övergått till andra (icke-skogliga) yrkesområden, vilka normalt icke rekryteras med högskoleutbildat skogsbefäl. Jämför promemorian av den 8 juli 1947, sid. 7. Den där diskuterade »dolda arbetskraftsreserven» torde icke med hänsyn till här nämnda omständigheter vara av synnerligt stor betydelse.

H. Samzelius: Jägeristaten, 1915; Svenska forstmästareförbundets matrikel XIV årg. 1942 samt Svenska skogsvårdsföreningens tidskrift och tidskriften Skogen årg. 1915—1945.) De sålunda beräknade siffrorna bli givetvis i någon mån approximativa, bl. a. på grund av den schematiskt beräknade pensionsåldern samt omöjligheten av att ta hänsyn till emigration eller till att yrkesverksamheten av olika anledningar kan ha upphört före normal pensionsålder. Någon möjlighet att uppskatta proportionerna mellan antalet »skogligt sysselsatt» och »icke skogligt sysselsatt» skogsbefäl har icke funnits. Med hänsyn till dessa felkällor förefaller det rimligt att anta, att de i nedanstående tabell upptagna siffrorna genomgående äro något för höga, men tabellen bör likväl giva en relativt tillförlitlig bild av den utveckling, som ägt rum.

Vid slutet av år	Antal jägmästare	Antal forstmästare	Summa	Ökning (+) eller minskning (—) från föregående årtal
1910.....	396	121	517	
1915.....	464	166	630	+ 113
1920.....	494	205	699	+ 69
1925.....	592	273	865	+ 166
1930.....	634	322	956	+ 91
1935.....	634	359	993	+ 37
1940.....	642	365	1 007	+ 14
1945.....	642	330	972	— 35

Vad som framför allt frapperar, är den oerhört kraftiga ökningen i kårens storlek under 1920-talet, framför allt under dess förra hälft. Denna ökning med 257 jägmästare och forstmästare (= 37 % under en 10-årsperiod), vilken till stor del torde kunna förklara de mindre gynnsamma arbetsmarknadsförhållanden, som rådde inom kåren under 1920-talet, berodde på den kraftiga höjning av antalet årligen utexaminerade, som ägde rum efter första världskrigets slut. I nedanstående tabell återfinnas siffrorna för de under varje femårsperiod från 1870—1874 t. o. m. 1940—1944 utexaminerade.

	Jägmästare	Forstmästare	Summa	Medeltal per år
1870—74.....	34		34	7
1875—79.....	36		36	7
1880—84.....	49		49	10
1885—89.....	44		44	9
1890—94.....	50		50	10
1895—99.....	39	29	68	14
1900—04.....	74	41	115	23
1905—09.....	98	45	143	29
1910—14.....	110	48	158	32
1915—19.....	80	45	125	25
1920—24.....	164	70	234	47
1925—29.....	118	60	178	36
1930—34.....	67	60	127	25
1935—39.....	70	52	122	24
1940—44.....	79	—	79	16

Då man bedömer den ökning i antalet årligen utexaminerade, som ägde rum under 1920-talet, måste man erinra sig, att denna ökning av tillströmningen till yrkeskåren skedde under en tid, då avgången från yrket genom dödsfall och pensionering var exceptionellt låg, beroende på en markerad snedhet i kårens åldersfördelning mot de yngre åldersklasserna. Under 1920-talet rådde alltså förhållanden rakt motsatta de,

som komma att råda för den framtid, som nu kan överblickas. Den i promemorian av den 8 juli 1947 föreslagna utexamineringen av 32 jägmästare per år beräknas icke under de närmaste decennierna kunna vidmakthålla kåren vid dess nuvarande storlek. Först från och med mitten av 1960-talet beräknas en ökning inträda, som kommer att höja kårens storlek med ca 7 % under tiden fram till mitten av 1970-talet (se förenämnda promemoria, tab. 4).

Stockholm den 6 september 1947.

Till 1946 års högskoleutredning.

I skrivelse den 15 september 1947 har domänverket anmodats besvara vissa frågor rörande det framtida behovet av personer med jägmästareutbildning. Med anledning härav får Kungl. domänstyrelsen anföra följande, varvid styrelsen besvarar frågorna i den ordning, de av Eder framförts.

1) Ja.

2) Sedan några år pågår en viss omläggning av organisationen inom domänverket i syfte att frikoppla jägmästarna från arbetsuppgifter, som på ett bättre sätt böra kunna handhas av specialister. Sålunda anställas byggmästare och vägmästare i betydande utsträckning och även lantmästare och viss personal med särskild skogsteknisk sakkunskap anställas i allt större omfattning. Vidare har i samband med uppborädsreformens genomförande vid årsskiftet 1946—47 en omläggning av domänverkets kontorsorganisation verkställts, som bl. a. syftar till att genom anställande av högt kvalificerad kontorspersonal lösgöra jägmästarna från storparten av nu förekommande kontorsarbete. En pågående översyn av domänverkets administration kan beräknas medföra ytterligare möjligheter att begränsa jägmästarnas arbetsuppgifter. Härvid är bl. a. tänkbart, att skogsmästarna i viss utsträckning kunna inkopplas på en del mer kvalificerade uppgifter.

3) Ovan nämnda åtgärder kunna beräknas medföra ett något minskat behov av jägmästarepersonal. Storleksordningen på denna minskning låter sig knappast bedömas.

Om genomförandet av ovannämnda planer kan beräknas medföra ett minskat behov av jägmästarepersonal, peka vissa tendenser i den allmänna utvecklingen i gengäld mot ett ökat behov. Sålunda kräva arbetskraftsfrågorna ett alltmer ökat arbete liksom regleringsbestämmelser och andra från högre ort anbefallda åtgärder.

Huruvida en ifrågasatt översyn av omfattningen av nuvarande förvaltningsområden kan visa sig leda till ett ökat behov av jägmästarepersonal är svårt att bedöma. Sammanfattningsvis vill styrelsen uttala som sin uppfattning att ett ungefär oförändrat behov inom domänverket av personer med jägmästareutbildning synes sannolikt. Stockholm den 29 september 1947.

KUNGL. DOMÄNSTYRELSEN.

För Överdirektören:

K. A. Annell.

Svea Grönlund.

Till Herr Ordföranden i 1946 års Högskoleutredning.

Genom brev den 15 sept. 1947 har Sveriges Skogsägareförbund anmodats avgiva yttrande samt därvid besvara vissa frågor rörande det framtida behovet av personer med jägmästareutbildning. Till svar därå får förbundet vördsamt anföra:

De till besvarande uppställda frågorna äro följande:

1) Föreligga sådana planer beträffande organisationen av den skogliga verksamheten, som kunna antagas komma att påverka behovet av jägmästareutbildad personal?

2) Vad innebära nämnda planer?

3) I vilken utsträckning skulle planernas utförande komma att verka minskande respektive ökande på behovet av jägmästareutbildad personal?

Ett fullt pålitligt besvarande av dessa frågor skulle kräva infordrandet av uppgifter från alla bolags- eller godsförvaltningar med fast anställd personal med högre skoglig utbildning. Summan av de erhållna svaren skulle vara det rättvisande svaramålet på Utredningens frågor. Den korta remisstiden har emellertid gjort det omöjligt för förbundet att medhinna en så omfattande undersökning. Förbundet har därför inskränkt sig till att skriftligen höra de 10 största bolagsförvaltningarna i landet. De därvid erhållna svaren har förbundet kompletterat genom muntliga samtal med ett antal skogschefer.

Då praktiskt taget alla erhållna svar eller gjorda uttalanden peka i samma riktning samt synas angiva en viss tendens, vågar förbundet anse, att dess här nedan gjorda uttalanden äro representativa för meningarna inom de större, enskilda skogsförvaltningarna i riket.

Fråga 1:

Utbyggnaden av den skogliga organisationen inom de enskilda skogsförvaltningarna torde icke komma att undergå några större ändringar. Man har knappast att emotse någon nämnvärd ökning av antalet självständiga förvaltareområden, men icke heller någon minskning. Därmed är dock icke sagt, att icke antalet skogsförvaltare med jägmästareutbildning (eller forstmästare) kan komma att något ökas. Det finnes nämligen alltjämt inom det enskilda skogsbruket ett ej helt obetydligt antal skogsförvaltare utan högre skoglig utbildning. I den mån dessa falla för åldersstrecket, komma de säkerligen att i allmänhet ersättas av jägmästare. Även i ett par andra hänseenden ha uttalanden gjorts, vilka kunna innebära, att ökat behov framträder av jägmästare. Redogörelsen härom faller under fråga 2.

Fråga 2:

Ett ekonomiskt drivet skogsbruk måste grundas på noggrann kännedom om skogskapitalets storlek, beskaffenhet och tillväxt samt genom avverkningar och skötselåtgärder framträdande förändringar härutinnan. Sådan kännedom kan endast vinnas genom upprepade och täta taxeringar av skogen. Den moderna, rationaliserade taxeringstekniken gör det möjligt att återkomma med taxeringar med tämligen korta intervaller. Några bolag ha därför skapat eller ha för avsikt att skapa egen organisation för kontinuerlig taxering av sina skogar med visst omdrev. Dessa bolag äro för dagen Cellulosakoncernen, Mo och Domsjö AB, Korsnäs Sågverks AB och Uddeholms AB. Till lagledare användas i viss omfattning skogvaktarepersonal men även jägmästare, forstmästare och även finska forstmästare. Man kan med visshet förutse, att ett något ökat behov av jägmästare kommer att framträda inom denna verksamhet. Det är vanskligt att bedöma, huru stort detta ökade personalbehov blir,

enär lagledarebefattningarna kunna komma att tillsättas både med specialtrimmade skogsmästare och med jägmästare. Ett visst bestående behov av jägmästare för taxeringsverksamheten kommer dock säkerligen att framträda.

Den utomordentliga, och säkerligen bestående bristen på skogsarbetare nödvändiggör i forcerat tempo en rationalisering och mekanisering av skogsarbetet såväl beträffande huggning som körning, redskapsvård m. m. Det är icke tillräckligt med att vetenskaplig forsknings- och försöksverksamhet bedrivs på detta område av därtill skapade organisationer (inom domänverket, Föreningen skogsarbeten, Värmlands och Västra Bergslagens skogsarbetsstudier). Det kräves även, att de effektuerande åtgärderna ute i det praktiska skogsbruket på detta område handhavas av särskilt skolad personal. Skogsförvaltarna kunna icke medhinna dessa specifika arbetsuppgifter, vartill de dessutom många gånger sakna nödig skolning. Inom flera större skogsförvaltningar umgås man därför med planer på att anställa specialutbildade jägmästare, vilka skola få till uppgift att organisera och handleda rationaliserings- och mekaniseringsverksamheten inom resp. företags skogsarbeten. Det är för dagen icke möjligt att angiva, huru många nya tjänster som komma att skapas inom detta verksamhetsområde. Däremot må redan nu framhållas, att berörda planer hos de större skogsförvaltningarna äro ägnade att understryka behovet av att en särskild professur i arbetsteknik inrättas vid Skogshögskolan.

Slutligen överväger man inom vissa bolag även lämpligheten av att anställa särskild jägmästare för att kontinuerligt arbeta med den lägre skogspersonalens vidareutbildning inom resp. företag. Samma person skulle även ha till uppgift att utbilda arbetsförmän bland skogsarbetarna. Man anser behov föreligga av sådan lokal utbildning inom resp. företag, även om Norrlandskommitténs initiativ rörande utbildning av skogsarbetare skulle föranleda åtgärder från statsmakternas sida. Även om man ännu icke vågar uttala, att dylika planer komma att föranleda något omedelbart ökat behov av jägmästare, kunna de dock tjäna som bevis för att den intensifiering av det enskilda skogsbruket, vartill man strävar, kommer att skapa behov av specialister av skilda slag med jägmästareutbildning.

Fråga 3.

Denna fråga är redan i huvudsak besvarad med det föregående. Eventuella ändringar i det framtida behovet av jägmästare kunna sammanfattas sålunda: Antalet skogsförvaltarejänster inom det enskilda skogsbruket komma icke att nämnvärt ändras. Däremot komma dessa tjänster att mer fullständigt än tidigare besättas med jägmästare. Ett ökat behov av fast anställda jägmästare kommer härutöver att framträda i och för specialuppgifter, nämligen kontinuerliga skogstaxeringar, rationaliserings- och mekaniseringsverksamhet samt eventuellt även för undervisningsverksamhet.

Allmänna synpunkter.

När förbundet i det föregående sagt, att antalet förvaltarejänster (revir) inom det enskilda skogsbruket måhända icke kommer att nämnvärt ökas, så vill förbundet även med skärpa framhålla, att någon minskning i antalet dylika tjänster icke kan tänkas ifrågakomma genom rationalisering av arbetsuppgifterna eller på annat sätt. Det förhåller sig nämligen inom flertalet enskilda skogsförvaltningar redan sedan länge tillbaka så, att skogsförvaltarna erhålla all den hjälp av icke skogliga specialister, som de kunna behöva. Kamrers- och kassörspersonal finnes i behövlig omfattning. Flertalet bolag ha juridiska ombudsmän, särskilda jordbruksförvaltare, egna byggmästare och stundom även egna lantmätare, på vilka skogsförvaltarna få avlasta de arbetsuppgifter, som falla inom sagda specialisters arbetsområden.

När frågan om det framtida behovet av jägmästare skall bedömas, vill förbundet även framhålla följande. I arbetsmarknadskommissionens remitterade promemoria, sid. 8, uttalas, att en dold arbetskraftsreserv av jägmästare för framtiden skulle finnas i så måtto, att avgången av jägmästare till icke skogliga yrken i framtiden skulle bli lägre än under den tidsperiod, på vilken de statistiska kalkylerna i promemorian grunda sig. Förbundet kan icke dela denna uppfattning. Tendensen synes snarare vara den, att dugande personer med jägmästareutbildning i stigande omfattning anlitas både i allmän och enskild tjänst för arbetsuppgifter, som mer eller mindre ligga vid sidan av rent skogliga arbetsuppgifter.

Slutligen vill förbundet även framhålla, att det icke är bra, att tillgången på fackutbildad personal är så knapp, att arbetsgivarna för att kunna hålla sin personal fulltalig måste anställa även personer med bristfälliga kvalifikationer. Än mindre är det lämpligt, att vi för att kunna hålla vår skogliga administration i gång skola behöva anställa utländska skogsmän med högre utbildning. Det nuvarande tillståndet, då skogsarbetsgivarna i icke obetydlig omfattning ha nödgats anställa finska och andra skogsmän av utländsk nationalitet, kan godtagas såsom ett provisorium, men vår normala försörjning med skoglig arbetskraft med högre skoglig utbildning skall icke behöva utfyllas med import.

Elevantalet vid Skogshögskolan.

Den nuvarande kåren av jägmästare och forstmästare uppskattas i promemorian till cirka 970 personer i tjänsteduglig ålder. Det är uppenbart, att detta antal icke täcker det nuvarande behovet. Personal kan icke uppbringas till viktiga skogliga arbetsuppgifter, trots att import av utländsk arbetskraft, enligt vad ovan sagts, ägt rum. Vidare kan man med tämligen stor säkerhet utgå ifrån, att det framtida behovet av jägmästare icke kommer att minskas utan snarare något ökas.

Avvägningen av kursernas storlek på Skogshögskolan bör sålunda vara den, att kåren minst upprätthålles vid nuvarande antal av inemot 1 000 personer men helst därutöver något ökas. Enligt det statistiska material, som framlagts i promemorian, kan detta önskemål icke fullt men i det närmaste realiseras, om elevantalet i kurserna fixeras till 32 eller det högsta antal, som högskolan med nuvarande utrymmen och lärarekrafter kan mottaga.

Då förbundet i nuvarande läge icke vill föreslå, att sådana utvidgningar vid Skogshögskolan skola äga rum, som kräva betydande ombyggnader m. m., får förbundet för sin del föreslå, att beläggningen inom kurserna göres så stor, som med nuvarande utrymmen inom läroanstalten är tekniskt möjligt. I promemorian angives, att detta antal är 32 elever per kurs.

Stockholm den 30 sept. 1947.

SVERIGES SKOGSÄGAREFÖRBUND.

Nils Schager.

Till Herr Statssekreterare B. Fallenius,

Kungl. Jordbruksdepartementet,

Stockholm.

Med anledning av Eder skrivelse den 16 september 1947 angående det »framtida behovet av jägmästare» vill Sveriges Skogsägareföreningars Riksförbund, sedan de till riksförbundet anslutna föreningarna nu yttrat sig i ärendet, sammanfattningsvis besvara frågorna i skrivelsen enligt följande:

1) Inom organisationen hyser man f. n. inga sådana planer, som på ett mera påtagligt sätt skulle komma att påverka behovet av speciellt tjänstemän med jägmästareutbildning åtminstone under de allra närmaste åren. Även om man med ganska stor sannolikhet får emotse en viss temporär minskning av skogsägarerörelsens affärsomfattning under den närmaste tidsperioden, räknar man dock med att genom viss omläggning av arbetsuppgifterna kunna bibehålla den för närvarande anställda högskoleutbildade personalen inom rörelsen.

2) Den omläggning av arbetsuppgifterna, som närmast är aktuell, innebär, att skogsägareföreningarna skulle ytterligare utvidga den servicetjänst gentemot medlemmarna (värderingar, aptering o. s. v.), som rörelsen redan nu i viss omfattning arbetar med. Därvid har det dock visat sig, att man för dessa arbetsuppgifter lämpligen kan använda personal ur kätgorien »skogsmästare».

3) Den högskoleutbildade personal, som f. n. är engagerad i föreningarna (c:a 30 à 35 jägmästare och forstmästare) har man sålunda förhoppning om att kunna bibehålla. Därmed är inte sagt, att skogsägareföreningsrörelsen inte skulle kunna absorbera än mera skogshögskoleutbildad personal, men detta torde komma att i mycket hög grad bero på, huruvida undervisningen vid högskolan kommer att bibehållas efter nuvarande linjer eller om den kommer att läggas om så, att den även blir mera ekonomiskt och förädlingstekniskt inriktad. I senare fallet skulle givetvis den skogshögskoleutbildade mannen komma i en fördelaktig konkurrensställning visavi den direkt handelsutbildade eller tekniskt utbildade mannen (med handelshögskola eller ingenjörutbildning) när det gäller tillsättande av affärs- och industriledartjänster inom skogsägareföreningarna.

Fastän det är mycket svårt att för närvarande precisera det behov av skogshögskoleutbildad personal, som under de närmaste årtiondena skulle behövas inom föräningsrörelsen, tror dock riksförbundet det vara riktigast att räkna med status quo eller c:a 30 à 35 st., d. v. s. det antal tjänstemän med högre skoglig utbildning, som f. n. är engagerat. För den skull anser riksförbundet, att det, åtminstone för skogsorganisationens del, f. n. och under den närmaste framtiden knappast torde vara påkallat, att utöka skogshögskolans möjligheter att utexaminera ett större antal elever än som under nuvarande förhållanden är möjligt.

Stockholm den 1 oktober 1947.

SVERIGES SKOGSÄGAREFÖRENINGARS RIKSFÖRBUND.

Nils Herlitz.

Tabell över antalet undervisningstimmar vid skogshögskolans huvudkurs.

	Vid högskolan i Stockholm			Sommar- övningar, resor, ex- kursioner, dagar	Summa	
	Föreläs- ningar timmar	Övningar timmar	Exkur- sioner dagar		Timmar	Dagar
Skogsskötsel	102	—		59	102	59
Skogsteknologi och skogsdik- ning	110	40		35	150	70
Skogsuppskattning och skogsendelning	100	64		27	164	27
Skogsekonomi	76	34		4	110	4
Skoglig marklära	86	145	1½	10	176	11½
Skogsbotanik	115	166		14	247	14
Skogszoologi (med entomo- logi)	78	10		3	88	3
Rättslära	44	—			44	
Förvaltningslära	265	—			65	
Organisk och teknisk kemi	20	—			20	
Husbyggnadslära	—	20			20	
Bokföring	10	20			30	
Skoglig arbetslära (special- kurs)	10	—			10	
Diverse ämnen	34	—		2	34	2

¹ Kursen är delad på två avdelningar (alltså dubbel undervisningstid för läraren).
² Innesluter även övningstimmar.

P. M. med utredning angående behovet av veterinärer i riket med särskild hänsyn till det antal studerande som böra intagas vid veterinärhögskolan under läsåren 1947/48—1949/50.

I skrivelse den 3 maj 1946 till styrelsen för veterinärhögskolan angående ökning från 20 till 30 av det antal studerande som bör intagas vid högskolan under läsåren 1946/47—1948/49 anför medicinalstyrelsen att den med anledning av framställning från Svenska veterinärläkareföreningen den 19 december 1945 upptagit frågan till behandling trots att antalet studerande som skulle intagas vid högskolan av Kungl. Maj:t fastställts jämväl för det kommande läsåret d. v. s. läsåret 1946/47. Medicinalstyrelsen hade uppdragit åt sin statistiker att verkställa viss utredning i ärendet. Denna utredning finnes bilagd ovanberörda skrivelse.

Av denna utredning framgick att antalet legitimerade veterinärer under de närmaste åren komme att undergå en viss ökning, men antalet skulle sedan bliva konstant ända till 1953 och sagda ökning torde dock icke motsvara behovet.

Styrelsen säger sig givetvis haft förväntningar på att erforderlig veterinär arbetskraft skulle stå att erhålla, när inkallelserna till beredskapstjänstgöring upphörde, men det har visat sig att det för närvarande finnes stora svårigheter att täcka såväl behovet av vikarier å veterinära befattningar som att överhuvudt erhalla erforderlig veterinär arbetskraft och orsaken därtill torde vara att tillskriva den allt mer intensifierade kreatursskötseln, som för med sig ett stegradt behov av veterinärer.

På grund av vad som sålunda anförts anhöll medicinalstyrelsen att styrelsen för veterinärhögskolan ville hos Kungl. Maj:t utverka tillstånd att antalet studerande som finge intagas vid högskolan under läsåren 1946/47—1948/49 ökades till trettio.

I underdånig skrivelse den 21 juni 1946 hemställde styrelsen för veterinärhögskolan att antalet studerande för läsåret 1946/47 finge ökas till trettio.

Genom Kungl. Jordbruksdepartementets ämbetsskrivelse den 19 juli 1946 fastställdes antalet studerande, som under läsåret 1946/47 finge intagas vid veterinärhögskolan till trettio.

Med anledning härav har rektor för veterinärhögskolan hos medicinalstyrelsen hemställt om förnyad utredning om behovet av veterinärer i riket.

För att belysa utvecklingen under de senaste åren har följande sammanställningar upprättats.

Sålunda finnes i tabell 1 angivet totala antalet legitimerade veterinärer i riket under åren 1922—1946 liksom även antalet av dessa, som vid ifrågavarande tidpunkter aktivt utövade veterinärkonsten. Härvid bör beaktas att i antalet aktiva veterinärer ingå även pensionerade äldre veterinärer framför allt äldre f. d. distriktsveterinärer, vilka efter pensionsålderns inträde i ett flertal fall fortsätta med att tillhandagå allmänheten med enskild husdjurssjukvård. Denna kategori av veterinärer utgör en viss reserv i händelse av epizootier m. m., då dessa skulle kunna tänkas vara villiga vikariera å sina tidigare innehavda tjänster under den tid den ordinarie innehavaren tages i anspråk för epizootibekämpande. Om vid beräkning av ersättningsbehovet hänsyn tages till pensionsavgången bör givetvis icke hänsyn tagas till denna kategori veterinärer. Uppgift om antalet aktiva ej pensionerade veterinärer kan endast erhållas för de fyra senaste åren. Antalet var då per den 31 december 1943 — 541; 1944 — 536; 1945 — 545 och 1946 — 550.

Såsom jämförelse kan det vara av intresse att se hur många befattningar d. v. s. anställningar som givit sin innehavare full sysselsättning året om. I tabell 2 återfinnes en sammanställning häröver för åren 1934—46. Iögonfallande är den kraftiga stegringen av antalet befattningar åren 1936—39. Denna beror huvudsakligen på att antalet vid hushållningssällskap tjänstgörande veterinärer ökats från 16 till 50. Antalet vid hushållningssällskap helt sysselsatta veterinärer har emellertid aldrig varit högre än 27. Under ifrågavarande fyraårsperiod har troligen i den officiella statistiken inräknats även tillfälliga förordnanden. Detta synes icke hava skett vare sig före eller efter denna period. Dylika tillfälliga förordnanden på i allmänhet 8—9 månaader förekomma alltjämt och uppgick dessa den 31 december 1946 till 12.

Sammanställning över de obefordrade veterinärernas antal under de senare åren har även upprättats. Sammanställning härom avseende åren 1929—46 återfinnes i tabell 3. Någon arbetslöshet bland obefordrade veterinärer har icke förekommit sedan i början av 1930-talet med tyngdpunkten förlagd till 1932—35. Av sammanställningen framgår att antalet obefordrade veterinärer varit ovanligt högt under dessa år. Jordbrukets lönsamhet torde under dessa år även varit extremt låg, vilket i sin tur indirekt minskat arbetsmöjligheterna för de obefordrade veterinärerna. Någon säkerr grund för bedömande av hur stort antal de obefordrade veterinärerna bör utgöra finnes icke, men den gängse uppfattningen torde vara att antalet icke bör överstiga 40. Enligt sammanställningen synes detta minimikrav vara uppfyllt.

Veterinärernas fördelning inom de olika verksamhetsgrenarna per den 31 december 1946 framgår av tabell 4. Enligt denna är såsom förut nämnts antalet aktiva ej pensionerade veterinärer 550. Enligt tabell 2 var vid samma tidpunkt antalet veterinära befattningar 528. I siffran 550 ingår 11 privatpraktiserande veterinärer. Något som talar för att dessa skulle komma att övergå till annan verksamhet kan för närvarande icke anföras. Under sådana förhållanden stå endast 539 veterinärer till förfogande för 528 befattningar.

Vid beräkning av ersättningsbehovet är det nödvändigt att veta hur lång tid som förflyter från intagningen vid veterinärhögskolan till vederbörande erhåller legitimation. Vid 1946 års beräkning ansågs denna tid vara 8 år, då medeltalet för perioden 1935—45 var 7.9 år. Då denna siffra ansetts vara för hög har förnyad beräkning av medeltalet denna gång för perioden 1936—46 verkställts. Medeltalet visar sig vara 7.8 år vilket framgår av tabell 5. Enligt tabellen visar sig siffran för läsåret 1945/46 vara den lägsta som förekommit sedan 1937—38. För att i möjligaste mån eliminera extremt långa och korta intervaller har även medianen beräknats för tioårsperioden. Denna visar sig vara 7.1. Det synes därför som om siffran 8 skulle vara något för hög med hänsyn till den sjunkande tendensen och har därför övervägtss att räkna med 7 år i stället.

För att se om tillräckliga skäl för en sänkning härvidlag föreligger har en gruppering av de studerande vid veterinärhögskolan verkställts med utgångspunkt från intagningsåret. Sammanställningen finnes intagen som tabell 6. Tillräckliga skäl synas för närvarande icke föreligga för en sänkning från 8 till 7 helst som kalkylerna därigenom framdeles skulle kunna komma att visa sig vara allt för optimitiska. På grund härav har även i denna beräkning siffran 8 utnyttjats trots att densamma obestridligen är något för hög.

Under sådana förhållanden torde förutsättningarna i den av aktuarie Olof Olinder 1946 gjorda beräkningen i sin helhet kunna utnyttjas även denna gång. Förutom den ovann relaterade tiden för erhållande av legitimation voro dessa dels att dödligheten för veterinärer överensstämde med den allmänna svenska dödligheten för män dels att hänsyn icke tagits till de fåtaliga kvinnliga veterinärerna dels ock att avgångsprocenten från högskolan var 5 %. Resultatet av 1946 års beräkning finnes här intaget som tabell 7. Det bör här framhållas att i kolumn 2 står »Antal kvarvarande av

samtliga den 31/12 1945 legitimerade veterinärer» men detta är ej riktigt då antalet avser samtliga aktiva ej pensionerade veterinärer vid tidpunkten ifråga. Enligt denna beräkning skulle antalet aktiva ej pensionerade veterinärer den 31 december 1946 varit 552, d. v. s. två mer än vad som verkligen fanns. Avvikelsen beror på att en mindre än beräknat blivit legitimerad — vilket även ger stöd för att man bör räkna med åtta år — samt att en mer än beräknat avgått. Den som under 1946 icke blivit legitimerad kommer med största sannolikhet att senare tillföras kåren. Tillräckliga skäl för att göra en omräkning av kolumn 2 i denna beräkning synes icke föreligga då felkällan i realiteten är så liten som en veterinär och då tillfälliga variationer ha stora möjligheter att förrycka resultatet, då materialet är så litet.

Aktuarie Olof Olinder har i sin beräkning även upprättat en tabell utvisande »Kvarlevande legitimerade veterinärer vid slutet av varje år fr. o. m. legitimationens året (år 8) av en intagen elev (år 0).» Denna beräkning finnes här intagen som tabell 8. Med utgångspunkt härifrån har en omräkning av kolumn 3 i tabell 7 verkställts, då sedan denna upprättats 30 nya studerande tillkommit vid högskolan. Dessutom har förutsatts att antalet nyintagna studerande fortfarande skall vara 30 per år. Resultatet av dessa beräkningar framgår av tabell 9.

Enligt dessa beräkningar synes ersättningsbehovet vara täckt. Verkningarna av intagningarna vid högskolan under den kommande treårsperioden skulle under här gjorda förutsättningar giva sig tillkänna i fråga om kårens aktiva numerär först åren 1955 till och med 1957. Under dessa år är enbart pensionsavgången relativt hög vilket framgår av tabell 10. Under sådana förhållanden synes en sänkning av antalet studerande vara utesluten. Helst som någon utvidgning enligt tabell 9 icke kommer till stånd under åren 1948 till och med 1953.

För att i någon mån belysa utvecklingen och giva en viss vägledning i fråga om bedömandet av utvidgningsbehovet har en kurva upprättats utvisande dels totala antalet aktiva veterinärer åren 1934—1946 enligt tabell 1, dels beräknade antalet aktiva ej pensionerade veterinärer åren 1947—54 enligt tabell 9 (samt verkliga antalet för åren 1943—46) dels ock antalet veterinära befattningar åren 1934—46 enligt tabell 2. Kurvan finnes intagen som tabell 11.

Av kurvan framgår att både antalet veterinärer och antalet veterinära befattningar segrats avsevärt sedan 1934. Med den utveckling som pågår på veterinärmedicinens område och med hänsyn till den intensifierade husdjurskötseln och då de hygieniska förhållandena bliva allt mer beaktade, torde någon stagnation i fråga om veterinärmedicinska arbetsuppgifter knappast vara att förvänta. Att en fortsatt utvidgning därför är behövlig torde vara ställt utom allt tvivel men att avgöra hur stort utvidgningsbehovet är, torde åtta år i förväg vara hart när omöjligt. Under det tre år det här är fråga om skulle kårens aktiva numerär öka med 16 veterinärer. Huruvida detta är tillräckligt kan givetvis diskuteras och frågan är om icke redan nu en ökning från 30 till 35 vore på sin plats. Mycket talar onekligen härför, om man granskar möjligheterna och behovet av utvidgning inom de olika verksamhetsgrenarna.

Beträffande behovet av utökning av befattningarnas antal inom *den civila administrationen* har genom proposition till årets riksdag förutsatts att ett nytt ämbetsverk — veterinärstyrelsen — kommer att inrättas. Härigenom skulle antalet veterinära befattningar öka med minst en och högst två. Denna ökning torde dock icke vara tillfyllest med hänsyn till de löpande ärendenas omfattning. Om initiativ skall kunna tagas och utredningar verkställas inom ämbetsverket torde det bliva ofänkomligt att öka veterinärpersonalen. Denna ökning torde dock kunna begränsas till en eller två veterinärer.

För närvarande pågår utredning genom av chefen för jordbruksdepartementet tillkallade sakkunniga om behovet av en ökning av lärarbefattningarna vid bl. a.

veterinärhögskolan. Det är ett känt faktum att lärarna vid högskolan genom sin undervisningsskyldighet tagas i anspråk i sådan omfattning att möjligheterna till vetenskaplig forskning bliva ytterst begränsade. Då forskningen är en av huvudfaktorerna för utvecklingen och då därigenom de praktiserande veterinärerna kan få nya och effektivare metoder på såväl hälso- som sjukvårdens område synes allt tala för att en utökning av lärarkrafterna vid högskolan kommer till stånd. Hur stor denna ökning kommer att bli är beroende på till vilket resultat utredningen kommer i detta avseende.

För *statens veterinärmedicinska anstalt* har ökningen av befattningarna under de senare åren varit mycket markerad. Om anstalten i fortsättningen skall drivas som ett för hela landet centralt rutinlaboratorium torde en fortsatt ökning av personalen här bliva erforderlig. En viss tendens till decentralisering av arbetsuppgifterna till provinslaboratorierna har emellertid framkommit. Under sådana förhållanden torde en utökning av anstaltens personal knappast behöva ifrågakomma åtminstone icke i sådan omfattning att den har någon avgörande betydelse i fråga om behovet av veterinär arbetskraft.

Beträffande antalet *militärveterinärer* torde man väl för dagen inte ha anledning förmoda att dessa under de närmaste åren komma att ökas. Man övergår ju inom armén alltmot till motoriserade förband. Å andra sidan torde hästen inom vår armé icke bliva överflödig utan fortfarande väl hävda sin plats. Därför torde behovet av veterinärer inom armén kvarstå i stort sett i samma omfattning som nu.

Då någon uppdelning av landet i administrativt hänseende utöver den nuvarande länsindelningen inte synes stå för dörren bör *länsveterinärernas* antal förbliva konstant.

I fråga om *distriktsveterinärernas* antal är det otvivelaktigt att en ökning av dessa befattningar är av behovet påkallad inom flera delar av vårt land för att djurägarnas berättigade behov på en rationell husdjursjukvård skall kunna tillgodose. Medicinalstyrelsen har för närvarande sökt tillgodose dessa krav på ett flertal platser genom förordnande av extraveterinärer. Om 5 nya distrikt årligen inrättas innebär detta icke någon ökning av behovet av veterinär arbetskraft förrän efter 5 år då för närvarande 19 befattningar såsom extraveterinärer inräknats i tabell 2 och då avsikten torde vara att i första hand överföra dessa befattningar till ordinarie distrikt. Då behovet synes vara större än det här redovisade, kommer detta från och med 1952 att innebära ett utvidgningsbehov av 5 veterinärer per år.

Någon ökning av *stuteriveterinärernas* antal torde icke vara att förvänta och beträffande *veterinärinrättningen i Skara*, som sorterar under veterinärhögskolan hänvisas till vad som anförts om denna institution.

Antalet befattningar som *stadsveterinärer* är beroende av städernas inställning i fråga om den allmänna hygien och speciellt den animala livsmedelskontrollen. Att allmänhetens fordringar på fullgoda livsmedel under senare tid ökat är påtagligt, men i hur stor utsträckning detta påverkar inrättandet av nya befattningar på detta område kan för närvarande icke avgöras.

Behovet av *besiktningstveterinärer* vid offentliga slakthus och kontrollslakterier är beroende av hur stort antal slakteriinrättningar som finnes och hur många nya som under den närmaste tiden kommer att inrättas. Utvecklingen under den senaste tiden visar att slaktfrekvensen vid de offentliga slakthusen minskar och att den ökas vid kontrollslakterierna. De nuvarande slakthusen torde dock komma att bestå men knappast öka. För närvarande finnes 74 kontrollslakterier. Flera av dessa ha visserligen en så ringa tillförsel att en särskild veterinär icke kan erhålla full systerställning. Besiktningstveterinärtjänsten har i dylika fall sammankopplats med t. ex. distriktsveterinärtjänst. Detta medför emellertid ofta att arbetsuppgiften blir för stor för en veterinär men för liten för två veterinärer. Härtill kommer att med de avlö-

ningsförhållanden som för närvarande gälla anställning av särskild veterinär vid vart och ett av dem är utesluten även om detta vore önskvärt. Antalet heltidsanställda besiktningsveterinärer vid kontrollslakterier är därför mindre än antalet slakterier eller 47. Det bör även framhållas att en tendens till centralisering av slakten till större slakterier förmärkts. Vissa slakterier äro å andra sidan redan så stora att behov av ytterligare fast anställda veterinärer föreligger och då distriktsveterinärerna böra frikopplas från denna verksamhetsgren synes en utvidgning här vara att förvänta.

I fråga om befattningarna vid *hushållningssällskapen* finnes sådana inom de län där hushållningssällskap bedriver bekämpande av tuberkulos och smittsam kastning hos nötkreatur. Befattningarnas antal enligt tabell 2 är 27 men endast 25 av dem äro enligt tabell 3 besatta med ordinarie innehavare beroende på att inom vissa län bekämpandet framskridit så långt att full sysselsättning ej kan beredas mer än en veterinär vid två av sällskapen. Utöver dessa 25 veterinärer finnas såsom förut nämnts 12 veterinärer förordnade vid sällskapen. Under förutsättning att vissa arbetsuppgifter överflyttas från statens veterinärmedicinska anstalt till hushållningssällskapens laboratorier torde ingen ytterligare nedgång i behovet av arbetskraft vara att förvänta på detta område med hänsyn till den erfarenhet som vunnits i samband med att undersökningarna på förekomsten av smittsam kastning decentraliserades.

Vid årsskiftet var 15 legitimerade veterinärer anställda hos *föreningar för artificiell insemination*. Enligt inhämtad uppgift fanns 20 befattningar. Utvecklinger på detta område har under de senaste åren gått synnerligen snabbt varför svårigheter uppstått för föreningarna att anskaffa legitimerade veterinärer. För att förhindra att smittsamma husdjurssjukdomar spridas genom denna verksamhet — från utlandet finnas exempel härpå — torde det vara ofrånkomligt att minst en legitimerad veterinär finnes anställd inom varje förening och att denna veterinär är ansvarig för de hygieniska förhållandena i samband med verksamheten. Detta krav har icke kunnat uppfyllas. Bristen på veterinär arbetskraft har emellertid icke fått utlösa hinder för utvecklingen på detta område. För att i möjligaste mån tillgodose behovet av kompetent personal har speciella kurser för bl. a. utländska veterinärer anordnats vid veterinärhögskolan. Vid årsskiftet var sålunda förutom de ovannämnda legitimerade veterinärerna följande personer anställda inom denna verksamhet nämligen tre svenska veterinärkandidater, en norsk veterinär, som avlagt veterinär-examen i Stockholm, tre finska veterinärer varav två avlagt veterinärexamen i Stockholm och en i Berlin, en finsk veterinärkandidat, femton baltiska veterinärer och sex baltiska veterinärkandidater. För närvarande finnes sålunda 29 personer med veterinär utbildning men i avsaknad av svensk legitimation anställda hos dessa föreningar. Att ett utvidgningsbehov här föreligger torde framgå av det anförda. I skrivelse den 1 april 1946 har Organisationen Sveriges Seminföreningar för en tioårsperiod uppskattat behovet av för verksamheten specialutbildade personer till 4 à 500 samt framhållit att »såsom vi för dagen uppfatta situationen, skulle vi hålla för troligt att 10—20 % av de i verksamheten sysselsatta böra ha veterinär kompetens».

Antalet *extraveterinärer vid den civila husdjurssjukvården* torde minska åter hand som nya distrikt inrättas, men torde även framgent dessa förordnanden vara berättigade och giva en viss vägledning för avgörandet om ett verkligt behov av ordinarie distriktsveterinärer finnes på platsen. Man får därför räkna med att ytterligare ett antal nya förordnanden kommer att meddelas.

För *förebyggande verksamhet* finnes för närvarande anställd en veterinär. En viss utveckling på detta område torde vara att förvänta, men finnes för närvarande inga klara linjer och organisation av verksamheten varför det är ytterligt vansligt

att uttala sig härom. En väl organiserad förebyggande verksamhet — hälsovård — är minst lika viktig som en rationell sjukvård.

Sammanfattningsvis torde man vara berättigad påstå att ett icke obetydligt utvidgningsbehov föreligger och att detta behov under alla förhållanden för de närmaste åtta åren icke synes understiga utan snarare överstiga 50.

Stockholm den 29 mars 1947.

I. Lauritzson.

Tabell 1.

Antalet legitimerade veterinärer i riket per den 31 december åren 1922—1946.

År	Totala antalet veterinärer	Antalet aktiva veterinärer	År	Totala antalet veterinärer	Antalet aktiva veterinärer
1922.....	532	493	1934.....	601	539
1923.....	537	506	1935.....	599	526
1924.....	539	509	1936.....	615	531
1925.....	533	506	1937.....	630	563
1926.....	539	489	1938.....	620	557
1927.....	547	479	1939.....	604	548
1928.....	558	481	1940.....	601	550
1929.....	559	495	1941.....	616	552
1930.....	559	495	1942.....	625	569
1931.....	568	496	1943.....	635	578
1932.....	580	511	1944.....	631	574
1933.....	594	527	1945.....	646	590
			1946.....	651	595

Antalet veterinära befattningar i riket åren 1934—1946.

Befattningar	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946
Medicinalstyrelsen.....	5	5	5	5	7	7	7	7	7	7	7	9	9
Veterinärhögskolan.....	17	17	17	18	20	20	22	22	22	22	24	25	24
Statens vet.-med. anstalt	6	6	7	7	12	14	14	15	15	16	18	20	24
Militärveterinärer.....	26	26	26	27	25	26	28	30	30	31	31	32	32
Länsveterinärer.....	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24
Distriktsveterinärer.....	255	253	251	250	256	258	257	256	256	256	256	256	261
Stuteriveterinärer.....	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Veterinärinrättn. i Skara	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3
Stadsveterinärer.....	17	16	18	17	20	20	20	20	20	20	20	21	22
Slakthusveterinärer.....	23	23	23	23	23	28	17	16	16	14	14	14	14
Vet. vid kontrollslakterier	22	25	30	31	33	42	42	41	41	42	43	45	47
Vet. vid hushållnings- sällskap.....	6	16	28	48	47	50	28	27	27	27	27	27	27
Extra veterinärer.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	12	19	19
Vet. för artificiell insemi- nation.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	13	13	20
Vet. för förebyggande hus- djursjukvård.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Summa	403	413	431	452	469	491	461	460	460	472	491	507	528

Tabell 3.

Antalet obefordrade veterinärer per den 31 december åren 1929—1946.

År	Antal	År	Antal
1929.....	35	1938.....	61
1930.....	31	1939.....	40
1931.....	37	1940.....	49
1932.....	51	1941.....	60
1933.....	68	1942.....	72
1934.....	81	1943.....	70
1935.....	74	1944.....	50
1936.....	61	1945.....	52
1937.....	63	1946.....	45

Antalet veterinärer i riket länsvis den 31 december 1946.

Län	Innehavare av ordinarie eller extra ordinarie befattningar										Innehavare av arvodesbefattningar				Obefordrade veterinärer		Privatpraktiserande veterinärer		Ej praktiserande veterinärer	Summa
	Statliga					Kommunala eller enskilda					Statliga	Kommunala eller enskilda	Statliga	Ej pensionerade	Pensionerade					
	Medicinalstyrelsen	Veterinärhögskolan	Stat. vet. med. anstalt	Militär-veterinärer	Läns-veterinärer	Distrikts-veterinärer	Stuteri-veterinärer	Veterin. v. vet. inrätt. Skara	Stads-veterinärer	Slakthus-veterinärer						Vet. vid kontr. slakterier	Hushållnings-sällskap			
Stockholms stad.....	8	12	8	8	—	—	—	—	4	3	—	1	—	—	—	—	2	18	83	
Stockholms län.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	17	
Uppsala	—	—	1	7	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	
Södermanlands	—	—	1	16	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	—	2	26	
Östergötlands	—	—	1	10	1	5	2	2	1	3	3	2	2	1	1	1	—	3	36	
Jönköpings	—	—	—	6	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	26	
Kronobergs	—	—	—	14	1	3	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	11	
Kalmar	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	
Gotlands	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	
Blekinge	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	12	
Kristianstads	—	—	3	10	—	6	2	2	6	4	3	2	2	2	2	—	—	2	30	
Malmöhus	—	—	—	19	—	4	3	3	2	4	3	3	3	3	3	—	—	3	55	
Hallands	—	—	—	7	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	22	
Göteborgs o. Bohus	—	—	2	8	—	8	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	2	20	
Älvsborgs	—	—	—	17	—	17	—	—	2	2	2	2	2	2	2	—	—	1	29	
Skaraborgs	—	—	3	12	—	3	—	—	3	3	3	3	3	3	3	—	—	1	27	
Värmlands	—	—	1	14	—	14	—	—	1	1	1	1	1	1	1	—	—	1	21	
Örebro	—	—	—	12	—	12	—	—	1	1	1	1	1	1	1	—	—	1	19	
Västmanlands	—	—	1	7	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	17	
Kopparbergs	—	—	—	15	—	15	—	—	1	1	1	1	1	1	1	—	—	4	26	
Västernorrlands	—	—	1	11	—	11	—	—	1	1	1	1	1	1	1	—	—	1	18	
Gävleborgs	—	—	—	10	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	16	
Jämtlands	—	—	2	10	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	14	
Västerbottens	—	—	1	11	—	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	20	
Norrbottnens	—	—	1	9	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	12	
Utan fast tjänstgöringsort.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	49	
Summa	8	12	8	26	23	250	1	2	22	13	45	25	8	9	23	15	11	56	651	

Tablå över verkställda beräkningar av tidsintervallet i medeltal mellan intagningen vid veterinärhögskolan och legitimationen åren 1936—1946.

L ä s å r	Antal utexaminerade veterinärer	Tidsintervall mellan intagning och legitimation		Tidsintervall mellan intagning och legitimation i medeltal	
		År	Månad	År	Månad
1936—37.....	28	180	175	6	11
1937—38.....	16	110	89	6	8
1938—39.....	3	23	19	8	2
1939—40.....	5	35	40	7	8
1940—41.....	17	123	100	7	9
1941—42.....	19	141	113	7	11
1942—43.....	13	114	82	9	5
1943—44.....	15	117	6	7	10
1944—45.....	16	139	109	9	3
1945—46.....	21	135	109	6	10
Summa	153	1 117	842	—	—
			Medeltal	7	9

Tabell 6.

Antalet studerande vid veterinärhögskolan grupperade efter inskrivningsår enligt högskolans katalog för läsåret 1946—1947.

Inskrivningsår	Antal kvarvarande studerande	Totalantal inskrivna studerande
1933.....	1	15
1934.....	—	15
1935.....	—	15
1936.....	2	15
1937.....	3	20
1938.....	3	20
1939.....	14	20
1940.....	13	20
1941.....	21	20
1942.....	20	20
1943.....	21	20
1944.....	19	20
1945.....	21	20
1946.....	30	30
Summa	168	

Tabell 7.

Legitimerade veterinärer vid slutet av åren 1945—1965.

1	2	3	4	5
Å r	Antal kvarlevande av samtliga den 31/12 45 legitimerade veterinärer	Antal kvarlevande veterinärer av elever vid veterinärhögskolan den 31/12 1945	Antal kvarlevande legitimerade veterinärer av f. o. m. år 1946 intagna elever (25 pr år)	Summa
1945.....	544	—	—	544
1946.....	533	19	—	552
1947.....	523	39	—	561
1948.....	513	58	—	571
1949.....	494	77	—	571
1950.....	477	96	—	573
1951.....	459	114	—	573
1952.....	439	133	—	572
1953.....	421	152	—	573
1954.....	403	151	24	578
1955.....	380	151	47	578
1956.....	360	150	71	581
1957.....	336	149	95	580
1958.....	318	149	118	585
1959.....	300	149	142	591
1960.....	286	148	165	599
1961.....	273	147	188	608
1962.....	257	147	212	616
1963.....	244	146	235	625
1964.....	235	145	258	638
1965.....	223	144	281	648

Tabell 8.

Kvarlevande legitimerade veterinärer vid slutet av varje år fr. o. m. legitimationsåret (år 8) av en intagen elev år 0.

Å r	Antal
0 (intagningsår).....	1 elev
8 (legitimationsår).....	0,950 veterinärer
9.....	0,948 »
10.....	0,945 »
11.....	0,942 »
12.....	0,940 »
13.....	0,937 »
14.....	0,934 »
15.....	0,931 »
16.....	0,928 »
17.....	0,924 »
18.....	0,921 »
19.....	0,917 »
20.....	0,913 »

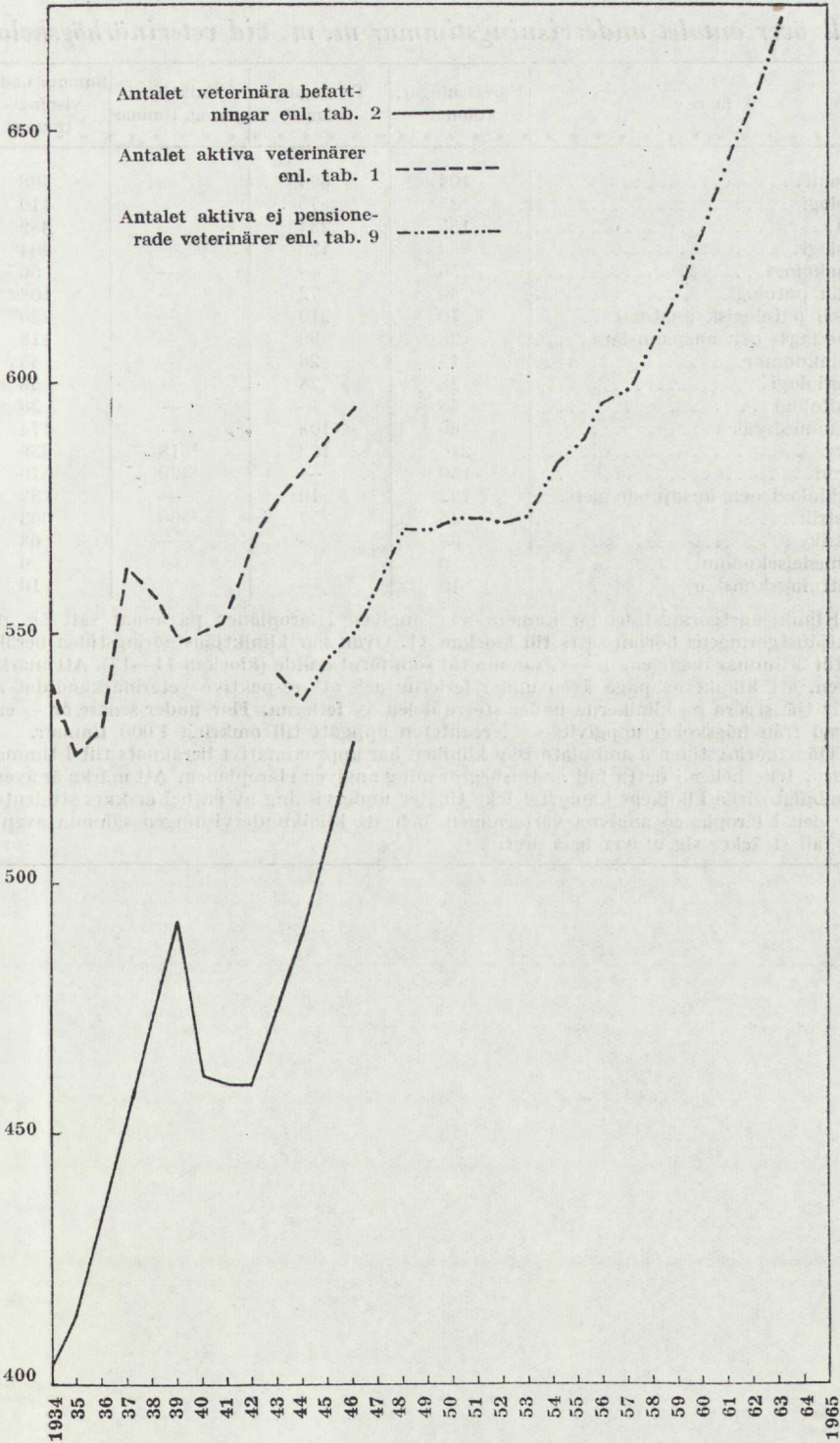
Antal aktiva ej pensionerade veterinärer vid slutet av åren 1945—1965.

1	2	3	4	5
Å r	Antal kvarlevande av samtliga den 31/12 1945 aktiva ej pensionerade legitimerade veterinärer	Antal kvarlevande legitimerade veterinärer av elever vid veterinärhögskolan den 31/12 1946	Antal kvarlevande legitimerade veterinärer av fr. o. m. år 1947 intagna elever (30 pr år)	Summa
1945.....	544	—	—	544
1946.....	533	19	—	552
1947.....	523	39	—	561
1948.....	513	58	—	571
1949.....	494	77	—	571
1950.....	477	96	—	573
1951.....	459	114	—	573
1952.....	439	133	—	572
1953.....	421	152	—	573
1954.....	403	180	—	583
1955.....	380	179	29	588
1956.....	360	179	57	596
1957.....	336	178	85	599
1958.....	318	177	114	609
1959.....	300	177	142	619
1960.....	286	176	170	632
1961.....	273	175	198	646
1962.....	257	175	226	657
1963.....	244	174	254	672
1964.....	235	173	281	689
1965.....	223	172	309	704

Pensionsavgång åren 1946—1966.

Pensionsavgång år	Antal	Pensionsavgång år	Antal
1947.....	8	1957.....	24
1948.....	5	1958.....	17
1949.....	16	1959.....	18
1950.....	12	1960.....	12
1951.....	17	1961.....	11
1952.....	15	1962.....	14
1953.....	15	1963.....	13
1954.....	13	1964.....	7
1955.....	20	1965.....	13
1956.....	18	1966.....	12

Tabell 11.

Tabell över antalet undervisningstimmar m. m. vid veterinärhögskolan.

Ä m n e	Föreläsningar, timmar	Övningar, timmar	Kliniktjänst- göring, timmar	Summa under- visnings- timmar
Anatomi	104	604	—	708
Histologi	35	75	—	110
Kemi	155	234	—	389
Fysiologi	84	120	—	204
Farmakologi	56	—	—	56
Allmän patologi	36	72	—	108
Speciell patologisk anatomi	70	210	—	280
Hovbeslags- och anspannslära	28	90	—	118
Hovsjukdomar	17	28	—	45
Bakteriologi	28	28	—	56
Parasitologi	38	—	—	38
Födoämneshygien	66	108	—	174
Kirurgi	216	102	¹ 318	636
Medicin	150	—	¹ 420	570
Avelsbiologi och husdjurshygien	122	10	—	132
Obstetrik	46	57	² 500	603
Bujatrik	68	—	—	68
Läkemedelsekonomi	6	—	—	6
Författningskunskap	10	—	—	10

¹ Kliniktjänstgöringstiden är numera icke angiven i läroplanen på annat sätt än att kliniktjänstgöringens början satts till klockan 11. Ovan har kliniktjänstgöringstiden beräknats till 2 timmar dagligen, d. v. s. samma tid som förut gällde (klockan 11—13). Att märka är även, att klinikerna pågå även under ferierna och att respektive veterinärkandidat är skyldig tjänstgöra på klinikerna under större delen av ferierna. Har under senare år — enligt vad från högskolan uppgivits — i realiteten uppgått till omkring 1 000 timmar.

² Tjänstgöringstiden å ambulatoriska kliniken har approximativt beräknats till 4 timmar dagligen. Icke heller i detta fall är tidsbegränsning angiven i läroplanen. Att märka är även, att ambulatoriska klinikens kapacitet icke tillåter undervisning av en hel årskurs studenter under den i läroplanen angivna vårterminen, och att klinikundervisningen sålunda även i detta fall sträcker sig utöver hela året.

54. Elkraftutredningens redogörelse nr 2:25. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Norrbottens län. Beckman. 41 s. K.
55. Utredning med förslag angående utbildning av lärare för industri och hantverk vid anstalter för yrkesundervisning m. m. Hæggeström. 173 s. E.
56. Utredning angående organisationen av den finska församlingen i Stockholm och Göteborg m. m. Av E. Schalling. Idun. 143 s. E.
57. Elkraftutredningens redogörelse nr 2:13—14. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Hallands län samt Göteborgs och Bohus län. Beckman. 67 s. K.
58. Betänkande angående reglering av anställningsförhållandena för viss civil personal inom statsförvaltningen. Del 2. Personal med teknisk utbildning m. fl. Beckman. 32 s. Fi.
59. Betänkande med förslag angående forsknings- och försöksverksamheten samt undervisningen på mejerinäringens område m. m. Beckman. (2) 205 s. Jo.
60. Förslag till tryckfrihetsförordning. Norstedt. iv. 314 s. Ju.
61. Statens sjukhusutredning av år 1943. Betänkande 2 angående den lasarettanslutna B-sjukvården jämte anstaltsvården av kroniskt sjuka. Beckman. 120 s. I.
62. Fiskredskapsförsäkring. Betänkande avgivet av fiskredskapsförsäkringsutredningen. Am. Lundquist. 69 s. Jo.
63. Betänkande med förslag till byggande av fiskehamnar. Beckman. 276 s. K.
64. Betänkande och förslag rörande dövtstumsundervisningen. Idun. 340 s. E.
65. Arbetstidsutredningens betänkande. Del I. Arbetare under jord i gruva och stenbrott. Idun. 60 s. S.
66. De medicinska högskolornas organisationskommitté. 2. Organisationsåtgärder till främjande av medicinsk forskning. Idun. 126 s. E.
67. Betänkande med förslag angående utbyggnad av lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolorna. Idun. 324 s. Jo.

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet. Jo. = jordbruksdepartementet.

Statens offentliga utredningar 1947

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

- Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark och Norge om erkännande och verkställighet av domar i brottmål m. m. [16]
- Lagberedningens förslag till jordabalk. 1. [38]
- Betänkande med förslag om upphävande av äldre giftermålsbalken. [43]
- Förslag till tryckfrihetsförordning. [60]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

- Betänkande med utredning rörande riksräkenskapsverkets organisation. [13]
- 1945 års lönekommitté. 2. Betänkande med förslag till statens allmänna avlöningsreglemente m. m. [23]
- Betänkande ang. reglering av anställningsförhållandena för viss civil personal inom statsförvaltningen. Del 2. Personal med teknisk utbildning m. fl. [58]

Kommunalförvaltning.

- Betänkande med förslag till lag om regionkommuner m. m. [30]
- Kommunallagskommitténs betänkande 1 med förslag ang. ändringar i kommunallagarnas bestämmelser om borgerlig primärkommuns kompetens och om kvalificerad majoritet. [53]

Statens och kommunernas finansväsen.

Politi.

- Polisen och allmänheten. Betänkande med förslag till tjänstereglemente för polisväsendet. [45]

Nationalekonomi och socialpolitik.

- Kollektiv tvätt. Betänkande med förslag att underlätta hushållens tvättarbete. [1]
- Kommitténs för partiellt arbetsföra betänkande. 2. Förslag angående yrkesvägledning och yrkesutbildning för partiellt arbetsföra m. m. [18]
3. Utredningar och förslag ang. sysselsättnings- och arbetsterapi vid vissa sjukhus och vårdanstalter m. m. [44]
- Kompetensfordringar för statliga, vissa halvstatliga och kommunala tjänster samt sådana yrken och befattningar, för vilkas utövande kräves av statlig myndighet utfärdad behörighetsförklaring eller legitimation. [19]
- Socialvårdskommitténs betänkande. 15. Utredning och förslag ang. särskilda barnbidrag och bidragsförskott m. m. [21]
- Betänkande rörande ett centralt arbetsmarknadsorgan. [24]
- Slutbetänkande avgivet av bostadssociala utredningen. Del 2. Saneringen av stadssamhällebens bebyggelse. Organisationen av låne- och bidragsverksamheten för bostadsändamål. [26]
- Stuveriverksamheten i svenska hamnar. [28]
- Välfärdsanordningar för sjöfolk i hamn. [29]
- 1945 års skogshärbärgesutredningens betänkande. Del 1. Utredning rörande bostads- och levnadsförhållandena på hemmansskogarna med förslag till åtgärder för bostadsbeständets komplettering och förbättrande. [37]
- Statsmakterna och folkhushållningen under den till följd av stormaktskriget 1939 inträdda krisen. Del 7. Tiden juli 1945—juni 1946. [41]
- Betänkande ang. familjeliv och hemarbete. [46]
- Arbetstidsutredningens betänkande. Del I. Arbetare under jord i gruva och stenbrott. [65]

(Forts. å omslagets 4:de sida)

Hälsa- och sjukvård.

Statens sjukhusutrednings av år 1943 betänkande. 2. Den lasarettanslutna B-sjukvården jämte anstaltsvården av kroniskt sjuka. [61] 3. Utredningar och förslag ang. sysselsättnings- och arbetsterapi vid vissa sjukhus och vårdanstalter m. m. [44]

Allmänt näringsväsen.

Elkraftutredningens redogörelse nr 1. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Inledande översikt. [3]

Betänkande med förslag till standardtariffer för detaljdistribution av elektrisk kraft. [4]

Elkraftutredningens redogörelse nr 2: 15. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Älvsborgs län. [20] 2: 12. Malmöhus län. [35] 2: 11. Kristianstads län. [40] 2: 8—10. Kalmar län, Gotlands län och Blekinge län. [48] 2: 25. Norrbottens län. [54] 2: 13—14. Hallands län samt Göteborgs och Bohus län. [57]

Möbler. Betänkande avgivet av 1946 års möbelutredning. [52]

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Betänkande ang. fiskerinäringens efterkrigsproblem samt den prisreglerande verksamheten på fiskets område. [2]

Betänkande med förslag ang. lantmäteripersonalens organisation samt avlösningsförhållanden m. m. [7]

Betänkande med förslag ang. fiskets administration m. m. [8]

Utredning med synpunkter på sågverksdriften i Norrland och förslag angående inrättande av en central sågverksskola. [32]

Redogörelse i sammandrag för utredning rörande planering av jordbruket och skogsbruket i Nedertorneå kommun. [33]

Vid andra riksskogstaxeringen av Norrland åren 1938—42 använd metodik och härom vunna erfarenheter. Redogörelse avgiven av 1937 års riksskogstaxeringsnämnd. [36]

Betänkande ang. organisationen av försöksverksamheten på jordbrukets område. [42]

Fiskerättskommitténs förslag till fiskelag jämte därmed sammanhängande författningar. [47]

Fiskeredskapsförsäkring. Betänkande avgivet av fiskeredskapsförsäkringsutredningen [62]

Betänkande med förslag till byggande av fiskehamnar. [63]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Handel och sjöfart.

Handeln med olja. Betänkande med förslag avgivet av oljeutredningen 1945. [14]

Betänkande med förslag till ändrad lagstiftning om handel med skrot, lump och begagnat gods. [22] Sysselsättningsförhållandena inom varuhandeln. [50]

Kommunikationsväsen.

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Betänkande med förslag till geofysiskt observatorium Kiruna m. m. [6]

Betänkande om tandläkarutbildningens ordnande m. m. Del 3. Tandläkarinstitutens organisation m. m. [9]

1940 års skolutredningens betänkanden och utredning 8. Utredning och förslag rörande vissa socialpedagogiska anordningar inom skolväsendet. [11] 9. Gynnasiet. [34] 10. Flickskolan. [49]

Ungdomens fritidsverksamhet. Ungdomsvårdskommitténs betänkande del 4. [12]

1941 års lärarlönesakkunniga. Betänkande med förslag till lönerereglering för övningslärare. [15]

Stöd åt utvecklingshämmad ungdom. Ungdomsvårdskommitténs betänkande del 5. [17]

1945 års akademikerutredning. [25]

Betänkande med förslag till ändrad ordning beträffande vissa helgdagar. [27]

Betänkande med förslag ang. utbildning av befäl i handelsflottan m. m. [31]

Supplement nr 7 till Sveriges familjenamn 1920. [3]

Betänkande om granskning och antagning av läroböcker. [51]

Utredning med förslag ang. utbildning av lärare för industri och hantverk vid anstalter för yrkesundervisning m. m. [55]

Utredning ang. organisationen av den finska församlingen i Stockholm samt de tyska församlingarna i Stockholm och Göteborg m. m. [56]

Betänkande med förslag ang. forsknings- och försöksverksamheten samt undervisningen på mejerinäringens område m. m. [59]

Betänkande och förslag rörande dövstumundervisningen. [64]

De medicinska högskolornas organisationskommitté 2. Organisatoriska åtgärder till främjande av medicinsk forskning. [66]

Betänkande med förslag angående utbyggnad av lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolorna. [67]

Försvarsväsen.

1944 års militärsjukvårdskommitténs betänkande. Del 1. [5]

Betänkande med förslag rörande civilförsvarets organisation m. m. [10]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.